

POSELKYNĚ STARÝCH PŘÍBĚHŮV ČESKÝCH.

DÍL DRUHÝ.

(Od roku 1526—1715.)

SEPSAL

JAN BECKOVSKÝ,
KNĚZ ŘÁDU KŘÍŽOVNÍKŮ S ČERVENOU HVĚZDOU.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

DR. ANTONÍN REZEK,
DOCENT RAKOUSKÉHO DĚJEPISU NA UNIVERSITĚ PRAŽSKÉ.

SVAZEK DRUHÝ.

(L. 1608—1624.)

ČÍSLO XIX. — ZA ROK 1879.

V PRAZE.

PÍSMEM KNIHTISKÁRNY B. STÝBLOVY.
1879.

O B S A H.

	Stránka
Kapitola sedmá. Za jakou příčinou do českého království Matiaáš, arcikníže rakouské, s lidem válečným vtrhl a co řídil. Také co se tehdy na sněmu v Praze držaným zvlášť v příčině náboženství dalo . . .	1
Kapitola desátá. Co se dáleji po korunování krále Matiaáše až do vyhození dvouch pánův českých z okna královské kanceláře pražské zběhlo. Také korunování Ferdinanda II. na království české zde se připomíná	47
Kapitola dvanáctá. Ostatní bouřliví v Čechách příběhové až do vykročení z světa císaře Matiaáše. Také obležení a vzdání města Plzně zde se připomíná	92
Kapitola třináctá. Ferdinand II., císař římský a král český, v počtu dvacátý první	132
Kapitola čtrnáctá. Fridricha kurfiřta a falckraběte od Rejna do Prahy příjezd, jeho na království české bezprávné a nepořádné korunování a rozliční nepřátelství i jiní domácí také i cizí příběhy až do porážky na Bílý Hoře stavovského neb Fridrichovského vojska zde se připomínají	192
Kapitola patnáctá. Pravdivé vypsání Bělohorské bitvy blíž Prahy, jako i některých věcí, které se po ní zběhly. Také kterak zpronevěřili od Ferdinanda, císaře a českého krále, trestáni byli	292
Obsah důležitějších let vsutých	406
Registrík	412

Kapitola sedmá.

Za jakau příčinau do českého království Matiaš, arcikníže rakauské, s lidem válečným vtrhl a co řídil. Také co se tehdaž na sněmu v Praze držaným zvlášť v příčině náboženství dalo.

Ačkoli s Turkem příměří a s Uhry pokoj s jistau vůlí a s vědomím J. M. Cské léta 1606. v městě Vídni zavřen byl, však zlí rádcové, kteří neměli co ztratiti, nepřestávali k tomu raditi, aby císař s dobrým titulem to příměří s Turkem protrhl. Protož také on Rudolf císař při začátku

Léta 1608. dva sněmy, jeden říšský v Řezně¹⁾ a druhý uherský, totižto v Prešpurku²⁾, položil, žádaje on od říše i od Uhřův na 20 let pořád příštích proti Turku pomoci; Uhři netoliko k tomu svoliti nechtěli, nýbrž s arciknížetem Matiašem, s vlastním bratrem Rudolfa císaře, kterýž na ten sněm do Prešpurku na místě císařském vyslán byl, na tom se snesli, aby s Turkem zavřená příměří, k nimžto císař před lety dvaumi svolil a kterau (sic) také vyslaní z království českého, z Moravy, z Slezska, z Lužic, z Rakaus podepsali, stvrděli a ji zdržeti připověděli, zdržena byla. Na to on arcikníže Matiaš i Uhři žádali snažně císaře, aby od svého předsevzetí upustil, jináče jestli že by se to nestalo, že by Uhři a Moravané i snad všechny okolní země na záhubu přijíti musely, dokazující to, že v předešlých šestnácti letech, v nichž se válka proti Turku v Uhřích vedla, víceji škod uherská zem i okolní země od lidu válečného německého, který měl jich hájiti, vzali, nežli od Turka, a že předce více pevností v Uhřích ztraceno, nežli Turkům odňato jest. — Ale císař vždy více zlých rádcův svých poslauchal a válku proti Turku vésti chtěl.

¹⁾ Gindely Rudolf II. und seine Zeit I. p. 149. a násl.

²⁾ Ibidem p. 184. Chlumecký Carl von Žerotín p. 402. a násl.

1608 Na sném říšský do Řezna Rudolf císař arcikníže Ferdinanda z Štýrska na místě svém vyslal, na kterýžto sném přijeli také od stavův uherských vyslaní a kurfiřtův i všech přítomných knížat žádali, aby žádné pomoci proti Turku nesvolovali; a to proto, předně, že příměří s Turkem dle vůle a vědomí císaře Rudolfa již zavřeno jest; za druhé, že pod způsobem té války proti Turku křesťanského vojska vůdcové, když, by do Uher proti Turku přijeli, snad by se spíšeji mstítí chtěli nad těmi Uhry, kteří svobod
 1605 svých zastávajíce, Jana Jakuba Belliozu, (o něm vejš v létu 1605. zpráva nechvalitebná se děje)¹⁾, též Valauny i jiné Vlachy nejvyšší, kteří hůře s Uhry zacházeli nežli Turci, z své uherské země vyhnali.

Na takové Uhrův přednesení říše německá k žádosti císařské nic svoliti nechtěla, napomínajíce ho všickni, aby příměří s Turkem v Vídni učiněné držáno bylo. Uhři domů se navrátíce, Matiašovi arciknížeti co v Řezně dobrého způsobili věrně oznámili, stěžující sobě přitom, že předce císař vojsko najímá, příměří s Turkem, ani pokoj s Uhry v Vídni zavřený, ani potvrditi, ani presenty neb dary tureckému císaři dle předešlého dobrovolného svolení odeslati nechce. Na to Uhři téhož Matiaše žádali, aby on císaře k potvrzení toho příměří a pokoje přivedl; čehož jestli by se nestalo, že by Uhři museli sobě jiného pána hledati, který by jim to oboje potvrdil a války v Uhřích zastavil.

I rozuměje tomu arcikníže Matiaš, obával se, aby království uherské do jiných rukou se nedostalo, sněm do Prešpurku roze-psal, a na něm pokoj i příměří v Vídni učiněné jest stvrzeno, i také nařízeno bylo, kdo by tomu překážku učiniti chtěl, tomu aby se všemožně odpíralo, zvláště poněvadž země rakauská do toho pokoje s Uhry také pojata jest. — I zvěděv o tom císař, přísné poručení Uhrům i Rakušanům odeslal s napomenutím, pokudž by od svého předsevzetí neupustili a jedni s druhými se puntovali, že by věděl k nim, jakožto neposlušným, se jak chovati. Arcikníže pak Matiaš císaři panu bratru svému krátkau odeslal odpověď, co jest učinil, že jest to učiniti musel z velkých a z důležitých příčin, chtěl-li jest uherskau a rakauskau zem zachovati.

V tom císařské vojsko k Moravě se blížilo, jehož vůdcové byli nejvyšší polní maršálek Tilly a z Trautendorfu (sic)¹⁾, o čemž

Pokoj i příměří stvrze-no.

Císař tomu odporoval.

¹⁾ Beckovského Poselkyně dílu II. svazek 1. str. 405. a násl. Sem náležejí také zprávy o Belgiojosovi, jež nacházejí se v rkp. universitní knihovny XVII. D. 20. fol. 12—16.

²⁾ Má státi: z Trautmansdorfu.

zvěděvše Uhři a Rakušané, psali k Moravanům, napomínajíce jich, 1608 aby tomu vojsku z Čech příchozímu do své země vtrhnouti nedali, ale raději aby se s nimi, totiž s Uhry a s Rakušany, sjednotili a vídeňský pokoj ¹⁾ obhajovati pomáhali; což také Moravané učinili. Císař o tom všem dostana zprávu a obáváje se, aby ty země z poslušnosti císařského se nevytáhly, sněm obecný na hradě pražském k 18. dni března měsíce rozepsati dal, na kterém třikrát sto tisíc kop míšenských od českých stavův pro nastávající nebezpečnost žádal. Ale stavové odložili toho do generálního sněmu budačického, na který, jakož i na tento, Moravané, ani Slezáci, ani Lužičané nepřijeli ²⁾.

Moravané k
Uhrům a k
Rakušanům
přistaupili.

Také toho času sněm Moravané v Slavkově ³⁾ drželi, na nějž císař k přetržení jeho své komisaře poslal: p. Viléma Slavatou, purkrabího Karlšteinského, a p. Matauše Děpoltu z Lobkovic ⁴⁾, nejvyššího mistra převořství českého, před nimiž Moravané velice sobě stěžovali na p. Ladislava Berku, hejtmana markrabství moravského, že on, máje císařské vojsko při ruce, o jejich hrdla, statky a svobody je připraviti usiloval; a protož pro opatření sebe, že jsau se také s Uhry a s Rakušany sjednotili i na tom se snesli, aby pokoji vídeňskému za dosti se stalo i také aby při své svobodě, která se jim na mnoze protrhla, zůstaveni byli. A poněvadž císař bezpotřebně a bez příčiny vojsko najímá a jim do jich země je klade, oni také že pro opatření svého markrabství a samých sebe lid válečný najímati musejí a na sněm do Prahy přijeti nemohau.

Moravanův
sněm a stá-
nost.

Z té příčiny na sněmě pražském po království českém veřejnost se učinila a každý dle mandátu císařského pod propadením cti, hrdla i statku do zbroje se strožil. Šel také toho času hlas, že kníže bavorské s 30000 vojska, též papež, král španihelský císaři na pomoc proti Uhrům a proti jiným neposlušným přijdou.

Veřejná ho-
tost v Če-
chách.

¹⁾ Beckovského Poselkyně II. I. str. 420.

²⁾ Gindely Rudolf I. p. 200.

³⁾ Chlumecký (Carl von Žerotín p. 415.) zove sněm tento „Rumpfparlamentem“, ježto pouze šlechta v něm se účastnila a ne města, kteráž tou dobou posud k císaři Rudolfovi věrně stála a všem snahám bratra jeho arciknížete Matiaše horlivě odporovala.

⁴⁾ Na místě tohoto jmenují Chlumecký (418.) i Gindely (I. 201.) Jana staršího Lukaveckého z Lukavic jakožto císařského komisaře k sněmu Slavkovskému, kdežto převor strakonický Děpolt z Lobkovic byl na Moravu poslán s Vilémem Slavatou teprv k sněmu v Ivančicích o něco později odbyvanému (Chlumecký p. 440.).

1608 Mezi tím nejvyšší Tilly z Moravy do Čech s svým císařským vojskem táhl a císař víceji Valaunův najímání nepřestával.

I maje arcikníže Matiaš jistau zprávu o najímání více lidu vojanského císařského i také o válečným aumyslu císaře, pana bratra svého, neprodíval, mimo naději císařskou a stavův českých, s 25 tisíci svého vojska, z Uhrův, z Moravanův i z Rakušanův shromážděného, k českému království táhnauti ¹⁾, maje při sobě tyto praporce:

Praporce
Matiaše.

První praporec měl zlatými literami tento nápis napsaný: Amat victoria curam; to jest: Vítězství miluje pilnost; a na něm namalován byl jeřáb, jakoby na stráži stál a v noze kámen držel.

Druhý praporec měl tento nápis: Cedat virtuti invidia, nam dum splendet, frangitur; to jest: Nechť ctnosti ustaupí závist, která, když se nejvíce stkví, padá a na mizinu přichází. Namalovaný byl jezdec s mečem na bílém koni sedící a pod koněm ležela baba a vespod had.

Třetí praporec měl nápis: Sancta Maria, ora pro nobis; svatá Maria, oroduj za nás! Obraz Panny Marie s dítětkem namalovaný byl.

Čtvrtý praporec: Sancte Michael, ora pro nobis; svatý Michale, oroduj za nás! Obraz sv. Michala archangela byl namalován.

Pátý praporec: Ad utrumque paratus; to jest: k obojímu hotový, buď k živobytí neb k smrti. Namalována byla koruna zlatá, skrze kterou dva meče a větvička bobková procházela, a ten každý meč držela ruka zbrojná; ta pak větvička i oboje ty ruce jako by z oblakův vycházely.

Šestý praporec: Pugna pro patria; bojuj pro vlast! Na tom praporci stál ohnivý kyrysař s vyzdviženau rukau, v ní držeje meč.

Sedmý praporec: Fortitudo mea Jehova; síla má Hospodin! Namalován byl obraz Samsona, an lva roztrhoval.

¹⁾ Tažení arciknížete Matiaše proti císaři Rudolfovi, za jehož konečný cíl Matiaš své povýšení na trůn uherský i český kladl a nekatolictví stavové s ním vzbouření rozsáhlé svobody náboženské domoci sobě hleděli, bylo a jest předmětem studií veliké řady dějepisců českých, německých i uherských. Seznam současných zpráv o udalostech těchto najde se u Jungmanna (Hist. lit. IV. str. 152. a násl.), z nichž jmenovitě veliké důležitosti nabývají Paměti Slavatovy (vyd. J. Jireček) a Paměti Pavla Skály ze Zhoře (vyd. K. Tieftrunk). Nověji sluší připomenouti hlavně Hammer-Purgstalla, Wolfa, Hurtera, Feszlera, Kleina, Rittera, Chlumeckého, Gindelyho a mnohé jiné spisovatele, kteří obšírné spisy udalosti té i všem následujícím věnovali. Důležitá jest též sbírka dopisů Žerotínových vyd. r. 1870. od V. Brandla.

Osmý praporec: Plus ultra; víc nežli dosti. Mezi dvěma 1608
slaupy spatřoval se erb rakauský spolu s triumfy dobytými v bitvách.

Devátý praporec: Ad tuendam patriam; pro ochranu
vlasti! Napodobně namalovaný s triumfy.

Desátý praporec: Pro patria; pro vlast! Na něm nama-
lován byl Martius Curtius ¹⁾ Scaevola, kterýž na koni sedící s ním
(sic) do jámy skočil.

Jedenáctý praporec: In vanum; nadarmo, buď smrti
nebo živobytí ustaupiti. Namalována byla ruka plná hadův po jedné
straně, po druhé pak straně spatřovalo se jméno arciknížete Matiaše
v bobkovém věnci.

On Matiaš arcikníže, spíše nežli k českému království se
přiblížil, z rakauského města Klosterneuburku k hejtmanům kraje
Čáslavského psaní poslal, žádaje, aby se do Čáslavě oni i jiní
obyvatelé českého království sjeli, poněvadž také on do téhož
města pro jich dobré s svým vojskem přijede. Toho pak jeho psaní
slova jsou tato:

„Matiaš, z boží milosti arcikníže rakauské, kníže burgundské,
hrabě tyrolské, atd.

Urození, slovutní, nám zvláště milí! — Nepochybujeme, že
vám o tom dobře vědomo jest, kterak na poručení a plnomocenství
J. M. Cské, pána a bratra našeho, pominulých let pokoj s Turkem
a s Uhry, prostředkováním naším a péčí bedlivou, k dobrému jak
všeho křesťanstva, tak obzvláště království Českého učiněn jest,
potom pak na jistau vůli a rozkaz J. M. Cské od vyslaných téhož
království a jiných k němu připojených zemí, též arciknížetství
rakauského pečeti a podpisy jich stvrzen. Kdež my nejsauce jiné
naděje, nežli že pro dobré všeho křesťanstva a království českého
vedenau prací těm mnohým a nevypravitedlným bídám, kterýmiž
království a země J. M. Cské skrze tu tak dlouho trvající válku
obtěženy byly, s pomocí Boží konec vinšovany způsobíme, a jak
jim potřebné a žádostivé odpočinutí, tak i sobě slušného a náleži-
tého děkovaní dobudeme. I shledali jsme to, že původu nevěrných
a nepřímých radd, jak J. M. Cské a domu našemu slavnému
rakauskému, tak i království českému nic dobrého nepřejících,
místo vděčnosti v mnohé pomluvy, vejklady a v podezření jsme
vešli, skrze což ti nedobří lidé jsou vejš psaného J. Mti císaře,
pana bratra našeho, k tomu přivedli, že ještě až do dnešního dne
toho, což jest tak skrze nás s nimi, s Uhry a Turky, srovnáno

Matiaš po-
sal psaní k
hejtmanům.
kraje Čáslav-
ského.

¹⁾ Jsou zde spletena jména osob dvou, totiž M. Curtia a M. Scaevoly.

1608 a snešeno, na veliké nebezpečerství jak J. M. Cské, donu našeho, tak nejvíceji království českého splněno a dosti učiněno není.

Odkudž (jakž také nic jiného pojíti nemohlo) následovalo jiné nové týchž Uhrův a Turkův se pozdvižení, v čemž a pro nezdržanau víru danau, proti J. M. Cské, proti nám i proti království českému i také proti zemím rakauským nebezpečné obmysly se vyskytovaly, kterýmž abychom v cestu časné vkročiti mohli, nechtěli jsme dokonalé zkáze a zahubení často psaného království a zemí se dívati, ale museli jsme se do Prešpurku vypraviti, takový pokoj s Uhry a s Turky stvrditi a pro lepší důvěření (poněvadž prvnější smlauvy nedosti činění k velikému domění je přivedlo) s nimi v smlauvu vjíti; avšak ani na tom dosti míti nechtěli, než aby království české a země k němu přináležející tentýž pokoj s Uhry a s Turky obnovili a k smlauvě naši přistaupili, na to oni při nás nastupovali. A protož netoliko jsme jim toho povoliti musili, aby do Moravy, jakožto do země jim nejbliže přisedící, svý posly za tau příčinau oni Uhři vypravili, nežli také i my sami jsme se v to úvolili, že toho od osoby naší příčinau, aby se od nás Moravané nelaučili, býti chceme, což jsme i učinili a s všemi stavy téhož markrabství moravského v jisté, v celé a v dokonalé k dobrému království českého srozumění vešli.

A poněvadž pak na jiném nepozůstává, nežli aby stavové království českého totéž učinili, protož umínili jsme se mezi ně s osobami z týchž zemí nařízenými vypraviti, jakož pak také i na cestě jsme. Za kteraužto příčinau nechtěli jsme pominauti vám toho v známost uvésti a milostivě napominauti i žádati, jsauce všeho křesťanstva, zvláště pak českého království, vlasti vaší, nevyhnutelné potřeby, aby šte se vy, jakožto hejtmané kraje Čáslavského, spolu s všemi jinými pány, rytíři a z měst vyslanými, dadauce všem obyvatelům království českého o tom dnem i nocí věděti, aby se v neděli Cantate, dne 4. máje měsíce, do Čáslavě sjeli, kdež i my také téhož dne s nemalým počtem obyvatelův jiných přisedících zemí přítomni budeme a tu vám dále tuž nevyhnutelnau potřebu a velikau těmto zemím a zvláště království českému nastávající nebezpečenství v známost uvésti a jak by zlé přetrženo i témuž nebezpečenství časné v cestu vkročeno býti mohlo, s vámi všemi o to se poraditi a sněsti chceme. Nepochybujeme, že rozvážice to u sebe bedlivě, dle psaní našeho a otcovského napomenutí volně najíti se dáte. Což budaucně vám a vlasti vaší ke všemu dobrému a k velikému vzdělání býti má. — Jestli že by jste se pak vedle tohoto psaní našeho tak nezachovali, tedy

tímto psaním naším před Bohem a před vším světem protestujeme a osvědčujeme, jestliže vás a království toto něco těžkého, zlého a zarmauceného potká, že davše my vám o tom věděti a vystřihavše vás, vy sami vlastně tím vinni budete a z toho odpovídati máte. Načež zjevné, učinlivé a příjemné odpovědi očekávati ráčíme, jsauc vám vši milostí a láskou náchylni. Datum v městě Kloster-naiburku dne 16. dubna měsíce 1608 ¹⁾).

Matiáš.“

V tato slova také on arcikníže Matiáš Pražanům všech tří Měst pražských psaní poslal a od Kloster-naiburku k Znojmu se blížil. Do Znojma když on přijel a tam se některý den zdržel, přijelo k němu od císaře Rudolfa vyslané poselství: p. Adam z Šternberka, nejvyšší komorník království českého, p. Wolf Novohradský z Kolovrat, nejvyšší sudí zemský, p. Jan z Klenového a z Janovic, nejvyšší písař království českého ²⁾. — Také tehdáž do Znojma k témuž Matiášovi arciknížeti jelo poselství papežské, španihelské, kurfiršta saského i brandeburského, k němuž oni přijedauce, snažné o spokojení těch věcí, které před sebe on Matiáš vzal, všickni páni s týmž Matiášem jednali, a posel kurfiršta saského ³⁾ následující psaní svého kurfiršta jemu dodal:

„V pravdě jsme zpraveni, že by Vaše Láska z Vídně s velkým vojskem lidu válečného vytáhl a do Moravy se položil, úmyslu toho jsauce, do království českého vtrhnouti; jakož se nenadějeme, aby Vaše Láska něco nepřátelského proti J. M. Cské aneb království českému před sebe bráti měla a chtěla, zvláště proti J. Mti, jakožto římskému císaři, panu bratru svému nejstaršímu, hlavě domu rakauského a od Pána Boha sobě vystavené vrchnosti. Nebo předešle jak skrze vyslané své austní přednesení, tak i skrze psaní nám Vaše Láska v známost uvedla, že to vše, což v Vídni a v Prešpurku zavřeno jest, k žádnému jinému cíli se nesměruje, nežli předně pro zachování J. M. Cské reputací a ochránění jak země uherské, tak českého království, a pro zdržení pokoje s Turkem učiněného. Ale naproti tomu když J. M. Cská skrze psaní mně milostivě v známost uvésti ráčil, že s takovým vojskem Vaše Láska naho-

Poselství k
Matiášovi je-
II.

Psaní kurfir-
šta saského
k Matiášovi.

¹⁾ V datum listu tohoto shoduje se Beckovský s Paměťmi Dačického (I. 219.), kdežto Skála (I. 88.) patrně nesprávně uvádí, že 26. dubna, tedy o 10 dní později, list do Čech poslán byl

²⁾ U Chlumeckého (p. 448.) připomínají se ještě jakožto poslové: hrabě Jindřich Matiáš z Thurnu, Diviš z Hrádku, Dr. Erazim Heidel z Rotenšteina a Jan Plateis z Plattenšteina.

³⁾ Dr. Gödelmann. (Gindely I. 206.)

1608 tové jest, neradi to slyšíme, poněvadž J. M. Cské o sebrání takového lidu nic oznámeno nebylo, nenastávajíce skrze to nic jiného, nežli zkáza zemí českých a domu rakauského, uznává se nám spolu s jinými kurfiršty časné tomu vstříc vjíti a vkročiti. Protož s osvíceným knížetem Janem Fridrichem, kurfirštem brandeburským, jsme se snesli, naše posly k Vaší Lásce vypraviti a jaké by nebezpečenství z toho pojíti mohlo i také na druhau stranu jak v příčině s Vaší Láskou i s celým domem rakauským míníme přednésti.

Přitom Vaší Lásky žádáme, že od svého předsevzetí upustiti a římského císaře, též celau říši proti sobě nepopuditi a tohoto předsevzetí svého, jaký by konec vzalo, dobře a bedlivě posauditi, toto pak naše psaní a napomenutí, jakožto upřímného Vaše Lásky přítele a také římského císaře i říše přísedního kurfiršta, na dobrou stranu vyložíce, přijíti ráčíte, nic my jiného tím nemíníce, toliko zachování náležitého v tom respektu nejvyšší vrchnosti křesťanské, bratrské svornosti a zdržení domu rakauského; té naděje jsme, že Vaše Láska to k sobě přijme tak, aby hroznému nebezpečenství v cestu vkročeno býti mohlo, očekávajíce zase laskavé a přátelské odpovědi“.

Datum v Řezně 30. (sic) ¹⁾ aprile, léta 1608.

Kristián, kurfiršt.

Na toto téhož kurfiršta saského psaní arcikníže Matiaš následující dal odpověď:

Odpověď
Matiašova
na psaní
kurfirštovo.

„Z psaní Vaše Lásky k nám odeslaného, co ono v sobě obsahuje a zavírá, jsme porozuměli a z jakých velikých a nevyhnutelných příčin toto tažení s zeměmi s námi spojenými jsme před sebe vzali; Vaší Lásce oznamujeme: Předně, nechť se dívati na záhubu domu rakauského a zemí k němu připojených, protož s Uhry a s Rakušany konfederací a jisté snešení jsme učiniti musili. Nebo když jsme my při J. M. Cské, našem panu bratru nejmilejším, nic jiného, jak osobně s jinými Lásky Naše pány bratřími a strejci, tak také písebně vyhledávali a to předkládajíce, snažně jsme žádali, což by k zachování našeho domu rakauského i slavné reputací císařské bylo a sloužilo a k zdržení zemí, jakž z přípisu, kterýž teď příležitost Vaší Lásce pod literau A. odesíláme, vyrozuměti se může: takové naše upřímné před-

¹⁾ Datum naprosto jest chybné. — Poslové císařští přijeli do Znojma 26. dubna, a již 30. t. m. po zmařeném jednání Matiaš ze Znojma táhl k Jihlavě. Ostatné viz odpověď Matiašovu k listu tomuto, kteráž datována jest zcela správně 26. dubna!

sevzetí skrze ostrá od J. M. Cské psaní a rekasací, na nás i na 1608 jiné země se vztahující, skrze zlé a neupřímné, nepokojův žádostivé raddy, s jejich opáčenými raddami k tomu J. M. Cskau vedauce, vykládány byly, skrze což pokoj rušen byl i také země se bauřiti počínaly. Pročež nemohše tomu bezelstné jináče spomoženo býti, nežli jak s sebau přešpurská smlauva přinášela, ačkoliv od J. M. Cské pan kardinal z Ditrichšteina, biskup holomaucký, několi-kráté k nám vyslán byl, oznamující, že J. M. Cská ráčí úmyslu býti ten pokoj vídeňský s Uhry a s Turky stvrditi, však žádná jistá resolucí nikdá na to nešla, nýbrž s nesnesitedlnými vejmin-kami vše šlo a skrze to větší pozdvižení rostlo; neboť ani vedle smlauvy credenzpsaní, ani praesent císaři tureckému nebyl odeslán, a jiným artikulům, v tom pokoji obsaženým, zadosti se nečinilo. — K tomu i to přistaupilo, že nejvyšší J. C. Mti polní maršálek Tilly, s hejtmany svými vtrhši do země rakauské s lidem válečným, velké škody dělal, k tomu obyvatele, stavy přední, skrze lstivé praktiky (zvláště kteří pod obojí byli) vyrotiti a zahladiti usiloval. Potom J. M. Cská lid verbovati i veřejnost v království českém naříditi ráčil, což vidíce Uhři, Rakušané, obzvláště pak Mora- vané, dalšího nebezpečnství se obávali.

Vojsko cí-
sařské v Ra-
kauských či-
nilo škodu.

Z těch příčin sobě daných oni Moravané s těmi zeměmi a s námi se spolčili, a aby přešpurská i vídeňská smlauva a pokoj s Turkem učiněný zachován byl, na tom se jednomyslně snesli, poněvadž také od J. M. Cské, ani od království českého žádného jistého vyjevení dočkati se nemohli. I umínili jsme vojensky tá- hnauti a abychom svého předsevzetí, též jejich poctivosti, víry, pečeti a podpisův obhajovati mohli, brannau rukau k tomu J. M. Cskau přivéstí musíme. Nad to vejše ty sjednocené země i tyto věci ponukly, že nemohauce déleji snášeti jejich odjatých svobod, zvláště nedostatečného regimentu, též že jsou nikdá přístupu jak sami, tak i skrze vyslaný svý u J. M. Cské ani audienci dostávati nemohli, spravující dvůr J. M. Cské osoby lehké, škodlivé, na poctivosti zmařilé, přinuceni jsou spravedlnost, která skrze zlý a nepokojné lidi porušena jest, zastávati, jsauce mnozí též z předních osob v Uhřích, jako Štěpán Bočkaj a Eliáš Haza (sic) jedem otraveni a z světa zklizeni rozličnými assasimenty, což se J. M. Cské nepřipisuje, ale zlým, neupřímným a lehkomyšlným J. M. Cské raddám, Vlachům a cizozemcům, kterýchž sobě J. M. Cská víceji nežli nás, svého nejstaršího a vlastního bratra, vážiti ráčil.

Země se
spolčily pro-
ti císaři.

Císařský
dvůr řídily
osoby škod-
livé.

A protože z těch svrchu psaných příčin my, jakožto nejstarší

- 1608 bratr J. M. Cské a arcikníže rakauské, poněvadž ty země z obzvláštní své náklonnosti a důvěrnosti při nás toho vyhledávají a při domu rakauském zůstávají chtějí, aby pro ujití náhlého nebezpečství toto válečné naše předsevzetí šlo, dříve nežli by někoho jiného Uhři sobě za krále zvolili, skrze což by křesťanstvo, zvláště dům rakauský, k znamenité škodě přiveden býti mohl, toto vše z přirozené naší spravedlnosti a náležitosti, vedle našeho a arciknížat
- 1606 rakauských, pánův bratří a strejcův našich, léta 1606. snešení, kterýž přepis sub litera B. Vaší Lásce odesíláme, před sebe jsme vzali, což jsme mohli již vše dávno před sebe vzíti, poněvadž jsme začasté od předních obyvatelův týchž zemí v tom vyhledávání byli, kteříž věděli, že naposledy k tomu přijde; ale my nikdá proti J. M. Cské toho bráti jsme nechtěli, jakož také J. M. Cská v tom laskavě se upamatovati může, že to tak jest. Táhnauce tedy my dále ve jméno Boží s zeměmi spojenými a lidem válečným, Uhry, Rakušany a Moravany, do českého království k městu Čáslavi, kdež jsme sjezd ke dni 4. máje obyvatelům položili a aby se tam najíti dali, jim jsme psali, kdež s nimi, aby se s námi spojili a toho pokoje vídeňského obhajovati pomáhali, jednati budeme, tak aby krve proliti se nestalo. A tak Vaše Láska z těch všech pravdivých příčin, proč toto naše předsevzetí jest, vyrozuměti může, tak jestli že by kdo něco jiného Vaší Lásce přednáseti chtěl, Vaše Láska aby tomu nevěřila. Nicméně že Vaše Láska, což by k zachování křesťanských zemí a domu rakauského, slaužilo, svau upřímnau raddau a fedruňkem nápomocna bude, nebo kdyby se toho od nás tímto způsobem nepředěšlo, Uhři Turku byli by se poddali a jiné země sobě jiného za pána byly by vzaly; což kdyby se bylo stalo, v jakém by nebezpečství říše a všecko křesťanstvo postaveno bylo, snadně Vaše Láska tomu vyrozuměti může. — Datum v Znojmě 26. ¹⁾apříle 1608. léta.

Matiaš.“

Litera A.

Artikulové, kteréž jsau arciknížata rakauská Matiaš a Maximilian bratří, též Ferdinand, na místě bratří svých Maximiliána, Arnošta a Leopolda, na schvále za tau příčinau do Prahy se sjedauce ²⁾; J. Mti císaři Rudolfovi v spisu podali i také austné přednášeli:

¹⁾ Viz nahoře pozn. 1. na str. 8.

²⁾ Hurter Geschichte Ferdinands II. Bd. VI. p. 4. sqq., Chlumecký p. 346.; Gindely Rudolf I. 71.

Nejjasnější atd.

1608

Z veliké a z nevyhnutelné potřeby toto V. C. Mti krátce přednášíme:

Předně: Jest nám to s velkým podivením, kudy a kterak to přichází, když kdo z nás k dvora V. C. Mti o zemskou nebo svou věc se vysílá, že dosti dlouhý čas v Praze při dvoře, nežli audienci dostává, zdržovati se musí, a i kurfiřtové a stavové svatě říše, jakž jistý kunšofty máme, velice sobě stěžují, že se jim totéž děje, přístupu skrze vyslaný svý, když k V. C. Mti o věci celé říše se týkající vysílání bývají, dosti těžce dostávají a prve komorníkům uplacovati musejí¹⁾, nežli jim audienci zjednají, časem nic nevyřídíce domů se navracují, ješto jest to proti obyčeji slavné a svatě paměti císařův římských, an skrze to veliké zlehčení jak V. C. Mti, jakožto vrchnosti, od poddaných, ano i zkáza domu rakauského následuje.

Císař že k
vyslyšení
připautěl,
stížnost.

Za druhé: Poněvadž V. C. Mť žádného dědice míti neráčí, a kdyby Pán Bůh (čehož Pane Bože ostřežl) od smrti V. C. Mť neuchoval, tehdy by jak dům rakauský v neštěstí velkém, tak také říše v nebezpečenství, z čehož jaké by krve prolití pošlo, zůstávati by musely. Račte tehdy V. C. Mť podle dobrého a starobylého pořádku to učiniti (poněvadž jak pro sešlost věku, tak pro mnohé a veliké práce takový veliký regiment vésti neráčíte již mocti) a nejstaršího pana bratra, aby on na místě V. C. Mti království uherské a arciknížetství rakauské spravoval, s plnou mocí k tomu dosaditi; neboť tím způsobem v práci tak těžké polehčení míti ráčíte, ano i snažněji římské císařství v rodu a v domu rakauském zůstane.

Matiáš aby
uherskou a
rakauskou
zem řídil.

Za třetí: Kdež také se již k tomu schyluje a pád domu rakauského také jistě následovati bude, jestli se to nepředěje, neboť uherská země skoro ztracena jest; vlastní V. C. Mti, poddaný, Štěpán Bočkaj, proti V. C. Mti, jakožto pánu svému se pozdvihl; štyrská země též skoro pryč jest a Rakausy k zkáze běží; ano i tu přícipu Uhři pozdvižení svého býti praví, že jsau V. C. Mť jakožto pána svého někteří od 20. let již neviděli. — I poněvadž V. C. Mť ráčí býti nejpřednější hlava a sloup domu rakauského, V. C. Mť pro Boha prosíme, račte následovati šlápějí slavných předkův našich a tu svíci domu rakauského, kteráž nyní na V. C. Mti záleží, uhasovati neračte, abychom v poslední den na

Císař aby
byl pilněj-
ším.

¹⁾ Narážka na nestoudného komorníka Rudolfova Filipa Langa. Viz Beckovského II. 1. str. 400. a 415. pozn. 1.

1608. V. C. Mť naříkati nemuseli. Na to milostivé odpovědi od V. C. Mti
1605 očekávati budeme. — Datum 10. prosince léta 1605.

Matiaš, Maximilián, Ferdinand.

Litera B.

Snešení arciknížat v městě Vídni ¹⁾.

1606. Tak jakž jsme tomu žalostivě vyrozuměli, kterak království uherské, arciknížetství rakauské s jinými k domu rakauskému připojenými zeměmi u veliké nesprávě a skrze to v nebezpečenství stojí a to pro nedostatečné spravování a regiment J. M. Cské, pana bratra a strejce našeho nejmilejšího, poněvadž tomu, v čem Pán Bůh J. M. Cskau postaviti ráčil, pro sešlost věku a pro nemoci nedostatečným býti ráčí: a protož z těch i z mnohých jiných příčin, co nám Pán Bůh a přirození naskytá i náležitost, u vítr a jako za nic pokládati a ničehož obměškati nechťce, my Matiaš, Maximilián a Albrecht, bratři, též Ferdinand, Arnošt, Maximilián i Leopold, také bratři a tak společně strejcové, z zarmauceného způsobu přinuceni jsme (že jsme se sem do Vídně sjeli, nemohauce na předešlého roku J. M. Cské přednešení žádné odpovědi dostati) časné k tomu přistaupiti, co následuje: Poznávajíce my, jakž nahoře dotčeno jest, nedostatečnost J. M. Cské J. Mť arcikníže Matiaše, pana bratra a strejce našeho, vedle přirozeného pořádku a nejstaršího po J. M. Cské v domu rakauském, za hlavu a slaup domu rakauského sobě vystavujeme, vedle nařízení někdy slavné paměti císaře Ferdinanda, pana děda našeho, jak sami od sebe, tak i na místě Arnošta, Maximiliána a Leopolda, arciknížat let ještě nemajících, dávajíce J. Mti arciknížeti naši plnou moc, jak J. Mť nejlépeji rozuměti moci ráčí, nás i dům náš rakauský řídit i spravovati, k čemuž J. Mť k Svatosti papežské, k králi španělskému, panu strejci našemu, o potvrzení toho hleděti ráčí, a jaké raddy a pomoci při J. Mtech vyhledávati bude, že to vše na místě svém i našem učiniti moci ráčí. A kdyby svatá říše z přinucené potřeby římského krále voliti měla, my chceme Jeho Lásce, kteréhož přirození po J. M. Cské k tomu vede, vedle nejvyšších možností našich k tomu nápomocni býti. — A že toto naše celá, jistá a dokonalá vůle a snešení jest, svými vlastními sekrety jsme upečetili a je podepsali.

Stalo se v Vídni 25. Aprilis léta 1606.

Matiaš za
pána domu
rakauského
ustanoven.

¹⁾ Hammer-Purgstall *Leben des Kardinals Khlesel*; Chlumecký p. 352.; Gindely I. 78.

Arcikníže Matiaš, daje v Znojmě na psaní kurfiřta saského 1608
písemnou odpověď, která málo vejš doložena zde jest, z téhož
města Znojma se hnul a do Čáslavě s svým vojském (o tom vojsku
i o jeho praporecích také vejš jest dotknuto) dne 10. máje měsíce
přijel, řídív také jak sobě umínil tam věci své. Matiaš do
Čáslavě při-
jel.

Mezi tím Rudolf císař sněm obecný na hrad pražský k auterku
před Letnicemi k 19. dni máje měsíce rozepsati dal, svůj dvůr
obnovil a což prve nikdá nebývalo, dva pány pod obojí způsobou
přijímací za své komorníky vzal: p. Rudolfa Trčku z Lípy a p.
Zikmunda Smiřického; p. Ladislava Lobkovice z vězení propustiti.
poručil. Mandati neb odevření císařští listové také tehdáž po
krajích a po celém království českém šli, aby všickni obyvatelé
vzhůru byli a k Praze osobně i s poddanými svými táhli. —
Opět jiné poručení z císařské kanceláře šlo, aby obyvatelé předce
s lidem svým zbrojným táhli ¹⁾. — Matiaš pak arcikníže také
s svým vojskem od Čáslavě k Českému Brodu se hnul a odtad
svý posly na hrad pražský k tomu obecnému sněmu vyslal, dostana
on pro svý posly od císaře list glejtovní, o čemž málo nížeji. K Českému
Brodu se
hnul.

Sněm se v Praze začal ²⁾.

Na tom sněmu císař Rudolf osobně se ukázal s velkou
radostí s pláčem některých promíchanau, neboť někteří od 10 let
a jiní od víceji let ho neviděli, z toho mnozí saudíce, že by on
živ nebyl. — Při počátku toho sněmu čtena byla tato proposicí
neb přednesení sněmovné:

Jeho Milost římský císař, uherský a český král, atd. pán
náš nejmilostivější, ráčí toho milostivě vděčen býti, že jsau všickni
tři stavové království českého v tak velikým počtu sem na hrad
pražský k tomuto obecnímu sněmu se sjíti dali, nad čímž J. M.
Cská milostivě zalíbení majíce, děkovati a vši milostí císařskou
vynahražovati ráčí. — Dáleji, jakož jsau obyvatelé království
českého hned od začátku, jakž jest Pán Bůh J. M. Cskau za
krále a vrchnost jím ustanoviti ráčil, vždyckny se poslušně k J. M.
Cské po ta všeckna léta chovali a k válkám tureckým nad možnost
a přemožení své statky svými pomoc učinili, statečně a rytířsky
se chovajíce, vlast svou a všecko křesťanstvo do hrdel ztracení

¹⁾ Toto místo podle Pavla Skály (I. 89.) sepsané jest nesrozumitelně
podáno. Neboť první mandát císařský zněl, aby obyvatelé s lidem zbrojně ku
Praze táhli, a druhý, hned po té vydaný, poroučel, aby netáhli.

²⁾ Dne 23. května 1608.

1608 zastávající, památku věčnou sobě způsobili, a J. M. Cská též stavy milostivě chrániti po ty všechna léta ráčil i ještě napotom chtíti ráčí. Však uznávající, že J. M. Cská mnohými starostmi a hojnými lety sešlý pán býti ráčí a neráčí věděti, kdy by Pán Bůh J. M. Cskau z tohoto světa povolati ráčil, starající se jako otec o obecné dobré tohoto království, aby po smrti J. Mti na toto království nějaké nebezpečensví, záhuba a krve proliti jako na jiné království nepřišlo, za živobytu svého (sic). I majíce na sebe žádost od J. Mti arciknížete Matiaše, pana bratra svého nejstaršího, vzloženau, aby on J. M. Cská, poněvadž dědicův žádných mti neráčí k stavům království českého, aby on arcikníže po smrti J. M. Cské za krále českého přijat a korunován býti ráčil, se přimluviti a J. Mti arciknížecí toho příti ráčil: a protož J. M. Cská, jakožto pán a bratr J. Mti arciknížete, vedle přirozené lásky milostivě k všem třím stavům království českého se přimlauvati a jich žádati ráčí, aby stavové k tomu (však s tou přitom znamenitau vejmkau, jestli že by Pán Bůh J. M. Cské dědicův z pořádného manželstva posílých dáti neráčil a bez dědicův z toho světa vykročil, prve nic) povolili a tímto sněmem se přiznali, že J. M. arciknížete Matiaše za krále, pána a za vrchnost svou voliti a korunovati budou. Proti tomu arcikníže, jestli že by Pán Bůh J. M. Cské z pořádného manželstva dědice dáti ráčil, že toho užití neráčí chtíti a že tato smlauva má ničímž býti, dostatečný revers stavům od sebe dáti mti ráčí, že jsau to z žádného přinucení a mocí ne učinili, nežli na přimluvu J. M. Cské a na žádost arciknížete z své dobré a svobodné vůle, že to učinili. Té milostivé naděje J. M. Cská ráčí býti, že rozvážíce to bedlivě vy tři stavové u sebe, což by tím dobrého a užitečného, po smrti J. M. Cské tomuto království nastati mohlo, tak se poslušně zachovají a k líbezně vůli i k přimluvě J. M. Cské tak učiní.

Po přečtení té proposicí Křištof Popel z Lobkovic, nejvyšší hofmistr království českého, jsa direktorem neb řiditelem tohoto sněmu, toto promluvení učinil: „Ráčili jste všickni tři stavové tuto proposicí a předložení J. M. Cské, pána nás všech nejmilostivějšího, přeslyšeti, a poněvadž J. M. arcikníže ráčí chtíti při nás skrze posly a komissaře své toho, co v sobě proposicí tato obsahuje, vyhledávati, a že ty osoby, které od J. Mti arciknížete na sněm tento vyslané býti mají, žádají, aby jim list glejtovní přijeti, odjeti a co jim poručeno bude, svobodně přednáseti mohli, dán byl.“ — Tu hnedky jisté osoby k sepsání toho listu glejtovního, též také relatorové ke dškám voleni byli, totiž: Z stavu pan-

ského: Jan Sezima z Sezimova Austí, Jan Václav z Lobkovic, 1608
Theob. Švihovský, Ferdinand purgkrabí z Donína, saudcové zemští;
z stavu rytířského: Purgkhart Točník, podkomoří království
českého.

A ten list glejtovní nejenom, sepsán, spečetěn a podepsán
byl, ano také dne 22. (sic) ¹⁾ téhož máje měsíce ráno okolo hodiny
osmé německé komissařům arciknížete Matiaše do vojanského ležení
k Českému Brodu byl poslán, jehož slova jsau tato:

My Rudolf II., římský císař, uherský a český král, atd.
Křištof Popel z Lobkovic, nejvyšší hofmistr království českého,
Adam z Šternberka, nejvyšší komorník království českého, Wolf
Nagovhradský z Kolovrat, nejvyšší sudí království českého, Zdeněk
z Lobkovic, nejvyšší kanclíř království českého, Jan z Klenového
a z Janovic, nejvyšší písař království českého, nejvyšší auředlníci
a saudcové zemští a vedle nich všickni tři stavové království
českého nyní při tomto obecném sněmu na hradě pražském
shromáždění známo činíme tímto listem obecně přede všemi:
Jakož jest J. M. Cská pán náš na stavy království tohoto
milostivě vznéstí ráčil, kterak J. M. Cská, starajíce se o pokoj
a milujíce království toto, kdyby Pán Bůh J. M. Cskau od smrti
uchovati neráčil bez dědicův, aby v nějakau roztržitost nepřišlo,
ráčí se přimlauvati, aby J. M. Matiaš, arcikníže rakauský, pan
bratr J. M. Cské nejstarší, za živobytí J. M. Cské přípověd od
stavův mlti ráčil, aby po smrti J. M. Cské a prve nic, za krále
českého volen a korunován býti ráčil tak, jakž proposicí s sebau
přináší. I poněvadž J. M. arcikníže Matiaš ráčí chtíti to
skrže jistý vyslaný svý též při stavích vyhledávati, aby toho,
což ta přimluva císařská v proposicí s sebau přináší, užiti moci
ráčil, žádajíce toho předně, aby tento list glejtovní týmž
osobám od J. M. Cské a ode všech třích stavův vydán byl:
a protož J. M. Cská a my nejvyšší auředlníci a saudcové
zemští, též všickni tři stavové království českého těm osobám,
kteří jak koliv od J. Mti arciknížecí k tomuto našemu sněmu
voleni budau, tímto listem svobodný příchoz dáváme a jim připo-
vídáme, aby svobodně přijeti a co jim poručeno bude přednáseti i zase
bez překážky odjeti mohli, že se jim nic zlého státi nemá. — Pro
lepší toho jistotu J. M. Cská pečet svau císařskou i my nejvyšší

List glejtovní do ležení
Matiaše po-
slán byl ko-
missařům.

¹⁾ Dle datum doleji uvedeného (v pátek po neděli Exaudi) má státi
23. máje.

1608 auředlníci a saudcové zemští i všickni tři stavové pečet zemskaui k tomuto listu glejtovnímu jsme přitiskli a rukama svýma se podepsali.“

Dán na hradě pražském, v pátek po neděli Exaudi 1608.

Rudolf.

N. N. nejvyšší auředlníci, saudcové zemští a všickni tři stavové.

Komissaři
Matiášovi
do Prahy
přijeli.

Toho ještě dne, jenž byl den 22. (sic) máje měsíce, přijeli do Prahy komissaři, od arciknížete Matiáše na sněm do Prahy vyslaní, již jmenovaným gleitem opatření: Pan Valentin Lepes, biskup vesprimiinský, probošt rábský; pan Karel z Žerotína, J. Mti arciknížete komorník; pan Jan Kusolius Khan z Bellazy¹⁾ a na Lichtenberce²⁾, komorník; pan Mikuláš Thuři³⁾ z Betlému, komorník; pan Balfy⁴⁾, hrabě cypský⁵⁾; Jiří Erazim Černaibl⁶⁾ na Windeku, statečný Štěpán Ostrožít⁷⁾ z Giletinu⁸⁾; Gintler Hayer z Altenstryi⁹⁾; Pavel Křištof Sluchget¹⁰⁾; Václav Zahradecký z Zahradky a s nimi jiní slavní páni uherští, moravští i rakauští. Ti pak jmenovaní páni vyslaní dne 26. téhož měsíce teprva do sněmu šli, o čemž málo níže se klade.

Stavové pod
obojí se sešli
a spuntovali
proti propo-
sicí.

Dotknutý list glejtovní když se ranního času, jakž dotknuto jest, dne 22. (sic) máje okolo 8. hodiny německé komissařům arciknížecím poslal, toho také času ranního i dne stav panský a rytířský pod obojí způsobau přijímající, do zelené světnice na hrad Pražský se sešli, vespolek se uradili a na tom zůstali, aby na přednešenau proposici císařskou žádná odpověď se nedávala, leč by císař prve při jich náboženství a svobodách je zanechal, jim je obnoviti a potvrditi ráčil. I bylo hned jim od pana Štěpána Jiřího Šternberka promluveno, aby strana pod obojí při tom majestatu a opatření od krále Vladislava jim daného, zůstavena byla, (ten pan Štěpán Jiří z Šternberka byl pán na Postoloprtech, Vodolicích a na Pátku, J. M. Cské radda, komorník lén německých, koruny české hejtmán, který po bitvě na Bílý Hoře před Prahou

¹⁾ Čti: Eustachius Khuen-Belasy.

²⁾ U Skály stojí: na Lempachu.

³⁾ Čti: Thurzó.

⁴⁾ Rozuměj: Štěpán Pálffy.

⁵⁾ Zips = Spiš, města a krajina Spišská v severních Uhrách.

⁶⁾ Tsohernembl, či Černembel, jak v Čechách psáván býval.

⁷⁾ Čti: Ostrožít.

⁸⁾ U Skály: z Jiletnice.

⁹⁾ U Skály: Šebastian Günter Hager z Allenšteina.

¹⁰⁾ U Skály: Flushart na Petendorfě.

odstaupiv od náboženství pod obojí, k víře svaté katolické přistaupil 1608 a v ní také svůj život dokonat) ale proti tomutěž pana z Šternberka promluvení pan Václav Budovec z Budova od všech tří stavův promluvil, aby vejpis takového majestatu stavům ukázán byl, tak aby viděli, zač císaře prositi mají ¹⁾.

Tento Václav z Budova po bitvě před Prahou na Bílý Hoře, jakožto jeden z předních původův v tom mnohým povědomém pozdvížení proti císaři Ferdinandovi, mečem strestán byl na rynku Starého Města pražského, jakž o tom dole na svém místě obšírněji se jedná.

Dne 23. (sic) máje měsíce, v zelené světnici, když se všickni 1608 tři stavové pod obojí v počtu velkém sešli, tak že jim ta světnice těsná byla, p. Štěpán Jiří z Šternberka promluvil, že toho vejpisu majestatu krále Vladislava, o kterém se dne včerejšího jednalo a na který se on sám včera odvolával, dostati nemohl, nicméně toho že jistau zprávu má, že ten majestat straně pod obojí za dobré opatření jest; protož aby stavové v tom se spokojili a o jiný artikule nyní rozmlauvali. — Ale p. Václav z Budova na místě všech třích stavův ihned proti těm řečem p. Štěpána Šternberka mluvil, že pan z Šternberka není dobře zpraven, aby ten majestat krále Vladislava k dobrému stavům pod obojí býti měl a to proto, že král Vladislav k tomu vedl, aby se stavové kompaktaty a konsistoří pražskau pod jurisdikcí neb správau arcibiskupa pražského zůstávající, spravovali a takového opatření aby Pán Bůh uchoval, nýbrž že stavové lepší opatření od císaře Maximiliána na sněmu obecném léta 1567. dosáhli ²⁾, kde od kompaktat stavové 1567 osvobození byli a táž kompaktata na témž sněmu obecném již jmenovaného roku k zrušení přišly, když z potvrzení privilegií zemských ihned vypuštěna a vymazána byly. Nadto pak ta strana pod obojí na témž sněmu takového opatření dostala, aby náboženství své podle slova Božího řídit mohla. — Item, že na sněmu léta 1575. stavové pod obojí z strany náboženství ne při majestatu krále Vladislava, ale při milosti císařské Maximiliána a při 1575 těch dvou sněmích, v nichž tak pěkné porovnání strana pod obojí učinila, zůstaveni býti chtějí ³⁾. Poněvadž pak Uhři pod obojí z přednějších mandátův, kteří jim k škodě byly, propuštění jsau a při svobodě v náboženství svém v tom vídeňském pokoji,

¹⁾ Podle Slavaty I. str. 154.

²⁾ Beckovský II. 1. str. 279.

³⁾ Ibidem str. 298. a násl. Gindely Gesch. d. böhm. Brüder II. 109.

1606 který v Praze s dovolením J. M. Cské v Čechách i v Němcích také jest vytištěn, dostatečně jsau opatření, že i Čechové, pod obojí té svobody v náboženství a tato opatření všudy tak dobře jako Uhři na J. M. Cské zaslaužili, aby jim to, což prve sobě propůjčeno a osvobozeno měli, nyní k dokonalému potvrzení přišlo; nebo pokudž by se to nestalo, že se v žádné jednání stavové pod obojí dáti nemohau, nýbrž že by společně a osobně všickni audienci neb přístup a vyslyšení u J. M. Cské zjednati a své nevyhnutelné potřeby přednésti chtěli. Nadto on Vácslav z Budova otázku učinil na všeckny přítomné stavy, znaj-li se k tomu, že jest ta vůle jich a že v tom státi míní? Tu hned za dobrou chvíli velké a velmi hlasité ohlašování se dalo, že se k tomu znají a na tom že zůstati i setrvati chtějí. To vyslechna p. Vácslav z Budova, aby páni stavové k stolu sedli a ty artikule, na čem se tak stavové snesli, poznamenali; což se také stalo. — Dáleji opět on p. z Budova žádal, aby to, že ta kompaktata minula a že stavové pod obojí při té konfessi a při tom tehdáž porovnání zůstaveni být žádají, poznamenáno bylo. Také tehdáž o jiných svobodách vši země české rozmlauváno bylo, v čemž pilně p. Štěpán Jiří z Šternberka pracoval a v těch věcech strany náboženství potom na plným sněmu vždycky od stavův mluvil.

Aby Čechům svoboda v náboženství potvrzena byla.

Stavové artikule sepsali.

Stavové podepsali artikule.

Dne 24. téhož měsíce máje opět se stavové pod obojí v počtu velkém do zelené světnice sešli a p. Vácslav z Budova ty včera sepsaný artikule k dalšímu napravení stavům četl, kdež schválně ponaukali jedni druhých, aby se k nim podpisovali, přivedše sobě k paměti, kterak léta 1603. p. z Budova mluvil od stavův na sněmu v příčině náboženství, že potom na závazek proto vzat byl¹⁾; a protož aby nyní všickni za jednoho člověka stáli. K těm artikulům přes 200 pánův a přes 300 rytířův se podepsalo, i města královská, mimo Plzně, Budějovic a Kadaně. I dali stavové ty originální podpisy k chování panu Vácslavovi z Budova a ohlašovali se tuze nahlas: kdo by při tom společném porovnání státi nechtěl, aneb je rušil, aby z okna vyhozen byl, k čemuž všickni svolili. Nadto šli všickni mezi jiný stavy pod jednu spůsobau přijímající do saundné světnice a dožádali se nejvyšších pánův a úředníkův zemských, aby J. M. Cské za ně se přimluvili, aby ráčil k těm všem artikulům povoliti, sice že by k žádnému jinému sněmovnímu jednání přistaupiti nechtěli. I zakázali se nejvyšší úředníci zemští dle pánův stavův pod

Z okna aby rušitel vyhozen byl.

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 341.

obojí přívětivé žádosti tak učiniti, zvláště proto, že mezi těmi 1608
 artikuly mnohé také politické věci všech třech stavův království
 českého, jak pod jednau tak pod obojí společně se týkající, obsa-
 žené byly; protož také jmenem a pod titulem týchž všech třech
 stavův podání byli J. M. Cské ti artikulové, které oni stavové
 pod obojí sepsali a jsau následující:

Artikulové, kteréž jsau všickni tři stavové království
 českého pod obojí J. M. Cské podali¹⁾.]

Artikul 1. — Co se náboženství pod obojí způsobou při-
 náležející (sic)²⁾ dotýče, žádají všickni tři stavové pod obojí při
 té konfessí s augspurskau se srovnávající a na sněmu obecným
 léta 1575. v Praze sepsané, i přitom mezi sebau porovnání v před- 1575
 mluvě té konfessí a supplikací slavné paměti císaři Maximiliánovi
 na témž sněmu podané a k té konfessí přiložené, zůstaveni byli,
 aby svý kněžstvo, jak české tak německé, podle tý konfessí na
 své kollatury jak stav panský, rytířský, tak i městský dosazovati
 mohli a to bez překážky arcibiskupa pražského, neb kohožkoliv ji-
 něho, a kompaktatmi aby nebyli povinni spravovati se těmi, kteráž
 léta 1567. na sněmu obecném z privilegií zemských jsau vypuštěna 1567
 a stavové od spravování se nimi osvobozeni jsau tak, aby proti
 této konfessí a tomu stavův pod obojí porovnání na žádné poru-
 čení, odkud koliv by ono vyšlo, žádné platnosti proti všechněm
 stavům pod obojí míti nemohlo. Tu pak konfessí a porovnání
 stavův aby J. M. Cská do desk zemských vložiti dáti ráčila,
 poněvadž tu stavové nic jiného nevyhledávají nového, toliko co
 jim od slavné paměti císaře Maximiliána na tom léta 1575. držaném
 sněmu milostivě povoleno bylo, což i do desk zemských bylo by
 jistě vešlo, kdyby J. M. Cská od Pána Boha z tohoto světa povo-
 lán nebyl, jakož pak až dosavad z prostředku nás stavův nemálo
 osob ještě živých pozůstává, kteří J. M. Cskau milostivě k této
 konfessí a k tomu stavův pod obojí mezi sebau porovnání i k budaucí
 všeho toho dotvrzení doslejšali, což také dobrým svědomím vy-
 svědčiti mohau a mnozí již předešlé dskami zemskými o té věci
 svědomí dali. Item: defensí (sic)³⁾ aby stavové k spravování

Stavové aby
 kněžstvo do-
 sazovati
 mohli na fa-
 ry.

¹⁾ Viz Slavatovy Paměti I. str. 156. a násl. i Paměti Skálovy I. str. 92. a n. — Beckovský artikule pojal ve spis svůj tu úplněji, onde opět kratěji.

²⁾ Čti: přijímajících.

³⁾ Čti: defensory.

1608 konsistoře pod obojí z prostředku svého voliti a naříditi mohli, nyní i na časy budaucí, podle toho téhož sněmovního léta 1575. Konsistoř, také učení pražské, aby se stavby pod obojí řídilo. nyní i na časy budaucí, podle toho téhož sněmovního léta 1575. zavřeného snešení od J. M. Cské potvrzení poníženě žádají. Týmž způsobem aby akademie neb učení pražské k opatrování stavům škola židovská nová. pod obojí a defensorům zůstala, poněvadž i Maizlovi židu ¹⁾ toho se dostalo, že jemu od J. M. Cské majestat dán jest na vystavení školy židovské a provozování v ní náboženství židovského, že i týž majestat ingrossirovaný do register auřadu nejvyššího purgkrabství pražského vepsán jest.

2. Kollatury, které se dskami zemskými neb kšaftmi zapisují neb odevzdávají, aby k spravování arcibiskupu pražskému, ani jiným duchovním lidem nenáležely, poněvadž to proti zjevnému zřízení zemskému jest, aby kdo k náboženství nucen býti měl. Též aby kostelův stavění a pohřby žádnému zbraňovány nebyly, poněvadž jedni s druhými, neohlídajíce se na náboženství, přiznávajíce se k jednomu Bohu a jednomu králi slibujíce, všickni za jedno býti máme a jedni druhých nemáme tupiti, neboť víra jest dar Boží.

3. Z strany auřadův vyšších dosazování, aby ne samými osobami pod jednau, ale také pod obojí dosazování byli v rovném počtu, totiž jedna polovice pod jednau a druhá polovice pod obojí; a když by který z nich umřel, aby J. M. Cská od nejvyšších auředlníkův zemských vezma hlasy, v 4 nedělích pro dobré země jinýho, nyní pak ihned nejvyššího purgkrabě pražského podle zřízení zemského dosaditi ráčil. Tolikéž v kancellári když by nejvyšší kancléř pod jednau byl, aby místokancléř i sekretář tak jako předešle pod obojí byli, což všechno s velikým dobrým J. M. Cské, též k zachování stálé a trvanlivé mezi všemi stavy lásky a pokoje bohda slaužití bude.

4. A jakož když se znova arcibiskup za slavné paměti císaře Ferdinanda zde na hrad pražský dosazoval, to jest stavům od Arcibiskup i opatové aťd. aby Čechové byli. J. M. Cské tehdaž pojištěno, že na ten auřad Čechové přirození 1576 dosazeni býti mají, což i revers J. M. Cské nynějšího krále našeho 1575 léta 1576. v Řezné daný, též i sněm léta 1575. na hradě pražském

¹⁾ Míni se tu pověstný boháč židovský Marek Mardochaj Maizl, jenž mezi Židy pro svou lásku k vědám a svou dobročinnost byl veleben. V Židovském Městě pražském až dosud jedna ulice nese jméno jeho. — Mezi křesťany byl neoblíben, poněvadž ve velkých rozměrech lichvařil. Když roku 1601. zemřel, zmocnil se královský fiskus bezčetného jmění jeho. Viz též Dačického Paměti I. str. 200.

držaný dotvrdil. Když pak nyní arcibiskup proti těmto našim obd- 1608
rováním, svobodám, snešením sněmovním dosazen jest ¹⁾, toho že
se nestane více, aby J. M. Cská stavům na to revers a místo
dátí ráčil. Též na opatství a probošství aby Čechové přirození
dosazeni byli, tak aby naši přátelé milí jsauce toho aučastni užitek
svůj a ne cizozemci míti mohli.

5. Jesuiti neb tovaryšstvo Ježíšovo aby žádných statkův <sup>Jesuiti aby
neakupovali
statky.</sup>
pozemských bez dovolení císařského a obecného sněmu, i bez
svolení všech třích stavův nekupovali a nedrželi.

6. Dispensací v zapověděných stupních, kteříž se dovolují 1602
od papeže léta 1602., ta aby minula, a ten celý artikul v dotčeném
sněmu aby v nic obrácen byl a dále žádnýmu k překážce a vyhle- <sup>O dispensaci
aby se k pa-
peži necho-
dilo.</sup>
dávání toho u papeže odpustkův v téměř sněmu nepozůstával ²⁾.

7. Od soudův pořádných aby všickni tři stavové skrze obe- <sup>Od soudův
aby stavové
odtrhováni
nebyli.</sup>
slání buď z kanceláře neb z komory české aneb odkudž koliv
odtrhováni a při nich i jináč hindrováni nebyli, tak jakž sněm
léta 1575. ukazuje. Také poručení neobyčejné proti právu, proti
zřízení zemskému a svobodám naším jestliže by vyšlo, aby stavové
nebyli povinni na ublížení svých práv a svobod jemu dosti učiniti.

8. Slavnému saudu zemskému, kterýž jest klenot království <sup>1575
Poručení
proti právu
a j. aby žád-
né moci ne-
mělo.</sup>
českého, aby se buď odklady neb jinými zaneprázdněními, kromě
samau mocí Božskau, žádná překážka nedála, tak aby lidé a předně
sirotci časné v svých věcech fedrováni byli. <sup>Saud zemský
aby se bez
překážky
držel.</sup>

9. Kšafty a zřízení podle vůle krále Vladislava pořádně učí- <sup>Poručníkův
i sirotkův
povinnost.</sup>
něné, aby poručníci podle nich statek i sirotky v svém opatrování
měli, a sirotci panny aby bez vůle a vědomí týchž poručníkův
a nejbližších strejcův a krevních přátel žádnému zamluvené, méněji
vdané, skrze jaké koliv poručení odkudž kolik pošlé nucené nebyly.

10. Crimen laesae Majestatis, uražení důstojenství královského, <sup>Crimen lae-
sae Majesta-
tis co jest.</sup>
co by to bylo a jaké pokuty neslo, aby J. M. Cská stavům to mi-
lostivě, zejména, nač by se ono vztahovati mělo, jmenovati a vy-
světliti ráčil; neboť stavové mimo pokut v zřízení zemském vymě-
řených, crimen laesae Majestatis se tejkajících, nic nevědí, ani
nimi zavázáni nejsau.

¹⁾ Slova tato čelila proti tehdejšímu arcibiskupu Karlovi z Lamberka, rodilému Rakušanovi. Čechové pak katoličtí i pod obojí hájili tu zásadu, že arcibiskupem pražským proto má vždy býti rodilý Čech, poněvadž králové a stavové čeští nadání pro jeho obživu učinili. — A téhož náhledu byli také, co se týkalo probošství a opatství klášterních.

²⁾ Týkalo se sňatkův manželských mezi příbuznými a zrušení platův za dispense.

- 1608
Pokuty
zmenšené.
11. Co se pokut, totiž ztracení hrdla, cti a statkův dotýče, a to pro partiky, aby od toho J. M. Cská upustiti ráčil, toliko ten, kdož by se partiky dopustil, aby povinnen byl jednau tolik summu, nejináč nežli jako by pro ni zadržán byl, ve dvouch nedělich složiti, neb na věc¹⁾ se postaviti, kteréžto summy jeden díl tomu, kdož by oznámil, druhý císaři a třetí zemi aby dán byl. A všeckny ty pokuty zřízením zemským na cti, hrdlo a na statek se vztahující, aby toliko na ztracení cti a hrdla a ne na statky se vztahovaly, a takový statky, podle milosti krále Vladislava udělené, aby na nejbližší krevní přátele připadly.
- Defensí aby
od stavů na
sněmuse na-
řizovala.
- 1595
12. Z strany defensí neb obhajování země a veřejného vy-
zdvižení všech obyvatelův království českého, aby žádnému v moc
dáváno nebylo, a sněm v letu 1595. při tom na díle dán i s ně-
kterými jinými sněmy aby minul. Ale na budaucí a potomný časy
tak veliké věci, všeho království a všech obyvatelův se tejkající,
aby na obecném sněmu od všech třích stavův jednomyslně snešené,
zavřené a svolené byly, tak že, by se již na díle stavové i rozjeli,
aby jiní artikulové mimo těch předešlých, z společného snešení
zavřených, přidávání nebyli, a pokudž by se přidali, aby stavové
nebyli povinni jim zadosti činiti.
- České věci
aby saudili
Čechové.
- Audienci
aby se přála.
13. České věci aby J. M. Cská jakožto král český ne cizo-
zemcům, ale českým raddám k uvážení podával.
14. Kdož by z stavův z důležité a z vlastní potřeby audienci
neb vyslyšení při Cské Mti vyhledávati chtěje, v spisu neb austně
přednésti chtěl, to aby učiniti mohl, a aby nejvyšší komorník
císařský neb komorníci povinni byli tu osobu při císaři opověděti.
- Bevery aby
se daly k
deskám.
15. Na minulé tři předešlý sněmy reversové dání nejsau,
protož aby J. M. Cská ráčil je k zemským deskám složiti.
- Auřadové
aby se Če-
chům dávali.
- 1567
1575
16. Landfojti i jiní auředníci v zemi a ven z země, aby se podle
reversu J. M. Cské léta 1567. stavům učiněného, na nějž se sněm
léta 1575. vztahuje, Čechové rození a ne cizozemci dosazovali.
- Na návazek
braní.
17. Co se na závazky pro mordy dotýče, aby při zřízení
zemském zůstávalo, však s tím doložením, aby se k vyšším sta-
vům, kteří se na závazky berau, taková štědrost a vhlídnost, jak
na stav jejich náleží, zachovala, a ne aby na ně faukáno a brau-
káno, ovšem pak jako k poddaným svým mluveno bylo.
- Komissí roz-
ličné.
- 18.²⁾ Komissí o soli, štokramy, zaražení nových silnic, pro-

¹⁾ Doplň slovo: k dosti učinění.

²⁾ Tento a následující artikule mají míti vlastní čís. 21. atd., poněvadž jej předcházejí ještě tři artikule Beckovským opominuté, totiž: aby mládeži dokud

sekávání nových silnic v gruntech království českého na pomezí 1608
bavorském, takové komissí aby císař jak pro dobré, tak i bez-
pečné království tohoto naříditi ráčil.

19. Cla pro splavení dříví k Praze i do Prahy v nově zara- Clo kdy se
dátí nemá.
žená aby se zastavila, také hejtnané království, Pražané i jiná
města, když stavové své věci do Prahy po čeládce své a podda-
ných s fedrovními listy posílají, aby od nich clo na ublížení staro-
bylých svobod nebrali.

20. Meč z tejsnského kostela, kterýž vzat jest z štítu téhož Meč aby byl
navrácen.
kostela na rynku staropražském, aby navrácen a zase v to místo,
odkud vzat byl, na žádost Pražanův, jakožto slavná památka krále
Jiřího, dán byl¹⁾.

21. Škody, které jsau stavové tímto tažením arciknížete Škody aby se
vynahrádily.
Matiáše vzali a ty že by se prokázaly, stavové žádají, aby vyna-
hražené byly.

22. Naposledy stavové ve vši nejhlubší poníženosti V. C. Mě Žádost, aby
odpověď cí-
sař dal.
jakožto krále a pána svého nejmilostivějšího žádáme, aby jste
V. C. Mě, ohlédnouce se na to, co jsme po všeckna ta léta
v těchto těžkých časích V. C. Mti věrně, poslušné a poddané
činili, milostivě otcovsky k tomu se nachýlili a abychom na tyto
artikule před všemi věcmi, kteréž by na tomto sněmu sněmované
býti měly, milostivau resolucí a odpověď pro dobré a pro vzdě-
lání trůnu královského i obecného dobrého království českého míti
mohli. Čehož se všickni my stavové, jakožto věrní poddaní, při V. C.
Mti vedle příkladův předkův našich stále stojíce, při V. C. Mti,
jakožto vrchnosti nám od Pána Boha vystavené, statky i hrdly
svými až do vylití krve s pomocí Pána Boha poddané a poslušné
obsluhovati chceme.

A když to tak p. hrabě Joachim Ondřej Šlik, byv k tomu Na odpovědi
uvyknauti
nochtěti sta-
vové.
od stavův nařízen a dožádan, mluvil a přednášel, na to J. M. Cská
odpověď ráčila dáti tuto: „Poněvadž tyto artikule velké jsou a tak
v krátkém čase uvážiti se nemohau, nyní pak nemalé nebezpečnoství
před rukama jest v zemi, protož J. M. Cská že za to žádati ráčí,
aby ti artikule poodloženi byli; nyní pak na proposici sněmovní
aby nastaupili. Oni ale stavové proti tomu skrze téhož pana Šlika

od rodičův oddělena není, nebylo dovoleno dluhy dělati a rodiče aby nebyli
povinni dluhy takové platiti; 2) aby taxy písařům dávaly se dle zřízení zem-
ského a nic výše; 3) aby každý šlechtic mohl vzíti si výpis privilegií zem-
ských z desk. — Viz Slavatovy Paměti I. 159.; Skálovy Paměti I. 96.

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 399. Dačického Paměti I. str. 207.

1608 dali od sebe mluvíti, že jsau od mnoha let, jakož hned od smrti Maximiliána císaře, aby jim svoboda v náboženství přána byla, toho dočekatí nemohli, a poněvadž nyní od Pána Boha sobě ten čas poskytnutý mají, toho také že užiti žádají. — To slyšíce J. M. Cská ráčil dáti odkladu do čtyř neděl, a když stavové k tomu přistaupiti a s tau odpovědi spokojeni býti nechtěli, žádal on císař do třetího dne, aby tíž stavové strpení měli. I vida císař, že stavové k žádnému odkladu povolití nechtějí, tímto způsobem J. Mť opatřiti ráčil, že při nejprvnějším sněmu po svatém Martinu, kterýž se rozpíše, ten artikul o náboženství na místě postaven býti má s tímto přitom doložením, aby mezi tím ze všech třích stavův pod obojí každý, též i lidé poddaní své náboženství provozovali a od žádného v tom čase utiskání nebyli, při farách a kollaturách svých aby zanechání byli, a pokudž by v tom čase artikul o náboženství vyřízen nebyl, aby stavové nebyli povinni císaři žádných berní dávatí. Když stavové s tauto odpovědí spokojeni byvše, odešli, císař se tázal: „Kdo jest ten, kterýž od stavův mluvil?“ I odpověďno bylo, že jest mluvil Joachim Ondřej hrabě Šlik. — Tento Šlik hrabě z Passannu ¹⁾ a Waiskirchu byl učení Martina Lutera, potom v té rebellii léta 1618. jeden z direktorův a nejvyšší berník v království českém, též jeden z nařízených k prodávání statkův duchovních a relatorem k kladení do desk zemských, tolikéž byl on spisovatelem těch smlauv a sjednocení mezi stavy českými i přivtělených zemí, jakož také s Uhry, též s hořejšími i dolejšími Rakušany. Také za času Friedricha falckraběte od Rejnu, domnělého krále českého, byl jest on jeho radda, komorník, nejvyšší sudí zemský, landfoit v Hořejších Lužicích, defensor nad konsistoří a konfederací, který také po bitvě na Bílý Hoře mečem strestán byl na rynku Starého Města pražského, o čemž doleji na svém místě.

Císař daleko se podvolil.

Joachim Ondřej Šlik.
1618

Komisař arciknížete do sněmu šli.

Žerotín mluvil.

Dne 26. máje měsíce vejš jmenovaní páni komissaři arciknížete Matiaše, čtyry dni v Praze již se zdržující, do sněmu na hrad pražský šli a jistau instrukcí nejprve poddali, kterau na vyřízení sobě od arciknížete poručených věcí měli. Nadto bylo od pana Karla z Žerotína na kadeře, aby ho všickni slyšeti mohli, téměř za dobruu hodinu promluveno a potom stavům to vše v spisu v městě Brodě dne 23. máje psaném bylo podáno, totiž: kterak J. Mť arcikníže Matiaš z přirozené náklonnosti a lásky, kterau

¹⁾ Z vláského: Bassano.

k stavům království českého, jakožto z kmene a z krve královské 1608 pošlý, vždyckny jest míti ráčil a ještě míti ráčí, všelijak na paměti každého času míti a při každé příčině i příležitosti dané pilně obmejšleti ráčí, což by k vzrůstu, k vzdělání a k dobrému téhož království sloužilo, odkudž netoliko jest pošlo, že jest J. Mť arcikníže v té trvající v Uhřích válce pro zachování země J. M. Cské, obzvláštně pak království českého, proti nepříteli všeho křesťanstva Turku, po království uherském nejbližěji téměř mezi zeměmi království přisedlých, v dlouhém a bezpečném odpočinutí a pro obranu jich stavův častokráte osobu vlastní v nebezpečenství uvéstí a tak i život vynaložiti litovati neráčil. Ale vidauce, že moci nepřítel tak jakž náleželo oddolati se nemohlo, protož tudy ponuknut býti ráčil, aby stálý a dokonalý pokoj způsoben byl. Však když s velikým původem a s působením některých nepokojných, s královstvími a s zeměmi J. M. Cské neupřímně mínících cizozemcův takový pokoj k dokonalému a k celému stvrzení a upevnění přiveden býti nemohl, abychom na sobě nic sjíti nedali, a že by k tomu, aby skrze protržení téhož pokoje (o čemž mnozí krve cizí i zisku vlastního žádostiví všelijak usilovali) do větších a hlubších bíd a těžkostí dostati se nemuseli, nápomocno bylo, neráčil jest sobě stížiti s velikým nákladem a nepohodlím do Prešpurku jeti, pokoj předešle najednaný obnoviti a tudy pro větší toho jistotu proti těm, kteří by takového chvalitebného aumyslu a předsevzetí rušitele býti chtěli, v smlauvu vjíti, o čem stavové království uherského skrze psaní jim učiněné obšírně oznámí, příčiny toho ukázati i za přímluvu k J. M. Cské, aby to sobě milostivě oblíbíti ráčil, časné jsou žádati nepominuli.

Avšak shledavše J. Mť arcikníže proti naději, že netoliko J. Mti dobré mínění zle vykládáno bylo prostraně (sic), ale nadto více i to se obmejšlelo a skutečně konati se začalo, aby se mocí, když lstivé a nešlechtné některých zlých lidí, v zemi této neusedlých, nic svého nemajících a na díle poctivostí zlehčených, praktiky, kterýmiž se o bezhrdlí J. Mti Matiaše i předních osob z obyvatelův království uherského a arciknížetství rakauského usilovalo, postačiti nemohli, odpíráno bylo, musel se J. Mť arcikníže pro obranu svau a zemí s J. Mti spojených k náležité defensi neb odporování sáhnuti, lid válečný najímati dáti a jakž k odpírání nepříteli, za kteréhož se nejvyšší Tilly s lidem sobě svěřeným postavil a bez vši příčiny sobě dané do Rakaus, země pokojné a J. M. Cské, v poddanosti vždyckny věrně zůstávající, se položil, pro obranu přátel J. Mť arcikníže, zvláště pak stavův

Matiaš pro obranu stavův a zemí pečoval.

Dobré mínění zle vykládáno bylo.

Matiaš musel lid válečný najímati.

1608 Morava od nepřátel
sazena. království českého chystati, se musel. A poněvadž Morava, ať
nejpřednější a nejhlavnější téhož království českého, nejbliž k uher-
ský koruně a zemím rakauským přiležící, od téhož nejvyššího
Tillyho sauzena, do které tajně a nenadále on vojensky vpadl,
skrže což obyvatelé v nemalém nebezpečenství, jak již vřbec pově-
domo a jim stavům skrže obzvláštní z města Slavkova učiněné
psaní v známost uvedeno jest, postaveni byli. I nechťce jich
J. Mť arcikníže opustiti, nejprve posly své a zemí s námi spoje-
ných také posly k nim o učinění vedle příkladu království uher-
ského a arciknížetství rakauského smlauvy vypraviti ráčil. Potom
pak sám J. Mť arcikníže mezi ně přijeti a toho všeho, což skrže
posly své namluveno bylo, potvrditi ráčil.

Arcikníže o
království
české péči
měl. Majíce pak při tom vzláštní péči a pamět na království
české J. Mť arcikníže a znamenajíce mnohý nebezpečný způsob,
v kterém netoliko před tím nepřátelským lidem, jako i podobně
pod tau nejistotau pokoje a přítomnou správu a gubernaci se
nachází, všelijak o to se starati ráčil, aby je v týž spolek uvéstí,
dobrodiní a užiteků mnohých, kteří královstvím a zemím jmeno-
vaným skrže často psané smlauvy jsau pošly a ještě pojíti mohau,
aučastné a společné učiniti ráčil. A za tau příčinou, aby jim to
od J. Mti tím důležitěji a vzáctněji s oznámením slušných a zna-
menitých příčin, pro kteréž by se toho vzdalovati neměli, před-
nášeno a předloženo bylo, ráčil jest J. Mť arcikníže hejtmanům
a městům krajským psaní učiniti a jich, aby se do Čáslavě s stavem
panským a rytířským vypravili, milostivě žádati ráčil, kteraužto
žádost potom také i na nejvyšší auředlníky, saudce zemské a raddy
království tohoto vložití ráčil a té celé naděje, že se k J. Mti
arciknížecí, poznajíce J. Mti o ně v tom upřímnou péči a starost,
svau i království tohoto velikau a zvláštní potřebu, bez odporu
najíti dají, býti ráčil. Že pak při svém příjezdu do Čáslavě žádného
téměř z obyvatelův J. Mť arcikníže nenalezl a ti, kteří se tam
sjele, aby se k J. Mti nestavěli, nýbrž zase do sídel a obydlí
svého se navrátili, s nejděnými vejstrahami a poněkud i s pohrůž-
kami napomínání byli, nad čímž mysl těžkau J. Mť ráčil nésti.
Avšak dověděvše se on arcikníže, že by J. M. Cská, pan bratr
J. Mti arciknížete nejmilejší, sněm obecný všem stavům českým
na hrad pražský ke dni pondělnímu po neděli Exaudi rozepsati
ráčil, zase potěšení nemalého z toho nabyti ráčil, poznavše, že
J. Mť tudy přiležitost vzáctná a taková, která proti řádu a oby-
čejům království tohoto nikoliv nečelí, nyní se naskytá, že aspoň
skrže posly J. Mť arcikníže, poněvadž osobně na ten čas dobře

Stavy české
do Čáslavě
vjal.

Málo se jich
do Čáslavě
sjele.

možné není s stavy shledání míti a co v Čáslavi vykonati se ne- 1608
mohlo, při této příčině vyříditi a k místu uvéstí bude moci.

A protož majíce my komissaři V. Mtem, všem třím stavům jmenem a na místě J. Mti arciknížete oznámiti, že J. Mť neráčí Proč Matias do Čech s vojskem táhl. chtěti takové příhodnosti z ruky pustiti a zmeškati, rád vděčně to podání, které se J. Mti arciknížeti od J. M. Cské v městě Kolíně učinilo, přijímati ráčí, a vedle moci a bezpečnosti J. Mti arciknížeti udělené do Měst pražských my vypraveni jsauce, aby-
chom V. Mti., stavy tohoto království českého, ubezpečili, že ne
nějakým zlým a krivolakým aumyslem, pro samé J. Mti arcikní-
žete zvejsnění, zemí s J. Mti spojených opatření, aneb provedení
nad vámi moci, umenšení vašich svobod a privilegií, aneb pro
zlehčení osob a národu českého (jakož tak od některých nepříz-
nivých a neupřímných lidí křivě a nepravě J. Mť. arcikníže vyklá-
dán býti ráčí), ale nejvíce a nejpředněji pro dokázání k vám otcov-
ské lásky a lítosti obecné všech naříkání, ano i předních mezi
vámi osob stížnosti vzbuzené, pro utvrzení pokoje dávno vám
žádostivého, též pro navrácení vašich znamenitých práv a svobod,
pro napravení správy a regimentu, v mnohých příčinách přes
příliši zaslého a pokaženého, toto tažení vojenské do Čech před
sebe vzíti jest ráčil, ujistiti a ubezpečiti se můžete, a že tomu
tak jest a i skutek sám tomu ukazuje a vy stavové po nejednéh
znameních patrně to poznati můžete, však nadto i vyslaní ti,
kteří od vás do Moravy, také i k J. Mti arciknížeti vyslaní byli,
svědkové toho býti mohau; nebo když na žádost jejich, jakými
příčinami k této jízdě pohnauti a nakloniti J. Mť arcikníže dáti
se ráčil, otevřeně J. Mť k nim se pronéstí a ohlásiti ráčil takto:

Předně: Poněvadž jest J. Mť arcikníže do této chvíle Matias k po-
alům českým
se pronesl. k tomu žádnau prací, žádným prostředkem, žádnými prosbami
(aby dokonale, bezpečně a na kterauž bychom stranu cele a pevně
spolehnutí mohli a od dvora J. M. Cské povoleno, z strany
zdržení pokoje s Uhry a s Turky, nejprve v Vídni léta 1606. 1606
učiněného a potom při začátku roku tohoto v Prešpurku obnove-
ného, dáno a že se téhož pokoje porovnání zase zdvihati a nazpět
jíti nemá, ujištěno bylo) přivéstí nikterak moci a také že v dobré
paměti to snášíte, kterak jste stavové skrze vzácné vyslaný své
takový pokoj netoliko schváliti, ale také pečeti a podpisy rukau
svých stvrdili a upevnili, též s nimi vyslanými vašimi o to, aby
oni J. Mti k tomu nápomocni a raddni byli, jednati a pracovati
chtěti ráčí, prohlásiti se ráčil.

Za druhé: Majíce o tom téměř dobrau zprávu a vědomost,

1608 že jakož jiné země, tak podobně království české až posavad nemalé ublížení a zkrácení v přetření (sic) a v zrušení práv, svobod, privilegií, zvyklostech starobyých a chvalitebných obyčejův svých snášeti muselo. Protož J. Mť arcikníže jak tomuto království slavnému, tak i jiným zemím k dosazení vedle předešlého způsobu ráčí nápomocen býti a tím raději, čím více domejšlino jest, že jim to jakožto lidem rozumným a dobrého srdce vděčné a příjemné bude, když nemeškajíce J. Mť příjezdem svým, do téhož království k dosazení takového drahého a nezaplaceného klenotu jim dopomoci ráčí.

Za třetí a posledně: Poněvadž není neznámé, v jakých splecích, závadách a neřadách správa dvoru J. M. Cské, jakož v jiných tak obzvláštně v tom, co se řízení správy zemské dotýče, se nachází. Kdo medle okolo osoby J. M. Cské? kdo v auřadích (v čemž však některých z předních osob, zvláštně pak rodičův království českého J. Mť arcikníže stíhati neráčí) postaveni býti ráčíte? Jaká při expedicích pilnost, při právě spravedlost, při komoře české credit a víra se nachází? — Taková, že naposledy pod tím jako pod nějakým těžkým nesnesitelným břemenem, království tohoto sláva a svoboda klesnauti by musela. A protož umínil jest J. Mť. arcikníže s pomocí a raddau týchž stavův V. Mti v to kročiti a na prostředky slušné, kterýmiž by tomuto tak velkému zlému spomoženo býti mohlo, pomysliť a jak by z neřádu řád, z nesprávy správa, z zkázy a z porušení stále a pevné napravení udělati a vyvésti se mohlo, dle nejvyšší možnosti a pilnosti pečovati; a z té příčiny zůstávající na větším díle ještě v své celosti, snadno V. Mti saudití mohau, že J. Mť arcikníže pro vaše dobré, pro vzdělání království českého, pro zachování země, osob, manželek, dítek, statkův a poddaných vašich sem do království tohoto přijeti jest ráčil; neboť není to tejno, že kdyby bylo zase k otevřené válce skrze zrušení pokoje přijíti muselo, že by nic jiného nežli zkáza dokonalá a záhuba celého království tohoto následovala.

Že pak mnozí toho domění jsau, jakoby J. Mť Cská již dávno k stvrzení toho pokoje povoliti, jej bez vejminky přijíti i zdržeti se uvoliti a všeckno, což k němu připadá a náleží, od sebe odvésti a učiniti ráčila, protož uznává J. Mť arcikníže skrze to velkau potřebu býti, V. Mti stavy v tom náležitě zpravití a jak se při této věci vedlo, jak se nakládalo, co při tom J. Mť arcikníže snášeti a vytrpěti ráčil, to vše V. Mtem stavům obšírněji ukázati a nájevo vynésti by se mělo. Ale ušetřující J. Mť arcikníže J. Mť Cskau, jakožto pana bratra svého staršího, toho my na ten

čas, pokudž by se J. Mti arciknížeti k tomu jiná příčina nedala, 1608
pomijíme, toliko aby stavové tomu cele věřili, že samau J. Mti
arciknížecí a zemí J. Mti spojených prací, pilností, nákladem
a vejpravau tak vinšovaný pokoj bez vší pomoci J. M. Cské spů-
soben jest, jakož pak i jiný orator nežli ten, který předešle k tomu
volen byl, do Konštantinopole poslán býti musel.

Ale jakžkoliv v částce této napomoženo jest stavům, však
druzí nemění, nýbrž v některých příčinách obtížnější nedostatkové
předce v starý míře a v prvním způsobu zůstávají. A ačkoliv se
stavům na tento čas veliká naděje činí, mnoho slibuje, trošty od
císařských rádcův dávají a snad i v některé stránce proměny se
již ukazují, nemají sobě však toho ihned za nápravu klásti, aneb
čemu jinému, nežli J. Mti arciknížeti a lidu J. Mti válečnému,
kterýž při sobě nyní zde v Čechách míti ráčí, přičítati mají, s kterým
poněvadž nebude moci J. Mť arcikníže vždyckny zde býti a při
stavích zůstatí, obávají se jest, že jakž J. Mť s vojskem odtrhnauti
ráčí, zase na první šlak všechno se navrátí a na staré šlápeje se
nastoupí; ne proto, jako by J. Mti stavové tak dalece o slovích
J. Mti arciknížete pochybovati měli, nežli znajíce toliko nesnadnost,
ano i nemožnost toho, aby se stavům to, co se jim od císařské
strany připoví, zdržeti mohlo, ví se, jaké ochrany zbaveni budou.
A protož chtějí-li stavové sobě z místa pomoci a jim od Boha
skrže J. Mť arcikníže a jednomyslné s J. Mti zeměmi spojení
navržené příležitosti dobře užiti, musejí na stálé a trvandlivé pro-
středky mysliti, kterýmiž by netoliko ztracených věcí navrácení,
porušených polepšení, zastaralých obnovení dojíti a dosahnauti,
než také i na budaucí časy sobě je upevniti a zjistiti mohli. Ale
jakým to způsobem pod panováním J. M. Cské pana bratra J. Mti
arciknížete možné učiniti bude, a kdykoliv sobě věk, nemocný
spůsob a jiné J. M. Cské předloží povahy, za nemožné to býti
poznají. Odkudž věděti jest za nejspůsobnější prostředek a za
nejbližší cestu k postavení jich v pravé bezpečnosti býti, aby
J. Mť arcikníže sobě za pána zvolili, k čemuž prohlídajíce, když
J. M. Cská skrže své vyslané nejednau v tom laskavě J. Mti
arciknížeti zakázati se jest ráčil a že o tom v přítomným sněmu
s stavy českého království jednati bude, aby J. Mť arcikníže od
stavův successí království českého ubezpečení za čekance vyhlášen,
a když to od stavův podle svobod a privilegií stavův náležitě
vyhledáno bude, i za budaucího krále českého aby volen byl, milo-
stivě připověděti ráčil, ačkoliv J. Mť arcikníže jakožto ten, který
svých vlastních věcí, slávy a vyvýšení i panování pro sebe vyhle-

Stavové aby
nesnadno vě-
řili císař-
ským tro-
štám.

Čechové za
čekance

1608 dávatí neráčí, s vděčností to od J. M. Cské přijal, na další vůli
 i za krále a na uložení Boží netesklivě očekávati ráčí moci. Avšak uvažujíce
 aby volili Matiasse. arcikníže bedlivě to, že by tím samým prodléváním království
 českému a zemím k němu přináležejícím málo spomoženo bylo,
 neráčil přestati dále J. Mť arcikníže ještě J. Mť Cskau žádati,
 aby milostivě se o to přičiniti a toho při stavích, aby J. Mť arci-
 kníže od nich dokonale za krále přijat byl, vyhledávati ráčil.
 A ačkoliv, že se to již od J. M. Cské stalo, nepochybnau naději
 míti ráčí, nicméně znajíce toho obzvláštní potřebu býti, on J. Mť
 arcikníže nám komissářům při stavích obecně i obzvláštně, jakž
 se nám kdykoliv k tomu příčiny a přiležitosti ukáží a jak nejlépe
 znáti a rozuměti moci budeme, se vši pilností a náležitostí i šetr-
 ností o to jednati ráčil naříditi.

Budolf aby
 od správy
 království
 českého upu-
 stil, proč?

Předně a nejprve, aby prohledajíce k tomu, že všelijaké
 příčiny stavy k tomu ponaukají, s J. M. Cskau, pánem svým, o to
 se namluvili a při J. M. Cské obdržeti se snažili, aby J. M. Cská
 patřice na svůj věk spracovaný, na léta svá, nejedněmi těžkými
 a nebezpečnými nemocmi a nespůsobnostmi zemdená a sešlá, též
 na potřebu a velikau nauzi poddaných svých, potřebujíce krále
 zdravého, k práci a správě spůsobného, v regimentu a v povin-
 nostech všechných svých královských netesklivého, zvyklého a pro-
 šlého, sám na sebe pomysliti a raději život pokojný a tichý,
 kterýž by bez nějakých těžkostí a nesnadností vésti ráčil moci,
 sobě zvolil, nežli na škodu zemí a poddaných svých, na své zdraví
 vlastního svého ublížení, na ujmu a zmenšení důstojenství i slavného
 jména svého a celého domu rakauského, správu královskau, které
 že tak jakž by náleželo z oznámených příčin dosti činiti J. M. Cské
 možné není, vůbec povědomo jest, na sobě zdržovati.

Matias císař
 sem tyrol-
 skau mnil
 postaupiti,
 když by krá-
 lem českým
 učiněn byl.

Proti čemuž netoliko J. Mť arcikníže obydli své, které
 v krajině tyrolské a v zemích k ní příslušejících míti ráčí, J. M.
 Cské postaupiti, ale také s jinými pány bratry a strejci svými
 ostatek též krajiny k ruce J. M. Cské, porovnajíce se o to s nimi,
 postaupiti, ano i strany jistého vychování a každoročně summy
 peněz vydávání s J. M. Cskau se narovnati J. Mť arcikníže se
 zakazuje, uvoluje a připovídá, aniž o tom pochybuje, když to
 všechno se vši náležitau šetrností J. M. Cské v známost uvedeno
 bude, že J. M. Cská prohlídajíce na to, že tím vlastně povinnen
 býti ráčí o království a země od Pána Boha sobě svěřené víceji
 nežli o vlastní osobu svou pečovati. Vedle čehož J. Mť arci-
 kníže stavy milostivě žádati ráčí, aby stavové rozpomenauce se
 na správu a řízení slavných předkův J. Mti arciknížete, zvláště

pana otce J. Mti arciknížecí slavné paměti, k tomu se naklonili 1608
a J. Mť arcikníže Matiaše sobě nyní za krále a pána svého z své
dobré a svobodné vůle a z obzvláštní k J. Mti arciknížeti důvěr-
nosti, též k domu rakauskému z upřímné náchyllosti volili a při
tomto sněmu vyhlásili a (když by se J. Mť arcikníže o to s stavy
sněsti ráčil) také i korunau a jinými královskými znamenými potvr-
dili i na stoličce královskau dosadili.

Taky se stavové na to dokonale ubezpečiti mohau, že J. Mť.
arcikníže všechno to, což povinnost krále českého s sebau při-
náší, ochotně vykonati, při právních, řádích, svobodách a při privi-
legiích jejich i při všem tom, což jim dle práva neb obyčeje přiná-
leží, je zachovati, a což jim změněno neb protrženo bylo, vedle
ukázání a slušnosti všechno nahraditi a napravití ráčí chtíti.
A není pochybné, že pokudž by to Pán Bůh stavům v mysl vlo-
žiti a srdce jejich k tomu nakloniti ráčil, poznávající odtud mnohé
pocházející užítky a pohodlí, sami sobě děkovati budau; neboť
mnoho jiných na ten čas věcí se nepřipomíná. A v pravdě stavům
se oznamuje, že se všickni páni bratři a strejcové arciknížata
rakauská v této žádosti vzložené srovnávají a snášejí, a což se
jich tečce, J. Mti arciknížeti Matiašovi tohoto království rádi
příti chtějí, jakž k dotvrzení toho předkládání hodnověrný přepis
takového snešení se nachází¹⁾. A poněvadž J. M. Cská na mnohá
napomínání rozličnými časy činěnými až posavad v stav manžel-
ský vstaupiti a o dědice řádně poslé, starati se chtějí neráčil,
snadno se znáti může, že jiní páni bratři a strejcové J. Mti arci-
knížete nemalé potěšení nad tím budau míti, když skrze dosáhnutí
království českého i také uherského příčina a příhodnost se J. Mti
arciknížecí dá, aby on J. Mť bez stavu manželského déle zůstá-
vati neráčil. Předejde se tím způsobem také to, čemuž sice nijakž
se uvarovati a vyhnauti možné není, aby země k tomuto králov-
ství připojené na nějaký čas oddělené býti neměly; nebo poněvadž
v tom způsobu s J. Mť arciknížecí stojí a že pod tau prvnější
správau, řízením a panováním nijakž déleji zůstávati nemyslejí
a nemohau, nebude moci k jinému přijíti, nežli že rozdvoujení
nějaké s nemalým ublížením a s mnohau nepřiležitostí jedněch
obyvatelův země druhých státi musí, což jakou roztržitost ve vši
správě království tohoto s sebau přinese, vědí a znají to ti, kteří
se těch věcí dotýkají.

A poněvadž nic užitečnějšího ani bezpečnějšího celému králov-

Matiaš mno-
ho připovídá
Čechům.

Matiaš pro
sebe dobře
mluví.

¹⁾ Viz str. 10.

1608 ství není, nežli aby J. Mť arcikníže za krále vzali stavové, protože V. Mti a vy všickni tři stavové království českého radte sobě obľíbili žádost J. Mti arciknížete, vinš celého domu rakauského a přimľuvu všech zemí s J. Mť arciknížecí k srdci svému připusťte a na přítomné i budaucí věci bedlivě se ohlednauce, co nyní Pán Bůh z milosti své naskytati ráčí, toho z rukau a z moci své nevypauštějte. A jakož se J. Mti arciknížeti donáší, že by nařkání a stížnosti do lidu J. Mti arciknížecí, který při sobě mťi ráčí, obyvatelé království tohoto mťi měli, ráčí J. Mť. milostivě při stavích omluvna se činiti, jakož i J. Mť. v tom ve všem, co se tu tak stavům přednáší, přijemně, volně i skutečně najíti se dá a jim i potomkům jejich vši milostí arciknížecí na časy budaucí i nyní vzpomínati a nahražovati se zakazuje, pokudž sobě slušnou žádost J. Mti arciknížete k srdci připustiti ráčíte chtíti. Nadto aby se za tau příčinau stavové žádného nebezpečnství neobávali, že nad nimi všemi i nad jedním každým obzvláštně milostivau a ochrannau ruku držeti laskavě a milostivě ohlašovati se ráčí.

Dáno v městě Českém Brodě 23. máje léta 1608.

Matiáš ¹⁾.

Stavové stá-
nost vedli
proti mandá-
tu císařský-
mu.

Dne 27. máje stavové pod obojí šli do kanceláře české bez odpovědi (sic) ²⁾, kdež skrze p. Štěpána z Šternberka promluvíti dali, kterak nejvyšší páni auředlníci a saudcové zemšťi, některé jiné osoby od J. M. Cské jsau dskami opatřeny, aby osobně k té veřejnosti, která pod ztrácením cti, hrdla i statkův nařizena byla, nejely, ale na svá místa poslati mohly ³⁾, dokládajíce i to ti stavové pod obojí, že se to nemělo státi s tauto protestací. Ještě také to i oni stavové přednášeli, pokudž by páni auředlníci a saudcové zemšťi osobně nejeli, že oni také osobně nepojedau, a summau mluvíc, že se tak v nic nedají, pokudž jim ten artikul o náboženství potvrzen nebude ⁴⁾.

Stavové kon-
fesaf podali
císaři,

Dne 28. téhož měsíce všickni tři stavové pod obojí do zelené světnice se opět sešli a dožádali se pána Joachyma Ondřeje hraběte Šlika, aby v německém jazyku potřebu jejich před císařem přednesl, žádajíce J. M. Cskau za vyslyšení. I odpověděl jim

¹⁾ O této jmenem arciknížete Matiaše Karlem ze Žerotína přednesené řeči v sněmovně české viz více u Chlumeckého l. c. p. 464.

²⁾ Má státi: bez odpovědi.

³⁾ Dopln: osoby hodné.

⁴⁾ Skálova Historie I. str. 99.

císař, aby tu svou žádost stavové pánům auředníkům a saudcům 1608 zemským přednesli; a když to stavové učiniti se zpečovali, oznáměno jim bylo, aby z každého stavu po 12 osobách k císaři, ale když ani k tomu oni svoliti nechtěli, dovoleno jim bylo, aby všickni šli. A tak v třetí hodinu německau z poledne v počtu velkém a nevídáném najíti se dali, kteří v posledním placu před schody nemohauce se pokojně srovnati v pokojích císařských mnoho z nich státi museli. Předstaupivše pak před J. M. Cskau, pan hrabě Šlik, na čem jsau se stavové snesli, německy přednášel, také konfessi v německém jazyku vytištěnau a v červeném aksamitu svázanau podal. I dal jim císař odpověď, že na budoucím sněmu ty věci uvážiti chce. — Ale pan hrabě Šlik mluvil dále, že stavové poníženě prosí, aby nyní odpověď dáti ráčil. Na to zase císař odpověděl, že poradíce se s nejvyššími auředníky a saudci zemskými, stavům se potom odpověď dá. — Když pak pan hrabě vždy na tom stál, že stavové poníženě prositi nepřestávají, aby jim ještě ten den J. M. Cská odpověď dáti ráčila, a na to jim oznámeno bylo, že se tak stane, i šli stavové zase do zeleného pokoje a na palác, očekávající na odpověď. Nadto přišedše od císaře p. Rudolfa Trčka a p. z Šternberka na palác, rozmlauvali s p. Václavem Budovcem z Budova, aby při páních stavích toho nápomocen byl, aby se na tu odpověď do zejtrka posečkalo.

Dne 29. jmenovaného měsíce psaná resolucí neb snešení císařské z české kanceláře stavům do zeleného pokoje odeslána byla, kterau stavové panu z Budova v originalu k schování a opatrování dali na ten však způsob, kdo by ji sobě chtěl dáti vypsáti, aby každému svobodno bylo to učiniti¹⁾. Potom stavové do kanceláře šli a další žádost na tu resolucí císařskou přednesli, aby žádný v náboženství svém křesťanském utiskován nebyl, dokud celé porovnání nebude, nýbrž aby to svobodně provozovati a kostely zavřené zase odevřítí mohli; čemuž že se zadosti stane, nejvyšší pan purgkrabí pražský na místě J. M. Cské připověděl. — Toho také času z kanceláře meč a koruna (to obojí z obrazu kameného Jiřího, krále českého, na štítu kostela Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském stojícího, za panování Ferdinanda I. (sic)²⁾ vzato bylo) Pražanům vydán a navrácen byl³⁾.

Odpověď
dostali sta-
vové od cí-
saře.

Meč i koro-
na Praž-
anům navrá-
cena byla.

¹⁾ Odpověď tu, již Beckovský do díla svého pojití opomenul, čísti lze u Skály I. 100. a násl. a u Slavaty I. 162. a násl.

²⁾ Má státi: II.

³⁾ Viz str. 23. a pozn. 1.

1608 Dne 2. června měsíce komissaři arciknížete Matiaše na sněmu obecném v Praze skrze pana Karla z Žerotína (ten pán vždycky jak na sněmu tak i v tažení mluvil) sobě stěžovali, že pod jednáním s J. Mti arciknížetem o pokoj císařští služebníci Ferdinand Koncin¹⁾ a Tiburcius Himmelmreich divné praktiky proti arciknížeti Matiašovi skládají a vymejšlejí. Když pak ti komissaři od sněmu šli a do vozu na place před palácem sedati měli, jeden z českých střelců vypálil z ručnice k p. Šebestiánovi Hagerovi, rakauskému pánu, který v tvář panu Karlu z Žerotína mnoho byl podobný, však nevystřelil, protože ručnice nespustila, a když podráždě natahoval ručnici, chtěje opět vystřeliti, vzat jest a do vězení Menšího Města pražského dán byl.

Střelec zastřeliti chtěl Karla z Žerotína.

Císařské vojsko přehlíženo.

Dne 3. června měsíce pod Vyšehradem prohlížen byl vojenský lid český neb císařský, v němž pěchoty 18 tisíc a jízdných 1500 se nacházelo, k němuž verbovaných Valaunův do 5000 přistoupilo; mimo toho vojska nacházelo se také tehď v Praze do desíti tisíc bojovného lidu. Toho času rozdílní saudové lidští byli, neboť někteří radili, aby se ten císařský lid s lidem arciknížete Matiaše potýkal, dokládajíce, že jsau tomu arciknížecímu lidu dosti silní, a zvláště poněvadž toliko z šesti krajův tento lid sebrán jest, že by z druhých osmi krajův mohli na arciknížecí vojsko pozadu uderiti. To když se rozhlašovalo, položil se arcikníže s vojskem svým u Dubče vesnice, v Praze pak nařídili se silný stráž u všech bran, děla neb kusy vojenské vezena byla k branám z šibenice (stála ona tehď na dosti vysokém vrchu), za Horskau branau Pražané pevnost a na Žižkovském vrchu také šance udělali, do nichž několik set vojákův, také několik velkých kusův položili, což když se stalo, počali jedni druhých stíhati, tak že Uhři naše a naši zase Uhry mordovali.

Před Prahou pevnost udělána.

Komissaři Matiašovi do sněmu přijeli.

Dne 6. června opět komissaři arciknížete Matiaše na sněm pražský přijeli, kdež z nich nejprůběžnější, pan Karel z Žerotína, obšírnau řeč k stavům českým učinil, děkujíce, že stavové J. Mti arcikníže Matiaše za čekance království českého na jisté vejiminky přijali, přitom i žádajíce, aby také J. Mti ještě za živobytí J. M. Cské za krále volili, pro příčiny vejš v psaní položené, dne 22. máje měsíce v Českým Brodě podepsaném. A jestli by J. M. Cská správu království českého v celosti J. Mti arciknížeti, pánu bratru svému, postaupiti chtíti neráčil, aspoň aby knížetství slezské, obojí Lužice J. Mti arciknížeti, jakožto čekanci království českého,

¹⁾ U Chlumeckého p. 477. sluje: Canzon.

pro větší bezpečnost J. Mti i zemí sjednocených před nepřítelem 1608
Turkem, ustaupiti ráčil. Také aby stavové z prostředku svého
jisté osoby jak z pánův auředníkův a soudcův zemských i radd
císařských, tak i z obce volili, kteří by s J. Mti! arciknížetem
a s zeměmi spojenými o té i o jiné věci potřebné smlauvati a na
schválení J. M. Cské a stavův zavírali, ano i strany místa jistého
a bezpečného, kde by takové jednání mezi nimi a mezi osobami
od J. Mti arciknížecí k tomu nařizenými držeti a konati se
chtělo, sněsti a narovnati se mohli. Tu svou obšírnau řeč on pan
Karel Žerotín také v spisu, * (ten já pro jeho obšírnost zde klásti
pomijím) jehož datum bylo 9. června v městě Brodě Českém,
pánům stavům podal.

Dne 8. téhož měsíce června v plném sněmu s jistým císař-
ským vědomím a povolením zavíralo jest, aby se z všech tří stavův Komissař k
Matiašovi
poslána.
království českého komissaři volili, kteří by na Dubči o jiný arti-
kule z hlavních pocházející, také o pokoj s arciknížetem Matiašem
jednali. I voleni byli tito páni:

Z stavu panského: Nejvyšší pan purgkrabí pražský Adam
z Šternberka, nejvyšší pan komorník království českého ¹⁾, nej-
vyšší pan sudí zemský ²⁾, také pan Jan Auštěcký, soudce zemský,
pan Theobald Švihovský, soudce zemský, pan Ferdinand z Donína,
soudce zemský, pan Jaroslav z Martinic, soudce zemský, pan Karel
Mracký na Pyšelsích, pan Karel z Wartemberka, pan Joachym
Ondřej hrabě Šlik a pan Václav Budovec z Budova.

Z stavu rytířského byli tito: Pan Jan z Klenového
a z Janovic, nejvyšší písař království českého, pan Křištof Vratil-
slav, purgkrabí karlísteinský, pan Purkhard Točnský, podkomoří králov-
ství českého, pan Adam Hersan ³⁾ z Harasova, purgkrabí hradecký,
pan Fridrich z Blé, pan Prokop Dvorecký, J. M. Cské radda, pan
Jindřich Otto z Losu, pan Jiří Vratislav. — Z městského pak
stavu také několik osob vyslaných bylo.

A ti všickni když do Dubče přijeli, hned jim komissaři
arciknížete Matiaše nížeji položené artikule k povážení podali,
kteřížto artikulové spíše nežli od pánův císařských komissařův
považováni byli, pan Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí praž-
ský, pánům komissařům arciknížete Matiaše, jako by tu také sám

* ¹⁾ Dle Palackého Popisu: Wolf Novohradský z Kolovrat a na Lnářích;
dle Skály (I. 106.): Jan Jiří ze Švamberka na Vorlíku.

²⁾ Adam mladší z Waldšteina na Hrádku nad Sázavou.

³⁾ Čti: Hrzan

1608 J. Mť arcikníže přítomen býti ráčil, následovně mluvití počal a na dva spisy od arciknížete Matiaše do Prahy na sněm poslané tuto odpověď on dal i tak ji pšebně arciknížete Matiašové komisařům podal:

Stavové čeští
na dva spisy
odpovídají.

Nejjasnější kníže a pane náš milostivý!

Jakau milostivau druhau žádost skrze druhau¹⁾ instrukci a skrze komissaře Vaše arciknížecí Mti na stavy království českého vznéstí jste ráčili, tomu jsau stavové porozuměli. A majíce to vše, i co tak jiní artikulové v dvojích spisích nám stavům podání obsahují, v svém bedlivém povážení, na to jsau se s vůlí a s vědomím J. M. Cské, pána svého nejmilostivějšího, snesli a odpověď Vaší arciknížecí Mti dávají:

Předně: Jakož předešle tak i nyní v tom se ohlašují, že Vaší arciknížecí Mť z své dobré a svobodné vůle za čekance království tohoto českého přijímají (totiž pokudž by Pán Bůh J. M. Cskau bez řádného dědice z tohoto světa povolati ráčil) a tímto dosavad trvajícím sněmem vyhlásiti chtějí na ten a takový způsob, aby Vaše arciknížecí Mť stavům revers dáti a jej od sebe odvésti ráčil, že toto dobrovolné za čekance na království české volení po vykročení J. M. Cské z tohoto světa, nemá právům a svobodám tohoto království ke škodě býti nyní a na časy budaucí a věčné.

Za druhé: Aby jste Vaše arciknížecí Mť v tom reversu milostivě se zavázati ráčili, že to všeckno, což jiní králové čeští z strany povinnosti i jiných všech věcí, což k tomu přísluší, činiti a vykonati ráčíte chtíti.

Za třetí: Aby Vaše arciknížecí Mť jiný revers od sebe dáti ráčil a připověděl, že za živobytí J. M. Cské v kralování a v vladařství království českého a zemí k němu příslušejících se vkládati a na sebe potahovati nižádným způsobem neráčíte, nežli teprva po smrti J. M. Cské, kdyby bez dědicův J. C. Mť z tohoto světa odjíti měla. A pakli by se to od Vaší arciknížecí Mti nestalo, tedy stavové tau měrau V. Mti ničímž dáleji povinni nebudau a býti nemají. — I na tom se stavové s J. M. Cskau snesli, pokudž by Pán Bůh J. M. Cské dědice řádně poslého dal a ten že by po smrti J. M. Cské v sirobě pozůstával, tedy aby V. Mť přední

¹⁾ Ponejprv totiž mluvil Žerotín ve sněmu českém dne 26. května, žádaje, aby arcikníže Matiaš ne za čekance trůnu, ale hned za krále českého zvolen byl (viz str. 24.), a po druhé opakoval touž žádost svou dne 6. června (viz str. 34). Stavové čeští na ten čas však k ničemuž více nesvolili, než aby Matiaš zvolen byl za čekance trůnu.

poručník nad týmž dědicem zůstávati ráčil, však aby J. M. Cská 1608 podle Vaše arciknížecí Mti jiný ještě poručníky, kteří by se J. M. Cské viděli, naříditi moci ráčil, kteří by také vedle Vaší arciknížecí Mti v témž poručenství a v spravování až do korunování téhož dědice předešlým příkladem zůstávali.

Nadto ten pan nejvyšší purgkrabí pražský s svými pány komissaři císařskými, málo věš jmenovanými, zasadil se a následující artikule, který páni komissaři arciknížecí těmto pánům císařským komissařům tu na Dubči hned při prvním shledání podali, k povážení vzal; jsau pak artikulové arciknížecí tito:

Artikulové
arciknížecí
podání ko-
missařům cí-
sařským.

1. Aby stavové království českého, jakž předešlých let jistě kontribuce dávali, summu jistau peněz na stavení a opravu pomezních zámkův svolili, tu summu J. Mti arciknížeti k ruce odvozovali a takové peníze nikam jinam nežli na ty pevnosti obrácené býti mají; také colmistra svého aby stavové měli.

2. Zadržalau službu stavové čeští aby zaplatili, a budaucně aby válečnému lidu každoročně zase placeno bylo.

3. Poněvadž orator neb posel vypravil se k císaři tureckému a z komory české jest interessirováno 1500 kop, také i praesent k tomu zvláště, na to poselství a na jiné škody skrze to pošle přes 5000 kop vedle jiných aby dáno bylo.

4. Čtyrykráté sto tisíc kop míšenských na vejpravu vojska arciknížete aby dáno bylo od stavův, pakli by J. M. Cská panství krumlovské neb pardubské místo této anticipací postaupiti ráčila, že to při vůli J. M. Cské pozůstává.

5. Někteří lidé, kteří nic svého zde nemají a pro svůj užitek tyto země v hromadu seštváli, aby ty J. M. Cská od svého dvora i z země odbýti ráčil, aby snad něco horšího nedovedli.

6. Aby komissí v příčině soli k svému vyřčení přišla mezi tímto časem a sv. Michalem, a v městě Grintu (sic) ¹⁾ náklad neb deputat aby se na ten solní handl nařídil, tak aby dokona nezahynul.

7. Pokoj s Turkem i s Uhry aby od stavův stvrzen byl.

8. Kterak by jedna země druhé zemi v čas nastalé potřeby na pomoc přispěti měla, a v jakém počtu lidu ta defensí měla by se státi.

9. J. M. arcikníže jakožto čekance království českého aby neopouštěli, nýbrž v čas nastalé potřeby na pomoc aby přispěli, že zase J. M. ráčí se stavům týmž způsobem zakazovati.

¹⁾ Má státi: Gmundenu.

1608 10. Panství zde v Čechách aby bez vědomí J. Mti arciknížete a stavův prodávána nebyla.

11. Čechové, kteří v tomto vojenském tažení s J. Mti arciknížetem byli, jemu příznivost skutkem dokazovali a cokoliv skrze to provinili, to aby v zapomenutí přišlo a žádným vzpomínáním. aniž jakou vejstrěkau nyní i na časy budoucí věčné vzpomínáno nebylo, ani všem, ani jednomu každému, jako by tuto oni všickni i jeden každý zejména doložení byli. A kteří tak věrně s J. Mti arciknížetem drželi a své statky zde mají neb mti budou buď nápadem nebo trhem, ti aby mohli s nimi činiti podle vůle své (však rád a právo vyhrazující), a pro tuto věc a tažení aby žádný na budoucí časy nebyl obtížen, aniž to jemu vzpomínáno býti má.

12. To když se stane, že potom lid válečný J. Mti arcikníže rozpustí.

13. A tito artikulové, kteří tak zavření budou, netoliko od J. M. Cské, ale také od krále španihelského i od kurfiřtův atd. aby potvrzeni byli, a nejvyšší pan purkrabí pražský nynější i budoucí aby povinni byli přísahu učiniti, že nad těmi artikuly chtějí stavové ruku držeti.

Odpověď na tyto artikule od nejvyššího pana purkraběte pražského dána jest tato:

Ráčila jest Vaše arciknížecí Mti některý artikule z hlavních artikulův pocházející (ti totiž to jsau, kteří tuto předcházejí) stavům království českého v dvojím spisu podati, na kteréž s jistau vůlí a s vědomím J. M. Cské tuto odpověď V. Mti stavové dávají:

1. Co se pomeznic a pohanských měst a míst i pomoci na ně činěné dotýče, poněvadž na tento čas pilná a důležitá potřeba stavům tohoto království ukazuje, aby jednání toto a tento sněm co nejdřív možné k svému zavření přijíti mohl, a tento artikul pilného uvážení i také času prodlaženějšího potřebuje, protož tento artikul stavové odkládají do nejprve příštího sněmu, který držán býti má v pátek před sv. Martinem příštím. Na tom sněmu vyslaní z království uherského budou-li chtít co předkládati, J. M. Cská, jakožto král český, též stavové ten artikul ráčí v své bedlivé uvážení vzíti a vyslané zase s jistau odpovědi spraviti.

2. Co se zadržalé služby 15 stům koní a tři tisícům knechtům, těch 50 tisíc starého restu, dotýče, poněvadž stavové na předešlém sněmu J. M. Cské jistau summu peněz z poddané lásky jsau svolili k jistým potřebám a ne na lid vojenský, tedy z té tedy příčiny placením zadržalé těm vojákům služby povinni se býti neuznávají.

3. Co se pak odpravení oratora neb posla k tureckému císaři i praesentů neb darův témuž císaři odeslání dotýče, poně- 1608
vadž stavové království českého nikdá prve žádného oratora k Turku jsau posílávali (sic) a toho na sebe nikdá nepotahovali, aniž jaké paměti se nacházejí, aby předkové jejich kdy toho se dotýkati měli, protož takovau summu na náklad téhož oratora a na praesent neuznávají se povinni býti, aby tudy něco nového a budaucího škodlivého tomuto království na sebe nevztahovali.

4. Čtyrykrátě sto tisíc aby stavové na zaplacení vojska arciknížeti svolili, aneb aby panství pardubské neb krumlovské v té summě J. Mti arciknížeti postaupili: I poněvadž stavové předešle těmi prodlaženými válkami do velkých dluhův upadli, obzvláštně pak tímto nynějším způsobem k nejvyšší záhubě přišli a od V. Mti vojanského lidu, který toto království velice zplundroval, k nenabytý škodě přivedeni jsau, (čehož sám Pán Bůh politovati může) a stavové toho, aby jaký takový lid vojenský bez vší příčiny sem do království tohoto vtrhnauti měl, se nenadáli, ani také ho nepotřebovali; a nad to pak ty a takové škody aby činěné byly a býti měly se nikoliv nenadáli, nýbrž na mnohá připsání rozdílným osobám činěné se spolehali a jim se důvěřili. Z těch tehdy a z takových příčin svolením a s dáním takových čtyrykrátě sto tisíc, které na stavích ještě k posměchu žádají, povinni se býti neuznávají a také nejsau. Nýbrž stavové k Vaší arciknížecí Mti se přimlouvají a za to žádají, aby Vaše arciknížecí Mť s stavy uherskými a s zeměmi sjednocenými na ty cesty a prostředky pomyslití ráčil, kterak by tak veliké brozné škody, které se Čechům staly, zaplacené býti mohly. A aby panství Pardubské a Krumlovské V. Mti puštěno býti mělo, ani J. M. Cská ani stavové čeští k tomu nijakž přistaupiti nemohau, poněvadž J. M. Cská za příčinau tak dlouho trvající války velký dluhy zde v království českém zdělal i také mnohý obyvatele království českého v rukojemství potáhnauti ráčil, že by nevěděli, kdy by taková panství odcizena a zavedena býti měla, odkud by takové dluhy těm, kteří svá pojištění jistými rukojměmi zde v zemi mají, platiti a sebe z takových rukojemství vymazovati mohli.

5. Co se některých císařských služebníkův dotýče, J. M. Cská sám na to ráčí dáti odpověd.

6. Z strany pak solního handle v městě Gmintu, ten artikul do budaucího sněmu se odkládá.

7. Pokoj s Uhry a s Turkem aby od stavův stvrzen byl, to se také do budaucího sněmu odkládá.

1608

8. Co se defehší a veřejné pomoci dotýče i jak by jedna země druhé zemi (totiž království české Moravě a Morava témuž království) v čas nebezpečenství k pomoci přispěti měla, již prve o tom se stavové snesli a ten artikul do budaucího-sněmu odložili.

9. Stavové povinni jsau J. Mť arcikníže neopauštěti v čas nastalé potřeby.

10. Co se dotýče samých panství dědičných, ty J. M. Cská dáti a prodati může, komu ráčí chtíti; ale co se dotýče stolních statkův královských, ty pro opatření a vychování krále českého jsau a nijakž ony zastaveny býti nemohau a nemají.

11. Co se osob těch dotýče, obzvláště kteří obyvatelé království českého a jiní rození Čechové, kteří v tomto arciknížete tažení jsau a Vaší arciknížecí Mť v vojenských věcech potřebovati se dali, aneb jakoliv favorizirovali; také k tomu připojujíce osoby z druhé strany, které z jiných zemí jsau a J. M. Cské i zemi této v službu se zavázali a potřebovati dali, ti všickni jako by zejména jmenování byli, v tomto porovnání a v smlauvě celé a z auplna tak pojati jsau.

12. A aby Vaše arciknížecí Mť ráčil nejprv svůj lid verbovaný tau cestau, kudy sem do Čech přijel, přes hranice vypraviti, a J. M. Cská, také i stavové, lid svůj vojenský rozpustiti chtějí a připovídají.

13. A kdež také Vaše arciknížecí Mť žádati ráčíte, aby tyto smlauvy a všeliké utvrzení, kteréž o ty vejš psaný artikule učiněné a utvrzené budau, netoliko od J. M. Cské a od koruny české, ale také od krále španihelského, kurfirštův i od jiných arciknížat potvrzené, upevněné a podepsané byly. I poněvadž to v moci J. M. Cské nepozůstává, a tak ta věc brzo by k místu a konci přivedena býti nemohla, nevědí stavové, jak k tomu přistaupiti. Co se pak přísahy nejvyššího pana purgkrabího a jiných nynějších a budaucích dotýče, poněvadž všickni tři stavové a podle nich nejvyšší purgkrabí pražský za to připověděli a pečeti zemskau (proti které ani přpovědi nikdá se jináče nestalo) to stvrditi chtějí, což mnohem více jest, nežli aby sám purgkrabí pražský přísahu učinil, a toho se žádný příklad podobný nenachází, vidí se, že na tom dobře přestáno býti může.

Také následující artikulové od Moravanů v stavům království českého poddání byli na Dubči.

1. Ráčí J. Mť arcikníže i země sjednocené žádati, aby poněvadž J. M. Cská ráčila gubernací J. Mti arciknížeti nad Moravany dáti, aby oni sobě J. Mť arcikníže za pána vzíti mohli

a pokudž by císař J. Mť arcikníže živobytím přečkati ráčil, aby Moravané sobě mohli vzíti z arciknížat rakauských jednoho až do smrti J. M. Cské;

2. Poněvadž Moravané J. Mti arciknížeti pod panování se dostali, aby na budaucí časy až do budaucího zase spojení a jich k koruně české navracení, ani z kanceláře, ani z komory české k appellaci oni Moravané odsílání nebyli, ani s nimi nic řídití neměli, ani poraučeti. Obeslání zašlá všeckna aby přetržena byla, a gubernací celau tak, jako králové čeští měli, aby J. Mť arcikníže míti ráčil.

3. Jestli že by král český zase volen byl po smrti císaře, tedy aby on jim Moravanům povinnen byl in specie et in genere všeckny jich privilegia potvrditi, a pokudž by se namluvili z strany království českého, potud a nic vejše aby od stavův království českého utiskování ani potahování nebyli.

4. Co jest se koliv od Moravanův dále nepříjemného obyvatelům království českého, aby to od začátku přítomného 1608. roku ani od J. M. Cské ani od stavův stěžováno nebylo, a že se to od nich slušné, spravedlivé a náležité stalo, k tomu aby se přiznali.

5. Co jest se koliv od Moravanův jakým koliv způsobem před tímto vojenským tažením i při tažení dále, aby J. M. Cská i stavové čeští to mimo sebe pustili a dobrým přátelstvím aby k nim náklonní byli, také kyselost všeckna aby minula.

6. Moravané jakaukoliv spravedlnost buď v Čechách neb v Moravě mají buď v úradech, nápadích, statcích, aby při tom zůstaveni byli bez všeho přerušení.

7. Všem Moravanům aby bezpečno bylo kupčiti, handlovati a po potřebách svých jezdití bez všelijaké překážky a Čechové též v Moravě.

8. Poněvadž se to tažení vojenské pro pokoj s Turkem, aby zdržán byl, stalo, aby stavové čeští od sebe na místě potomkův svých tu smlauvu, která se od Moravanův v Evančicích¹⁾ stala, stvrdili a podobně s nimi i s jinými zeměmi srovnali; té pak smlauvy přípis pod literau A. podáváme a k těmto artikulům ji zde přikládáme.

¹⁾ Sjezd Ivančický, na němž následující smlauva zavřena byla, odbyl se 19. dubna 1608. Viz k tomu na str. 3. pozn. 4.

1608

9. Aby všeckny pře, jimiž Moravané obtíženi byli, (mimo soudův zemských) minuly, a nálezové, které jsau se proti jejich privilegiím a svobodám dáli, aby přetrženi byli a budaucně k žádným důvodům tažení nebyli.

10. Aby J. M. Cská Moravany z rukojemství, v kterémž jsau se za J. Mě arciknížecí postavili, vyvaditi a je v tom ubezpečiti ráčil.

11. Revers aby J. M. Cská ráčil dáti na ta svolení, která jsau po ta léta činili, že jich privilegiím a svobodám na škodu to býti nemá, a to podle instrukcí arciknížete.

12. Biskup holomaucký, poněvadž soudce zemský jest, aby pod instrukcí J. Mti arciknížete zůstával.

13. Co se hranic dotýče, aby to při předešlým způsobu zůstávalo.

14. J. Mě arcikníže a země s J. Mti spojené ráčí žádati, aby všech privilegií moravských vejpis jim dán byl.

15. Pan Ladislav Berka aby z auřadu hejtmanského byl ssazen a na závazek vzat, aby se před stavy moravskými postavil, a z čeho se jemu vina dávati bude, odpovídal, a co jemu nalezeno, aby podstaupil.

L. A.

Evančická smlauva.

My N. N., jmenem nejosvěcenějšího knížete a pána, pana Matiaše, arciknížete rakauského, knížete burgundského a hraběte tyrolského atd., z Uher atd.

A my N. N., jmenem Hořejších Rakaus atd.

A my N. N., stavové markrabství moravského, všem i jednomu každému tímto listem naším sami od sebe i jich jmény, od nichž jsem posláni, známo činíme, k paměti přivozující a osvědčující: Jakož jest k zastavení a k spokojení škodlivých některých pozdvižení a domácích roztržitostí opět v nově od hejdukův tureckých, ponuknutím za příčinou smlauvy mezi Uhry a Turky nedávno zavřené, vzniklých, sněm v Prešpurku držán byl, na kterémžto jest k spomožení nastávajícího zahynutí zavřeno, aby království uherské od křesťanstva odtrženo nebylo a okolní království i krajiny Turku v laupěž se nedostaly: vidělo se dotčenému J. Mti arciknížeti Matiašovi, také stavům království uherského, arciknížetství rakauského a markrabství tohoto moravského z přinucené

potřeby za jednoho se spolčiti; též také i nám zde shromážděným 1608 z příčin znamenitých se vidělo, aby takové sjednocení aneb spolčení také se na nás Moravany vztahovalo. Za tauž příčinou s nimi v tuž smlauvu jsme vešli i také ji stvrdili, s tau vejminkau, jestli že by po časích proti té smlauvě vídeňské a turecké nedávno zavřené, kterau zdržeti celého aumyslu jsme, aneb pro kterau koliv spravedlivau a pořádnau příčinu nám, krajinám a vlastem našim aneb jich audům spojeným nepřítel neb nějaký buřič vpád učiniti chtěl, tehdy J. Mť arcikníže Matiaš a všickni stavové jak království uherského tak knížetství rakauského, i my stavové markrabství moravského společně sobě nápomocni býti máme, o čemž nám i spoluaudům našim a s námi sjednoceným zemín nic sjíti nemá, nýbrž my všickni i jeden každý jakožto v obecném nebezpečenství příčinou pokoje a tohoto sjednocení jsauce zavázání toho zastávati, ochraňovati a napomáhati, a tak spolu živi i mrtvi to sobě zdržeti povinni jsme. Na potvrzení toho i na věčnou stálost tento list náš pod pečeti a s podpisem rukau našich pro budaucí bezpečnost jsme utvrdili.

Stalo se v městě Evančicích v Moravě 19. dubna 1608.

Odpoověď komissari od J. M. Cské i od stavův království českého vyslaní do Dubče na již dotknutý artikule od Moravanův podané dali tuto:

1. Co se prvního artikule dotýče, J. M. Cská stavy moravské z povinnosti a z poddanosti propauštěti a aby sobě arcikníže Matiaše, jakožto čekance a budaucího krále českého, za ochranného pána na tento čas vzíti mohli, povolovati ráčí, avšak aby týž stavové jiného sobě za pána vzíti nemohli, nežli dědice, kterýž by po J. M. Cské pozůstal a budaucně za krále českého volen byl; ti pak Moravané ani nyní ani na potomní časy od koruny české se odtrhovati, ani odlučovati nemají, nýbrž při té koruně na časy budaucí a věčné, jakožto aud vtělený aby k ní příslušeli.

2. Co se druhého artikule dotýče, J. M. Cská i stavové království českého také k tomu své povolení dávati ráčí, však na tento způsob, aby ta gubernací a správa nic déleji netrvala, toliko do živobyti J. M. Cské, a po smrti J. M. Cské aby zase jako kdy předešle království českému stavové moravští svau povinností zavázání byli.

3. Z strany potvrzení privilegií, svobod a práv, předkem všechny obyčejné, buď že by jich Moravané v nově in genere et in specie, obecně neb obzvláštně, dosáhnauti mohli, ihned jak by

1608 zase od budaucího krále českého povinnostmi zavázáni byli a k správě se dostali, aby jim ihned znova potvrzené byly, na tom se J. M. Cská i stavové čeští snášejí. Jestli že by pak pod tauto gubernací a správau arciknížete Matiaše sobě v nově, bez vědomí a dovolení stavův království českého, toho co objednali a to že by k škodě a k ujmě a k předešlému jistému sjednocení království tohoto a margkrabství moravského bylo, tomu že by stavové českého království místa dáti nechtěli, leč by to prve s týmiž stavy českými Moravané uvážili a jednomyslné snešení o to se stalo, tak aby Čechové a Moravané k sobě dobré přátelství prokazovali a žádným způsobem se mstíti příčinu neměli.

4 5. Čtvrtýho a pátýho artikule co se dotýče, ti oba dva že dalšího povážení potřebují a k budaucímu sněmu se odsílají.

6. 7. 8. I ráčí J. M. Cská na přímluvu svých věrných stavův českých také k těmto trojm artikulím milostivě svolovati.

9. 10. Na tyto dva artikule J. M. Cská obzvláštní odpověď ráčí dáti.

11. Že J. M. Cská revers na to, co jest kdy od stavův moravských svolováno bylo, dáti ráčí a ujistiti, že to a takové svolení na ujmu jich privilejiím nemá býti.

12. O biskupa holomauckého J. M. Cská s stavy svými snéstí se ráčil, totiž čím jest dotčený biskup králi českému podle privilegií zavázán, tím aby byl povinnen podniknauti, a čím zase Moravanům od starodávna zavázán jest, to tolikéž aby od sebe učiniti povinnen byl.

13. 14. J. M. Cská i stavové podle těchto dvou artikulův že Moravanům zadosti učiniti chtějí, jednomyslně na tom se snesli.

A poněvadž Vaše arciknížecí Mť s královstvím českým a s zeměmi spojenými s milostivau vůlí a s vědomím veliké a znamenité podání činí a jiná žádná naděje není, nežli že Vaše arciknížecí Mť bez všech dalších replik takové na konec podání milostivě a vděčně přijíti sobě oblíbiti a s tím spokojen býti ráčíte. Pokudž by pak Vaše Mť s zeměmi vejš dotčenými s takovým podáním spokojen býti neráčili a něco vyhledávati chtíti ráčíte, tehdy se stavové království českého Vaší arciknížecí Mti omluvna činí, že nemohauce nikoliv mimo toto k ničemuž víceji povolití ani přistoupiti, že ti všickni artikulové jakož hlavní, též z nich pocházející a což V. Mti povoleno jest, mají minauti a stavové V. Mti ničímž dále, več jsau se koliv uvolili, povinni nebudau a býti nechtějí, nýbrž z toho všeho jednání sjíti a ničímž ono býti má.

Ostatnější jednání na Dubči bylo toto:

Co se volení arciknížete Matiaše dotýče, k tomu jest přišlo i také jest svoleno, toliko to J. Mť arcikníže žádati, kdyby po smrti J. M. Cské dědicové řádní a pořádní zůstali, aby J. Mť ráčil býti jejich gubernatorem neb říditelem a všechny věci království tohoto českého aby mohl řídit, však s vědomím, s vůlí a raddau nejvyšších pánův auředníkův a saudečův zemských a radd J. M. Cské. Také že J. Mť arcikníže chce revers od sebe stavům dáti, že toto svolení jejich, svobodné a dobrovolné volení J. Mti za čekance nemá býti stavům českým na škodu a na ujmu privilejiím a svobodám, řádům a právům starobylým předkův, jakž v notuli téhož reversu J. Mti arciknížecí odeslaného šířeji obsaženo jest

Z strany učinění pomoci na pomezni zámky uherské do sněmu nejprv příštího se odkládá.

Panu Kavkovi a panu Žampachovi od osob svých za odpuštění tolikéž k stavům přimluvíti se chtějí, však naproti tomu aby také od J. M. Cské těm, kteří se J. Mti arciknížete přidrželi, odpuštěno bylo, totiž: panu Václavovi Vchinskýmu, panu z Waldšteina, panu Kaplíři i jiným, kteří v tomto tažení J. Mti arciknížeti slaužili. A poněvadž pan Berka něco by proti jich landfridu před sebe bráti chtěl, k němu že o to hleděti chtějí, protož aby byl povinnen na sněmu se postaviti. A jelikož J. Mť arcikníže ráčil chtíti míti titul krále českého, to že býti nemůže, poněvadž neráčí býti ještě korunován.

Jiné opět na Dubči jeduání toto bylo:

J. Mť arcikníže Matiaš ráci chtíti od sebe dáti revers, že to volení za čekance nemá býti k ujmě privilejiím a svobodám českým.

Co se J. Mti arciknížete dotýče titule, aby se J. Mť psáti mohl designatus rex Bohemiae, o to že se mluvíti bude s J. M. Cskau.

Půhonové a obeslání, komissí, srazení ¹⁾ i všelijací půhonové a důhonové k svědomí, pře vyslyšané a na vejpovědi zůstávající, na ně aby se více navracováno nebylo, k tomu že se přistupuje a svoluje.

Co se dotýče odpuštění a prominutí osobám, kteří při J. M. Cské i při J. Mti arciknížeti stáli, to se při tom zůstavuje; však

¹⁾ Mť se rozuměti: srocení, od srokovati = besprechen, übereinkommen.

1608 kdo by se proti landfrídu něčeho dopustil jako pan Václav Berka, ten aby se z toho, z čeho stavové ho viní, vyvedl, k tomu také přistaupeno jest.

J. Mť arcikníže když z Čech s vojskem svým vytrhne, J. M. Cská i také stavové že podobně své vojsko rozpustí.

Z strany vydávání J. M. Cské sedumdesáti tisíc kop, tomu jest odepřáno proto, že tu summu J. Mť arcikníže potřebovati ráčí¹⁾.

¹⁾ Tímto artikulem a některými ještě podrobnostmi ukončeno bylo jednání v Dubči (o němž viz též rukp. univ. bibl. XV. C. 16, XVII. D. 20. a Č. Č. M. 1845. str. 292.) a arcikníže Matiaš nastoupil jakožto čekanec království českého zpáteční cestu do Uher za stálých potýček lidu venkovského s loupežným a surovým vojskem uherským. — Beckovský řídil se ve vypravování svém, na kolik zvláštních svých pramenův po ruce neměl, ponějvíce zprávami Skálovými a Slavatovými, jakož to i později stále činí. Zvláště zajímavé jest, že Historii Skálovu znal, ješto ona pouze v jediném rukopise, v Duchcově se snad tehdáž nalézajícím, budoucnosti se dochovala.

Kapitola desátá¹⁾.

Co se dáleji po korunování krále Matiaše až do vyhození
dvauch pánův českých z okna královské kanceláře praž-
ské zběhlo. Také korunování Ferdinanda II. na království
české zde se připomíná.

Matiaš král na druhý den po svém na království české ko-
runování²⁾ poslal svého nejvyššího komorníka, pana hraběte
z Mogau³⁾, k Rudolfovi císaři a jemu poníženě i bratrsky. děkoval,
že J. M. Cská ráčila k tomu svau milostivau vůli dáti, aby on Matiaš,
pan bratr milý, nejenom na království české mohl býti korunován,
ale také ihned správu téhož království jemu ráčila postaupiti,
za kteraužto velkau lásku bratrskau K. Mť že se vždyckny chce
J. M. Cské vděčným ukázati. — Císař Rudolf na to zdvorile sice,
však ne jak jemu v srdci bylo, odpověděl; že pro tu velkau lásku,
kterau k J. M. Cské jakožto k svému nejmilejšímu a nejstaršímu

Matiaš císa-
ři poděková-
ní učinil

Císaře odpo-
věd.

¹⁾ Jak z nadpisu viděti jest, scházejí zde dvě kapitoly, osmá totiž
a devátá, které obsahovaly asi udělení majestatu, dějiny pasovského vpádu
do Čech, druhé tažení Matiaše ku Praze, jeho zvolení a ku konci i koruno-
vání na království české. — Hledali jsme na všech stranách, zdaž by se nám
snad nepodařilo najíti aspoň některou část konceptu aneb dokonce nějaký
kus vytrženého originalu, avšak na ten čas všechna práce objevila se býti
marnou. — V příčině literatury o dobách těchto zde scházejících ukazujeme
především k četným zprávám současným vyčteným v Jungmannově historii
lit. české IV. č. 450. a násl. Majestat Rudolfův na svobodu náboženskou
tištěn jest pak celý v Šubertově Druhé apologii stavův českých (II. vyd.
č. 25. str. 132.), v Jak. Malého Vymožení majestatu od císaře Rudolfa,
v Pamětech Vil. Slavaty (I. str. 376—380.), a německý překlad v Gin-
delyho Gesch. der böhm. Brüder II. 447. — O vpádu pasovském listiny
vydali Hanka a Hammer-Purgstall, obšírné pojednání podal Kurz
(Schicksale des passauischen Kriegsvolkes). V ostatním ukazujeme ke jmenům
a spisům vyčteným na str. 4. v pozn. 1.

²⁾ Dne 24. května 1611.

³⁾ Má státi: z Meggau.

1611 panu bratru míti ráčil, rád k tomu ráčil povolití, té jsauce nepochybné důvěrnosti, že J. M. Kská, jakožto věrný bratr, bude se k J. M. Čské ve všelikých případnostech přívětivým ukazovati i skutkem to plniti.

Matiaš autordiniky zemské atd. obnovil.

Král Matiaš po svém na království české korunování za několik týhodnův zdržel se v Praze na Hradčanech v domě Lobkovském, kteréhožto času nejvyšší pány auředlníky a soudce zemský. také i raddy při appellaci i při komoře české obnovil a dosadil ¹⁾).

Rudolf nerad postoupil království české.

Mezi tím Rudolf císař vždyckny o to přemejšlel, kterak by křivdu sobě od vlastního bratra Matiaše krále učiněnou institi (jistá věc jest, že to postaupení království českého proti dobré a svobodné vůli Rudolfa císaře z mocného přinucení se stalo, ačkoliv on král Matiaš témuž Rudolfovi dvakráte sto tisíc zlatých rejnských skládati i některá královská panství v Čechách, totiž Pardubské, Brandejské, Lisské a Přerovské, také mimo nich i ročního deputatu jistý díl dávati a postaupiti se zakázal) a království české sobě zase pod právo uvéstí měl a mohl; protož také k všem kurfirštům za raddu a za pomoc psal, stížně krále Matiaše i stavy české dotýkaje, skrze což maje vždyckny mysl skormaucenau a srdce tesklivé, tím dřívěji sobě pomohl do hrobu. — Kurfirštové sjedauce se v městě Normberce²⁾, tu křivdu císaři učiněnou vysoce vážili a ačkoliv tehdaž do téhož Normberka od vyslaných krále Matiaše, jenž byli: pan hrabě z Megau, Richard z Štarnberka, Linhard z Felzu a pán z Polhaimu, dostatečně z podpisův císaře Rudolfa vyrozuměli, že on ne přinuceně, ale dobrovolně králi Matiašovi korunu i správu království českého podstaupil, však předce oni kurfirštové s největší pilností k tomu vedli, aby král Matiaš s Rudolfem císařem ve všem náležitě porovnatí se hleděl; k tomu také porovnáni radilo poselství papežské, španihelské i florentské, ano také arciknížata rakauská: Maximilián, Ferdinand, Arnošt i Karel. Mezi kurfiršty nejsilněji císaře zastávali: kurfiršt mohutský, kolínský a saský, ale on Kristian, kurfiršt saský brzo potom svůj život dokonál. — Posledně při konci měsíce července stalo se porovnáni mezi Rudolfem císařem a mezi Matiašem králem³⁾.

Stížnost proti Matiašovi.

Kurfirštové ujali se císaře.

Porovnáni se stalo.

¹⁾ Stalo se to dne 4. června. Paměti Slavatovy II. str. 56—64.

²⁾ V druhé polovici měsíce října l. 1611. — Gindely „Rudolf“ II. p. 316.

³⁾ Toto všecko jednání Beckovský vložil ke sněmu Norimberskému, v říjnu l. 1611. odbyvanému, o mylém, neboť přímluva kurfirštů za Rudolfa II. stala se již za vpádu passovského vojska do Čech v měsíci dubnu. (Gindely II. p. 258.) Narovnáni v měsíci červenci, o němž též Beckovský mluví, týkalo se ročního platu, jaký Matiaš Rudolfovi dávati se uvolil.

To když se jednalo, Matiaš, král z Prahy odjeti se strožil a dne toho před svým odjezdem ¹⁾ v pokojích arciknížecích na hradě pražském obědval, v té pak světnici, kde říšská radda držána bývala, přední královští dvořeni noví i páni auředníci a saudcové zemští za dvěma tabulemi také obědvali. Téhož dne on Matiaš svého nejvyššího komorníka hrabě z Megau k císaři poslal a vzkázal, že od J. M. Cské odpuštění bere a do lásky bratrské poslušně se poručena činí. Císař to vzkázání vděčně přijal, mnoho štěstí a božské požehnání na cestu mu vinšoval. Toho ještě dne (sic) ²⁾ Matiaš s celým dvorem svým do Lužic, odtud do Slezska i do Moravy z Prahy vyjel a od stavův těch zemí přísahu přijímal. Dne 22. září měsíce do Holomauce přijeda, tam toliko poobědval a do Prostějova se hnul; z Prostějova jel do Výškova a tam také poobědval; odtud jel na noc do Slavkova, na ráno do Hustopeče a odtud do Nyklšpurku ³⁾, kdež slavně od kardinala Ditrichšteina, holomauckého biskupa, vítán byl i ctěn. Na druhý den z Niklšpurku přímo k Vídni se hnul. Do Vídne on přijeda, všechno slavně se tam k jeho svadbě hotovilo, kdež také on Annu, dceru Ferdinanda, arciknížete rakauského, jenž byl syn císaře Ferdinanda I. a bratr též císaře Maximiliána II., za manželku dne 4. prosince sobě pojal, maje věku svého 54 léta.

Matiaš z
Prahy vyjel.

Matiaš se zo-
nil.

Při konci tohoto roku nemoc Rudolfa císaře když se rozmáhati počala, císařští muzikanti před hradem pražským truchlivou muziku dělali, spívajíce žalm 50.: „Miserere mei Deus“ atd., „Smiluj se nade mnau, Pane“, atd. Mnozí lidé domnívali se, že se to z císařského zármutku děje; když ale ti muzikanti byli tázáni od císařských dvořanův, jaká by příčina byla tak truchlivé muziky, odpověděli žalostně: „Již velmi dlouhý čas žádného penízku naší služby jsme nedostali a kterak veselí býti máme v nauzi postavení lidé, kteří pokorně prosíme, ať se nám déleji náš plat nezdržuje“. Tau muzikau a tau odpovědi dvůr císařský oni tak pohnuli, že bez dalšího odkladu svůj náležitý a dávno zdržaný plat dostali. — Ačkoliv se mluvívalo, že velké bohatství přitom císařským dvoře se nachází, však ani vojáci, ani řemeslníci, ani dvořané, ani jiní náležitě placeni nebývali.

Muzikanti
císařští plat
dostali pro
truchlivou
muziku.

V Menším Městě pražském dne 20. července kostel Svaté Trojice od Němcův Luteránův byl založen, kde nyní bratři Karm-

Kostel v
Menším Mě-
stě pražském
i v Starém
založili
Němci.

¹⁾ Dne 22. srpna.

²⁾ Má státi: Následujícího dne, t. j. 23. srpna.

³⁾ Mikulova.

1611 litání Bosáci bydlejí¹⁾. Také tohoto roku dne 27. července ti Němci v Starém Městě pražském kostel pod jmenem Salvatora neb Spasitele založili, při němž nyní bydlejí bratři Pauláni.

1612 Opět v tomto i v následujícím 1612. roce klášter Cistercienský v Zbraslavi, velkau mfly od Prahy vzdálené stojící, velkau zkázu skrze vojsko pasovské i také potom skrze neskrocený a divoký lid uherský, tehdáž k Praze přichozí, zakusil; neboť všechno, cokoliv nalezeno v něm býti mohlo, to pobráno a co vzato neb odneseno býti nemohlo, to zkaženo bylo.

1612 *Léta 1612.* Dne 14^a). ledna měsíce Rudolf císař, maje věku svého 60 let^a), umřel na hradě pražském, jehož tělo zatím do královské kaple Všeoh Svatých na tom hradě složené bylo a v ní až do prvního dne měsíce října odpočívalo. Ten náš dobrý král český a císař římský mnoho chvalitebného pro rozmnožení víry katolické spůsobil a byl by jistě mnohem víceji učinil, kdyby od svého vlastního bratra, který stavům evangelickým velmi přál, tak nelitostivě utlačen nebyl; neboť on Rudolf mnohá nadání a svobody katolíkům, kteří od evangelických utiskáni byli, udělil, a ty evangelíky, kteří všudy sice přednost měli, s katolíky tak porovnal, že oboje strana jako jedna ruka byla. Také těch evangelických (neb pod obojí spůsobil Tělo a Krev Páně přijímajících) saud duchovní, který se jmenoval dolejší konsistoř, k správě arcibiskupa pražského připojil. Stavy i města království českého tak sobě svau přívětivostí náchylné učinil, že katolické všudy, kde se oni prve ani mnoho ukázati nesměli, přednost měli. Slovanský klášter v Novém Městě pražském kacírům odňal a katolíkům navrátil. Dvě koleje tovaryšstvu Ježíšovému v Brně a v Glacku⁴⁾ na místě dvauch klášterův založil a nadal. V čas turecké války s pomocí Martina, arcibiskupa pražského, mnohé pobožnosti nařídil, když toho času jisté znamení zvonem se dávalo a lid za přemožení tak velkého a strašlivého nepřitele modliti se musel; což aby se tím horlivěji dalo, každého týhodne ve všech téměř kostelích třikráte se kázání konalo a lid k vraucné pobožnosti napomínán byl, i také on sám Rudolf svým pobožným příkladem k skraušnému pokání lid vzbuzoval. Všelike umění pro obecné dobré tak miloval, že mu žádný

¹⁾ Na malostránském Újezdě.

²⁾ Skála (I. 330.) a po něm Chlumecký (p. 785.) i Gindely (II. 328.) udávají 20. ledna.

³⁾ Podrobněji udává se stáří jeho: 59 let, 5 měsícův, 23 dnův.

⁴⁾ Čti: v Kladsku.

jeho předek v tom roven nebyl, protože také on z dalekých krajín 1612
 učené muže s velkým svým nákladem do Prahy přivést dával a je Učené muže
 vychovával, jakž toho jeden příklad máme v letu vejš dotknutém miloval.
 1601 na Tycho Braho, v hvězdářském umění velice učeném 1601
 muži ¹⁾. Také on Rudolf své veliké zalíbení v malířství, v řezbářství
 a v jiných vzácných pracích měl a protože kde jenom kterého
 slavného mistra dostati, mohl žádného nákladu nelitoval, odkudž
 také Pražané i okolní obyvatelé, berauce sobě příklad z svého
 krále a pána, své domy ozdobně malovati dávali a je vnitř i zevnitř
 malováním okrášlovali, což se v Městech pražských na mnohých
 dosavad neporušených domech spatřiti může. Malování na
 domech se
 množilo.

Podobně do svého království českého on Rudolf císař také
 mnohý rozumný muže povolal, kteří velkau povědomost v perlách,
 v zlatě a v drahém kamení měli; a protože také drahými perlami,
 rozličnými a vzácnými kamínkami tak bohatě a tak spanile jeden
 stůl dal vysaditi a okrášliti, že kdokoliv na to tak pracovitě
 a mistrovské dílo, na němž se několik let pořád pracovalo, patřil,
 jináče se domnívati nemohl, nežli že krásné malování vidí; neboť
 to drahé kamení i perle všeliká zvířata, stromy, oblaky, vody, háje
 a jiné přirozené věci vypodobňuje; kteréžto dílo poněvadž tak pilně
 děláno bylo i bohatstvím se stkvělo, mnoho tisíc dukátů převý-
 šovalo a mezi divy světa od rozumných mužův, kteří ten stůl
 častěji viděli, se počítalo. Mimo toho tak drahého stolu mnohem
 dražší císařskou korunu udělali a ji drahým kamením, perlami
 a zlatem ozdobiti dal; také jablko císařské, bohatě velkými perlami
 ozdobené, celé zlaté, i sceptrum z kosti neb rohu jednorožce, na
 jehožto špici spatřuje se kámen safirus co slepičí vejce velký,
 mimo jiných mnohých drahých věcí, dal udělati. Tyto pak nyní
 zde jmenované čtyry věci v císařském pokladu v Vídni se nachá-
 zejí a poslední tři věci, totiž: koruna císařská, zlaté císařské
 jablko a sceptrum přes sedmkrátě sto tisíc tolarův říšských svou
 cenu mají. — Milovník také byl velký těch mužův, kteří se v drahých
 kameních a v kových rozuměli, protože je také k dobývání stříbra,
 k hledání zlatého písku v potocích a k jiných kovův drahých
 vyskaumání posílal. Koruna, zla-
 té jablko a
 sceptrum.

Slovem: žádné v dalekých zemích nebylo umění a mistrovství,
 kterého by on Rudolf skrze rozumné mistry nebyl zkusil a jeho
 dobrau povědomost byl neměl; a protože také ho tehdejší okolní
 páni, knížata a králové pro jeho veliký vtip a velkau rozličných

¹⁾ Beckovský II. 1. p. 393.

1612 slavných umění vědomost, také pro velkau na zlatě, na perlách a drahém kamení hojnost druhým Šalomaunem jmenovali i vůbec mluvili, že mu žádný z nejbohatších v sausedství králův v té dvojí věci roven není. Nebyl on skauposti milovník, ale kdo v čem potřebu měl, před ním on ruku své štědroty odvíral, avšak nikdá žádného nedostatku neměl¹⁾).

Rakovník

Město Rakovník, které před některými lety k královské české komoře připadlo, osvobodil a je v královské město vyzdvihl. Podobně se stalo s Mladau Boleslaví i s Bydčovem, vyjímaje mlado-boleslavský zámek. — To však bohatství všeckno i slávu, všeckno zde zanechatí a chudý z světa, ne tak věkem jako hořem strápený, k věčnosti odjíti musel.

i Mladá Boleslav a Bydčov královská města.

Komorník císařský se oběsil.

Po smrti téhož Rudolfa císaře všechny jeho pokoje se zapečetili, komorníka pak jeho, příjmím Ruskýho²⁾, který při císaři stále slaužřval, stavové čeští do žaláře vsadili dali, kde se on také, obávaje se do katovských rukau za živa přijíti, sám oběsil; což když se stalo, rozkázali ti stavové hned jeho bratra³⁾ i služebníky do žaláře vhoditi, aby skrze ně aspoň se toho dověděti mohli, co z toho oběšence víceji zvěděti nemohli. — Císařské zboží když se tehdaž spisovalo, chtěli tomu někteří, že za patnácte millionův se ho našlo; mnozí tomu věřili, mnozí věřiti nechtěli. Také pověst tehdaž šla, že se v císařských pokojích dvě ve zdi zazděný truhly zlatem litým naplněné našly.

Zboží císaře Rudolfa.

Matiaš císařem učiněn.

Po smrti téhož císaře Matiaš bratr jeho, uherský a český král, dne 13. června měsíce na království římské od kurfirštův v městě Frankfurtu nad Mejnem volen a dne 24. téhož měsíce slavně korunován byl; po něm také dne třetího manželka jeho byla korunována. Dne pak 3. července z téhož města říšského on císař Matiaš vyjeda, přijel na sv. Annu na zámek Zbirov, kde dva dni zůstal, maje oblíbení v střelbě; a bylo tehdaž jelenů 32 a divoké zvíři 5 kusův pobito. Z toho Zbirova s císařovnou manželkou svou vyjeda, on císař do Prahy dne 28. téhož měsíce šťastně přijel, kdež zřídív ostatní věci, které se k dokonalejšímu utvrzení jeho králování vztahovaly, hned také všechny potřeby k pohřbu Rudolfa císaře hotoviti rozkázal, jakož také dne prvního října měsíce při druhé hodině na noc tělo téhož slavného císaře z kaple

¹⁾ Obšírné pojednání o sbírkách Rudolfových sepsal Jos. Svátek ve spisu Culturhistorische Bilder aus Böhmen.

²⁾ Správně: Kašpara Ruckýho.

³⁾ Fridricha.

královské Všem Svatých do kostela sv. Víta přeneseno a do nového hrobu neb sklepu, jež on Rudolf zhotoviti a draze alabastrem okrášliti dal, k českým králům a k římským císařům počestně bylo pohřbeno. Následující pak tři dni po celé Praze bylo zvoněno a v témž hlavním kostele pražském služby Boží za šťastné a lehké odpočinutí duše jeho se konaly. Také po tři dni v prostřed toho kostela sv. Víta castrum doloris neb pohřební památka s mnohými světly i s mnohým malováním a obrazy dřevěnými k těmž smutku příslušejícími ozdobena dosti prostranná stála.

On Matiš císař a král český Karlovi z Lamberka, arcibiskupu pražskému, všechny kollatury a patronatus v království českém na budaucí věčné časy daroval. — Ten arcibiskup ačkoliv byl velmi mdlého zdraví, však předce s pomocí Jana Loheliusa (on Lohelius byl tehdaž opatem na Strahově, jinak na Hoře Sionské, řádu premonštratského, také biskupem sebastienským a téhož Karla arcibiskupa suffraganem) šest let arcibiskupství pražské řídil a posledně v klášteře cistercienském, Ossek řečeném, v němž on téměř stále bydlel, dne 18. září měsíce, maje věku svého 49 let, v Pánu usnul.

Kollatury a j. dostal arcibiskup pražský.

A umřel Karol z Lamberka.

Po smrti téhož arcibiskupa při začátku měsíce listopadu Matiš císař s celým svým dvorem z Prahy skrze Moravu odjel a do Nyklšpurku přijeda, opět velmi slavně od Františka kardinála z Ditrichšteina ctěn byl.

Veliké z jara rozvodnění mnoho dědin potopilo, mnoho rozneslo, mnoho lidí také i hověd stopilo. Podobně toho jarního i letního času mnoho velkých povětří bylo, kusy ledu co slepičí vejce často padaly a veliké škody v Čechách způsobily. V pátek na den Mladátek velké povětří mnoho stromův vyvrátilo, mnoho krovův i stavení pobořilo; to povětří trvalo devět dní a devět nocí. Toho času lidé ještě voralí, jakoby podzimek byl.

Rozvodnění a povětří.

Sedlák opilý z Prahy vyjeda, zlořečil velkému větru, od něhož nenadále daleko byl zanešen a dostana vysoko v povětří od ďábla poliček, jehož znamení za dlouhý čas na tváři viděna byla, na zem spadna, odřekl se dalšího zlořečení a lání.

Zlořečil dostal poliček od ďábla.

Léta 1613. Dne 7. března měsíce císař Matiš do Prešpurku na sněm přijel, kdež po vyřízení mnohých věcí dne 25. téhož měsíce Anna císařovna uherskou korunou byla korunována. Po zavřeném uherském sněmu císař zase k sněmu říšskému do Řezna pospíchal, zanechaje Ferdinanda, arcikníže rakauské, na místě svém v Vídni jakožto svých dědičných zemí řiditele. Při začátku

1613
Matiš do Prešpurku, do Řezna, do Lince atd. jel.

1613 měsíce listopadu císař z Řezna do Lince přijel, tam přes Vánoce zůstal a stavům českým sněm do Českých Budějovic ke dni 20. měsíce ledna následujícího roku rozepsal, protože tehdyž v Praze morová rána rozmáhati se počala, která osm měsícův trvala a přes devět tisíc lidí do hrobu položila.

Mor v Praze.

Lohelius arcibiskup pražský i generalní mistr XXVI. v poalaupnosti.

Jan Lohelius, opat strahovský, učiněn byl arcibiskupem pražským, jehož také řád Křižovníkův s červenau hvězdau za nejvyššího generalního mistra v počtu XXVI. přijal. O jeho chvalitebném, ano i svatém živobytí mnoho by zde bylo psáti, které se již také v rozličných knihách latinských tištěno nachází.

Pověří v Praze ulomilo hlavu Krista Pána.

Na den Mladátek veliké pověří v Praze i okolně bylo, mnoho škod nadělalo, také na pražským mostě obrazu dřevěnému Krista Pána hlavu ulomilo.

Kutnohorští horliví katolíci.

1419

Farář kauřimského také mnoh jiných kacířův do šachet vházeli.

V čas husitských a táborských neřádův kutnohorští obyvatelé, velmi horliví katolíci, na Tabory, na Husity a na jiný kacíře všechny velice zanevřeli tak mocně, že 1419. roku faráře kauřimského, který nazván byl Havel Chudek¹⁾ a táborského kacířstva se přidržel, bez milosti do jedné šachty blíž kostela sv. Martina za Kauřimskou branou vhodili. Do jiných šachet okolo téhož kostela sv. Martina na cauku Greyfském okolo šesti set, některý za živa a některý stínaný vhodili. Nachází se také v starých kutnohorských památkách, že oni kutnohorští horliví katolíci těch bludníkův nejvíce do Gdule, do Kukle, do Martina, do Starých i Mladých Kocaurův²⁾ (tak se tehdyž ty šachty jmenovaly) nelitostivě vházeli, neboť do jednoho dolu mimo jiných neb do jedné šachty 1700, do druhého 1308, do třetího 1534 osob mužských i do jiných šachet také velký počet uvržen byl. Kněz Matauš Hradecký³⁾, někdejší děkan kutnohorský, poznamenal, že těch Táborův do rozličných šachet, kteří skrze Kutnohorské uvržení byli, 5446⁴⁾ osob mužských v rozličných starých rejstřících napočítal. Za duše těch bludníkův a kacířův každého roku dne 18. dubna mívali ostatní bludníci svá shromáždění, schůzky, sbory i kázání až do 1621. roku, které 1613. roku nejvyšší mincmistr Vřesovec⁵⁾ snažil se takové sbory a schůzky přetrhnavi, však nemohl to v skutek uvést.

1621

¹⁾ Správně: Jan Chodek. — Tomkovy Dějiny Prahy IV. 27.

²⁾ Má se tu nepochybně mysleti Rousův, neboť Mladé a Staré Rousy byly mezi doly kutnohorskými, nikdy však Kocourůi.

³⁾ Viz o něm Jirečkova Rukověť I. 258.

⁴⁾ Kořínek (Staré Paměti Kutnohorské str. 320.) udává počet 5496. dle téhož pramenu.

⁵⁾ Správně: Vilém Vřesovec z Vřesovic.

V Praze povstal velký mor, nímž v tom samém městě Židův 1613 i křesťanův přes 24 tisíc umřelo; také velké povodně v tomto roce byly a velkých škod mnoho způsobily, zvlášť v zemi turynské a v okolí Weimaru města. Mor v Praze i povodně.

Když se domy pražští, jak vejš dotknuto jest, malováním rozličným okrášlovaly, také na jednom domě v Novém městě pražském v ulici Svatoštěpánské po pravý straně, jdauc do té ulice z Koňského trhu, malování tomuto rysu neb obrazu podobné bylo vyobrazené s nápisem ostrovtipným a českému království mnoho předpovídajícím: „Snad že lev český má již uzdu a kšíry, tak více ne již jako prve svobodný, nýbrž dokonale nyní také osedlaný a jíti musí kam a jak veden bývá on, ztrativ svobodu svou, mocnost i sílu všecknu.“ Toto malování na domě novopražském ačkoliv jest prosté, však vypodobňuje mnoho a jest takové: osum pannen okolo českého dvaucosatého lva stojí, dvě držejí nad jeho hlavau českého království korunu, třetí jeho hřivu, čtvrtá ocas česá, pátá jeho tlapu hladí, šestá regalie královské, sceptrum, jablko, meč jemu ukazuje, sedmá zrcadlo před oči staví, osmá za ním znižená potutedně na něho kšíry strká, by on to nepozoroval, a nad tím vyobrazením tyto se čtaou verše:

Malování divné ač prosté na domě v Praze.

Obrazu na témtě domu malovaného toto jest vyprávění a vyobrazení.

Antiqua ex pictura haec est nova facta figura,
Quid sensere patres, hinc rem pendite fratres.

Léta 1614. Na den Obrácení sv. Pavla na víru Matiaš císař 1614 z Lince do Budějovic přijel a tam hned následujícího dne v středu sněm se začal ¹⁾, na němž toliko některý věci k vyřízení přišly; většího pak a hlavnějšího co bylo, zvlášť v příčině konfederací neb sjednocení Čechův s jinými přivtělenými zeměmi, tak jako s Uhry a Rakušany, též v příčině defensí neb hotovosti, krajských sjezdův a obnovení erbanuňkův s okolními zeměmi, do jiného budaucího hlavního sněmu odloženo bylo. Po dokonaném sněmu, jenž se zavřel v čtvrtek po sv. Matěji, císař se zase k Linci obrátil, k němuž tam z počátku měsíce dubna poselství turecké přijelo, podávající se k dokonalejšímu příměří. Ty některé na tom obecném v Budějovicích zavřeném sněmu snešené byly věci:

Sněm v Českých Budějovicích.

1. Zbírky tak téměř jako minulého roku aby se náležitě dávaly.
2. Na Horu Kutnau aby se v stříbrných dolích pavovati,

¹⁾ Paměti Slavatovy II. 192.; Gindely Dějiny českého povstání I.

1614 neb stříbro dobývati mohlo, a ty hory stříbrné aby dokona ne-
 Na Kusmáu
 Horu náklad
 svolen byl. zpustly, patnácte tisíc kop grošův míšenských, to jest čtyrydceti
 pět tisíc zlatých rejnských stavové dáti svolili; tehďáž kopa grošův
 míšenských 3 rýnské platila.

3. Císařovna, uherská a česká královna, Matiašova manželka,
 císaři manželé svému patnácte tisíc kop míšenských grošův, nebo
 čtyryceti pět tisíc zlatých rejnských zapůjčila a on jí manželce své
 panství Mělnické s vším příslušenstvím až do její smrti k užívání
 zanechal.

Sucho. V království českém tohoto roku veliké sucho bylo, neboť
 pět měsícův žádný déšť nepršel.

Malé peníze
 zapověděny. Od císaře Matiaše zapověď přišla, aby se v Čechách malé
 peníze víceji nebraly.

Kleštěmi tr-
 hán, do kola
 vpleten a
 upálen byl
 bezbožník v
 Fridlandu. V městě českém Fridland řečeném dne 28. dubna bezbožník
 jeden byl rozpálenými kleštěmi trhán, za živa do kola vpleten
 a posledně spálen, proto že on svou vlastní ženu šestinedělku
 oběsil, dítě zabil, jinau ženu pojal a jí také zamordoval. Mnoho
 jiných mordův spáchal, mnohých krádrů se dopustil, sodomství
 s hovady provozoval ten nešlechetský.

Téhož dubna měsíce dva lotři v Praze Nové pana raddního
 zamordovali a následující mzdu dostali: Mistr popravní před novo-
 pražským domem raddním každému z jich zad tři řemeny vyřezal,
 odtud oni vedeni byli na Koňský trh a před tím domem, kde
 oni ten mord spáchali, každému ruka pravá byla utata a obě
 před jich očima k planýři byly přibité; hned oni vedeni byli před
 raddní dům staropražský a před ním každému byly prsy rozpále-
 nými kleštěmi utrhány; do Nového Města pražského přivedše je,
 opět jim kat několik dílův masa z jich bokův kleštěmi vytrhl
 i také z pravé nohy palce uštípl; k šibenici byvše přivedeni, byli
 hned od noh kolem lámání, čtvrceni, čtvrtě na šibenici i také
 jich střeva, s všemi těl jich vnitřnostmi do košíl jich svázaná, na
 tuž šibenici pověšeny byly.

Měsíce máje utracen byl v Praze hlavní zločinec, který při
 Mordůt
 utracen. 40 mordích byl přítomen a 19 sám jediný jich spáchal, z nichž
 osm těhotných žen zamordoval, z nich živé plody vytrhal a k svým
 čárám potřeboval. Byla jemu pravá ruka utata, kleštěmi rozpá-
 lenými byl trhán, z jeho zad řemeny byly taženy, od nohy nahoru
 tělo jeho kolem lámáno a do kola vpleteno bylo. — Také tehďáž
 Sedláci tři
 také utraco-
 ni. měsíce června v Praze tři sedláci podobnou mzdu za své nešle-
 chetnosti páchané vzali; jich provinění bylo zamlčeno a najevo
 nevyšlo, ani do rychtářských kněh zapsáno nebylo. — Opět

v Praze měsíce července jeden nádenník svého spolunádenníka 1614
 nožem, kterým o snídání chleb krájel, probodl a zamordoval, začež Oběšen ná-
 brzo potom byl provazem trestán. denník.

O jarmarce Svatovítském byli z Prahy čtyři zlosynové vyve- Utraceni
 deni; jeden byl u šibenice mrskán a cejch vypálený na těle dostal, čtyři.
 druhý byl oběšen, dva ostatní byli kleštěmi rozpálenými trhání,
 jednomu z nich uřata ruka, i také z něho řemeny byly taženy pro
 mnoho spáchaných mordův i krádržstva.

V pátek před sv. Bartolomějem v městě Český Lípě shořelo Oheň v Lípě.
 40 domův.

Měsíce prosince velký mordýř byl do Prahy přivezen, který Stěně do ži-
 mezi jinými mordy spáchanými z těhotné ženy plod vyňal, do vutá místo
 jejího života štěně vložil a život té ženy zase zašil. Tento bez- dítěte vlože-
 božný člověk tiše v jednom hauští když seděl, šla mimo místa no.
 toho jedna žena pobožná, píseň zpívajíc pobožnau; za ní on
 z hauští svého, kde na pocestný číhával, vyleza, pospíchal a žádal,
 by ještě píseň jednu pobožnau zpívala. Po vyzpívání té počal on
 býti velmi teskliv, že sotva se od pláče zdržel. Žena ta divíc se
 tomu, tázala se ho, co za příčinu jest jeho tak velkého truchlení
 a zármutku? „Má dobrá ženo, mám já mnoho příčin, pro které
 truchliti a Boha na mě rozhněvaného krotiti musím, neboť jsem
 v mém živobytí mnoho mordův spáchal i také tebe byl bych jistě
 zamordoval, kdybych tvau pobožnau písni nebyl k lítosti pohnut;
 máš ty jistě mocného anděla při sobě, který tě na všech cestách
 tvých chrání, od všeho zlého hájí a vystřihá. Také jsi u Boha
 v milosti velké, kterau já hříšník veliký již dávno jsem ztratil
 a nikdá více nenahydu jí; protož prosím tebe, buď u něho oro-
 dovnice moje a za mě se přimluv, který jsem přes devadesáte
 mordův spáchal a již hoden nejsem božské milosti užiti a odpu-
 štění mých velkých hříchův obdržeti“. Žena ale ta jak nejlípe
 mohla těšila ho i prosila, by skrauseně hříchův svých želel,
 sv. pokání konal a více nehřešil. S těmi slovy rozešli se v pokoji
 a v lásce křesťanské.

Téhož měsíce prosince při veřejné silnici v hájích a v lesích
 rozliční lidé zmordováni byli nalezeni v těch místech, kudy se
 z Prahy k Vídni jezdí. Takoví mordové by přetrženi a zamezení
 byli, vrchnost pražská vyslala z Prahy plný vůz katův, biřicův
 a podobných lidí, také někteří na koni blíž toho vozu zbraní
 dobře opatření jeli. Laupežníci a mordýři vidíce ten vůz a dva
 toliko jízdní, vyběhli z lesa, chtěje ten vůz laupiti a lidi mordo-
 vati; katané, biřici a jich pacholci tak je přivítali, že jich několik

Mordýři
 schytáni.

1614 na zemi ležeti zůstalo, ostatní utíkající od jízdných honění a jich sedm popadnauce, do staropražské šatlavy byli dovedeni, z nich dne 15. ledna roku následujícího 1615. kolem lámání a do kola vpleteni byli tři toliko; ostatní čtyři těžce ranění pomřeli.

1615 *Léta 1615.* V Čechách měsíce ledna veliká zima byla a mnoho vinic i štěpnic zkazila; následovalo tak horké léto, že přílišným suchem všecko téměř osení i ovoce zhynulo; také z toho horka mnoho povstalo ohňův.

Dítěk patero nezdárných. Tehdáž jedna žena v Litoměřicích patero dítek neb raději potvor zplodila, které byly poloviční lidé a poloviční psi, jakž o tom píše Kalvisius (sic) v své kronice na listu 970. — *Zemětřesení.* v noci mezi 9. a 10. hodinou dne 19. února v Čechách bylo.

Peníze zapověděné. Matiš císar s manželkou svou do Prahy k snému obecnému přijeda, poručení přísné vydal, aby žádný žádných ani krejcarův, ani grošův nebral, kteří tehdáž velmi zhusta a v malé dobrotě mezi lidem v Čechách se nacházely.

Sném v Praze. V pondělí po sv. Trojici sném obecný dne 10. června měsíce na hradě pražském v přítomnosti císaře Matiša a vyslaných z Moravy, z Slezska i z Lužic se začal a v sobotu po sv. Jeronymu zavřen byl¹⁾, na němž povolena byla v minulém létu jmenovaná konfederací a defensí na pět let, i také mnohé jiné věci, kterých stavové pohledávaly, snešené byly. Mezi jinými na tom snému snešenými artikuly také tento artikul o zachování starožitného jazyka českého a vzdělání jeho byl snešen a zavřen na tento způsob a slovy následujícími rozepsán:

Řeč česká aby zachována byla i národ. Jakož jsau sobě stavové k paměti přivedli, kterak vzáctní předkové jich snaživše se jazyk a národ svůj český vzdělali, rozmnožiti a zachovati, a saudíce to, že s zahynutím jazyka českého národ český i jmeno Čechův zahynauti by muselo, (bezpochybně příkladem národův těch, kteří chtějí sobě způsobiti u národův cizích slavné jmeno, netoliko sami v zemích svých jazyk svůj přirozený sobě zostřovati chtěli, ale i od sausedův svých, s nimiž v přátelství a v nějaké smlauvy vcházeli, toho mezi jiným obzvláštně, aby jazyku jejich se učili a v zemích svých užívali, žádali) toto

¹⁾ Obšírné pojednání o veledůležitém snému tomto mají Slavata (II. 193. a násl.), Skála (I. 350. a násl.) a Gindely (Dějiny česk. povstání I. 82 a násl.). Viz mimo to ještě Emlerův článek „Berné r. 1615. svolená“ v Památkách VIII. p. 178. a Sedláčkovo „Rozvržení sbírek a berní r. 1615. dle uzavření snému generálního nejvyššími berníky učiněné“ v aktech kr. č. Spol. Nauk r. 1869.

za právo nařídili, aby před saudy v tomto království jinak mluveno 1615
 a pře jinak vedené nebyly než jazykem českým; což, jak při
 předcích našich, kteří jsau tak na vlast svau, jakožto praví její
 synové, laskaví a vzdělaní, národu i jazyka svého žádostivi byli,
 vysoce chvály hodné a potřebné jest, tak naproti tomu při mnohých
 nynějších obyvatelích království tohoto potomci jejich nemohau se
 než tupiti, že šlepějí týchž předkův svých nenásledují, více se na
 uvedení sem do tohoto království. vlasti naši milé, všelijakých
 cizích jazykův a národův vydávající. Čemuž kdyby jednau časné
 v cestu vkročeno nebylo, nemohlo by naposledy to než s velikau
 záhubau i s utiskáním národu našeho českého býti. — A na oko
 se spatřuje, že vždy více a více sem do země cizozemcův přibývá,
 kteří se zde osazují, své živnosti, obchody a handle vedau, velikých
 statkův docházejí a nabývají, i na úřady i na jiné povinnosti
 zvláště v městečkách i v městách do raddy mnozí, neumějící třích
 slov českých, stranám česky své věci přednášejícím nerozumějící
 a práv tohoto království povědomi nejsauce, dosazeni bývají, ano
 v mnohých místech království tohoto při saudech, jakož také
 v místech raddních jazyky cizími (což patrně čelí proti zřízení
 zemskému B. 32., kdež obmezeno jest, aby všickni před saudem
 zemským své pře jazykem českým vedli; i také to čelí proti vejš
 připomenutému předkův našich jistému nařízení) se mluví a pře se
 vedau. Ano i na nejedněch kollaturách stavův království českého,
 k nimž však lidé poddaní osadní větším dílem mimo jazyk český
 žádného jiného neumějící náležejí, kněží cizozemci, jazyka českého
 neužívající se dosazují a chovají, ježto tomu na odpor neslyší se,
 aby Čechové odsud z země jinam se táhnauti, osazovati, kdekoliv
 u cizích národův podobného pohodlí aneb jakého takového fedruňku
 užítí měli, ano také neví se, aby kde v které cizí zemi jazykem
 českým buď při právích a před saudmi mluveno, aneb v kostelích
 Slovo Boží kázáno býti mělo. Odkudž nic jiného následovati nemůže,
 nežli že Čechův ubývati a cizozemcův do království českého při-
 bývati musí.

Při saudech
 aby se česky
 mluvilo.

Cizozemci se
 množí.

Čechové jin-
 de to užiti
 nemohau, co
 cizozemci v
 Čechách.

A protož J. M. Cská a Kská s všemi stavy na tom se jedno-
 myslně sněsti ráčila, aby všickni ti, kteří z cizích zemí posavad
 do království tohoto buď za obyvatele do země, aneb do měst za
 měšťany přijati jsau, děti své ihned z mladosti jazyku českému
 povinni byli dáti učiti, tak aby jsauce zde rodilí a zrostlí, toho,
 že Čechové jsau, (poněvadž jeden národ od druhého ničím tak,
 jako jazykem neb řečí lípěji rozeznán býti nemůže) skutkem doká-
 zali. Také aby děti cizozemcův v nově posavad do země této

Cizozemci v
 Čechách své
 děti aby da-
 li učiti ča-
 ské řeči.

1615 přijatých, větší příčinu k učení se jazyku českému měli, následující milost jim se uděluje, totiž: aby dědicové obojího pohlaví vyšších i nižších stavův, kteří by řeč českau dobře uměli, po smrti rodičův svých napřed před jinými v statcích pozemských dvojnásobně dědili a jim raději statky pozemské zůstávaly; jiní pak, totiž kteří by česky mluvili neuměli, aby na penězích (neboť jináče dluhy své přijíti nebudau mocti) přestati povinni byli.

Kdo se chtěl
v Čechách
naučiti, če-
sky se musel
učiti.

Auřady aby
se jim nedá-
valy.

Na potomní však a budoucí časy od zavření tohoto generálního sněmu, aby žádný cizozemec, kterýž by českau řeč neuměl a své potřeby v té řeči srozumitelně přednésti nemohl, do toho království za obyvatele, ani za měšťana žádným způsobem přijmán nebyl, nýbrž aby každý ten, kdož by do království tohoto za obyvatele přijat býti chtěl, nejprve se jazyku českému naučiti povinnen byl. A když by se naučil, tu teprv aby za obyvatele přijat byl, s tau však přitom znamenitau vejmkau, aby žádný takový v nově do země přijatý cizozemec, ani děti jeho do třetího kolene na žádné auřady buď zemské neb městské i jiné, ani také do žádných saudův dosazování nebyli; a to předně proto, že není možné cizozemcům tak rychle všech zvyklostí a obyčejův zemí svých, v nichž zrozeni jsau, tak odvyknauti, aby oni snad jsauce v nějakých povinnostech potřebování, něco takového do tohoto království a do pořádkův dobrých našich nevtrušovali a právům království tohoto, podle nichž samých obyvatelé země české sauzeni býti mají, tak naspěch rozuměti a se naučiti mohli. Ano také za druhé i proto, aby starožitní Čechové, jakožto praví, vlastní, přirození této naší milé vlasti synové, před týmiž v nově do země přijatými a před cizozemci, jako před nějakými pastorky jejími, většího fedruňku a odměny za věrné a platné služby, J. Mtem králům českým a království tomuto činěné, užiti mohli. Také za třetí i proto, aby i jiní, vidauce při dětech odměnu zaslaužilosti otcův a nadějíce se téhož i při synech svých, tudy jako ponuknuti byli, tím ochotnější v potřebách obecních se potřebovati dali a nižádné práce a snažnosti k vzdělání obecného dobrého sobě nelenovali.

Na sněmích
př saudech
česky aby se
mlávil.

Také jak při saudech vyšších na hradě pražském, tak při obecních sněmích i také při saudech ve všech městech i městečkách J. M. Kské i J. Mti královny české, též při panských, rytířských, městských a duchovních právích nemá jinak mluveno, ani nemají pře vedené, slyšané, ani příčiny přijímané a sauzené býti, než jazykem českým.

Podobně v těch farách, v kostelích a v školách, v kterých jest před desíti lety Slovo Boží jazykem českým kázáno bývalo

a dítky témuž jazyku českému se vyučovaly, aby to nyní ještě budaucně v tom předešlým dobrém způsobu zůstávalo, a jiní cizího jazyku správce školní, kněží a kazatelové, kteří by česky mluvit neuměli a nekázali, do těch far, ani školní mistři do škol českých aby uvozování a dosazování nebyli. V nově však vystavené kostely a školy v to se nepotahují, a jestli že by kde od těch nahoře jmenovaných desíti let v nově na ty a takové fary neb do škol Němci dosazeni byli a cizím jazykem kázali, neb školní mistři mládež němčině vyučovali, ti tedy a takoví všickni do nejprv příštího sv. Jíří odtad vybyti a na místě takových kněží (kde fary jsau pod jednau způsobau Tělo a Krev Páně přijímajících, tu od pana arcibiskupa pražského, a kde pod obojí jsau, tu od administrátora a od dolejší konsistoře pražské) i také školní správce aby dosazeni byli. Pakli by se to od kterých koliv kollatorův do toho času nestalo, tehdy aby jeden každý z nich patnácte set kop grošův českých v pokutě na tento způsob propadl, totiž: jeden díl tomu, kterýž by takového kollatora vyzradil, druhý do berně zemské a třetí do špitála aby dán byl. Ten pak, kdož by takového kollatora v tom pronéstí chtěl, má to do saudu komorního království českého vznéstí a týž saud komorní žádných hojemství straně pohnané dávati nemá, nýbrž hned jakž by na ten púhon přišlo, má strany vyslyšeti a spravedlivau vejpovědí podeliti. Také mezi stranami škody vyzdvihované býti nemají.

1615

Parátové i
školní správ-
cové aby by-
li Čechové.

Pokuty na
kollatory.

A jakož jistá zpráva se činí, že by některé osoby z stavův i také z lidu obecného mezi sebou se zavázaly, aby při jich shledání společném žádný řečí českau nemluvil, což na veliké zlehčení a potupu jazyka našeho českého se vztahuje, protož jsau se stavové království českého s J. M. Cskau a Kskau o to snesli: Kdožby koliv ten a takový byl a jsa obyvatel tohoto království jazykem českým (uměje česky) mluvití nechtěl a jiné též od mluvení českého odvozoval, ten a takový aby v zemi trpen nebyl, nýbrž v půl létě pořád zběhlém ven z země se vystěhoval; a pokudž by to ne učinil, tehdy jako rušitel obecného dobrého dále žádných práv a svobod království tohoto užívati nemohl¹⁾.

Potupníci
řeči české z
Čech aby vy-
hnaní byli.

A poněvadž se to tak vyhledalo a našlo, že v některých místech zde v království českém, zvláště v Městech pražských, německého národu lidé obcí německau se jmenují, ješto v králov-

Obeč něme-
cká aby v
Čechách se
nejmenova-
la.

¹⁾ Že někteří ze stavů českých již tehdáž, na vzdor tomuto usnešení, veliké choutky poněmčovaci jevíli, o tom zajímavých dokladů podávají Dačického Paměti I. str. 238. a 364.

1615 ství tomto českém o žádné jiné obci mimo obec českau se neví a jak od J. M. Cské tak ani od Jich Mtí slavné a svaté paměti předkův J. M. Cské jakožto králův českých nikdá vysazena, ani dopuštěna nebyla a není, ani v zřízení zemském a v právích království českého žádné zmínky o obci německé se nenachází, protož na tom jsau se všickni tři stavové snesli, aby ta a taková obec na budaucí časy nikoliv nebývala ani se nejmenovala. Kdoby pak přes to jich stavův snešení toho se dopustil a jinau obec mimo českau obec jmenoval a uznával, ten každý aby pokutu vejš položenau podniknauti povinnen byl.

Pokuta uložena.

Zbírka na zaplacení dluhův stavům i městem českým.

Dáleji na tomto sněmu také svolena byla od stavův a obyvatelův království českého peněžitá zbírka na zaplacení dluhův, kteří za panování Ferdinanda, Maximiliána a Rudolfa, císařův římských, králův českých, pro obecné všeho křesťanstva dobré, jakož i obzvláštně pro ochranu těch obyvatelův českých před auhlavním nepřitelem Turkem v tak dlouhotrvající válce vzdělání jsau. Svolena pak byla na pět let ta zbírka následujícím způsobem:

Předně: Na panstvích J. M. Cské hejtmané a purkrabové, též stav panský, rytířský, města, kolegiati, též i všickni lidé duchovní, aby každý, kdož koliv jaké lidi poddané mají, z každého gruntu neb z člověka poddaného osedlého, (nepotahující toho člověka v to) každý z měsce svého vlastního každý rok až do vyjití těch pěti let po půl druhé kopě míšenské na tři termíny: totiž první termin v pondělí po sv. Havle nejprv příští aneb čtyry neděle potom po třidceti groších míšenských, druhý termin ve čtvrtek po neděli třetí postní, jenž slove Kejchavná, aneb čtyry neděle potom též po třidceti groších míšenských, a třetí termin v pondělí po sv. Jakubu Velkém aneb čtyry neděle potom tolikéž po třidceti groších míšenských aby na hrad pražský nejvyšším berníkům skládali a odvozovali. Pražané pak a jiná města jak českého krále tak české královny, kteří třetího stavu užívají, místo té zbírky, kterau stavové vyšší z vlastního měsce po jedné kopě a třidceti grošův míšenských mezi sebau svolili, k takové potřebě na hotové summě oni Pražané i již dotknutá města 56750 kop míšenských na tři termíny svrchu psané mezi sebau každého roku dají, též do pěti let pořád běžících, svolili. Podobně oni z domův městských každého roku skrze těch pět let na svrchu psané termíny 18000 kop míšenských dají a povinni budau odvésti.

Za druhé: Kdo peníze mimo svých dluhův na aurocích má, měj on lidi poddané neb neměj, z jednoho tisíce kop míšenských po šesti kopách též míšenských na dva vejš dotknuté termíny

každého roku až do vyjití týchž pěti let dávati povinnen bude 1615 a budau. Však kdož by všeho jmění svého nic více neměl, toliko samých peněz na aurocích dva tisíce kop míšenských, toto svolení na toho neb na ty se nevztahuje, nýbrž té daně osvobození býti mají, však listy přiznávající od sebe k berni na hrad pražský dáti musejí.

Za třetí: Z panství císařských neb královských lidé poddaní, též pánův, rytířstva, měst, osob městských i duchovních, aby každý poddaný osedlý po půl druhé kopě míšenské na tři termíny svrchu psané každoročně až do vyjití těch pěti let odváděl a odváděli. Z takových pak zbírek ani podání k auřadu nejvyššího purkrabství pražského, ani k purkrabství karlísteinskému náležející, ani žádní manové, byť i z gruntův zběhlí byli, vynímati se nemají. Těm pak lidem poddaným podruhé jich podle náležitosti uznání i také čeládka přistavná mužského pohlaví z každé kopy, jakž by zjednána byla, po dvauch kopách míšenských k pomoci té zbirky hospodářům svým odvozovati mají.

Za čtvrté: Každý ovčák mistr po jedné kopě a pacholek po půl kopě míšenské, též na tři termíny svrchu psané do těch pěti let, každoročně dávati mají.

Za páté: Svobodníci, dědiníci, nápravníci i svobodní rychtářové a dvořáci, každý po ta léta na tři termíny vejš psané po 7 kop. míšenských, totiž každého termínu po dvauch kopách dvaceti groších míšenských každoročně dávati mají.

Za šesté: Farářové a všickni lidé duchovní, kteří jaké důchody k farám mají, kde by pak farářův nebylo, tedy kollator každý po 4 kop. míšenských na vejš psané termíny, každý termin po jedné kopě a po 20 groších míšenských dávati mají. — NB. Z takové pak zbirky a z pomoci svolených jak písařové, kteří by na hradě pražském aneb kdež koliv by v povinnostech a v jakých koliv buďto J. M. Cské aneb zemských byli a svůj byt neb obydlí v městech měli a živností městských požívali, tak také všelící handlíři, cizozemci, též i ležáci nijakž se vytahovati nemají a moci nebudau.

Zbirka z domův židovských,

Židé pak všickni, kteří buď v Městech pražských aneb v jiných městech království tohoto se zdržují, mimo zbirky předšlým sněmem svolené, aby z jednoho každého domu, kteréhož v držení jsau, po 10 kop. míšenských na dotčené tři termíny,

- 1615 každý termin tři kopy a 20 grošův míšenských po těch pět let, starším svým každoročně dávali, a oni starší židé takovou sbírku do královské berně na hrad pražský odvozovati mají. K sčítání pak takových domův židovských v Městech pražských rychtář císařský, přijma k sobě dvě osoby raddní, se nařizuje, a to sčítání on rychtář císařský nejvyšším berníkům odvésti má. Kdež pak ti Židé na gruntech panských, rytířských atd. jsau, tu každá vrchnost na svých gruntech takové domy židovské má sčísti a to sečtení také nejvyšším berníkům odvésti.

Zbírka z hlav židovských.

Item, Židé v Městech pražských i jiných, kdežkoliv oni v tomto království jsau, aby každý, který dvaceti let a vejšeji stáří jest, po šesti kopách míšenských, a kteří pod dvaceti let mužského pohlaví až do desíti let stáří jsau, po třech kopách míšenských na tři často jmenované termíny každého roku až do vyjití týchž pěti let, aby dávati povinni byli.

Zbírka z rozličných věcí.

Z každého dčberu aneb z kopy štik a kaprův, co se toho koliv prodá, jeden každý z obyvatelův království tohoto po 10 gr. mš.; z každého vědra vína přespólního, které se koliv vyšenkuje, také po 10 gr. mš. Z každé laky sladkého pití po 1 kopě míšenské aby se dávalo, a kdyby se ta sladká pití z velkých nádob šenkovala, tehďáž aby se vždycký čtyrydceti pinet za jednu laku počítalo; od této sbírky ani se dvorští kupci, ani kramáři nevybírají.

Z volův a z jiného dobytka sbírka.

Z uherského vola 30 gr. mš., z domácího krmného 30 gr. mš., z polského 24 gr. mš., z domácího českého 20 gr. mš., z krávy jalovice 12 gr. mš., z telete každého 6 gr. mš., z vepřův krmných i z sviní 10 gr. mš., z skopce, z berana a z kozla 2 gr. mš., z ovce a z jehněte 1 gr. mš.

Z mlejníkův sbírka.

Z všech mlejníkův na panství J. M. Cské, též na gruntech panských, rytířských a městských, duchovních, špitálských, též

i sedlských mlejnv a z jiných všech i všelijakých, na číchž by 1615 koliv gruntech byly, buďto nachlebních, poplatních, z každého kola buď maučného neb sladového (žádného v to nevynímajíce) po 1 kopě míšenské na tři již jmenované termíny každého roku až do vyjití těch pěti let nejvyšším berníkům odvozovati se mají.

Zbírka z vlny.

Z každého kamene neb z 30 liber vlny, kdokoliv by ji prodával, po 8 groších míšenských ve čtvrtek po neděli třetí postní každého roku až do vyjití těch pěti let nejvyšším berníkům s listy přiznávajícími odvozovati se má.

Vymínění třetího dílu zbírek k zemi za dvě letě.

Z těchto pak všech již dotknutých zbírek stavové království tohoto třetí peníz za dvě leta pořád zběhlá na zaplacení nemalých dluhův od země povinných i také pro další potřebu zemskau sobě vymínili; než za ostatní tři leta všeckny zbírky zcela a zauplna na zaplacení dluhův J. M. Cské se zanechávají. K takovým pak penězům zemským jsau tyto osoby volené: Z stavu panského: Adam starší z Šternberka a na Bechyni, J. M. Cské radda a nejvyšší purkrabí pražský; Adam z Waldšteina na Hrádku nad Sázavau a Lovosicích, J. M. Cské radda, komorník a nejvyšší hofmistr království českého; Zděnek z Lobkovic na Raudnici a Jistebnici, J. M. Cské radda a nejvyšší kancléř království českého. Z stavu rytířského: Jan z Klenového a z Janovic na Žinkovech, Novém Hradě a Březině, J. M. Cské radda a nejvyšší písař království českého; Purkhart Točnák z Křimic na Prostiboři a Křimicích, J. M. Cské radda a podkomoří království českého; Diviš Černín z Chudenic a na Nedrahovicích, J. M. Cské radda a hejtman hradu pražského. Z stavu městského: Sigmund Celestin z Freifeldu; Simeon Kohaut z Lichtenfeldu, J. M. Cské radda nad appellacemi, a Jan Čáp, primas Menšího Města pražského. A taková zbírka aby toliko na samé potřeby zemské obrácena byla.

Zbírka z domův.

Panství J. M. Cské, též páni, rytíři, osoby duchovní, tolikéž manové, dědiníci, dvořáci, nápravníci, cožkoliv v městech, městečkách, vesnicích, neb kde jinde na panstvích neb na statcích svých lidí osedlých mají, z každého domu neb chalupy buď velké neb

1615 malé, v kterýchž bydlejí, (vynímajíce samé kovářské, pastuší a ovčácké chalupy, též lázně v městech, v mestečkách, ve všech, na kterýchž by hospodáři usedlí nebyli, aneb kteří by od pánův svých lhůtu úrokův neplacení ještě za příčinou škod jim se stalých měli) za následujících pěti let každoročně po 20 groších českých na dva termíny, totiž na sv. Mikuláše příštího jednu polovici a druhou polovici potom na sv. Bartoloměje, nejvyšším berníkm aby odvedli. Této pak berně jedna polovice při terminu sv. Mikuláše pro obhájení království tohoto a zemí k němu připojených, zvláště na hranice království uherského z této strany Dunaje, a to přede všemi jinými pevnostmi na pevnost Nivar¹⁾, jinak na Nové Zámky, a na lid vojenský, v těch pevnostech bydlící, druhá pak polovice té berně při terminu sv. Bartoloměje na zaplacení dluhův J. M. Cské v tomto království, což by se jí při tom každém terminu sešlo, obrácena býti má.

Pražané pak a jiná města J. M. Cské a Její Mti císařovny v království českém, která třetího stavu užívají, místo této domovní berně dáti jsau se svolili na hotové summě za jeden každý rok až do vyjití těch 5 let na již jmenované termíny 25000 kop míšenských. Jestli by se komu z lidí z poddaných od ohně neb od krupobití jaká škoda stala, ti lidé poddaní tu berni nebudau povinni dáti. Za komissaře těch peněz na zámky pomezí od třích stavův království českého volen byl Sezima z Vrtby na Vrchotových Janovicích, J. M. Cské radda.

O posudném.

1616 Každý obyvatel království českého z každého věrtele piva buď bílého neb ječného, které se na prodej vystavuje, šest grošův českých na čtyry termíny až do vyjití pěti let, totiž na den sv. Martina, na den Hromnic léta následujícího 1616., na den sv. Filipa a Jakuba, na den sv. Jakuba Velkého, vejběřčím v městech krajských, a oni vejběřčí do komory královské to posudné odvozovati mají. Z toho pak posudného 4 groše na vychování dvoru J. M. Cské a dva groše na zaplacení aurokův a pokudž možné i summ hlavních obyvatelův království tohoto a nejinam obráceny býti mají.

¹⁾ Má státi: Ujvár.

Pomoc na dostavení a opravu hradu pražského. 1615

Na dostavení tohoto pražského hradu, v němž by J. M. Cská jakožto král český pohodlněji bydleti mohl, stavové 20000 kop míšenských (což učiní 60 tisíc zlatých rejských) z těchto všech svolených pomoci na zaplacení dluhův císařských aby obráceno bylo, svolují, však tak, aby každého roku až do vyjití těch pěti let do komory královské české po 4000 kopách míšenských odvozovalo bylo na dostavení téhož hradu.

O Hoře Kutné a o jiných městech horních v tomto ^{O horních} království atd.

Z této zbrírky toliko ti Horníci se propaustějí, kteří na hory nakládají a je pavují; než co by Horníci na pozemských a zádušních statcích měli, ti zbrírku svolenau dávati mají. Však Loketští, Chebští a Kladští také k této zbrírce nápomocni býti mají, a o to se s nimi jednati má.

Také komorníci při dskách zemských od této zbrírky se vyní- <sup>O komorní-
cích.</sup> mají i od předešlých jich zbírek zadržalých dluhův.

Komu se dluhové z těchto zde opáčených zbírek <sup>O placení
dluhův.</sup> summy jejich hlavní platiti mají.

Po těch následujících pět let na dva termíny, totiž o sv. Havlu a o sv. Jiří, vše na kopy, na groše a na peníze míšenské počítajíce, takto se platiti mají dluhové a hlavní summy:

J. M. Cské k vlastní dispošicí za těch pět let dáti se má 20000 kop, Albrechtovi, arciknížeti rakauskému 34285 kop 42 grošů 6 den., Adamovi z Šternberka, nejvyššímu purkrabí pražskému 86285 kop 42 gr. 6 den., Adamovi mladšímu z Waldšteina, nejvyššímu hofmistru království českého 23026 kop 56 gr., Janovi z Sezimova Austí, nejvyššímu komorníku 500 kop, Jiřímu z Talmberka, nejvyššímu sudímu zemskému 500 kop, Vilémovi Slavatovi, nejvyššímu sudímu dvorskému 18000 kop, Matesovi hraběti z Turnu, purkrabí karlšteinskému 1000 kop, Radslavovi staršímu ze Vchynic a z Tetova, dvoru J. M. Cské v království českém hofmistru 44500 kop, Theobaldovi Švihovskému 10000 kop, Johance Švihovské rozené z Slaupna, manželce jeho 10000 kop, Leonhartovi Kolonovi z Felzu 25745 kop 25 gr. 3 den., Fridrichovi purkrabímu z Donína 7000 kop, Jaroslavovi z Martinic, maršálkovi dvoru

- 1615 J. M. Cské v království českém 10000 dukátův, Marii Evsebii z Martinic, rozené z Šternberka, manželce jeho 5000 kop, Janovi Jiřímu z Švamberka 39518 kop 30 gr. 3 den., Eliášovi Šmidgrabmerovi ¹⁾ 2000 kop, Veronice Šternberkové, rozené z Wajtmile 25714 kop 17 gr. 1 den., Fridrichovi Švihovskému 700 kop, Pavlovi z Říčan 900 kop, Sezimovi z Vrtby 3000 kop, Janovi purkrabímu z Donína 6000 kop, Fridrichovi hraběti z Firštnerka 17371 kop 25 gr. 5 den., Alžbětě vdově Lobkovské z Lobkovic 19714 kop 34 gr. 2 den., Anně hrabince z Firštnerka, rozené z Lobkovic 24000 kop, Janovi Zikmundovi z Loznšteina 3415 kop 42 gr. 6 den., Janovi staršímu z Kolovrat 1200 kop, Janovi Rudolfovi Trčkoví z Lípy 23784 kop 41 gr. 5 den., Mandaleně Trčkové, rozené z Lobkovic, manželce jeho 997 kop, Janovi Jiřímu z Wartmberka 2000 kop, Janovi Zdenkovi z Šternberka 1293 kopy 17 gr. 1 den., Albrechtovi z Waldšteina 400 kop, Zdenkovi Žampachovi z Potenšteina 60000 kop, Hanibalovi z Waldšteina 7290 kop 1 gr. 4 den., Henykovi z Waldšteina 2000 kop; Janovi Petrovi z Sezimova Austí 456 kop 18 gr., Joachymovi Slavatovi z Chlumu a z Košmberka 1004 kopy 34 gr. 2 den., Marii Slavatové rozené z Waldšteina, manželce jeho 1200 kop, Anně Landšteinové, rozené z Michnic 29371 kopa 25 gr. 5 den., Johance Pruskovské, rozené z Sulevic 5500 kop, Anně Sybille hrabince z Mansfeldu, rozené z Wartmberka 942 kopy 51 gr. 3 den., Alžbětě Špetlové z Dubé 15000 kop, Janovi Adamovi z Raupova 600 kop, Křištofa Albrechta z Raupova věřitelům 4226 kop 25 gr. 5 den., Fridrichovi Hoffmannovi z Grinpiche a z Středova ²⁾ 10000 kop, Zikmunda Smiřického dědicům 5000 kop, Purkhartovi Střelovi z Rokyc 10000 kop, Vilémovi Vratislavovi z Mitrovic 11005 kop, Jaroslava z Vchynic a z Tetova dědicům 3000 kop, Petrovi z Libentalu 2500 kop, Mandaleně z Sebusína, rozené z Hrušova 472 kopy 55 gr. 5 den., Hertvikovi Vratislavovi z Mitrovic 2408 kop 34 gr. 2 den., od Anny Landšteinové dluhu postaupeného Křištofovi Harantovi z Polžic a manželce jeho 8000 kop, více témuž Harantovi samému od komory české povinnovaných 2000 kop, obojího činí 10000 kop, dluhův od komory české jistým osobám povinných, které zase do

¹⁾ V tištěném současném sněmu jest na místě tohoto správněji: Štefanovi Jiřímu z Šternberka 2000 kop. Manželka jeho byla hned po té psaná Veronika Šternberková z Wajtmile. Summa Eliáše Šmidgrabmera přichází o něco později.

²⁾ Špatně přeloženo z německého: von Grünbühl und Strehlau.

té komory odvedeny býti mají 2000 kop, Janovi z Klenového¹⁶¹⁵ a z Janovic, nejvyššímu písaři království českého 19142 kopy 51 gr. 3 den., Purkhartovi Točnickovi z Křimic, podkomořímu 500 kop, Adamovi Hrzanovi z Harasova, purkrabí karlístejnskému 1000 kop, Kašparovi Kaplířovi z Sulevic, purkrabímu kraje Hradeckého 3000 kop, Evě Kaplířové z Slavkova, manželce jeho 6000 kop, Divišovi Černínovi z Chudenic, hejtmanu hradu pražsk. 2500 kop, Ctibora Tyburcšho Žďárského ze Žďáru dědicům 4572 kopy 14 gr. 4 den., Voldřichovi Gerštorfovi z Gerštorffu a z Malšvic 1500 kop, Jiříkovi Homutovi z Harasova 1000 kop, Zachariášovi Kabovi z Rybčan 4000 kop, Petrovi Pešitovi¹⁾ z Komárova 10000 kop, Bohuslavovi Valkaunovi z Adlaru 6000 kop, Křištofa Vratislava z Mitrovic, někdy purkrabí karlístejnského dědicům²⁾ 2000 kop, Mikulášovi Gerštorffovi z Gerštorffu a z Malšvic 62200 kop, Adamovi Tobíášovi Hrzanovi z Harasova 40000 kop, od Tobíáše Hrzaně dluhu postaupeného Křištofovi Harantovi z Polžic 10000 kop, Veronice Hrzanové 3000 kop, Šťastnému Václavovi Pětipeskému z Chýš a z Egrberku 1800 kop, Jana staršího Lukavského z Lukavice dědicům 3500 kop, Janovi Habartickému z Habartic 2000 kop, Albrechtovi Kaplířovi z Sulevic 3000 kop, Václavovi staršímu Vratislavovi z Mitrovic 1500 kop, Jindřichovi Černínovi z Chudenic 12000 kop, Janovi Voračickému 8500 kop, Jindřichovi Chanovskému Dlahoveskému 5300 kop, Anně Chanovské Dlahoveské z Příchovic 562 kopy 17 gr. 3 den., Jiřka Gerštorffa dědicům 1000 kop, Janovi Adamovi z Nostic 10000 kop, Bernarda Hodějovského dědicům 500 k., Matíáše staršího Štampacha dědicům 16500 kop, Matíáše mladšího Štampacha dědicům 9000 kop, Janovi, Fridrichovi z Lídlova, aneb komu postaupeno bude 1712 kopy 11 gr., Běgině Knoblochové z Lídlova 1714 kopy 17 gr. 2 den., Anně Hruškové 3000 kop, Karlovi Přehořovskému z Kvasejovic 3000 kop, Burianovi Šlibovskému z Křivan 3000 kop, Mandaleně Dobřenské z Květnic 1000 kop, Karlovi z Vlkanova 500 kop, Pavlovi Hrabánovi z Přerubenic 6000 kop, Jiříkovi Zikmundovi Frankngrinerovi 1000 kop, Wolfovi Arnoštovi z Tungvic³⁾ 1400 kop, Joachymovi Šturmovi 1000 kop, Jiříkovi Kánickému 8000 kop, Jobstovi Ada-

¹⁾ Správně Pešíkovi.

²⁾ V tištěném sněmu stojí: Křištofovi Vratislavovi z Mitrovic, hejtmanu Menšího Města pražského. Udání Beckovského nicméně s pravdou se shoduje. Zemřel p. Křištof Vratislav jakožto purkrabí karlístejnský r. 1612. Palackého Přehled Tab. III.

³⁾ Má státi: z Lungvic.

1615 movi a Janovi Bartolomějovi bratřím Širntingardům 15000 kop, Voldřichovi Smrčkově 5237 kop 41 gr., Ctiborovi Smilovi Pecingarovi 2000 kop, Vratislavovi Mikulášovi Pecingarovi 8000 kop, Mikulášovi Klusákovi z Kostelce 18000 kop, Albrechtovi Jiřímu a Janovi Voldřichovi bratřím Klusákům z Kostelce 8000 kop, Janovi Benjaminovi a Adamovi strejcům Služským z Chlumu 7000 kop, Mandaleně Měsíčkové z Bogranu 9000 kop, Václavovi a Matiašovi bratřím Benídkům z Veverí 6000 kop, Jeronyma Čejky dědicům 2500 kop, Rudolfovi z Binu 857 kop 12 gr. 1 den., Petrovi Malovcovi z Malovic 6000 kop, Joachyma Metticha z Čechova dědicům 5000 kop, Václavovi Špulřovi z Jiter 6000 kop, Barboře Bejčkové z Řičan 4000 kop, Mikulášovi Šicovi z Drahonice 2000 kop, Kateřině Kořenské z Malovic 1000 kop, Albrechtovi Řehořovi Pauzarovi z Michnic 5000 kop, Jindřichovi Widršpergerovi z Widršperku 1000 kop, Mikulášovi Keblanskému ze Hvozdna 600 kop, Adamovi Pernklovi 1000 kop, Jindřichovi Votškovi Pratskému z Labauně 4000 kop, Lidmile Frokštejnové z Hřebene 2500 kop, Divišovi Baubinskému z Aujezda 750 kop, Johaně Stolinický 831 kopa 25 gr., Ferdinandovi Robmhapovi z Suché 786 kop, Václavovi Chotauchovskému 500 kop, sestrám Běšinkám 3900 kop, Janovi Millnerovi z Milhauzu 7506 kop, Václavovi Borňovi 2500 kop, Rozině Šlovské z Ronšperku 1500 kop, Hedvice Linhartové z Habartic 10233 kop, Kateřině Benídkové z Veverí 1000 kop, Jiřskovi Kábovi z Rybňan 4000 kop, Vincencovi Holcšparerovi ¹⁾ z Hochštejna 2000 kop, Martinovi Graynarovi ²⁾ z Veverí 8500 kop, Eliášovi Šmidgrabmerovi z Lusteneku ³⁾ 17880 kop, 25 gr. 5 den., Benigně Šmidgrabmerové 500 kop, Jiřímu Šmidgrabmerovi 3000 kop, Janovi Joachymovi Šmidgrabmerovi 3000 kop, Janovi Lukanovi 8571 kop 25 gr. 5 den., Janovi Albrechtovi Štampachovi 1000 kop, Janovi Abrahamovi z Solhauzu 459 kop 14 gr. 6 den., Václavovi Myslíkovi z Hiršova 1000 kop, Bořivojovi Měsíčkovi z Vejškova 2000 kop, Václavovi Vobětickému z Vobětic 2000 kop, Anastáziosovi Hokovi z Cvajpruku 9335 kop, Pavlovi Michnovi z Vacnova 5000 kop, Mariáně Bunzonový a Katřině Chotkovy sestrám z Milhauzu z dluhu od Adama Slavyty postaupeného 1400 kop, Jana Rytmana dědicům 4285 kop 42 gr. 6 den., Michala Kheka dědicům 1000 kop, Jiřímu Funkovi z Olivetu

¹⁾ V tištěném sněmu: Holzšparerovi.

²⁾ Má státi: Grejnarovi (Sedláček p. 88.)

³⁾ Viz nahoře str. 68., pozn. 1.

3000 kop, Simeonovi Fidlerovi z Muldavy 2116 kop 42 gr., Anně 1615
 Kelblové z Pšsnice 1200 kop, Janovi Adamovi Keleusovi z Ymany
 700 kop, Martě Hánový 2000 kop, Kašparovi Cellerovi z Rosen-
 talu 2000 kop, Janovi Platejsovi z Plattenšteina 4000 kop, Jiřskovi
 Křištofovi z Wiršperku ¹⁾ 4053 kopy, Janovi Peldřimovskému z Výško-
 řic 1770 kop 35 gr. 4 den., Vácslavovi Trostovi z Tiffentalu 1714
 kop 17 gr. 2 den., Petrovi Kekovi z Šwacpachu ²⁾ 1618 kop 21 gr.,
 Maximiliánovi Pertoltovi 4182 kopy, ad pias causas, neb k pobož-
 ným skutkům od pozůstalých vyšších i nižších služebníkův dvor-
 ských slavné paměti J. M. Cské Rudolfa II. z dluhův postaupen-
 ných dáti se má 4285 kop 42 gr. 9 den., doktorovi Oktavianovi
 Roboretovi z Freiberku 12244 kopy 11 gr. 3 den., Severinovi Škatovi
 3000 kop, Janovi Jakubovi Khinikovi z Khinigsfeldu 12401 kopa
 44 gr. 6 den., Jakubovi Hyblovi z Stranadě ³⁾ 6816 kop, Jiřskovi
 Šumanovi 1000 kop, Janovi Hegnerovi z Kozolsfeldu 465 kop
 20 gr., Danielovi Kretšmerovi z Šenkenberku 509 kop 20 gr.,
 Mikuláše Šwarcberkera ⁴⁾ dědicům 4000 kop, Jana Banny dědicům
 333 kopy 20 gr., Pavlovi Nelclovi z Levenostu 333 kopy 20 gr.,
 Anně Meroltové 804 kopy 55 gr., Tobiáše Gebharta dědicům
 579 kop 44 gr. 4 den., Baltazara Gronnochera dědicům 350 kop,
 Bartoloměje Šprangera dědicům 1000 kop, Davida Žitavského
 dědicům 1000 kop, Kundrata Škréty dědicům 1300 kop, Janovi
 Tucharovi 521 kopa 56 gr., Jiřskovi Millerovi 500 kop, Janovi
 Sindlovi z Ebrharče 230 kop 2 gr. 6 den., Vácslavovi Kochovi
 z Kolburku 385 kop, Emanuelovi Fritškovi 857 kop, Adrianovi
 Deffryos ⁵⁾ 1500 kop, Janovi Baptistovi Kvadry 1000 kop, Jakuba
 Šreple vdově 3300 kop, Oktavianovi Miseronovi 10771 kopa 35
 gr. 1 den., Filipovi Holpajnovi 12000 kop, Evstachiusovi Betten-
 glovi z Naienperku 4702 kop 39 gr., Abrahámovi Angelovi z Engels-
 perku 14412 kop 51 gr., Esteře Teyfflové z Štreitenfeldu 6300 kop,
 Janovi a Petrovi bratřím Nerhofům 200 kop, Karlovi Kirchma-
 jerovi 200 kop, Adamovi nejstaršímu Jeronymusovi z Libušína 2000
 kop, Anně Pichlpergrovy z Varvážova 500 kop, Vratislavovi Hen-
 drichovi z Frankenšteina 5550 kop, Janovi Hendrichovi z Franken-
 šteina 450 kop, Kašparovi Winterovi z Polehrad, Kašparovi Luk-

¹⁾ Snad z Wiedersperku (Sedláček 51. a 53.)

²⁾ Má státi: ze Šwarzbachu.

³⁾ Má státi: ze Stradaně.

⁴⁾ V tištěném sněmu: Šwarzpergera.

⁵⁾ V tištěném sněmu: de Frios.

- 1615 šanovi z Luftenštejna, Pavlovi Palovi a Anně Leslový 1241 kopa 58 gr. 6 den., Andresa Groffa dědicům 800 kop, Janovi Mornau-
 rovi z Dekendorfu 3700 kop, Jifkovi Márovi 2936 kop, Leopolda
 Pichlera vdově 2000 kop, Martina Šola ¹⁾ dědicům 1478 kop 34 gr.
 2 den., Petra Treytlara dědicům 100 kop, Zachariáše Gloknera
 dědicům 1000 kop, Rolandovi z Hollandu 7011 kop 25 gr. 5 den.,
 Ludvíkovi Muškonovi 5000 kop, Janovi Warmbergerovi 15921 kopa,
 více témuž Janovi Warmbergerovi, které jest jistým osobám po-
 staupil 10363 kopy 42 gr. 6 den., Francovi Šnukartovi 859 kop,
 14 gr. 1 den., Mikulášovi Šnukartovi 14342 kopy 25 gr. 5 den.,
 Pavla Péra dědicům 18800 kop, Dorotě Škornicové 900 kop, Vácsla-
 vovi Netolickému 1000 kop, Matiašovi Šiškovci z Cejuova 4000 kop,
 Danielovi Korálkovi z Těšínu 100 kop, Šimonovi Fritcovi 1000
 kop, Matějovi Dekaro ²⁾ 2000 kop, Antonínovi Vendlovi 4000 kop,
 Janovi Richterovi 1000 kop, Salomeně Klatovské 450 kop, Vácsla-
 vovi Feršatkovi 200 kop, některým měšťanům v Litoměřicích
 400 kop, některým měšťanům v Žatči 500 kop, Tobiašovi Micha-
 lovi, aneb Růtě Hauserovy manželce jeho 1700 kop, Starému
 Městu pražskému 8167 kop, Novému Městu pražskému 2806 kop,
 Menšímu Městu pražskému 3821 kopa, Horníkům 8059 kop, Plzeň-
 ským 11664 kopy, Žateckým 5179 kop, Budějovským 6396 kop,
 Kaučimským 249 kop, Litoměřickým 6457 kop, Austským 3674
 kopy, Hradeckým 3608 kop, Slánským 1928 kop, Launským 2807
 kop, Tábořským 3407 kop, Píseckým 1882 kopy, Čáslavským
 4583 kopy, Domažlickým 5934 kopy, Klatovským 2037 kop, Stříbr-
 ským 3531 kopa, Mostským 4399 kop, Kadaňským 1004 kopy,
 Kolínským 1011 kop, Brodským 5076 kop, Nymburským 3114
 kop, Sušickým 1117 kop, Chrudimským 1358 kop, Vodňanským
 1404 kopy, Rakovnickým 1929 kop, Rokycanským 1851 kopa,
 Pěldřimovským 4594 kopy, Boleslavským 4039 kop, Vysoko-Mejt-
 ským 1327 kop, Bydčovským 1651 kopa, Mělnickým 1179 kop,
 Polickým 994 kopy, Jaroměřským 501 kopa, Králo-Dvorským
 1744 kopy, Trutnovským 1451 kopa, Prachatickým 1882 kopy,
 Krumlovským 1744 kopy, Soběslavským 650 kop, Kladským 342
 kopy, Krupským 188 kop, Pardubským 650 kop, Píseckým, Klat-
 ovským, Hradeckým, Budějovským a Kaučimským 17902 kopy,
 Chotěšovským 650 kop, starším Židům pražským, kteří jsau v letu
 1611 nahotově zapůjčili 3000 kop.

¹⁾ V tištěném sněmu: Šoea.

²⁾ V tištěném sněmu: de Caro.

Mimo těchto zde poznamenaných ještě mnoho jiných dluhův 1615
od J. M. Cské jiným obyvatelům království tohoto z komory české
pojištěných k zaplacení pozůstává a takoví dluhové také se jim
budaucně dle možnosti platiti mají. Také se císař stavům českým
zakázal, že bez veliké a nevyhnutelné potřeby žádných dluhův Císař aby
dluhy nedě-
lal.
v tomto království dělati nechce.

Na tomto sněmu, který na 48 arších tehďáž v Starém Městě Sněm tento
byl obšírný.
pražském v impressii Šumanské vytištěn byl ¹⁾, jiných mnohých
artikulův k považování přednesených i také několik zavřených
bylo, které pro jich obšírnost zde klásti pomijím, mimo těchto
následujících:

K zavření pokoje s sultánem, tureckým císařem, neboť on Dať na po-
sta do Turek
vyslajícího
avolena.
sultán slavné poselství také z té příčiny k císaři Matiašovi, Ach-
mata Kihai a Kašpara Graciana, s nákladným darem již vyslal,
stavové království českého na poselství, které do Turek jíti má,
i na dary dáti svolili z každého gruntu neb z člověka usedlého
toliko tento ještě rok z měšce svého vlastního po 15 groších mí-
šenských, to jest po 45 gr., také každý poddaný usedlý sám z sebe
také po 15 groších míšenských aby nejvyšším berníkům na hrad
pražský odvedli; Pražané pak i jiná města, která třetího stavu
užívají, z vlastního měšce svého k takové potřebě na hotové summě
9375 kop míšenských dáti mají.

Nejvyšší auředlníci, saudcové zemští a raddy J. M. Cské, K auředům
na hrad
pražský po-
čestné se má
choditi.
také jiní všickni lidé počestného šatstva aby užívali a na hrad
pražský, na palác i jinam bez plášťův nechodili a nejezdili. Pakli
by kdo ze všech tří stavův království českého tak do sněmu neb
do kterého saudu, do kanceláře a komory české i k jiným auředům,
když se raddy drzejí, též na paláce, v placech i jinde na tom hradě
pražském bez pláště rozepatý a neuvázaný chodil aneb jezdil, ten
každý deset kop grošův českých má propadnauti, z tý pak pokuty
toho každého při každém saudu komorníci neb dveří opatrovníci,
také při branách hradu pražského střelci před auředlníky pražské
menší pohnati a takové pokuty dobývati sobě moci budau.

Který koliv obyvatel království českého z vyššího stavu V Karlebadu
jak se cho-
vati má ka-
ždý.
v Karlových Vařích nepokojně, rozpustile a pohorlivě by se choval,
ten dle svého zasloužení za rok, za dvě i za víceji léta buď v Bílé
věži na hradě pražském seděti, aneb do některé uherské pevnosti
na svůj náklad jeti a tam dle vydaného ortele bydlěti má a musí.

¹⁾ Jest to týž sněm, který stále k vůli srovnání citujeme. — O Šuma-
novi viz Jirečkovu Rukověl II. 281.

- 1616 Cizozemec pak má na hrad loketský dodán a tam dle toho ortele svým proviněním zaslaužilýho má arrest vystáti a to podniknauti, cokoliv by takovému buřiči od J. M. Cské aneb od nejvyššího hofmistra království českého spravedlivě usauzeno bylo.

Na starau
míru aby se
měřilo.

Kdoby koliv na jinau míru, mimo míru v předešlých sněmích (kterážto míra jmeňuje se královská) nařízenau, obilí buď prodával neb kupoval, tehdy jak prodávající, tak také kupující pokaždý 50 kop grošův českých pokuty dáti povinnen bude.

Meze aby se
hájily.

Poměvadž obyvatelé knížetství bavorského i také kurfiršta od Rejnu falckraběte poddaní již drahý díl lesův přes meze do Čech posekali, Němci se osadili, také nová huť v místě od Čechův zapověděném na půdě české od jednoho obyvatele z Falcu již jest vyzdvížena, protož zavřino bylo, aby tam komissaři z Čech vyjeli a to vše očitě shlídli. Podobně markrabí brandeburské, také klášter Waldsaský, přes meze chebské neb egrské do království českého zasahoval.

Měřic sem-
ský jak se
plattiti má.

Kdyby měřic zemský dle povinnosti své na odhad jel a lesy neb luka neb dědiny měřil, od každýho lánů 45 grošův českých, kdyby pak neměřil, tehdy toliko půl druhé kopy grošův českých jemu dáti se má¹⁾.

Poselství tu-
recké do
Prahy přijelo.

Poselství turecké velmi slavně do Prahy k císaři Matiašovi přijelo k utvrzení příměří na 20 let a zůstávalo při dvoře císařském tak dlouho, až to vše k šťastnému cíli a konci z obojí strany přivedeno bylo.

Klatovy vy-
hořely.

- V pondělí octav sv. Petra a Pavla, dne 6. července po 14. hodině k polední vyšel oheň od Kateřiny Jablonky, koželužky pod jezem na Špitálském předměstí, z Lauskalovic domečku, který sice na samotě stál, a odtud (neboť se tehdež velký vítr strhl a rozličně se točil) ten oheň přenesl se do města a v něm tak zle hospodařil, že v své celosti toliko farní kostel, škola, dům raddní, též tři domy v rynku, totiž Košovský, nyní Koptikovský, také Jana Žebráčka neb Wurtovský, a třetí Daniele Korálka blíž Mastných krámův zůstaly. Co se na předměstí i v městě daleji dalo, obšírněji to historie klatovská v letu 1699. vytištěná²⁾ vypisuje. A tak klatovští obyvatelé nemajíce jinde hlavy své skloniti, dlouhý čas při Hůrce Žaludové, mnozí v baudkách a jiní v zbořeništích, kde

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 268. a tištěný sněm str. 352.

²⁾ Jest to Jana Floriana Hammerschmieda „Historie Klatovská v sedm dílů rozdělená“, již Beckovský častěji po ruce měl při spisování svém.

jaký kus zdi neb marštalo zůstalo, bydleli. Tehdáž Laubské před- 1615
městí všechno skrze ten nešťastný oheň shořelo.

Kláster kapucínský v Raudnici od Zdeňka z Lobkovic, nejvyššího kancléře království českého, založen byl. Kláster kapucínský na Raudnici.

Následující nápis v kamenu mramorovým vytesaný a litery jeho pozlacený nacházel se v Starém Městě pražském nad velkými dveřmi kostela sv. Havla, spíše nežli on kostel obnoven byl, totiž: Nápis na kostele sv. Havla. 1437
Léta Páně 1437. v pátek před sv. Tiburciusem z rozkázání císaře Zikmunda a legátův bazilejských v kostele u Božského Těla v Novém Městě pražském ohlášeno česky, latině, uhersky a německy, že Čechové a Moravané Tělo Boží a Krev pod obojí způsobou přijímající jsou věrní křesťané a praví synové církve atd. ¹⁾.

Tento text odkazem dobré paměti paní Reginy Herkulesové jest učiněn a vyzdvižen za auředlníkův Lorence Wencle, Martina Kvasničky, Mikuláše Měny a Bartoloměje Tlačíka léta Páně 1615.

Jan Rudolf Trčka z Lípy držel tohoto roku Opočnu, Smiřice, Světlou nad Sázavou, Lipnici, Kaunici, Frimburg. NB. Trčka pán bohatý.

Sezimové z Sezimové Austí na Austí bývali dědiční kráječi království českého. NB. Kráječi dědiční.

Adam z Waldšteina na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích a Hustopečech, nejvyšší hofmistr království českého, od císaře Rudolfa II. dostal hrad znojemský v Moravě s vším k němu příslušenstvím. NB. Hrad znojemský komu dán.

Kardinal z Ditrichsteina, biskup holomaucký, panství Žďárské, a Rudolf Zeydlíc z Šenfeldu Polnu i Přibyslav tohoto roku držel, a ti dva o meze porovnatí se nemohauce, komissaře od stavův českých žádali. Panství Žďárské Polnu a Přibyslav kdo držel.

Jan Lohelius, arcibiskup pražský, Křižovníkům s červenau hvězdau pražským blíž mostu v špitále bydlícím, 100 kop peněz berných dal a odkázal, aby oni z ručního auroku, totiž z 6 kop každoročně za jeho duši jednu mši svatou zpívanou slaužili; umřel on 1622. dne 2. listopadu. Fundaci na jednu mši u Křižovníkův s červenau hvězdau.

Císaři Matiašovi, jakožto svému českému králi, Plzeňští obyčejné posudní na dva měsíce dáti svolili. To jich svolení že nemá býti jich privilegiím a svobodám k nižádnému zlehčení, svým listem na hradě pražském dne 26. června roku 1615. psaným a podepsaným i pečeti stvrzeným ujistil. Přitom jeho císařským listu podepsáni byli: Ad mandatum S. C. M. proprium.

Matiaš, Vilém Slavata. Jaroslav z Martinic. J. Pelhřimovský.

¹⁾ Nápis tento zavěšen jest nyní v Českém museum na schodišti.

- 1615 Ctibor Tiburcius stavu rytířského, pan Žďárský z Žďáru a na Kladně, Rudolfa II. i Matiaše císařův římských a králův českých radda, v království českém královský místodržící, soudce zemský, hejtman Menšího Města pražského, poslední purkrabí hradu Karlšteina, léta 1615. dne 6. dubna měsíce umřel a v Kladně byl pohřben. Tento rod pánův rytířův Žďárský z Žďára, kteří již tehdejší hrabata byli, s panem hrabětem Františkem Adamem z Žďára léta 1670. dne 7. dubna měsíce v Pánu usnulým a neženatým zkoncoval se v království českém. O tom starožitným rodu nachází se tato starodávná o jeho počátku památka, kterou Bartoloměj Paprocký v své knize: Posloupnost knížat, králův, biskupův, arcibiskupův atd. českých nazvané, mezi rody rytířův českých na stránce 72. vypisuje následovně. „Jest ten rod v království českém velmi starý; za erb užívá orla předěleného a červenau i modrau barvou ozdobeného. Pošli oni Žďárští od nějakého Zděcha, o kterémž Hájek zmínku činí v letu 677, a ten měl dva syny: Botaka a Žďára; Botak ten za panování Kroka knížete českého nejprve vynalezl železnau rudu a založil ves i dvůr neb hrad, od jmena otce svého Zděchov jej nazval, jemuž potom Čechové říkali Zděchovice. Vynalezna on nejprvnější železnau rudu, nad ní neb nad jejími dolmi a horami i nad všemi dělníky učiněn byl od Kroka knížete správcem.“ Viz také o tom „Poselkyni starých příběhův českých“, stránku 21. — Žďár pak, druhý syn Zděcha, založil také dvůr neb zámek a při něm i vesnici; od svého jmena nazval to oboje Žďár, odkudž se potomkové toho rodu Žďárští jmenovali i psali, také toho žďárského panství vždycky držitelové bývali. — V zámku kladenským, tři míle od Prahy v kraji Slánském, nyní Berauském, nacházívá se velká kniha ještě nedávních let o tom rodu Žďárských jednající, kterou veš jmenovaný rytíř, pan Ctibor Tiburcius Žďárský, na svůj nemalý náklad sepsati dal¹⁾.

1677 Dne 2. června měsíce v Kralovicích na gruntech pana Smiřického narodilo se dítě o dvouh hlavách a hřbetech.

Tři slunce ohnivé. Také tohoto roku tři slunce spolu zapadaly ohnivé.

Děvče o jednom oku bez úst, druhé o 2 hlavách. Dvě sprosté děvčátka se narodily, jedno bez úst o jednom oku a druhé o dvouh hlavách u Soběslavě ve vsi Řípci.

Hradec Jindřichův vyhořel. V městě Jindřichověm Hradci 77 domův shořelo.

¹⁾ Ani Jungmannova Hist. lit. č., ani Jirečkova Rukověť o knize této ničehož nevědí.

U Mělníka narozené hřibátko bez srsti, těla hladkého, s hubau 1615
člověčí. Také narodilo se jehně bezhlavé jedno, druhé bez očí, Hřibě a dvě
maje uši zaječí, srst kozelčí. jeháta.

Zemětřesení v Čechách bylo velké.

Zemětřese-
ní.

Dne 20. máje měsíce v městě Jindřichovém Hradci 460
městských domův shořelo, i také jesuitská kolej.

Hradec Jin-
dřichů sho-
řel.

Dne 2. máje měsíce zámek rejchenberský v noci celý téměř
shořel, mimo kaple a dolejšího sklepu, tak že hraběnka, po pann
Melicharovi z Raderu ¹⁾ pozůstala vdova, byla tehdáž v nebezpe-
čenství svého živobytí; ta škoda do 30000 rýnských se vztahovala.

Reichenberg
zámek sho-
řel.

Křížovníci němečtí, dokad město Chomútov i celé chomú-
tovské panství v své moci měli, svoje nařizování v řeči německý
vydávali, ačkoliv měšťané a obyvatelé rozprávěli všickni česky,
odkudž povstalo přísloví: „Všudy lidé, v Chomútově Němci.“

Němci v
Chomútově.

Léta 1616. Dne 30. února měsíce Anna, císaře Matiaše 1616
manželka, od Jana Loheliusa, pražského arcibiskupa, korunau českého
království v kostele sv. Víta na hradě pražském korunována byla ²⁾, Anna koru-
před kterau toliko koruna, jablko zlaté a sceptrum nesenou bylo, nat českau
a když se jí koruna na hlavu vstavila, také jí do ruky jablko i scep- kornována.
trum dáno bylo, ačkoliv toliko při modlení téhož sceptrum zmínka
se dala těmito slovy: „Accipe virgam virtutis“ etc., Vezmi hůl
zmužilosti atd., o jablku však v modlení žádná zmínka se nestala.
Po korunování na Hradčanech před domem Rožmberským o maso-
pustě slavná turnaj od stavů českých k poctivosti Anně kralovně
držána byla a mnoho tisíc zlatých rejnských stála. Královna Anna
byvši tehdáž v tom Rožmberským domě, s svým komonstvem na
ty kratochvíle z okna se dívala. Potom císař Matiaš s pány stavu
českými a s dvořany svými do krauzku i do kmintany ³⁾ honil;
trvaly ty kratochvíle od poledne až do samé noci v přítomnosti
mnoho tisíc lidu. Po Veliké noci císař z Prahy do Vídně odjel. —
Ta Anna císařovna k tělu neb k hrobu sv. Ivana krásný z alaba-
strovýho kamene oltář postaviti dala.

Turnaj drže-
na.

Dne 19. června měsíce Melicharovi Kleslovi, vídeňskému bi-
skupu, (byv on tehdáž v Praze) papež skrze svého posla kardinal-
ský klobauk poslal; Anně pak, český kralovně a císařovně, týž
papež skrze téhož posla svěcenau růži zlatau poslal, kterau týž

Klobauk
kardinálský
i růže zlatá
do Prahy
přivozen.

¹⁾ Má státi: z Redernu.

²⁾ Korunování popsal a tiskem ještě téhož roku vydal Jiřík Závěta
ze Závětic. Viz Skálu I. 360.

³⁾ ?

1616 posel v kostele sv. Víta na hradě pražském na den jejího jména, dne 26. července, s veľkau slavností jmenem papežským císařovně dal. — Kleslovi pak ten kardinalský klobauk v. témž kostele sv. Víta na hlavu vstavil kardinal z Ditrichšteina, holomaucký biskup ¹⁾).

Vidění na obloze.

Den 4. srpna měsíce, když slunce zapadalo, spatřín byl v Praze na západ oblak krvavý, jehož spůsob byl k lvu podobný a při něm z každé strany byli dlauzí dva provázkové, kteří se k půlnoční straně táhli; ten pak oblak půl hodiny na obloze nebeské trval. Nedaleko toho oblaku ukázal se jiný oblak černý, k orlu podobný. To vidění nepochybně pád království předpovídalo, když provázkové od lva se vztahující orla přitáhli, (t. j. J. M. Cskau), který zuřivost lvovau ukrotil.

Oheň v Praze.

V Novém Městě pražském dne třetího září měsíce proti raddnímu domu velký oheň vyšel; skrze nějž přes 4 (sic)²⁾ domův shořelo a devět osob uhořelo.

Sucho v Čechách.

Velké sucho a nedostatek vody, také i chleba v Čechách se nacházel, proto že lidé mlíti nemohli, ačkoliv dostatek obilí měli. Strych žita za 1 kopu 10 gr.; pšenice po 1 kopě 4 gr.; ječmena po 1 kopě 40 gr. a naposledy po 2 kop. 30 gr. i drážejí. Žejtlfk másla po 10 gr. platiti se musek. Z Prahy chleb jinam vozili; který v Praze po 2 krejcařích kupovali, jinde ho po 15 i víceji denarech prodávali.

Stromové podruhé pupenili.

Místy v Čechách podruhé stromoví vydávalo pupence září i října měsíce.

Tachov shořel.

Tachov město pondělí po posvěcení kostela farního, při kterém sv. řád Křižovníkův s červenau hvězdau od let dávných jus patronatus má, skrze oheň velmi bylo zkaženo dne 6. srpna; shořeli téhož dne tři kostelové, dvě věže neb zvonice, devět zvonův v hromadu se slilo. Vyšel oheň od Jana Štattherr nazvanýho.

1617

Ferdinand o korunu českau usiloval.

Léta 1617. Arcikníže rakauské Ferdinand z města Gracu do Vídně tím aumyslem přijel, aby při císaři Matiašovi to, nač již dlanho mysli, tím snažněji mohl jednati; neb poněvadž ani císař Matiaš, jeho páni bratři arciknížata rakauská, Albrecht a Maximilián, žádných dětí neměli, a také od císaře Maximiliána II. žádný jiný mužského pohlaví potomek se nenacházel, toliko tento samotný Ferdinand, kterému by arciknížetství rakauské nejspravedlivěji

¹⁾ Skála I. 378.

²⁾ Má snad státi: 40.

náleželo, jich totižto nejbližší strejc, arciknížete Karla v Gracu syn, který již také dva syny, totiž Ferdinanda (on Ferdinand potom také císařem učiněn a Ferdinandem Třetím nazván byl) a Leopolda Viléma na živě tehdáž měl, protož viděla se všem býti věc spravedlivá, že by netoliko rakauské arciknížetství, ale i také české království na něho připadnauti mělo, jakož také on Ferdinand, vnuk císaře Ferdinanda I. a krále českého, Matiaše císaře za to snažně žádal, aby jemu česká koruna ještě za živobytí téhož císaře přána byla, k čemuž tím snázeji aby on Ferdinand přijíti a tu korunu míti mohl, oba Matiaše císaře již jmenovaní páni bratří, i také tehdejší král španihelský od všeho práva, které by jakým koliv způsobem k té koruně míti mohli, hotovi byli dobrovolně se odřeknauti a témuž Ferdinandovi to všechno právo postaupiti. Císaři Matiašovi ačkoliv ta Ferdinandova žádost velmi protimyslná byla, království českého ještě v svém živobytí se zbaviti (jak on Matiaš Rudolfovi císaři, bratru svému, učinil a jej koruny české zbavil), když ale témuž císaři Matiašovi přednášeno bylo, že on Ferdinand nežádá se ujíti správy království českého, toliko kdyby J. M. Cská bez dědice umříti měla, aby pro uvarování mnohých budaucích rozepří a různic, jakož také aby při domě rakauským koruna česká zachována byla (poněvadž ještě tehdáž mezi stavy českými zavříno nebylo, zdaliž to království české při domě rakauským jest dědičné aneb není), aby na království české řádně byl korunován, chtěje on Ferdinand za živobytí J. M. Cské samým toliko titulem krále českého spokojen býti.

Císař Matiaš vyrozuměje Ferdinandovou žádost býti slušnou a českému království velmi věc potřebnou, odevřené listy po krajích českého království vyslal, všem třím stavům věděti dáváje i také jich žádaje, aby k třetímu dni máje měsíce do Prahy k obecnému sněmu se sjeli. Stavové když k tomu dni na hrad pražský se sjeli, císař jim přívětivě děkování učiniti rozkázal, věděti jim dáváje, kterak on nejenom předešlých let každého času o to vždy otcovsky pečoval, aby království české a k němu přivtělený země v lásce, v svornosti a v pokoji zachoval a dosavad že o to všemožně pečuje. I považujíce on přitom sešlost věku svého i také nestálost živobytí svého, spravedlivě že se obávati může, aby království české s přivtělenými zeměmi po jeho z světa vykročení drahný čas bez hlavy, bez budaucího krále a pána trvati a mnohá nebezpečenství i záhuby podstaupiti nemuselo. Čemuž aby se časné v cestu vešlo, příkladem svých slavných předkův českých, on Matiaš císař a král český o to nemalau má péči, aby království české ještě za jeho

Císař sněm
do Prahy ro-
zepsal.

1617 živobyť čekanecm, ano i králem a pánem budaucím českým opatřeno bylo a skrze takové opatření všem budaucím nepřiležitostem cesta se zamezila, které by jistě následovaly, kdyby J. M. Cská bez dědicův po meči (kterých dosavad nemá, aniž naděje jest, aby míti mohl) z tohoto světa k věčnosti byl povolán, zvláště poněvadž také arciknížata rakauská Maximilián a Albrecht, vlastní bratři J. M. Cské, již věkem jsau přemoženi a žádných dědicův nemají. Protož J. M. Cská za velmi potřebnou věc to uznává, aby páni stavové čeští arcikníže Ferdinanda, J. M. Cské pana strejce, (který již také nemálo svých zemí dědičných má a jej také J. M. Cská pro jeho velké a zvláštní ctnosti, též pro velké dary mnohé, nimiž on Ferdinand arcikníže od Boha jest obdařen, dle raddy a vůle svých pánův bratrův arciknížat rakauských, též celého domu rakauského, za syna přijal) za budaucího krále svého přijali, jej vyhlásili i také korunovali, zvláště poněvadž J. M. Cské již jmenování páni bratři dle znění jich reversův neb zápisův, kteří také pánům stavům do ruků dáni býti mají, od všeho práva a spravedlnosti, jaké by koliv k českému království měli a míti mohli, upauštějí a poslaupnost království českého témuž Ferdinandovi arciknížeti, jak oni oba, tak i celý dům rakauský, přejí a všechno k témuž království právo jemu dobrovolně postupují.

Ferdinand aby za krále českého přijat byl.

Matiáš Ferdinanda za syna přijal.

Arciknížata právo na království české Ferdinandovi postaupili.

Král španihelský právo na království uherské, české a t. d. Ferdinandovi postaupil.

Také tehdáž on císař Matiš při králi španihelském Filipovi III. snažně to vyhledával, by on Filip král od svého práva, které měl k uherskému i k českému i také k arciknížetství rakauskému, upustil a to právo Ferdinandovi arciknížeti, též jeho po meči neb mužského pohlaví dědicům dědičně postaupil. Pročež on Filip z vejš připomenutých přčin, také z své k císaři i k Ferdinandovi arciknížeti přátelské náchylnosti, svému legatovi Don Inacus Veler ¹⁾ de Guevara, hraběti z Ogniate ²⁾ nazvanému a při dvoře císařském v Vídni tehdáž bydlícímu, z města Madridu dne 21. dubna tohoto roku psaní poslal a jemu plnomocenství dal, aby on legat jmenem téhož Filipa krále, též jmenem všech jeho královských dědicův témuž arciknížeti Ferdinandovi, krále španihelského strejci, i jeho dědicům pohlaví mužského dle žádosti Matiša císaře atd. všechno právo (které koliv on král španihelský a jeho dědicové, neb mladý

¹⁾ Čti: Velez.

²⁾ O něm, jakožto i o všech událostech tehdejších velmi obšírně a podrobně jednájí Gindelyho Děje českého povstání, zvláště v dílu I. str. 88. a násl. Mnoho vypravují též Slavata II. 258. a násl. i Skála II. 16. a násl. Beckovský nejvíce přidružuje se Skály.

kníže infant španihelský i děti jeho k uherské i k české koruně, též také k domu rakauskému mají, a takové právo neb poslaupnost po královně Španihelské Anně, po své matce a po Maximiliána císaře toho jména Druhého dceři, léta 1571. dne 29. dubna měsíce on Filip král španihelský a dědicové jeho dosáhli, míti a dosáhnouti by mohli) s tau však nevyhnutedlnau vejminkau postaupil, aby témuž králi španihelskému a dědicům jeho zase některá země, domu rakauskému patřící, k vynahrazení téhož postaupeného práva a spravedlnosti dána a postaupena byla, která by koliv budaucně od téhož španihelského krále aneb od dědicův jeho žádána býti neb se žádati měla. Dáleji, kdyby pak on arcikníže Ferdinand bez mužských dědicův umřel, aneb takoví dědicové jeho bez dědicův podobně mužských zemříti by měli, takové postaupení těch dvou jmenovaných království a domu rakauského nemá se nikterak na dědičky Ferdinanda arciknížete ani na dědičky jeho dědicův vztahovati, nýbrž takové právo a spravedlnost má zase na dědice krále španihelského in recta linea, v rovné linii, sobě postupujících případnauti, a k takovému nápadu téhož Ferdinanda arciknížete dcery a dcer těch synové žádného práva míti nemají. Toho všeho z obaich stran potvrzení písebně s přiloženau pečeti dne 6. června měsíce na hradě českém se stalo, a to snešení také císař Matiaš s svým majestátem dne 15. téhož měsíce i léta na témž hradě pražském potvrdil.

1617
To právo od-
kud pošlo.

1571

Vejminky na
tu poslaup-
nost.

To když se mezi domem rakauským a mezi domem španihelským dalo, stavové čeští žádost J. M. Cské v sněmu, na kterém se také Maximilián, arcikníže rakauské, německých Křižovníkův nejvyšší mistr, najíti dal, dne třetího máje na hradě pražském přednesenau, pozorně považovali a svou odpověď v následující dni, totiž dne 6. a 7. téhož měsíce června, v přítomnosti císaře Matiaše a Ferdinanda arciknížete, kteří se tehdy v soudné neb v sněmovní svědnici nacházeli, následovně přednesli: Cokoliv J. M. Cská písebně i austně všem třím stavům českým na sněmu dne třetího měsíce tohoto shromážděným přednésti dáti ráčila, nejenom tomu všemu stavové náležitě jsau vyrozuměli, ale také za tu otcovskou k nim péči a náchylnost, aby jak české království, tak také k němu přivtělený země v stálém pokoji a v svornosti trvati mohlo, co nejponíženěji děkují, vinšujíce J. M. Cské od Pána Boha dlouhé živobyti, zdraví a šťastné panování, s tau přitom poníženau žádostí, aby J. M. Cská v království českém a v zemích k němu přivtělených s dvorem svým bydleti ráčila. Co se pak žádosti J. M. Cské dotýče, aby Ferdinand arcikníže

Odpověď
stavů.

Ferdinand
za krále če-
ského přijat
byl.

1617 rakauské, kníže štyrské a korytanské, (též Ferdinandův otec byl Karel, syn Ferdinanda Prvního, císaře římského a krále českého, arcikníže rakauské, kníže štyrské a korytanské, matka byla Maria, Albrechta III. knížete bavorského dcera) od stavův království českého ještě za živobytí J. M. Cské za krále českého přijat i korunován býti mohl, protož ve jmenu Trojice Nejsvětější (kterážto rač k tomu své svaté požehnání dáti) na nejmilostivější žádost J. M. Cské jakožto krále českého, též na nejmilostivější vůli Jeho Knížecí Mti arciknížete Ferdinanda, dle následujícího způsobu též arcikníže Ferdinanda stavové za krále přijímají, totiž: kdyby Bůh všemohaucí J. M. Cskau jakožto krále českého bez mužského dědice k sobě povolati ráčil, aby on arcikníže Ferdinand na stoličce království českého řádně dosedl, a kdyby se J. M. Cské nyní tak líbilo, aby také on Ferdinand arcikníže ve čtvrtek dne 29. téhož měsíce června, na den veřejné slavnosti svatých apoštolův Petra a Pavla, na hradě pražském v kostele sv. Víta mučedníka dle starobylé zvyklosti s pomocí Boží na království české měl býti korunován, k tomu že páni stavové dle slušných vejminek také poslušně svolují. Ty pak vejminy jsou tyto:

Vejminy,
dle kterých
Ferdinand
přijat byl za
krále.

Předně: Aby se Jeho arciknížecí Mť stavům českým při korunování obyčejnou přísahou zavázal.

Za druhé: Aby všechny majestáty a privilegia, obdarování, nadání, svobody, práva, zřízení zemské, staré a chvalitebné zvyklosti ve všech obsažených punktích a závirkách, nic neuji-mající, tak a na ten způsob, jako J. M. Cská jich nejmilostivější král český a jeho předkové slavné paměti králové čeští činili, království českému potvrdil.

Za třetí: Poněvadž za živobytí J. M. Cské J. Mť arcikníže správy království českého ujíti se nemůže, nýbrž teprva po smrti J. M. Cské ta správa a řízení království českého jemu přináležeti bude, pročež ve čtyřech nedělích, od prvního dne, kterého se J. Mť arcikníže správy království českého ujme, počítající, dotknuté potvrzení již jmenovaných všech majestátův, privilegií, obda-rování, svobod, práv a všech chvalitebných zvyklostí, on arciknížecí Mť Ferdinand, nový král český, do ruky nejvyššího pana purkrabího pražského, aneb v nebytí neb v nepřítomnosti jeho po něm nejprřednějšímu auředníku zemskému jistě dáti povinnen býti ráci, a to potvrzení on purkrabí pražský aneb nejprřednější po něm auředník zemský z ruky J. Mti nového krále přijme a při nejprvnějším zemským saudu v přítomnosti nejvyšších pánův auředníkův a radd zemských k deskám zemským složí, které potom

s jinými sněmovními zápisy k privilegiím království českého na 1617
hradě Karlšteinské přiložiti se musí.

Za čtvrté: J. M. arcikníže při korunování na království české stavům téhož království od sebe povinnen bude dáti takový revers neb zápis, že za živobytí J. M. Cský, jakožto českého krále, správy království českého sám od sebe neb o svý ujmě pod jakým koliv titulem ujímati se neráčí, leda by J. M. Cská s raddau nejvyšších auředlníkův zemských, též s raddau dvorských i komorních radd, jakožto také s raddau dvauch osob z každého kraje vyššího stavu i dvauch osob z obce pražských Měst, z jiných pak královských měst šesti osob, na nynějším sněmu zřízených, k takový správě svau vůli dáti ráčila; nýbrž od také správy J. M. arciknížete až do šťastného z světa vykročení J. M. Cské všemožně zdržovati se ráčí; nicméně titul korunovaného krále českého hned po šťastném na království české korunování J. M. arcikníže užívati a jemu takový od všechněch dán býti má. Kdyby pak sobě J. M. arcikníže správu království českého osobovati chtěl, stavové čeští ničímž jemu zavázání a poslušni býti nemají.

Za páté: Poněvadž předešlých časův při korunování krále českého jistá sbírka se nařizovala a dle snešení stavův také jistá daň v nově korunovanému králi se dávala, protož stavové takovou daň svolují, totiž polaufletnau svatohavelskau sbírku postupují, a buď o Vánocích aneb nejdéle šest týhodnův po Vánocích odvésti chtějí.

Za šesté: Takové pak zde dotknuté všech třích stavův dobrovolné snešení a svolení nemá býti na ujmu českému království od starodávna daných privilegií, nadání, svobod, dobrých a chvalitebných zvyklostí a spravedlností. Což nyní i na věčné budaucí časy v přítomnosti J. M. Cské, též obauch arciknížat rakauských Maximiliána i Ferdinanda, v saundné svědnici na hradě pražském všickni tři stavové shromáždění vůbec předněsti rozkázali v pátek po poledních dne 9. června 1617. léta.

Po přečtení tohoto snešení nejvyšší purkrabí všech přítomných stavův se tázal, zdaliž kdo z nich něco proti tomu snešení přednáseti chce? — Když se žádný neozval, nýbrž všickni jedno-
svorně spokojeni byli, aby arcikníže Ferdinand za krále českého vyhlášen byl, protož on nejvyšší purkrabí pražský téhož Ferdinanda ve jmenu Trojice svaté za krále českého veřejně vyhlásil, vinšujíc mu dlouhé živobytí a pokojné králování; což když také stavové vykonali, on Ferdinand přednějším pánům ruky k políbení

Ferdinand
za krále vů-
bec vyhlá-
šen.

1617 podaje, jim se vši milostí královskou zakazoval. Od toho dne počali se věci k následujícímu korunování nového krále potřebné, hotoviti, a dne 26. téhož června měsíce korunu českou i jiné království českého klenoty k témuž korunování příslušející totiž: sceptrum neb žezlo, zlaté jablko, meč atd. z hradu Karlštejn ode všech třech stavů pání vyslaní s velkou slávou a v počtu velkém, neboť se čtyřrydce jeden vůz přítomného panstva neb pánův těch na Karlštejn vyslaných nacházel, na hrad pražský do kaple sv. Václava přivezli. — NB. Minulého roku po korunování Anny, Matiaše císaře a krále českého manželky, ta koruna, Svátosti i jiné klenoty království českého, také i privilegia z kaple sv. Václava na hradě pražském počestně byly vyzdvížené a na ten hrad Karlštejn dovezené, v přítomnosti a doprovázením mnohých pánův, k tomu doprovázení od stavův volených, jichž všech z panského stavu 27 a z stavu rytířského 20 osob bylo.

Koruna atd.
z Karlštejna
přivezena.

Koruna če-
ská atd. slavně
doprová-
zena.

Z stavu panského byli tito pání:

Vyslaní s ko-
runou če-
skou.

Adam z Šternberka a na Bechyni, J. M. Cské radda a nejvyšší purkrabí pražský; Adam z Waldšteina na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, J. M. Cské radda, komorník a nejvyšší hofmistr království českého; Jan Sezima z Sezimova Austí a na Austí, J. M. Cské radda, dědičný kraječ a nejvyšší komorník království českého; Jiří z Talmberka na Nemyšli a Jankově, J. M. Cské radda a nejvyšší sudí království českého; Zdeněk z Lobkovic na Raudnici a Jistebnici, J. M. Cské radda a nejvyšší kanclíř království českého; Vilém Slavata z Chlumu a z Košumberka na Hradci, Telči a Stráži, J. M. Cské radda, komorník, nejvyšší sudí dvorský království českého a president komory české; Radslav starší ze Vchynic a z Tetova na Daubravské Hoře, Teplici a Záhořanech, J. M. Cské radda, komorník a dvoru J. Mti hofmistr v království českém; Karel Mracký z Dubé a na Pyšelic, J. M. Cské radda atd.; Theobald Švihovský z Ryzmberka a Švihova na Horažďovicích, J. M. Cské radda; Matauš Dépolt z Lobkovic a na Strakonických, J. M. Cské radda a nejvyšší mistr převorství v království českém; Leonhart Kolon z Felzu na Andělské Hoře a Rochové, J. M. Cské radda; Jan Zbyněk z Hazmburku, J. M. Cské radda a president nad apelacemi na hradě pražském; Fridrich purkrabí z Donína, J. M. Cské radda; Jaroslav Bořita z Martinic a na Smečně, J. M. Cské radda, komorník a dvoru J. M. Cské v království českém maršálek; Štěpán Jiří z Šternberka na Postoloprtech a Vodolicích,

J. M. Cské radda, komorník a německých lén hejtman; Kašpar 1617
Melichar z Žerotína a na Nových Dvořích, J. M. Cské radda;
Bohuslav Berka z Dubé a z Lippého na Bělý a Kuřívodech, J. M.
Cské radda; Herolt Vácslav Libštejnský z Kolovrat a na Jano-
vičkách, J. M. Cské radda; Fridrich Švihovský z Ryzmberka
a z Švihova na Nalžovech, Neprachovech a Přešticích, J. M. Cské
radda; Sezima z Vrtby a na Vrchotových Janovicích, J. M. Cské
radda; Vácslav Vilím z Raupova na Trnovanech a Žitěnicích,
J. M. Cské radda; Ladislav Zejdlic z Šenfeldu a na Encovanech,
J. M. Cské radda; Jan Rudolf Trčka z Lipy na Světlý, Opočně
Smřicích, J. M. Cské radda; Purkhart Střela z Rokyc na Cerhe-
nicích, Krucmburku a Štěpanově; Jan Albin Šlik z Holejče, hrabě
z Pasaunu a z Lokte; Jaroslav mladší Libštejnský z Kolovrat;
Joachym starší Slavata z Chlumu a Košmberka na Hlubočepích,
J. Mti arciknížete Leopolda komorník.

Z stavu rytířského byli následující páni:

Jan z Klenového a z Janovic na Žinkovech, Novém Hradě
a Březině, J. M. Cské radda a nejvyšší písař království českého; Purk-
hart Točnisk z Křimic na Křimicích a Prostiboři, J. M. Cské radda
a podkomoří království českého; Adam Hrzaně (sic) z Harasova na
Skalce, Červeném Hrádku a Landškrone, J. M. Cské radda a pur-
krabí karlsštejnský; Kašpar Kaplíř z Sulevic na Milčíně a Voticích,
J. M. Cské radda a purkrabí kraje Hradeckého; Jan nejstarší
Widršperger z Wideršperku na Tejnci, J. M. Cské radda; Prokop
Dvořecký z Olbramovic a na Bukově, J. M. Cské radda; Diviš
Černín z Chudenic a na Nedrahovicích, J. M. Cské radda a hejt-
man hradu pražského; Voldřich Gerštorff z Gerštorffu a z Malšvic
na Škřipli a Osově, J. M. Cské radda a prokurator v království
českém; Jiřík Homut z Harasova a na Demině (sic), J. M. Cské radda;
Zachariáš Kába z Rybčan, J. M. Cské radda a purkrabí hradu
pražského; Fridrich z Bílé a na Řehlovicích, Jindřich Otta z Losu
a na Komárově, Jan Vostrovec z Královic a na Vlašimi, Petr
Pešík z Komárova a na Hošticích, Křištof Vratislav z Mitrovic
a na Brzejně (sic), J. M. Cské radda; Bohuslav z Michalovic na Re-
venicích a Novém Sedle, místokanclíř království českého, J. M.
Cské radda; Křištof Kokořovec z Kokořova a na Kořenicích,
Voldřich Bechyně z Lažan a na Dušnicích; Jindřich Černín z Chu-
denic a na Švihově; Vácslav Heraklius z Blžíva.

Den před korunováním Ferdinand arcikníže stavům králov-

1617 ství českého k rukám nejvyššího purkrabí pražského svůj revers neb zápis zhotovený odevzdal ¹⁾), jehož vejpis jest tento:

My Ferdinand atd.

Revers dal
Ferdinand
stavům.

Jakož jsau na milostivau žádost a přednešení nejjasnějšího velikomocného knížete a pána pana Matiaše, z Boží milosti voleného římského císaře, po všeckny časy rozmnožitele říše, uherského, českého atd. krále atd. atd., J. Mti pana strejce a otce našeho nejmilostivějšího, všichni tři stavové království českého nás za krále českého, pokudž by Pán Bůh všemohaucí J. M. Cskau bez dědicův řádných mužského pohlaví z tohoto světa povolati ráčil, jednomyslně přijali, vyhlásili a o to, abychom na den památky svatých Petra a Pavla, apoštolův Páně, jinak dne 29. měsíce června nejprve příštího, korunování byli, se snesli, s tau přitom znamenitau vejminkau, abychom jim dostatečný revers na to dáti ráčili, jak jich snešení to v sobě šfřeji obsahuje a zavírá.

A protož přijímajíce my král Ferdinand od dotčených všech třích stavův království českého takové přijetí a vyhlášení nás za krále českého, též i snešení s J. M. Cskau o den korunování a nám v skutku prokázanau povolnost s obzvláštní vděčností, v tom se milostivě zakazovati ráčíme, toho všem třím stavům vši milostí naší královskau (nad čímž své zalíbení míti a s námi dobře spokojeni budau) vzpomínati a vynahrazovati. A přes to mocí reversu tohoto našeho slovem naším královským připovídáme, že za živobytí J. M. Cské, pana strejce a otce našeho nejmilejšího, v králování a v panování tohoto království sami o své ujmě se vkládati a bez zvláštní vůle J. M. Cské a podle té s uvážením nejvyšších auředlníkův a saudcův zemských, též radd J. M. Cské saudu dvorského a komorního, též po dvauch osobách stavu vyššího i z obce z každého kraje, z Pražanův pak a z vyslaných z měst šesti osob sněmem volených a zřízených, na se potahovati nemáme, až po smrti J. M. Cské (od kteréž Pán Bůh všemohaucí za mnohá leta J. M. Cskau uchovati rač), než toliko nyní králem českým korunovaným slauti, jmenovati a za toho držení býti máme. A jestli bychom přes to na sebe kralování a vladařství za živobytí J. M. Cské potahovati chtěli, tehdy stavové království českého nemají žádnau poddaností, poslušností a povinností nám zavázání býti.

Také připovídáme stavům království českého, že při korunování náležitau přísahu a povinnost, jakž jsau to předešní králové čeští slavné paměti také činivali, učiniti a v čtyrech týhodnech

¹⁾ Tisťen u Slavy II. 280.

pořád zběhlých ode dne sjití z tohoto světa J. M. Cské, aneb od 1617
přijetí správy království českého, všechna privilegia, majestáty,
obdarování, svobody, práva, starobylé a chvalitebné zvyklosti a řády
v těch všech puntkách a závírkách, ničehož neujímajíce, tak jakž
J. M. Cská nynější král a pán jich nejmilostivější, též předešlí
králové čeští činiti jsau ráčili, tolikéž potvrditi a k rukám nej-
vyššího purkrabí pražského, nynějšího neb budauchho, a pokudž by
toho času žádnýho nejvyššího purkrabí pražského živobyті nebylo,
tehdy po něm nejpřednějšímu auředlníku zemskému konečně odvésti
chceme a máme. — Tomu na svědomí pečeť naší královskau k listu
tomuto přivěsiti jsme rozkázali a rukau vlastní se podepsati ráčili.
Dán na hradě pražském v středu u vigilií svatých Petra a Pavla
apoštolův Páně, léta od narození Syna Božského 1617.

Když se den korunování přiblížil ¹⁾, ranním jitem daly se
na hrad pražský čtyry praporce lidu Starého i Nového Města
pražského najíti, kteří na place při kostele sv. Víta se postavili;
pátý pak praporec Menšího Města pražského přede dveřmi téhož
kostela byl postaven. Na to někteří přednější páni z přivtělených
království českému zemí od J. M. Cské ke dni téhož korunování
do Prahy obeslaní, také stavové čeští tohoto dne rána na hradě
pražském k sedmé hodině najíti se dali, a když Ferdinand král
v šatech z bílého stříbrohlavu obléčený v tu hodinu sedmau do
kostela sv. Víta jíti ráčil, ti všickni přítomní páni J. Mti dvořili
a slaužili. Přijda on Ferdinand do kaple sv. Václava (kdež nejvyšší
páni auředlníci a saudcové zemští jej očekávali), do královského oděvu
oblečen byl, jemuž pak Vilém Slavata, tehďáž nejvyšší sudí dvorský,
na místě pana Jana Sezimy z Sezimova Austí, jakožto nejvyššího
komorníka království českého, v nedostatku zdraví postaveného,
přitom oblečení slaužil spolu s panem Urbanem Betrugerem ²⁾,
který místo nejvyššího komorníka dvoru J. M. Cské, pána z Talich-
haustu ³⁾, pro nedostatek zdraví v městě Gracu zůstávajícího ten
auřad zastával.

To když se dalo, císař Matiaš do téhož kostela přes pavlače
přišel, před nimž šli jeho dvořané i někteří přespolní páni, při
císařským dvoře tehďáž se nacházející; za nimi šel pan hrabě
Fridrich z Firštenberku, nejvyšší hofmistr císařského dvora; po

Korunování
Ferdinanda
krále.

Ferdinand
v kapli sv.
Václava se
oblécel.

Císař do ko-
stela sv. Víta
šel.

¹⁾ Korunovace popsána dle současného tisku v impressi Šumanské
vydané, a dle Slavaty II. 281. a násl.

²⁾ Má státi: Petingerem.

³⁾ Má státi: z Talnhausu.

1617 něm dva knížata, totiž: Jindřich Julius, kníže saské, a kníže Karel z Lichtenšteina; za těmi šlo pět heřoltův v jich auřadních oděvích; za těmi šli arciknížata rakauská, Maximilian a Karel; za nimi hrabě Jan Jiří z Hohenzollernu, svatě římské říše dědičný arcikomorník a říšského saudu president, nesa sceptrum v pravé ruce; vedle něho po levé straně šel pan Gottfrid Jindřich z Popenhaimu ¹⁾, svatě římské říše dědičný místomarsálek, nesa v obauch rukách polštář zlatohlavem protkávaný, na němž leželo jablko zlaté, a na týž polštář potom v kostele koruna J. M. Cské kladla se; za těmi šel pan Wolf Zikmund z Loznšteina, J. M. Cské dvoru nejvyšší marsálek, a nesl obnažený meč; za nimi šel Matiaš císař, maje na hlavě zlatau císařskou s velkými diamanty a jinými drahými kameňmi i perlami ozdobenau korunu, kterou Rudolf císař nákladně dal udělati; podobně to zapínadlo, kterým se dlouhý císařský oděv okolo hrdla zapíná, jest velkým dvouhlavatým orlem zlatým a drahými kameňmi okrášleno, také sceptrum z rohu jednorožce na mnoha místech s mnohými diamanty a perlami jest ozdobené. Jablko zlaté jest také perlami i diamanty velkými okrášleno, a ty všeckny věci on císař Rudolf dal zhotoviti, které se nyní v vídeňský císařský komoře nacházejí. Za Matiašem císařem šel pan kardinal z Ditrichštejna, pan kardinal Klezl a pan posel florentský po rodu Altoviti. Do kostela a před velký oltář on přijda, do svého majestátu blíž rohu oltáře, kde se evangelium čítává, pod tau císařskou korunau se posadil, na kteréžto straně nížeji od téhož trůnu císařského byla přistřená stolice, v které arciknížata rakauská klečeli. Naproti nim v témž kůru klečeli páni kardinalové a málo níže pan posel španihelský, též i pán posel florentský.

Duchoven-
stvo šlo k.
kapli sv.
Václava.

Když Matiaš císař do svého trůnu, maje císařskou korunu na hlavě, v svém císařském oděvu se posadil, vyšlo z sakristie neb z kaple sv. Michala archanděla duchovenstvo, totiž: pan arcibiskup pražský Jan Lohelius, pan Valentin Lepes, biskup nitrien-
ský, království uherského kanclíř, jenž také byl koločenským arcibiskupem, též pan suffragan passovský, pan suffragan vratislavský, pan probošt hradu pražského Simon Brosius, pan děkan téhož pražského kostela Kašpar Arsenius a jiní téhož kostela kanovníci i jiní království českého preláti pod infulemi neb biskupskými čepicemi, jako pan opat břevnovský, p. opat zbraslavský, opat z Vyššího Brodu, opat plaský, opat Svaté Koruny, opat strahovský, opat z Teplý, opat z Karlova, opat z Emausu, probošt chotě-

¹⁾ Má státi: z Pappenheimu.

šovský, probošt litoměřický, probošt od sv. Markéty, arciděkan krumlovský, probošt z Staré Boleslavě i jiné duchovenstvo. Ti všickni když k kapli sv. Václava přišli, pan arcibiskup pražský, mezi dveřmi té kaple stoje, nad králem Ferdinandem modlitbu v latinském jazyku říkal: „Omnipotens sempiterne Deus, qui famulum tuum Ferdinandum regni fastigio dignatus es sublimare“ atd. 1617

NB. Poněvadž jsem všechny modlitby při korunování krále Matiaše, které také při tomto korunování Ferdinandovým říkané byly, již veš zde položil, protož pomjím takové opakovati¹⁾.

Po vyřkání této modlitby šlo od té kaple v svém řádu jako prve všechno to duchovenstvo k velkému oltáři, ačkoliv ono nešlo tak, jak jsem je zde zejména položil, ale šlo ono podle svého důstojenství; neboť napřed šlo nižších a po nich vyšších auřadův duchovenstvo a nejposléze pan arcibiskup pražský. Za ním šel pan Bohuchval Berka, nesa bochník chleba pozlacený, a vedle něho po levé straně pan Václav Berka nesl druhý bochník chleba postříbřený, na nichž erby krále Ferdinanda malovány byly; oba ti páni Berkové k nesení těch bochníkův dožádání byvše od pánův poručníkův pozůstalých po někdy panu Janovi Zbyňkovi z Hazmburku, dědičnému truksasovi a kuchlmistru království českého. Jej následoval nejvyšší mundšenk pan Jan Jiří z Wartemberka a ten nesl pozlacený saudek s červeným vínem, vedle něho šel strejc jeho, pan Otto Jindřich z Wartemberka a nesl postříbřený saudek bílým vínem naplněný, na nichž také byli erbové Ferdinanda krále malování. Za nimi šel statečný pan Jan z Klenového a z Janovic, nejvyšší písař království českého, nesa sceptrum, a vedle něho po levé straně pan Adam hrabě Hrzan z Harasova, purkrabí karlšteinsky. A ačkoliv vedle nejvyššího pana sudího zemského, jablko zlaté nesaucího, dle starodávnho způsobu jíti náleželo nejvyššímu panu kanclíři a nejvyššímu panu sudímu dvorskému, poněvadž ale pan Adam z Waldšteina pro nedostatek zdraví tu přítomen býti nemohl, a pan Vilím Slavata nejvyšší sudí dvorský, pana Jana Sezimu z Sezimova Austí, nejvyššího komorníka království českého, místo zastával, muselo se to proměnití a vedle pana Jiřího z Talmberka, nejvyššího sudího zemského, jablko zlaté ne-

Duchoven-
stvo, pan-
stvo i král
šel k oltáři.

¹⁾ Popsání korunovace Matiašovy nalézalo se v kapitole deváté, která k ztracení přišla (str. 47. pozn. 1.). Ostatně jest toto odvolání, jakož i celá řada jiných zmínek, důkazem, že v rkp. původně všechny ony události popsány byly.

1617 saucího, šli dva páni saudcové zemští: pan Karel Mracký z Dubé a pan Radslav starší z Vchynic. Za těmi šel pan Adam z Šternberka, korunu královskou nesa, podle něhož šel pan Zdeněk Vojtěch z Lobkovic, nejvyšší kanclíř království českého, a Mates hrabě z Turnu; je následoval pan Berthold z Lipého, nejvyšší dědičný maršálek království českého, a nesl meč někdy sv. Václava, knížete českého, v pošvě aksamitové červené, a ten meč, dokud mše svatá zpívána a to korunování trvalo, před J. M. Kskau obnažený držel. Za dědičným maršálkem šel král Ferdinand v oděvu královském, zlatohlavém, s odkrytou hlavou, mezi biskupem nitrienským a mezi biskupem nykopolitánským, suffraganem vratislavským. Za králem šel pan Vilém Slavata na místě pana nejvyššího komorníka království českého a karkuli červenou karmazínovou nesl, která se na hlavu královskou pod korunou dává. Přijdauce král Ferdinand do kůru před velký oltář, hned do svého majestátu proti témuž oltáři přistrojenému všel a klekl, na to ihned všechny ty ceremonie se dály, jako při korunování krále Matiaše, které, poněvadž již vejš dosti obšírně a gruntovně s jich modlitbami všemi jsau vypsané, za věc zbytečnou uznáváme zde je opakovati ¹⁾.

Král z kostela šel.

Po šťastném téhož Ferdinanda korunování, které vykonával Jan Lohelius, arcibiskup pražský, on král v svém oděvu královském, nesa v pravé ruce sceptrum a v levé jablko zlaté, pod korunou z svého majestátu vyvstal a mezi dvěma arciknížaty rakauskými, Maximiliánem a Karlem, z kostela jíti ráčil; před králem šel pan Jaroslav z Martinic, jakožto dvoru J. Mti krále českého maršálek, s dobytým mečem, a před ním šli kníže Jindřich Julius saský a kníže Karel z Lichtenšteina. Za králem šli ti páni, kteří do kostela před císařem zlaté jablko, sceptrum a meč nesli, za těmi šli císařští heroltové a za nimi sám císař Matiaš v svém oděvu císařském, maje na hlavě císařskou korunu. Za císařem šli páni poslové španihelský a florentský z kostela přes palác do saudné světnice, v které dědičný opatrovník komory království českého pan Petr Tobiaš Karel z Svárova z toho rodu nejstarší stál. Za J. M. Kskau i Cskau až přes palác hradu pražského po cestě dva J. M. Kské auředníci mezi lid minci novou házeli: jednu zlatou co sedm peněz, a dvě stříbrné, jednu větší a druhou menší; na větší minci po jedné straně spatřovala se koruna královská a okolo ní tento nápis: *Legitime certantibus*,

¹⁾ Viz poznámku na stránce předcházející.

spravedlivě bojujícím. Po druhé straně byla také nahoře koruna 1617 a pod ní tato slova: Ferdinandus II. coronatus in regem Bohemiae anno 1617. 29. Juni, Ferdinand II. korunován na království české léta 1617. dne 29. června. Na malé minci po jedné straně byla litera F. a po druhé straně: Coronatus rex 1617. Korunovaný král 1617.

Král Ferdinand i císař Matiaš do saudné svědnice přijdauce, přes pavlač vešli k deskám zemským, krásně ozdobeným, kdež ihned císař svůj oděv císařský s sebe složil, také korunu s hlavy, též jiné císařské klenoty, totiž zlaté jablko i sceptrum, k tomu zřízeným pánům odevzdal a do svého místa to všecko odnésti dal; král pak Ferdinand v oděvu svém královském, maje na hlavě královskou korunu i v rukauch držeje jablko zlaté i sceptrum, od desk zemských do saudné svědnice s císařem se navrátil a k tabuli se posadil, položiv po pravé ruce na stříbrnou pozlacenou medenici jablko zlaté i sceptrum, také po malé chvíli položití dal na tu medenici i svou královskou korunu. Před jídlem k umývání rukauch králi sloužil dědičný mundšenk pan Jan Jiří z Wartemberka, ano také i on sklenici s nápojem témuž králi podával. Při těch královských hodech v té saudné světnici při tabuli nejřednější místo měl císař Matiaš, sedíce pod zlatohlavými nebesy; císaři po pravé ruce z strany jedné při dlouhý tabuli proti dveřím té světnice seděl v nově korunovaný král, arcikníže Maximilián i Karel a posel španihelský; po levé straně seděli: pan kardinal z Ditrichšteina, pan kardinal Klesl, pan posel florentský a Jindřich Julius, kníže sašské, který také první sklenici s nápojem císaři podal. Za těmi hostmi stál po jedné straně dědičný kraječ království českého, pan Jan Petr Sezima z Sezimova Austí, na místě nejstaršího strejce svého Jana z Sezimi, a po druhé straně za nimi stál J. M. Cské kraječ Aurelius Borgonti. V té saudné světnici připravených bylo ještě jiných jedenácte tabulí pro jednoho každého z pánův auředníkův a saudcův zemských království českého, jak z stavu panského, tak i rytířského, a každý z nich k své tabuli pozval koho chtěl.

Král i císař
k deskám
zemským
přišli.

Hody krá-
lovské.

Jedenácte
tabulí při-
pravených k
těm hodám.

Kapitola dvanáctá¹⁾.

Ostatní bauřliví v Čechách příběhové až do vykročení z světa císaře Matiaše. Také obležení i vzdání města Plzně zde se připomíná.

1618

Stavové Pražany k pokojí napomínali.

Již k ostatním bauřlivým příběhům po tom nebezpečným J. Mtí dvauch královských místodržících s jich sekretářem z okna královské kanceláře vyhození přistupují, po kterém ihned ještě téhož dne někteří z těch buřičův, zvláště Jindřich Mates hrabě z Turnu, z pražského hradu do Starého i Nového Města jeli, obecný lid napomínajíce i prosíce, aby ničehož nepřátelského nezačínali, ani se jakého nastávajícího neštěstí neobávali, připovídajíce, že se žádnému nic protimyslného státi nemá; poněvadž cokoliv páni stavové na hradě pražském před sebe vzali, za to že oni také při J. M. Cské, králi a pánu svým nejmilostivějšímu, odpovídati chtějí a písemnau zprávu toho všeho J. M. Cské do Vídně odešlau, což také následujícího dne pátečního i sobotního, totiž dne 25. i 26. máje měsíce, učinili²⁾. Také ještě toho dne ráno po vyhození těch třích osob z okna, stavové pod obojí na hradě pražském pospolu jsauce, nejvyššího pana purgkrabího³⁾ z téhož hradu davše domu vyprovoditi, ihned hejtmána téhož hradu pražského⁴⁾ s všemi jeho vojáky i všechna tři Města pražská předvolati dali, jim poraučejíce, aby pánům stavům tu shromážděným věrnost ihned slibovali a přísahau ji stvrdili, což oni také učiniti museli.

K císaři psaní posílali.

Prísahau zavázali Pražany.

¹⁾ Zde opětně schází jedna kapitola a sice jedenáctá, jež obsahovala příběhy české po korunování Ferdinanda II. až do shození místodržících z oken 23. května 1618. I také tu právě tak marně jsme hledali, jako ztracené kapitoly osmau a deváta. Jsou-li vůbec ještě na světě, podaří se snad jednou jinému to, co na ten čas nepovedlo se nám. — Na kolik literatury o době té se týče, ukazujeme ke str. 4. pozn. 1. a ke str. 47. pozn. 1.

²⁾ Skála II. 158.

³⁾ Adama ze Šternberka.

⁴⁾ Diviše Černína z Chudenic.

Dne 25. téhož máje v pátek po Nanebevstaupení Krista 1618
 Pána ti stavové, totiž: páni, rytířstvo, Pražané ze všech třech Stavové jed-
 Měst, také Horníci a jiní z měst královských vyslaní, pod obojí notu učinili.
 Tělo a krev Páně přijímající, na hradě pražském v sněmovní svěd-
 nici sejdauce se, jednotu mezi sebou učinili, že ten sobě od
 Rudolfa císaře často již jmenovaný majestat na svobodu nábožen-
 ství daný, též všechny svobody a obdarování pod ztracením cti,
 statku i hrdla až do poslední krůpěje krve zastávají a hájiti
 chtějí, jakož také ihned veřejnou hotovost válečnou pro obhaj-
 ování svého náboženství pod obojí ustanovili a nařídili takto:

Veřejná ho-
 tovosť naří-
 zena.

Předně, aby jeden každý ze všech třech stavů i také
 každý obyvatel království českého, jak s koňmi jízdnými auprav-
 nými dobře vyrystovanými, vedle šacuňku poslednějšho sněmu
 léta 1596. držaného, z pozemského statku i z peněz na aurocích 1596
 což komu dáti příslušelo, ještě jednau tolik neb dvojnásobně totiž:
 kdo prve dal jednoho koně, ten nyní dva aby dal a nevyhnutel-
 ně dobře aupraveného a vyrystovaného dáti hleděl.

Za druhé, s lidmi poddanými, s pátým, též i s desátým
 člověkem a byla-li by větší potřeba, se vši mocí svou veřejně na
 hotově býti mají a povinni budau. A když by koliv jim o tom od
 osob k tomu volených a zřízených věděti se dalo, mají se ihned
 všickni bez všech odkladův a průtahův s koňmi i s lidmi podda-
 nými svými v to místo, kde by toho potřeba ukazovala, najíti
 dáti a každý buď sám osobně s nimi jeti aneb na místě svém
 osobu hodnou, stavu panského pán, stavu rytířského rytíř a stavu
 městského měšťánin, v věcech vojenských skušenau, s nimi vyslati
 a v tom posluženství, řádu a v správě nejinače než jako by lid
 verbovaný byl, svému nejvyššímu (obzvláště osobám a raddám
 k tomu voleným) trvati a předně J. Mě Cskau, toto království
 české, obojí stranu pod jednau i pod obojí, řády, práva i nábo-
 ženství před všelikým nebezpečenstvím, jakožto věrní a upřímní
 milovníci krále a vlasti své, společně obhajovati, zastávati a ochra-
 ňovati pod pokutami zřízením zemským o obhajování země, řádu
 a práva vyměřenými, do všeho přemožení svého stále přitom
 trvati mají.

Za třetí, nad tím pak lidem válečným stavové pod obojí
 také ihned volili jsau:

Z stavu panského: Jindřicha Matesa hrabě z Turnu na
 Veliši a Vintířově, J. M. Cské váleční raddu a nejvyšší sudího
 dvorského království českého, za nejvyššího general-lieutnanta; za

- 1618 nejvyššího polního generála maršálka Leonharta Kolona z Felzu na Andělské Hoře a Bohově¹⁾, J. M. Cské raddu.

Z stavu rytířského: Za nejvyššího wachtmistra Jana mladšího z Bubna na Borovnici a Závřší; za nejvyššího polního gen. kvartirmistra Pavla Vosterského Kaplíře z Sulevic a na Voticích.

- 1615 Za čtvrté: Všecky daně a zbirky, kteréž léta 1615. sněmem obecným na hradě pražském držaným po pěti letech pořád zběhlých svolené jsau, jakož předně ty, které ještě podle proších terminův odvedené a vyplněné nejsau, tak tolikéž i ty, kteréž na budaucí termíny (až do vyjití těch pěti let vycházeti mají) dávati, skládati a ty nejvyšším berníkům, totiž: z stavu panského: Vilímovi staršímu z Lobkovic na Tejně Horšovém, Čechovicích a Miřkově, J. M. Cské raddě; Joachymovi Ondřejovi Šlikovi z Holejče, hraběti z Pasaunu a z Lokte na Svijanech a Rovni, J. M. Cské raddě; z stavu rytířského: Prokopovi Dvořeckému z Olbramovic, J. M. Cské raddě; Mikulášovi Gerštorffovi z Gerštorffu a z Malšvic na Velikých Horkách a Rokytale, J. M. Cské raddě a vrchnímu hejtmanu všech panství J. M. Cské a Kské v království českém; z stavu městského: Simeonovi Sušickému z Sonnenšteina, Jindřichovi Kozlovi z Peclínovce, ničímž se nevymlouvajíce, aniž se čím zastírajíce, s přiznávajícími listy časné, jakž na poctivé lidi a milovnicky obecného dobrého náleží, na hrad pražský dodati mají.

Direktoři
nařízení.

Za páté: Přitom sjezdu od všech třech stavův pod obojí nařízení a volení k této vši uvážené deffensi neb k vojenské hotovosti za direktory, za správce a raddy zemské následující osoby, již všech třidceti bylo, totiž z stavu panského: Bohuchval Berka z Dubé a z Lipého na Laukovci, Kuřivodech, Bělý a Chyších, J. M. Cské radda; Vilím starší z Lobkovic na Tejně Horšovém, Čechovicích a Miřkově, J. M. Cské radda; Pavel z Říčana a na Dubu, J. M. Cské radda; Petr z Švamberka na Třeboni, Vorlíku, Ronšperce, Zvíkově a na Kestřanech, J. M. Cské radda; Václav Vilím z Raupova na Trnovanech a Žitenicích, J. M. Cské radda a komorník; Joachym Ondřej Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu a z Lokte na Svijanech a Rovni, J. M. Cské radda; Václav z Budova na Hradišti nad Jizerau, Zásadce a na Kocňovicích²⁾, J. M. Cské radda; Jan Albin Šlik z Holejče, hrabě z Passaunu a z Lokte, na Falknově a Daupově; Vilím z Vchynic a z Tetova,

¹⁾ Správně: Bochově.

²⁾ Správně: Chocnějovicích.

J. M. Cské komorník a nejvyšší jágrmistr království českého; 1618 Albrecht Jan z Smiřic na Kostelci nad Černými lesy, na Dubu a Náchodě. Z stavu rytířského: Kašpar Kaplír z Sulevic na Neustupově a Milčíně, J. M. Cské radda a purkrabí kraje Hradeckého; Prokop Dvořecký z Olbramovic na Vršovcích, J. M. Cské radda; Oldřich Gerštorff z Gerštorffa a z Malšvic na Velkém Vosoře a na Skřípli, J. M. Cské radda; Fridrich z Bílé na Řehlovicích a Dubkovicích, J. M. Cské radda; Křištof Fictum na Novém Šumburce a Klášterci, J. M. Cské radda; Jindřich Otta z Losu a na Komárově, J. M. Cské radda; Albrecht Pfefrkorn z Ottopachu na Jinonicích a Bukovicích, J. M. Cské radda: Humprecht starší Černín z Chudenic, místokomorník království českého; Šťastný Václav Pětipeský z Chýš a z Egrberku na Byšicích a Vobřístvi; Petr Milner z Milhauzu na Zvoleňovsi, J. M. Cské radda nad appellacemi na hradě pražském. Z stavu městského, z Starého Města pražského: Martin Fruvein z Podolí, J. M. Cské služebník; Jan Theodor Sixt z Ottrstorffu; Daniel Škréta Šotnovský z Zavořic, při královské české komoře sekretář; Jan Oršinovský z Firštenfeldu. Z Nového města pražského: Mistr Valentin Kochan z Prachové; Tobíáš Štefka¹⁾ z Koloděj; Václav Písecký z Granichsfeldu. Z Menšího Města pražského: Křištof Khober z Khoberšperku. Z Hory Kutné: Jan Šultys z Felsdorffu. Z Žatče: Maximilián Hošťálek z Javořice. Za sekretáře volen byl Benjamín Fruvein z Podolí, který také při těch direktorích v raddě sedati a s nimi při uvažování všech věcí přítomen býti musel²⁾.

Těmto již nyní jmenovaným osobám všickni tři stavové pod obojí, při tom obecném sněmu na hradě pražském společně shromáždění, nejenom s auředlníky vojanskými o věcech k veřejné hotovosti patřících a přináležejících jednati, ale také jiné všecko, což by k větší cti a chvále Pána Boha, k dobrému J. M. Cské a této vlasti, též k zdržení svobodného provozování náboženství pod obojí, jakož také k obhajování privilegií, svobod a práv zemských ustanovení, neb zase k nařízení všelikých dobrých a chvalitebných řádův slaužilo, v moc dali dotud a tak dlaugo, dokudž by toho potřebu uznali, též i povinnost, kterau stavové jim jsau vydali, dokud by zase z nich odňata nebyla, říditi a spravovati.

Direktoři
jau měli
moc.

¹⁾ Správně: Štefek.

²⁾ Skála II. 140. Charakteristika direktorů a jich vlády v Gindelyho Dějinách českého povstání I. 253. a násl.

1618 Těmto pak osobám neb direktorům také se stavové přísahau zavázali, že oni ani zjevně ani tejně v nic jiného bez vůle a bez vědomí jich direktorův se dávati, jich opauštěti, od nich odstupovati, jich pomocí a fedruňkem obmeškávati nechtějí a nemají. Také kdokoliv tehdaž jakým koliv způsobem od koho koliv ze všech třích stavův království českého oč koliv obeslán byl, ten nebyl povinnen k tomu obeslání spíše se stavěti ani na obeslání takové odpověď dáti, leč prve těmto zde jmenovaným osobám o tom oznámeno bylo, a on obeslaný k tomu stání neb k odpovědi povolení i raddu dobrau od direktorův těchto dostal.

Plat direktorům měsíčně dán. Z těch pak nadepsaných zbírek jednomu každému z často připomenutých osob neb deffensorův k obecnému dobrému volených, na jich vychování každý osobě neb z stavu panského pánu 160 kop míš., z stavu rytířského 140 kop míš., z stavu městského 55 kop míš. má se dávati měsíčně, poněvadž oni direktori pro obecné dobré království tohoto netoliko pečují a pracují, ale také své domácí hospodářství jak domovní, tak také polní, zanedbávají musejí, v Praze zůstávající stále.

Dvořá apologia sepsaná. Toho také pátečního dne po Nanebevstaupení Pána Krista ti stavové pod obojí na hradě pražském shromáždění obšírnau apologii sepsali, dosti pohnutelně v ní dokazující, z jakých příčin takovou hotovost veřejnau naříditi museli a tu apologii také vytisknauti dali ¹⁾. V krátkým pak čase vydali opět apologii druhau ²⁾, která mnohem jest obšírnější nežli první a ji v Starém Městě pražském u Jonaty Bohutského z Hranic vytisknauti, a ty obě apologie dosavad se mezi lidmi nacházejí. — Apologia jest tak mnoho jako ohradní neb obranní odpověď, výmluva, osvědčení.

Posly i apologii poslali k císaři stavové. Dne 26. máje v sobotu po Božím Nanebevstaupení ti stavové pod obojí učinili omluvné psaní a je Matiašovi císaři i s tau první apologií do Vídně ještě tohoto dne poslali, však že více podobných baurek činiti nechtějí, to nedoložili. Poslali také své posly k knížatům a k stavům do Slezska, do Moravy, do Lužic i do jiných zemí, toho všeho příběhu a těch roztržitostí zprávu jim činíce a od nich také válechnau pomoc v čas potřebný žádajíce. V tom poselství když doktor Jan Jessenius z Prahy do Uher k stavům téhož království od stavův českých vyslaný pospíchal, na cestě chycen a do Vídně dodán byl ³⁾; od toho dne ti stavové

¹⁾ Skála II. 144. a násl.

²⁾ Tato i novější tiskem vyšla r. 1862. péčí Václava Šuberta.

³⁾ Skála II. 68. a násl.

pod obojí každodenně na hrad pražský se scházeli a tam své raddy mívali. 1618

Aby pak jim při jejich sezení a raddách žádná od žádného se nedála překážka, každého dne 80 vojákův pěších na tom hradu stráž držeti muselo, kteří své stráže s bubnováním a s pískáním dle vojanského obyčeje měnivali. Stráž na hradě pražském.

Dne 2. měsíce června od stavův českých posláno bylo psaní tovaryšstvu Ježišovému, aby se všickni v osmi dnech z celého království českého do ciziny vyhostili a na věčné časy do téhož království se nenavracovali. Po takovém téhož svatého tovaryšstva vypovědění posláno bylo 50 mušketrův do Starého Města pražského, kteří před kostelem i před kolejí nyní jmenovaných duchovních stráž držeti museli dotad, dokad se ti vypovědění duchovní z té koleje i z Měst pražských nevystěhovali. Ta stráž proto ustanovena byla, aby plachá obec pražská nic nepřátelského buď proti těm duchovním osobám, ani proti jich obydlí před sebe nebrala a k nějaké nové škodlivý bauřce příčinu nedala. Tovaryšstvo Ježišovo s Čech vypovědino.

Dne 9. téhož měsíce června v sobotu po Letnicích ti stavové nový list na hradě pražském při obecném shromáždění sepsali a jej do všech krajův království českého poslali, v něm příčiny (ač nedostatečné a nedůvodné) vypovědění téhož tovaryšstva Ježišového příkládajíce a každého obyvatele napomínajíce, aby žádný žádného duchovního z téhož tovaryšstva u sebe nepřechovával, pod uvarováním těžkého a zřízením zemským vyměřeného trestání. Když ten od stavův nařízený den se přiblížil, všickni duchovní bratři z téhož tovaryšstva předně z Prahy, potom z Českého Krumlova, z Jindřichova Hradce, z Chomútova, z Kladska i z jiných měst a míst pokojně do ciziny, totiž do Vídně, do Bamberka i do jiných zemí odešli. Po jejich z Čech odjiti rozdílili v latinské i v německé řeči od kacířův na zlehčení nejenom téhož sv. tovaryšstva, ale také celého národu českého spisové a knížky skládány, spisovány a po ulicích roztrušovány byly, mezi nimiž se nacházel jeden spis na žalm 113. znějící, jehož začátek byl: „In exitu Israel de Aegypto“ atd.¹⁾ — Jiní všickni duchovní řádové jak v Městech pražských tak také v celém království českém netoliko pokojně trpení byli, ale také jim všeckna pomoc od stavův udělována byla; Žádný nesměl přechovávat žádného Jesuitu.

Spisové pohorliví v Praze roztrušování.

Jiní řádové trpění byli v Čechách.

¹⁾ České pamflety proti Jesuitům tištěny jsou částečně u Skály II, 175., a některé seznamenány u Jungmanna (Hist. literatury IV. 608—610.); německých hojně zachovalo se v jednom kodexu (bez signatury) desk zemských, jež i také mnoho listin a dopisů z téže doby v sobě chová.

1618 také sám Jindřich Mates hrabě z Turnu velké a hojné almužny od osoby své Františkánům i jiným řeholníkům, zvláště kapucínům, uděloval. Při tom ti stavové nekatoličtí lid válečný najímali a k odporování moci nepřátelské hotoviti se nepřestávali.

Císař stavům odpovéd poslal.

Dne 18. června císař Matiaš z Vídně do Prahy stavům českým pod obojí na jich omluvné psaní z Prahy dne 26. máje i také na jich apologii toho také dne k němu do Vídně poslané písebnau poslal odpověď, v ní dokládaje, jak těžce J. M. Cská to nésti ráčí, že stavové pod obojí osmělili se do hradu pražského zbrojně vstoupiti a dva jeho královské místodržící spolu i s jich sekretářem ven z okna české kancelláře do přikopu, nemajíce oni k tomu žádné podstatné příčiny, vyhoditi; a byť také příčinu podstatnau byli měli, však bez náležitého J. M. Cské toho všeho přednesení. jakož také bez gruntovního těch třích osob vyslyšení, neměli ti stavové v té věci tak bezprávně kvapiti. Také v tom psaní doloženo bylo, z jaké příčiny stavové lid vojanský najímali, poněvadž žádného nepřítele v zemi není, aniž se o jakém ví, který by válechnau mocí proti království českému chtěl se zdvihati. Přitom psaní on Matiaš císař poslal také těm stavům do Prahy následující odevřený list, který také do všech krajův k přečtení, k povážení i k jeho věrnému plnění poslán byl ¹⁾.

Odevřený list do krajův císaře Matiaše.

Matiaš atd. Urození, stateční, věrní milí! atd. — Povědomo vám jest, co jest se v Křižovau středu dne 23. měsíce máje tohoto 1618. roku s dvěma našimi místodržícími a s sekretářem, s našimi věrnými milými, na našem hradu pražském v královském obydlí a v české kancellári, kde největší bezpečnost a místa vzácnost vždyckny má býti, jakož také jiného mnoho v následujících dnech dalo. A poněvadž to všechno zlé pod tím jmenem a pláštíčkem se stalo, jako by od císaře Rudolfa slavné paměti předka našeho, císaře a krále vašeho, vám stavům českým majestat na svobodu náboženství pod obojí daný od nás měl býti vám vzat a zrušen, protož vás tímto odevřeným listem naším tajna nečiníme, nýbrž vám otcovsky za to slibujeme, že se to proti nám nikdy a nikdež nevynajde, abychom na zrušení toho majestatu a na učiněnou smlauvu a porovnání mezi stranau pod jednau i pod obojí přijímající kdy pomyslili, méněji abychom to komu jinému činiti povolili, aneb z našich místodržících v království českém aby se kdo o to pokusiti směl, nýbrž toho jediného aumyslu vždyckny jsme byli a dosavad jsme, nad stavy pod jednau

¹⁾ Gindelyho Děje česk. povstání I. str. 273. a 274. Skála II. str. 190.

jako pod obojí, též nad privilegii, svobodami, vejsadami, dobrými 1618
rády a nad všelikým sněmovním snešením ochrannau ruku držeti,
a kdo by jinak o nás myslil, ten před Bohem i před světem vel-
kau nám křivdu činí, té císařské a královské naděje k všem
naším poddaným a věrným stavům našeho království českého
jsauce, že z vás žádný ničeho takového na nás domnívati a tomu
věriti nebude.

A ačkoliv byla by nám věc velmi milá, co nejspíše do na-
šeho království českého na hrad pražský mezi naše věrné a po-
slušné poddaný z všech třích stavů osobně přijeti a to všechno,
cokoliv se již zběhlo, otcovsky upokojiti a skoncovati, poněvadž
pak jak pro nedostatek našeho zdraví, tak také pro mnohé jiné
podstatné příčiny náš do Prahy příjezd odložen býti musí, protož
jisté, vážné i vzácné osoby k tomu neprodleně nařídíme, kteří
by to mezi vámi stavy českými nebezpečné nesrozumění porovnat
hleděli a uměli. Mezi tím pak, poněvadž nepřítel žádný dosavad
se nenachází, který by nám, jakožto králi českému, a všem třím
stavům a obyvatelům téhož království škoditi chtěl, proti němuž
bychom lid válečný najímali, veřejnou hotovost naříditi a všickni
společně proti němu se postaviti museli, protož milostivě vám
poraučíme a tomu konečně chceme, aby jste vy váš najatý lid
vojenský pro uvarování velikých autrat, nevyhnutelných škod
a záhub obyvatelův, vlastencův vašich a našich milých poddaných,
z vojny propustili, dáleji žádného více nenajímali, ani najímali ne-
dávali, jakož také veřejnou hotovost zastavili, jeden druhého z oby-
vatelův, jak pod jednau, tak pod obojí, ani slovy ani skutkem
nestíhal a žádné příčiny k žádné různici nedával, nýbrž všickni
a jeden každý k druhému pokojně a přívětivě se choval a vše-
možnou lásku prokazoval, té jsauce my naděje, že všickni tři
naši věrní stavové poslušně tak se zachovají. Což jestli se stane
a vy lid váš najatý v království našem českém propustíte i také
tu veřejnou hotovost zastavíte, také od našeho najímání váleč-
ného lidu, k němuž my skrze vašeho vojska najímání přikročiti
jsme museli, přestaneme a najatý propustíme, nechťce dáleji
žádnému věrnému poddanému našemu skrze takový válečný lid
ubližovati a škoditi. Tomu pak našemu otcovskému napomenutí
a vůli naší jestli za dosti neučiníte, ale jak jste začali, v tom
trvati budete, my také proti vaší vůli přinuceni budeme s pomocí
všemohaucího Boha, z jehožto milosti svaté my vám za krále a pána
řádné představeni jsme, takových prostředkův užívati, jakými naši
důstojnost co nejlípě obhajovati budeme moci.

1618 A jako jeden každý lehce tomu věřiti, ano také i to makati může, jaký dav lidu, jaké nepřiležitosti, bídy a těžkosti z nastávající války v českém království povstanau, jestli my mocnau rukau neposlušný obyvatelé našeho království českého k poslušnosti nutiti a lidem válečným do téhož království vtrhnutí budeme museti, chceme my však před Bohem i před celým světem pravdivě to dokázati, že k takové krvavé válce, k velký obyvatelův našich českých zkáze a k nenabytí celého království škodě nejmenší příčiny jsme nedali, jakož také od žádného nám se v tom žádná vina přičítati nebude. K těm pak, kteří by našemu královskému rozkazu a naší otcovské vůli za dosti činili a s těmi bauřlivými poddanými našimi (kteří by po tomto našem napomenutí od začatého bauření lidu přestati nechtěli) žádného srozumění míti nechtěli, ale raději v pokoji trvali, naší královskau milostí, ochranau a dobročinností zavázání býti a každého času milostivě jim to vším dobrým připomínati ráčíme. Podle čehož jeden každý bude se mocii fíditi a dáleji proti tomuto našemu královskému poručení a otcovské vůli nic protimyslného nečiniti. — Dáno v Vídni 18. června 1618.

Jiné psaní
direktorům
Matiaš po-
sal.

Budějovice i
Krumlov by-
ly v strachu.

Stavové na
poště psaní
přijali.

Dne 24¹⁾ téhož měsíce Matiaš císař direktorům neb ochran-
cům aneb na sněmu obecným voleným třicetí defensorům nábo-
ženství pod obojí z Vídne do Prahy psaní poslal a mezi jinými
věcmi také i to v něm připomínal, že Jindřich Mates hrabě z Turnu
s vojskem stavů českých k Českým Budějovicům i také k Českému
Krumlovu přijda, purkmistru i raddám téhož města psaní poslal,
jich napomínaje, aby vojsko císařské z téhož i z onoho města
propustili, které se tehdáž v těch městech pro jich obhájení nachá-
zelo, a město to oboje aby stavům českým neprodleně postaupili,
přitom on jim vyhrožujíc, jestli ta města to učiniti zanedbají a on
s lidem svým týchž měst se zmocní, že v něm všechno ohněm
a mečem zkaziti, aniž dítěti v životě matky odpustiti, ale všechno
také oboje měst ve třech dnech s zemí srovnati chce. — I napo-
mínal on císař ty direktory, aby od tak zlého předsevzetí svého
přestali a raději s J. M. Cskau pokojně se smířili. Také v tom
psaní on císař i to těžce nesl, že stavové čeští pod obojí již
několikráte poštu zastavili a všechna psaní, na mnohejš (sic) velice
mnoho záleželo a mnohá od velkých světa mocnářův po těch
poštách vyslána byli, pobrali, odevřeli, přečetli²⁾, i také velkau daň

¹⁾ U Gindelyho (I. 275.): 23.

²⁾ O tom obšírněji mluví Skála (II. 189).

a zbírku na obyvatele našeho království českého uložili, ani našich královských nešanujíce; což nepřestanau-li dáleji takových scestností páchat, že on císař lid pěší a jízdný najmanti a s ním do království českého pro obhájení svých věrných a poslušných poddaných, kterých se ještě v počtu velkém nachází, jistě vtrhnauti, neposlušné pak k poslušnosti s velkau jich zkázau přivést, poslušným ale vším dobrým připomínati chce a se zakazuje.

Dne 30. téhož června Matiaš císař také kurfirštům a říšským knížatům i městům odevřený list poslal, jim toho všeho, co se v Čechách dalo a děje, pravdivau zprávu učinil a žádal, aby římská říše žádný lid najímati Čechům nedopauštěla, žádné pomoci v ničem nečinila, ale k nim se tak jako k veřejným J. M. Cské a celé svaté říše nepřátelům zachovala, ten odevřený list císařský v městě Kolíně nad Rejnem i jinde čísti a jej na svých místech obyčejných zavěsiti dala.

Říše aby s
Čechy nedr-
žela.

Také téhož dne defensores, jinak directores, na psaní císařské, dne 24. téhož června měsíce z Vídně k nim do Prahy vyslané, následující odpověď dali v těchto slovích: „Že my stavové čeští lid válečný najali, to jsme pro obhájení V. C. Mti, vlasti naší a dítek našich učinili, a tak již potřebné není, aby V. C. Mť jaký lid válečný najímali a jej do tohoto království poslati ráčil. Hrabě z Turnu přitáhna s lidem svým k Budějovicům, velmi přívětivě s konšely téhož města o to jednal, aby lid cizí (skrze ten lid cizí oni vyrozumívali lid J. M. Cské a jej také vždyckny cizím vojskem jmenovali) z města propustili, což jestli učinějí, že jim žádný vojenský lid stavové čeští k obtížení měšťanům do téhož jich města Budějovic položití nechtějí, leda by toho pro obhájení téhož města potřeba ukazovala. Na tu pak téhož hraběte žádost a přívětivé jednání když Budějovští velmi spurnau a protimyslnau odpověď dali, tu teprva on hrabě z Turnu jim vyhrožovati počal, ačkoliv nikdá by to byl v skutek neuvedl, jakž se to při Krumlovských poznati může, kteří když na jeho žádost lid z města cizí propustili, nic protimyslného od téhož hraběte z Turnu jim se nestalo, aniž jaký jiný válečný lid do téhož města Krumlova od stavův českých byl položen. To taky zde položití musíme, že jestli V. C. Mť jaké cizí vojsko proti zřízení zemskému a snešení obecnému sněmovnímu do tohoto království poslati ráčíte, jest se obávati, aby lid obecní nejenom v Praze ale i v celém království českém na kláštery i na jiné duchovních osob obydlí autok nepřátelský nečinili, jemuž bychom my žádnau mocí odolati a to přetrhnutí nemohli, a z čehož by také mnoho zlého v tomto království státi

Čechové,
proč najíma-
li vojsko.

Omluva sta-
vův o Budě-
jovských.

1618 se mohlo i také mnoho nevinné krve jistě by se vylilo, začez ne stavové, ale ten, který by to vojsko do Čech vyslal, před Bohem odpovídati by musel^a.

Odpověď císaře. Na takové psaní císař Matiaš dne 9. července těm stavům českým něco důtklivau odpověď poslal, kterau nemohauce jich žalaudkové zažítí, na ni jiné obšrné i také dosti čpějící psaní dne 19. téhož měsíce témuž císaři ti stavové odeslali, které zde pro jeho obšrnost položiti jsem pominul.

Císaře a Čechy upokojiti chtěli páni vzáctí. Ta zde dotknutá i jiná rozličná psaní když se od jedné strany k druhé posílaly a jak císař Matiaš tak také stavové čeští pod obojí lid válečný najfmati nepřestávali, k veřejné vojné proti sobě se hotovíce, tehdejší kurfiršt saský, také i falckrabí od Rejna, ano i jiní páni vzáctní, aby to nepřátelské pozdvížení tím spíše se upokojilo, o to všemožně pečovali, jakož také kurfiršt saský i falckrabí k císaři Matiašovi v té příčině obšrné psaní do Vídně poslali, žádajíce, aby on císař s českými stavy rátil v mír a v pokoj vjíti. Také kníže z Břehu s dvěma sty osob jmenem stavův slezských dne 13. srpna měsíce do Vídně k císaři v té příčině přijel. Podobně stavové Hořejších Rakaus sněm obecný v městě Linci drželi a na něm společně velmi pěkné prostředky hnedky dne 30. června měsíce sepsali, nimi gruntovně dokazujíce, proč tu bauřku českau císař ne válečnou mocí ale raději otcovskau milostí má upokojiti, takové pak prostředky když ty Rakaus Hořejších stavové k císaři k rozsauzení podali, nejenom tím nic užitečného nespůsobili, ale také žádné poděkování za to nedostali.

Císař psal k francckému králi. Poslal také on císař králi francckému obšrné psaní, žádaje ho, aby stavům žádau pomoc nedával, ale jemu (císaři) aby něco svého vojska proti Čechům propustil; král ale franccký v tom tak opatrně se choval, že ani císaři ani stavům českým žádné vojsko nepřipustil¹⁾. Stavové slezští obávajíce se, aby skrze to nepřátelské pozdvížení jich země nějakau auhonu trpěti nemusely, šedesáte tisíc lidu válečného, pěšího i jizdného, shromáždili a ním některá města k českým i k polským pomezím a hranicím obsadili.

Císař vojsko najfmal. Císař nechťeje mnohých slavných pánuv raddu přijíti a tu bauřku s Čechy porovnatí, lid vojenský z Španihel, z Vlach, z Nydrlandu i z z jiných rozličných zemí shromáždžoval, učiniv

¹⁾ O postavení Francie k povstání českému podrobné pojednání podal Gindely v Č. Č. M. r. 1876. Ostatně viz téhož Děje č. povstání I. str. 299. a násl., pak III. str. 1. a násl.

nad ním auředlníky hrabě Tampira ¹⁾, hrabě Bukvoje, hrabě Buchhaima, hrabě Kollaldo ²⁾, Jana z Molardu, Jindřicha Julia z Sas-Lauenburka a jiný pány. Hrabě Tampir dne 30. července vezma šest tisíc vojska císařského, pěšího i jízdného, k českým hranicím pospíchal a jmenem císařským, zámek Landštejn aby se jemu vzdal, téhož zámku auředlníka a obhajce žádal; to když mu odepríno bylo, k městečku Nová Bystřice nazvanému od téhož Landšteina odtrhl, téhož městečka se zmocnil a s lidem svým při ní se zašancoval. Od Bystřice dne 14. srpna měsíce on Tampir se hnuť k Jindřichovému Hradci a jak město tak i zámek, aby se mu to oboje vzdalo a jeho do města i do zámku pustili, jmenem císařským žádal; když ale on v té žádosti nejenem oslyšán, ale také nepřátelským způsobem od českého v těch místech ležícího vojska střelbau byl tak přivítán, že dále od města odstoupiti musel, všechno předměstí chtěje se pomstiti slezl, vydrancoval a posledně mečem i ohněm všechno pohubil a zkazil. I poslal on po téhož předměstí zkáze k úřadu konšelskému psaní, v něm příčiny dokládaje i také se vymlouvaje, proč s tím jich předměstím tak škodně se zacházelo; proto že z města i z zámku na jeho vojsko stříleli, nemajíce k tomu žádné příčiny, poněvadž on s lidem sobě svěřeným k městu se přiblížil, nic nepřátelského nezačínal, toliko jmenem císařským žádal, aby poslušnost zachovali a jej do města i do zámku s dílem jeho lidu pustili. A protož také že ještě jednou je napomíná i žádá, aby mu město odevřeli, dokládaje, že co jeho vojáci v předměstí nepřátelského spáchali, to proti jeho vůli se stalo, které on, byvše oni rozhněváni, od tak zlého jich předsevzetí i od aučinku nemohl odvésti a upokojiti. Na to psaní téhož města konšelé následující písebnau odpověď mu odeslali ³⁾:

1618
Auředlníci
jeho.

Bystřice
obléhána.

Předměstí
Jindřichovo-
hradecké
zkazeno.

Jindřichů
Hradec, aby
se vzdal cí-
sařským.

„Urozený atd. — Naše povinná služba atd. — Když Vaše hraběcí Mť dne 14. srpna měsíce před svítáním s válečným J. M. Cské lidem k městu tomuto, které ne sice nám, ale J. Mti urozenému pánu, panu Vilémovi Slavatovi z Chlumu a na Košemburku atd., našemu milostivému pánu, přináleží, (nedaje nám dříve o tom žádné vědomosti) přitáhl, zvědětí chtěje, zdaliž my J. M. Cské našeho nejmilostivějšího krále a pána jsme věrní poddaní;

Odpověď da-
la Jindřichovo-
hradeckí.

¹⁾ Čti: Dampierre-a.

²⁾ Čti: Collalto.

³⁾ Skála II. 329. Obšírně vše vylíčeno v P. Fr. Rullově Monografii města Hradce Jindřichova str. 77. a násl.

1618 načež my krátce odpovídáme, že ják naše milostivá vrchnost, tak také i. my v živobytí našem nikdá jsme J. M. Cské nebyli nevěrní, ani jsme na to nikdá také nepomyslili, nýbrž až do našeho z světa vykročení J. M. Cskau za naši nejpřednější vrchnost a nejmilostivějšího pána uznávali. Aby pak ten vojenský a od J. M. Cské V. hraběcí Mti svěřený lid do našeho předměstí tak nenadále a nešťastně i velice škodně měl vpadnauti (kdež nejenom truhly zodvíral, nač přišel a zhlídl to pobral, dobytek všecken zajal, ale také z kostela sv. milého Václava¹⁾, dědice a patrona českého, mešní raucha, kalichy, nadání, vejsady a jiné posvátné věci svatokrádržně vzal, oltáře porušil, obrazy svatých rozsekal a potrhál, i posledně nevinné naše sausedy, mladé i staré, obojího pohlaví mordoval a celé předměstí s jednau vesnicí i s dvorem naší milostivé vrchnosti přináležejícím zapálil a všeckno v popel obrátil, toho jsme my ubozí, bídní a zarmaucení lidé nejenom se nenadáli, ale ani na takovou našich sausedův zkázu nikdá pomyslití nemohli, kterau kdo koliv vidí, od vylévání slz zdržeti se možné mu není, jináče my všickni nemyslíce, než že takových ohavných skutkův J. M. Cská náš nejmilostivější král a pán, jakožto milostivá a právě otcovská vrchnost, příčina není, aniž kdy takovou scestnost nad námi páchati poručil. Poněvadž pak my na tento čas klíče městské v našem opatrování nemáme, ale v zámku při panu hejtmanu Brand²⁾ nazvaném složený jsau, V. hraběcí Mť at nás jakožto J. M. Cské našeho nejmilostivějšího pana věrný a až do smrti poslušný poddaný milostivě při sobě ráci míti omluveny, dokad o tom všem naší milostivé vrchnosti a pánu zprávu neučiníme a od něho odpověď nedostaneme, kterau tak ihned jak ji dostaneme, Vaši hraběcí Mti odešleme, v poslušné poníženosti žádající, aby na nás žádného více tak škodného nepřátelství provozovati nedopauštěli, ale nás v přívětivé milosti své zachovali. — Dáno dne 16. měsíce srpna 1618. léta.

To když se při Jindřichovém Hradci dalo, Jindřich Mates hrabě z Turnu z ležení svého od Budějovic (tehdaž stavové čeští s lidem svým Budějovic oblehli, chtěje z nich císařskou stráž vyhnati a svau do téhož města vložiti) s vojskem svým k Jindřichovému Hradci na hrabě Tampira táhl; o jehožto příchodu Tampir

České císařské vojsko proti sobě stálo.

¹⁾ Byl to kostelík paměti hodný, neboť za času Jiřka z Poděbrad kázával v něm po nějaký čas slovatný Jan Kapistran. — Celé předměstí od Dam-pierrea spálené dle onoho kostelíka jmenuje se Svatováclavské.

²⁾ Wolf Jindřich Brandt, stavovský hejtman vojenský v Jindř. Hradci.

zvěděl, od města se hnul, k Nové Bystřici s lidem svým pospíchal, 1618
za jedním rybníkem a hájem se položil a dobře se ubezpečiv, na
pomoc očekával. Čechové až k Bystřici ho stíhajíce, ač na něho
udeřiti chtěli, však jich auředlnici jim to dovoliti nechtěli, ale
opatřivše svůj tábor neb ležení dobru stráží, také na pomoe
očekávali; posledně oboje ležení se zdvihlo a nic nepřátelského
jedno druhému neučinilo.

Dne 27. srpna Pražané před svým Novým Městem náspy
a příkopy dělati začali, obávající se nepřátelského obležení, zvlášť
když při jednom chyceném obraz a způsob jedné pevnosti, kterau
císař, když by se Prahy zmocnil, na Petříně (jinak na vrchu
sv. Vavřince nad Prahou ležícím) vystavěti mnil, nalezen byl; ano
také když do Prahy ty noviny přišly, že nejenom hrabě Tampir
v Čechách s 6000 císařského lidu se protuluje a Jindřichohra-
deckým i okolním sausedům velké škody již učinil, jakož také
když zpráva do Prahy přišla, že i hrabě Bukvoj, nejvyšší polní
maršálek, s vojskem císařským k Tampirovi do Čech a proti stavům
od Vídně pospíchá, toho jsa on aumyslu, že s dobýváním hradův
a měst českých na cestě meškati se nechce, ale přímo k Praze
pospíšiti a v nejpříhodnějších místě u Prahy jednu pevnost jako
brejle na nos Pražanům postaviti chce.

Příkopy se
dělaly u No-
vé Prahy.

Bukvoj do
Čech vtrhl.

Dne 6. září měsíce hrabě Tampir opět k Jindřichovému Hradci
v tajnosti přitáhna nočního času při velkém nečasu, dešti a větru,
násilně bránu městskou skrz petardu rozhodil a tau branau do
města se tlačil; ale od obležených a téhož města od pozorných
strážných s ztrátou několik svých vojákův zpátkem hnán i vyhnán
byl. A vida, že se toho města pro velký odpor tak lehce zmocniti
nebude moci, odtud k Peldřimovu se hnul a skrze své špehyře
dovéděl se toho, že hrabě z Turnu s několika sty stavovského
vojska k Peldřimovu také pospíchá a je do toho města pro lepší
obranu jeho vložiti mnil, nenadále na ten stavovský lid on Tampir
s lidem svým vpadl, jich něco zmordoval, některý zabil a ostatní
zahnal. Že pak mezi vojskem stavovským také se mnozí nacházeli
krajští obyvatelé mocně na tu vojnu vzati, ty všechny on Tampir
ihned na svobodu propustil, jich napomínaje, aby se k svým živ-
nostem navrátili, proti J. M. Cské nikdá se více potřebovati nedali,
vždyckny J. Mti věrní a poslušní poddaní zůstávali i také svým
sausedům to oznámili a ničehož nepřátelského od vojska císařského
se neobávali. Z toho bojiště on k městu Peldřimovu přistoupiv,
do něho jsa puštěn vešel a osadiv je dobru stráží svého lidu,
přímo k městu i k hradu Polná řečenému za nejvyšším Janem

Císařští od
Jindřichova
Hradce ode-
hnáni.

Stavovští
poraženi.

Mocně vzati
propuštěni

Císařští vza-
li Peldřimov

1618 Evsebiusem Kaynem (sic)¹⁾; (on Kayn maje při sobě 7000 císařského vojska, to město Polnu i zámek k ruce J. M. Cské vzal, jemuž obyvatelé téhož města ihned také na místě J. M. Cské věrnost a poddanost slibovati museli) s ostatním vojskem svým pospíchal. Jan Kayn maje již v své moci Polnu město i zámek, psal ihned panu Seitlicovi²⁾, tehdejšímu držiteli téhož města i zámku, jenž také při sobě jednu kumpanii stavovského vojska měl, napomínaje ho i žádaje, jestli on Seitlic od stavův pod obojí odstoupí, tu kumpanii lidu stavovského opustí a do Polny se navrátí, že on s poddanými svými má v každý čas potřebný nejenom věrně chráněn, ale také od J. M. Cské mnohými milostmi obdarován býti. Pan Seitlic ale volil raději svá všechna panství ztratiti, nežli stavy pod obojí opustiti.

Stavové porovnání s císařem žádali.

Psali také témuž nejvyššímu panu Kaynovi stavové čeští a jej žádali, aby s lidem svým císařským dále do Čech se netlačil, poněvadž oni stavové k J. M. Cské do Vídně 29. minulého měsíce srpna psali a jej za porovnání té roztržitosti a škodlivého nedorozumění žádali; jimž on Kayn zase písebně odpověděl, že on jakožto věrný služebník J. M. Cské sobě dané poručení vykonávati musí. Ale stavové opět jiného posla k němu vyslali, jej napomínajíce, aby s lidem svým nic více nepřátelského nezačínal, ani dáleji do Čech se netlačil, dokad od J. M. Cské na jich žádost odpověď následovati nehude, dle které jedna i druhá strana bude věděti jak se chovati.

Ubití v Čechách zle hospodářili.

Nicméně jednu zprávu po druhé oni stavové v Praze shromáždění dostávali a bolestně doslechati museli, jací mordové zvláště od uherských hejdukův v Čechách se dějí, kteří nelitujíce ani starého, ani mladého, ani mužského ani ženského (sic), všechny napořád mordují, kamkoliv přicházejí, všechno laupějí i ohněm kazejí, mnoho vesnic i městeček v Čechách mečem i ohněm zhubivše. Také žalostně uslyšeli ti stavové, že hrabě Bukvoj s novým císařským vojskem od Vídně k Německému Brodu již přitáhl i také toho města již se zmocnil; protož své vojsko oni stavové poslali k Čáslavi, k němuž se také několik tisíc krajského lidu v čtyřech krajích shromážděného připojilo, na lid válečný z Slezska přichozí očekávající. K tomu u Čáslavě shromážděnému českému vojsku do ležení také hrabě z Hohenlohu s osmi sty verbovaných krajských drábův a s jedním praporcem svého lidu i s několika vozy prachem

Německý Brod se vzdal.

Stavovští u Čáslavě se sjížděli.

¹⁾ Čti: Khuenem.

²⁾ Nepochybně: Seidlic ze Šenfeldu.

a kulkami naplněnými, také s dvěma velkými a s osmi menšími 1618
děly neb kusy a s jinými vojenskými potřebami přitáhl.

Dne 14. září oboje vojsko, jak císařské tak stavovské, (stavovským již tehdyž slezské vojsko na pomoc přišlo) u města Čáslavě když se sjelo a hrabě Tampir neočekáváje na ostatní, které hrabě Bukvoj vedl, císařským vojskem na stavovské mužně sice udeřil, chtěje sám chválu z vítězství míti, ale od stavovských tak byl přivítán a poražen, že s ostatním lidem svým z bojiště do jednoho prostranného lesa ustaupiti a v něm se zasekati musel; z toho pak lesa když jeho vojáci na špižování, nemajíce v lese tom co jísti, vyjížděli, od okolních sedlákův tak vítáni bývali, že se jich málo zpátkem do lesa s kořistí navracovalo. Tampir vída se býti v patrném nebezpečení postavený, z toho lesa nočního času s ostatním lidem svým do místa bezpečnějšího ustranil a o novau pomoc k císaři do Vídně psal¹⁾. Hrabě pak Bukvoj o té Tampirovské porážce zvěděv a byv k odporování stavovským nedostatečný, dále k Praze dle svého předešlého aumyslu jeti a Prahu oblehnouti nesměl. Ta

Čáslavě poražení u Čáslavě.

Bukvoj dobý řád držek

V tom stavové v Praze shromáždění zprávu dostavše o tom, že slezské vojsko z Čech domů se zase navrácuje, které stavové slezští na žádost knížete z Břehu neb břehského (on kníže v 200 osobách do Vídně k císaři, jakž o tom málo vejš dotknuto jest²⁾), od stavův slezských vyslán a od císaře velmi potěšitelně propuštěn byl, s tau císařskou žádostí, aby v službě vojanské při J. M. Cské proti Čechům svou věrnost prokázal) zase do Slezska z Čech povolali, protož ti stavové čeští své posly k těm slezským stavům vyslali a od nich novau pomoc žádali i také to způsobili, že jim Slezáci zase několik tisíc pěšího i jízdného vojska do Čech vyslati připověděli. Toho také času opět kurfiřt saský i falckrabí Fridrich císaře žádali, aby proti Čechům nic nepřátelského dáleji před sebe nebral, nýbrž co nejspíše sněm obecný na hrad pražský neb kam koliv rozepsati dal, na němž by se stavové čeští slyšeti mohli a každá strana své věci přednesla.

Slezské vojsko z Čech odešlo.

Kurfiřti se přimlouvali za Čechy.

Ty roztržitosti když se času letního v Čechách dály, stavové moravští sjedauce se k saudu zemskému svatojanskému do Holo-

Moravské vojsko najímali.

¹⁾ Gindely I. str. 348.

²⁾ Viz nahore str. 102.

1618 mauce a to všechno, co se v Čechách děje, považující, na tom se snesli, aby pro lepší bezpečnost země něco vojska sebrati dali. I sebrali také po skonaném tom sněmu tři tisíce pěchoty, nad kterau za nejvyššího ustanoven byl Albrecht z Waldšteina, a dva tisíce jízdných, jeden tisíc davše pod správu Jiřímu z Náchoda a druhý Petrovi Sedlnickému. Nad tím pak vojskem, jakož také i nad tím lidem, cokoliv se ho ještě budaucně najmouti má, volen také i ustanoven byl na obecným sněmu, měsíce srpna v přítomnosti krále Ferdinanda II. v Brně držaném, za nejvyššího František z Ditrichšteina, kardinal a biskup holomaucký.

Ze nejvyššího nad vojskem kardinal volen.

Moravané napomínali k pokoji Čechy.

Po zavření téhož v Brně držaného sněmu vyslali Moravané Karla z Žerotína i jiné z prostředku svého do Prahy k stavům českým, jich k pokoji věrně napomínající i dokládající, že markrabství moravské z mnohých podstatných příčin žádné vojenské pomoci tak brzo jim udělití nebude moci. To slyšíce stavové čeští, svau velkau apologii neb omluvu jim předložili, kterau také oni páni vyslaní k pozornému povážení vzali, připovídající, že v tom věrně pracovati chtějí, aby obojí straně za dosti se stalo. Pan Karel z Žerotína k pánům stavům českým tak pohnutělnau řeč učinil, že i některý pány k pokoji skutečně nachýlil; ale mnohým, jako Jindřichovi Matesovi hraběti z Turnu, Budovcovi, Kolonovi, Václavovi z Raupova, Joachymovi Šlikovi, Bohuchvalovi Berkovi a jiným některým nelíbila se nežli vojna, ačkoliv i ti byli by se jistě upokojili, kdyby císař Matiaš na častau žádost stavův českých k porovnání byl přistaupil a svým vojskem tak velké v Čechách škody nebyl působil.

Stavové Turka k pomoci nevolali.

Poněvadž tehdáž stavům českým mezi mnohými potupnými věcmi také i to se nepravdivě připisovalo, že oni stavové čeští k své pomoci Turka volali a do Uher aby on celau sňlau vpadl, jej napomínali i žádali, čehož dověděvše se ti stavové celému světu svau nevinnu dokázali, list obranný tisknauti a jej v Praze zavěsiti i po krajích českého království poslati rozkázali; také v té příčině kurfiřtu saskému podobný list poslali¹⁾. Podobné císaři Matiašovi v těch časích dva listy, jeden dne 14. a druhý dne 25. září na hradě pražském psaný, do Vídně ti stavové čeští vyslali, v oběch pokorně žádající, aby ta z obojí strany

Stavové opět porovnání žádali.

¹⁾ V podobném smyslu obšírněji píše Skála II. str. 372. a násl. Nicméně jest za jisto postaveno, že vzbouření stavové čeští a rakouští o rok později (1619) v Cařihradě o spolek s Turkem proti císaři Ferdinandovi II. jednali. Viz Gindelyho III. str. 129. a násl.

začatá vojna zastavena hyla, a taková mezi J. M. Cskau .a mezi stavy českými vzniklá nevole aby skrze císařské posly neb vyslaný k porovnání přišla. Na to oboje psaní ačkoliv jim odpověď dána byla, však co se jim připovídalo, to k splnění nepřišlo.

1618

Dne 28. září na 60 vozích prach, kaule, luntý a jiné věci k střelbě potřebné do císařského ležení vojenského z Vídně poslané byly, a při těch vozích pro lepší bezpečnost praporec pěšího z Nových Zámkův vzatého a 40 osob jízdného lidu se nacházelo, doprovázejíce ty vozy až do ležení. Toho času na tom se Uhři snesli, aby více žádného lidu vojenského císaři k pomoci nedávali, ale tím lépeji své království ním opatřili.

Prach, kaule, atd. do ležení přivezené.

Uhři vojsko dání nechťeli císaři.

Dne 1. října měsíce času nočního v Městech pražských znamení se dávalo, jako by nepřítel Tampir s vojskem svým k Praze přitáhl a jí se tajně zmocniti chtěl; čehož Pražané leknauce se k zbrani sáhli a k městským zdím pospíchali, chtějíce nepříteli činiti odpor, však žádného při městě nebylo nepřitele, a on Tampir následujícího dne s padesáti jízdnými přijeda k Lomnici, od obyvatelův jmenem hraběte Jindřicha Matesa z Turnu špiží žádal. Lomničtí když těch 50 jízdných do svého města pustili, ostatní přítomné téhož hraběte Tampira vojsko do města se vtláčilo, města se zmocnilo, je slezlo, vybralo a velmi mnoho rozličných věcí špižných v něm nalezna, všechny k svému ležení odvezlo.

Praha v strachu.

Lomnice vzata.

Dne 3. října kurfiřtové i stavové říští sjednocení a v Rottenburku nad řekau Tauberem neb Tauber řečenau ležícím městě shromáždění k císaři psaní poslali, žádajíce, aby z království českého své vojsko zpátkem povolal, své posly s plnomocenstvím do Čech vyslal a o to se otcovsky staral, aby to vzniklé nedorozumění škodné a nepřátelství se upokojilo; což jestli se časné nestane, jest se obávati, aby nejenom celá říše proti J. M. Cské nepovstala, ale také aby Turek do Uher nenadále nevpadl, dobře o tom věda, že z mnohých uherských pevností všeliké vojenské nástroje vzaté a proti Čechům z země jsau vyvezené.

Kurfiřti o Čechy se starali.

Dne 5. října pět praporcův jízdného brunšvického vojska, které najal pro stavy české hrabě z Hohenlohe, skrze Prahu do českého ležení pospíchalo. Že pak oni po cestách mnoho koňstva i dobytka sedlákům pobrali, je Karel z Žerotína z poručení pánův direktorův na pražském mostě zastavil, jim koňstvo i všecken dobytek pobral a sedlákům, co kterému patřilo, navrátil.

Brunšvičtí na pražském mostě zastavili.

Poslali stavové slezští, jak připověděli, několik tisíc pěchoty, též také jízdných Čechům na pomoc, a proč oni Slezáci království

Slezáci poslali vojsko Čechům.

1618 české v této tak velký potřebě opustiti nemohau, ale jemu pomoc dáti povinni jsou, to oni stavové v městě Vratislavi shromáždění písemně vyjevili a to psaní dosti obšírné Matiašovi císaři dne 12. téhož října do Vídně poslali, žádajíce aby J. M. Cská své vojsko z království českého zpátkem povolati a s Čechy pokoj učiniti ráčila. — Na to po několika dnech hrabě Tampir s některými vojenskými auředlníky do Vídně jel, zanechaje při císařském vojsku nejvyššího Bukvoje, a při svém z Rakaus navracení nové vojsko do Čech přivedl. Ale s tím vším císařským vojskem byl by on jistě málo proti Čechům zvítězil, kdyby Čechové byli chtěli náležitě jemu škoditi, kteří majíce pohromadě přes třidceti tisíc svého vojska, nikdá na lid císařský celau mocí udeřiti a jej poraziti nechtěli, ale toliko když lid císařský na ně dotíral, oni toliko jemu se bránili a hlauběji do Čech aby se netlačil, hájili.

Nové vojsko
císařské.

Stavovští
nechtěli po-
raziti císař-
ské.

Uhři škodní
zajati.

Dne 2. listopadu několik praporcův uherských okolo Tábora města velké škody obyvatelům na jich statcích činíce, od stavovských přeapadeni a jim mnohé kořisti odňaté byly; také 45 Uhrův Čechové zajali.

Císařští po-
razení.

Dne 3. listopadu někteří vojenští auředlníci s několika praporci pěšího i jízdného lidu císařského, také s děly neb s kusy ranného času, když nejvyšší mlha vystaupila, k ležení stavovského vojska se blížili, chtíce na ně nenadále udeřiti; ale stavovští byvše dobruu stráží a dobrými špehyři opatřeni, tak mužně své nepřátele přivítali, že mimo mnohých raněných také mnoho zmordovaných na bojišti ležeti zůstalo. Z Čechův toliko 20 mužův v té porážce padlo.

Císařští k
Jindřichové-
mu Hradci

Dne 5. listopadu hrabě Bukvoj s vojskem svým císařským k Jindřichovému Hradci se přiblíživ, do předměstí vtrhl a jmenem císařským konšelův žádal, aby do města byl vpuštěn. Na tu jeho žádost nejenom žádná odpověď jemu dána nebyla, nýbrž na jeho lid do předměstí tak hustě z města střeleno bylo (v tom městě tři praporce stavovských leželo), že Bukvoj s lidem svým následující noc do pole vytáhnauti a tam své stany roztáhnauti musel. Na ráno, ač mu mnozí radili, aby mocnau rukau snažil se toho města zmocniti, on ale o to se pokusiti nesměje, stany své zase složil a ještě toho dne, nedbaje na velký dešť a na zlou cestu, s děly svými ač dosti těžce k Lomnici, která panu Švambergovi tehdyž náležela, přitáhl, svému vojsku tu odpočinauti a některý mosty k Budějovicům spravovati rozkázal, aby přes ně tím spěšněji před stavovským vojskem, které za ním pospíchalo, odstraniti mohl.

a k Lomni-
ci přitáhl.

Dne 9. listopadu to císařské vojsko od Lomnice když se

zdvíhati a k Budějovicům pospíchatí chtělo, také k Lomnici české vojsko čtrnácte tisíc silné přitáhlo, a osmou a devátou hodinou dostihnuce ono ten císařský lid, s ním se potýkali začalo. I zvěděv o tom Bukvoj, svůj lid do šiku vojenského postavil, jemuž jiní vojanští auředníci věrně v tom nápomocni byli: Rudolf Tiffenbach, Grichinger¹⁾, Kolaldo, Šauber²⁾ atd. a hned při počátku jeden most třemi sty pěšho lidu osadiv, jej rozbořiti dal, aby stavovští svá těžká děla dáleji véztí nemohli. Že pak to císařské vojsko skrze jeden blíž ležící les jíti muselo, dvě stě pěchoty před tím lesem on Bukvoj zanechal, která tak dlouho s střelbou svou české vojsko zdržovala, dokad císařští ten les neprošli a do pole k bránění přihotovení se nepostavili. Stavovští ten les posledně také projdauce na císařské udeřili a spolu se pořád pět hodin až do noci potýkali. Po té bitvě císařští ještě té noci přímo k Budějovicům pospíchali, obávajíce se Čechův; císařských mnohem více na bojišti padlo nežli Čechův, a také 200 císařských zajatých stavovští do Prahy poslali.

1618
Císařští utí-
kali před Če-
chy.

Císařští od
Čechův po-
raženi.

Dne 12. obávaje se Bukvoj aby stavovští města Krumlova se nezmocnili, k předešlý stráž k dvěma stům mužům do téhož města od hraběte Tampira daným, jiných tři sta jízdných tam poslal, aby to město tím mocněji proti stavovským, kdyby od nich obleženo bylo, hájiti mohli.

Krumlov li-
pěji opatřen.

Dne 14. listopadu stavovští dostanauce jistau zprávu, že 38 vozův s rozličnými vojenskými potřebami i také s velkau summau peněz z Vídně k vojsku císařskému do ležení blíž Budějovic zaraženému pospíchají, majíce toliko při sobě pro stráž 800 Firštenberských vojákův, tři praporce pěchoty a dva jízdný tým vozům v cestu vyslali a dvě míle od Budějovic stavovští jim cestu zastavivše, vojákův něco zmordovali, ostatní rozehnali a co vezli to všechno pobrali.

Císařským
peníze atd.
odnаты.

Tehdejších časův 50 vozův, při nichž se 200 pěchoty české pro obranu nacházelo, z ležení stavovských když k Praze pro obilí jelo, tři praporce Uhrův na ty dvě stě české pěchoty udeřilo, mnoho postínalo a všechny vozy i koně zajalo; což by se bylo nikdá nestalo, kdyby jich hejtman jmenem Kampft svým Čechům nebyl zapověděl se brániti, pro kteraužto záповěď když měl provazem trestán býti, vymlouval se, že žádného poručení neměl se brániti. Tať jest byla jistě jalová výmluva! Z té příčiny, také i proto,

¹⁾ U Skály (II. 440.): Kriechinger.

²⁾ Tamže: Štander. — Popis bitvy u Gindelyho I. 349.

1618 že císařští v Čechách velmi zle hospodařili, stavovští na císařské velmi rozhněváni byli.

Čechové
knížeti Ba-
vorskému
psali.

Téhož měsíce stavové čeští knížeti bavorskému Maximiliánovi obšírné psaní poslali a v něm svou omluvu přednášeli, na kterou on jim nejenom odpověď, ale také jedno psaní v příčině obležení města Plzně poslal, napomínající jich, aby od obležení téhož města upustili a dále proti tomu jak českému králi tak také římské stolici neb církvi vždyckny věrnému městu žádného nepřátelství nezačínali. Na to psaní oni témuž Maximiliánovi dne 20. téhož měsíce listopadu odepsali, přednášejíce příčiny, pro které přinuceni jsou město Plzeň oblehnouti i také je sobě podmaniti.

Plzeň aby
neoblehla,
napomínali.

Zbát chy-
ben.

Tehdejších časův jeden žhář v městě Táboře chycen byl, který od Tampira jistau sumu peněz přijal, aby v Čechách města, vesnice i městečka pálił.

O obležení a o vydání města Plzně¹⁾.

O Plzeň sta-
ral se císař.

Když tak velké baurky mezi Matiašem císařem a mezi stavby českými pod obojí přijímajícími čím dále tím více rozmáhati se počaly a nepřátelstvo se rozmáhalo, on Matiaš císař a český král o město Plzeň upřímnau a otcovskou péči máje i za věc neomylnau pokládaje, že ono od těch baurlivých stavův jistě velké nátlisky míti bude, Filipa Dornhona²⁾, zkušeného vojáka, s jedním stem svých pěších císařských vojákův do téhož města Plzně poslal a napomenul, aby v čas potřebný před nepřátelskými anklady to město králům českým vždyckny předtím i dosavad věrné co nejmožněji hájil. S těmi sty muži on Felix Dornhon dne 23. června měsíce u vigilii sv. Jana Křtitele do města Plzně šťastně přišel.

Také on císař Matiaš při okolních opatích a duchovních vrchnostech v Čechách snažně to vyhledával, a své daně neb sbírky zemské nejínam, než samému auřadu plzeňskému aby odváděli

¹⁾ Skála II. str. 499. a násl., Gindely I. 351. a násl. — Obšírné i zajímavé zprávy o obležení a dobytí Plzně nalézají se též v P. T. Tannerově důležitém spíšu „Historia semper catholicae semperque fidelis civitatis Pilsnae“, o jehož ceně promluvil Dr. Kalousek v Památkách dlu X. na str. 262. Nestejně úplné rukopisy dlu tohoto chovají se na kolik povědomo na Strahově, v univ. bibl. Pražské, v českém Museu, v bibl. arciděkanství Plzeňského a j. Výtahy z něho učiněny r. 1835. od Zaupera (Alte Chronik von Pilsen) a pak v programmu gymnasia Plzeňského r. 1863. — Beckovský dlu celé dobře znal a kde se mu hodilo, vždy je užil v hojně míře.

²⁾ Správně: Dornheima.

a k pomoci městu Plzni svým lidem přispěli, je napomínal, což 1618 následující psaní, které on Matiaš císař opatu kláštera plasského v té příčině poslal, z latinského přeloženo potvrzuje.

Ctihodnému knězi Jiřímu Wašmuciussovi ¹⁾, opatu kláštera Plasského, nejvěrnějšímu a nejmilejšímu. Matiaš, z Boží milosti volený římský císař, vždyckny trvajícím množitel království uherského (sic), král český.

Ctihodný, věrný, náš nejmilejší!

Vědomo jest, že jsme my pro obhájení netoliko našeho města Plzně, ale také blíž okolně ležících klášterův na autratu naší statečného pana Felixa Dornhona hejtmana s jedním stem pěšího vojska do téhož města Plzně vyslali. Pročež kdyby jmenovaný náš hejtman tebe v čas potřeby k sobě povolal, poračíme tobě, abys ho tvau pomocí neopauštěl, nýbrž jak s tvými lidmi poddanými, tak i penězi a špíží všemožně jemu nápomocen byl. Dané pak a sbírky zemské ne do Prahy, ale plzeňským konšelům poslejš; to čině, vůli naši vyplníš. — Dáno v Vídni v auterý po slavnosti Božího Těla, léta 1618., císařství našeho roku 6., králování uherského roku 10. a českého 8.

Psaní opatu plasského.

Matiaš císař.

Zdenko Adalbertus Popel de Lobkovic

S. R. Bohemiae Cancellarius.

Ad mandatum S. C. M. proprium

Paulus Michna.

Prvního dne po vejroční slavnosti sv. Jana Křtitele dne 25. června magistrát plzeňský dvě brány, Litickou a Maličkau (sic), zavřítí a zasrubovati dali, ostatní dvě, Pražskou a Nornberskau, brány svým vojskem obsadili, vrchní správu téhož vojska poračíce jednomu z měšťanův plzeňských, Tomášovi Zelenderovi, Wolfganga Zelendera, braumovského opata, bratru. Po dvauch dnech 27. téhož června dajíce oni předně na rynek všechny kusy, také i mořdíře vytáhnauti, je potom k branám i na zdi městské rozložili. Dne 28. června Chotěšovský probošt 68 dobrau zbraní opatřených a v vojnách zkušených mužův do Plzně poslal, za nimiž v krátkém čase do téhož města sám osobně také přijel; dne 29. června podobných 30 mužův, tolikéž také dne 1. července opat Teplský do Plzně vyslal. Opat Plasský s lidem svým v zbraní zkušený sám také do téhož města přijel a velkau pomoc při dělách neb při velkém střelbě v čas obležení Plzeňským prokazo-

Plzeňští dvě brány zavřeli.

Kusy a mořdíři vytáhli a pomoc dostali.

¹⁾ Vzato z Tannera (MS. musejní fol. 111.) kdež psáno: „Georgio Wassmutio.“

1618 val. Tomu opatovi kláštera plasského, Jiřímu Wassmuciusovi.
 Opět psaní
 psal opatu
 plasskýmu. Matiaš císař z Vídně následující psaní v latinské řeči poslal, jehož
 obsažení jest toto ¹⁾):

Matiaš z Boží milosti atd. Ctihodný, věrný, nejmilejší! — Poručili jsme Janovi Zdeňkovi z Klenového a z Janovic na Žinkovech, Raupovici a na Březině, království českého komorníkovi a písaři, Burkhartovi Točnickovi Křimickému na Křimicích a Prostiboři, podkomořnímu, i našim nejmilejším konšelům města Plzně, také hejtmanu našemu Felixovi Dornhanovi, aby s tebou o některých věcech potřebných rozmluvili. A protože poračíme také tobě, co tobě od poctivosti hodných (ab honoratis) konšelův plzeňských oznámeno bude, tomu nejenom bez vši pochybnosti uvěř, ale také se vynasnažuj o to, aby vším způsobem vůle naše skrze to se vyplnila. Což poněvadž všechno jak pro obhájení kláštera plasského tak všech věrných poddaných našich se děje, té také naděje jsme, že ty k nám všemožnou věrnost dokážeš. My pak tebe naší císařskou a královskou milostí obdaříme. — Dáno v Vídni v pátek po slavnosti sv. Markéty, léta 1618. atd.

Matiaš císař.

Zdenko Adalbertus Popel de Lobkovic

R. S. Bohemiae Cancellarius.

Ad mandatum S. C. M. proprium

Paulus Michna.

V Plzni
 střelba s vo-
 scelostí.

Plzeňští, kteří svůj pěší lid k vojně vycvičený přísahau dne 29. června k věrnosti císařské zavázali, dověděvše se, že král Ferdinand toho jmena Druhý, potomně císař římský, na den sv. Jana Křtitele na království uherské jest korunován, k poctivosti téhož krále na den Nanebevzetí Rodičky Boží v svém hlavním kostele Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme, atd. zpívali a z všech velkých děl při branách a po městských zdích i také z menší zbraně vojáci i měšťané na rynku stojící střleli, tím svau radost a obzvláštní obveselení dokazujíce. Následujícího dne něco pěšího i jizdného vojska z města Plzně k Bloviči vyšedše, posla od direktorův z Prahy vyslaného zajali, který po krajích odevřený listy nosil; odtud pospíchali ti plzeňští strážní k Dobřanům, kde zajali Adama Chlumčanského, rytíře, a do Plzně přivedli, kde on odstaupiv od kacířův, s jinými urozenými pány město Plzeň proti obležencům kacířům rytířsky hájiti pomáhal. Direktorové toho všeho co Plzeňští činili dověděvše se, ačkoliv to město Plzeň za zpronevěřilau své vlasti vyhlásili, o tom městu

Posel direktorův
 zajatý.

Kničky han-
 livé o Plzni.

¹⁾ Tanner MS. fol. 112.

hanlivé knížečky spisovati, je tisknauti a mezi obecný lid je roz- 1618
trusovati dali ¹⁾, nicméně Matiaš císař o to město nepřestával
otcovskou péči míti, napomínaje v svém psaní, jemu dne 10. čer-
vence poslaném, Filipa Dornhona, aby všemožnou pilností snažil
se město Plzeň (píšíc on město naše Plzeň) hájiti, oblubující
sobě on Matiaš, že Plzeňští příkladem svých předkův J. M. Cské,
jakožto králi a pánu svému, věrní zůstávají.

Matiaš péči
měl o Plzeň.

Dne 21. měsíce srpna stavovští přijedouce do plzeňské ves-
nice Vškrňany ²⁾ nazvané, všechen dobytek (také některých plzeň-
ských obyvatelův vozy a při nich i dobytek z města na pole i na
pastvu vyhnany) zajali a to všechno do chotěšovského kláštera
dovedli i dovezli. Sotva sedláci škvřňanští, svůj zajatý dobytek
vyplativše, domů dovedli, jiní od stavovského vojska do té vesnice
přišli, vyplacený dobytek zajali a vesnici Škvřňany dne 29. téhož
měsíce zapálili, což se také jiným plzeňským vesnicím stalo.

Dobytěk za-
jatý a ves-
nice popále-
né Plzeň-
ských.

Arnošt Mansfeld, někdy Petra Arnošta z Mansfeldu, guberná-
tora neb správce v Nydrlandu, nepořádný syn ³⁾, po zavřeném mezi
králem španihelským a knížetem savojským pokoji, z téhož kní-
žetství s svým verbovaným neb najatým lidem do Čech přitáhl,
jehož stavovští nejvyšším správcem nad střelbau ustanovili i také
jemu šestnácte tisíc vojska svého svěřili, mezi nimiž nejvíce bylo
zbrojných lidí z kraje Žateckého, Plzeňského a Slanského shro-
mážděných. Ten lid stavové majíce již pospolu a již dávno na to
myslíce, aby Plzeň město mocné k poslušnosti přivedli a ji sobě
podmanili, a vidíce již býti čas příhodný, po všech krajích list
odevřený poslali, v něm příčiny obležení plzeňského dokládajíce
následujícími slovy: „Páni stavové království českého pod obojí
Tělo a Krev Páně přijímající město Plzeň lidem svým českým
i německým. pěším i jizdným, jehož nejpřednější vůdce jest Arnošt
hrabě z Mansfeldu, s všemi potřebami vojenskými království če-
skému přináležejícími oblehnauti rozkázali proto, že oni Plzeňští
pánům direktorům, řiditelům a raddám zemským opřeli se způsobem
nepřátelským, lid válečný proti nim najímali, město zavřeli, z něho
vejpady činili, pečete pánuv direktorův od listův odevřených od-
trhli atd.“

Mansfeld če-
ského vojska
vůdce.

Příčiny oble-
žení plzeň-
ského.

¹⁾ Nacházejí se také ve výše zmíněném (str. 112. pozn. 1.) kodexu desk
zemských.

²⁾ Správně: Škvřňany.

³⁾ Biografická data o Mansfeldovi nalezneš u Gindelyho I. str. 324.
a násl.

1618 Dne 19. září měsíce dva praporce stavovského lidu do Škvrňan, od nich prve spálené vesnice plzeňské, přitáhli, začátek obležení plzeňského učiníce. Felix Dornhon, hejtman města Plzně, o tom zvěděv, trojí dosti prostranné, řádné vystavené a veselé předměstí, Škvrňanské, Litické a Pražské, hned ještě před půlnocí spáliti poručil, což také sami Plzeňští s svau velkau škodau, která dle zdání samých nepřátel na půl millionu aneb na pětkrátě sto tisíc zlatých rejských se vztahovala, hotově a neprodleně učinili, domy, dvory a stodoly obilím naplněné do gruntův spálivše, když téhož města primas Jan Rudolf Wolfinger ¹⁾, jezdíce a v obauch rukauch rozžaté pochodně nesa, začátek na svých vlastních dvořích učinil a je zapálil i do gruntu v popel obrátil. A cokoliv tu první noc oheň nespálil, to Plzeňští ráno velmi rychle všechno spálili, aby se nikdež nepřátelé zdržovati a ukrýti nemohli.

Nápis na praporci. Po spálení těch třech předměstí Mansfeld s vojskem svým hnul se blížeji k Plzni, maje na svém hlavním praporci napsaná tato slova: Pro religione et libertate, pro náboženství a svobodu. Jehož vojáci přijdauce do okolních plzeňských vesnic, celé vyra- bovali, od sedlákův peníze mučením násilně dobývali, vesnice zapá- lili a město oblehli; hlavní ležení od Škvrňan až k vesnici Bor v audolů zarazivše, také od strany škvrňanské příkopy opodál vyho- dili a náspy své ležení ohradili, aby ono před vejpany z města bezpečnější bylo.

Kusy přive- zeny. Dne 20. září stavové čtyry praporce v vojenských věcech dobře zkušeného lidu i také šest velkých děl neb kusův do tchož ležení poslali. Z Plzeňského podměstí mlynář jeden zajatý a k hra- běti Mansfeldovi přivedený všecken způsob města Plzně vyzraditi přinucen byl.

Lid nový při- táhl. Dne 30. září měsíce ostatní lid pěší z kraje Žateckého a Slanského vyslaný k Plzni přitáhl a ležení při kostele Všech Svatých založil.

Střelení k městu. Dne 2. října měsíce první ohnivau kauli nepřátele do města vhodili na kostel sv. Bartoloměje a na to hned z velkých děl k městu silně střeleti začali.

Maximilián - bavorský za Plzeňské se přimlauval. Maximilián, kníže bavorské, poslal psaní do Prahy k pánům direktorům, za Plzeňský se přimlauvaje i také direktory žádaje, aby svůj vojenský lid od města Plzně odvedli a to město kaziti nedali; ale ta jeho přimluva i žádost žádné platnosti neměla.

¹⁾ z Wolfenbachu. — Skála II. 496.

Podobně Matiaš císař, nechťje to město skrze obležení nepřátelské dáti kaziti, k saskému kurfirštu psaní z Vídně dne 19. října poslal, žádaje, aby on kurfiršt při stavích českých svau přimluvu to způsobiti snažil, aby od obležení Plzně stavové upustili; což ačkoliv on učinil, však nic nespůsobil. Také tehďáž Plzeňští k těm direktorům se vši šetrností a ponižeností častěji do Prahy psali a tak těžkého i škodného jich města dobývání osvobození býti žádali; však nic ani kurfiršt saský, ani Maximilián bavorský, ani Plzeňští vyžádati nemohli, přednášejíce direktori vejš dotknuté příčiny, pro které oni to město oblehli.

1618

Saský kurfiršt

Také i Plzeňští psali, ač darebno.

I stalo se posledně, že hrabě Mansfeld byv tak dlouhým téhož města dobýváním učiněn tesklivým, ano i patrně viděl, že se ho zmocniti nebude moci, jakož také dostana od direktorův troje psaní, aby od Plzně odtrhl, nenadále se z ležení zdvihl, děla tři míle a lid vojanský sobě svěřený dvě míle od Plzně k Rokycanům předeslal, nechťje více toho města s větší ztrátou stavovského lidu dobývati; však přijdauce k němu Domažliční, Stříbrští a Rokycanští, jeho snažně žádali, aby se k Plzni navrátil a jí dobývati nepřestával, připovídajice mu všemožnou pomoc činiti, což oni proto učinili, že se obávali, aby od Plzeňských skrze časté vyjíždění sužování nebyli. Mansfeld tu jich žádosti pohnauti se dal a k Plzni se navrátil, ji mocněji dobýval, mnoho ohnivých kaulů do ní vhodil (ač bez velké škody), hustě z děl k zdím městským střílel i také dva Františkány z děl zastřelil. Také dne 25. října jeden císařského lidu auředlník, stoje na zdi městské za klášterem Františkánským, v vojenských věcech velmi zkušený a Plzeňským mnoho potřebný, které on jak napomínáním, tak také svým příkladem hrdinským k statečnému jich nepřátel odporování vzbuzoval, z ručnice byl prostřelen, a odřekna se bludu svého, v němž zrozen byl, víru svatou katolickou přijal, arciděkanovi plzeňskému z svých hříchův skrauseně se vyznal, nejsvětější Svátost oltářní pobožně přijal a ještě toho dne šťastně v Pánu usnul, jehož Plzeňští s mnohými slzami oplakali.

Mansfeld od Plzně odtrhl.

Zu sausedi.

Zase k ní se navrátil.

Zastřelen byl auředlník i dva Františkáni.

Dne 29. října Plzeňští na nepřátely z města vypadli, jich několik pomordovali a nějakého Baltazara, rozeného Bavorana z Mnichova, s jedním jeho služebníkem ranivše, do města ho přivedli, který divným nástrojem zeď pod františkánským klášterem prolamoval, chtěl do toho prolomeného místa prach ručníčný vložit; jej zapáliti a zeď i přistojící stavení rozhoditi, byv k tomu skutku sto zlatými rejnskými od Mansfelda najat; ale on od té své rány dne následujícího umřel.

Plzeňští vypadli.

Zeď Bavor chtěl rozhoditi.

1618 Ačkoliv nepřítel k městu střílet i do něho ohnivé kaule
Plzeňští se házeti nepřestával, však malau škodu obleženým činil, jemuž Plzeň-
mužné brá- ští svau velkau i malau střelbau zhusta odpírali, mnoho nepřátel
nil. i několik puškářův neb kunštáblův (sic) zastřelili, na jichžto místo
Mansfeld od Normberčanův jiný kunštáblý žádati a najímati
musel.

Plzeňští vy- Dne 31. října opět Plzeňští z města vypadli, za klášterem
padli. Františkánským 80 nepřátel, mezi nimiž nacházel se krevní přítel
hraběte Mansfelda, zmrdovali a dva praporce vojska za tím klá-
šterem stojícího až do ležení, v kterém dlouhý čas velké zbau-
ření trvalo, zahnali.

Maximilián Dne 3. listopadu Maximilián, kníže bavorské, opět direkto-
Bavor psal o rům do Prahy psaní poslal, jich přátelsky napomínaje, aby od
Plzeňské k obležení města Plzně přestali a svůj lid válečný odtud vyzdvihli;
direktorům. jemuž oni zase až dosti pozdě dne 20. téhož měsíce obšírnau
odpověď poslali a vejš dotknuté příčiny dokládali, pro které to
město oblehnouti a je dobývati přinuceni byli ¹⁾.

.
.
.

1619 Jiný dřevěnný obraz Bolestné Panny Marie tehdáž se nachá-
Oheň obrazu zel i dosavad nachází se v tom františkánském bechyňském kostele
Panny Marie a jmenuje se Panna Maria Bolestná Menší. Do toho kostela ka-
neukodil. cířští stavův českých vojáci když také tehdejších časův vešli a na
oltáři ten Menší obraz Panny Marie Bolestné spatřili, hned v tom
kostele oheň udělali a ten obraz dřevěnný do něho vhodili, rau-
havě křičíce a svau bezbožnost páchajíce v přítomnosti několik
katolíkův, bechyňských měšťanův i měšťek, kteří se na to všechno
bolestně dívali i také to svým svědectvím potvrdili. Obraz ten jak

¹⁾ Tímto končí se v rkp. str. 612. Na stránce následující (613.) mluví se však pojednou o městu Bechyni. Z toho patrně, že opětně zde něco listův bylo vytrženo. Mnoho-li asi, dá se určití pouze přibližně. — Obležení Plzně, dle Tannera soudíc, jenž byl Beckovskému hlavním pramenem, bylo by mohlo zaujímati ještě asi 6 listů. — O Bechyni pak událo se spisovateli mluvití tehdáž, když, předběhnuv po svém způsobu vypravování, předčasně zmínil se o dobytí Bechyně, kteréž se stalo teprv 27. září 1619. — Při jaké příležitosti se ono předběhnutí stalo, udati neumíme, ale bylo to jistě někdy na počátku r. 1619., takže vytržením oněch několika listů všechny další zprávy z r. 1618. úplně jsou ztraceny. O dobytí Bechyně mluví pak spisovatel ještě jednou na správném místě při r. 1619. 27. září v kapitole třinácté.

jenom do toho ohně vhozen a velkým těch kacířův rauháním haněn 1619
 byl, nenadále z toho ohně se ztratil a na oltáři tom státi vidín byl, Svědkové to-
 jež oni podruhé i potřetí s oltáře vzali a do toho ohně vhodili, ho aučínku.
 ale on pokaždý od toho ohně neporušený z něho do svého přede-
 šlého místa na oltář se navrátil. Kacíři tím divem přestrašení,
 plní zuřivosti a zlosti z kostela vyšli, rauhavá a uestydatá slova
 proti Rodičce Boží a katolíkům hněvivě vykřikující; kteří tehdáž
 katolíkové očití svědkové byli a to všechno přísahau stvrdili,
 jich jmena jsau tato: Pavel Šteffanides, někdejší téhož města
 primas, Jan Legat, Nikodim Gallus s Dorotau manželkau svau,
 Jan Malinovský, Tomáš Škodovský, téhož města konšel, Ondřej
 Bartl, také konšel a spolu farního kostela auředník, s manželkau
 svau, Petr Figulus neb Hrnčíř, Jan Posel, téhož města konšel,
 Martin Truhlář, Dorota Stříbrnice, Dorota Hronová, Katřina Hro-
 nová, všickni bechyňští měšťané a měšťky; také Voršila pekařka,
 bechyňská obyvatelkyně. — To kacířské vojsko, z něhož ti, kteří
 takové nešlechetnosti v tom i v jiných místech svatých s obrazy
 pobožnými páchali, rozličně od Boha trestani byli, když z města
 Bechyně dáleji odjíti museli ¹⁾, hned Štěpán Rosel, skutečný téhož
 města primas, s manželkau svau i s celým domem svým katolík
 horlivý, v domě svým oltář udělal, z kostela oblaupenýho fran-
 tiškánskýho obraz dřevěný Bolestné Panny Marie Větší, do svého
 domu nésti a na ten svůj oltář počestně dal postaviti, před nímž
 s svými domácími on i také jiní bechyňští obyvatelé svau pobož-
 nost vykonávali každodenně, kteří katolíci byli, ačkoliv se jich
 v tom městě i jinde málo tehdáž vynacházelo. Posledněji Petr
 Figulus neb Hrnčíř, téhož města konšel, od jmenovaného Štěpána
 Rosela tu Bolestnau Marii Pannu pro svůj dům vyžádal, aby ji
 také s domácími svými častěji ctíti mohl. Také menší obraz Panny
 Marie Bolestné Jan Posel, téhož města konšel, do svého domu
 vzal a jemu povinnau čest s domácími svými prokazoval. Ty obrazy
 dva z těch domův městských Adam z Šternberka, království če-
 ského nejvyšší purkrabí, do svého bechyňského zámku počestně
 dal přenést i v kapli téhož zámku postaviti, jakožto v místě
 počestnějším i bezpečnějším. Obraz Pána Krista na kříži mezi
 dvěma lotry s ním ukřižovanými visícího v tom františkánském
 od kacířův oblaupeným a velice zohaveným Nanebevzetí Panny
 Marie kostele bechyňským státi zůstal na svém místě před velkým

Obrazy do
 svých do-
 mův města-
 ně vzali.

Do sámku
 přenášeny
 byly.

Obraz Umu-
 cení Páně v
 kostele fran-
 tiškánském
 bechyň-
 ským.

¹⁾ Bechyně vzdala se totiž Bukvojovi pro nedostatek střeliva v ten
 způsob, že vojsku stavovskému povolen svobodný odchod. Skála III. 232.

- 1619 oltářem téměř v polovic kostela dle tehdejšího obyčeje, aby na něj všickni pobožní křesťané volně patřiti mohli, který potom, když se kacířstvo v Čechách utišilo, z toho místa přenesen byl na to místo, kde stojí oltář Blahoslavenného Františka Solana, (snad již nyní na tom místě spatřuje se oltář sv. Ludvíka biskupa, který dle jistého slibu měl dávno již vystaven býti) a nad obraz Větší Panny Marie Bolestné postaven byl; nyní stojí on v jedné ne tak dávno vystavené kapli a pod ním v té kapli sedí na oltáři Větší Panna Maria Bolestná, při jehožto pravý noze ku kříži přibité dva menší prsty se nedostávají, kteří snad od kacířské rotty neb uťaty aneb odrazeny byly a snad již také nyní jsau přidělány. Menší obraz Panny Marie Bolestné stojí na velkém oltáři v tom kostele za sklem nad schránkou, v níž nejsvětější Svátost Oltářní počestně složena jest. Ti tři obrazové zdají se býti z jednoho stejného dřeva i od jednoho řezbáře dělání. Jak starodávni jsau ti obrazové nemůže se dokonale věděti pro ztracení v časích žižkovských písebné památky; to však se ví, že ty dvě Panny Marie Bolestné od léta 1491. až do 1619. roku na postranních oltářích, krucifix před velkým oltářem v tom Nanebevzetí Panny Marie kostele františkánským stávaly a pobožně ctěné byly. Ty dva Panny Marie obrazové z té zámecké kaple poslednějších časův do farního sv. Matěje bechyňského kostela a potom opět z něho léta 1673. dne 11. listopadu do svého starodávního Panny Marie bechyňského kostela přeneseni byli s velkou slavností, s pobožností a s velkým všech katolíkův potěšením, kde dosavad se pobožně ctějí.

Do farního kostela i do františkánského opět přenesené.

Oblaupen, spálen i zbořen byl ten klášter i kostel.

Podruhý vystaven.

- Ten bechyňský klášter (v němž od začátku až do žižkovských a husitských časův pokojně bydleli Františkáni bratři Menší, nyní Konventualní nazvaní, dokad z něho hanebně vyhnáni nebyli, někteří také usmrceni byli) těch žižkovských časův oblaupen, spálen i až do gruntu rozbořen byl tak zlostně, že kámen na kamenu státi nezůstal, a v těch svých zříceninách tak dluho státi zůstal, dokad Zdislav z Šternberka jej z těch zřícenin nevyzdvihl a z nova nevystavěl; podobně také on Zdislav při něm stojící neb raději v zříceninách ležící Nanebevzetí Panny Marie kostel svým nákladem k předešlý slávě přivedl 1490. roku, který také léta 1492. Jan, Varadinský v Uhřích biskup a holomaucký sufragán¹⁾, posvětil,

¹⁾ Mní se tu nepochybně známý a v dějinách českouherských proslavený Jan Filipec, biskup Varadinský, též Bosák zvaný, jenž za vlády Vladislava Jagelonce, počínaje od r. 1472. až do své smrti, měl velikého podílu v dějinách vlasti naší. Zemřel 17. Junii 1509. a pochován byl u Františkánů

bydleje on tehdáž v tom bechyňském klášteře mezi Františkány 1619
Bosáky v rozjímání duchovním tak užitečně, že on také opustiv
své varadinské biskupství i holomaucké sufraganství, tu řeholu
na se přijal a Františkánem Bosákem chudobným dobrovolně
učiněn byl. Posvěcení toho Panny Marie kostela připomíná se každo-
ročně v neděli po slavnosti Nanebevzetí Panny Marie. — Ten pak
bechyňský klášter pro Františkány konventualní i při něm Panny
Marie kostel na svůj náklad vystavěli měšťané bechyňští okolo léta
1284., tehdáž lidé svobodní a bohatí. — O tom městu Bechyni 1284
něco více zde připomenou.

Ponejprv vy-
staven.

Že Bechyně královské a svobodné město někdy bývalo, svědčí
Pavel Stránský, muž v rozličných a mnohých země české památ-
kách a příbězích velmi povědomý a maudrý¹⁾. Odkud a proč ono
jmenuje se Bechyně, žádná jistota o tom se nenachází. Že ale
blíž toho města nacházejí se pole a jmenují se Libušina pole,
z té příčiny domnívali se mnozí, že v tom městě Libuše mívala
svůj hrad a v něm také někdy bydlívala, a poněvadž ona velká
i rozumná věštkyně byla, ji lid tehdejší pohanský ctil jako bohyni,
i také její sídlo jmenovali okolní obyvatelé sídlo neb hrad naší
bohyně. Přitom hradu když lidé svá obydlí rozmnožovali a potom
také křesťanstvo se množilo, nechtěli to místo Bohyni jmenovati,
ale Bechyni je jmenovali, nechtíce je příkladem oslepených pohanův
za bohyni ctíti a míti. Tomu městu Vladislav král český léta 1511.
na den sv. Václava tuto královskou milost udělil: Předně: aby
oni bechyňští měšťané na čtyry míle v okřslku svého města žádné
clo neb mejto, buď na jarmarky jedauce, aneb jinau živnost provo-
zující, žádnému nedávali; za druhé: aby oni bechyňští měšťané
na věčné časy tohoto erbu užívali: V poli modrém zlatá ať stojí
brána mezi dvěma věžmi a orlice ať se nad nimi snáší neb lítá;
po pravé straně pole černé a v něm dvě lvice, majíce svau přiro-
zenau barvu ryzí neb zčervena žlutau; po levý straně pole čer-
vené a v něm dva černí lvové dvauocasatí; nad tím vším ať stojí
neb leží helm jinak lebka mezi dvěma roztaženými orličími křídly,

Bechyně mě-
sto králov-
ské.

In republic.
Bojemias
cap. 2.

Odkud ono
tak nazváno?

1511

Od cla osvobo-
zeno.

Erub dostalo.

v Uherském Hradišti, o čemž i Beckovský se později zmiňuje. — Že
Filipec v Bechyni žil, bylo, jak za to mám, až dosud neznámo. Viz Pala-
ckého Děje české dílu V. svazky 1. a 2.

¹⁾ Pavel Stránský ve spisu svém *Respublica Bojema* mluví o Be-
chyni v kap. II. str. 48. (vydání Elzevirske z r. 1643.), avšak že by králov-
ským městem byla bývala, o tom nevypravuje, ať se to úplně s historickou
pravdou nesnáší.

1619 jedním černým a druhým červeným. A té pečetě neb erbu ať oni na věčné časy tak užívají, jako jiná v našem království českém města bez všech překážek obyčejně užívají. Mimo tohoto královského Bechyňským nadání rozličné jiné od předkův českých králův milosti, svobody atd. městu Bechyni udělené byly, které však v žižkovských i v jiných bauflivých časích k škodlivému ztracení přišly.

Podobně ani ta památka pro ztracení těch raddního domu bechyňského věcí věděti se nemůže, kterak ono Bechyně, předtím královské město, do panských rukauch se dostalo i do poddanosti ¹⁾; neboť rytíři z Lažan a z Bechyně psávali se páni na Bechyni

1416 léta 1416. i také mnohem spíšeji, kteří od pánův Zejdlicův svůj

Bechyně bývali držitelové Bechyňové a z Zejdlicův pocházejí.

počátek mají. Od těch Zejdlicův pocházející rodové nacházejí se v Čechách, v Slezsku, v Polště, v Prusích, v Německé říši i jinde, ačkoliv rozdílně se jmenují, jako Kurcpachové a jiní, kteří třích kaprův v svém erbu užívají, ačkoliv rozdílným helmem a znamením jedni od druhých se dělejí. Rod Zejdlicův své sídlo měl v Duringu, kdež se dosavad hrad Zejdlic spatřuje. Po mnohých letech přijdauce někteří z nich do Čech, své obydlí na Bechyni sobě oblíbili a od obyvatelův jmenování byli Bechyňové a ti dosavad se jmenují Bechyňové z Lažan, jakožto z někdejšího předkův svých sídla v knížetství slezském ležícího. Jiní v tom slezském knížetství z rozličných zámkův svých a z sídel dle obyčeje tehdejších časův rozdílný titule a jmena sobě brali a na devět i na deset a snad i na víceji domův neb pokolení rozličných se rozdělili, ačkoliv dle svého počátku všickni jsou Zejdlicové. Takoví dva páni Zejdlicové za panování císaře Rudolfa I. v patnáctém turnaji rytířským

1284 v Řezně říšském městě, jenž léta 1284. držán byl, vedle jiných knížat, hrabat, pánův a rytířův přítomni byli a taky se turnajsky potýkali; pan Dam (sic) mezi rytíři pasovanými a pan Jan, oba Zejdlicové mezi urozenými lidmi. — Doběslav i Tobiáš Bechyně

1305 léta 1305. i 1306. připomínají se u Václava Hájka i u Jana

1306 Dubraviusa neb Dobravického, biskupa holomauckého, v jich kronikách tištěných. Při diskách královských na hradě pražském o páních rytířích Bechyních tato se nachází památka: Jindřich z Lažan a z Bechyně a Jan řečený z Bechyně seznali před auleidnky pražskými, že oni dědictví své hrad Okoř atd. prodali Ludvíkovi, apatykáři z Prahy, za čtyry tisíce kop grošův atd. Stalo se léta Páně 1416. v auterý před sv. pannau Katřinou. On Jindřich

Hrad Okoř Bechyňové prodali.

¹⁾ Viz naproti tomu co praví o Bechyni Palacký v I. dílu str. 201

a o pánech z Bechyně v II. dílu str. 478.

z Lažan a z Bechyně byl nejvyšším komorníkem ¹⁾ Václava, římského a českého krále, o němž toto zaznamenáno nacházím: 1619
 „My Václav, římský a český král, urozenému Jindřichovi z Lažan, hejtmanu Vratislavskému, Najmarkskému a Namyslavskému atd., tuto moc dáváme, aby on na místě našem všechna léna v knížetství slezském mohl podávati, také i zase odníti a k sobě přijímati. Dáno a psáno 1416. v auterý po sv. Ondřeji“. — Vejš jmenovaný Doběslav Bechyně s jinými pány urozenými léta 1305. dán byl 1305
 Václavovi šestnáctiletému paníci od krále českého, Václava otce, za poručníka. Toho Doběslava jmenuje Hájek i Daubrava Tobiášem, který v domě biskupa pražského ²⁾ blíž mostu po levé straně, když se z Staré Prahy do Menšího Města jede, od Tobiáše Krušiny z Lichtenburka ³⁾ při volení nového krále českého, neboť Václav král mladý v Holomauci tohoto roku byl zrádně zabit, na lůžku biskupovém pro nemoc dnavou, máje v nohách podagra, on Tobiáš Bechyně, zemský komorník ⁴⁾, leže, před všemi pány zamordován byl na Větším paláci s biskupem shromážděnými, proto že on jsa Němec, také chtěl, aby za krále českého volen byl Němec, totiž Fridrich, Rudolfa bratr.

Bechyně zamordován.

Bartoloměj Paprocký v své Kronice a knize o rodech českých panských na stránce 241. píše, že ten Tobiáš byl syn Doběslava Bechyně.

Město Bechyně od Jana z Lažan pána na Bechyni dostalo následovné obdarování, které v následujícím vejpisu a toliko v krátkém vejtahe jeho psaného, podepsaného a zpečetěného listu takto zní:

„Ve jméno Boží, Amen!

Jan z Lažan, pán a dědic na Bechyni, atd. — známo činím tímto listem přede všemi, kteří čísti budou neb čtauci slyšejí, že předstaupivše přede mne opatrní a maudří purkmistr, rychtář a konšelé i všechna obec města Dolejšího Bechyně, moji věrní zvláště milí, prosili mě s pilnou prosbou, abych jim práva, svobody, kterýchž od starodávna požívali, zase dal a navrátil, tak aby jich užívati

Bechynští
svá práva
znovu daná,
obnovená a
potvrzená
dostali od
Bechyně Ja-
na.

¹⁾ V Palackého Přehledu (tab. II.) přichází Jan (a ne Jindřich) Bechyně z Lažan v letech 1417—1419. jakožto podkomorí a ne nejvyšší komorník.

²⁾ Jana z Dražice.

³⁾ U Palackého II. 1. str. 322., kdež se obšírně o tom vypravuje, čteme že Dobeše z Bechyně zabil Oldřich z Lichtenburka.

⁴⁾ On byl nejvyšším maršálkem.

1619 mohli, jakož jsau i pod statečným rytířem nebožtíkem panem
 Gevachem (sic) ¹⁾ z Lažan, otcem mým milým dobré paměti a pánem
 na Bechyni, (kterýž jest 'zešel z tohoto světa u Vyšehradu vedle
 Králové Milosti pána svého milostivého) užívali, kterážto práva
 v ukrutných válkách skrz nepřátele Wikleffy a z strany jich jsau
 ztratili. Já nadepsaný Jan znamenaje jich snažnou a pilnou prosbu
 a věrnost, kterauž jsau k otcí mému milému dobré paměti proka-
 zovali a mě též činili a činiti mají, milostivě s dobrým rozmyslem
 ta všecka práva a svobody, kteráž jsau prve měli, jim tímto listem
 obnovuji, znovu dávám a potvrzuji atd. A pro lepší toho jistotu
 svau vlastní pečeť dobrovolně a svým jistým vědomím kázal jsem
 k tomuto listu přivěsiti a prosil jsem statečných rytířův pana
 Apeče (sic) z Zejdlíc, řečeného Abel, strejce svého, a pana Miku-
 láše z Krchleb a slovutného panoší Oldřicha z Hlavatec, aby také
 podle mně k daným svobodám v listu tomto své pečetě přitiskli,
 1444 kterýž jest dán léta od Narození Syna Božího 1444. tu sobotu
 před Provodní nedělí první den měsíce máje."

1481 Tohoto listu nadání pan Zdeněk z Šternberka 1481. roku
 Bechyni po- a pan Jindřich starší z Švamberka i na Zvíkově 1568. roku, který
 sledně tito pán držel. to panství před 1553. rokem držel, opět léta 1594. vysoce urozený
 1568 pán Petr Vok z Rožmberka, správce a vladař domu rožmberského
 1553 a na Českým Krumlově, jakožto páni a držitelové města i panství
 1594 bechyňského tehdaž dědiční a plnomocní, mocí svau potvrdili. Od
 toho pana Petra Voka to město i panství bechyňské dostalo se
 1597 k držení dědičnému léta 1597. Adamovi z Šternberka, tehdaž nej-
 vyššímu sudímu dvora královského, místodržícímu nejvyššímu hof-
 mistrství království českého.

Velkau milost vejš jmenovaný Jan z Lažan, pan a dědic na
 Bechyni, kterau obyčejně páni i králové, také všeliké vrchnosti
 sami pro sebe zanechávali jako nějaký klenot drahý, svým mě-
 štanům bechyňským prokázal, když jim listem svým dovolení dal
 a jej také svau pečetí, ruky své podpisem a hodnověrnými svěd-
 kami stvrdil, aby oni v jeho lesích zvěř jakaukoliv honiti svobodu
 měli, také z příčiny té potřebný a na zvěř cvičený psy i sokoly
 a podobné ptactvo doma chovali, je cvičili a k honění zvěře potře-
 bovali. Mimo to milosti mnohé jiné on Jan těm svým bechyň-
 1444 ským obyvatelům, poddaným svým, v tom svém listu 1444. 1. dne

¹⁾ Má se tu nepochybně míniti pan Jindřich Lefl z Lažan, jenž
 zahynul r. 1420. v bitvě u Vyšehradu. Tomek „Děje města Prahy“ IV.
 str. 110.

měsíce máje psaným, udělil, které jiní poslaupní panství, hradu i města bechyňského držitelové nejenom potvrdili, ale také ty bechyňský měšťany novými milostmi obohatili a nadali, jakž se to z následujícího listovního vejtahe poznává, který tato slova obsahuje v sobě:

1619
Pivo bíté va-
řití mohli
Bechyňští.

„My Jindřich starší z Švamberka a na Zvíkově, Jan starší z Švamberka a na Klášteře Milevském, Václav z Švamberka a na Bechyni, bratři vlastní, vyznáváme tímto listem přede všemi lidmi nynějšími i budaucími, kde čten neb čtauce slyšán bude, že znamenavše potřebnou živnost obyvatelův města Bechyně, poddaných našich, a jsauce častokráte od nich poníženež prošení tuto jimi milost a lásku společně my svrchupsaní bratři z Švamberka činíme a to ustanovujeme a konečně nyní i na věčné časy míti chceme, aby předřečení měšťané bechyňští, poddaní naší nynější i budaucí, piva bílého vaření v obecném pivovaře, kterýž by jim proto ode mě Václava z Švamberka ustanoven a vystaven byl, i také voda k němu a od něho přivedena, po pořádku každý k svému vlastnímu užítku užívati a to v městě Bechyni i jinam na cizí panství, jestli že by potřeba ukazovala, vystavovali bez překážky jak i naší, tak dědicův našich a držitelův města Bechyně a tobo panství, s tau však vejminkau, když by koliv skrze mě Václava z Švamberka pivovar obecný tu v městě Bechyni ustaviti se dal, aby mohl plat z každé várky a to jmenovitě po šesti groších bílých uložití, a ten plat aby měšťané bechyňští nynější i budaucí, hned jakž by v tom znovu vystaveným pivovaře vařili, dávati a platiti povinni byli; ale před vystavením pivovaru i spilky a před přivedením do něho vody tím platem povinni nejsau a nebudau. A jestli že by který z nás dědicův a budaucích potomkův obyvatelům bechyňským, nynějším neb budaucím, v takovém piva vaření překážku jakau činiti, aneb jim pivovar odjíti a k svému užítku, a zvláště ten, kteréhož Bechyně v držení bude, obrátiti chtěl a chtěli, a též jestli že by bezděčně Bechyňští nuceni byli piva z pivovaru kteréhožkoliv od kteréhožkoliv z nás dědicův budaucích a potomných bráti, tehdy chceme, aby oni měšťané mohli a moc měli o opatření v tom králi J. Mti, nynějšimu pánu našemu nejmilostivějšimu, a potom k jiným budaucím králům českým aneb k místodržícímu J. K. Mti se utícti a za opatření v té věci žádati, čehož jim žádný z nás a potomkův našich zabraňovati nemá, ani je pro takové vznešení trestati, poněvadž toto obdarování dobrovolně činíme, tak aby tím snažěji takovou živností jsauce opatření, pod námi a budaucími seděti a sebe opatrovati mohli.

1619 Také jestli že by kdo z sausedův odjinud piva k šenku voziti chtěl a vozil, toho každého chceme, aby oni sami mezi sebou trestati mohli, jemu taková piva odnítí a s ním naložiti vedle svého zdání. Tomu na svědomí a budaucí paměť my z počátku psaní bratři z Švamberka pečeti naše vlastní a přirozené s jistým naším vědomím, s celým přiznáním, dali jsme přivěsiti k listu tomu, jenž jest dán léta 1553. ve čtvrtek před sv. Janem Křtitelem Božím.

I obávající se nadepsaní měšťané bechyňští, poddaní moji, aby v takové živnosti své od nás i od potomkův budaucích našich překážky neměli, mne jsau za to se vši ponížeností žádali a skrze osoby hodné jmenem vši obce k tomu naschvál vyslané prosili, poněvadž jsau se v mé držení po Václavovi, bratru mém, dostali. abych jim tu milost učinil a to obdarování obnovil a potvrdil. K jichžto prosbě jsauce nakloněn, jim to listem tímto potvrzuji, chtějce tomu konečně, aby často psaní měšťané bechyňští i ta všecka obec pro snadnější jich živnosti té milosti sobě dané i s potomky a budaucími svými užívali, zůstaveni jsauce při všech artikulech v listu doložených nyní i na časy budaucí a věčné, bez všelijaké překážky mé i budaucích držitelův bechyňského panství. Na potvrzení a zdržení toho všeho pečeti svou vlastní s jistým mým vědomím a vůlí dal jsem k listu tomuto přitisknauti a dožádal jsem se urozeného pána, pana Křištofa z Švamberka a na Milevském klášteře, a urozeného vladky pana Vítka Zrzavého¹⁾ a na Skalci, a pana Mikuláše z Vetlé a na Bechyni, že jsau také pečeti své podle mě na svědomí k témuž listu přivěsili, však bez své a budaucích svých škody.“

1568 Datum léta 1568. v pondělí den svatého Františka.

Zdislav
Šternberk
Bechyňský
klášter i ko-
stel vysta-
věl.

1490

Zde málo vejš jmenovaný Zdislav z Šternberka když v svém městě Bechyni od žižkovské rotý rozbořený klášter i kostel Františkánův konventualních, z něho od rotý žižkovské dávno vyhnáných, zase z zřícenin léta 1490. vyzdvihl a o Františkáních Bosácích chvalitebnau pověst uslyšel, to oboje stavení klášter i Nanebevzetí Panny Marie kostel, již tehdáž obojí to obnovené, ano raději z nova vystavené jim Bosákům plně odevzdal, s dovolením Vladislava, krále českého, i kapitoly arcibiskupské pražské, také s potvrzením papeže Innocenciuse VIII. Také tehdejších časův město Plzeň, Kadaň i jiná města a místa v Čechách ty Františkány Bosáky snažně žádala a je přívětivě přijímala.

¹⁾ Čti: ze R z a v é h o.

On Zdislav z Šternberka, království českého nejvyšší kancléř ¹⁾, 1619 ačkoliv to oboje stavení těm Františkánům Bosákům léta 1490. Františkáni Bosáci do bechyňského kláštera uvedeni. měsíce června plně odevzdal, však oni teprva téhož roku jmenovaného a dne 8. října měsíce v přítomnosti Jana, varadinského biskupa a holomauckého sufragana ²⁾, též v přítomnosti mnohých slavných pánův do téhož kláštera i do kostela skrze kněze Antonína z Lipčic, toho času české františkánské sv. Václava provincie vikaria neb místo-provinciále, jemuž on Zdislav, také tehdejší bechyňský farář od obaich těch míst klíče odvedli, uvedeni byli, jichž se 15 počítalo, mezi kterýmižto přednější a kazatelové horliví byli: kněz Bernardinus z Prahy, kněz Alexander z Chrudimě, Jiří z Raudnice, Daniel z Vodňan, Tomáš z Čáslavě, Václav z Evančic, Lukáš z Packova (sic) a Václav z Jihlavi atd., kteří svým horlivým kázáním i pobožným rozmlouváním katolíky v jich samospasitedlné víře potvrzovali, kacíře pak hojně k ní obraceli a připojovali nejenom v městě Bechyni, ale také po celém království českém i v jiných zemích.

Kněz Jakub Picenius svým kázáním jak v Praze, které on tehdáž míval v hlavním kostele sv. Víta na hradě pražském, i také jinde, mnoho tisíc kacířův k víře katolické přivedl a k potvrzení té samospasitedlné víry plný kalich jedu, požeňnav jej znamením sv. kříže, bezškodně vypil, protož také on dosavad s kalichem, z něhož had vystupuje, maluje se.

Podobně tehdáž horlivý kazatel byl Gabriel z Verony ³⁾, františkán Bosák, v českém království tehdáž od sv. Jana Kapistrany nařízený vikarius, který také poslézeji byl v Uhřích agrienským ⁴⁾ biskupem, potom také od papeže Sixta IV. kardinálem sv. Strigia ⁵⁾ a Bacha učiněn, který do českého království Jiřímu Poděbradskému, tehdejšímu v Čechách králi, také k raddám jeho světským i duchovním často psával napomínání víry katolické se tejkající; umřel on Gabriel léta 1486. dne 27. září v Římě a in 1486 ara Coeli pohřben. Jiný také otec duchovní téhož řádu, katolík

¹⁾ Jakožto nejv. kancléř přichází Ladislav ze Šternberka a na Bechyni v letech 1510—1521.

²⁾ Viz nahoře str. 120. pozn. 1.

³⁾ Zvaný Ronconi, o jehož účastenství v českých záležitostech za vlády krále Jiřího z Poděbrad mnoho píše Palacký ve svazku II. dílu IV. str. 262. a násl.

⁴⁾ Rozuměj: Jagerským.

⁵⁾ Má státi: sv. Sergia.

- 1619 a kazatel horlivý, byl kněz Pavel z Moravy, jinak Moravan, v Novém Městě pražském u sv. Ambrože, „na Kovárně“, kde dosavad bydlejí otcové téhož sv. řádu, z království hibernského do Čech přichozí, mnoho dobrého pro církev Kristovou spůsobil, byv on tehdáž v tom klášteře sv. Ambrože kvardianem, také poslézeji toho sv. řádu v Čechách provincialem, který pro svá proti Husitům a jiným kacířům horlivá kázání od papeže Sixta IV. léta 1490. učiněn byl v království českém papežským kazatelem, kterážto moc a důstojnost jemu spíšeji nežli dána byla, on čtyry knížky, od nějakého bludníka Jiří Medicus nazvaného proti víře katolické bludně sepsané a vytištěné a za bludné i kacířské od vídenského učení literního uznané, léta 1486. veřejně spáliti dal, jehož horlivým přičiněním léta 1490. dne 1. dubna v Zelený čtvrtek pan Vilém Pernštejn, v Čechách i v Moravě stavu panského slavný pán a království českého nejvyšší hofmistr, odřeknauce se kacířského bludu, přistaupil k víře katolické, která u klášteře sv. Bernardina františkánův Bosákův v brněnském předměstí před tím Pavlem Moravánem, také knězem Jakubem Rušanem, téhož kláštera vikariusem, a knězem Petrem z Jindřichovského Hradce, jinak z Nového domu, vůbec on pan Vilém z Pernštejna a na Helfensteině vyznal, potom léta 1520., v pondělí po Provodné neděli umřel a v Daubravnickém kostele pochován byl v Moravě¹⁾; kněz pak Bosák Pavel z Moravy umřel v Brně léta 1491. dne 19. března; kněz Jakub z Velkého Glogova umřel léta 1488. dne 25. ledna v Kadani, českém městě, též kněz František z města Budišiny umřel také v Kadani léta 1480. — Také Jakub z Krupky, všickni téhož bosáckého řádu Františkáni, v Čechách provincialové a proti Husitům horliví kazatelové, s jinými svými spolufrantiškány mnoho dobrého pro rozmnožení víry katolické spůsobili.

Zdislav ko-
stely be-
chyňské
obohatil.

Často zde jmenovaný pan Zdislav z Šternberka kostelům bechyňským: Panny Marie Nanebevzetí františkánskému, sv. Matěje farnímu a sv. Jiří filiálnímu v tom bechyňském zámku dosavad se nacházejícímu, mnohá pěkná mešní raucha, kalichy, monstrance a jiné potřebné drahé kostelní věci daroval, je v zámku tom svým bechyňským do bezpečného místa počestně složití a zamknauti poručil, daje od těch dveří klíč jeden faráři svému bechyňskému, druhý kvardiánovi františkánskému a třetí pro sebe i pro své poslaupníky, téhož panství budaucí držitele zanechal, také i to

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 179.

listem svým 1490. zaopatřil, aby ty klíče těch tří osobách na 1619
věčné časy opatrovány byly, napomínaje své potomky, aby se oni 1490
snažili podobné věci rozmnožovati. Ten jeho list dožádaní páni
svědkové: Markvart z Rakovic, Petr Kořenský z Terešova, Adaukt
Koře¹⁾ z Dobrše a Václav Bilehoš²⁾ z Milčice podepsali i také
pečetmi svými stvrdili. On pan Zdislav ačkoliv v Bechyni kostel
františkánský z zřícenin léta 1490. vyzdvihl, však opět léta 1501.
dne 29. dubna nový grunty při něm pro stavení obšírnějšího téhož
Panny Marie kostela františkánského poručil kopati. — Tak píše
Bartoloměj Paprocký v svém vypsání rodů českých o páních z Štern-
berka na stránce 186.

Grunty pro
nový kostel
dal kopati.

1501

Jak šťastně ten pán usnul v Pánu a kde tělo jeho odpočívá,
o tom v krátkosti jedná a píše Poselkyně starých příběhův českých
na stránce 974. Ten pán byl velký ctitel sv. Františka Serafinského
a proto také věrný milovník jeho duchovních synův Františkánův,
který jim nejenom při mši svaté pobožně, ale také při jich stole
poníženě sloužil, nemocné navštěvoval, jim od svého stolu krmičky
posílával a všemožně staral se o ně všechny. Žádný v přítomnosti
jeho nic proti tomu svatému řádu mluvit nesměl, chtěl-li jeho
dobrým přítelem býti. Začkoliv on od některého Františkána
žádán byl, ochotnou pomocí tu žádost vykonával a o rozmnožení
těch duchovních otcův všemožně pečoval. — Píše vejš jmeno-
vaný Bartoš neb Bartoloměj Paprocký v své o panských rodech
českých knize na stránce 186., že on pan Zdislav dne 26. dubna
měsíce po vejroční památce sv. Marka evangelisty 1502. léta svůj
život dokonál.

Umřel.

Františká-
nům mnoho
dobrého či-
nil.
Arbor histo-
ria vetu-
stissima pro-
vinc. Bohem.

1502

Ladislav z Šternberka, nejvyšší království českého kancléř
a Vladislavovi králi českému tak milý, že také od něho učiněn
byl královských dědicův poručníkem i také království českého
i připojených zemí vladařem, (o tom píše Poselkyně starých pří-
běhův českých na stránce neb listu 997—999) velký dobrodinec
bechyňských i jinde františkánův Bosákův, zvlášť jich kostela,
kterému nejenom mnohých dobrých potřeb kostelních v svém živo-
bytí daroval, ale také umíraje své srdce do něho pohřbíti rozkázal
i svým kšaftem to potvrdil. Ty kostelní od něho Panně Marii daní
klenotové zběr kacířská poslednějších časův svatokrádežně roze-
brala, když františkány Bosáky z něho vyhnala, klášter i kostel

Ladislav
Šternberk
pán vřáctný
umřel.

¹⁾ Čti: Koc.

²⁾ Správně: Bolehoš.

1619 oblaupila i porušila. — Umřel on v městečku Plánici českém
1521 léta 1521., jemuž to městečko přináleželo.

Jan biskup
do řádu bo-
sackého
vstoupil.

1492. Častěji zde málo vejš připomenutý Jan Varadinský v Uhřích biskup a suffragan holomaucký, spíše nežli do řeholi františkánův Bosákův léta 1492. vstoupil, kostel v Holomauci založiti a vystavěti dal, který pod jmenem Všech Svatých posvěcen byl. Tomu kostelu, také varadinskému a budínskému, hlavním v Uhřích obaum, také kostelům jiným mnohá mešná raucha, zlatem a drahými perlami bohatě ozdobená daroval, ale také padesáte tisíc uherských dukátův na potřeby kostelní vynaložil. Posledně v hradištským františkánův Bosákův kláštere moravským, k českému království připojeným, ježž on na svůj náklad vystavěti dal i kostel, byv on již

Klášter v
Hradišti vy-
stavěl a v
něm umřel.

1509 tehdáž muž starýho věku, dne 17. června léta 1509. (někteří píší 1510. léta) v Pánu usnul ¹⁾, jehož hrob také Vladislav král český, z Uher do Slezska skrze Moravu když jel, nejenom navštívil, ale také při tom hrobu mnoho slz vylil pro lásku, kterau on král k tomu Janovi biskupovi mívál. — Ten varadinský biskup měl své příměnní Vítěz ²⁾).

Král navští-
vil jeho
hrob.

Kláštor fran-
tiskánský v
Plzni dostali
frantiskáni
Bosáci.

Václav toho jmena III., král český čtvrtý, Anyžky, klášterné panny v řehole sv. Kláry Pánu Kristu ženichu svému v Staré Praze pobožně slaužící, vlastní bratr, v Městě Plzni Nové roku 1246. Menším bratrům Františkánům klášter i kostel pod jmenem Nanebevzetí Panny Marie vystavěti dal, a to oboje potom léta 1460. dne 11. máje měsíce papež Pius II. františkánům Bosákům odevzdal. Posvěcení téhož kostela konává se každoročně v neděli mezi oktavem Těla Božfho. Do toho františkánského kostela Jan Žižka 1420. roku svý koně postaviti dal a z Plzně utekl.

Jan Žižka
svý koně do
kostela dal
postaviti.

Zloděje
obraz za ru-
ku uchýtil.

Když zloděj v kostele sv. Jakuba františkánským 1400. roku v Starém Městě pražském z obrazu Panny Marie chtěl okrasu bráti, ten dřevěnný obraz za ruku [toho zloděje] popadl a tak dluho držel, dokad postižen nebyl a do žaláře doveden; saudcové tomu svatokrádežníkovi ruku utíli a k tomu obrazu přivěsiti dali.

Jan Žižka, Václav Koranda i jiní do města Plzně roku

¹⁾ Viz nahore str. 120., pozn. 1.

²⁾ V tom jest omyl. — Jan Vítěz ze Zredna byl také sice biskupem Varadinským, ale již roku 1465. stal se arcibiskupem Ostřehomským. Zemřel pak již 8. srpna l. 1472., kdežto nástupce jeho Jan Filipec, Bosák zvaný, který zde jediné mluiti se může, zemřel vskutku r. 1509. Viz Palackého Děje V. 1. str. 54.

1420. příchozí kacířové v tom městě Nové Plzni se zdržovali, velmi se o to snažili a pracovali, aby téhož města obyvatele, horlivý katolíky, k svému bludu táborskému přitáhli, ale řeholníci v tom městě tehdaž bydlící, mezi nimiž také se nacházeli Servité neb Panny Marie služebníci, proti těm kacířům horlivě kázali a Plzeňský v katolické víře posilňovali. Od tehdejšího času Plzeňští žádného čeledína kacíře v svém městě netrpějí, byvše oni vždycky horliví, stálí katolíci¹⁾.

1619

1420

Jan Žižka
napomínal
Plzeňské k
bludu svý-
mu.

Čeled kacíř-
skau Plzeň-
ští netrpějí.

On Žižka roku 1420. dne 25. března před polednem svedl bitvu s Kutnohorskými; nemaje při sobě žádných svých jízdných a vida se mdlým býti proti Kutnohorským, u jednoho lesa s koně zstaupil a jej samýho pustiv, sám pěšky do lesův a do hor pospíchal a tentokráte přemožen byl, který třiceti a vícekráté vítězil.

Žižka pře-
možen byl u
rybníka.

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 311.

Kapitola třináctá.

Ferdinand II., císař římský a král český, v počtu dvacátý první.

1619
Ferdinand
ujal se správ-
vy.

Již dotknutého 1619. roku po smrti Matiaše císaře Ferdi-
nand II., uherský a český král, když se správy obojího ujal,
velkau starostí v tom svém začatém králování pro mnohé nepřá-
telské bauře zaměstknán býti počal, z nichž nejpřednější a nejne-
bezpečnější v Čechách byla ta, která minulého roku za příčinou
náboženství svůj počátek vzala, den po den více a více se rozmá-
hala a mnoho zlého jak v Čechách, tak také v okolních zemích
spůsobila, čehož se každý z následujících kapitol dostatečně a
pravdivě dočísti může. A ačkoliv on Ferdinand po smrti císaře
Matiaše do Uher, do Čech a do jiných k těm královstvím přivtě-
lených, jakož také do jiných svých dědičných zemí, odevřené listy
a psaní vyslal¹⁾, žádaje stavy, aby jemu věrnost a poslušnost
slibovali, připovídaje jim, že dle svých reversův neb zápisův
všeckno činiti chce; ale pro takový odevřený list mezi stavy
českými větší bauře vznikla. List neb psaní, které on Ferdinand
po smrti Matiaše císaře v Smrtedlnau neděli z Vídně do Prahy
k svým místodržícím odeslal²⁾, jest následující:

Psalní k mí-
stodržícím
do Prahy
Ferdinand
poslal.

Ferdinand, z Boží milosti uherský, český atd. král atd.
Urození a stateční věrní milí! — Tajna vás nečiníme, kterak
Bůh všemohaucí s velkau žalostí nás navštíviti a nejjasnějšího,
nejmocnějšího mocnáře, kníže a pána, pana Matiaše, našeho nej-
milejšího pana strejce a pana otce a vašeho nejmilostivějšího
krále a pána slavné paměti, dne včerejšího mezi osmau a devátou
hodinou před polednem z bídy světa do věčné slávy, jakž o tom
nepochybujeme, povolati ráčil. Poněvadž pak nám, jakožto milo-
stivému králi českému, všeckna správa a péče království českého

¹⁾ Skála III. 92.

²⁾ Ibidem str. 88.

přináleží, protož vás všechny místodržící, v témž království od 1619
 J. M. Cské a Kské slavné paměti ustanovený, při takových vašich
 auřadech dle předešle vám dané instrukcí neb dokonalého naří-
 zení až do dalšího našeho nejmilostivějšího nařízení zanecháváme,
 přitom vám milostivě poraučejíce, aby ste jiným auředníkům
 zemským, raddám, dvorského i komorního saudu přisedícím, též
 přítomným i nepřítomným z obce osobám, Pražanům i jiným
 městům takové truchlivé noviny, totiž smrt našeho i jich krále
 a pána oznámili, všechny raddy a nej přednější osoby z obyvatelův
 království českého napomenuli a jim nařídili, aby oni dle staro-
 bylého obyčeje a chvalitebného v smutek se oblekli, přitom jim
 věděti dajíce i to, že my při korunování stavům království českého
 od nás daný revers, zápis, též všechna privilegia, svobody, vejsady
 a chvalitebné řády potvrditi a to potvrzení nejvyššímu purkrabímu
 do rukau dáti i dáleji s pomocí Boží před všemi jinými věcmi
 o to naši největší a nejmilostivější péči míti připovídáme, aby
 naše království české k svému předešlému žádostivému pokoji
 přišlo, obyvatelé jeho a poddaní naši v lásce a v svornosti po-
 kojně živi byli, též nad spravedlností a dobrým řádem ochranná
 ruka se držela, o čemž urozený a náš milý Adam z Waldšteina,
 nejvyšší zemský hofmistr království českého, při svém k vám do
 Prahy příjezdu obšírnau a dostatečnou zprávu učiní; té naděje
 k vám a k všechněm obyvatelům často jmenovaného království
 českého jsauce, (poněvadž my to všechno, cokoliv jsme připoví-
 dali a přísězně při korunování našem témuž království českému
 učiniti se zavázali, skutkem dokázati připovídáme) že vy a s vámi
 obyvatelé téhož království všickni, pamatujíce na povinnost vaši,
 kterau jste se nám, jakožto králi vašemu nejmilostivějšímu, zavá-
 zali, skutečnou věrnost i poddanost každého času prokazovati
 budete a budau.

Dáno v Vídni v neděli Smrtdlnau léta 1619.

Jiné psaní on Ferdinand král v sobotu po slavnosti Veliko-
 noční do Prahy stavům českým odslal, mocí kteréhožto psaní on
 všechny svobody, také to všechno, čím se koliv při svém na krá-
 lovství českém korunování stavům téhož království zavázal, milo-
 stivě potvrzoval. Toho psaní následující jest obsažení¹⁾:

Jiné psaní a
 potvrzení
 svobod atd.
 král poslal.

My Fedinand II., z Boží milosti uherský, český, dalmatský,
 charvátský král, arcikníže rakauské, markrabí moravské, kníže
 lucemburské a slezské, markrabí lužické atd.

¹⁾ Skála III. 98.

1619 Známo činíme tímto listem před jedním každým, že jsme my při našich na království české korunování připověděli korunu českou obhajovati, všechny urozené pány, rytíře, Pražany a jiná města, i všechny obce k české koruně náležející při jich právech, řádech, majestátech, privilejiích, svobodách, vejsadách, obdarování a milostech, jak v příčině náboženství a jiných politických věcech, tak také při zřízení zemském a sněmovních snešení i sjednocení,

1608 zvláště které se léta 1608. a léta 1610. z obojí strany, jak pod

1610 jednau tak i pod obojí způsobau Krista Pána přijímajících, v krá-

Erbanung co lovství českém stalo, jakož také přitom sjednocení a erbanunku jest. neb při dědičné smlauvě, která se stala mezi stavy českými pod

obojí a mezi knížaty a stavy slezskými při obecným sněmu léta 1609. v příčině náboženství (která však katolíkům pod jednau způsobau přijímajícím k žádné ujmě býti nemá) držaném, také při všech chvalitebných a starých zvyklostech a obyčejích, zvláště od slavné paměti krále Otokara, krále Jana, císaře Karla IV., krále Václava, císaře Zikmunda, krále Albrechta, krále Ladislava, krále Jiřího, krále Vladislava, císaře Ferdinanda, císaře Maximiliána císaře Rudolfa a císaře Matiaše, našeho nejmilostivějšího pana strojce a pana otce, vyšlý a daný reversy neb zápisy bez všeho odporu zůstaviti i je skutečně obhajovati.

Revers, jinak zápis.

Hrad Karl-
stein atd.
světen býti
nemá.

Item dáleji sme se při témž korunování na království české zavázali a slibovali, že žádnému hrad Karlstein, korunu a jiné klenoty i dsky zemské s všemi privilejiemi bez vůle pánův auředníkův a radd zemských, ani bez vůle rytířstva království českého a Měst pražských vydati a svěřovati nechceme.

Král držeti
má rád.

Item také sme připověděli, že se dle starobylého v království českém zvyklého řádu řídit i je držiti chceme.

Cizozemec
do auřadu
přijati býti
nemá.

Item připověděli sme dáleji, že žádného cizozemce, ani duchovního ani světského stavu, mimo rozených Čechův k auřadům zemským, jak k světským tak k duchovním, dosazovati, ani jim zámky, hrady a města koruny české k opatrování dávati nechceme, nýbrž všeckno s raddami našimi činiti chceme i také ve všech zemích, k tomuto českému království přivtělených, tak všechno zachovati máme, jak se to za císaře Karla IV. a jiných králův českých, předkův našich, dalo a zachovááno bylo.

Od českého
království
nic neodci-
zovati.

Item připověděli jsme, že žádné země, knížetství, města, hrady, sídla, ani jaká jiná panství a statky, k českému království příslušející, od téhož království odcizovati, aneb jakým koliv způsobem měniti a zastavovati nechceme, nýbrž co od tý koruny

české již odcizeno neb zastaveno jest, to zase my přivtělití a vy- 1619
platiti sme se zavázali.

Item připověděli sme českau minci žádným způsobem ne- Mince nemá
zlehčovati a neměnití bez vůle českého království, nýbrž dle se zlehčova-
ti.
ustanovení a svobod téhož království na svém zrnu ji držeti.

Item, komu naši předkové, císařové a čeští králové, co dání Vejskazy
a co stavům, jedné neb víceji osobám, buď na královských, du- král platiti
chovných neb lenních statcích vykazovati připověděli, to my všechno má.
vyplniti chceme, však s tau vejmínkau, jestli to proti milosti a
svobodám, od krále Vladislava slavné paměti stavům téhož králov-
ství českého daným, čeliti nebude.

Item připověděli sme jednoho každého zvlášť při jeho sprave- Každý při
dlnostech, řádích, privilejiích, vejsadách, zvyklostech, milostech svých svobo-
a obdarování všechněch, jak mnoho kterému stavu přísluší, věrně dach zach-
zachovati. K většimu pak toho všeho potvrzení ráčili jsme k to- vau býti má.
muto listu naši královskou pečeť přivěsiti.

Dáno v našem městě Vídni v sobotu po slavnosti velikonoční
léta 1619., království našich uherského prvního a království českého
druhého roku.

Vejš dotknuté první psaní z Vědně, v neděli Smrtedlnau Nová baute
královským místodržícím do Prahy poslané, začatau v Čechách proti Ferdi-
bauřku (jak již dotknuto jest) více zbauřilo, proto že v něm krá- nandovi.
lovských místodržících, zemských auředníkův, dvorského i komor-
ního saudu přísedících a radd zmínka se stala, z nichž někteří
již od českých stavův pod obojí a od direktorův v obecném shro-
máždění na hradě pražském držaném z jich auředův bezprávně
a nevině propuštění byli. Z té tehdy příčiny direktorové neb řidi-
telové pod obojí království českého tu bauřku již trochu utišenau
zdvihati počali, v svém dávno před sebe vzatém aumyslu se posil-
ňovali, odevřené listy do krajův posílali, je čísti i na veřejná místa
zavěsiti rozkázali, v nich tyto věci dokládajíce: Poněvadž Bůh Listy do kra-
všemohaucí dle své božské vůle J. M. Cskau, našeho nejmilosti- jův posílali
vějšího krále a pána, z tohoto světa povolati ráčil, nepřátelé direktorů.
království českého nepřestávají svau vojenskau mocí to království
hubiti a kaziti a mimo ten lid svůj vojanský, který v tomto králov-
ství již velké nepřátelství proti národu českému provozoval, nové
vojsko v rozličných zemích tím aumyslem najímají, aby je na zkázu
českého národu do Čech k pomoci druhému vojsku svému tím
spíše poslali. Pročež aby stavové, jakožto Boha a své vlasti milov-
níci, jistau veřejnost po celém království českém nařídili a co nej-

Veřejnost
nařizena.

1619 víceji branného lidu dle možnosti shledali, který by každého času potřebného proti nepřátelům vyslán býti mohl ²⁾).

Bukvoj v Čechách opět zle hospodářil.

O tom veřejném direktorův nařízení a o české vojenské veřejnosti hrabě Bukvoj, císařského vojska vůdce, zvědév, hned z Českých Budějovic a z Krumlova nový nepřátelský vejpadý činiti začal a velké škody ohněm, mečem a drancováním v sausedstvu činil; což aby se jemu aspoň některak zamezilo, nejvyšší Chinský ³⁾ s jedním tisícem jízdného a s pěti sty pěšího lidu válečného českého k městu Polné pospíchal, od něhož nedaleko čtyry sta hejdukův tajně nalezna, všechny téměř zmordoval a jim v Čechách nashromážděné velké kořisti všechny odjal.

Hejduci u Polné pobítili.

Ferdinand do Španíhel o pomoc poslal.

Dne 2. dubna měsíce pan Linhart z Harrachu a Heřman Kvestenberg od krále Ferdinanda do města Brüslu a posledně i do Španíhel vysláni byli, aby španihelskému králi žádost a mínění Ferdinanda krále přednesli, od nichž také po krátkým čase tři hbití poslové do Vídně k Ferdinandovi přijeli, oznamující, že král španihelský v své zemi mediolánské třiceti tisíc dobrých vojákův pospolu má, kteréžto vojsko, jestli je Ferdinand míti žádá, co nejspíšeji z mediolánské země do místa sobě vykázaného vyjiti bude moci. Také čtyry tisíce vojska od Leopolda, arciknížete rakauského, které najaté jest, že se co nejspíšeji najíti dají. — Stavové čeští a direktorové ty věci dávno předzvěděvše, o nich písebnau zprávu dne 3. téhož dubna měsíce kurfirštu saskému i falckraběti učinili a skrze jich země svobodný průchod i vojenskau pomoc žádali, což oboje také jim připovědno bylo.

Ji dostal.

Frank sádal více vojska.

Dne 4. dubna nejvyšší Frank, jistého počtu vojska českého vůdce a auředlnfk, s některými pány českými před pány stavy a direktory na hradě pražském shromážděné předstaupil, jim správu českého království učinil a za připověděnau vojenskau pomoc, v tak nebezpečném čase velmi potřebnau, snažně žádal.

Královští od Čechův porašení.

Dne 6. téhož měsíce nejvyšší Chinský s vojskem svým českým od Polny blíž Českých Budějovic přijeda a že krále Ferdinanda vojsko z téhož města Budějovic na pícování a pro kořist vyjelo, zvědév, vzal hned pět praporcův jízdného vojska, za královskými se pustil a díl jeden královských vojákův zastřihna, jich 20 zmordoval i také některé zajal, kteří vyznali, že jich tovaryši jízdní i pěší čtyry sta silní, z Budějovic na panství pana Šamberka (sic) ⁴⁾

²⁾ Skála III. 96.

³⁾ Oldřich. — Skála III. 96.

⁴⁾ Správné: Šamberka, jemuž náleželo panství Třeboňské.

vpadli a 30 vozův rozličnou kořistí i pětí naplněných sebou vezau. 1619
 Uslyšev to nejvyšší Chinský, za nimi pospíchal a je taky v širém poli zastihl, kteří však do nejbližší vesnice ustaupili a domy v ní opanujíce, tři hodiny pořád z nich se mužně bránili, poněvadž k nim jízdní chinští přistaupiti nemohli; až poslední Jan Jiří hrabě z Salmu (sic) ¹⁾ s jedním praporcem pěchoty k pomoci Chinskému přijda a zapáliv z dvou stran několik chalup, královské k vzdání přinutil. — Z těch 400 královských toliko 140 jízdných i pěších k zajetí přišlo, ostatní všickni zmordováni byli. Z českého vojska ne sice tak mnoho osob zhynulo, ale mnoho koní zastřeleno bylo. Po takovém vítězství české vojsko své ležení u Budějovic, ač dosti daleko od města, založilo, že pak ono celé město neoblehlo, protože hrabě Bukvoj, v tom městě tehdáž s vojskem svým královským bydleje, před městem všeliký násypy dělati dal a den po dni k českému vojsku se blížil, i také na ně jak z menší tak také z větší zbraně střílel, jemuž také Čechové podobnou střelbou odpírali.

Čechové položili se blízko Budějovic.

Dne 9. dubna čeští direktorové knížeti bavorskému psaní poslali ²⁾ a mezi jinými žádostmi také tuto doložili, aby přichozímu španihelskému vojsku, k pomoci králi Ferdinandovi pospíchajcímu, skrze svou zem bavorskou žádného průchodu nedovoloval; což jestli se stane a ten španihelský lid vojenský do těchto okolních zemí skrze bavorskou zem svůj svobodný průchod máti bude, že skrze to nejenom království české a k němu přivtělené i v nově sjednocené jiné země, ale také kurfiršti a stavové celé svaté říše, také i J. Mti Knížecí vlastní zem a její obyvatelé velké nepřítelosti i velké vylití neviné krve jistě zakusiti budou museti. Na tu direktorův českých žádost kníže bavorské písebně odpověděl, také podstatné příčiny dokládal, pro které tomu španihelskému vojsku z Mediolánu přichozímu svobodný průchod musí dáti, stavy české přitom napomínajíce, aby pro uvarování dalšího krve vylití Ferdinanda za svého krále uznali, s ním v pokoji vjíti se snažili a jemu se v pokore poddali.

Vojsko španihelské aby puštěno nebylo skrze bavorskou zem.

Dne 15. dubna hrabě z Turnu direktorům do Prahy psal, 1619
 jich žádaje, aby mu vojsko, které rytířstvo české na svých gruntech a panstvích sebralo, co nejspíšeji poslané bylo.

Hrabě z Turnu o vojsko psal do Prahy.

Dne 18. dubna 170 jízdných a 600 pěších, také 36 vozův špižných z kraje Litoměřického rytířstvo odeslalo, při němž také

Vojsko došlo.

¹⁾ Správně: z Solmsu.

²⁾ Skála III. 103.

1619 každé hodiny z Slánského i z Rakovnického kraje vojsko od rytířstva shromážděné se očekávalo, s kterým také páni i rytířstvo dle sněmovního v Praze snešení do pole osobně jeti museli.

Dne 19. dubna jeden praporec jízdných, mladšímu knížeti z Lauenburgu přínaležející, k již jmenovanému vojsku českému (jehož vůdce byl často jmenovaný Jindřich Mates hrabě z Turnu na Veliši a Vintířově, J. M. České někdejší válečná radda a nejvyšší sudí dvorský království českého, a tohoto vojska českého, jinak stavovského, nejvyšší general-leutenant) pospíchal. — Toho času Karel starší Žerotín, který sice vřdyckny dobrý císařský zůstával, z Moravy psal direktorům do Prahy, jim věděti dávaje, že netoliko on s lidem svým k stavům českým připojiti se zavázal, ano také již skutečně k jich vojsku se připojil, ale také že všemožně o to s moravskými stavy pracovati bude, aby příkladem jeho také oni jednotu s Čechy učinili a nic nepřátelského proti koruně české budaucně nečinili.

Z Turnu kdo byl.

Dne 23. dubna královští neb Ferdinanda krále vojáci, z města Českých Budějovic na české vojsko blíž toho města ležící nena-dále vypadše, dosti dluho s nimi se potýkali, až posledně hrabě z Hohencollernu (sic)¹⁾ od Čechův když zastřelen byl, jej královští vzali a s ním se zpátkem do Budějovic navrátili, zanechavše mnoho svých na bojišti pobitých.

Královští na Čechy vypadli a ustanovili museli.

Stavové moravští když na žádost stavů a direktorův českých s nimi proti Ferdinandu králi sjednotiti se nechtěli, s kterými se již evangelistští Rakušané, také Slezáci i Lužáci sjednotili, časné Čechové Moravanům o tom věděti dali, jestli s nimi nebudau chtíti v jednotu vjíti, že do jich markrabství moravského své vojsko co nejspíše vyslati a je k takovému sjednocení mocně přinutiti chtějí.

Za tou příčinou František kardinal z Ditrichštejna, holomaucký biskup, vezma to psaní od stavův českých k Moravanům poslané, s ním do Vídně k Ferdinandovi králi pospíchal a jemu to psaní dodaje, zase neprodleně do Moravy se navrátil. On při svém navracení, také kníže Lichtenštejn i nejvyšší Waldštejn, stavy moravské napomínaje, aby s Čechy proti Ferdinandovi králi do žádné jednoty se nedávali, raději témuž králi, tak jak začali, věrní zůstali, což také Moravané jednosvorně učiniti připovéděli. — I zvěděvše o tom čeští direktorové, hned Jindřichovi Matesovi hraběti z Turnu s vojskem českým do Moravy vpadnauti a Moravany k jednotě

¹⁾ Má se míniti hrabě z Hohenlohe (či z Hollochu), který ale nebyl v potýčce této zastřelen, nýbrž pouze postřelen.

s Čechy přinutiti poručili. On hrabě to poručení dostana, s českým vojskem jak pěším tak jizdným sobě svěřeným a šestnácte tisíc silným, dne 20. téhož dubna měsíce k Moravě se hnul a dne 22. téhož měsíce k Jihlavě přijda, ihned se města bez všeho odporování zmocnil, je vojskem osadil, hlauběji do Moravy pospíchal a kam jenom přišel, všechno sobě podmanil, jako: město Třebíč, Moravské Budějovice, probošství sv. Hipolita, jinak Peltuberg blíž Znojma, také pod Znojmem Lučky, klášter premonstratský, podobně město Znojmo bez odporu dostal a je lidem svým osadil.

1619
České vojsko
do Moravy
vpadlo.

Třebíč, Bu-
dějovice,
Znojmo, Pel-
tenberg,
Lučky klá-
ster.

Město Znojmo hrabě Tampir s vojskem Ferdinanda krále sice osaditi mnil, ale pozdě, když ono již od hraběte z Turnu osazeno bylo, k němu přijeda, zpátkem k Rakausům obrátiti se musel. — Spíše nežli s tím sobě svěřeným vojskem hrabě z Turnu do Moravy vtrhl, všem vojákům skrze jich auředlníky pověditi rozkázal: Který by koliv voják nejmenší škodu buď skrze krádrž, neb jakým koliv jiným způsobem obyvatelům jak v Čechách tak i na Moravě i v jiných sjednocených zemí učinil, ten že bez milosti oběšen býti má a bude. Podle tak přísného napomenutí všickni se zachovali, Moravanům v ničem neškodili a tím je sobě všechny náchylné učinili. — Z druhé také od Slezska strany vojsko slezské do Moravy tím aumyslem jako Čechové pospíchalo a zmocníce se města Opavy, také jiných dále v Moravě míst, k Holomauci se blížilo. Kardinal z Ditrichšteina poznáváje, že odnikud pomoci žádné Morava k vyhnání českého a slezského vojska míti nemůže, svýho věrného dvořanína příjmím Golthausa k hraběti Turnovi do Znojma poslal, jemu věděti dáváje, že on sice s českými stavy v jednotu vchází, však ne sice proto, jako by skrze tu jednotu Ferdinandovi, svému rádně korunovanému králi a pánu, se protiviti, aneb něco nepřátelského proti němu před sebe bráti měl, ale to že činí aumyslem tím, aby Morava s korunau českau v dobrém srozumění a v dobrém sausedstvu na další léta trvala. Také jini moravští katoličtí páni, zvlášť kníže z Lichtenšteina, svý posly k témuž hraběti Turnovi poslali a od něho bezpečný glejt do Brna se sjeti žádali, kde by od stavů českých žádanau jednotu ustanoviti a potvrditi mohli, kterýžto glejt také jim dán byl.

Škody neči-
nlo.

Moravané
katoličtí k
jednotě s
Čechy přis-
tupovali.

Dne 10. dubna Ladislav Popel z Lobkovic, markrabství moravského hejtman, za příčinou nenadále do Moravy příchozího vojska českého hraběti Turnovi z Brna do Znojma psaní poslal, příčinu toho vojenského vpádu věděti žádaje; jemuž hrabě z Turnu skrze téhož vyslaného písebnau odpověď odeslal, že on to na poručení pánův českých stavů a direktorův učiniti musel, však žádnému že tím

Proč vojsko
české do Mo-
ravy vpadlo.

1619 vojskem škoditi nechce, méněji, aby skrze to vojsko markrabství moravské mělo jakou auhonu míti a zkázu vzíti; leda že by buď celá Morava aneb někteří v ní obyvatelé jaké nepřátelství proti království českému zdvihati a s týmž královstvím učiněnou smlauvu a jednotu rušiti chtěli, aneb kdyby někteří Moravané s týmž královstvím v takovou jednotu vstaupiti nechtěli, k těm a k takovým, jakožto k našim nepřátelům patrným, také nepřátelsky zachovati se máme¹⁾.

Evangelické
Moravané do
Znojma k
Turnuvisi
sjeli.

Dne 30. dubna stavové moravští evangelického náboženství v počtu velkém do Znojma se sjeli, chtěce do Brna k obecnému sněmu společně jeti; ale hrabě z Turnu jim věrnau vejstrahu dal i také jich žádal, do Brna aby nejezdili, chtějí-li velkému nebezpečení ujíti, poněvadž nejvyšší Albrecht z Waldšteina a nejvyšší Jiří z Náchoda na ně pozorné oko má, jim škoditi chtěje. Jestli by pak přece do téhož města k tomu sněmu jeti chtěli, bez doprovázení vojenského aby se na cestu nedávali. Toho času on hrabě z Turnu v městě Znojmě jmenem stavů a direktorův českých o obnovení předešlé jednoty a o jiných potřebných věcích jednati nepřestával.

Vojsko moravské svých nejvyšších poslauchati nechtělo.

Mezi tím, když se ty věci v Znojmě dály, nejvyšší Albrecht z Waldšteina s svým jedním regementem, s kterým tehdaž v Holomauci ležel, z téhož města vyšel, chtěje se s ním na uherských hranicích blíž města Skalice položití a Uhrům cestu zastaupiti, aby Čechům do Moravy k pomoci přijíti nemohli, k němuž také hrabě Tampir s Ferdinandovým lidem královským, také i nejvyšší Jiří z Náchoda s svým tisícem jizdného lidu moravského přistaupiti měli, o to se starajíce, aby to uherské vojsko k sobě přitáhli, které českému vojsku na pomoc jíti mělo, a s jeho pomocí i svou celau mocí města Holomauce i města Brna v čas obecního sněmu se zmocnili. Ale vojsko jak téhož Albrechta z Waldšteina, tak Jiřího z Náchoda přijda do pole, vůli a předsevzetí těch dvou svých nejvyšších auředníkův vykonati nechtělo a Jiřího z Náchoda vojsko v širém poli, obstaupivše toho svého nejvyššího, směle se prohlásilo, že z toho místa se nehne, dokud oznámeno nebude, kam a proti jakému nepříteli jíti a co činiti má.

Když pak on Jiří z Náchoda od Ladislava Popele z Lobkovic, markrabství moravského hejtmana, sobě dané psaní a poručení, kam s tím regementem jíti má, ukázal i přečísti dal, hned všickni jednosvorně mluviti počali, že oni nejsau od zemského

¹⁾ Dačický I. 255.; Skála III. 122.

hejtmana, ale od stavův moravských najati a jim že poslušnost a věrnost slibovali, protož také že takovému žádné moci nemají-
címu poručení zadosti činiti a s nejvyšším svým na ten čas dále
jeti nemohau. To také ti, jenž tak mluvili, skutečně učinili, když
přistaupivše k svému nejvyššímu leutenambtu Stubenffolovi ¹⁾ s ním
se zpátkem k Brnu obrátili, ostatní pak, ač v malém počtu, předce
s svým nejvyšším Jiřím z Náchodu k uherským hranicům pospí-
chali. Podobně učinili druzí moravští vojáci svými nejvyššímu
Albrechtovi z Waldšteina ²⁾ — Ti oba nejvyšší, ačkoliv s malým
počtem lidu svého, předce svůj aumysl a své předsevzeti vykonati
chtěli, však za to svých auřadův zbaveni byli, když po několika
dnech stavové moravští v Brně na sněmu shromáždění místo již
jmenovaných dvauch nejvyšších nad svým moravským lidem, totiž
nad dvěma tisíci jizdného a nad třemi tisíci pěšího vojska, jiný
nejvyšší správce: Fridricha z Tiffenbachu a Ladislava Viléma (sic) ³⁾
z Žerotína na Bředslavi a Moravské Třebové ustanovili, nejvyš-
šímu pak leutenambtovi Štubenffolovi město Brno pod stráž svěřili.

Albrecht z
Waldšteina
a Jiří z Ná-
choda sprá-
vu vojen-
skau ztratili.

Dne 1. máje měsíce stavové moravští evangeličtí, vezmauce
nejvyššího Šenlincký (sic) ⁴⁾ nazvaného s osmi sty jizdného vojska
pro stráž svau, z města Znojma vyjeli a druhého dne do Brna
přijeli, když před městem sedm praporcův neb sedm set českých
vojákův jizdných v širém poli státi zanechajíce, s jedním stem
kozákův do Brna vjeli s svých koní zstaupili a do domu pana
z Austerlic ⁵⁾ k pánům stavům moravským, v tom domě raddu
držícím, vešli. Sotva v tom domě ti stavové z Znojma příchozí
jednu hodinu trvali, pan z Lundenburku (sic) ⁶⁾ k měšťanům před
tím domem shromážděným z okna volal a jich se tázal: „Také-li
s evangelickými stavy věrně držeti a s nimi v jednotu vjíti chcete?“
I vzkřikli oni jedním hlasem: „I chceme s nimi býti a umříti!“
Na to hned poručilo se traubiti a bubnovati, také měšťané aby
se dobrau zbraní zaopatřili a těch sto kozákův aby brány osadili,
rozkázáno bylo. To když se stalo, ti jizdní, jichž 700 bylo, kteří
před Brnem v širém poli státi zůstali, do města byli povoláni

Stavové
evangeličtí
do Brna sje-
li se na
sněm.

¹⁾ U Gindelyho (II. 33. a násl.) píše se vždy Stubenvoll.

²⁾ Obšírně vyprávěno u Gindelyho II. 32. a násl. Též u Skály 122. a násl.

³⁾ Má státi: Velen.

⁴⁾ Má státi: Petr Sedlnický z Choltic.

⁵⁾ Správně: ze Slavkova.

⁶⁾ Správně: z Lundenburku či z Břeclavě. — Míni se tu vyše jmenovaný pan Ladislav Velen z Žerotína.

1619 a po ulicích sobě vykázaných se postavili, také všechny brány městské zavřely; hned na to stavové evangeličtí, také i měšťané na Uhelný trh sejdouce se, pod širým nebem společně dva prsty vzhůru zdvihnuce, přísahau se zavázali, že při sobě až do posledního muže státi chtějí. Té chvíle když z města Jihlavi do Brna k těm stavům přijeli a mimo ten shromážděný lid přes Uhelný trh jeli, hned z svých vozův vystaupiti a také s těmi stavy a brněnskými obyvateli přísahati museli, že při nich až do posledního muže v jednotě zůstaviti chtějí.

Prísahau
jednotu dr-
žetí se zavá-
zovali.

Po vykonání té přísahy evangeličtí stavové k panu Františkovi kardinalovi z Ditrichšteina, biskupu olomauckému a nejvyššímu generálovi nad vojskem moravským, přijdauce, jeho se tázali: zdalíž o škodlivém předsevzetí nejvyššího Albrechta z Waldšteina a Jiřího z Náchoda jakou vědomost jest měl, jemu při tom důtklivě domlouvající i také jemu auřad nejvyššího generálství odnítí chtějíce. — Kardinal toho tak nenadálého neštěstí leknuce se, vyznal, že žádné vědomosti o předsevzetí těch již dvauch jmenovaných neměl, stavy žádaje, aby mu tak kvapně auřad nejvyššího generálství neodjímali, ale několik jenom dní strpení měli, že on pro uvarování své velké hanby ten auřad sám pánům stavům odevzdá a jim z něho povinné děkování učiní. Také tehdaž i za to pány stavy žádal, aby proti němu žádné kyselosti nevylévali a žádné moci neužívali, připovídaje s nimi v jedné i v druhé věci věrně držeti.

Kardinal
z
Ditrichštel-
na.

Také Karel
z Žerotína i
kníže Lich-
tenšteina do
podzpení
vstati byli.

Od něho ti stavové k panu Karlovi z Žerotína i potom k knížeti z Lichtenšteina společně šli a jich oba tak jako kardinála se tázali, těžce jim přitom domlouvající; ale ti oba páni tak jako pan kardinál svou nevinu dokazovali a s těmi pány stavy do poslední krůpěje krve s ztrátou svých statkův i života držeti jednomyslně se zakazovali. Posledně ti stavové auřad konšelský, také i celou obec před sebe brněnskou předvolali, jich se tážíce, proč oni bez vědomí a bez vůle pánův stavův 150 vojákův najali a nimi pevnost Špilberg osadili? Konšelé odpověděli, že se to z vůle obce stalo, čemuž ihned obec přítomná odpíráti a že ona o tom žádné vědomosti neměla, dokazovati začala. Stavové to slyšíce, hned těm 150 mužům z Špilbergu vytáhnouti a auřad aby je z povinnosti ihned propustil, rozkázali. To když se stalo, stavové k svému vojsku je přijali a přijmauce od nich obyčejnou přísahu, s nimi zase tu pevnost blíž města Brna osadili, od které, jakož také i od města Brna aby auřad konšelský stavům klíče ihned složil, nařídili, dávce to město k věrnému opatrování

nejvyššímu Štubenffolovi, který nedávno předtím s několika sty 1619 mužův jizdných od nejvyššího Jiřího z Náchoda do téhož města Brna, jak již málo veš zde jest dotknuto, zpátkem se navrátil. Velké štěstí tehdejší purgmistr i písař raddní, také i jiní měli, že stavové proti nim rozhněvaní tak nepřátelsky s nimi, jako se v Praze s dvěma pány královskými místodržícími a s jich sekretářem stalo, nenakládali.

Dne 3. máje mezi 9. a 10. hodinou v noci stavové moravští z prostředku svého 12 pánův k panu kardinálovi i také k panu Karlovi Žerotínovi vyslali a že se oni oba na ten čas do arresu berau, aby z Brna bez vůle pánův stavův nevysížděli, jim oznámili i také od nich závazek neb přísahu vzíti rozkázali, což pan kardinál slzavýma očima na takové jich pánův stavův poručení i dle něho pan Karel Žerotín neprodleně učinil. Ten však pan Žerotín, ačkoliv náboženství svého Pikhart byl, muž jsa rozumný a poznáváje, že takové těch buřičův pozdvižení dobrého konce míti nebude, králi Ferdinandovi věrný zůstal. — Na to k domům těch dvauch již jmenovaných arresantův jedna kumpanie rejtharstva položena byla, aby jim z jich domův vyjítí nedala ¹⁾.

Dne 4. máje moravští evangeličtí sejdauce se, na tom se snesli, aby všelici auřadové se změnili, katoličtí raddní páni se zvrhli a zasadili, tovaryšstvo Ježíšovo z Brna i z celé Moravy vypořádáno bylo, a farní kostel sv. Jakuba v Brně k svému náboženství evangelickému aby sobě přivlastnili, v němž také o Letnicích neb v Svatodušní neděli kázati se evangelikům začalo. Také ti stavové dne toho na tom se snesli, aby následujícího dne sněm obecný se začal, a rakauským vyslaným aby se slyšení dalo, což také se stalo.

Dne 6. máje měsíce stavové evangeličtí sjedauce se na sněm, s českými stavy opravdové v jednotu vešli a příkladem Čechův nové také direktory, řiditele, správce a raddy zemské vyvolili, auřady napořád všechny nejenom městský, ale také v Holomauci auřady zemský (kam se taky vojsko Krňovského²⁾ k potlačení věrných Holomaucanův přihnalo) změnili, obnovili, katolíky z nich zvrhli a místo nich evangelikův i Pikhartův nasázeli.

I do arresu
dva dání by-
li.

Moravané
zlý řád za-
čali k potu-
pě katolí-
kův.

Kostel sv.
Jakuba sobě
přivlastnili.

Direktori vol-
ení a auřa-
dové obno-
vení.

¹⁾ O všech tehdejších událostech na Moravě třídílnou sbírku listin s názvem „Beiträge zur Geschichte der Rebellion, der Reformation, des 30jährigen Krieges und der Neugestaltung Mährens im 17. Jahrhundert“ vydal Chr. d'Elvert. Listiny o r. 1619. jsou tam v dílu I. jmenovitě na str. 14. a násl.

²⁾ Rozumí se Jan Jiří, kníže Krňovský či Jägerndorfský.

1618 Naposledy také tovaryšstvo Ježíšovo následujícím odevřeným listem bezprávně a z pauhé toliko nenávisti, mnohé proti němu vymyšlené věci v něm dotýkajíce, vypověděli. Toho pak listu tato jsau slova ¹⁾:

List odevřený rozepsán.

Tovaryšstvo Ježíšovo nepravdivě obšalováno.

My N. N. páni, rytířstvo, města a obyvatelé markrabství moravského, kteří sme náboženství evangelického, přijímajíce Tělo a Krev Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista pod obojí způsobau, nyní v městě Brně shromáždění, vůbec tímto listem jednomu každému, kdekoliv on čten aneb slyšán bude, a zvláště kde toho potřeba ukazuje, věděti dáváme, kterak nás od pánův stavův království českého nejenom skrze jich vůbec vydanau apologii, jakož také skrze mnohá psaní a svědectví již celému světu známá zpráva došla, jak rozličné škodné praktiky původem jezuitské sekty, jak v království českém, tak také v jiných zemích se rozmohly tak škodně, že mnohým potentátům neb mocnářům nejenom jich všechno zboží, ale i život odňali, jakož také ti Jezoviti velkých válečných příběhův a vylití krve nevinné příčina byli, ano také nás jistá zpráva došla že skrze ty Jezovity k nynější škodné změně a k pozdvižení, kterým nejenom markrabství moravské, naše milá vlast, do velkých dluhův, ale také do patrné záhuby a zkázy přivedeno bylo, příčina se dala. Protož jináče smejšleti nemůžeme, nežli že jmenovaní Jezoviti jsau praví obecného pokoje rušitelé a praktikáři, kteří od svých listivých předsevzetí a rad upustiti nechťejí, z kterýchžto i z jiných mnohých příčin jedno-
svorně na tom sme se snesli, často již jmenovaný Jezovity z tohoto markrabství moravského na věčnost vyhostiti.

Školní mistři i Jezoviti z Moravy vypověděni.

My tedy stavové evangeličtí pospolu shromáždění vám rektorům, magistrům, školním učitelům a všem Jezovitům, kteří se v tomto markrabství moravském, buď v městech, městečkách, aneb v jakých koliv jiných městech zdržujete, tímto odevřeným listem přísně poraúčíme, aby jste k vám od nás vyslaným komisařům bez všeho odporu a odkladu, dobrovolně a ochotně ihned od vašich kostelův i kolejův všechny klíče do rukau odevzdali a po obyčejném zavěšení a přečtení tohoto našeho listu z tohoto markrabství moravského ihned se vyhostili a naše milé vlasti na věčnost prázni byli.

Kdyby se pak který poslézeji v tomto markrabství nalezl, ten a takový bez vši milosti a právního vyslyšení má na hrdle

¹⁾ Skála III. 131.

a na živobytlí trestán býti atd. — Dáno v Brně dne 6. měsíce 1619 máje 1619.

Dne 8. máje měsíce páni vyslaní od stavův českých do Brna k sněmu obecnému, v zemském domě držanému, přijevše ¹⁾, v přítomnosti velkého počtu pánův moravských své věci přednášeli, žádajíce, aby páni Moravané s českými stavy v jednotě trvali, své vojsko k vojsku českému připojili a neprodleně aby to učinili, co by českému království, také moravskému markrabství i jiným sjednoceným zemím užitečného a pokojného býti mohlo. I bylo těm pánům poslům českým odpovědíno, že páni stavové moravští na přednášení pánův vyslaných spěšnou, jistau a příjemnou odpověď dáti chtějí.

Čechové na
sněm do Br-
na přijeli.

Tohoto dne tovaryšstvo Ježišovo v jedenáctau hodinu před polednem, od stavův moravských veřejným před dvaumi dny sepsaným a zde málo vejš položeným listem z markrabství moravského vypovědíno, z Brna odešlo, a hned po takovém téhož tovaryšstva odjiti v předměstí brněnském oheň vyšel a přes sto domův v popel obrátil. Že pak pověst (ačkoliv toliko podezřelá) tehdež vznikla, jako by Jesuviti toho ohně příčina byli, hned 50 jizdných za nimi se vyslalo, kteří dohonivše je, jich třidceti a dva do Brna přivedli a do raddního domu stráží dodáni byli, však v krátkém čase, poněvadž jich nevina na jevo vyšla, z toho domu raddního i z města pokojně zase puštění byli ²⁾.

Tovaryšstvo
Ježišovo z
Brna odešlo.

Předměstí
brněnské
shořelo.

Jesuviti do
arrestu dáni.

Tu výpověď na věčnost moravští i čeští stavové kacířští ne tak na to Ježišovo tovaryšstvo, ale sami na sebe učinili, když na Bílý Hoře blíž Prahy jich vojsko poraženo bylo, a oni mnozí na hrdlích i jinak trestáni a ostatní všichni z vlasti vypověděni byli, tovaryšstvo pak Ježišovo nejenom do jich obydlí uvedeno bylo, ale také mnohé nové kolleje v Moravě i v Čechách dostalo.

Hrabě z Turnu, nejvyšší vůdce českého vojska, zvědév o tom, že stavové moravští s českými stavy s jeho nemalým přitom vynasnažením již v jednotu vešli, hned s vojskem svým českým z Moravy od Znojma k dolejším Rakausům se hnul a tam rozličných městeček, zámkův a míst se zmocniv, k městu Laba ³⁾ řečenému, devět mil od Vídně a čtyry míle od Znojma vzdálenému, se přiblížil, které poněvadž Ferdinandovým vojskem obsazeno bylo a brániti se chtělo,

České vojsko
do Rakaus
vtrhlo.

¹⁾ Poselstvo to skládalo se ze 12 pánů, v jichž čele byl praesident české direktorialní vlády Václav Vilém z Roupova.

²⁾ Tak také doslovně píše Skála III. 133.

³⁾ Správně: L a v a, něm. L a a.

1619 mnil mocnau rukau a vojenským způsobem dobývati. Stavové Dolejších Rakaus evangeličtí (kteří dosti dlaugo s katolickými stavy těch Dolejších Rakaus o to jednali, aby společně s českými stavy v jednotu vešli, však dosavad ty katolický stavy Dolejších Rakaus k takový jednotě přivést nemohli) své posly k témuž hraběti z Turnu s následujícím oznámením vyslali: Předně, aby oni páni vyslaní náležité pozdravení od pánův stavův evangelických Dolejších Rakaus panu hraběti z Turnu vyřídili: za druhé, aby se ho tázali, proč on s takovým vojskem do tohoto neviného arciknížetství vtrhl a po jich panství své české vojsko rozložil, žádajíce, aby on s tím vojskem z toho arciknížetství pokojně zpátkem vytáhl, poněvadž oni stavové a obyvatelé arciknížetství rakauského proti stavům českým a proti jich království nic nepřátelského nečinili; za třetí, aby příčinu ti vyslaní oznámili, proč oni stavové evangeličtí Dolejších Rakaus na dvoje psaní, jedno dne 5. března a druhé dne 24. dubna od stavův českých k nim vyslané, žádnau odpověď nedali, kterážto příčina jest ta, že stavové katoličtí Dolejších Rakaus poslední odpověď a snešení na to již dotknuté dvoje, od stavův českých evangelických k nim stavům obojím Dolejších Rakaus vyslané psaní, den ode dne dáti prodlužovali, toho zůstávající aumyslu oni rakauští evangeličtí stavové, že hned, jak ti katoličtí rakauští stavové k těm punktům v těch dvou psaních obsaženým přistaupějí, oni evangeličtí stavové také se k nim přijednotějí, jakož také že oni stavové evangeličtí svým přítomným vyslaným plnomocenství dávají, jednotu s českými stavy hned učiniti, s tím však obmezením, aby ta jednota ani domu rakauskému, ani stavům katolickým rakauským, ani jich náboženství k žádné škodě nebyla.

V tom poselství, k hraběti z Turnu od těch stavův evangelických Dolejších Rakaus vyslaném, nacházelo se pět pánův z stavu panského, tolik z stavu rytířského a tolik taky z stavu městského. Punkta pak, na která ti stavové evangeličtí Dolejších Rakaus od spolustavův katolických rakauských gruntovní snešení a odpověď míti chtěli a na ni tak dlauhý čas očekávali, jsau tato: 1. aby všickni čtyři katoličtí stavové jak Dolejších tak Hořejších Rakaus s evangelickými stavy za jedno tělo byli a kdyby něco nepřátelského na jednau neb na druhau stranu se valilo, aby při sobě všickni společně stáli; 2. aby jeden každý stav při svým starobylým způsobu, řádu a zvyklosti, také při v nově dosáhnutých svobodách a milostech zachován byl; 3. purkmistři, rychtářové, raddní písařové, měšťané bez zpovědní cedulky, dle starobylého způsobu a obyčejův, aby do svých auřadův dosazováni byli;

K němu Rakaušané poselství vyslali.

Čechové co od Rakaušanův žádali.

4. v pohřebích, v špitálech a v jiných věcech tak dobře evangelíkům 1619
jako katolíkům aby se zadosti činilo; 5. do svobodného učení,
které léta 1613. od stavův založeno jest, aby se osoby obojího 1613
náboženství přijímali; 6. aby jedna strana druhé straně proti do-
sáhnutým svobodám žádnou příkoří nečinila; 7. aby všeliké nesroz-
umění, které kdy při obojím náboženství vznikly, k zapomenutí
přišly, a jeden druhého aby z takových zapomenutých věcí více
nestíhal.

Dne 13. máje stavové katoličtí Dolejších Rakaus také své
posly k témuž hraběti z Turnu do českého ležení vojenského vyslali,
jichž aumysl hrabě Buchaim¹⁾ jakožto jeden z vyslaných přednášel
a po vyřízeném přátelském pozdravení dokládal: 1. že páni kato-
ličtí stavové Dolejších Rakaus nikdá nic nepřátelského proti panu
hraběti, ani proti pánům stavům českým a proti téhož království
obyvatelům před sebe nebrali, aniž kdy na to pomyslili, nýbrž
každého času k pokoji věrně radili a nakloněni byli; 2. že páni
stavové žádají, aby pan hrabě od města Světlý a od města Laba
své vojsko vyzdvihl; 3. že oni páni stavové s pány stavy evan-
gelickými Dolejších Rakaus co nejspíšeji v jednotu chtějí vjíti. —
Jindřich Mates hrabě z Turnu na takové přednášení tuto dal od-
pověď: „Cokoliv páni stavové čeští dosavad učinili, ačkoliv bez
příčiny sobě dané žádnému škoditi nechtějí, podobně také i já“,
dí pan hrabě z Turnu, „vždyckny hotov jsem pokoj a svornost
zachovati, žádnému bez příčiny nechci škoditi, nýbrž potlačeným
všem pomoc udělovati, hotov jsem i také s vojskem od pánův stavův
českých mně svěřeným tam se obrátiti, kde vojsko nepřátelské
aneb se shromáždí aneb již pospolu stojí; z těch tedy příčin
také do těchto Dolejších Rakaus válečně sem vtrhl.“ To on pověděl,
dáleji ještě skrze pana hraběte Trautsona i to dosvědčil, že žád-
nému městu, hradu a člověku nejmenší překážku nečiní, jestli
k tomu žádné podstatné příčiny nemá. Páni vyslaní to slyšíce,
prohlásili se, že při králi Ferdinandovi o to snažlivě starati se
chtějí, aby netoliko z města Laba, ale také z jiných míst arcikní-
žetství rakauského vojsko královské vyzdvíženo bylo. — To pově-
děvše a přátelsky se rozžehnávše, odjeli.

Dne 16. máje stavové uherští zlým příkladem Čechův a Mo-
ravanův také tovaryšstvo Ježíšovo skrze veřejné listy z království
uherského vypověděli a to přísně doložili, kdo by koliv z téhož
tovaryšstva čtvrtý den po přečtení a po zavěšení téhož listu

Rakaušané
katoličtí po-
selství k hra-
běti Turnovi
poslali.

Odpověď
poslům dá-
na.

Jezuiti z
Uher vyho-
vědění.

¹⁾ Správně: Buchheim.

1619 v tom království uherském nalezen byl, ten aby ihned bez vší milosti hrdlo ztratil; jakož také kdo by koliv kterau osobu z téhož tovaryšstva po vyjití těch čtyř dnův při sobě zdržoval, podobnou pokutau má býti trestán.

Čechové
Bukvojským
šanc odňali
a jej zase
opustili.

Dne 18. máje vojáci stavovští čeští jeden vyhozený násyp aneb branný šanc, které na Zlaté cestě z Čech k Pasovu jdaucí, od královských pod správau hraběte Bukvoje vojákův osazen byl, mocně jim odňali, při němž z obojí strany mnoho vojákův padlo. Bukvojští zase s velkau prací přes jedno bahno jiný šanc udělali a když Čechové ten svůj odňatý šanc z nedostatku potravy dlaubo držeti nemohli a jej opustili, Bukvojští v městě Českých Budějovicích ležící znova jej opanovali, který jim k velkému užitku slaužil; neboť hrabě Bukvoj pro své vojsko v Budějovicích i v sousedstvu ležící nejenom potravu a jiné vojenské potřeby, ale také z Vlach i z Nydrlandu jizdné i pěší vojsko od Rakaus bez všeliké překážky dostával, kteréhožto vojska několik tisíc od Řezna po Dunaji dne 7. června měsíce haufně se plavilo a do Bukvojského ležení k Budějovicům pospíchalo, o čemž málo doleji obšírnější zpráva se činí.

Čechové po-
razení.
Hejtman v
Budějovi-
cích stat.
Peníze šádal
Bukvoj od
krále.

Téhož dne 18. máje Bukvojští, vyšedše z města Krumlova, při jedné vesnici na český vojáky, o nichž jistau zprávu dostali, tajně očekávali, kteří když se s kořistí k svému českému vojsku navracovali, na ně hned Bukvojští, udeřili, jich 120 zmordovali a 40 mužův s kořistí zajavše, do Krumlova je přivedli. — On hrabě Bukvoj tehdaž se dověděl, že jeden jeho vojenský hejtman s českým vojskem přátelské má srozumění, poručil ho v Budějovicích stíti. — Na to hrabě Bukvoj psal do Vídně k Ferdinandovi králi, že ačkoliv své vojsko v Krumlově ležící z panství téhož města dostatek spíše dostává, však jestli se témuž vojsku co nejspíše žold nepošle, že jistě to vojsko sobě svěšené drancovati měšťany začne.

Jednotu
Uhři s Če-
chy obnovi-
li.

Dne 26. máje uherští stavové obecní sněm drželi a na něm mezi jinými věcmi také to zavřeli, aby své vojsko, které proti Čechům shromáždili, bez prodlení propustili. Také se tehdaž ti uherští stavové znovu s Čechy sjednotili a ustanovili, žádné vojsko více proti Čechům na věčné časy nedávati.

Královské
vojsko z La-
ba vytáhlo.

Když Hofkirch, nejvyšší tehdaž zemský (sic)¹⁾, hraběte z Firštenbergu vojáky z města Laba, o němž málo vejš dotknuto jest, vyvedl, ihned Jindřich Mates hrabě z Turnu jistý počet svého

¹⁾ Doplá: hejtman nad vojskem dolnorakouským.

lidu do téhož města vložil a v něm tak dlouho ležeti je nechal, dokad stavové evangeličtí Dolejších Rakaus vojsko nenajali a takové do téhož města nevložili. To když se již státi mělo, on hrabě z Turnu s tím městem pořáduost učinil, své vojsko z něho vzal, celé ležení zdvihl a k Vídni s tím vojskem svým českým pospíchal.

Hrabě z Turnu k Vídni táhl.

Dne 2. června měsíce on hrabě z Turnu s vojskem svým před prvním vídeňským mostem dal se viděti, hnul se taky při Dunaji dolů po levé ruce, ležení založil, díl vojska k městečku Fišet¹⁾ nazvanému vyslal, jeho i všech šiffů a vorův při něm stojících se zmocnil a za tři dni své všechno vojsko pěší, také i jízdný s všemi děly neb s kusy a s vojenskými potřebami na druhau stranu přeplaviti dal. — Mezi tím nejvyšší Ladislav²⁾, máje při sobě jeden praporec českých jízdných, tajně na Uhry, kteří daleko silnější v počtu byli a hraběti Bukvojovi k pomoci jíti chtěli, udeřil, jich 60 zmordoval, 10 přednějších zajal a ostatní zahnal.

Přes Dunaj vojsko české přeplaveno.

Spíše nežli hrabě z Turnu k Vídni s vojskem přitáhl, páni vídeňští náboženství evangelického velmi často k Ferdinandovi králi, v zahradě své předměstské, Favorita jmenované, tehdaž bydlícímu, z města vyjížděli, všeliké rady jemu dávali a k straně evangelické, jak nejvíce mohli, jej nakloňovali, k nimž také on tak přívětivým se ukazoval, že je i k svému stolu zval. Oni pak dne jednoho, zapomenauce se na jeho dobromyslnau přívětivost, bez opovědi do předního pokoje vešli a Ferdinanda krále v něm najdaue, skrz řečníka svého Ondřeje Thonrandia³⁾ jmenem všech stavův rakauských evangelických mnohé věci slušné i neslušné od něho žádali i také mocně s vyhrožováním je dobývali; jichž ta opovážlivost a nepřikladná horlivost tak daleko přišla, že ten jich řečník blíže k Ferdinandovi přistaupil, pravau rukau jeho královské osoby se dotekl a při jeho kabátě knoflíkami točil⁴⁾. Co pak při tom on dále k témuž Ferdinandovi mluvil, každý pozorový snadně se domyslití může, a o tom nejlípě vědí ti, kteří ten divný příběh obšírně a pravdivě vypisují, dokládajíce oni také i to, že on Ferdinand pán milostivý většího nepřítele tehdaž neměl jako své vlastence Rakušany.

Rakušané k straně evangelické Ferdinanda nakloňovali.

Ferdinando-věčník Rakušanův knoflíkami točil

¹⁾ Správně: Fischament.

²⁾ Doplň: Velen z Žerotína.

³⁾ Správně: Thonradla.

⁴⁾ Že se v této věci poněkud více vypravuje, než s pravdou historickou se srovnává, dokázal Gindely II. str. 56. a násl. v odstavci o památném slyšení stavů rakouských u Ferdinanda II. dne 5. června l. 1619.

1619

Vídeň se uzavřela obležená byla.

Rakaušané sile o Ferdinandovi smejálení.

Ferdinand chudobný byl.

Vídeň oblehli Čechové. Odpověď Rakaušané vyslali k Turnovi.

Dne 6. června měsíce hrabě z Turnu s českým vojskem k předměstí vídeňskému když se blížil, vídeňští všeckny brány městské zavřeli, a žádná se více neodevřela, mimo jedné Červená věž nazvané, aby se lidé do města s věcmi svými schrániti (skrže tu bránu také Ferdinand král časné se z Favority do města schránil) a potřebné věci dodávati se mohli. — On Ferdinand král, ačkoliv jak v městě tak také před městem svý nepřátele měl a v auzkostech velkých postaven byl, (neboť tehdáž rakauští stavové evangeličtí na tom se jednosvorně snesli, aby hraběti z Turnu a vojsku českému bránu městskou odevřeli, jeho s tím českým vojskem do města vpustili, krále Ferdinanda jali, do nějakého kláštera jej zavřeli, dítky jeho v evangelickém náboženství vyučili a vychovali, ráddy pak jeho katolické zmordovali) ale z těch všechných auzkostí a z nebezpečenství Pán Bůh sám jej vysvoboditi ráčil, když dle své božské pomoci některý věrný muž k ochraně mu poslal; neboť Gebhart Santeller ¹⁾ s pěti sty oděnci neb s kyrysary svými a auřad vídeňský katolického náboženství s vojskem svým, půl druhého tisíce vojákův silným a k pomoci Ferdinanda najatým, také šest set vídeňských studentův, dobran zbraní opatřených, nepřátelům jeho v městě i před městem dostatečně a věrně odporovali, hotoví byvše do poslední krůpěje krve jej hájiti a chrániti.

Pravda jest, že on král Ferdinand tehdejšího času od svých věrných poddaných a od zemí svých všecken byl opuštěn, neboť v Rakausích tři toliko města, totiž Vídeň (ač jenom stavy katolické a konšelský auřad), Nové Město Vídeňské a město Kremž věrně měl. V Uhřích žádné jiné město sobě poddané neměl, toliko Ráb a Komárno; ostatní všechny města a místa Betlem Gabor, jehož někteří Uhři za krále sobě vyvolili, v své moci měl. V Čechách měl toliko Budějovice a Krumlov, neboť město Plzeň, králům českým, také apoštolské stolici vždyckny věrné, od hraběte Mansfelda v létu minulém mocnau rukau témuž králi odňato a stavům českým evangelickým podmaněno bylo. V Moravě, v Slezsku, v Lužicích žádné město ani místo jemu, témuž králi, nepřináleželo.

Dne 8. června stavové katoličtí v městě Vídni shromáždění k hraběti z Turnu poselství z města vyslali, dotazující se jeho a za vyjevení aumyslu žádající, proč on s tak velkým vojskem

¹⁾ Správně: Gilbert de Saint-Hilaire, hejtman zbrojnice vídeňské. — Gindely II. str. 59.

k městu vtrhl a osobiv sobě předměstí, k obležení a k nepřátelskému téhož města dobývání se hotoví, poněvadž ani jemu hraběti, ani stavům českým rakaustí stavové, ani město Vídeň nic protimyslného neučinili. Jestli pak jaké nedorozumění mezi těmi stavy jest, aneb jestli v čem stavové čeští od stavův rakauských a od města Vídně uraženi jsau, aby on hrabě vyjevil, kterak by to k přátelskému porovnání přijíti mohlo. — Na takové přednášení těm pánům vyslaným on hrabě z Turnu následující dal odpověď: „Pánům stavům rakauským dosavad velmi povědomo bude, že oni vojsku uherskému nejenom skrze Rakausy svobodný průchod dali, ale také najmauce je, do Čech na záhubu téhož království poslali a mohauce tomu všemu, co se koliv skrze ten nelidský lid v Čechách zlého stalo, při císaři Matiašovi i při králi Ferdinandovi v cestu vjíti a to překaziti, svévolně zameškali. Ti pak uherští ukrutníci do království českého přijedauce, rabováním, ohněm, mečem a jiným ukrutenstvím takovou zlost nad obyvateli českými vyliili, nad kterými žádný nejauhlavnější celého křesťanstva tyran- ský nepřítel větší ukrutnost provozovati nemohl, poněvadž také ti uherští vojáci, neb raději tyranové ukrutní, poctivé matrony poškrvnili, jich některý muže stínající, některým ruce k nohám svážíce a je na takovou oplzlost dívati se přinutili; podobné pan- nám, také i šestinedělkám násilí činili, posledně je i mordovali, (jakož se to také nedávniho času i v Benešově stalo) ani dítkám v životě mateřském neodpustili. Mimo toho také páni stavové čeští s velkau bolestí to slyšeti museli, že mnoho cizího národu na záhubu království českého den po dni se najímá, nemohauce nikdá na to pomyslit, aby křesťan proti křesťanu takovou zlost provozovati a povolovati mohl, kterau nyní království české zaku- siti muselo, když se nejenom lidem, ale ani Božím domům neod- pauští. Páni stavové čeští, ačkoliv neustále o to pečovati nepřes- távali, aby stavy, zvláště katolické obojích Rakaus, v jednotu pře- vésti mohli, však dosavad to způsobiti nemohli. V čem pak víceji páni stavové rakaustí, také s nimi i město Vídeň proti stavům českým a proti jiným sjednoceným zemím prohřešili, to že jim dáleji není potřeba opakovati, poněvadž sami o tom dobrau vědo- most mají, a protož také že on hrabě z Turnu k nim se tak jako k veřejným nepřátelům chovati a je k lepšímu aumyslu nutiti musí. S tau a takovou odpovědí on hrabě ty vyslaný od sebe propustil.

Odpověď dal
s Turnu sta-
vům rakaus-
kým.

Uherští v Če-
chách zlo či-
nili.

A ohavnost
nřd. pruvu-
zovali

v Benešově
i jinde.

To když se v Rakausích a před Vídní dalo, jiné české vojsko krále Ferdinanda, jehož vůdce byl hrabě Bukvoj, před městem

U Budějovic
oboje vojsko
leželo.

1619 Českými Budějovicemi nepřestávali proti sobě náspy vyhazovati, k sobě se blížiti i také na se střílet, od kteréžto časté střelby mnoho vojákův z obojí strany padlo. — Když hrabě Bukvoj o tom vojsku, které v Nydrlandu najaté a jeden tisíc oděncův neb kyrysařův silně bylo a dolů po Dunaji se plavilo, jakož také že dvánácté tisíc jiného vojska Ferdinandového k Budějovicům témuž Bukvojovi k pomoci den po dni se blíží, zprávu dostal, bez prodlení své ležení po městech a zámcích rozšířiti a do nich své vojsko nedaleko jedny od druhých položití mnil, aby v čas potřebný v malé chvíli je pospolu míti mohl; vzal také on již jmenovaného dne 8. června pět tisíc jízdných i pěších, ti téměř všickni Valauni a Uhři byli, s knížetem Sas-Lauenburgem (sic)¹⁾, s Tampirem a s jinými vojenskými a uředníky nočního času k městu Netolicům, které Arnošt Mansfeld s šedesáti mušketyry osadil, nenadále přitáhl, poraživ Uhrům na město ihned autok učiniti, kteří nemeškajíce, hned plní zuřivosti k šturmu běželi, ale od obležených, zanechajíce po sobě mnoho zmordovaných, odehnáni byli. Bukvoj poznáváje, že se toho města s tak malým vojskem svým zmocniti nebude moci, poručil do něho oheň házeti, které tak od toho ohně porušení vzalo. Od Netolic on Bukvoj hnul se k městu Tejnu nad řekau Vltavau, chtěje se ho zmocniti.

Pomoc vojanská Bukvojovi se blížila.

Netolice nemohla Bukvoj dostat, je zapálil.

Bukvoj k českému vojsku táhl.

Dne 10. června, když on Bukvoj k městu Tejnu se blížil, na té cestě zpráva přišla, že se pět praporcův českého rejtharstva pod nejvyšším Arnoštem Mansfeldem viděti dává; pročež hrabě Bukvoj hned zpátkem se obrátil, k tomu vojsku pospíchal a přijda od něho nedaleko, do jedné vesnice Waldšteinský, také i cizozemský kyrysaře²⁾, i všechnu pěchotu vložil a jízdným Uhrům poručil, aby k tomu vojsku Mansfeldskému pospíšili, s ním se potýkati začali a je pomalu k té prostranné vesnici, kde to Bukvojské vojsko ukryté bylo, za sebau přivábili; což by se jistě stálo, kdyby waldšteinstí kyrysaři byli se před časem nedali viděti, který jak jenom čeští jízdní spatřili, hned zpátkem k svému pěšímu vojsku u městečka Záblatí ležícímu pospíšili. Předtím městečkem³⁾ šanc jeden vyhozen byl, z něhož vojáci čeští vyjdauce, do šiku vojanského se postavili, a když se Bukvojští blížili, k nim Čechové z velké střelby střílet počali. I poručil Bukvoj Tampirovi s Uhry

¹⁾ Míni se tu Jiří, kníže ze Sas-Lauenburku.

²⁾ Pluk kyrysařů Waldšteinských vedl sám Albrecht z Waldšteina, který tu ponejprve bojoval na české půdě.

³⁾ Záblatí Velké není městečkem než vsí v okrese Hlubockém.

jizdnými i s mušketyry po levé straně na Čechy udeřiti, sám pak 1619 s jizdnými ostatními a s kyrysary nydrleuskými po pravé straně na Čechy se tlačil, až posledně po velkém, přes šest hodin trvajícím, krvavém potýkání Čechové, jichž nej přednější vůdce byl hrabě Mansfeld, ustupovati počali. Ačkoliv Čechové do svého náspu neb do šance se uchránili a z něho oni i také v městečku ostatní Čechové mužně nepřátelům odpírali, ani se spíšeji vzdáti nechtěli, (ačkoliv Bukvoj skrze svého trubače i také on sám, držíc klobauk v ruce, k vzdání je napomínal) dokad se ze všech kulek i z prachu nevystřileli, kteří pak toliko z kulek vystřileli a ještě něco málo prachu při sobě měli, ti od svých šatů knoflíky trahajíce, nimi na nepřátele stříleli; posledně nemajíce se oni čím více brániti, vzdáti se museli¹⁾.

Čechové poraženi

Hrabě Mansfeld několikráte tehdaž skrze nepřátele šťastně sice se prosekal a jim velký odpor činil, však nemoha takové jich síle odolati, všechny své vozy vojanskými potřebami dobře naplněné (sic), sám šestý z bojiště bez klobauku, krví dobře skropený, do města Písku²⁾ ujel. Z města Písku on do města Plzně přijeda a Plzeňské v podezřelost vezma, (zvláště kteří v jakých auřadech postavení byli, jako by oni Bukvojovi o něm nějaké návštěvi byli dali) nad nimi svou zlost vylil a ukrutnost, když Bartoloměje příjímím Stehlíka, purkmistra tehdejšího, 85 let muže starého, do klády u biřice dal vsaditi, jiný pak auřadní pány na skřipci tak dlouho dal ohněm mučiti, aniž je spíšeji z vězení propustil, dokad jmenovaný purkmistr v té kládě svůj život nedokonal³⁾.

Mansfeld musel ujeti.

A nad Plzeňskými se mstil.

On hrabě Mansfeld ne tak svých nepřátelům zanechaných vozův špižných, při nichž půl druhéhokrátě sto tisíc zlatých rejnských ztratil, ale svých vojenských auředníkův a jiných zmordovaných vojákův litoval, kteří ačkoliv se mužně bránili, však že nepřátelům hrubě mdlí byli, poněvadž pětkrátě silnější vojsko nepřátelské bylo nežli české, od nich také poraženi býti museli. V té bitvě hrabě Štyrumb⁴⁾ tak se hrdinsky choval, že s dvěma sty svého českého lidu třikrátě skrze tisíc nepřátelských oděncův

Mansfeld litoval své vojáky.

¹⁾ Obšírné vylíčení bitvy najdeš u Skály III. 160. a u Gindelyho II. 69.

²⁾ Dle Gindelyho (II. 71.) ujel Mansfeld do Týna nad Vltavou a pak teprv přes Písek do Prahy.

³⁾ Tannerova „Historia semper catholicae semperque fidelis civitatis Plsnae“ kap. 44. (dle rkp. musejního).

⁴⁾ U Skály čte se: Štýrum.

1619 neb kyrysařův se proseká, až posledně on, také při něm Daniel, Hajd ¹⁾, Šlammersdorf, Libenšteiner ²⁾, Helmstetter, Lintau ³⁾, Kreilsheimer ⁴⁾, Wilsdorffer, Welward ⁵⁾ a Kleisttheler ⁶⁾ zabynul, nejvyšší pak Karpeson, reingrof, také i jiní zajati a při desíti dělách neb kusích do Budějovic a odtud do Krumlova vedeni byli.

V této porážce tak velkou škodu Čechové trpěli, jakou ještě nikdá neměli; což by se jim bylo jistě nestalo, kdyby hrabě Hohenloch s vojskem svým z Rudolfštatku k pomoci Mansfeldovi časně byl přišel, jemuž ačkoliv Mansfeld, tehdejší k Vídni hraběti z Turnu na pomoc pospíchaje a Bukvojského vojska se obávaje, rozkázal i také ho žádal, aby on hrabě Hohenloch s vojskem svým k jeho vojsku z Rudolfštatku neprodleně pospíšil, což on netoliko učiniti zanedbal, ale, což horšího bylo, také o té českého vojska Mansfeldského porážce zvěděv, Rudolfstadt opustil a s vojskem svým i co sebau vzíti mohl, s tím vším do Soběslavě pospíchal, ostatní pak všechny věci nepřátelům zanechal, z toho všeho on Hohenloch dne 16. června k pánům direktorům do Prahy v odeslaném psaní obšírně se vymlauvaje. — Ostatní rozehnání čeští vojáci po 20 i po 30 z lesův vycházejíce, za Mansfeldem k Praze, potom i dále k Plzni pospíchali.

O té svého vojska tak škodlivé porážce (z té porážky všickni katoličtí Čechové velmi se těšili, z ní Pána Boha velebili, jemu díky vzdávali a za potlačení toho českého evangelického vojska snažně Pána Boha žádali) páni direktorové v Praze dověděvše se, hned 14. června odevřené listy po Praze zavěsili i je také do všech krajův království českého vyslali, všem obyvatelům českým poraučejíce, aby pátý, ano také kdyby toho potřeba ukazovala, i desátý muž na vojnu do pole v čas nařízený se postavil. Také okolo Měst pražských, zvláště na vrchu sv. Vavřince (jinak na Petříně) nad Prahou náspy, také i zdi páni direktorové dali dělati, je vojskem osadili a hraběti z Turnu k Vídni psali, aby se do Čech neprodleně navrátil.

To pak české vojsko, které blíž Budějovic své ležení mělo a to město dobývati mýnilo, po takové svých Čechův porážce se

¹⁾ Správně: Hejden.

²⁾ U Skály: Libenstein.

³⁾ U Skály: Linstau.

⁴⁾ Správně: Bernolf z Kreilsheimu.

⁵⁾ Správně: Filip Jakub z Velvartu.

⁶⁾ Snad mýlí se tu praporečník Gleisenthal, jenž však nepadl v bitvě, nýbrž byl zajat.

Čechové katoličtí potěšeni byli.

Pátý i desátý muž na vojnu nařazen.

Praha se pevnila.

České vojsko strannilo.

zdvihlo a k Soběslavi za druhým českým hraběte z Hohenlohu 1619 vojskem pospíchalo.

Hrabě Bukvoj po té Mansfeldského vojska porážce zmocnil se města i zámku Třeboně, Tejna nad Vltavou i okolních míst a hradův a jich obyvatele k poslušnosti králi Ferdinandovi přivedl. Zámek Hluboká, poněvadž se vzdáti nechtěl, mocnou rukou Bukvoj dobyl a v něm mnoho zboží ¹⁾, které do něho okolní páni svezli, dostal; podobně se stalo i s Rozenberkem zámek. Třeboně, Tejn, Hlubokau, Rozenberk atd. dostal Bukvoj.

Aby se pak jiná města, zámky a ostatní místa tím volněji vzdala, jim Bukvoj všeliké přátelství připovídal, v některých, zvláště kde se jemu protivili, velmi nemilostivě s obyvateli zacházel; a je ^{s obyvateli zle zacházel.} téměř všechny mordovati rozkázal, tak že tehdejší tři téměř celý kraje v Čechách i v nich bydlící páni, jako pan Švihovský, pan Malovec, jemuž toho času zámek Hluboká náležel, zkaženi byli.

Bukvojští vojáci z Hluboký a z Rozenberka do Budějovic se ^{Dobytek la-} navrátilce, z těch toliko dvou míst tři tisíce kusův rozličného dobytka přihnali a jednoho skopce za 2, krávu za 10 i za 8 a vola za 40 i také za 30 grošův českých Budějovickým i jiným kupujícím prodávali. ciny.

To když se v Čechách dalo, hrabě z Turnu k městu Vídní velmi silně střeliti i pokojův krále Ferdinanda zasahovati počal, jemuž z města nejenom statečně odporováno bylo, ale také obležení častěji z města, kteří králi Ferdinandovi dobře přáli, haufně vyjížděli a s českým vojskem mužně se potýkali. V čas dobývání města Vídně hrabě z Turnu zvědév skrze psaní, od pánův direktorův z Prahy k němu poslané, že české Mansfeldské vojsko poraženo jest a nové cizí vojsko velké že Bukvojovi na pomoc táhne, s kterým, jakož také i s svým, které při sobě má, on hrabě Bukvoj dále do Čech i také k Praze že vtrhnouti míní, z té příčiny hrabě z Turnu s vojskem svým od Vídně odtrhl, v městečku Fišet neb Fišament ^{Vídně Čechové dobyvali.} nazvaném několik dní po řadě ležeti zůstal a nejvyššího z Tiffenbachu do Prešpurku k stavům uherským poslal, jich žádaje, aby s českými stavy a sjednocenými zeměmi jednotu učiněnou potvrdili. Z Prešpurku když se ten nejvyšší Tiffenbach s dobrou novinou do Fišetu navrátil, hned hrabě z Turnu s vojskem českým odtud se hnul a dne 22. června k Jindřichovému Hradci přitáhl a dále ^{Od Vídně Čechové odtrhl.} k ostatnímu českému u Soběslavě ležícímu vojsku pospíchal. Bukvoj uslyšav o nenadálém hraběte z Turnu do Čech příchodu, ač sice ^{A do Čech se navrátili.}

¹⁾ Poklady na Hluboké sebrané páčili dobyvatelé sami na 800.000 tolarů. Gindely II. 76.

1619 on od předsevzatého po krajích vyjíždění některý den přestal, Uhři nicméně jeho od dalšího takového vyjíždění a od činění velkých škod přestati nechtěli, kteří když půldruhého tisíce silní na píčování a na laupež vyjedaue, dáleji se od Bukvojského ležení pustili, slezské rejtharstvo jim cestu zajelo, s nimi bitvu svedlo a jich přes tři sta zmordovalo, ostatní utkáním své životy obhájili. Slezských jizdných 140 zmordovaných na bojišti také tehďáž ležeti zůstalo.

Uhři v Čechách poraženi.

Ferdinand napomínal Čechy k pokoji, atd.

Bukvoj oblehl Gars a jej dostal vzdáním.

Král Ferdinand ačkoliv stavý české opět písebně napomínal, a by se upokojili a dle své povinnosti jemu věrní byli, oni ale na to psaní až do následujícího obecného sněmu odpověď dáti odložili.

Dne 24. ¹⁾ června hrabě Bukvoj, vezma dvě děla neb dva kusy velké železné střelby, také sedmnácte tisíc jizdného i pěšího vojska svého královského, k městu rakauskému Gars ²⁾ řečenému i k jeho zámku (oboje to místo k hranicím moravským leží) pospíchal a skrze trubače svého obyvatele, aby se vzdali, napomínal. Hejtman, který s třími sty muži českého vojska v tom městečku i v zámku ležel, Bukvojovi zkázal, že on s vojáky i s všemi obyvateli obleženými do posledního muže brániti se chce. To uslyšeje Bukvoj, rozkázal Valaunům k zámku autok učiniti, kteří ač sice s největší zuřivostí k šturmu běželi a zámku zmocniti se chtěli, však od obležených zpátkem odehnáni byli, zanechajíce 80 zmordovaných a do 200 raněných dostanaue. Následující noc Uhři mnoho sudův i jiných potřeb snesauce, nimi přikopy zaházeli a tak vyplnili, že téměř rovnau nohau k zdím jíti a lehce toho místa se zmocniti mohli. Obležení vidaue, že tý síle nebudau moci odolati, do rokování se dali a městečko i zámek Bukvojovi vzdali, který dle smlauvy jim vojákům všem dovolil s vrchní i s poboční zbraní odjítí, taky aby jeden každý co unéstí může s sebau vzal. Hejtman s vojáky svými českými když vytáhl a jeden špízný vůz s svými dražšími věcmi naplněný také při sobě véztí dal, oznámeno bylo jemu, že v smlauvě nestojí, aby hejtman s vozem špízným vytáhl, ale aby tak, jako jiní jeho vojáci, co on unéstí může, to s sebau vzal a odnesl. On hejtman vida, že jináče býti nemůže, ten svůj vůz, také fendrich svůj praporec Bukvojovi zanechal a toliko to, co unéstí mohl, sebau vzal.

Také tehďáž on Bukvoj k městu Weitra ³⁾, jinak Weitrach

¹⁾ Má státi 25.

²⁾ Má státi: Gratz či Gratzen, po česku Nové hrady, město v Čechách (a ne v Rakousích) ležící, jež tehďáž, jakožto majetek rodu Švamberského, obleženo a dobyto bylo. — Skála III. 172.

³⁾ Po česku: Vitoraz.

řečenému a blíž českých hranic ležícímu, do Rakaus když přitáhl, 1619 české v něm ležící vojsko napomenul, aby se jemu dobrovolně vzdalo; ono nemoha takové jeho moci odolati, neprodleně se vzdalo a z něho všickni čeští vojáci s poboční i také s vrchní zbraní, s rozvinutými praporcei pokojně do Čech odešli.

Weitrach
dostal Buk-
voj.

Tehdáž Uhři okolo (ač sice vzdáleněji) téhož Weitrachu, také s nimi i Vallauni, kam jenom přišli, velké tyranství všudy páchali, mnoho vesnic i městeček vydrancovali, spálili a lidi (když jim hned peníze dáti nechtěli anebo nemohli) nelitostivě mučili, věšeli, ani mrtvým tělům v hrobích neodpauštěli, je vykopali a co při nich, jako prsteny a jiné klenoty našli, to všechno pobrali. Sklípek, v němž se rod pánův Streinerův pohřbíval, odevřeli, v něm pana Wolfganga, téhož rodu pána, tělo naleznouce, z jeho prstův drahé prsteny vzali¹⁾, po polích všechno osení projížděli a v něm od lidí ukryté věci hledající, všechno v nic uvedli. Podobné tyranství zakusiti museli Engelstein²⁾, Birbach³⁾, Nonndorf⁴⁾, Homberg⁵⁾, Weissenbach, Šwarce⁶⁾, Walstein (sic) a jiná mnohá rakauská místa.

Uhři a Val-
launí zle v
Rakausích
činili.

Dne 8. července hrabě z Salmu, maje při sobě 500 jizdných a 200 pěchoty, na laupežné Uhry, jichž tehdáž 800 pospolu bylo, nenadále udeřil, z nich 450 porazil, do 50 jich zajal, ostatní rozehnal a velké laupeže jim odňal. — Tehdejšího času velký oheň v Českých Budějovicích vyšel a velké škody obyvatelům učinil.

Uhři pora-
ženi.

Budějovice
vyhořely.

Dne 11. července uherský a český král Ferdinand od kurfiršta mohutského k rozepsanému sněmu říšskému, na kterém o volení nového krále římského rokovati se mělo, do Frankfurtu nad řekau Mejn ležícího, jakožto král český a spolu kurfiršt povolán byl a maje on z Vídně do Frankfurtu vyjeti, za nejpřednějšího místodržícího svého v témž městě Vídni arcikníže Leopolda ustanovil, který měšťanům vídeňským, katolickým i evangelickým, pod velkau nemilostí skrze odevřený list všecknu a všelikau zbraň do městské zbrojnice složití rozkázal, což také oni poslušně učinili.

Ferdinand
král na
aném říšský
odjel.

Vídeňští
zbraň složili.

Málo doleji o korunování Ferdinandovým se jedná.

¹⁾ Dle Skály (III. 227.) stalo se zohavení mrtvoly pana Wolfa z Streinu teprve při tažení Dampierrově na Moravu počátkem měsíce srpna, o němž řeč bude později.

²⁾ Snad Allentsteig.

³⁾ Čti: Pürbach.

⁴⁾ Správně: Nonndorf.

⁵⁾ Správně: Höhenberg.

⁶⁾ Správně: Schwarzenau.

1619
Sněm do
Prahy roze-
psán.

Na sněm
přijeli Mora-
vané, Slez-
ci atd.

Čechové na
sněm říšský
vyslali své
posly.

Do Frank-
furtu puště-
ni nebyli.

Vejtah psaní
od Čechův
kurfiřtu
mohutskému
poslaného.

Dne 12. července páni direktorové čeští po všech krajích království českého odevřené listy všem třím stavům vyslali, jich napomínajíce i žádajíce, aby k auterku po slavnosti svaté Maří Magdaleny, jenž byl tehdáž dne 23. téhož měsíce července, na hrad pražský k sněmu obecnému všickni se sjeli a velmi potřebné věci považovati napomocni byli. Na ten sněm také tehdáž do Prahy s plnou mocí přijeli páni vyslaní z Moravy, z obojího Slezska, také z obojích Lužic a z obojích Rakaus.

Páni direktorové čeští dostavše toho pravdivau zprávu, že král Ferdinand od kurfiřta mohutského k říšskému sněmu a k volení nového krále římského do města Frankfurtu jsa povolán, tam také již z Vídne odjel, nemeškali také do téhož města Frankfurtu své posly z Prahy vyslati, totiž Kristiána Adlerspacha ¹⁾ Berku, pána z Daupy ²⁾ a z Lípy, Jana Smila z Michalovic a Jana Arnolda Adlinga (sic) z Arnoldsteina s náležitou instrukcí (neb naučením; co a kterak své věci říditi mají) i také s dvojím psaním, z nichž jedno mohutskému kurfiřtu a druhé všem pospolu v tom městě Frankfurtu shromážděným kurfiřtům připsáno bylo. Že pak ti čeští páni vyslaní do města Frankfurtu puštění nebyli a v městě Hanau řečeném, dvě míle od Frankfurtu bydleti museli, obojí to psaní, dne 23. července v Praze na hradě sv. Václava zhotovené a s sebou přinesené, do města Frankfurtu skrze jistý posly k těm, ku kterým těch psaní přispisové zněli, poslati museli. Psaní kurfiřtu mohutskému od direktorův do Frankfurtu z Prahy vyslaného následující jest vejtah:

Nejdůstojnější kurfiřte a pane! — Vaší Kurfiřtské Milosti vinšujeme od Boha všemohaucho dobré zdraví, dlouhé panování a šťastné v předsevzatých věcech setrvání, s našimi věrnými a nejpo-níženějšími službami. — Nejmilostivější zpráva náš došla, že Vaše Kurfiřtská Milost po šťastném z tohoto světa vykročení císaře Matiaše slavné paměti, nejosvícenějšího a nejmocnějšího krále a pána, pana Ferdinanda, arcikníže rakauské, atd. k volení jiného nového římského císaře a hlavy celého křesťanstva na rozepsaný sněm do Frankfurtu s jinými svaté římské říše kurfiřty s obyčejným odevřeným listem, také s následující žádostí ráčili jste zváti, aby J. M. Kská Ferdinand, jakožto král český a kurfiřt, k takovému volení najíti se dal a dle kurfiřtské povinnosti tomu raditi a to říditi nápomocen byl, co by koliv svaté římské říše

¹⁾ Správně: Aderspacha.

²⁾ Správně: z Dubé.

užitečného býti uznal a co práva i zřízení říšské s sebou přiná- 1619
šejí a činiti dovolují. Nám pak nic milejšího a přívětivějšího státi
by se nemohlo, jako kdyby naše království české v takovém
pokoji a v svornosti nyní bylo, v jakým se za císaře Maximiliána,
za Rudolfa a za jiných slavné paměti pokoj a svornost milujících
králův českých nacházelo, abychom my jakožto našeho skutečně
králujícího řádně voleného a od všechných sjednocených zemí
uznalého pána a krále našeho českého k takovému volení dopro-
vázeti, jemu naši povinnou službu prokazovati mohli a žádné
příčiny k odporování toho, co následuje, neměli.

A předně důvěřujeme se, že Vaše Kurfirštská Milost z mno-
hých starobylých zvyklostí a z ustanovení potřebného volení nového
císaře se tejkajících, jakož i zvláště toho všeho, co se dalo před
i při volení na císařství římské Karla V., v dobré paměti míti
ráčí, že ačkoliv tehdaž království české řádně voleného. koruno-
vaného i od všechných k české koruně přivtělených zemí uzna-
lého krále mělo, však jestli on král český, když se takové volání
k volení nového krále římského rozpisovalo a vysílalo, tehdaž ne
v Čechách, ale v jiném od království českého vzdáleném místě
bydlel, tož volání na volení nového krále římského od kurfiršta
mohutského dle obyčeje vždyckny nejdřív raddám, místodržícím,
saudcům a auředníkům království českého v Praze shromážděným
se posílalo a jim o tom volení neb list králi českému buď do
Vídne, do Budy, neb jinam kde on tehdaž s dvorem svým byl,
odesláno bývalo, s tím doložením, aby takové volání nikdež jinde,
než na hradě pražském se dalo a řádně oznámeno bylo.

Jaká pak vlastnost a dokonalost při jednom i každým kurfirštu
nacházeti se má, aby on při volení nového krále římského osobně
sedění i hlas řádný míti mohl a měl, taková se v Zlatý bulle
císaře Karla IV. a krále českého na mnoha rozličných místech,
zvláště v kapitole sedmé nachází, jakož také všemu světu téměř
známo jest, že král český tak dobře jako jiní kurfiršti jediné
virtute regni et principatum suorum dignitatem, vocem et jura
electoralia in electione regis Romanorum acquirat. Což také v ka-
pitole 20. patrně se nachází a potvrzuje těmito slovy: „Quod jus,
vox, dignitas, officium aliaque jura ad quemlibet eorundem prin-
cipatum spectantia non possint in alium cadere praeter illum,
qui electoratum ipsum cum terra, vasallagiis feudis et universis
ejus pertinentiis possidere dignoscitur.“ K většinu těchto zde
položených slov potvrzení a k lepšímu těch říšských snešení ne-
změnitelných vyjádření v té kapitole nížeji také tato slova na-

Kterak če-
ský král
volán býval
k volení cí-
saře.

Vlastnost
kurfiršta.

- 1619 cházejí se obsažená: „Quod per caeteros principes electores nemo alius ad electionem aliosve omnes actus pro sacri imperii honore vel opportunitate gerendos assumi vel admitti, vel etiam pro principe electore reputari debeat, quam possessor cujuslibet principatus atd.“ S tau přitom znamenitau a patrnau zavrakau, co by koliv proti tomuto ustanovení čelcího kdy státi se mělo, to aby žádné moci nikdy nemělo. Ta již dotknutá zvyklost a ustanovení nejenom své potvrzení má z přednesených slov Zlaté bulle, ale také z rozličných před sepsáním té Zlaté bulle od císařův římských i od všechněch kurfirštův společně vydaných nařízení a ustanovení, dle kterých se vždyckny neporušeně pokračovalo i také mnohými příklady potvrzovalo, které já zde pro kratčejší téhož psaní předsevzatý vejtah klásti pomíjím, ačkoliv v tomto psaní někteří takoví příkladové vysvětlení byli.

Čechové
svobody své
také příkla-
dy stvrzova-
li.

- Dáleji v tomto psaní páni direktorové čeští dokládali následující slova: „I to se v pravdě stalo, že (jestli při kterém králi českým skutečně králujícím nějaký vejš dotknutý nedostatek se nacházel, skrze který on ani sedění, ani hlasu při spolukurfirštích míti nemohl) ten kurfirštský auřad, aneb téhož auřadu administratio, ne na téhož krále přednějš a starší krevní přátele, ale na stavy a na auředlníky království českého připadla a s králem řízena byla, což se za Ludvíka krále českého i za Zikmunda 1519 krále polského patrným příkladem léta 1519. potvrdilo ¹⁾ a takové vejsady, nadání, milosti a svobody království české od císařův římských dané i potvrzené má.

Zaloba proti
Ferdinan-
dovi od sta-
vův českých
složená.

Nyní poněvadž vůbec vědomo jest, do jak velikých a téměř nesnesitelných těžkostí království české s všemi k němu přivtělenými zeměmi přišlo, ano také celému království jest známo, že král Ferdinand nikdá ještě k řízení království českého připuštěn nebyl, méněji o to dosavad on pečuje, kterak by. téměř království i jiným přivtěleným zemím v čas tak velké potřeby pokoj zjednatí a se skutečným řízením téhož království mohl hodným učiniti, skrze což se poznává, že se při něm jedna hlavní vlastnost nedostává, kterau Zlatá bulla při každém kurfirštu skutečně a pozorně vyhledává, přísně zapovídaje, aby electiones absque reali electoratus possessione žádné moci a platnosti neměly.

¹⁾ V této příčině hájila vláda direktorialní stanovisko správné, jakž z případu volby Karla V. r. 1519. jasno jest. — Palacký V. 2. str. 353. a násl.

Také stavům českým velmi těžko bylo by to snášeti, kdyby ono, co k stoličce královské do Prahy přináležel, do Vídně táhnouti se mělo, a starožitná českému království daná spravedlnost, nového krále římského volení se tejkající, kdyby měla proti Zlatý bulle a proti svobodám království českého auhonu trpěti; což by jistě státi se muselo, a již téměř takové auhony začátek se děje, kdyby takový král český na sněm říšský k volení nového krále římského volán byl, a nejenom při takovém volení své náležité sedění, ale i hlas míti měl, který by se byl ještě v království české a v kurfirštví nikdá neuvázal a jeho správy se neujal. A tak příkladem jeho jeden každý kurfiršt, spíše nežli by se svého kurfirštví ujal a je řídit začal, mohl by své sedění i hlas při volení římského krále míti, což by patrně proti Zlatý bulle, proti císařským vejsadám a proti starobylým zvyklostem i příkladům mnohým čelilo.

Pročež Vaší Kurfirštskau Milost za to nejponiženěji žádáme, aby ten o volení nového krále římského rozepsaný sněm tak dluho odložen byl, dokad by se v království českém a v sjednocených zemích vzniklé nepřátelstvo neupokojilo, a král Ferdinand skutečným řízením téhož království dokad by se neujal, tak aby potom dle Zlaté bulle jakožto skutečný a králující král český a spolu kurfiršt při volení krále římského své spravedlivé sedění i hlas míti mohl.

Jestli že by pak již rozepsaný sněm říšský odložen býti nemohl, žádají páni stavové a direktorové čeští, aby Vaše Kurfirštská Milost dle jich vejsad, obdarování, příkladův a ustanovení Zlaté bulle na ten sněm a k tomu volení římského krále stavy české volati a Ferdinanda krále od takového volání osvoboditi ráčila, který ačkoliv král český korunovaný jest, však poněvadž dosavad správy téhož království se neujal, ani také ona jemu ještě odevzdána není, protož dle již dotknutých příčin na takový sněm říšský volán býti nemá, méněji on při volení krále římského sedění a hlas míti má. — Dáno na hradě pražském dne 23. měsíce července léta 1619.

Na to psaní tehdejší kurfiršt mohutský Jan Šwejkhart dne 9. srpna měsíce písebnau odpověď v Frankfurtu dal a v ní dokládal, že on, volaje krále Ferdinanda na sněm říšský k volení nového krále římského, nic proti Zlatý bulle císaře Karla IV. ani proti svobodám království českého neučinil, poněvadž on Ferdinanda jakožto řádně korunovaného krále českého a spolu kurfiršta, od všechněch spolu-audův, pánův kurfirštův, ihned ještě při živobytí císaře Matiaše za takového uznaného, volal, a z toho on kurfiršt mohutský před Bohem i před vším světem odpovídati chce. Co .

1619
Aby Ferdinand ani sedění, ani hlas neměl při volení krále římského.

Sněm říšský aby odložen byl, žádali Čechové.

Stavové čeští aby volání byli k volení krále římského.

Odpověď Čechům dána od mohutského kurfiršta.

1619 se pak nepřátelského vpádu do království českého dotýče, že nad tím královstvím srdečnou lítost má a všemožně o to se starati chce, aby Ferdinanda krále k tomu naklonil, aby on ten svůj válečný lid z království českého vyzdvihl, což také on král Ferdinand jistě učiní, jestli páni stavové čeští, dle své jemu Ferdinandovi učiněné přísahy, řádně přijatého a korunovaného krále českého za pána uznají, jemu věrnost i poddanost slibovanou zdržejí, lid svůj válečný propustí a své nepřátelství proti němu provozovati zastaví.

Psaní vejšah
kurfiřtům
poslaného od
direktorův.

Na místě stavův českých páni direktorové poslali také tehďáž skrze své vyslaný, jakž o tom vejš dotknuto jest, obšírné psaní všem pánům kurfiřtům v Frankfurtu společně shromážděným a k těmž psaní přiložili také oni již dotknuté psaní kurfiřtu mohutskému tehďáž poslané; v tomto nynějším a k všem kurfiřtům zučícím psaní také i to oni direktorové dokládajíce, že ačkoliv Ferdinand na království české korunován jest, i také jemu od stavův českých poddanost slibována byla, však poněvadž on v mnohých věcech svůj na sebe daný zápis přestaupil a čím se stavům zavázal, to nezdržel, protož také stavové jej za svého krále a pána držeti a jemu poddani býti nemohau a nechtějí. Ten pak svůj revers neb zápis on Ferdinand tehďáž přestaupil, když za živobyť císaře Matiaše v řízení království českého i jiných k těmž království přivtělených zemí mocně se tlačil a sobě osobeval, svobodu náboženství potvrzenou rušil, do království českého lid cizí válečný na záhubu téhož království uvedl a v něm dosavad zdržuje, skrze kteréžto Ferdinandovo vojsko jak velká tyranství v Čechách se páchají, o tom celému světu známo jest, když ani mrtvá těla pokoj v hrobích míti nemohau, a mezi ohavnostmi jinými také mrtvé ženské osoby z hrobův berauce, jim ruce i nohy váží a na oltáře sázejí.

Ferdinand
se ani se-
dění ani hlas
v anému ří-
ském neměl.

Žádali tehdy v tom oni direktorové všech pospolu shromážděných kurfiřtův, aby králi Ferdinandovi ani sedění ani hlas k volení krále římského dán nebyl, dokad svému zápisu při korunování stavům českým danému zadosti neucíní a správu téhož království i jiných sjednocených zemí na sebe nepřijme atd. — Ale s tím obojím psaním svým páni direktorové tak mnoho spůsobili, že král Ferdinand nejenom sedění a hlas při volení krále římského mezi spolu-kurfiřty měl, ale také za krále římského dne 28. srpna volen byl i korunován, o čemž málo dole jedná se obšírněji. — Po malým pak čase direktorům českým na to jich kurfiřtům odeslané psaní tištěná odpověď dána byla, a jich všechny v tom jich

psaní přednesení důvodové nedůvodní gruntovně zavření byli, i dokázáno, že oni direktorové neslušnou žádost přednesli, aby Ferdinand král na ten sněm volán nebyl atd. ¹⁾).

Dne 25. července 200 Uhrův, obohativše se oni z českých i z rakauských kořistí, od hraběte Bukvoje odpadli a do Uher ujížděli, také za nimi nejvyšší Šumady s jinými 500 Uhry odjeti chtěl, ale Bukvoj časně o tom zvěděl, jím cestu s Waldšteinskými oděnci neb s kyrysari zastaulpil, jich mnoho zmordoval, ostatní rozebral a všechny kořisti, které se na několik tisíc tollarův vzta- hovaly, jim odňal a nejvyššího Šumady zajal.

Uhři s ko-
řistmi utíka-
li

a je s šivoty
svými strati-
li.

Dne 29. července hrabě z Turnu vojsko české u Lomnice do šiku vojanského, chtěje na Bukvoje uderiti, takto postavil:

České vojsko
k bitvě se
hotovilo.

V prvním řádu stály tři kumpanie rejtharstva feldmaršálkovského, tři praporce pěchoty hraběte z Turnu, tři kumpanie rejtharstva markraběte z Jagendorfu ²⁾, tři praporce moravské pěchoty, tři kumpanie rejtharstva nejvyššího Chynského, tři praporce pěchoty hraběte z Hohenlohu a rejtharstvo nejvyššího hraběte z Salmu.

V druhém řádu stály dvě kumpanie stavovského vojska českého a při nich hraběte z Turnu životná stráž, čtyry praporce pěchoty markraběte z Jagendorfu pod nejvyšším leutnantem Stubenfollem, dvě kumpanie moravského rejtharstva, tři praporce moravské pěchoty; kníže neb markrabí z Jegendorfu osobně stál s třemi kumpaniemi rejtharstva; nejvyššího z Žerotína ³⁾ dva a nejvyššího Kaplíře ⁴⁾ jeden praporec drábův; hrabě z Hohenlohu sám osobně stál s třemi kumpaniemi rejtharstva.

V třetím řádu stály dvě kumpanie rejtharstva polního maršálka a jedna kumpanie stavovského lidu, tři praporce pěchoty hraběte z Turnu, dvě kumpanie moravského rejtharstva knížete z Jegendorfu, tři praporce moravské pěchoty, tři kumpanie rejtharstva nejvyššího Chynského, tři praporce pěchoty hraběte z Hohenlohu, téhož hraběte dvě kumpanie rejtharstva a jedna kumpanie stavovského rejtharstva.

V čtvrtém řádu stály tři kumpanie rejtharstva nejvyššího Strážného (sic), tři praporce drábův hraběte Turnu, tři kumpanie

¹⁾ Obšírně jedná o tom Gindely II. 100—123. a nověji s hojnými doklady Ferd. Tadra v pojednání „Zur Kaiserwahl 1619.“ vydaném v „Archiv für oest. Geschichte“ r. 1878.

²⁾ Čti: Jägerndorfu = Krňova.

³⁾ Velená.

⁴⁾ Pavla Vosterského.

- 1619 stavovského rejtharstva, knížete z Jegendorfu dva a hraběte Mansfelda tři praporce pěchoty, tři kumpanie stavovského rejtharstva, tři praporce pěchoty hraběte z Hohenlohu a tři kumpanie jízdných nejvyššího Strážného.

Mimo toho do šiku postaveného vojska nacházelo se devět praporcův pěchoty, která za těmi čtyřmi řády sem i tam choditi a na nepřátele, kdyby pozadu na vojsko české udeřiti chtěli, pozorné oko míti měla. Summa toho obojího vojska 46 kumpanií jízdného a 48 kumpanií pěšího se nacházelo, mimo těch 1500 mužův, kteří děla neb kusy a stány opatrovali. Také tehdyž v Praze 2 praporce, v Kladsku jeden praporec, v Třeboni 2 praporce, v Táboře 1 praporec, v Jindřichovém Hradci 1 praporec, v Plzni tři praporce českého vojska se nacházely. Nejvyšší Frank s 1500 mušketyry k českému ležení také se tehdyž blížil. Hrabě Mansfeld nový regiment pěchoty najímal, i také hrabě z Colleru ¹⁾ jeden regiment 3000 mužův silný k pomoci Čechům najal. S tím tak do šiku vojanského postaveným lidem hrabě z Turnu hnul se od Lomnice k Bukvojskému ležení, chtěje s ním bitvu svěsti; Bukvoj ale, maje své ležení v místě bezpečném dobře zaopatřené, z něho do pole vyjíti a s českým vojskem potýkati se nechtěl. Hrabě z Turnu to znamená a na císařské vojsko Bukvojské v tom jeho ležení udeřiti nesměje, k městu Tejnu nad Vltavou se obrátil, jeho se zmocnil, v něm ležící Bukvojské vojáky všechny zmrdoval a vojáky svými je osadiv, s ostatními jinam odtáhl. Někteří vojenští auředlníci Bukvojských s mnohými vojáky svými do týhož města Tejna, nevědíce o jeho skrze hraběte z Turnu nenadálém a tichém vzetí, když přijeli, od českých vojákův v tom městě ležících vzati a s všemi při sobě majícími vojáky dobrau stráží opatřeni byli.

Čechové
Tejn nad
Vltavou do-
stali.

Císařští v
Tejně zajati.

Sto artikulův
Čechové atd.
sepsali.

Dne 31. téhož měsíce července direktori království českého, také sjednocených zemí, totiž z Moravy, z Slezska a z Lužic, páni vyslaní na hradě pražském shromáždění sto artikulův sepsali, potvrdili a je neporušeně držeti přísahau se společně zakázali ²⁾. Jsou pak ti artikulové následující:

1. Poněvadž následující snešení artikulové na obhájení evangelického náboženství obzvláště se vztahují, protož všickni a jedenkaždý k témuž evangelickému náboženství se přiznávající, dle vymě-

¹⁾ Psávalo se tehdyž z Vysokého Colleru na místě z Hohenzollernu.

²⁾ Články těmito utvrzena byla konfederace všech zemí koruny české proti Ferdinandovi II. — Viz Slavatových Pamětí díl II. str. 202.

ření evangelického učení a vyznání aby křesťanský život vedl, od 1619 nepravosti a pohoršlivého živobytí se zdržoval, tak aby od Boha milosti i požehnání dosáhnouti mohli; 2. jestli že by budaucí král český všechny následující artikule zdržeti chtěl, to všechno sjednocení jeho královské osobě nemá k žádné ujmě býti, však mocí tohoto sjednocení má se on král následovně zachovati; 3. král budaucí český nemá žádného Jezuvitu ani cizozemce za svou raddu, ani za legata neb za vyslaného bráti; 4. Jezuitové s jich učedlníky, jakož jsou již z království českého a sjednocených zemí vyhnáni, tak oni na věčné časy vyhnancové zůstati a jich statky k užítku zemskému obráceny býti mají, a cokoliv v deskách zemských oni zapsáno mají, to vše má býti vymazáno; 5. žádný král český ani královna nemá žádný jakýkoliv řeholnický řád nový do zemí uvozovati a přijímati; 6. řeholníkův statky k evangelickým kostelům a k školám obrácené neb přivtělené při nich zůstati mají; 7. král český majestat na svobodu náboženství daný a potvrzený v všech punktích a závírkách má držeti; 8. ve všech městech, městečkách a místech evangelickým patřící kostelové nemají se jim bráti a katolickým dávati; 9. Moravané i Lužičané toho majestatu na svobodu náboženství daného mají tak jako Čechové aučastni býti; 10. má každý při svém náboženství zachován býti; 11. duchovní důchody nemají žádnému cizozemci dány býti; 12. katolíci mezi evangelickými v raddách sedící mají se následujících slov na sněmu duchovním v Konštanci držaném ustanovených, totiž: haereticis non esse servandam fidem, „že se kacířům nemá držeti víra,“ odřeknauti; 13. to kdyby katolíci učiniti nechtěli, nemají se do rad pauštěti; 14. ani v zemi nemají trpení býti; 15. v duchovních věcech katolíci aby žádného vladařství neměli a sobě neosobovali; 16. všickni auředlníci zemští aby evangeličtí byli; 17. takový zemský evangelický auředlník aby král na jich auřady potvrzoval; 18. v těch místech a auřadech, kde všickni raddy katolické jsou, aby polovic jich evangelických bylo; 19. kde větší díl radd jest evangelických, tu aby všickni evangeličtí byli; 20. ta privilegia, která čelejí proti majestatu na svobodu v náboženství, mají zdvižena a v nic obrácena býti; 21. jeden každý při své spravedlnosti má zachován býti; 22. také každá země má svých svobod bez všechny překážky užívati; 23. nemá budaucně žádný čekanec království českého volen a přijímán býti; 24. takový kdyby měl mocné dosazen býti, nemají se jemu stavové přísahau zavazovati; 25. zavřené snešení s králem španihelským žádné moci nemá míti; 26. nového krále mají země společně voliti; 27. a to

Neuláné vě-
ci Čechové
králi předpí-
sovali.

1619 na obecným sněmu; 28. nový král šesti hlasy má býti volen: první hlas mají míti Čechové, druhý Moravané, třetí Slezáci, čtvrtý Hořejší Lužičané, pátý Dolejší Lužičané a šestý zase Čechové; kdyby pak stejný hlasy na jednu i na druhau osobu padly, má se takové volení skrze los skoncovati, aneb k novým hlasům přistoupiti; 29. volený král český má tyto artikule neporušeně držeti; 30. což kdyby neučinil, poddanost a poslušnost nemá se jemu zdržeti; 31. bez vědomí a vůle stavův českých nemá král žádnau vojnu předse bráti; 32. žádnau pevnost nemá stavěti; 33. ani stavy nemá k poručení nutiti; 34. kancellář českau s' evangelickými auředníky má opatřiti; 35. žádné poručení a rozkazy z té kancelláře proti majestatu neb proti svobodě náboženství nemají vycházeti; 36. jednu každau zem k českému království náležející a přivtělenau při starobylých řádech a právích král zanechati má; 37. při dědictví běh svůj má zanechati; 38. poddaný bezprávně nemá zdržovati; 39. při kancellári české cizozemci v jich spravedlnostech zdržováni a tejrání býti nemají; 40. strany mají svý pře, žádosti i žaloby austně přednáseti; 41. při komissích mají domácí potřebováni býti; 42. žádný k tomu nemá se nutiti; 43. česká komora české věci má řídit; 44. žádného poručení žádné zemi nemá dávati; 45. věrní katolíci mají do jednoty evangelické přijati býti; 46. artikul až do 55. artikule, všickni ti artikulové v sobě následující věci obsahovaly, totiž: společná jednota která se držeti a čeho užívati má proti těm, kteří by se majestatu často zde opáčenému protivili a proti němu něco neobyčejného před sebe bráti chtěli. Item proti osobám neustupným; 55. všechny s královstvím českým sjednocený země při sobě za jednoho muže státi mají; 56. jako spravedlivý aud jednoho audu (sic); 57. každá země svého řádného práva a spravedlnosti má užívati; 58. a proti sjednocení tomuto nic nečiní; 59. každá země má svý defensores neb ochrance míti; 60. kdyby z nich některý umřel, jiný na jeho místo má volen býti; 61. a ti mají věci v svých zemích rozsuzovati; 62. artikul až do 64. artikule obsahoval v sobě, totiž kdyby něco hlavnějšího se zběhlo, že by některý straně těm defensorům těžko bylo rozsouditi, taková věc na stavy vznést se má; 65. čeští defensores aby moc měli jiný defensory neb direktory sjednocených zemí k sobě buď do Prahy neb i také jinam volati; 66. a jim věci potřebné k povážení a k rozsauzení dáti; 67. 68. 69. všechny prostředky před sebe vzíti a na ně pilně pozorovati mají, spíše nežli by k nějaké nebezpečné vejtržnosti přijíti mělo; neboť ustanovené sjednocení toliko v čas velké potřeby užívati se má;

70. země sjednocené mají se sjeti a na tom se snést, kterak by 1619 jedna druhý v čas důležité potřeby k pomoci přispěti mohla a měla; 71. a to jedna země druhý v šesti měsících má neprodleně vyjeviti; 72. vojsko má se v zbrani cvičiti, však zbraň sel-skému lidu nemá se nechati; 73. takové cvičení páni defensores jedni druhým oznámiti mají; 74. povinna bude každá země v 4. nedělích druhý sjednocený zemi v čas potřeby pomoc uděliti; 75. totiž: Čechům, Moravanům a Slezákům jeden regiment neb 3000 pěchoty a tisíc jizdných, Hořejším pak Lužičanům 300 pěchoty a 150 jizdných a Dolejším Lužičanům 200 pěchoty a 100 koní k pomoci dáti se má; 76. 77. 78. 79. 80. kdyby taková pomoc nepostačovala, tehdy celau mocí mají země potřebný zemi k pomoci přispěti; 81. každá země svého nejvyššího má voliti; 82. kdyby se pak z všech zemí lid spojil, nad ním jeden nejvyšší auředník má volen býti; 83. auhonu od nepřátel trpící zemi dle potřeby a přiležitosti má se pomoc uděliti; 84. kdyby dvě neb tři země v nebezpečství nepřátelském byly, taková pomoc má se rozdělit a každé zemi pomoc učiniti; 85. jak dlouho by nebezpečství trvalo, tak dlouho má se pomoc udělovati; 86. na prach, na zbraň, na luntý a na jiné vojenské potřeby pozornost má se dávati; 87. pivný a jiný tac v takové potřebné pomoci má se vzíti; 88. také duchovní neb kostelní statky katolíkův k té pomoci mají se vzíti; 89. katolíkové nemají k stavům potahování a za stavy uznání býti, zvláště kteří by proti evangelikům se bauřili; 90. 91. protivníci učiněné jednoty mají se trestati; 92. kdyby dotknutý tac a daně nepostačovala, má se nová daň na země sjednocené uložit; 93. z takové pak daně peníze ne jinam než na vojenské potřeby mají se obrátiti a vynaložiti; 94. páni defensorové jedné každé země mají každodenně pánům stavům tajně vyjeviti, jak mnoho peněz z uložené daně sebrali, a to žádnému mimo pánův stavův vyjevovati nemají; 95. co by koliv na obecných sněmích páni stavové snesli a zavřeli, to žádný král český nemá míti moc rušiti; 96. žádný obecný sněm déleji přes 14 dní nemá trvati, leda by se o velmi potřebné věci jednati mělo, a stavové sami takový sněm z té příčiny museli by dle svého snešení prodloužiti; 97. katolíci vyhnanci na věčnost z země vyhnání, jich statky pobrány a k lepšímu země obráceny býti mají; 98. neposlušní ven z země vyhnání býti mají; 99. erbanučky neb dědičné smlauvy s kurfiřtem saským a s jinými okolními zeměmi obnoviti se mají; 100. tito zde dotknutí artikulové na ujmu svobod, nadání a všelikých privilegií sjednoceným zemím nemají býti.

1619

Vojáko Fer-
dinandovo
do Moravy
táhlo.

Mezi tím hrabě Tampir s osmi tisíci jizdného i pěšho vojska královského neb Ferdinandového do Moravy vtrhl tím aumyslem, aby stavy moravské nejenom k tomu přinutil, aby oni své vojsko z Čech domů vzali, ale také aby od učiněné jednoty s Čechy odstoupili; ale poznávaje on, že k svému aumyslu stavy moravské nachýliti nemůže, první (sic) zámek Geswic ¹⁾ nazvaný, kde tři sta mužův krajského lidu leželo, oblehl, jeho se zmocnil a praporec vojenský do Vídně poslal. Chtěl se on taky tehdaž ještě jiného zámku knížeti Lichtenštejnovi náležejícího zmocniti, ale Moravané přispěšice zámek ten sami vzali, v něm mnoho vojenských potřeb našli a jej dobrau stráží osadili; který by ten zámek byl, v letopisích jmeno jeho nenacházím. On hrabě Tampir dostana z Uher k pomoci něco vojska uherského, s celau mocí na statky Tiffenbacha stavu panského pána táhl, je zhubil a byv od Dirnholce ²⁾ místa, brannau rukau dobře opatřeného, odehnán, některý vesnice po jich vydrancování spálil a k Mikulovu (jinak k Nyklšpurku) pospěšil, oboje dobývati začal, ale s velkau ztrátou lidu svého hanebně byl odehnán.

Od Dirnhol-
ce, od Ny-
klšpurku i od
jinud ode-
hnáno bylo.

Moravané
svolili arti-
kule.

To když se v zemi stalo, stavové moravští při počátku ³⁾ měsíce srpna obecný sněm v Brně drželi a na něm následující artikule považovali, svolili, potvrdili a je také držeti vespolek se zavázali:

Smlauvu že
držeti chtějí.

1. Poněvadž jistá a skutečná smlauva mezi pány stavy království českého a mezi pány vyslanými tohoto našeho markrabství moravského, také mezi knížaty a stavy Hořejšího i Dolejšího Slezska, podobně mezi stavy Hořejších i Dolejších Lužic, na místě a jmenem k témuž království českému přináležejících, přivtělených a s ním sjednocených zemí jest závřena i také přísahau od všech těch stavův potvrzena, protož takovou smlauvu (jak ona od slova k slovu v rozličných punktích a artikulích jest obsažena) my jsme také přijali, přijímáme, schvalujeme, s Boží pomocí držet ji připovídáme a dle ní se vždyckny řídití chceme.

Více vojska
najali.

2. My stavové na nepřátelskau a právě tyranskau každodenní záhubu obyvatelův našich moravských, kterau markrabství toto od Tampirového neb královského vojska Ferdinandového snášeti

¹⁾ U Skály (III. 227.) stojí Gracen. Dle Gindelyho (II. str. 91.) mělo by se jediné mysliti město Rejc či Retz na hranici moravskorakouské. — Sem také klade Skála vypravování o panu Wolfu Streinovi, jež hořejí na str. 157. čísti lze.

²⁾ Dürnholz = Drnholec.

³⁾ Dne 6.

musí, dáleji se dívatí nemůžeme, protož k dostatečnějšímu odporování témuž nepříteli, mimo ten náš v markrabství našem ležící lid válečný, ještě 1500 pěchoty najmauti chceme a nad ní za nejvyššího ustanovujeme pana Rudolfa Šleinice z Šleinic a na Novým Mezříčku. 1619

3. Jakož na nedávním sněmu, ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu přítomného 1619. léta zde v Brně držaném, některé zpronevěřilé osoby z tohoto markrabství vypověděné byly a nařizeno i ustanoveno, aby jich statky vzaté a k lepšímu této země obrácené byly, tak také aby při takovém snešení na věčné časy zůstalo, jednosvorně k tomu svolujeme a tak míti chceme.

Statky vyhnancův k samí obrácené.

4. Poněvadž kapitola holomaucká i brněnská i všechny duchovní vrchnosti na tom se jednosvorně snesli, že nám žádné pomoci uděliti, ani nám vojsko proti svému dobrému svědomí že dáti nemohau se prohlásili a dosavad přitom svém zemi naší škodlivém předsevzetí trvají, protož také my na tom sme se jednosvorně snesli, že všechny biskupské, kapitolské i klášterské (mezi nimiž se také duchovních paunen klášterních zboží vyrozumívá) statky k obecný potřebě bereme, jich poddaný od poslušnosti a věrnosti neb od přísahy těm svým duchovním vrchnostem učiněné osvobozujeme, nad těmi duchovními statky v každém kraji jednu osobu z pánův stavův nařizujeme a jí moc dáváme, takové statky řídit, prodávati a prodané do desk zemských klásti; však utržené peníze taková osoba nám stavům markrabství moravského odvésti má. Pán pak kupující následující povinnost peněžitou na sebe uvaluje, kterau jak on, tak také každý těch jeho statkův dědic a nápadník povinnen bude držeti, totiž:

Duchovní statky sobě přivlastnili

5. Opatům, proboštům i všem jiným řeholníkům tak mnoho ročně dáti se má, jak mnoho k dostatečnému jich vyživení potřeba ukazuje. Jeptiškám pak, které by se vdáti chtěly, poctivé věno, které by pak v svých klášterech zůstati chtěly, dostatečné vyživení také se jim má dáti. Takové pak vyživení a věno ti povinni budau skládati, kteří takové statky od stavův kaupili, jakž v předcházejícím artikuli to již svoleno jest, což všechno dskami zemskými potvrditi se má.

Duchovní vyživení nařídili.

6. Všechny duchovní domy a obydlí jakákoliv, i klášterové mají se jak v městech tak i vsudy po krajích projíti, shlídnauti, v nich nalezené stříbro, zlato, peníze i vojenské potřeby a zbraně vyzdvihnauti a pánům stavům tohoto markrabství našeho k dobrému obecnému odevzdati; zbraň pak i jiné všechny vojenské potřeby do jistého vykázaného místa mají složené býti.

Klášterové i domové oblaupeni.

1619 7. Všickni auředlníci katoličtí jakožto podezřelí mají před
 Katolický auředlníky svými počty a povinnosti složit a na jich místo
 svrhli. evangelického náboženství schopní mužové dosazení býti.

Moravané na Tampira táhli. Dne 5. srpna měsíce nemohauce Moravané královského vojska,
 jehož vůdce byl Tampir, velké nepřátelství snášeti, přinucené
 3500 jizdného i pěšího lidu, sebrali a proti Tampirovi, který 9000
 královského neb Ferdinandového vojska tehdaž pospolu měl, zmu-
 žile táhli a najduce ho u Westrichu (sic) ¹⁾, na něho tak mocně
 udeřili, že on z těsného místa do prostrannějšího ustaupiti musel,
 také do šiků vojenského se v něm postavil, té jsa naděje a jináče
 se nedomnívaje, než že na něho Moravané nebudau smíti udeřiti.
 Ale Moravané byvše proti němu velice rozhněváni, na něho opět
 A jeho po- srdnaté udeřili, 2000 vojska jemu zmordovali i také mnohé ranili,
 rasili. mezi nimiž nacházel se také hrabě Montecuculi, kníže Sas-Lauen-
 burg ²⁾ a jiní vojenští auředlníci. V tom potýkání, které pořád
 šest hodin trvalo, oboje vojsko několikráte dýmem i prachem tak
 bylo jedno do druhého zamatené, že i někdy přátelé od nepřátel
 rozeznati se nemohli: však Moravané tehdaž toliko 300 zmordo-
 vaných a téměř tolik raněných toliko počítali, nepřátelům jednu
 koraubev a tři praporce odňali, také karneta od kyrysařského
 regementu zajali a na hrabě Tampira tak tiskli, že on s lidem
 svým královským z bojiště ustaupiti a do Vídně k Ferdinandovi
 králi o pomoc psáti musel ³⁾.

Bechyňský zámek a d. Bukvoj do- stal. To když se v Moravě dále, hrabě Bukvoj, královského vojska
 Ferdinandového vůdce, dne 13. srpna v Čechách bechyňského
 zámku se zmocnil, městečko při něm ležící, také patnáct okolních
 vesnic, vydrancovati a je zapáliti rozkázal ⁴⁾.

Do Tábora 1200 lidu če- ského se schránilo. Toho času nejvyšší Frank s jedním tisícem a s dvěma sty
 českého vojska v jednom příhodném místě ležel a zvěděv, že
 8000 Bukvojského lidu proti němu táhne, časné ustranil a do města
 Tábora se schránil.

Bechyňš hrad se vzdal Táborům. Prokop Holý, Táborův vůdce, k hradu bechyňskému, při
 kterém Jaroslav, Jana Žižky po matce vlastní bratr, zahynul, přijda,
 Jana Žižky bratr Jaros- lav. jej s vzdáním dostal ⁵⁾.

Dne 14. srpna měsíce stavové čeští k Betlemovi Gaborovi

¹⁾ Správně: u Dolních Vistic.

²⁾ Jindřich Julius.

³⁾ Obšírně vylíčeno u Gindelyho II. 92.

⁴⁾ Viz nahoře str. 118. pozn. 1.

⁵⁾ Stalo se 16. října l. 1428. Tomkovy Děje města Prahy IV. 415.

(jinak k Gabrielovi Betlemovi), sedmihradskému vojvodovi, psali, 1619
 jej žádajíce, aby jim vojanskou pomoc udělil; což on vděčně přijal, ale také své poselství po Prahy vyslal, které dne 9. září měsíce do Prahy přijeda oznamovalo, že jich pán Betlem Gabor s 40 tisíci svého vojska táhne, jednu polovici při sobě že zanechá a druhou polovici stavům českým na pomoc k hranicům moravským že pošle.

Čechové od
 Sedmihrad-
 cův po-
 moc žádali.

Dne 19. srpna direktorové čeští na hradě pražském v přítomnosti z Moravy, z Slezska, z obojích Lužic pánův vyslaných od rána až do nešporův v saundné svědnici shromáždění a zavření, tejnau raddu drželi a ve tři hodiny s poledne na tom se jedno-
 svorně snesli, aby krále Ferdinanda déleji za svého krále a pána více neuznávali, příčiny dokládajíce, proč ho zavrhnou a jej za krále mítí nechtějí; ty pak jejich příčiny v jich psaní veš polo-
 ženém a kurfirštu mohutskému i také všem společně kurfirštům v městě Frankfurtu shromážděným z Prahy poslaném jsau dotknuté.
 — Hned jak se to zavření stalo, všickni katolíci v Praze svou zbraň složití museli, a Mansfeldské vojsko po ulicích do šiku vojanského staviti se muselo. Příkladem těch direktorův a stavův českých také dne 20. moravští a dne 21. téhož srpna měsíce slezští i lužičtí stavové skrze listy odevřené téhož Ferdinanda zavrhlí a jej za svého krále a pána uznati nechtěli. Dne 24. i také dne 25. téhož měsíce po všech kostelích pražských z kazatelnic lid napomínán byl, aby Pána Boha všickni jednosvorně prosili, aby jim hodného a dobrotivého krále a pána dáti ráčil.

Ferdinand s
 království
 českého zvr-
 žen.

Modlení za
 nového krá-
 le.

Téhož 19. dne srpna měsíce hrabě Bukvoj s Ferdinandovým vojskem k městu Písku přijda, všechno předměstí spáliti rozkázal a následujícího dne hejtmanu Hagovi ¹⁾, který v tom městě s dvěma praporce českého vojska pro obranu téhož města ležel, vzkázal, aby město neprodleně vzdal, ale když on hejtman k tomu svoliti nechtěl, nýbrž do posledního muže všemožně že se brániti chce, hraběti Bukvojovi odpověděl, hned on Bukvoj ze čtyř stran k šturmu běžeti a celou mocí město dobývati rozkázal. Obležení ačkoliv se hrdinsky bránili a mnoho Bukvojských vojákův zmrdovali, však nemohauce odolati nepřátelské moci, posledně přemoženi byli, a Bukvoj, zmocniv se města dne 25. srpna, všechny obyvatele zmordovati, hejtmana oběsiti a předního pana raddního dal stíti i tak město zapáliti poručil. V tom městě Bukvojští velké kořisti dostali, neboť okolní páni, rytířstvo a z rozličných míst obyvatelé

Písek město
 Bukvoj vzal.

Obyvatele
 zmordoval
 město spálil.
 Mnohé kořis-
 ti dostal.

¹⁾ Správně: H o k o v i.

1619 své lepší věci do tohoto města schránili. Našli taky nepřátelé v tom městě několik děl neb kusův velké střelby, také dva berany neb nástroje k boření a k rozvalení městských zdí slauzící, kterých hrabě Mansfeld při dobývání města Plzně užíval. — Od Písku on hrabě Bukvoj hnul se k Strakonícům, kteréhožto města již předtím se zmocnil a je také s lidem svým královským osadil, chtěje při něm odpočínauti a potom odtud k dobývání Plzně pospíšiti. Vojsko české ačkoliv tehdáž proti němu táhlo, však pro jeho v vojenských věcech velkou zkušenost a opatrnost na něho v tak dobře opatřeném místě udeřiti nesmělo; Bukvoj pak nepřestával dle příležitosti dosti daleko od svého ležení vyjížděti a obyvatelům škody i zájmy tak velké činiti, že okolní obyvatelé své věci dražší do Měst pražských netoliko svázeli, ale také sami s ženami a s dítkami svými do těch Měst se schránili.

K Strakonícům se hnul.

Škody dělal.

Daň se velká ukládala.

Čechové toho času velmi netrpělivi býti počali, proto že jak na měšťany pražský i na jiných měst obyvatele, tak také i na jich čeleď velká daň se ukládala, aby se z ní vojsku českému povinnovaný žold dáti mohl, ani ta daň, ani jiná postačiti nemohla, a české vojsko nic podstatného proti nepříteli nečinilo.

Moravské porazili Tampira.

Opět moravské vojsko s hrabětem Tampirem bitvu svedlo a 1800 mužův z jeho vojska porazilo, ostatní pak do jednoho lesa vehnalo, v němž se on Tampir zasekal a 4000 mužův z Uher k pomoci očekával. Nejvyšší toho moravského vojska jmenem Lundenburg (sic) v té bitvě zahynul, který rytířsky se chovaje, nepřátelům velké škody činil¹⁾. — Některých moravských pánův poddaní, kteří skrze Tampirovo vojsko nepřátelské o své statky i o živnosti přišli, pospolu se, jichž 1200 bylo, zbrojně sešli tím aumyslem, aby sobě, jakkoliv a kdekoliv budau moci, ztracené věci vynahrazovali; kudy oni šli, před sebou černý praporec nésti dali. V Moravě katolíci a evangelíci velmi nesvorní býti počali, a tak daleko přišli, že jedni druhým nevěříce, vojsko jedna i druhá strana najímati počala.

Sedláci moravští se sdružili.

Moravani povstali proti sobě.

Čtyři páni k volení a krále českého představeni.

Dne 26. srpna měsíce stavové čeští na hradě pražském shromáždění po vykonání své pobožnosti k volení nového krále českého přistaupili, majíce přitom volení ohled na čtyry pány, totiž: na

¹⁾ Nejvyšším velitelem moravského vojska byl Ladislav Velen z Žerotína (viz nahoře str. 141. pozn. 6.), jemuž náleželo město Břeclav či Lundenburg. — Zpráve Beckovského tedy na tolik rozuměti sluší, že Dampierre dobyl města Břeclavi (Lundenburgu), jakž se o tom i později ještě mluví, a ne že by nějaký velitel Lundenburg byl v bitvě padl. — Událost ta přihodila se 14. září. — Viz ostatně Skálu III. 342.

kníže savojské ¹⁾, na krále denemarského ²⁾, na kurfiršta saského ³⁾ 1619
a na kurfiršta falckrabí od Rejna ⁴⁾; a tento poslední pán také
na království české volen i také (ač neslušné a bezprávné) koru-
nován byl. o čemž dole obšírnější zpráva se činí

Příčiny, pro které Čechové kníže savojské za krále nevy-
volili, byly následující, které se při tom volení pozorně považovaly, Savojské
kníže proť
volen nebyl.
když takto mluveno bylo a rokováno: Ačkoliv Jeho knížecí Milost
kníže savojské z krve saské pochází, však pro jeho řeč, které on
i jeho celá zem užívá, za cizozemce jest držán a tak jakožto cizo-
zemec za jednoho kurfiršta nemohl by přijat býti; 2. poněvadž
on katolickému náboženství všecken oddán jest a téhož nábožen-
ství také se on s lidem svým poddacím přidržuje, i také jeho syn
jest kardinalem, protož jest se čeho obávati, aby, kdyby na naší
žádost království české přijal, od papeže on i my s ním nebyl
z církve vyobcován; aby se pak to ani jemu ani nám nestalo, on,
jsa katolik horlivý, snad by zase Jezuvity do království tohoto
povolal, jim i jiným duchovním odňatý statky navrátiti rozkázal
a nás stavy skrze to do zlehčení, do potupy, také i do škody by
přivedl; 3. kdyby on korunu království českého dosáhl a skrze ni
svau moc a sílu rozmnožil, mohl by snad s jinými katolickými
knížaty v jednotu vjiti a stavům evangelickým něco škodného
spůsobiti, byť on se jim také vším užitečným zakazoval, jakož se
i jiným zakázal, však čím se zakázal a co připovéděl, to nesplnil;
4. maje on děti a jsa pán již dosti letitý všemožně o to by při
stavích českých usiloval, aby jim čekanství království českého
spůsobiti mohl, a tak opět naše svobodné volení krále našeho
auhonu by trpěti muselo; ačkoliv on dosti dobrý a zkušený voják
jest, však má přece dosti co činiti, aby Španihelovi v Piemontu
mohl odolati, svau manželku, dítky a poddaný hájiti, kteří by jej
od sebe do Čech neradi pustili, ale při sobě vždyckny by ho
chtěli mít, což kdyby on jim učiniti nechtěl, oni také by jemu
pomoc udělovati nechtěli; 6. i také to jemu velmi škodí, že není
dobrým hospodářem, žádné náležité zbrojnice, potřeby, jak špiže
tak ani od zbraně k vojně nemá dostatečné, také mnohé války rád

¹⁾ Karla Emanuela.

²⁾ Kristiana IV.

³⁾ Jana Jiřího.

⁴⁾ Fridricha. — Mimo ty byli ještě i jiní knížata jmenováni
jakožto kandidati trůnu českého, zejména i Bethlen Gabor, vévoda
sedmihradský.

1619 začíná, k nimž by Čechové neustále pomoc dávati museli; 7. jeho stavové s ním spokojeni nejsau, proto že proti jim dané přispovědi pokoj zavřel s Španihely; 8. má on mnoho dcer a jedna každá má svůj obzvláštní dvůr, na které velký náklady se dělají, ačkoliv dobře činícím a při něm zaslaužilým pánům málo vděčného a potěšitelného prokazuje.

Proč král denemarský za krále volen nebyl.

* Příčiny, pro které stavové čeští krále denemarského za krále nevyvolili: 1. Poněvadž on k stavům svým a k své obci náchylen není a toliko pánem svým býti chce, obávati tehdy jest se, aby on budaucně království českého vejsady a staré i nové obdarování za hřbet nepoložil a co by se jemu jenom líbilo, byť ono k největší zkáze tohoto království čelilo, svévolně nečinil; 2. byť on, korunu království českého přijma, stavům českým se zakázal, že v tomto království českém s dvorem svým zůstávati chce, však stavové jeho denemarsští nechtěli by jemu toho dovoliti, jakž toho příklad se ukázal v brunšvický vojné; 3. ačkoliv on s domem saským, brunšvickým, brandeburským, falckrabským i s jinými vzácnými domy v krevnosti spřízněný jest, to by však království českému k větší škodě nežli k užitku slaužiti mohlo, poněvadž také v své proti tomuto království někdy čelící potřebě od nich válečnou pomoc mohl by míti a na ni se spoléhaje, mohl by království toto, jak by se jemu líbilo, utiskovati; 4. ačkoliv sice on také dobrý a zkušený voják jest, však poněvadž obyčejně takoví mocnářové mnohé války před sebe berau, muselo by království toto české jemu svau pomoc také tak daleko posílati.

Kurfiršt saský proč za krále zvolen nebyl.

Kurfiršt saský proč za krále českého zvolen nebyl, jsau následující příčiny: 1. Pravda jest, že on kurfiršt saský na země, na lidi, na vojsko i na penězích mocný jest, však tím samým usiloval by království českého dědičně se ujíti a je sobě podmaniti, tak jako všechny své země má dědičně; 2. to se o něm ví, že on žádným přítelem svobod stavům daných není, jakž se to z jeho panování očitě poznává, a tak by on o to všemožně pečoval, kterak by svobody stavům českým zlehčiti a díl od dílu mohl odciziti, což tím snázeji způsobí, čím mocnější on jest; 3. jestli on stavům českým z dluhův pomůže, zajistě stavové své statky jemu zaplati budou museti, a tak by on velký díl království českého k sobě přitáhl; 4. při království českém dosavad on toho nezaslaužil, aby za krále měl býti volen, nýbrž svau radau vinen jest, že Budějovice do rukau stavům českým nepřišly, a že Čechové od královského neb Ferdinandového vojska takové tyranství snášeti museli i dosavad musejí; 5. jsa on milovník duchovenstva, jest se

obávati, aby on odňaté duchovní, klášterní, i jiný jak zastavené, 1619
tak i prodané statky nechtěl míti svým předešlým držitelům navrácené; 6. Calvinistův jest velký nenávistník, jichž raddy a vrchnosti, proti nimž mnoho protimyslného doktor Hoge ¹⁾ píše, více od něho nežli od katolíkův jsou utiskáni, a žádné svornosti mezi přednějšími osobami v příčině náboženství v krátkém čase nebude; 7. v své zemi žádného jiného náboženství mimo svého luteránského netrpí, od duchovních říditi se dává, tížeji s poddanými svými nakládá a zachází nežli dům rakauský, a tak české království méněji co potěšitelného od něho, nežli od Ferdinanda očekávati má, poněvadž on kurfiřt již víceji škoden by byl, nežli prospěšen; 8. k urozeným on žádné náchylnosti nemaje velice je utiskuje a jich vejsady, nadání a chvalitebné zvyklosti nenávidí; 9. jest se obávati, aby on dostana korunu českou, k náboženství katolickému víceji nežli k evangelickému se nenachylil a mnoho věcí evangelickým k velké ujmě v skutek neuvedl.

Po takovém rozmlouvání a po bedlivém těch již jmenovaných slavných mocnářův uvažování stavové čeští k Fridrichovi kurfiřtu falckraběti přistaupili a na tom se snesli, aby jemu koruna česká dána byla, přikládajíce mezi jinými příčinami také tyto: 1. Poněvadž on falckrabí před pádem českým Křištofem z Donína se prohlásil, že by dle raddy krále englického korunu království českého ne sice z ohledu nabytí nějakého většího důstojenství, ale z obzvláštní náchylnosti k českému národu a k obecnému dobrému, pokudž by jemu ona přána byla, na se přijíti chtěl; 2. jsa on pán mírného s lidmi jednání a přívětivě k svým poddaným náchylnosti, stavy i jednoho každého při jich svobodách zanechává, žádnému ničehož dlužen není a mnoho peněz v hotovosti má, odkudž království české velkou pomoc očekávati může; 3. kdyby toho jaká potřeba byla, Engličané jemu nejenom s vojskem, ale také i s penězi nápomocni budou, což podobně kníže Moric s svými stavy činí; 4. poněvadž kníže bavorské k těmž falckraběti velice náchylen

Proš Čecho-
vé Fridricha
falckrabí za
krále míti
chtěli.

¹⁾ Správně: Hoë z Hoëneggu. — Byl dvorským kazatelem kurfiřta saského a zdržoval se před tím l. 1608. v Praze, odkudž byl jakožto horlivý přivřenec vyznání augsburského od kalvinských Pražanův nad míru potupně vyhnán. O surovém způsobu, jakým tehdaž Kalvini a Luteráni se potírali, nejlépe svědčí pamflet proti Hoëovi složený, který má nápis: „Paškvil na doktora Hoë, dank z Prahy německému hnoji“. (Chaos rerum memorabilium v archivu města Prahy E. II. 3. fol. 431.). — Doktor Hoë odvděčil se Čechům za tuto pohanu způsobem neméně neslušným a osudným r. 1619. — Viz Ginde-lyho II. 318. a násl.

jest, protože království české nemá se jakého nepřátelství od bavorské strany strachovati, zvlášť také proto, že on falckrabí téměř království z ohledu toho, že on jest hlava a řídící učiněné a zavřené jednoty, na níž nyní celá téměř říše záleží a na ní svůj ohled má, mnoho dobrého působiti může; 5. podobně on falckrabí jest v jednotě a v přátelství s Hollandry, také i s králem francským, s knížetem z Bullionu ¹⁾, s Benátčany, s kurfiřtem saským, s Sedmíhradčany i s Hořejšími Uhry, podobně s králem švejdským lehce může v jednotu a v přátelství vjíti.

Rem publi-
cam neb
obecnou
nau Čechové
chtějí mít.

Ačkoliv někteří páni, v té raddě na hradě pražském shromáždění, také na to myslili, aby při stavích království českého panování a správa téhož království i k němu přivtělených zemí příkladem Hollandrův a Švejcův zůstala, však větší díl o Fridricha falckraběte od Rejnu se snesl, který maje od stavu panského 36 a od rytířstva 91 ²⁾ hlas, k němuž také téměř všickni z měst vyslaní přistoupili, (kurfiřt saský měl od stavu panského 6 a od rytířstva toliko 1 ³⁾ hlas) za krále českého byl vyvolen a následujícího dne, to jest dne 27. srpna v auterý, byl také vyhlášen, při kterémžto vyhlášení na poručení pánův stavů českých po všech třech Městech pražských na znamení šťastné skoncované volení všemi zvony se zvonilo, Te Deum laudamus atd., Tě Boha chválíme atd. se zpívalo a pětkrát z velkých děl neb z kusův se střelelo. Také to volení nového krále českého nejenom v království českém, ale také ve všech jemu přivtělených zemích z všech kazatelnic lidu se modlení oznamovalo a nařizovalo, aby Hospodin netoliko takové předsevzaté volení k šťastnému konci přivést, ano také novému králi šťastné panování popřítí ráčil. — Toho ještě dne v Starém Městě, následujícího pak v Novém i v Menším Městě pražském všem měšťanům a obyvatelům pražským, pod jednau způsobau Tělo a Krev Páně přijímajícím, všeckna zbraň se pobrala.

Fridrich za
krále volen
byl.

Zbraň kato-
likům v Pra-
ze pobrala.

Poslové s
psaním k
Fridrichovi
byli z Prahy
vyslání.

Dne 28. srpna měsíce od pánův stavů českých někteří páni na tom obecném sněmu v Praze držaném z všech čtyř zemí, totiž z Čech, z Moravy, ze Slezska i z Lužic zvolení, k nově volenému králi českému Fridrichovi, falckraběti a kurfiřtu, do města jeho Haidberka s obšírným psaním minulého dne zhotoveným vyslání byli; toho pak psaní vejtah jest tento:

¹⁾ Správně: z Bouillonu.

²⁾ U Gindelyho (II. 173.): 110.

³⁾ Tamže: 3.

„Vaší Královské Milosti dostatečně, jakž daufáme, povědomo bude, jak z důležitých a velice potřebných i také již celému světu známých příčin Ferdinanda, korunovaného sice krále našeho, (jemuž sme my také s jistými vejmkami věrnost i poslušnost slibovali, které však vejmkiny on nám zrušil a tím samým svévolně koruny české se zbavil) jednosvorně sme zavrhlí a V. K. Mť, k našemu evangelickému náboženství nakloněného pána, (žádající předně Pána Boha, aby on nás pokojným, spravedlnost milujícím a rozumným králem obdařiti ráčil) na místě téhož Ferdinanda dle našich vejsad, nadání a rozličných privilegií na svobodné volení krále českého znějících, jedními hlasy sme zvolili i vyhlásili, což nyní skrze přítomné psaní J. M. Kské poníženě věděti dáváme a v brzkým čase slavné poselství k přednesení a k potvrzení toho všeho, i také k jednání s V. K. Mti ostatních potřebných věcí V. K. Mti odeslati nepomineme, té jedné jsauce naděje, že V. M. Kská tak jednosvorné hlasy naše nejmilostivěji ráčí přijmouti a naším nejmilostivějším králem a pánem ráčí býti.“

1619
Vejtah toho
psaní do
Heidelberka
poslaného.

Ta žádost stavův českých i jiných k témuž království přivtělených zemí když k témuž kurfirštu falckraběti, v nově volenému králi českému, přednášena byla, mnohými on důvody k zadosti činění té žádosti od mnohých svých radd i také od jiných vzácných pánův nakloňován, ano tak mluvíce namlauván, i téměř nutkán byl. Z těch mnohých důvodův toliko některý zde kladu:

Důvodové,
aby falckra-
bí korunu
českau při-
jal.

1. Přednášeno jemu bylo, že takové stavův českých snešení a jeho za krále českého volení z vůle Boží se stalo, poněvadž stavové čeští jsauce téměř větším dílem k Luterovému náboženství připojení, kteří ačkoliv také z té příčiny kurfiršta saského, jakožto již jmenovanému náboženství docela oddaného pána, za krále míti chtěli, však když k volení přišlo, své hlasy téměř všickni J. Mti falckraběti dali, tak že J. Mť od samých pánův a od rytířstva 127 hlasův dostal (k těmto pak hlasům také všickni z měst českých k tomu volení nového krále vyslaní plnomocníci a v počtu velkém shromáždění jednosvorně přistaupili) a těmi tak jednosvornými hlasy za krále českého volen byl, kurfiršt pak saský 7 toliko hlasův přitom volení dostal. 2. Jestli J. Mť falckrabí českau korunu nepřijme, svou před celým světem velice rozhlášenau důstojnost jistě že zlehčí a v potupu velkau vpadne. Ano také král englický velice by se horšiti mohl, že tak slavná příležitost k vyvýšení jeho dcery (neboť on Fridrich měl za manželku Alžbětu, tehdejšího englického krále dceru) zanedbána aneb raději zavržena byla, kterau by jiní slavní páni jistě zavrhnouti

1619 nechtěli. 3. Co se pomazání a jiných starodávních římských zvyklostí, které se při korunování krále českého konají, dotýče, mohl by sice na to nějaký ohled býti, poněvadž J. Mť falckrabí od téhož náboženství římského vzdálen jest, však bez takových římských řádův že předce on na království české může korunován býti; 4. přijme-li J. Mť falckrabí korunu českou, že náboženství evangelické netoliko velice rozšířiti bude moci, ale také i to spůsobiti, že v raddě kurfirštův katolické o jeden hlas méněji při volení římského krále míti budou a tak lehce státi se může, že budaucně jeden mocnář náboženství evangelického za krále římského volen bude, což by k rozšíření téhož náboženství evangelického velice sloužilo; 5. jestli J. Mť korunu českou nepřijme, kníže savojské i král denemarský jistě ji přijme, skrze které by velká záhuba německé říši nastala z mnohých příčin pro krátkost zde zatajených; 6. na svý protivníky J. Mť aby žádného ohledu neměl, ale celé daufání aby měl, že mu J. Mti tchán jeho král englický, také wittemberské kníže, Anspach, kníže bádenské, Sedmíhradčani, Hořejší Uhři i jiní dobří přátelé v čas potřeby dostatečnou pomoc udělejí.

Fridrich
falckrabí
přemejšlel
korunu če-
skou přijíti.

Ti a těm podobní důvodové mnozí a rozliční ačkoliv pilně od téhož Fridricha falckraběte považováni byli, však předce dosti dluho on o tom přemejšlel, má-li tu korunu českou přijmouti, aneb má-li ji zavrhnouti; v tom přemýšlování on tak dluho trval, (také po všech svých kurfirštských zemích z té příčiny nařídil každodenní modlení) dokad englickýmu králi, knížeti bavorskému Maximiliánovi, Janovi Jiřímu, kurfirštu saskému, a jiným slavným mocnářům o tom svém na království české vyvolení písebně věděti nedal a od nich odpověď na své psaní, také jistě od některých mocnářův ubezpečení dokad nedostal, že jemu v čas potřeby všemožnou pomocí přispěti chtějí.

Napomínán
byl Fridrich,
aby korunu
českou ne-
přijímal.

Kníže bavorské skrze své velmi obšírné psaní ačkoliv toho Fridricha falckrabí dostatečně napomínal i také mnohé a jisté podstatné příčiny jemu předkládal, aby korunu českého království nepřijímal, také kurfiršt saský i jiní slavní páni a mocnářové, pro uvarování všelikého velkého zlého ačkoliv o to snažně pečovali. kterak by téhož Fridricha k tomu naklonili, aby on korunu českou nepřijímal, poněvadž ní Ferdinand rádně již korunován jest, a také Čechové žádau podstatnou příčinu nemají jeho té koruny zbaviti. ano také že Čechův všechny ty příčiny, kurfirštům i na sněmu říšským shromážděným potentátům neb mocnářům od stavův českých podané, toliko z pauhé kyselosti proti témuž Ferdinandovi vymy-

šlené jsou a žádného gruntu bezpečnosti ani pravdy nemají, jakž 1619 jim také to od těch kurfiřtův nejenom písebně, ale i tištěně před celým světem s velkou hanbou těch stavův českých dokázáno bylo, on nicméně Fridrich falckrabí máve velkou posilu a ubezpečení jak od svého thána, englickýho krále¹⁾, tak také od některých jiných sobě dobře přejících pánův, od svého předsevezetí hnauti se nedal, nýbrž těm, kteří jemu korunu českou odrazovali, obšírné psaní poslal, v něm příčiny dokládaje, proč tu korunu českou přijímá, české království s přivtělenými zeměmi proč opustiti a proč stavy české v jich žádostech oslyšeti nemůže.

Ale to napominání on zavrhl.

Při začátku měsíce září hrabě Bukvoj z ležení svého blíž Strakonice se zdvihl, blíž spáleného města Písku naproti českému táboru neb ležení se položil a do českého ležení skrze svého trubače psaní poslal, českému vojsku věděti dáváje, že s Čechy hotov jest bitvu svěsti; což on učinil proto, aby české vojsko spíše poraziti mohl, nežli by kníže Kristian z Anhaltu přijel, který tehdež nejvyšším auředníkem nad českým vojskem učiněn byl a od Fridricha falckraběte do Prahy již také tehdež přijel, chtěje k ležení českému pospíšiti a na Bukvoje udeřiti. Na to psaní vojenští auředníci z českého ležení hraběti Bukvojovi krátce odpověděli, že ačkoliv se mnohem znají býti mdlejší nežli vojsko Bukvojské, nicméně oni tak jeho jako on je že očekávají a s ním bitvu svěsti chtějí. Přitom přece ač malé, však časté šarvatky mezi obojí stranou se dály. Bukvoj vida, že se s ním české vojsko ani potýkati, ani z svého ležení hnauti se nechce, sám z svého ležení se hnul a k městu Táboru pospíchal, chtěje se města zmocniti, o němž časně zvěděvše vojsko české, také z ležení se hnulo a k Táboru Bukvoje předešlo. I vida on svůj aumysl darebný býti, zpátkem odšel a u Merovic²⁾ se položil, proti němuž také české vojsko se položilo a jeho hnutí pozorovalo.

Bukvoj chtěl se s Čechy potýkati.

Čechové odpověděli.

Dne pak 4. září Bukvojští v počtu velkém daleko od ležení na pícování odjedouce, nenadále od vojákův českých zaskočeni a poraženi byvše, do 400 osob ztratili. Toho času hraběte Mansfelda nejvyšší leutnambt přijímám Karpezon s dvěma rittmistry,

Bukvojští poraženi.

Zajatí českého vojska z vězení ušil.

¹⁾ Jakuba — Roztrušovalo se sice hojně po Čechách, že král anglický jest rozhodným přivržencem zetě svého Fridricha Falckého, a všechny současné zprávy jednohlasně o tom vypovídají; avšak ve skutečnosti není na tom ani trochu pravdy, ješto král Jakub byl úplným nepřitelem povstání českého, jemuž téměř prázdných obětí přinést nechtěl a také, jak se později ukázalo, nepřinesl. — Obšírně o tom píše Gindely II. 100. a násl.

²⁾ Správně: Mirovic.

1619 s Šlammersdorfem a Butlerem, kteří v Mansfeldský u městečka Zablatí porážce od Bukvojských zajatí, do Budějovic a odtud do Krumlova vedení i také tam dosavad vězením stížení byli, z okna téhož vězení po provaze se spustili a na Rosenberg (jinak Rožmberg) odešli.

Ferdinand
na králov-
ství římské
volán, také i
korunován
byl.

Ferdinand, uherský a český řádně korunovaný král, dne 11. července z Vídně na sněm říšský vyjel a do Frankfurtu k témuž sněmu vykázaného dne 28. téhož měsíce přijel, maje při sobě 154 koně a 370 osob. Také do téhož města Jan, kurfiršt mohutský, dne 20. téhož července přijel, maje při sobě 48 jízdných a mimo těch ještě jiných 136 koní a 3350 osob; následujícího, totiž dne 21. července, přijel do téhož města Ferdinand, kurfiršt kolínský, s 273 koními a s 446 osobami, mimo pak těch 273 koní ještě jiných 200 jeho koní v předměstí téhož města zanechaných bylo; také Lotharius, kurfiršt tryrský s 171 koněm a s 5251 osobau přijel. Ani Fridrich, kurfiršt a falckrabí, ani Jan Jiří, kurfiršt saský, ani Jan Zikmund, kurfiršt brandeburský, sami osobně na ten sněm nepřijeli, toliko své plnomocníky vyslali.

Tři kurfiršti
nebyli přítomni.

Na tom sněmu ačkoliv stavové čeští s sjednocenými zeměmi proti Ferdinandovi králi svému všemožně skrze své spisy čelili a jemu hlas i sedění přítom sněmu (jakž o tom málo vejš již zmínka se stala zde) zrušiti usilovali, tím ale vším tak mnoho způsobili, že bez všeho užitečného a předsevzatého vyřízení, nebyvše poslové od stavův českých vyslaní ani do města Frankfurtu puštění, do Prahy navrátiti se museli. Ferdinand pak jejich král dne 28. srpna měsíce v tom městě Frankfurtu za krále římského volen a dne 9. měsíce září na to království slavně také korunován byl. Po korunování tři páni na koních sedící čtvrtásobnau zlatau i střbrnau minci, malau i velkau, po ulicích lidu házeli; na větších penězích po jedné straně spatřovala se ruka z oblakův vycházející a korunu držící s nápisem: Legitime certantibus, Věrně bojujícím; na druhý pak straně stály tato slova: Ferdinandus II., Hungariae et Bohemiae rex, coronatus in regem Romanorum 9. Septembris, A. 1619.; Ferdinand II., uherský a český král, korunován na království římské dne 9. září měsíce, léta 1619. — Na menších penězích, z nichž dvojí byly, kulatí i čtverhranatí, po jedné straně spatřovala se litera F, nad ní koruna a pod F. dvě podobná znamení II.; na druhé straně byla koruna s tímto nápisem: Coronatus in regem Romanorum 9. Septembris A. 1619.; Korunován na království římské 9. září, léta 1619.

Téhož dne 9. září, kterého Ferdinand na to království římské

byl korunován, páni direktorové čeští v Městech pražských nařídili 1619
půst, také toho dne nic se neprodávalo, nýbrž v kostelích se ká- Půst atd. v
zalo, i nešpor a jiné modlení se konalo. Prase nařá-
zen.

Leopold, arcikníže rakauské, jemuž od Ferdinanda, uher-
ského a českého krále, z Vídně na sněm do Frankfurtu odjíždě-
jícího, to arciknížetství rakauské s přivtělenými zeměmi k opatrování
zanechané bylo, pravdivě zvěděl, že Betlem Gabor s velkou mocí Betlem Ga-
bor zdvihati
se počal.
k hranicím rakauským se blíží, hned k hraběti Bukvojovi poslal,
jemu poračuje, aby osadil v Čechách dobře místa a k Vídni
s vojskem Ferdinandovým pospíšil. Bukvoj na takové poručení
ihned se s svým vojskem zdvihl a přijda k hradu Rozenbergu, Rozenberg
obležen.
který panu Švamberskému tehdy náležel, jej oblehl a k němu
z devíti kusův stříleje, zdi rozvával. Ležely v tom hradu dva pra-
porce slezského vojska a ty, ačkoliv těmž nepříteli všemožně odporo-
valy, ale nemajíce oni žádné velké střelby neb děl a také odnikud
žádné pomoci neočekávajíce, zámek Rosenberk neb Rožemberk
vzdali, z něho pokojně vytáhly a co s sebou odnésti mohly, to
vzaly, zanechajíce v tom hradu velké zboží i také mnoho obilí.
Hrabě Bukvoj osadiv s lidem svým ten hrad, z Čech k Dolejším
Rakausům pospíchal a všudy za sebou cesty zasekával, aby vojsko
české jeho vojsku pozadu škoditi nemohlo. O jeho z Čech do
Rakaus odjítí hrabě z Hohenlohu a pán z Felzu zvěděvše, hned
svého nejvyššího wachtmistra neb strážného s dílem jízdného
i pěšího vojska českého k Bechyni, kterau hrabě Bukvoj dne
13. srpna dostal a stráž osadil, vyslali a ji dobývati rozkázali.
Obležení mužné sice se bránili, však brána když petardau byla
rozhozena, hned Čechové do ní se tlačili, všechny, kteří se bránili,
nelitostivě mordovali a vojenského hejtmana Augšperka i jeho
fendricha zajavše, oba do Prahy poslali. Odtud to české vojsko
k Tejnu nad Vltavou se hnulo, (to město Bukvoj dne 15. srpna
dostal a je obsadil) jej oblehli a skrze vzdání jej dostali.

Také v Moravě hrabě Tampír s vojskem Ferdinandovým
městečko i hrad Lundenburk¹⁾ oblehal a po ztrátě několik set
svého lidu toho hradu se zmocnil, kdež tři sta krajského lidu
branného zastíhna, všechny do naha zvlécti a je všechny Uhrům
postřinati poraučil, posledně pak vydrancoval jak městečko tak
i zámek, (kde do dvakráte sto tisíc zlatých dostal), odtud k Auš-
pici²⁾ se hnul a všudy velké škody činil, byv velice na Moravany

¹⁾ Viz nahoře str. 172., pozn. 1.

²⁾ Česky: k Hustopeči.

1619 rozhněván, že v rozličných s nimi potýkání a porážkách přes 4000 mužův ztratil.

Poklad Rudolfa II. hledán na hradě pražském.

V tom září měsíce někteří z pánův direktorův na hradě pražském shromážděných nařízení byli, aby všechny věci v královském pokladu sepsali a jich cenu pozorně vyskaumali proto, aby se aspoň z nich některé věci speněžiti mohly. To když se dále nějaký Maškovský (sic) ¹⁾, císaře Rudolfa II. někdejší komorník, který nedávno tehdaž z vězení propuštěn byl, před těmi direktory se prohlásil, že na hradě pražském o jednom velkém pokladu dobrau vědomost má i také přijda s pány od těch direktorův vyslanými k jedny dřevěnný stěně, to místo jim ukázal. Oni poručivše tu dřevěnnau stěnu odstraniti a za ní zeď rozkopati. našli veliký sklad, neboť mimo jiných zlatých picích nádob, mimo rozličných drahých klenotův a mimo jiných pěkných starých památek, které by se za velkau summu kaupiti musely, také padesáte markův nedělaného zlata i několik millionův peněz z toho direktorové odnésti dali a to všechno na své vojenské potřeby vynaložili.

Korunu českau Fridrich přijal.

Při konci téhož září měsíce kurfiršt Fridrich falckrabí od Rejna k stavům českým svýho vyslaného, nějakého pana Millera do Prahy poslal, věděti těm pánům stavům dávaje, že korunu českau vděčně přijímá a od Engličanův, od Hollandrův, tak od všech s nimi sjednocených potentátův jistě ubezpečení má, že oni jemu i království českému v čas potřebný všemožně nápomocni býti chtějí, a on také dle žádosti pánův stavův že chce co nejspíšeji do Prahy k korunování přijeti, z čehož nejenom čeští, ale také sjednocených zemí páni stavové (zvlášť páni evangeličtí) velice potěšeni byli a slavné poselství k témuž v nově volenému králi vyslali, které do Egru přijeda, v tom městě státi zůstalo a na příjezd téhož nového krále tam očekávalo, daje o tom skrz jmenovaného Millera jemu věděti.

Pomocí daufal.

Poselství české proti němu vyjelo.

Fridrich z Heidlberku do Čech jel.

On Fridrich nový král své země dobře zřídív a všechnu jich správu knížeti Janovi, falckraběti v Zweibruku, poručiv, také Jana staršího hrabě z Nassau za nejvyššího nad svým vojskem ustanoviv, z města svého Heidlberku s manželkau svau, také s malým synáčkem i s celým dvorem svým vyjel a k městu Amberku do svého hořejšího falckrabství pospíchal, odkudž také potom saskému kurfirštu psaní poslal.

Při začátku měsíce října hejtman Goldštejn pro hrabě Mans-

¹⁾ Správně: Maškovský.

felda 400 v Nidrlandu najatého vojska pěšího skrze saskau zem 1619
do Čech když vedl, je do Žateckého kraje dne 4. října přivedl
a okolo Postoloprta je rozložil, kdež ti vojáci velké nezbednosti
a škody obyvatelům činiti počali, truhlice odvírali, co kde našli
všechno pobrali a nejináč než jako veřejní nepřátelé svou zlost
provozovali. I nemohauce to sedláci déle trpěti, z třinácti vesnic
se shromáždili, na ty škodlivý vojáky času nočního tajně udeřili,
jich hejtmána Goldšteina ranili a ostatní vojanské auředníky,
také i přes půl čtvrtá sta těch vojákův zmordovali. V tom čase
ohně velký v Mansfeldově ležení vyšel a téhož Mansfelda drahé
šaty, také několik pěkných koní i jiné věci spálil.

Vojáci ško-
dy v Čechách
činili.

A od sedlá-
kův zmordo-
vání byli.

Oheň v leže-
ní Mansfel-
da.

Dne 5. října měsíce hrabě Bukvoj s Ferdinandovým vojskem
od hradu Rosenberku z Čech do Rakous pospíchaje a k městu
Recu s tím vojskem přijda, hned s devíti tisíci pěšího i jizdného
lidu svého k Znojmu se obrátil, je oblehal a dvakrátě auřadu
konšelskému vzkázal a jej napomínal, aby se mu poddali a město
neprodleně vzdali. Znojemští očekávajíce brzkau i dosti velkau
pomoc z Uher, z Čech i z Moravy, město vzdáti nechtěli a k od-
porování se postavili; Bukvoj dostana nenadálau zprávu, že Betlem
Gabor 12000 sedmihradského lidu svého Čechům a Moravanům
k pomoci posílá, hned v noci od Znojma se zdvihl a k Tampiro-
vému vojsku pospíchal, chtěje se s ním co nejspíše spojit
a na české i moravské vojsko celau mocí udeřiti, ale spíše nežli
to učinil, Sedmihradčané k moravskému a k českému vojsku již
tehdaž přitáhli. O nich zvěděvše Uhři, kteří v Tampirovém ležení
byli a proti Čechům i Moravanům při Ferdinandově vojsku
bojovali, hned jich osm kumpanií od Tampira zběhlo a ti se
k Sedmihradčanům připojili.

Bukvoj k
Znojmu při-
táhl.

ale zase od
Znojma od-
trhl.

Sedmihrad-
čané Čechům
a Moravanům
pomoci při-
šli.

Jindřich Mates hrabě z Turnu, českého i moravského vojska
nejvyšší správce a vůdce, dostana takovou pomoc od Betlema
Gabora a věda, že jeho vojsko s přivtělenými Sedmihradčany,
jichž vůdce byl Redey Ferenc, do 26 tisíc již se rozmnožilo, dle
vojenské rady za Bukvojem a za Tampirem pospíchal. Aby pak
nějakou zprávu o tom nepříteli hrabě Tampir míti mohl, tři pra-
porce svých jizdných vyslal, jim poračuje české i moravské vojsko
vyšpehovati a nějaké zajatý do ležení přivést; na ty pak tři
kumpanie Uhři nenadále připadli, na ně udeřili, dva karnety zajali
a ostatní téměř všechny zmordovali. Bukvoj a Tampir o tý porážce
svých třech kumpanií dostanauce zprávu, a že nepřátelské vojsko
daleko silnější jest nežli jich královské, i také že za nimi pospíchá,
chtěje s nimi bitvu svěsti, hned k jednomu šanci, mšli od Vídně

České atd.
vojsko za
Bukvojem
pospíchalo.

Bukvoj u
Dunaje se
položil.

1619 při Dunaji ležícímu, s jich vojskem královským se hnuli a přitom šanci se položili; k němuž arcikníže Leopold z Vídně vyjel, vojsko Bukvojské neb raději císařské (poněvadž již Ferdinand, uherský a český řádně kounovaný král, již tehdy na království římské korunován a za císaře přijat i vyhlášen, protož také to jeho vojsko následovně nazývati budu císařské, druhé pak, totiž: české, moravské a sedmihradské, nazývati budu stavovské i také Fridrichovské) zhlídna, Bukvojovi radil, aby na stavovské vojsko, které k svému fortely vrch Pisenberg nazvaný užívalo, udeřil a s ním bitvu svedl; Bukvoj ale obávaje se velké ztráty císařského vojska a budačeho neštěstí velkého, učiniti to nemohl, ačkoliv on neležel do stavovského vojska od hodiny 6. až do hodiny 8. z velké střelby střelci, což také stavovští činili, a rozličné šarvátky až do půl noci se dály; spíše nežli se to dalo, arcikníže Leopold zase do Vídně toho dne se navrátil. Přes pět set mužův od císařského vojska opozdivše se na cestě, do rukau stavovskému vojsku přišli, na které stavovští udeřice a velkým hlasem: „Tampir, Tampir, Tampir!“ křičíce, všechny zmordovali. Následujícího dne, poněvadž ranního času velká mlha byla a dlouho na den trvala, hrabě Bukvoj jináče se nedomníval, nežli že stavovské vojsko z místa svého k městečku Fišek ¹⁾ nazvanému se hnulo, chtěje v tom místě Dunaj přejíti a snad k Vídni táhnouti; ten pak nepřátelský aumysl aby on Bukvoj témuž stavovskému vojsku překazil, svému vojsku hned po mostě přes Dunaj, při kterém on Bukvoj s lidem svým ležel, jíti a s sebou větší děla neb kusy vzíti poručil, zanechaje v tom šanci toliko tři regementy, Fuggerský, Saský a Štanderský, také i něco málo kusův menších.

Jedni na druhé střelili.

Císařské vojsko přes Dunaj k Vídni šlo.

Jedni na druhé střelili.

Prach se Bukvojsky zapálil.

Když se mlha zdvihla, stavovští z ležení svého také zdvihnuce se, přímo k Bukvojskému šanci táhli, chtěje se mostu přes Dunaj ležícího zmocniti; ale že ten šanc Bukvoj dobře opatřil, z obojí strany velká toho dne střelba se dala, a jedni na druhé střelíce, mnoho lidu skrze tu střelbu padlo. Když jsau se pak Bukvojští z prachu vystřelili a jim jiný dán býti měl, tři tůny toho prachu z nepozornosti s ním zacházejících nenadále se zapálily, mnoho Bukvojských opálily, některé ranily, jiné usmrtily a velikau roztržitost způsobily. Mnozí, na kterých šaty hořely, nemoha velikau bolest dále snášeti a chtěje tak své šaty na sobě hořící uhasiti a bolest ukrotiti, do Dunaje vskákali a v ní bídne utonuli. — V tom šanci nacházel se tehdy hrabě Bukvoj, hrabě Tampir,

¹⁾ Správně: Fischament.

Lichtenštejn, don Balthazar a jiní zkušení a uředníci vojenští, a ti 1619 s malou částkou svého vojska, s třemi toliko regementy 26 tisíc stavovského českého vojska zdrželi a jemu ten celý den až do pauhé noci mužně odporovali.

Posledně hrabě Bukvoj poznávaje, že v tom šanci déleji odolati nebude moci, z něho se zdvihl, přes most Dunaj přešel a ten most za sebou dal zbořiti, aby za ním stavovští nemohli přes něj jíti; císařských mnoho vojákův padlo, když ten most za sebou bořili, protože stavovští na ně z kusův stříleli. Císařští přejdouce ten most a jej za sebou zházejíce, v místě neb v ostrovu, jenž se Tábor Au jmenuje, mezi dvěma Dunaje zátokami, se položili a před stavovskými bezpečně byvše, v tom místě tu celou noc pokojně leželi. V tom potýkání více císařských nežli stavovských padlo, a hrabě Bukvoj tehdyž v rameno, nejvyšší pak leutnant Breiner třikráte, však neškodně střelen byl. Na ráno co se císařských nacházelo raněných, ti do Vídně na vozích vezeni a do špitálův i do jiných příhodných míst dání a hojení byli. V této zde dotknutý bitvě Uhrův, kteří od Tampira v Moravě odpadli a k stavovskému, jinak k českému, vojsku přistaupili, všechny téměř téhož českého vojska špízný a jiné vozy k opatrování dány byly, kteří však místo opatrování, když se české vojsko s nepřáteli potýkalo, všechny ty vozy slezli, co v nich lepšího našli, to zapálili a přímo do Uher odjeli. Císařské pak vojsko z ostrova Tábor Au řečeného k Vídni se hnulo a v okolních vesnicích až k Novému Městu rakauskému rozloženo bylo.

Dne 8. října měsíce Betlem Gabor, sedmihradský vojvoda, k direktorům poselství do Prahy vyslal, Marka Veidu s jinými šesti sedmihradskými pány, kteří jmenem svého pána Betlema Gabora přednášeli, že on Betlem Gabor s svou celou mocí na žádost stavův českých do Hořejších i do Dolejších Uher válečně vtrhl a téměř všechna místa (vynímaje několik pomeznicích míst, které palatinovi Zikmundovi Forgašovi, arcibiskupu ostrěhomskému, Františkovi Forgašovi, též také která Jiřímu Druget Homonnagovi¹⁾ přináležejí) již sobě podmanil, též jsa on naděje, že stavové čeští s jinými svými přivtělenými zeměmi jemu peněžitou pomocí nápomocni budou, aby on tím snázeji k obecnému dobrému stavův českých do Rakous vtrhnouti, arciknížetství rakauské, které před lety k uherské koruně přináleželo, sobě podmaniti a potom Čechům celou mocí svou proti nepřítelům pomáhati mohl.

Bukvoj přes most ustránil.

Uhrův oblaupili, je zapálili a ujeli.

Císařští po vesnicích rozloženi.

Sedmihradské poselství do Prahy přijelo.

Peníze od Čechův sdálo.

¹⁾ Správně: Homonnagovi.

1619

Fridrich k
Egru se blí-
žil.

Páni direktorové na to přednešení odpověděli, zakazující se, že co nejspíše stavové čeští, také i z jiných přivtělených zemí páni vyslaní, do Prahy k sněmu obecnému se sjedau, jim to páni direktorové všechno přednésti a Jeho Milosti Knížecí Betlenovi Gaborovi dostatečnou odpověď poslati chtějí. Ti poslové dne 10. téhož října měsíce od direktorův rozličný drahý dary i také dovolení domů se navrátiti dostanaue, toho ještě dne z Prahy vyjeli a domů odjeli.

Poselství
proti němu z
Egru jelo.

Dne 21. října Fridrich falckrabí od Rejna a spolu kurfiršt (když předtím stavům českým vědětí dal, že korunu království českého přijímá a kdy do Prahy k korunování do Prahy přijeti míní, vyjevil) s Alžbětou, manželkou svou, s synátkem svým a s doprovázením mnohých vzácných pánův, také s několika tisíci lidu krajského zbrojného z města Amberka do Waldsaského kláštera se hnul. O tom jeho příjezdu z království českého i z jiných přivtělených zemí páni vyslaní v Egru na něho již tehdejší očekávající když zvěděli, hned ranním jitem z města Egru v 18 krytých vozích (v každém vozu 6 koních zapřažených bylo) vyjeli a k tomu klášteru následovně jeli: v prvních třech vozích čeští, v čtvrtém moravští, v pátém slezští, v šestém lužičtí páni vyslaní jeli, v ostatních vozích jiní všelici urození páni a poslední jich dvořenínové seděli a počestně k tomu klášteru jeli. Když se k tomu klášteru blížili, on Fridrich volený král český pana Achaciusa z Dony ¹⁾ a s ním několik urozených pánův proti těm pánům poslušně vyslal, kteří od téhož Achaciusa slavně vítání, do kláštera doprovázení a před krále k vyslyšení vedení byli. Před něho když oni předstaupili, on v přítomnosti svého malého synáčka (byl on narozen léta 1614. 2. ledna, jmenem Jindřich Fridrich), také v přítomnosti svého pana bratra Ludvíka falckraběte, též obaucht knížat z Anhaltu-i jiných urozených pánův s odkrytou hlavou stoje, každému tomu panu poslu ruku k políbení podal a je přívětivě vítal. Na to hrabě

Falckrabí
vítal posel-
ství.Ondřej Šlik
mluvil k Fri-
drichovi.

Joachym Ondřej Šlik jmenem království českého a všech přivtělených zemí obšírnau řeč učinil a mezi jinými věcmi také i to přednášel: Předně, dokazoval on obšírně, jak z podstatných příčin Ferdinand, císař římský, z českého království zvržen a na jeho místo jiný bohabojný a přívětivý pán jednosvorně volen jest, totiž V. Kská Mť, kteréžto volení jistě z vůle Boží že jest se stalo, žádaje přitom poníženě, aby J. Mť král z tohoto kláštera neprodleně se zdvihnutí a s nimi pány posly do Prahy k šťastnému

¹⁾ Správně: z Donína (německy: von Dohna).

korunování jeti ráčil; za druhé, aby J. M. Kská dle starobylého obyčeje králův českých, slavných předkův, před svým na království české korunováním pánům stavům českým a jiným přivtěleným zemím přísahau se zavázati i také revers neb zápis na to učiniti ráčil, že všechny jich staré i nové nadání, svobody, vejsady, starobylé a chvalitebné zvyklosti, také s jinými zeměmi zavřené smlauvy, jakož i slavný majestát na svobodu náboženství od císaře Rudolfa II. daný, v čtyrech nedělích po svém korunování milostivě potvrditi ráčí; za třetí, aby po svém korunování žádného cizozemce do raddy nebral, nýbrž dle starobylého obyčeje, také i dle vejsad za auředníky a saudce zemské z třích stavův království českého i z přivtělených zemí takový pány do raddy své vzíti ráčil, kteří by k takovým auřadům za nejschopnější uznání byli; za čtvrté, od království českého a od k němu přivtělených zemí odcizené statky všemožně zase připojiti ráčil a ničehož budaucně bez vůle a bez snešení radd svých a saudcův zemských od téhož království českého a od k němu přivtělených zemí neodcizoval, nýbrž to království s připojenými zeměmi zvelebovati se snažil; za páté, k většímu zvelebení téhož království a k potěšení i k užitku svých poddaných věrných aby s dvorem svým královským na hradě pražském bydleti ráčil. — To všechno i jiné mnohé také témuž Fridrichovi falckraběti písebně tehdaž od pánův vyslaných dáno bylo.

Po vyslyšení těch přednesených věcí on Fridrich sám austré k pánům vyslaným podobně ihned odpověděl: „Předně, cokoliv páni vyslaní v příčině království českého a přivtělených zemí mně nyní přednášeli, všemu sem náležitě vyrozuměl, za kteraužto ke mně velkau náchylnost všem těch zemí pánům stavům nejenom vděčně děkuji, ale také s pomocí Boží všemožně jím všechném zadosti činiti připovídám; za druhé, žádosti ke mně vyslaných zemí co se dotejče, ačkoliv pohnutedlné a jistě velké příčiny sem měl, korunu českau nepřijímati, nicméně dle raddy a dle připověděné pomoci mých dobrých přátel vůli Boží sem se poddal a tu korunu královskau přijal, nechťje se ani vůli Boží v tom protiviti, nýbrž Boha za to neustále sem žádal, aby mně v tak těžké věci svau božskau milostí nápomocen býti ráčil; za třetí, svobody a veliké nadání království českému i sjednoceným zemím dané nejenom potvrditi, ale všechno, cokoliv mně se nyní přednášelo, vyplniti připovídám, jsa tě naděje k pánům stavům, že také oni dle své největší možnosti ve všech potřebách mně nápomocni budau, což když se stane, já dle pomoci Božské tak jich království české i sjednocený země říditi budu, že všickni se mnau spokojeni budau “

Odpověď
Fridrich po-
alům českým
dal.

1619
Ti poslové
také manžel-
ku Fridri-
chovu po-
sdravili.

Po dokonání té řeči páni poslové i také urození nohsledové polibivše ruku téhož Fridricha falckraběte, od jeho bratra Ludvíka, také malého synáčka, knížete z Anhaltu Kristiana i jeho syna, do jiného pokoje k Alžbětě, Fridrichový manželce, doprovázeni byli a jí také všickni ruku polibivše, Václav Vilém z Raupova v jazyku francouzském přivítivau řeč k ní učinil, dokládaje mezi jinými věcmi také tato slova: „Přítomní páni vyslaní nejenom Pánu Bohu za šťastné Její Královské Milosti do tohoto místa doprovázení, ale i také J. M. Kské za to poníženě děkují, že Její K. Mť při svém nejmilejším panu manželci a jich voleným králi svou snažlivou přivítivostí to způsobila, že on J. Mť na žádost pánův stavův českých, moravských, slezských a lužických korunu českou přijíti ráčil. Pročež všickni věrní poddaní nejenom z toho Pána Boha chváliti, ale také jeho vraucně žádati budou, aby J. Mti králi i také Její Mti královně všeckno potěšitelné v jich dlauho trvajícím panování Pán Bůh, štědrý dárce, uděliti ráčil, poraučejíce se všickni Její Milosti královně k nejmilostivější přivítivosti“. Královna na to slova podobně v řeči francouzské krátce témuž Václavovi z Raupova odpověděla: „Pane, cokoliv sem pro čest Boží a pro rozmnožení náboženství učinila, to se ode mne upřímným aumyslem stalo, a nemá se budaucně na mé dobré vůli a přivítivosti ničehož nedostávati, načež nechť se pán i páni stavové jistě bezpečejí“.

Královně
odpověď po-
slům dána.

Abraham
Skultet ká-
zání učinil.

Po vykonání těch řečí král s královnou i s všemi přítomnými pány vzáctnými skrze své vojsko dvěma stranami stojící do kostela šel, kdež jeho královský kazatel doktor Abraham Skultet kázání na 20. žalm učinil a dokazoval, na co se on král spolehnauti a jak své království začítí má, posledně k tý české koruně také štěstí vinšoval; to pak kázání také potom v Praze tisknauti dal. Po kázání do královského obydlí z kostela se navrátilce, král, královna, vzáctnější páni hosti i páni poslové k obědu (pro 30 osob tabule přistrojena byla) se posadili, a po obědě král s pány posly dlauho rozmlauval i také posledně skrze svého nejvyššího hofmistra Jana Albrechta hraběte z Salmu, skrze pana Achaciusa z Dony a skrze pana Cameraria žádaný revers, v latinské řeči minulého dne sepsaný, těm pánům poslům dáti rozkázal, jež oni přijmauce, J. Mti králi za něj poděkovali, odpuštění k svému odjezdu od krále vzali a do Egru se navrátili. — Obsažení toho reversu jest toto:

Revers neb
zápis Fri-
drich sta-
vům atd.

My Fridrich, z Boží milosti volený král český, falckrabí od Rejna, svatě římské říše kurfiřt, kníže bavorské, markrabí moravské, kníže slezské a markrabí Hořejších i Dolejších Lužic.

Mocí toho listu přítomným osobám, zvláště kterých se to 1619
 teje, známo činíme, že všickni tři stavové království českého,
 markrabství moravského, knížetství slezského a markrabství Hořej-
 ších i Dolejších Lužic, na obecném sněmu v auterý po svatě
 Máří Magdaleně dne 23. měsíce července na hradě pražském
 začatým a v sobotu dne 3^í. srpna po Stětí sv. Jana bžícího
 léta 1619. zavřeným shromáždění, nás z svobodné své vůle za
 krále českého jednosvorně vyvolili, s tau však nevyhnudelnau
 vejmínkau, abychom my těm stavům dle starobylé a chvalitebné
 zvyklosti králův českých, slavných předkův našich, též také dle
 svobod, práv, vejsad a obdarování těmůž království daných, všechny
 privilegia, svobody, nadání, vejsady, práva a všeliký chvalitebný
 řády milostivě potvrdili. — Protož my král Fridrich takovému .
 svobodnému volení všech třích stavův českých a sjednocených
 zemí, jakož také vůli Boží nechťice se protiviti, nýbrž vši možnosti
 chťice se odměnovati, to volení na království české od dotknutých
 zemí milostivě přijímáme a dle naší královské důstojnosti vším
 dobrým dle největší možnosti naší se odměnovati, po korunování
 naším všechny privilegia, svobody, nadání, práva, všeliké starobylé
 a chvalitebné zvyklosti království českého všem společně a jednomu
 každému zvláště, i také majestát na svobodu provozování nábožen-
 ství od císaře Rudolfa II. daný, ve všech punktích cele a sprá-
 vedlivě potvrditi připovídáme a vyplniti chceme. Tomu na svědomí
 přítomný list, (který chceme neporušeně od všech stavův i také
 od budaucích králův českých zachován míti a na něj zápis učiniti)
 ježž sme naši vlastní rukau podepsali, těm třím stavům království
 českého dáti sme rozkázali i k jeho většímu potvrzení také naši
 pečeť přitisknauti sme poručili. — Dáno v našem klášteře Wald-
 saském dne 20. října, léta po Narození Pána Krista 1619.

Spíše nežli on Fridrich, nepořádný král český, z Waldsaského
 svýho kláštera do Prahy přijel, (v tom klášteře žádní duchovní
 nebydleli, neboť léta 1560. od Fridricha falckraběte, nepořádného
 krále českého předka a Luterového bludu následovníka, z téhož
 kláštera všickni Cisterciensští duchovní, že blud Luterův přijmanti
 a víry katolické odřeknauti se nechťeli, vyhnáni a jich všechny
 statky do Fridrichovy komory pobraány byly, a teprva léta 1661. 1661
 zase do něho Cisterciensští řeholníci z Firštenfeldského kláštera
 uvedeni byli, kterýžto klášter před dávnými časy k těmůž svatému
 řádu Cistercienskému přináležel; neboť jeho velký kostel léta 1179. 1179
 od biskupa řezenského Chunona II. byl slavně posvěcen, a již
 toho času i také spíšeji Cisterciensští duchovní bratři v tom Wald-

Waldsaské-
 ho kláštera
 krátká sprá-
 va.

1560

1661

1179

1619 sasském klášteře bydleli a ten klášter Fridrich Barbarosa císař
 1411 pod svau ochranau přijal, poslední pak léta 1411. falckrabatům
 od Rejna pod ochranu se dostal a pod ní dosavad trvá) spíše, ať
 příležitostě předešlá moje slova opětuji, nežli on Fridrich nepořádný
 král český, z svýho pustýho Cistercienskýho kláštera Waldsasskýho
 do Prahy přijel, stavové evangeličtí dva pány z prostředka svýho
 k děkanovi sv. Víta vyslali, kteří jmenem pánův stavův i také
 pánův direktorův, tehdáž na hradě pražském shromážděných, téhož
 pana děkana žádali, aby jim kord sv. Václava vydal a jim ho
 zapůjčil, při tom připovídajíce, že ten kord zase páni stavové bez
 všelíké škody panu děkanovi navrátějí. Tu jich žádost tehdejší pan
 děkan Kašpar Arsenius z Radbuzy vyslyšeje, odpověděl, řka: „Kord
 sv. Václava před rukami sice se nachází, který poněvadž páni
 stavové viděti žádají a jej zase beze škody navrátiti připovídají,
 rád odešlu, toliko prosím, ať jenom za půl hodinky páni vyslaní
 strpení mají!“ — „To my učiniti nemůžeme“, odpověděli ti od
 pánův stavův vyslaní, „poněvadž ho páni stavové ihned mítí
 chtějí.“ — To když pak děkan uslyšel, hned k panu Šimonovi
 Brosiusovi z Horšteina, téhož hlavního kostela sv. Víta proboštu,
 (on také byl potom arcibiskupa pražského sufragánem i Trapesun-
 tinským arcibiskupem učiněn) pospíšil a nalezna jej v témž sv. Víta
 kostele, žádost pánův stavův jemu přednesl, kterau nemohauce oni
 oslyšeti, ten od nich žádaný kord s již dotknutau vejmínkau, aby
 zase bez škody navrácen byl, vydali. Po půl hodině přišel k témuž
 děkanovi pan Kutnauer, také od těch pánův stavův vyslaný, s tímto
 poselstvím: „Páni moji milostiví poraučejí, aby jste se ihned do
 kostela vypravil a všechny klíče s sebou vzal, také do něho pana
 probošta zavolal, neboť do něho také ihned páni komissaři přijdau.“
 To když se stalo, páni komissaři do téhož kostela přijdauce
 a písebné poručení od pánův stavův sobě dané odevrauce, je hla-
 sitě četli, které troji věc obsahovalo: Předně, aby se pánům komi-
 sařům inventář neb popsání všech kostelních věcí vydal; za druhé,
 aby páni komissaři také sami ihned všech věcí nové popsání udělali
 i také všechny ty věci očitě sami spatřili; za třetí, aby děkan
 týmž komissařům kostelní klíče odvedl. Děkan i probošt toho nařízení
 uleknauce se odpověděli: „Dosavad žádného kostelních věcí popsání
 před rukama nemáme, líbí-li se však pánům komissařům zatím
 ty věci, které se v kaple sv. Václava nacházejí, popsati, to dle
 své libosti učiniti mohau;“ což také oni ihned pilně vykonali.
 Když pak již všechno v té kapli popsáno i spečetěno bylo, obrátili
 se všickni odtud do sakristie, k nimž Arsenius děkan takto

Stavové
 kord sv. Vá-
 cslava, atd.
 mítí chtěli.

Děkana od-
 pověd sta-
 vům.

Komissaři
 od stavův
 do kostela
 vyslaní.

Nepořádná
 žádost sta-
 vům.

promluvil: „Chceme-li všechny zde se nacházející věci pilně 1619 popsat, jistě celý den s jich popisováním zmaříme.“ — I odpověděli komissaři: „Všechny spisovati nemíníme, toliko ať jenom se nám poví, kde jsou stříbrné hlavy?“ — „Všechny ty hlavy,“ odpověděl děkan, „do města Řezna panu opatovi kláštera sv. Emerica k jeho opatrování sme poslali.“ — I uslyšíce to ti páni komissaři, hned pana Kutnaura s tím poselstvím k pánům stavům poslali. Po malé chvíli navrátil se ten vyslaný s novým od pánův direktorův a pánův stavův poručením, které truchlivau následující novinu v sobě obsahovalo: Aby se probošt, děkan, všickni kanovníci a jiné duchovenstvo, také i jejich služebníci, v třech dnech z hradu pražského a z svých obydlí buď na Strahov, aneb do jich kapitolského domu na Hradčany, aneb kam by se koliv jemu líbilo, vystěhovali. K tomu rozkazu, ačkoliv sau se oni, přednášejíce dle své možnosti důležité příčiny, dluho podvoliti a z svých obydlí odjít nechtěli, však posledně chtěj neb nechtěj klíče kostelní těm komissařům dáti, z svých příbytkův do kapitolského domu i jinam odjít a s hlavním kostelem sv. Víta slzavě rozloučiti se museli, postaupivše jej stavům i posledně kalvinským bludníkům. Komissaři přijmauce od téhož kostela všechny klíče, jej sami ihned zamkli a zapečetili a všechny dvěře při něm vojanskau stráží obsadili, aby do něho žádný víceji kanovník, probošt, děkan, ani jaký jiný katolický kněz vjíti nemohl, jakož také do něho od té chvíle žádný z nich více až do šťastného katolíkův na Bílý Hoře obdržného vítězství (jenž se stalo následujícího 1620. roku dne 8. listopadu, o čemž doleji obšírně se jedná) nepřišel, ani také v něm se přes ten celý rok služby Boží řádem katolickým nekonaly.

Veš v tomto roce na listu 535. ¹⁾ nachází se, že když tovaryšstvo Ježíšovo z Brna vypovědino bylo, také v brněnském předměstí přes 100 domův vyhořelo; které ale to předměstí bylo, staré památky to nedokládají, ačkoliv povídají, že léta 1467. na den sv. Pantaleona shořel panenský klášter v Starém Brně a co neshořelo, to zkaženo bylo.

Duchovenstvo z hradu pražského vystěhovati se muselo.

1467

Klášter starobrněnský shořel.

¹⁾ Viz str. 145.

Kapitola čtrnáctá.

Fridricha kurfiršta a falckraběte od Rejna do Prahy přijezd, jeho na království české bezprávné a nepořádné korunování a rozliční nepřátelští i jiní domácí také i cizí příběhové až do porážky na Bílý Hoře stavovského neb Fridrichovského vojska zde se připomínají.

1619 Z kláštera Waldsaského on Fridrich falckrabí od Rejna toho jmena Pátý, maje tehdáž on 23 léta věku svého, dne 25. Hjna měsíce roku běžícího 1619. s celým dvorem svým a komonstvem

Fridrich do k městu Hbu neb Egru se hnul, kdež předtím městem od pánův Egru. z Čech a z jiných sjednocených zemí vyslaných, v městě pak od konšelův a od měšťanův téhož města dvěma řady zbrojně stojících slavně vítán byl, k jehožto větší počestnosti jak z velké, tak i z menší střelby se střílelo. Z Egru ještě toho dne vyjeda

Do Falken- a do města Falkenova před večerem přijeda, tam od hraběte Šlika (tehdáž to město téměř hraběti přináleželo) slavně vítán a vzácně ctěn byl. Na ráno dne 26. téhož měsíce do Gisshiblu (náleželo to místo pánu z Felzu) a dne 27. dále k městu Žatči pospíchaje, pod širým nebem na cestě v místě příhodném blíž Maštova od pana Šteinbocha¹⁾ ctěn a k městu Žatči toho ještě dne přijeda, od konšelského auřadu s odevzdáním městských klíčův a s obšírnau řečí před městskau branau vítán byl a když do města vjížděl, všemi zvony se zvonilo. Přednější měšťky, také i panny, téhož Fridricha manželku také před městem vítali a jí nejmožnější čest činili, doprovázejíce ji až do vykázaného obydlí, což také i auřad konšelský, všickni s odkrytými hlavami za králem a za královnau jdauce, učinili. Na rynku stály dva praporce modré a bílé barvy s českým lvem ozdobený a při nich měšťané s náležitau zbraní opatřeni, kteří také dvakráte všickni vystřelili. Auřad konšelský téměř Fridrichovi pěkné stříbrné umývadlo s přináležejícím stříbrným šálem daroval; páni pak mostečtí do tohoto

¹⁾ Správně: Jana Henricha Štampacha ze Štampachu.

města Žatče víno i oves poslali a to oboje Fridrichovi darovali. 1619
Dne 28. října z Žatče do města Laun jeda, na cestě s zajíci svau Zatečtí i Mo-
kratochvíli měl a k městu přijeda, od konšelův jako v Žatči stečtí dary
vítán a do města doprovázen byl, kdež na rynku jeden praporec Do Laun.
zbrojných měšťanův stál, na bráně pak městské stoje jinoch jeden
a praporec modré, bílé, červené a zelené barvy v rukau maje,
ním hbitě i uměle točil. Před branau dvaumi řady sedláci, také
někteří i z městského lidu v starodávným kroji oblečení stáli
a žižkovských vojákův směšné zbraně drželi. — Z Laun dne 29. Do Slaného
on Fridrich s dvorem svým do města Slaného a odtud dne 30. téhož i na Buště-
října na Buštěhrad (ten hrad teház mladšímu panu Kollovratovi hrad přijel.
náležel) přijel a jak v Slaném, tak i na Buštěhradě přes noc zůstal.

Z Buštěhradu dne 31. října on Fridrich vyjeda do obory V Hvězdě
na Břlau Horu, kde nevelké stavení na způsob hvězdy vystavené Fridrich
dosavad se spatřuje, a ta obora od té podobizny Hvězda se jmenuje, obědval.
blíží Prahy přijel a v tý Hvězdě obědval. Před jeho do té Hvězdy
příjezdem páni direktorové, také páni poslové čeští, moravští, Panstvo i
slezští a Lužičané, podobně mnozí z stavu panského i rytířského, měšťanstvo
někteří v krytých vozích a jiní na koních, všickni co nejbohatěji proti němu
ošaceni, z Prahy časem ranním do té Hvězdy přijedauc, na vyjelo.
Fridricha očekávali a jeho když přijel slavně vítali. Také z Starého
Města pražského 200 jizdných, majíce praporec bílý a modré
barvy, podobně 200 jizdných z Nového Města pražského, majíce
praporec své městské barvy červený a bílý, z Menšího pak Města
pražského 100 jizdných, majíce takové barvy praporec jako Staro-
pražští, z Prahy k Hvězdě té vyjeli, blíží k ní na příchodném místě
se postavili a všickni co nejpěkněj mohli zbraní i šatstvem se
zaopatřili, také své trubače i vlaské bubny měli. Po obědě on
Fridrich, jehož podobizna zde jest přiložena¹⁾, na koně vsedna, Z Hvězdy
s velkým doprovázením tolik slavných pánův a pěkně ozdobeného jel.
pěšho i jizdného lidu zbrojného k Praze od Hvězdy se blížil, na
něhož před branau Strahovskau 400 sedlákův, starodávní žižkov-
skau zbraní zaopatřených, očekávalo, majíce také oni starodávní
žižkovský praporec, na němž se kalich s hostií a s žižkovským
sedláci víta-
li Fridricha.

¹⁾ Po způsobu prvního dílu „Poselkyně“, přidány byly k textu i v tomto
dílu druhém některé podobizny mužův zvláště slavných neb pověstných. Leč
Bohu žel, ani jediná z nich v rukopise dílu druhého se nezachovala, aniž
pověděti umíme, co se s nimi stalo. I také ta domněnka byla již na snadě, že
Beckovský teprv později podobizny do díla svého vložiti hodlal a že k tomu
pak nepřišlo. Ale nám spíše pravdou býti se zdá, že zmizely ony zároveň
s některými kapitolami díla jeho přispěním ruky nepovolané.

1619 jmenem spatřoval. K těm tak směšně ošaceným a dávno (mnohým pak nikdá) nevidanau zbraní zaopatřeným sedlákům on Fridrich přijeda, pozastavil se, jemuž od jich heitmana latinská řeč a vítání učiněno jest, po kterém všickni hlasitě vykřikli: „Vivat Fridericus Rex!“; Živ buď Fridrich král! Na to všickni těmi svými železnými cepy, palcáty, sudlicemi a jinými starodávnými nástroji sedlskými potýkati se začali a velký smích dívajícím se na ně způsobili. Od toho sedlského lidu k bráně Strahovské on Fridrich s svým komonstvem a s doprovázením přijeda, v následujícím pořádku do města vjel:

Vjezd slavný
Fridricha do
Prahy.

Nejprve jelo Menšího Města pražského rejtharstvo, maje vlaské bubny a 4 trubače: za nimi jelo Nového Města rejtharstvo, maje vlaské bubny a 6 trubačův; po něm jelo staropražské rejtharstvo, maje také 6 trubačův a vlaské bubny. Následovalo rytířstvo, a za ním Starého i Nového Města pražského 50 provodních koní vedených bylo; za těmi jeli vzáctnějších pánův dvořanůvé i slaužící, jichž všechněch do dvauch tisíc bylo. Následovala téhož Fridricha vojanská pěchota 200 mužův silná; za ní jel praporec oděncův neb kyrysařův téhož Fridricha i jeho einšpeiningové¹⁾ a 24 koní Fridrichových, majíce na sobě deky bílé a modré barvy; po nich jeli Fridrichovy pážata a jeho 7 koní, majíce na sobě sedla draze vyšívaná; za nimi opět jeli Fridrichovi jizdný oděnci; jiný ještě praporec jeho oděncův jel, byvše dobře oděni a žlutými hedbábnými pintami přepásáni. Po nich vedl nejvyšší Chynský 40 českých rytířův krásně ošacených, před nimiž 12 trubačův traubilo, z nichž osm, jakož i bubenská na vlaské bubny bubnující, Fridrichovau liberaj měli; je následovalo osm Fridrichových trubačův, majíce všickni stříbrné trauby a při nich modrý damáskový praporečky, okolo stříbrnými štrápcemi okrášlený a v prostřed praporečkův erb téhož kurfiřta Fridricha bohatě vyšitý se spatřoval, také při těch trubačích na vlaské bubny se bubnovalo. Za těmi trubači jeli téhož Fridricha raddy a direktorové i vzáctnější páni čeští; následovali tři knížata, totiž v prostředu kníže minsterberské²⁾, kníže wirtemberské³⁾ po pravý a Kristian mladší kníže z Anhaltu po levý straně jel. Za nimi po pravý ruce jel Ludvík, falckraběte Fridricha bratr, a po levý ruce jel Kristian starší kníže z Anhaltu. Za těmi pány jel Fridrich

¹⁾ U Skály (III. 358.): „einšpenigerové či karneta dvorské čeládky.“

²⁾ Jindřich Václav.

³⁾ Fridericus Magnus.

falckrabí, sedě na pěkným vraným koni a maje šaty řebíčkové 1619
barvy stříbrem vyšívané; za ním jela jeho manželka Alžběta 1614
s synáčkem svým, (on léta 1614. dne 2. ledna měsíce v Heidel-
berku se narodil a při křtu nazván Jindřich Fridrich, který
léta 1629. 17. ledna v Harlemu se utopil) sedíce oba v jednom 1629
velmi krásným voze, tak že žádný pamětník tehdaž se nenacházel,
který by někdy v Praze pěknější vůz byl viděl. Za ní v rozličných
vozích krytých jely její dvořenínky. Po nich jel praporec Fridrichov-
ských jizdných oděncův neb kyrysařův a posledně šly tři kumpanie
400 mužův silné pěšího lidu sedlského, s žižkovskau zbraní opa-
třeného, a to byli ti, kteří Fridricha před Strahovskau branau
vítali.

V tom již jmenovaném pořádku když tak všickni od obory 1619
Hvězda řečené k Praze jeli, nenadále proti nim roj včel od Prahy
letěl, jež jeden z téhož pořádku do svého klobauku, do něhož
oné všechny mu vsedly, vezma, všechny sebau do Prahy přinesl,
což za nastávající velké štěstí od mnohých vykládáno bylo, ačkoliv
místo štěstí následujícího roku neštěstí nastalo, když stavovské
Fridrichovo vojsko na Bílý Hoře blíž Prahy od císařského a bavor-
ského vojska poraženo bylo, a Fridrich falckrabí s pomocníky svými
i s celým dvorem svým z Prahy ujeti musel, o čemž obsírně doleji
v následujícím roce se píše.

Když se on Fridrich falckrabí k hradu pražskému blížil, na 1619
věži sv. Víta jinoch jeden neb mládenec stoje, praporcem točil a druhý
sedě na knoflíku té věže, bubnoval. Přijeda Fridrich s manželkau
svau do hradu pražského a on s koně, ona pak z vozu na zem sstau-
pivše, jim velký počet paní i pannen draze obšacených, tu stojíce, a vítán byl
obaum hlubokau poklonu učinily a svůj vinš přednášely. Žádný se
tehdaž nenacházel, který by pamatoval, aby který král český v tak
velký slávě do Prahy k svému korunování byl vjel a tak nákladně
aby se bylo všechno dálo; neboť sami Pražané k tomu Fridrichovému
do Prahy příjezdu, aby se tím slavněji ukázali, z vlastního měšce do
padesáte tisíc zlatých vynaložili. Toho dne v Městech pražských na
rozličných místech 400 Židův s konvemi vodau naplněnými stálo
proto, kdyby někde oheň nenadále vyšel, aby oni rychle přispěli
a jej uhasili; neboť téměř všecken lid k vidění toho Fridricho-
vého vjezdu na Hradčany, na Pohořelec i za bránu na Bílau Horu
vyšel. Při staropražském domu raddním stál také jeden praporec
městského vojska, také i při novopražském jeden se spatřoval.
Od brány Strahovské až k hradu pražskému tři kumpanie staro-
městských, také tři kumpanie novoměstských a jedna kumpanie

Roj včel v
klobauku do
Prahy přine-
šen.

Fridrich do
hradu praž-
ského vjel

Pražané
50000 zla-
tých vynalo-
žili.

Města praž-
ská opatře-
na.

Městské stá-
v zbraní
stáli.

1619 malostranských měšťanův pražských, zbraní dobře opatřených a pěknými šaty okrášlených dvaumi řady stály, skrze něž on Fridrich falckrabí s svým komonstvem a s vyprovázejícími jeti musel, kteří jemu do zbraně počestně stály. V hradu pražském stály dvě kumpanie verbovaného vojska pěšího pod hejtmany Golcingerem ¹⁾ a Šenkhartem, při kterémž tak slavném do Prahy vjezdu všemi zvony v Městech pražských se zvonilo a z velkých děl neb kusův i z malý zbraně se střílelo.

Po příjezdu Fridricha do Prahy stavové čeští na hradě pražským shromáždění, následující artikule svolili:

Artikule v
Praze před
korunová-
ním Fridri-
cha svolení.

1. Svolili oni stavové témuž Fridrichovi polauletní a Alžbětě manželce jeho čtvrtletní daň, a tu daň každý obyvatel o svatém Jiří aby skutečně složil;

2. poněvadž Fridrich po svém na království české korunování správy a řízení téhož království se ujme, páni direktorové čeští z přísahy, kterau pánům stavům zavázáni byli, také páni stavové z své přísahy, kterau pánům direktorům zavázáni byli a jsau, aby ještě před korunováním nového krále se propustili. Co se dluhův dotýče, který páni direktorové pro dobré celého království a k zaplacení vojska stavovského českého učiniti museli, ty aby do budoucího sněmu, který nový král rozpíše, odloženy byly a bedlivě na tom sněmu také aby považeno bylo, odkud a kterak ti dluhové mají a mohou býti zaplacení;

3. páni direktori, také auředlníci i saudcové zemští, témuž Fridrichovi všecknu správu stavovského českého vojska aby postoupili a odevzdali, tak aby pro obhájení království českého a sjednocených zemí, však s raddau a vědomím nejvyšších zemských auředlníkův a saudcův, s tím vojskem vládli;

4. nařízení byli auředlníci a komissari, jichž povinnost byla v kraji Bechynským, Prachenským, Vltavským, Podbrdským a Čáslavským všechny škody shlídnouti, které nepřítel, Ferdinanda krále vojsko, drancováním, zájmem, ohněm a mečem učinil, a takové škody ti komissari aby na budoucím sněmě Fridrichovi a stavům českým spravedlivě přednesli, proto aby se na to pomyslití mohlo, kterak by se těm ochudlým lidem zase pomoci mělo, aby zase oni své živnosti pro vzdělání země české hleděti mohli;

Koruna a
Karlšteina a
jinými kle-
noty králov-
skými do
Prahy přive-
zena.

5. Koruna česká, kterau císař Karel IV. dal udělati, a k ní přináležející klenoty, jako: jablko, sceptrum a jiné majestáty království českého, na poručení pánův direktorův z důležitých příčin

¹⁾ Nepochybně: Holcingerem. (Viz Skálu III. 232.)

z hradu karlšteinského aby vzaté, do bezpečnějšího místa na hrad 1619
pražský přivezené, při deskách zemských složené a tam při nich
do dalšího nařízení zanechané byly, ano také oné aby od hodno-
věrných mužův, jimž by se také za jich práci náležitá mzda dala,
opatrované byly;

6. poněvadž stavové a všickni obyvatelé království českého
pod jednau způsobau Tělo a Krev Páně přijímající snažně za to
žádají, aby vnově volený král český ve čtyrech nedělích po svém
korunování všechna privilegia, svobody, nadání, majestáty a všechny
starobylé chvalitebné zvyklosti jim stavům katolickým potvrdil, je
hájlil a v ničem jim tak jako stavům evangelickým ubližovati nedal,
protož také toho oni stavové katoličtí užiti mají tak jako stavové
evangeličtí; neboť on král přísahau se zavázal a dostatečný revers
neb zápis dáti připověděl.

Když všechny věci k nastávajícímu korunování v kostele
sv. Víta na hradě pražském přihotované byly, an den téhož koruno-
vání se přiblížil, do každého koutu v témž kostele pozorně se
nahlídlo, zdaliž by se někdo k tomu korunování nepřináležející,
zvláště z kanovníkův pražských (oni již předtím z svých obydlí
vyhnáni byli, týhodné velmi skrovné vyživení jim se nařídilo a jich
důchody všechny jim odňaté byly), aneb někdo z jiných buď duchov-
ních, aneb také z pánův katolických někdo v tom kostele nebyl
ukryl. Také nad novými dveřmi hradu pražského erb království
českého změněn a na prsa bílého lva českého místo erbu arcikní-
žetství rakauského erb téhož Fridricha falckraběte, nepořádného
budaučho krále českého, položen byl, ten pak lev z bílého kamena
s tím falckrabským erbem vytesaný do zdi nad novými dveřmi
byl vsazen.

Věci se ho-
tovaly k ko-
runování.

Erb český
změněn.

Dne tedy 4. listopadu v pondělí ranním jitem (když v Městech
pražských všechny kumpanie městské na svá místa, před hradem
pražským vlastní Fridrichové i také verbované kumpanie jizdné
i pěší, pěších bylo 13 praporcův, do šiku vojanského se postavily)
páni stavové čeští, také z přivtělených zemí páni vyslaní, podobně
páni direktorové, saudcové a auředlníci zemští i celé rytířstvo
české na hrad pražský sjedouce se, na velký v témž hradu palác
v počtu velkém se sešli, k nimž nejvyšší pan kancléř¹⁾ v přítom-
nosti Fridricha falckraběte pohnutedlnau latinskau řeč učinil, všech
přítomných, zvlášt rytířstva napomínaje a jim předkládaje, kterak
se k J. M. Kské dle starobylých svobod chovati mají; také se jich

Vojsko na
svá místa,

i panstvo na
hrad pražský
se sešlo.

¹⁾ Václav Vilím z Roupova.

1619 přitom tehdáž tázal, také-li všickni J. M. Kskau za svého krále a pána míti chtějí? Oni všickni, co jich koliv přítomných bylo, (nejenom rytíři, ale všickni přítomní páni) s odkryta hlavau stojící, hlubokau poklonu Fridrichovi učinili a jednosvorně vzkřikli: „Vivat Fridericus, rex Bohemiae!“ — Živ buď Fridrich, král český! — Hned on Fridrich, maje při sobě tak velký zástup vzáctných pánův českých, moravských, slezských, lužických i z jiných zemí mnoho jiných vzáctných hostů, s jich doprovázením z téhož velkého paláce do kostela sv. Víta šel a do kaple sv. Václava vejda, v ní do královského raucha oblečen byl.

Fridrich šel
do kostela
sv. Víta.

Z kaple sv.
Václava vy-
šel Fridrich
atd.

Z té kaple sv. Václava vyšlo 40 evangelických i kalvinských kněží v bílých komžích, za nimi šlo jiných podobně bludných 7 kněží v modrých dlouhých pláštích, majíce všickni na hlavách modrý kvadráty tupltykytové, po nich šli auředníci královští, nesauce k těmž korunování potřebné věci, totiž: dědičný mundšeňk neb česňk království českého nesl pozlacený saudek, a za ním šli dva páni, nesauce stříbrný pozlacený šály neb obdlauhle mísy; následoval nejvyšší hofmistr království českého, pan Vilém z Lobkovic, nesa žezlo neb královskau berlu, jinak sceptrum. Nejvyšší sudí zemský, pan Václav Vilém z Raupova ¹⁾, nesl zlaté jablko; za ním šel království českého herold v svém obyčejném oděvu auřadnfm, nesa bílau hůl; po nich šli páni direktori a dědičný maršálek, nesa meč v červené aksamitový pošvě. Za ním šel Fridrich falckrabí v královském oděvu s odkryta hlavau, při němž po pravý straně šel administrator neb nejpřednější správce Dolejší české neb evangelické konsistoře ²⁾, a po levý straně šel jiný kněz český evangelický ³⁾, oba v dlouhých tmavých aksamitových šatech oblečení, kteří přivedše Fridricha k velkému oltáři, s ním klekli a jednu modlitbu hlasitě říkali. Po té modlitbě s ním od oltáře odstupili a k stoliaci aksamitem vlasové barvy přistřené jej doprovodili, do které když se on posadil, oni oba od něho k oltáři se navrátili, při kterém administrator Dolejší konsistoře stoje, řeč v latinském jazyku učinil, po té řeči on hned: Veni sancte Spiritus etc. Přijď Svatý Duše atd. zpívati začal a ten zpěv žáci, trubači a jini zpěváci slavně dokonali. Po tom zpěvu hned se píseň česká před

Řeč latinská
i zpěv o sv.
Duchu.

¹⁾ Nejv. sudím zemským za vlády direktoriální byl Joachim Ondřej Šlik. Pán z Roupova byl nejv. kancléřem.

²⁾ Jiří Dicastus.

³⁾ Jan Cyrillus Třebíčský. — Viz o obou Jirečkovu Rukověť I. 129. v 160.

kázáním obyčejná: Otče náš, milý Pane, dejž nám Ducha Svatého 1619
 atd. zpívala, a po ní on administrator na žalm 20. kázání české Kázání če-
 učinil. Po kázání přistoupivše on administrator s druhým knězem, ské.
 také nejvyšší purkrabí pražský¹⁾, nejvyšší hofmistr i nejvyšší
 komorník království českého²⁾ k témuž Fridrichovi falckraběti, jeho
 k oltáři vedli, kdež on klekna, když se pomodlil, hned nejvyšší
 purkrabí k pánům a k lidu přítomnému se obrátil a třikráte
 všechněch se tázal: „Chcete-li, aby J. Mť král volený byl korunován?“
 Když třikráte odpovědíno bylo že chtějí, hned Fridrichovi před Korunování
 oltářem klečícímu mšál se podal, na nějž on dva prsty položiv, Fridricha.
 stavům českým přísahu konal, kterau jemu nejvyšší pan purkrabí
 četl, a on Fridrich všechna slova po něm říkal; po vykonané přísaze
 administrator Dolejší konsistoře Fridricha olejem pomazal a vezma
 od nejvyššího maršálka obnažený meč, jej Fridrichovi, také sceptrum
 i zlaté jablko s obyčejnými modlitbami, do ruky podal a na jeho
 hlavu červenau čepici dal. Na to vezma on administrator korunu
 českau, ji Fridrichovi na hlavu stavil, kterau on administrator,
 také nejvyšší purkrabí, nejvyšší komorník a ten druhý kněz držíce,
 následující modlitbu administrator říkal: „Všemohaucí věčný Bože, Modlitba při
 králi všech králův, od kterého všechno panování a vyvýšenost korunování.
 pochází, neboť jsi Ty vrchnost světskau ustanovil a jí meč k trestání
 zlých a k kázni dobrých lidí udělil, opatruj a řiď všechnu světskau
 vrchnost a řiditele po tvý cestě krácející, zvlášť toho našeho
 nyní korunovaného a od Tebe nám daného krále a pána, aby on
 byl milovník obecného pokoje, válku od nás odvrátil a co počest-
 ného, spravedlivého a k zvelebení tohoto království a přivtělených
 zemí jest užitečného, o to aby on věrně vždyckny pečoval. Dej
 o Pane zastupův jemu tvé svaté požehnání, Mojžíšovau spravedlnost,
 Davidovu poníženost, Finesovau horlivost, Samsonovau mocnost
 a Šalamounovau rozumnost; uděl v dobrém setrvání, v protivěnství
 posilnění, v zármutku potěšení, v nauzi a bídě obveselení, v sta-
 rostech spomožení, vítězství v pokušení, ve všech činech štěstí,
 sílu a maudrost, aby on skrze své králování všechno tyranství
 potlačil a pokoj vinšovaný způsobil, k věčné slávě jmena Tvého
 a římské říše, také celému křesťanstvu k ochraně a k potěšení
 skrze Ježíše Krista, Pána a Spasitele našeho. Amen.“

Po té modlitbě veden on byl falckrabí od oltáře k své stolici, K stavům
 na kterau když se posadil, hned nejvyšší purkrabí pražský k pánům mluvil nej-
 vyšší purk-
 rabí.

¹⁾ Bohuslav Berka z Dubé.

²⁾ Jiří z Talenberka.

1619 stavům promluvil: „Poněvadž J. M. Kská, náš nejmilostivější pán, již jest na království české korunován, pročež ať dle příkladu mého každý z pánův stavův k J. M. Kské přistoupí a dle obyčeje i dle povinnosti ku koruně přísahu učiní.“ — To povědév nejvyšší purkrabí, zlaté jablko, které Fridrich v ruce držel, i ruku téhož Fridricha polsbil, dvěma prsty koruny se dotekl a učiniv náležitou poklonu na své místo odstaupil, po němž přistupovali k Fridrichovi jiní páni a jeden po druhým (jichž více bylo nežli sto) svau přísahu příkladem nejvyššího pana purkrabího konal: což když se stalo, Te Deum Laudamus, Tě Boha chválíme atd. hlučně se zpívalo, které často zde jmenovaný administrator zpívat: začal, hned tehdy, jak pan nejvyšší purkrabí svau řeč k stavům dokonal a přísahati počal. Ten zpěv když se dokonal, hned Fridrich na své stolici neb na trůnu královským sedě, pět osob z pánův stavův mečem sv. Václava na rytířstvo pasoval. Když se ten jmenovaný zpěv hlučně zpíval a ti páni na rytířstvo když pasování byli, po celý tehdejší čas všemi zvony se zvonilo a z velké i z malé střelby třikráte se střílelo. Také tenkrát jeden jinoch stoje na knoflíku na věži sv. Víta velkým praporcem točil a druhý pod ním na báni sedě, na vlaské bubny bubnoval. Po pasování pánův na rytířstvo Fridrich v oděvu královském, maje na hlavě korunu královskou, v jedné pak ruce jablko zlaté a v druhé sceptrum královské nesa, z kostela sv. Víta na palác téhož hradu pražského i také do královských pokojův od přítomných knížat a všech vzácných pánův doprovázen byl a kdy on šel, červené sukno po cestě dle obyčeje rozprostřeno a k rozebrání lidu zanecháno bylo. Také peníze větší i menší, zlaté i stříbrné, mezi lid se házely. Na větších penězích po jedny straně spatřovala se koruna, kterau pět ruk zdržovalo s tímto nápisem: Dante Deo et ordinum concordia, to jest: Bůh a jednota stavův mně korunu dali. Po druhý straně těch větších peněz se četl: Fridericus electus Bohemiae rex, coronatus die 4. Novembris anno 1619, to jest: Fridrich volený král český, korunovaný dne 4. listopadu léta 1619. Na menších penězích po jedny straně spatřovala se koruna královská a pod ní tyto litery: FRI, to jest: Fridericus neb Fridrich; na druhý straně tento nápis se četl: Coronatus Boemiae rex 4. Novembris 1619.; korunovaný český král 4. listopadu 1619. — Když on Fridrich s Alžbětau manželkau svau v zemské svědnici obědvati začal, (v té také svědnici tehdejší při 14. tabulích přítomná knížata, totiž: Ludvík falckrabí od Rejnu, téhož Fridricha bratr, také Kristian starší z Anhaltu, Jindřich, kníže minstrberské,

Starové přísahali.

Páni na rytířstvo pasování.

V Praze se zvonilo i střílelo.

Z kostela k obědu šel.

Mince dvojitě se házela mezi lid.

Fridrich, atd. obědval.

Fridrich, kníže wírtemberské, kníže Kristian mladší z Anhaltu, 1619
František Karel kníže Sas-Lauenberg, též jiní vzácní hosti a páni stavové v přítomnosti téhož Fridricha stolili) na place hradu pražského bílé i červené víno teklo, které lidu obecnému k užítku dáno bylo. V prostředku oběda, při kterém se rozličná hudba i zpěvy dály, Fridrich poručiv sobě korunu královskou s hlavy vzíti a stoje pro zdraví všech pánův stavův sklenici vína vypil, a to zdraví každé kníže také splniti musil.

A pro zdraví pánův stavův on i jiní pili.

Dne 7. téhož měsíce listopadu, ve čtvrtek, Alžběta, téhož Fridricha manželka, zatvrdělá kalvinka, s podobnými nepořádnými ceremoniemi jako její manžel na království české korunována byla, toliko že místo českého kázání jiné v německé řeči od Abrahama Škulteta, dvorského kazatele a superintendenta, na žalm 72. bylo učiněno. Po korunování v zemské svědnici král s královnou (obadva nepořádně korunovaní) při jedné tabuli obědval, při jiných pak stolích obědvali knížata, hrabata, páni stavové čeští i z přivtělených zemí páni vyslaní neb poslové, také i mnoho fraucimoru. Žádný peníze se nerozhazovaly, toliko chléb obecnému lidu se rozdával, víno teklo bílé i červené, sukno také červené po cestě, kudy královna z kostela na palác a do saudné svědnice šla, rozprostřené lidu k pobrání se zanechalo. Střílelo se z velké i z malé střelby a všemi zvony po Praze se zvonilo.

Falckrabínka korunována.

Obědvalo se.

Chléb se rozdával, víno teklo.

Střílelo se i zvonilo.

Následujícího dne Fridrichovi falckraběti židovstvo pražské přineslo mědenici stříbrnou i umývadlo, falckraběnce pak jeho manželce přineslo ono stříbrnou číšní lodičku neb šálek a v něm 40 dukátův portugalských, knížeti Jindřichovi Fridrichovi (jehož někteří Fridrichem Jindřichem nazývali), Fridrichověmu synáčku, zlatý řetízek, knížeti Ludvíkovi, bratru téhož Fridricha falckraběte, velkou stříbrnou konvici a jiným pánům jiný dary to pražské židovstvo také toho dne přineslo.

Pražské židovstvo dary přineslo.

Toho ještě dne on Fridrich falckrabí, kterého manželka jeho korunována byla, dne totiž 7. listopadu, odevřené psaní obšírné zhotoviti, je do všech krajův poslati a na veřejných místech obyčejných zavěsiti rozkázal, aby je každý svobodně čísti mohl, v kterém on Fridrich příčiny dokládal, proč on korunu přijmouti ráčil. Také se on ihned správy téhož království českého ujal, počna od nejvyšších a uředníkův a saudcův zemských, z nichž některý v jich auřadech potvrdil a jiný změnil, tak že Gottlieb¹⁾ Berka nejvyšším purkrabím pražským, pan Vilím starší z Lobkovic

Fridrich odevřené psaní do krajův poslal.

A auřady obnovil.

¹⁾ Bohuchval.

1619 nejvyšším hofmistrem, pan z Talmberka ¹⁾ nejvyšším komorníkem, pan hrabě Šlik lenním sudím ²⁾, pan Václav Vilím z Raupova nejvyšším kanclířem a doktor Camerarius ³⁾ německým místo-kanclířem učiněn byl.

Čechové
Winterberg
oblehli.

A jej dobyli.

Prachaticům
se zmocnili.

Vodňany ta-
ké dostali.

Tyto zde již dotknuté věci když se na hradě pražském dály, hrabě Mansfeld s vojskem českým dne 2. téhož měsíce listopadu k Winterberku ⁴⁾ pospíšil, jej oblehl, zvířecí zahrady neb obory, také jedné kaple pod zámek stojící, se zmocnil a obležené k vzdání toho místa napomenauti dal; hejtman ale s vojenským lidem svým, od hraběte Bukvoje do téhož místa pro obranu položeným, nechtěje nic o vzdání téhož místě slyšeti, trucovitě pověditi rozkázal Mansfeldovi, že s vojáky sobě svěřenými do poslední krůpěje krve raději se budou brániti a nepříteli všemožně odporovati, nežli aby tak potupné to místo do rukau nepřátelských měl dáti a za to věchnau hanbu míti. Mansfeld takovou odpověď uslyšeje, poručil ihned bránu petardau rozhoditi a k šturmu běžeti. Ačkoliv obležení mužně se bránili, však posléze uznávajíce se býti již přemožené, neboť takové moci odolati jim nebylo možné, příměří žádali a na jisté vejmníky vzdáti se chtěli; ale Mansfeld o žádném příměří nechtěje slyšeti, pořád k šturmu hnál a zmocniv se města i hradu, všechno vojsko v těch obaech místech mimo málo kterýho zajatého zmordoval. O tom zvěděvše jiná místa od hraběte Bukvoje vojskem císařským obsazené, Mansfeldovi se vzdávaly, z nichž vojáci císařští propuštěni do Budějovic k svým tovaryšům všickni pospíchali. — Přišel také on hrabě Mansfeld toho času k městu Prachaticům a je oblehl, napomínaje hejtmana vojanského s lidem císařským v témž městě ležícího, aby jemu to město vzdal, což on když učiniti nechtěl, je Mansfeld šturmem dostal a všechno vojsko v něm zmordoval: do 1500 všeho lidu teház prachatického zhnulo dne 15. září měsíce.

Podobně vejš dotknutého dne 2. listopadu vojenský nejvyšší neb vůdce jednoho dílu vojska českého Heřman Frank, zanechaje v městě Táboře dostatečný počet svého vojska českého, s ostatním z města vytáhl, k městu Vodňanům pospíchal, město oblehl a hejtmana císařského v tom městě ležícího vojska, aby město dobro-

¹⁾ Jiří.

²⁾ Joachym Ondřej hrabě Šlik byl znovu (viz str. 198. pozn. 1.) potvrzen za nejv. sudího zemského, sudím pak dvorským či lenním stal se Petr ze Švamberka na Třeboni.

³⁾ Ludvík.

⁴⁾ Česky: Vimperk.

volně vzdal, napomenauti dal; ale on hejtman tomu rozuměti 1619
 nechťěje, svý vojáky k městským zdím postavil a na české vojsko
 střileti poručil. Nejvyšší Frank dostana zprávu, že v tom městě
 málo císařských vojákův se nachází a dva čeští páni v tom městě
 také že zavřeni jsau, totiž Zdenko z Kollovrat, v službě vojenské
 při císařském vojsku zůstávající, a při něm nejvyššího písaře
 českého syn, tehdejší vrchní auředlník vojeuský města Budějovic
 (neboť jemu od Bukvoje to město k opatrování i v něm ležící lid
 císařský k správě dán byl), protož on Frank ihned Vodňany město
 jak nejlípe mohl zavřel, žádnýmu ani do města ani ven z města
 jíti nedal a na obležený tak zhusta k městským zdím střileti dal,
 že od těch zdí obležení ustaupiti museli. Poručil také na dvauch
 místech autok utčiniti neb k šturmu běžeti i také té chvíle městskou
 bránu petardau rozhoditi, která poněvadž celau bránu nerozhodila,
 ostatek sekýrami dal rozsekati; ale obležení tak mužně se bránili,
 že i nepřátele od města odehnali, jich mnoho postříleli i také
 nejvyššího Franka ranili. Hejtman císařského lidu o tom zvěděv,
 že Frank nočního času opět město šturmem dobýti míní, k němu
 svýho trubace do ležení vyslal a že jemu město na jisté vejmnky
 postaupiti chce, vzkázal; vejmnky Frank uslyšeje, k nim-svolil
 a všechno ostatní vojsko císařské i pakáží neb špízny vozy
 rozličnými věcmi naplněné, také s dolejší i s hořejší zbraní, z města
 sice propustil, však vejš jmenovaný dva české pány zajal a do
 města díl svého vojska českého položil. Hned také on Frank do
 Prahy o těch dvauch zajatých páních k pánům direktorům psal
 a odpověď nepřijemnou dostal, aby oba neprodleně do Prahy
 poslal, což on nerad učinil, proto že on sám chtěl oba dle vojan-
 ského obyčeje šacovati a od nich k svému lepšímu něco peněz
 vystrašiti; oni pak do Prahy přivezení byvše, v Bílé věži jim
 obydlí a arrest byl vykázán.

Dva páni če-
 ští do Bílé
 věže dáni.

Dne 10. listopadu od Betlema Gabora sedmihradského knížete
 i od stavův uherských vyslané poselství opět do Prahy přijelo
 a mimo opětování neb opáčení v předešlém poselství dotknutých
 věcí přednášelo na hradě pražském při svém vstaupení, hned
 následujícího dne nařízeném, následující věci a je také písebně
 podalo, totiž:

Poselství
 sedmihrad-
 ské i uher-
 ské do Pra-
 hy přijelo

1. Mezi stavy uherskými i mezi sedmihradskými a s jich
 knížetem Betlemem Gaborem, jakož také mezi stavy českými
 a k nim s přivtělenými zeměmi poněvadž věčná jednota zavřená
 jest, protož také aby ty všechny země jedna jako všechny a všechny
 jako jedna společně proti nepřítelům bojovaly;

1619 2. aby žádná země bez vědomí druhých zemí s žádným vojnu nezačínala, ani pokoj zvláště s domem rakauským na škodu druhých zemí nezavírala. Kdyby pak která země s některým knížetem neb králem v jednotu vjíti chtěla, to se má s vědomím jiných sjednocených zemí státi;

3. vojna s domem rakauským na všechen způsob má trvati tak dlouho, dokad se všem sjednoceným zemím zadosti nestane;

4. poněvadž Betlem Gabor s lidem svým válečným na žádost stavů českých z své země se hnul, velké autraty s vojskem měl i také 12 tisíc do Moravy tomu markrabství a českému království k pomoci skutečně vyslal, protož k vynahrazení svých velkých autrat a k budaucí pomoci sto tisíc tolarův od stavů českých žádá;

5. aby pevnosti na hranicích tureckých tím lépeji upevněné a lidem i zbraní, také všemi vojenskými potřebami dostatečně opatřené byly, z té příčiny od koruny české a k ní od přivtělených zemí 30 tisíc tolarův každoročně aby se složilo, stavové uherští i sedmihradští žádají;

6. jest zapotřebí, aby jmenem krále a stavů českých s uherským poselstvím někteří páni k císaři tureckému vyslaní byli a s ním austně o to jednali, na jaký způsob od něho pomoc míti chtějí a kterak on pomoc udělití má, sice že by tu práci sám Betlem Gabor chtěl na sebe vzíti;

7. poněvadž království uherské velice schuzeno jest, protož stavové uherští i sedmihradští toho jsau aumyslu, aby cokoliv zemí budaucně v této válce domu rakauskému patřících odejmou, to aby při koruně uherské zůstalo, tak aby z užítku těch sobě mocnau rukau přivlastněných zemí tím mocněji proti Turku válčiti mohli;

8. poněvadž císař s králem polským v jednotu vešel a nepochybně on král buď proti uherské neb sedmihradské zemi nenadále něco nepřátelského začne, což kdyby se stalo, aby ty sjednocené země (zvláště Slezsko) knížeti Betlemovi Gaborovi k pomoci neprodleně přispěly;

9. aby stavové čeští svého krále Fridricha k tomu naklonili, aby on také k těmto zde i v předešlém poselství dotknutým punktům svau vůli dal;

10. aby stavové čeští s sjednocenými zeměmi písebnau odpověď a ujištění jisté od sebe stavům uherským, také stavům sedmihradským i knížeti Betlemovi Gaborovi dali, které také druhá strana jim dáti připověděla.

Stavové čeští na takové přednášení písebnau odpověď těm páňům vyslaným dne 15. téhož měsíce dali, žádajíce páňův stavův

uherských, sedmihradských i Betlema Gabora, aby přátelské strpení až do příjezdu na hrad pražský jich nového krále Fridricha, který tehdy v Normberce na sněmu byl, (o tom se nížeji jedná) měli a s takovou odpovědí to poselství od sebe domů propustili. — Posledně také od téhož Fridricha falckraběte poslána byla na již dotknuté těch posílův přednášení taková odpověď: Co se toho uherského a sedmihradského poselství dotýče, poněvadž se některé věci celé římské říše dotýkají, k takovým věcem že ani on jakožto král český, ani stavové jeho bez vůle dotknuté říše nic jistého zavřítí a svoliti nemohau; co se pak zavřeného snešení a jednoty dotýče, již hrabě z Hohenlohu nařízen jest, aby do Prešpurku k obecnému sněmu odjel a tam o tu peněžitau summu jednal, kde a kterak by se taková sebrati měla, aby se žádost knížete Betlema Gabora, také stavův uherských i sedmihradských naplniti mohla, o čemž níže obšírněji.

Také toho času polské poselství od krále vyslané do Prahy přijelo, na jehožto přednesení stavové čeští dne 16. tohoto měsíce listopadu písebnau odpověď témuž králi i také stavům téhož království polského vyslali, žádajíce, aby mezi korunau českau a polskau dávno snešený a zavřený pokoj, podobně sjednocení i svornost, nerušili a proti koruně české i také k ní přivtěleným zemím ničehož nepřátelského před sebe nebrali, nýbrž koruna polská koruně české ustanovené přátelství všemožně dokazovala. Podobně stavové polští svého krále napomínali a také za to jej žádali, aby proti koruně české a k ní přivtěleným zemím ničehož nepřátelského nezačínal, proti tomu království českému žádné vojsko nenajímal a skrze to své celé království do patrného neštěstí nedával, poněvadž Čechové s Turkem i s Tatary v dobrém jsou srozumění, jakož také i s Uhry, s Sedmihradčany, s Engličany, s Denemarky, s Švejdau a s mnohými jinými knížaty i s velkými městy jednotu mají.

Slezáci zvěděvše, že Humanaj ¹⁾, uherský pán, císařovi Ferdinandovi vždycky věrný voják, mnoho Polákův a kozákův najal, dvacátého muže na vojnu vzali a velké vojsko pro potřebu shledali, obávající se, aby jich knížetství od téhož nepřátelského lidu nějakou škodu trpěti nemuselo. On ale Humanaj shromáždív 20 tisíc Polákův a kozákův pěších i jízdných a maje při sobě zkušeného vojáka Rodel Vejdu nazvaného, také i hrabě z Althanu, s tím vojskem ne do Slezska, ale do Hořejších Uher vpadl a na Rakocýho (jehož

1619

Poselství
polské do
Prahy přijelo.

Stavové polští svého krále napomínali o dobrém srozumění s Čechy.

Slezáci vojsko sbírali.

Uhrův od Uhřův porazení.

¹⁾ Homonnay.

1619 Betlem Gabor u Kašova neb u města Klašice (sic)¹⁾ s dílem vojska svého zanechal) dne 13. listopadu ve čtvrtek při jednom místě Hummel řečeném udeřil, s ním se od rána až do poledne následujícího dne pátečního potýkal, jej porazil a tak mnoho jeho lidu zmrdoval, že samých uherských pánův urozených do půl druhého tisíce na bojišti zmrdovaných ležeti zůstalo, ostatní do města Potaku²⁾ utekli. Z bojiště hnuli se kozáci na statky Rakocyho a vsudy mečem i ohněm velké škody činili.

Rakocyho
statky trpě-
ly.

Okolo Vídně
přátelé zle
hospodařili.

České vojsko
blíže Vídně
leželo.

To když se v Hořejších Uhřích dalo, také v Dolejších Rakousích laupením, pálením, zájmem a mordováním velké škody od přátelského vojska císařského obyvatelům se daly, tak že lidé v odevřených místech, v městečkách a v vesnicích bydlící své věci do bezpečnějších míst odnésti museli, neboť císařské vojsko na šest mil okolo Vídně mnoho městeček a vesnic vydrancovalo i popálilo, proto aby nepřátelé, vojsko totiž české, do těch míst z Čech příchodí neměli co bráti, ani také aby se v těch místech nemohli zdržovati. — V městě Vídni (poněvadž z města žádný vyjítí, ani do města bezpečně vjíti nemohl, neboť hrabě z Turnu s vojskem českým u města Kornaiburku i u Hořejšího Enzersdorfu ležel, také cesta po Dunaji k Vídni od Hořejších Rakušanův tak zavřená byla, že se Dolejším Rakausům, zvláště vídeňským obyvatelům ničehož po vodě dodávati nemohlo) velký nedostatek všech věcí, také i velký hlad nastávati počal. Arcikníže Leopold po městě Vídni jezdíc, vojáky, také i měšťany k mužnosti napomínal; starý pak hrabě Trautson k hraběti z Turnu do českého ležení poslal z Vídně jednoho svého věrného a téhož hraběte žádal, aby na jeho statecích žádné škody činiti nedal. I odpověděl hrabě z Turnu na tu žádost krátce: „Před půl letem, když sem k Vídni jako přítel s mým vojskem českým přitáhl, žádný mě znáti nechtěl; nyní ačkoliv přicházím jako nepřítel, nicméně co možného bude, chci rád učiniti a ušanosovati, té jsa naděje, že také on Trautson s arciknížetem Leopoldem o to jednati bude, aby proti český koruně nic nepřátelského on arcikníže Leopold nezačínal, ale aby se on raději poddal; což nestane-li se, nejenom Vídeň, ale také celá zem rakauská do nepřátelských rukou padne“.

Čechové
Klosternaiburg
oblehli.

Tehdáž také české vojsko Klosternaiburg oblehlo a jej dobývalo, však nedobýlo.

Dne 19. listopadu na den svatě Alžběty přednější měščky

¹⁾ Správně: Košice.

²⁾ Rozuměj: Šaryšský Potok či Szarosz-Patak.

z třech Měst pražských shromážděné, v devíti vozích krytých na hrad pražský k Alžbětě falckraběnce; domnělé královně české, jely a jí dle obyčejné zdvořilosti mnoho štěstí k jejímu svátku vinšovaly i také přivezenau vazbu darovaly, totiž z tisového dřeva prostrannau kolíbkou s pozlaceným stříbrným plechem všechnu pobitau a s drahými kameními vykládanau; při té kolíbce darovaly také z podobného dřeva truhličku podobnými plechy a drahým kamením okrášlenau, v které se nacházely všechny dítěti a šestinědělce přináležející věci. Jedna z těch pražských měštěk, nějaká Taiblová, Alžbětě vinš učinila, z něhož Alžběta i za dar všechněm poděkujíc, jedné každý ruku k políbení podala. Podobně všechny tři obce pražské tý Alžbětě vinš na ten den činily a na stříbrným šálu 150 dukátův jednoho rázu darovaly, z nichž každý pět nynějších prostých dukátův vážil; a tak se nacházelo 750 obyčejných dukátův.

1619

Měšťky
pražské i
měšťané
falckraběn-
ku vázali.

Dne 24. listopadu Karpeson, hraběte Mansfelda nejvyšší leutnant neb zástupník, vezma 4000 českého vojska, s ním město Krenž oblehl, chtěje se ho zmocniti; ale když s petardau branu městskou rozhoditi usiloval, dvéře ačkoliv vyrazil a rozhodil, však nad těmi dveřmi železná mříže neb hřeben železem dobře okovaný se spustil a vojákům českým do města vběhnauti zbránil. To vidíce obležení, tak mužně na nepřátele střeleli, ženy také vřelau vodu na ně s městských zdí lily i hořící smolný věnce na ně házily tak hustě a tak škodně, že on Karpeson, zanechaje přes 200 vojákův zmordovaných, od města odtrhnauti musel.

Krenž oble-
hli Čechové.

Odtrhnauti
museli.

Hrabě Bukvoj a hrabě Tampir zvěděvše, že Uhři téměř 7000 silní u Prešpurku přes Dunaj přešli a případnauce v širém poli na jeden praporec pěšího lidu císařského, jehož vůdce byl nejvyšší strážný v Haimburgu ležící, všechny, vynímajíce 30 vojákův, zmordovali a k městu Bruku nad řekau Leita ležícímu, také k Fišetu i vejšejí že jíti chtějí, z téhož Bruku i z Fišetu Bukvoj i Tampir vezmauce 6000 jizdných a 600 kyrysařův, na Uhry s těmi svými císařskými vojáky nenadále udeřili a s nimi pod Haimburkem u Kittsee téměř celý den se potýkali, až posledně kyrysaři na ně udeřili a Uhry k utíkáni přinutili, k Prešpurku svau cestu vezmauce. Padlo v té bitvě 600 Uhrův a 200 (jiní piší 400) Němcův, mimo těch přivezeno bylo do Vídně 100 raněných. Že pak tehdež hrabě Bukvoj daleko se mezi Uhry pustil, od jednoho Uhra do kyrysu šavlí tatý byl, však ten Uher po takovém tětí byl zastřelen. Po té Uhrův porážce ti dva hrabata do svého zimního ležení se navrátili; a 2000 Uhrův dva dni před tau bitvou,

Uhři pora-
zili císařské.

I také pora-
žení byli.

Uhři se
zpronevěřili.

Uhři a Čechové v Rakousku sile hospodařili.

Vídeňští hlad trpěli.

Sněm evangeliců v Norimberce drželi.

1619 dostavše od hraběte Tampira na dva měsíce žold, s dobrými koristmi od císařského vojska k svým krajanům ujeli. Uhři chtíce se nad císařskými mstít, celou mocí s pomocí Čechův k Vídni táhli a císařské až k Vídni ustupovati přinutili, také zámek Ebrsdorf opatrovali, z něho císařské vojáky s rozvinutými praporty propustili, mnohých míst jiných se zmocnili, je vybrali a mnoho obyvatelův zmrdovali. Mnozí když časněji mnohé své věci do Vídně, jakožto do místa a města bezpečného, odvezli i také sami sebe v něm zavřít se dali, velký hlad v tom městě snášeti museli; neb to město Vídeň tak velké množství lidu dostatečnou potravou zaopatřit nemohlo, proto že do města nic od potravy pro blízký lid nepřátelský dodati se nemohlo a kdyby v něm tak mnoho tisíc evangelického lidu nebylo se tehdy nacházelo, Vídeňští hladem přinucení, byli by své město vzdali museli. Tehdáž Beřlehem Gabor i hrabě z Turnu se prohlásili, že by rád jeden každý z nich prst jeden z ruky své ztratil, kdyby v tom městě tolik tisíc evangelických se nenacházelo, sice že by v málo dnech to město hladem vyležeti, aneb všechny v něm obyvatele hladem umoriti chtěli; a snadně by se to bylo mohlo státi, poněvadž to město dostatečnou špízí opatřeno nebylo, hlad den po dni se rozmáhal a nepřátelé Čechové i Uhři hustě i stále okolo Vídně jezdili, aby žádná potrava Vídeňským dodati se nemohla.

Toho také měsíce listopadu někteří kurfiřti, říšská knížata i stavové náboženství evangelického, do Norimberka na sněm se sjeli, na nějž také Fridrich falckrabí, nepořádně korunovaný král český, z Prahy přijel, proti kterému přítomní kurfiřti, knížata i z měst říšských vyslaní poslové před město dva praporce jízdného lidu vyslali, kteří jej do téhož města doprovázeli. Nacházeli se tehdy při tom sjezdu a sněmu následující páni i také z měst říšských poslové vyslaní: Fridrich falckrabí kurfiřt od Rejnu, nepořádně volený a korunovaný král český, kurfiřt brandeburský, kníže brunšvické, kníže lineburské, markrabí z Brandeburku a Kulmbachu ¹⁾, markrabí badenský ²⁾, hrabě z Etingu ³⁾, hrabata z Hohenlohu, frankovská (sic) hrabata ⁴⁾, rytířstvo z Atmilu (sic), rytířstvo z Štayerwaldu, říšská města neb jich vyslaní, Štrosburg,

¹⁾ Ti všickni byli zastoupeni pouze svými vyslanci.

²⁾ Fridrich.

³⁾ Správně: z Öttingu.

⁴⁾ Rozuměj: Říšská hrabata Franská.

Frankfurt, Normberg, Ulm, Warumbs ¹⁾, Špajer, Nordling, Rottenburg, 1619
 Švábská Halla, Wimpfen, Šweinfurt, Kaufbaier ²⁾, Landau i také
 z Rakaus vyslaní, ti všickni osobně byli na tom sněmu shromá-
 ždění. Následující pak páni na svém místě svý posly a plnomocníky
 vyslali, totiž: markrabí z Brandeburku a z Sulcbachu, kníže Moric,
 landkrabí z Hessu, kníže z Sasu, linie weimarské ³⁾, kníže z Wirtem-
 berka ⁴⁾. Ten pak sněm držán byl v někdejším Augustiánským
 klášteře, proto že ještě tehdáž dům raddní dostaven nebyl. Také
 na ten sněm císař Ferdinand II. Jana Jiřího hrabě z Hohencolleru,
 tejnau raddu, komorníka a říšské dvorské raddy praesidenta, neb
 nejvyššího téhož auřadu řiditele, vyslal, který přitom sněmu potřebné
 věci jmenem J. M. Cské přednášel i také je písebně podal, které-
 hožto přednešení krátký vejťah jest tento: Přednášeti dal on
 Ferdinand císař na tom sněmu a dokazoval, jakau péči on míti
 ráčí o to, kterak by celá říše a všechny země v pokoji vinšovaném
 zachované býti mohly, zvláště království české aby k upokojení
 přišlo, k čemuž ačkoliv všelikých prostředkův užívati a jak skrze
 psaní, tak také skrze austné napomínání a přípovědi při stavích
 českých toho vyhledávati ráčil, však dosavad že je k své žádosti
 nakloniti nemůže, kteří den po dni větší a větší nepřátelstvo
 provozují a sami sobě ta největší zkáza jsau. Napomínal také on
 Ferdinand císař na tom sněmu skromážděný pány a vyslaný, aby
 se od stavův českých a od jiných přátel jejich proti císařské důstoj-
 nosti namluviti a pohnauti nedali, nýbrž J. M. Cské pravdivým a grun-
 tovním řečem věřili, pokoj prodlaužiti se snažili a proti důstojnosti
 císařské nic nepřátelského nezačínali atd. — Na takové přednešení
 ti kurfiřtové, knížata i stavové a města říšská náboženství evan-
 gelickýho svau odpověď učinili, příčiny své přednášejíce, pro které
 na tento sněm přijeti museli, žádajíce, aby J. M. Cská je stavy
 říšské při jich svobodách a majestátích jich náboženství se tejká-
 jících zachoval, do říše a kní do přivtělených zemí cizí vojsko nevodil,
 žádnému nepokoji místa nedával a s královstvím českým pokoj
 zavřel, tak aby skrze takový již dosti roznícený oheň okolní země
 celá říše patrnuu zkázu cítiti nemusely.

Také toho času říšští stavové katoličtí v městě Wirzburgu
 sněm svůj měli a na něj se císařští, kurfiřta mohutského, kolín-

Císař na ten
 sněm svýho
 posla vyslal.

A svau po-
 třeba před-
 nášeti dal.

Odpověď na
 císařskou
 přednášeti

¹⁾ Správně: Worms.

²⁾ Správně: Kaufbeuren.

³⁾ Jan Arnošt.

⁴⁾ Jan Fridrich. — Ti posledně jmenovaní knížata byli přítomní

v Norimberce osobně.

Beckovského Poselkyně II. 2.

1619 ského, trirského, španihelští, bavorští, pfalc-naiburští, rytířův
 Sném katolíci v Würzburgu drželi. německých, lotrinští, rakauští, salcburgští, města Augšpurku, Kolína
 při Rejnu, biskupství wormského, špayerského, augšpurského, hildes-
 heimského, konštanckého, elwangského, strasburgského, pasovského.
 řezenského, fraisingského, litichského, basilejského, minsterberg-
 ského, paderbornského, opatství fuldenského, kemptenského, salmans-
 weilenského, také švábských hrabat atd. páni vyslauli sjeli a o ná-
 sledujících sedmi punktích sněmovali: 1. Na jaký způsob zbauřeně
 Artikulové povážování byli. království české mohlo by se upokojiti; 2. zdaliž nepřátelský straně
 k odporování hotoviti se mají; 3. odkud potřebné věci válečné a peníze
 na vojsko vzíti se mají a zdaliž také do důchodův duchovních, kdyby
 toho potřeba byla, sáhnauti a od kanovníkův i farářův peněžítá pomoc
 žádati se má; 4. vjakým způsobu katoličtí stavové a jeden každý
 stav zvláště v příčině vojska i jiných vojenských potřebných věcech
 se nacházejí, též kterak se sausedům k pomoci přispěti má; 5. na
 jaký způsob jak s domácími, tak také s cizími potentáty sjednocení
 neb jednota rozšířiti se má; 6. zdaliž by se nemělo poselství
 k stavům evangelickým v Normberce shromážděným vyslati a je
 jestli ne k udělení pomoci, aspoň k pokoji a k svornosti nakloniti:
 7. kdyby shromážděné vojsko do pole vtrhnauti mělo, jací auředníci
 jemu se představití mají a odkud spíše vzíti se má?

Stavové říší katoličtí najímali vojsko. Že pak ti katoličtí, jak svěťští tak i duchovní, páni, také
 i málo vejš jmenovaná města říšská vojsko najímali, to proto
 činili, aby, kdyby jaká vojna v říši od nekatolických neb evange-
 lických se začala, oni své země hájiti mohli a nepříteli jedno-
 svorně odporovati se snažili, poněvadž věděli, že také evangeličtí
 již dávno vojsko najímali začali.

Proti Čechům císař vojsko najímal. Císař Ferdinand, uherský a český král, v Nyderlandu, ve
 Vlaších i jinde vojsko proti nepokojným svým Čechům najímal
 a král španihelský tři milliony zlata jemu také k válečné pomoci
 daroval, při tom připovídaje, že budaucně větší summau chce
 jemu nápomocen býti. — Hrabě Trautmansdorf od císaře v té příčině
 k papeži i k jiným knížatům vlaským vyslán byl, žádaje od nich
 proti Čechům pomoc a s potěšitedlnau odpovědi k císaři se navrátil.
 Katoličtí stavové Hořejších Rakaus také k pomoci té vojny proti
 stavům českým nekatolickým (stavové čeští katoličtí proti svému
 králi ani tehdaž ani jindy se nezdvihaň, nýbrž jemu vždyckny věrní
 a poslušní zůstávali) 3000 pěchoty a 2000 jizdných, také dva-
 krátě sto tisíc zlatých rejsnských císaři, jakožto svému arciknížeti.
 dáti připověděli.

Dne 22. listopadu tu noc před sv. Klimentem v kostele

sv. Víta na hradě pražském vidíno bylo tak jasné světlo, že ním 1619 se všechna kostelní okna, jako by celý kostel vnitř hořel, osvěcovala. Opět dne 29. listopadu v noci před sv. Ondřejem, jenž předcházela první neděli adventní, podobnou jasností netoliko ta okna kostelní osvěcena byly, ale také zpěvy v tom kostele se daly. Služebníci Abrahama Skulteta ¹⁾ taková světla na oknách kostelních vidíce i zpěvy v témž kostele slyšíce, k Abrahamovému pána svého komnatě neb k lehačí komoře pospíšili, pána svého ze sna probudili a co se v kostele děje, oznámili. Abraham Skultet jináče se nedomníval, když tu novinu uslyšel, nežli že kanovníci i jiní katoličtí duchovní tajně do toho kostela (z něhož jako i z svých obydlí i z hradu pražského minulého měsíce oni vyhnáni byli) svévolně vešli a v něm svý adventní papeženské služby neb Rorate konají. I rozhněvaje se on velice, jednoho z svých služebníků věrnějšího ihned k strážným hradu pražského vyslal, přísně jemu poračuje, aby neprodleně některý zbrojnýky a bradu pražského strážnýky s sebou vzal, kostel odevřítí dal, s zbrojnými strážnýky do něho všel, kanovníky i všechny jiný katolický kněze ven z kostela vyhnal, je všechny do vězení dal a v něm tak dlouho je zdržel, dokud by král Fridrich jich tak velkou opovážlivost dle provinění slušně nepotrestal. I nemoha on Skultet hněvem proti těm kanovníkům rozpálený dočekati, až by se jeho vyslaný služebník navrátil a toho všeho dokonale zprávu učinil, sám osobně z děkanství, z obydlí svého, vyběhl, a svolav okolní lid kalvinský, s ním k dveřím kostelním pospíchal, k nimž přiblíživ se, spatřil vojáky, pro který on služebníka poslal, také se blížit i když on i jiní přítomní všickni k dveřím kostelním přistaupili, ani více žádného zpěvu neslyšeli, ani žádné osvěcené okno neviděli, mimo které se v kapli sv. Vojtěcha velmi jasné ukázalo a hojně paprsky na způsob jasné hvězdy z sebe vydávalo, ale také i ono po malé chvíli se ztratilo. — Ačkoliv ten nepořádný kněz Abraham Skultet žádného zpěvu více neslyšel, ani světla v kostelních oknách neviděl, předce od kostelních dveří odstaupiti nechtěl, jináče se nedomnívaje, nežli že kanovníci a jiní papeženci (tím jmenem nás katolíky všickni kacíři potupně jmenují) v tom kostele zavření jsau, kteří vykonajíce již papeženské služby své, od zpěvu přestali a světla zhasili. Poručil tedy on, aby se dvěře

Světla v kostele sv. Víta vidíno byla.

Zlost Skultetova proti katolíkům.

¹⁾ Abr. Skultet byl dvorským kazatelem krále Fridrichovým a proslul neblaze obrazoborstvím v chrámu Svatovítském, o čemž se doleji obsírně mluví.

1619 po tý straně, kde leží tělo sv. Zikmunda, ihned otevřely a všickni, kteří koliv se v něm najdou, chyceni byli. Když pak jeho služebník ty dveře odvíratí počal, tak mocný a strašlivý strhl se víchr, který všechny přítomný velice přestrašil; neboť se oni jináče nedomnívali, nežli že to všechno přístřeší, pod nímž oni u těch dveří stáli, na ně ihned padne; také ten víchr všechny jich světla jednímkrátem nenadále zhasil. Tím jsauce oni přestrašeni, kdo jenom kam mohl uskočiti a utécti, nelenoval, obávaje se, aby od toho přístřeší, kdyby ono padnutí mělo, zařícen nebyl. Sám také

Víchr Skulteta i jiné přestrašil.

Trestán byl. Skultet tak byl přestrašen, že na tom místě více mrtev nežli živ státi zůstal, ani od těch dveří bez pomocníkův do svého obydlí na děkanství hradu pražského navrátiti se nemohl. Když ale on po dosti dlouhé chvíli zase k sobě přišel, hanebně proti nevinným kanovníkům žehradi počal, jich čarodějnictví všechno to, co se té noci skrze ten nenadálý a strašlivý víchr dalo, přičítaje a jim častěji vyhrožoval, že pro ten čarodějný aučinek všechny z domu kapitolního na Hradčanech, v němž oni jako v nějakém žaláři bydleti museli, buď do ciziny vyžene, aneb ve vězení je uvrhne a všechny usmrtiti rozkáže. Rozkázal taky svým některým smělejším přes celau noc u všech téhož kostela dveřích bedlivau stráž držeti, také pilně pozorovati, zdaliž některý papeženec z kostela vyjde: ta ale stráž všechna byla darebná, neboť kanovníci o tom, co se té noci v kostele sv. Víta dalo, dokona nic nevěděli, tehdaž někteří v svým kapitolním domě od pánův direktorův i od stavův českých sobě vykázaným a ostatní na Strahově nejinač než jako z své vlasti vyhnanci bydlíce. -- Skultetova tvárnost zde jest přiložena ¹⁾).

Katolíky v kostele hledati dal.

Hned na ráno, jak jenom se rozednívati počalo, svolaje Skultet některý z roty své, také předešlý zbrojníky, s nimi do kostela sv. Víta pospíšil, v něm všechny kauty slezl a jak po pavlačích, tak také po kruchtách, ano i pod střechau a po všech děrách hledati dal, věděti chtěje, zdaliž se některý papeženec nikde neukryl. Posledně sám on osobně přistaupil k dvěma sklepům, jeden jest nad kaplí sv. Václava a druhý nad sakristií, ale vida, že visutý zámky při obouch dveřích neporušený visejí, patrně poznal, že v těch sklepech žádný papeženec nemůže býti ukrytý. Když tak, dlouhý čas po celým kostele i po všech jeho kautech hledaje, žádného nalézti nemohl, počal nevinný kanovnsky a horlivý katolíky dle nešlechtného obyčeje svého z čarodějnictví opět viniti; v tom nenadále přišel do toho kostela vážný jeden

¹⁾ Viz nahodě str. 193., pozn. 1.

muž, jemuž s hejtmanem hradu pražského také ten hrad k opatrování dán byl a vrozuměje, že Skultet s svými lidmi i s vojáky hledá kanovníky, krátce k němu promluvil, řka: „Bezpotřebně pane Skultet to činíte, neboť kanovníci v svých sobě vykázaných místech pokojně bydlejí aniž co o tom vědí, co nočního času v tomto kostele se dálo!“ Vysvědčoval také i to, že toho kostela probošt, děkan a jeden kanovník (ti tři toliko v domě kapitolním na Hradčanech téhož času bydleli) nikam jinam nevycházejí, toliko do kostela sv. Benedikta a v něm služby Boží konají; také dva kanovníci zdržují se v klášteře strahovském a z něho ani ven mezi lid nevycházejí. Ostatní pak kanovníci, také i jiné všeckno kostela sv. Víta duchovenstvo své obydlí mají v domě farním při kostele sv. Benedikta, „v kterém také před čtvrt hodinou viděl sem je služby Boží konati.“ Skultet jsa tím bezpotřebným pražských kanovníkův hledáním i také toho srdnatého muže hodnověrným svědectvím zahanben, svou zlost, kterou proti kanovníkům, proti duchovenstvu a proti jiným katolíkům vylíti nemohl, proti oltářům, obrazům i proti svatých ostatkům ji vylíti a nad nimi se mstíti chtěl, což také téhož času jistě byl by učinil, kdyby takový Skulteta aumysl zlý hejtmanu hradu pražského ten dobrý muž časné nebyl přednesl; hejtman uslyšeje tu opovážlivou novinu, do kostela hned pospíchal, Skulteta přísnými slovy z toho tak bezbožného aumyslu, ano i již začatého aučinku trestal, i také od dalšího oltářův boření, obrazův rušení a od jiných nešlechterností odstrašil. — Od toho dne na poručení Fridricha falckraběte nařízení byli každého dne někteří hradu pražského strážní, kteří při všech téhož kostela dveřích ve dne i v noci stráž držeti a bedlivě pozorovati museli, aby žádný katolický kněz do něho se nevladil. Také od té chvíle zlost Skultetova čím dále tím více proti katolíkům, zvláště proti duchovenstvu, tak se rozmáhala, že ten nešťastný kalvin Abraham Skultet Fridricha falckraběte, nepořádného krále českého a pána svého, jak sám osobně, tak také skrze jiný pány témuž Fridrichovi milé, který též Skultet k své straně přitáhl, snažně za to žádal, aby se mu dovolilo z toho kostela svatého a od samého Krista Pána posvěceného všechny oltáře, všechny obrazy i jiné všechny okrasy ven vyházeti, je roztlaucti, spáliti a ten kostel od modlářství papežencův (tak on chrámovou okrasu potupně jmenoval) co nejspíše a nejlépe očistiti. Fridrich po dlouhém rozmejšlování nevěděl, má-li žádost svého duchovního otce Skulteta i jiných vzácných pánův prosby vyslyšeti, aneb má-li jim to, což ho oni žádají, odepřiti, myslje

1619

Kanovníci
pražští kde
tehdyž by-
dleli.

Skultet
chtěl oltáře
atd. bořiti.

Stráž při ko-
stela pečoval
sv. Vi-
ta.

Skultet o
zohavení ko-
stela pečoval
u Fridricha.

Fridrich o to
se radil.

1619 sobě, aby pro ten tak kvapný a snad mnohým Čechům aučinek nemilý v nenávist u nich neupadl. I povolaje k sobě své raddy, český pány, k nimž on svau důvěrnost měl a kteří jemu také k český koruně nápomocni byli, pilně se o to s každým obzvláštně a osobně radil. Oni všickni (ačkoliv z nich žádný katolického náboženství nebyl) jednosvorně a velmi dobře jemu radili, aby toho činiti nedovoloval, dokládajíce i dokazujíce také to, že pro takové škodné a nekřesťanské dovolení nejenom u těch, kteří pod jednau, ale i u těch, kteří pod obojí spůsobau Tělo a Krev Krista Pána přijímají, v nelásku jistě velkau upadne; Vilím pak starší z Lobkovic, toho času království českého nejvyšší hofmistr, Fridrichovi také to dosvědčoval: „Kdokoliv se osmělil nějakau neúctu tomu svatému místu, kostelu sv. Víta, učiniti, ten jistě od Boha patrně, příkladuě a přísně vždyckny trestán byl“. — Proti té chvalitebné raddě Alžběta, manželka Fridrichova, rozená Engličanka a zatvrzelá kalvinka, tak dlanho manžela svého neupokojitedlnými prosbami zaneprázdňovala, dokad při něm to, zač žádala, neobdržela, a tak daleko jej pohnula, že on zapomenuv se na dobré raddy svých maudrých rádcův, pánův českých, nařídil, aby dne 21. měsíce prosince on Abraham Skultet všechny oltáře v kostele sv. Víta rozbořiti, všechny také obrazy a jiné kostelní okrasy ven z kostela vyházeti, je spáliti a kostel tak vyčistiti (raději zohyzditi) dal, aby k jich ohavnému náboženství kalvinskému budoucně mohl slaužiti, o čemž doleji více se jedná.

Dne 6. měsíce prosince hrabě Mansfeld s českým vojskem město Písek, které on téměř celý měsíc dobýval a je od Bukvojských neb císařských vojákův, kteří po jeho se zmocnění v něm zavření byli, vzdáním dostal, ačkoliv jemu po ten celý čas císařští v něm ležící vojáci mocně odpírali a dne 22. listopadu do českého vojska z města vypadnauce, jich mnoho zmordovali, však posledně pro nedostatek špiže, olova i prachu přinuceně se vzdali. V tom městě nejvyšší auředlník nad vojskem císařským Don Martin ¹⁾, španihelský pán, ačkoliv takový nedostatek všeho býti seznával a jako očitě viděl, předce však to město na žádný spůsob hraběti Mansfeldovi vzdáti nechtěl. Posledně vlastní jeho vojáci (jich se do čtyř set nacházelo a mnoho nemocných bylo) v jednom sklepe toho svého nejvyššího a téhož města opatrovníka a hájce zavřeli, s hrabětem Mansfeldem sami o pokoj rokovali a s jistými vejmkami město jemu vzdali, které on s jich povisní i s pobočnau zbraní, také

Město Písek
Čechové cí-
sařským od-
ňali.

Vojáci svého
nejvyššího v
sklepe za-
vřeli.

¹⁾ Doplň: de Huerta.

s všemi věcmi jejími, které oni osobně odnésti mohli, nejenom z města pokojně propustil, ale také až na hranice rakauské vyprovázeti dal, kteří kamkoliv přišli a vojsko císařské našli, to sebau do Rakaus vzali; toliko v Budějovicích a v Krumlově, českých městech, vojsko císařské ležeti zůstalo a ta města před českým vojskem hájilo.

Hrabě Mansfeld téhož Don Martina Španihele i jiné vojenské císařského lidu auředlníky v městě zajav, do Plzně všechny poslal. — Mansfeldského vojska českého díl když do města Písku pro obranu šel, z něho zase v krátkém čase všickni vytáhnauti museli, nemohauce v něm pro veliký smrad zemřelých a pobitých lidí. také i scepenělých hovad trvati; a tak to město, které hrabě Bukvoj dne 25. srpna zapáliti a všechny jeho obyvatele zmordovati dal, pusté státi zůstalo teház i tohoto poslednějšího času a ono ne k městu, ale k hromadě kamení podobné bylo.

Don Baltazar ¹⁾, vlaského i španihelského vojska (jehož osum tisíc se počítalo) od knížat vlaských i od španihelského krále císaři Ferdinandovi proti Čechům a proti s nimi sjednoceným k pomoci poslaného nejvyšší auředlník a vůdce, s tím vojskem od Mediolanu do Pasova když přišel, tam i v okolních místech je odpočívati nechal a toliko s půldruhým tisícem od Pasova do Čech k městu Krumlovu i k Budějovicům po Zlatý cestě, tak od dávna jmenované, přímo táhl, s sebau odevřený list neb psaní, od Ferdinanda císaře jemu svěřené a v Vídni dne 15. prosince podepsané, Čechům přinesl, jehož vejpis on na mnohých a rozličných místech zavěsiti dal, aby všem obyvatelům tím spíšeji k známosti přišel. Toho pak vejpisu slova jsau tato:

My Ferdinand II. z Boží milosti volený římský císař atd. —

Známo činíme tímto listem vůbec a jednomu každému, kterak obyvatelé našeho království českého, někteří z pauhé nezbednosti, svévolnosti a neustupnosti, jiní pak z mušení a z prinucení po tolikerym proti nám rozličným a jistě velice těžkém probřešení, tak daleko den po dni při dosavad trvajícím válečném pozdvižení v svém předsevzetí zlém (z něhož před světem, méněji před Bohem nebudau se nikdá mocti ospravedlniti) jsau přišli, že nám králi a pánu svému při korunování na království české učiněnou přísahu nejenom jsau přestaupili a zrušili, ale také jiného sobě krále vzali, do naší královské a císařské residencí na hrad pražský jej uvedli i také v kostele téhož hradu jej korunovati dali, tak že jsme my skrze to prinuceni byli opět silný počet vojska jizdného i pěšího

Císařští
auředlníci
do Plzně po-
sláni.

Smrad v Pí-
sku městě.

Pusté bylo.

Vlaské i
španihelské
vojsko do
Čech vtrhlo.

List císaře
Ferdinanda
Čechům po-
slaný.

¹⁾ Doplů: de Marradas.

1619 do již dotknutého našeho království českého vyslati, proto, abychom toto království naše tím lípěji sobě ubezpečili, mnohé v něm ještě nám milý a věrný pozůstávající poddaný v jich k nám milé věrnosti upevnili, zpronevěřilé nám poddaný k povinné poslušnosti obrátili a celé naše království české s přivtělenými zeměmi od dalších vojenských nepřiležitostí, také od vylití krve, od pálení a drancování i od všelikého bídného a žalostného nastávajícího sauzení osvobodili, kterýchžto zlých věcí toto české naše království s přivtělenými zeměmi dostatečně zakusiti již muselo. Důvěřujeme se však dokonale, že mnozí z té proti nám zpronevěřilosti žádného oblíbení míti nebudau, nýbrž svým vlastním svědomím a naší patrnuu spravedlností pohnauti se dají, své prohřešení uznají, od svých vlastencův v neustupné zpronevěřilosti trvajících odstaupí a od poslušnosti nám, jakožto svému milému otci, korunovanému i olejem svatým pomazanému svému králi a pánu i spravedlivému dědici království českého, při našem na též království řádném korunování slibované, nikterak se neuchejlejí, začez takovým všecněm naší císařskau a královskau milostí se zakazujeme a jim to všechno milostivě i vděčně zpomínati připovídáme.

Pročež poraučíme všem obyvatelům našeho království českého i jednomu každému a je otcovsky napomínáme, aby na svou povinnost a přísahu, kterau jsau se nám, jakožto svému korunovanému králi a pánu zavázali, také na obecné dobré a na své osobní užitky a statečky, ano také na záhubu svých milých manželů, dítek i poddaných svých, kterau již také dílem zakusiti museli, bedlivě pomněli, naše tolikéř otcovské napomenutí k svému srdci připustili a při don Baltasarovi aneb při tom, kdokoliv naše vojsko z poručení našeho říditi bude, časně se opověděli, chtějí-li od něho ochránění a při jich statečkách, manželkách, dítkách, poddaných a při svých životech zachování býti; neboť jsme my téměř don Baltasarovi, jakož i každému tomu, který našeho vojska z poručení našeho říditelem a vůdcem bude, plnuu moc dali a mocí tohoto odevřeného listu našeho jemu tu moc dáváme, aby jednoho každého (který by koliv dle tohoto listu našeho, aneb dle spravedlivého a hodnověrného vejpisu jeho, před téhož don Baltasara neb kteréhokoliv auředníka neb vůdce lidu našeho vojenského buď osobně neb z důležité příčiny také písebně předstaupil a věrně přednesl, že on nám každého času povinnau poddaností se zavazuje a nás za pořádného krále českého a pána svého uznává) on jmenovaný Don Baltasar, aneb na místě jeho jiný, našeho vojska auředník, takového našeho věrného poddaného jménem naším

Cským a Kským na milost přijal a jemu v ničem ubližovati nedo- 1619
pauštěl. Kdoby pak koliv proti naší vši naději tak velké milosti
nechtěl se aučastníkem učiniti a naší otcovské vůli zadost učiniti,
ten ať žádnému jinému, nežli sám sobě, vinu přičítá, když nastá-
vající neštěstí velké nenadále ho potká.

Dáno v našem městě Vídni dne 15. prosince, léta 1619.

Fridrich falckrabí dne 16. prosince z normberského sněmu
(o němž málo vejšeji zmínka se stala) ¹⁾ do Prahy po počtě se
navrátil a žádost stavův uherských považovati začal, kteří v tom
se prohlásili, chtějí-li páni stavové čeští s nimi v jednotu jítí,
aby z prostředku svého hodnověrný muže s plnou mocí k nim do
Prešpurku, na obecném sněmu tam shromážděným, v čtrnácti dnech,
počítajíce první den od 9. dne téhož měsíce prosince, vyslali; což
jestli stavové čeští neučiní a k nim do Prešpurku posly a plnomoc-
níky nevyšlou, že stavové uherští k nim také do Prahy k jednání té
jednoty žádného z prostředku svého nevyšlou, nechtíce a nemohauce
svau přednost oni zadati, poněvadž království uherské v všechných
věcech stavy české i jich království předchází a také před králov-
stvím českým vždyckny přednost mělo. — Dáleji když opět dne 18.
téhož měsíce prosince z Prešpurku psaní do Prahy k Fridrichovi
falckraběti a k stavům českým i k sjednocených zemí stavům poslané
se přineslo a v něm obsažená žádost i podstatné příčiny od hraběte
z Turnu se považovaly, s následujícím napomínáním, aby Fridrich
falckrabí a stavové čeští své posly a plnomocníky do Prešpurku
vyslali neprodáváli, tím tedy psaním stavové čeští na hradě pražském
tehdaž shromáždění byvše hnuti, následující pány český z pro-
středku svého do téhož města Prešpurku na sněm vyslali: jmenem
Fridricha falckraběte jel Jiří Fridrich, hrabě z Hohenlohu, jmenem
pak stavův českých vyslán byl Jindřich Mates hrabě z Turnu,
nejvyšší polní generál-maršálek, Linhart Kolonna z Felzu, nejvyšší
leutnant neb zástupník českého vojska, Jan mladší z Bubna,
nejvyšší generál-wachtmistr neb strážný, Pavel Vosterský Kaplíř
z Sulevic, nejvyšší polní generál kvartirmistr, a Pavel Ješín ²⁾. Také
ti stavové čeští hned psaní k stavům moravským, slezským a lu-
žickým vyslali, jich napomínajíce, aby také do Prešpurku k sněmu
svý plnomocníky neprodleně poslali.

Fridrich z
Normberka
navrátil se
do Prahy.

Posselství če-
ské do Pra-
žského jelo.

¹⁾ Na str. 208.

²⁾ Z Bezdězce. — O jeho literární činnosti viz Jirečkovu Rukověť
I, 319. a téhož Úvod k nejnovějšímu vydání Dalemilovy kroniky české
(Fontes rer. boh. III. pag. XV.)

1619

Hlad i mor
v českém
vojsku.

V Rakausích když mezi vojskem českým z nedostatku špíže hlad i mor se rozmáhal, Betlem Gabor s svým sedmihradským i s uherským lidem od českého vojska odstaupil a z Rakaus k Prešpurku i dále do Uher se hnul, za nimžto hrabě Bukvoj s císařským vojskem pospíšil, půldruhého tisíce mužův jeho, kteří se opozdili, porazil a některá města zpronevěřilá zase císaři k poslušnosti přivedl.

Statky du-
chovním i
kostelům v
Moravě po-
brány byly.

Stavové moravští sněm v Holomauci drželi a na něm se o to snesli, aby všechny duchovní statky a jich užítky k zaplacení vojska vynaloženy byly, ty pak statky přes osum millionův na zlaté vynášely; také ti stavové tehdež ze všech katolických kostelův stříbrný i zlatý klenoty vzali, je rozpustili, peníze bili a nimi vojákům platili.

Jednotu Če-
chové zavře-
li s Uhry.

Stavové čeští v Prešpurku jednotu s Uhry i s Sedmihradčany zavřeli a Betlemovi Gaborovi sto tisíc tollarův, které on od nich žádal (jakž o tom málo vejšeji zmínka se stala), odvedli.

Domky ne-
věstek zka-
ženy a tulá-
ci trestáni.

Fridrich falckrabí to chvalitebného v Městech pražských tohoto měsíce spůsobil, že všechny domky nevěstek zrušiti, špitál pro věkem sešlé a chudé lidi stavěti, silný a zdravý žebráky neb raději tuláky do želez dáti, aby ulice pražské oni čistili, poručil.

Světlo v ko-
stele sv. Ví-
ta.

Abraham Skultet, Fridricha falckraběte dvorský kazatel a superintendent neb nejvyšší predikant, když na to všemožně myslil, kterak by hlavní kostel sv. Víta na hradě pražském dle dovolení sobě od Fridricha daného (to dovolení on Fridrich přinuceně dal, jakož veš o tom jest ponavrhnuto), co nejvíce zohavil, v noci tu ohavnost předcházející (den totižto k tomu zohavení nařízen byl 21. měsíce prosince) následující divné věci v tom kostele i blíž něho se dály: V noci tedy před sv. Tomášem velké světlo v tomto kostele se ukázalo a tak všechny jeho okna osvětlilo, že každého, kdo jenom se na ně díval, velká hrůza obklíčila; mimo toho vidění a divného těch oken osvěcení slyšán byl také zpěv, jako by v tom kostele katolické duchovenstvo své modlení a služby Boží konalo, neboť se v něm zpívala letanie o všech Svatých na takový způsob, jak obyčejně časův tehdejších od kanovníkův a jiných k témuž kostelu přináležejících duchovních služebníkův se zpívala i dosavad každého týhodne v postě po tři dni, totiž v pondělí, ve středu a v pátek se zpívá. — Ta kostelní okna neobyčejným světlem osvěcena viděli, také modlitby říkali a litanie zpívati slyšeli nejenom strážní, od Fridricha falckraběte k opatrování kostelních dveří nařízeni, ale také mnozí jiní na tom

Litanie i ji-
ní zpěvové
slyšáni byli.

hradě bydlící kalvíni i jiní lutriáni a Husiti, všickni jednosvorně 1619
vysvědčující, že v čas toho světla a zpěvu velkau hrůzau všickni
obklíčeni byli. Letanie o všech Svatých když vyzpívána byla,
hned slyšán byl zpěv, jaký se u katolíkův obyčejně před velkau
mši zpívává; po tomto zpěvu zpívalo se Kyrie elejson, po něm
Gloria in excelsis deo neb Chvála na vysostech Bohu atd., potom
následovala epištola, pak evangelium a jiné modlitby i zpěvy celé
mše svaté až do ite missa est, nejináč, než jako by se opravdová
mše svatá od katolického duchovenstva zpívala. — Po šťastném
následujícího roku na Bílý Hoře blíž Prahy nad zpronevěřilými
Čechy od Ferdinanda II., řádně korunovaného krále českého a
císaře římského, nad Fridrichem falckrabětem obdržaném vítězství
a po hanebném téhož Fridricha, neřádně korunovaného krále
českého, z hradu i z Měst pražských, ano i z celého království
českého vyhnání, všickni svědkové ti, kteří se ještě toho času
v Praze nacházeli a to světlo viděli i zpěvy slyšeli, předvoláni
byvše a tázáni, aby pravdivě vyznali, co jsau tehďáž viděli a co
slyšeli: — všickni svědkové ti jedním hlasem svědčili a přísahau
svědectví své potvrzovali, že to tak, jakž zde již ono jest do-
tknuto, všechno se dalo. Jaká ale epištola, neb jaké evangelium
tehďáž se zpívalo, pověditi oni neuměli, poněvadž žádný z nich
latinské řeči povědom nebyl. Dva předce z těch svědkův vtipnější
to jistili, že hlas toho, který epištolu zpíval, byl vlastní hlas Petra
kněze, nedávno v Pánu usnulého vikaristy; neboť hned jak jenom
ti dva epištolu zpívati slyšeli, jeden k druhému dle jich vlastního
a přísahau stvrzeného vyznání pravili: „Hle tento hlas jest kněze
Petra, tohoto kostela vikaristy nedávno zde pohřbeného; na to
nás (dále mluvili ti dva svědkové) ihned taková hrůza obklíčila,
že jsme více ani jednoho slovíčka promluvit nemohli“. — Ještě
více ti přísežní svědkové také i to vysvědčovali, že po vyzpívání
té svaté mše ty osoby neb raději v Pánu usnulé a v tom kostele
sv. Víta odpočívajících těl duše, kteří nepochybně byli svatí pa-
tronové čeští a jiné duchovenstvo jako s processí po kostele
chodili, modlíce se a častěji říkající: Oremus, Oremus; to jest:
modlme se, modlme se! Že pak ti svědkové žádné jiné slovo
latinské lípěji vysloviti neuměli, jako to oremus, i vidělo se tehďáž
pánům komissarům, že ti svatí neříkali: oremus, oremus, ale
raději: migremus, migremus; to jest: jdeme odtud! jdeme odtud!
jakož také jeden z těch svědkův vyznal, že se jemu ta slova
nezdála býti: oremus, oremus, ale jakási jiná, těm podobná.
A když on od pana kanovníka hradu pražského Josefa Makariusa

Mši svatou
Nebestand
zpívali v
Praze.

1619 Marfelic ¹⁾, který tehďáz při té věci také komissařem byl zřízen, v přítomnosti všech přítomných tázan byl, zdaliž jsau ta slova podobně nezněly: migremus, migremus? odpověděl po dosti dlouhém těch slov v své mysli považování nato: V pravdě něčto takového bylo a víceji mi se vidí, že jsem tehďáz říkati slyšel: migremus, migremus, nežli oremus, oremus!“ — „Po těch slovích nic více jsme neslyšeli,“ dokládali ti svědkové, „nežli to, že dveře železné při kapli sv. Václava tak silně se zavřely a takový třeskot způsobily, jako by se byly na mnoho kusův roztlaukly, odkudž opět nový strach a hrůza nás obklíčila. Když ty dveře s tak strašlivým hřmotom zavřené byly, hned všechno světlo v kostele sv. Víta se ztratilo a jiné v té kapli sv. Václava i také v kapli sv. Vojtěcha se ukázalo. Ty obě nyní jmenované kaple (když celý kostel sv. Víta i také všechny v něm zavřené kaple oblaupen byl) dobrotivý Bůh před bezbožnou kalvinskou rotou, jistě na přimluvu dědičův českých a patrouův svatých, tak chrániti a opatrovati ráčil že do těch dvou kaplí sv. Václava a sv. Vojtěcha žádný kacíř nikdá násilně vjíti nemohl. Mimo těch při kostelních dveřích stráž držících vojákův nejenom vysvědčili, ale také svou přísahou to potvrdili oba hlásní na věži sv. Víta ponocující, jedním hlasem pravíce, že také té noci velké světlo v kostele sv. Víta spatřili, které když se v něm ztratilo, nenadále uhlídali jasný oblak nad tímž kostelem se vznášeti a z něho papršlek jasně se třpytící vycházeti, který přímo k západu slunce až k strahovskému kostelu pomalu se táhl a čím více on se k západu táhl, tím víceji také ten jasný oblak, z něhož papršlek vycházel, před jejima očima se tratil. K strahovskému kostelu když konec toho papršku dosáhl, nad ním státi zůstal, a ostatek oblaku nad kostelem sv. Víta stojící proměnil se v krásně svítící papršlek a roztáhna se on na způsob nebeské duhy, jedním koncem svým kostel sv. Víta a druhý kostel strahovský dosahoval. Po malé chvíli ten papršlek od toho konce, který se spatřoval nad kostelem sv. Víta, počal se tratiti a tak dlouho se tratil, až se všechen ztratil. — Také mimo těch u kostelních dveří stojících strážných, tak i na věži ponocujících svědkův přísežných, nacházeli se i jiní mnozí vzácní a hodnověrní Pražané, kteří také to divné vidění s velkým podivením viděli. Dva sedláčkové z vesnice Vořech ²⁾ řečené a blíž Prahy ležící, s obilím té noci na trh do Prahy jeli

Světlo v kapli sv. Václava a sv. Vojtěcha.

Ty kaple Bůh opatroval.

Z oblaku vycházel papršlek nad kostelem sv. Víta.

Daleko se táhl.

¹⁾ Správně: z Merfelic.

²⁾ Či: Ořech v bývalém kraji Rakovnickém.

a blíže se k Praze před svítáním, viděli na Bílý Hoře mnoho 1619 světél se ukazovati a nejvíce na tom místě, na kterém následujícího roku Fridrichovo české vojsko poraženo bylo. I leknauce se těch nikdá v těch místech nevidaných světél, nesměli blíže k Praze jeti, aby do rukauch nepřátelských (neboť oni se domnívali, že nepřátelé na tý Bílý Hoře při těch světlách své stány rozbijejí) samochtě nepřišli, protož uchejlivše se oni s vozmi svými do nejbližšího hauští, v něm co se dále s těmi nikda nevidanými světly státi bude, pilně pozorovali; ale po půl hodině, když se rozednívati počalo, všechna světla se ztratily a oni bezpečně do Prahy na trh s obilím přijedauce, co viděli vůbec povídali. Ta světla na tý Bílý Hoře viděli také jiní sedláci, kteří té noci do Prahy z vesnice Stodůlky nazvané dříví na trh vezli. Skrze ta světla, která se v půl hodině ztratily, Bůh spravedlivý ukázati chtěl, že na tom místě v půl hodině vojsko Fridrichovo i kacířských stavův českých od vojska Ferdinandového poraženo bude, což se také následujícího roku v skutku tak stalo, o čemž doleji.

Světla na Bílý Hoře se ukazaly.

Zdaliž Skultet, nepořádný kalvinský kněz, o tom jak na Bílý Hoře, tak také v kostele sv. Víta ukazujícím se světlu i o zpěvu v tom kostele se rozlihajícím jakau vědomost měl, nemůže se jistotně vědět; to sice se ví a Pražanům i jiným nejlpe vědomo jest (neboť se toho všeho znamení dosavad spatřuji), že ten církve katolické velký nepřítel s jinými sobě v bezbožnosti rovnými kacíři následujícího dne, jenž byl den 21. prosince po poledních do kostela sv. Víta vešel, v něm ne jako křesťan, ale jako pohan svau vůli zlau provozoval, když oltáře bořiti, hrobý odvírati, kamenný obrazy tlaucti, dřevěnný pak, ano i ostatky svatých páliiti rozkázal. Nejprvnější zlost svau ti Skultetovi pomocníci dokázali na obrazu Božího Umučení, který před velkým oltářem na trámu přes kostel položeném stál; neboť přistaupíce oni k tomu obrazu, ačkoliv jej z trámu lehce dolů zpustiti mínili, aby se neroztlaukl, však na poručení Skultetovo jej z trámu na zem shodili. který jak na zem padl, tak velký hřmot po kostele slyšán byl, jako by celé kostelní klenutí padlo. Na zemi když on již ležel, k němu jeden z těch bezbožníkův přistaupil, nohama po něm šlapaje, rauhavými slovy, následujíc on v tom nešlechtnost židovskau, takto k němu mluvil: „Hle zde nebožátko ležíš, můžeš-li, pomoz sobě!“ — Podobně z toho trámu obraz Panny Marie i obraz sv. Jana Evangelisty shodili a jak s nimi i s jinými obrazy svatých oni zacházeli, pro žalost srdce nemohu dokonaleu zprávu dáti

Kostel sv. Víta v Praze zohaven.

Obrazy, oltáře, sv. ostatky porušeny

Obraz Krista Pána z trámy shodili.

1619 V krátkosti buď to dotknuto, že oni ti nešlechtníci jak obrazy řezané, malované, také i z kamene tesané hanebně potrhali, polámali, popálili aneb jinak nešlechtně porušili, jak očitě každý v tom kostele dosavad může spatřiti na hrobích i po stěnách, kdež oni ani obrazu kamennému do zdi vsazenému neodpustili, ale svýma nešlechtnými rukama hlavu Krista Pána urazili. Také oni tehdáž koberce draze ozdobené z hrobův svatých patronův českých ztrhli, je odnesli; oltář velký, trůn královský i arcibiskupský, také stolice kanovnícké i jiné všechny jak s malovanými, tak také na nich s řezanými obrazy na kusy roztlaukli, z kostela vynesli a spálili; raucha mešní zlatem, stříbrem i perlami ozdobená ti bezbožní svatokrádežníci pokradli. Krucifix neb obraz Božího Umučení, nákladem Rudolfa císaře toho jména II. v Norimberce mistrovsky udělaný a na alabastrovém hrobě, v němž králové čeští i císařové římsí odpočívají, postavený, pan Vilím starší z Lobkovic do svého přbytku odnésti dal, sice bylo by se mu tak jako jiným obrazům tak stalo.

Hroby svatých oblaupili.

Mešní raucha odnesli.

Kaple Pernšteinská zohavena.

1571 v ní dva oltáře (ty oba oltáře léta Páně 1571. Vratislav z Pernšteina, království českého nejvyšší kanclíř a Zlatého rauna rytíř, pán na Litomyšli, Landskronu atd. k chvále a pod jmenem svatého Cyrilla a Methudia, české a moravské země patronův a apoštolův, královskau jistě štědrotau zhotoviti a postaviti dal) ti kalvinští kacíři rozbořili, ostatky svatých s něho na zem potupně házejíce, je nohami šlapali a posledně na poručení svého Abrahama Skulteta dvě jeho dívky ty pošlapané svátosti na zemi sebravše, do ohně všechny vhodily a spálily. To když se tak ohavně dalo, rota kalvinská proti Bohu i proti svatým jeho vykřikovala: „Pfuj, jací jsau to svatí, jichžto kosti rozhazujeme, po nich šlapáme a je pálíme? jistě žádnu sílu nemusejí míti, poněvadž se nám nebránějí, aniž jaké divy činějí a dosavad žádného pokoje před papeženci míti nemohli, neboť od nich podobnými slovy: „Orodujte za nás! modlte se za nás! pomáhejte nám!“ atd. neustále zanepraždňováni byli; nyní pak toho všeho zbavení a po mém v ohni spálení dobrý pokoj míti budau.“ — Taková ohavnost když se v tom svatém kostele dala, nenadále do něho Vilím starší z Lobkovic, stavu panského pán, Fridrichovi falckraběti velmi milý, také i katolickým obyčejům (ačkoliv on byl nábo-

Vilím Lobkovic kacířům domlouval.

ženství pod obojí Tělo a Krev Páně přijímajících) velmi nachylný, 1619
 vejda s svým služebníkem a tu ohavnost, která se v něm od kal-
 vinův páchala, spatřiv, žalostně vzdechl a na ty bezbožníky, kteří
 v boření oltářův i v rušení obrazův neustále až do potu tváře
 pracovali, srdnatě vzkřikl: „I přestaň již tvau pekelnau zlost
 v tomto svatém místě páchat, roto Antikristová!“ — Tehdáž Jeho se
 Abraham Skultet procházej se v tom kostele, z něhož ihned, jak Skultet bál.
 jenom téhož pana Vilíma Lobkovice spatřil, do svého obydlí na
 děkanství ustranil, obávaje se, aby od něho před svau kalvinskau
 rotau zahanben nebyl, věda o něm, že on jest pán takový, který
 se žádnému nevyhýbá, ani také nic zcestného netrpí. Ten pak
 dobrý pan Vilím procházej kostel, viděl všude spáchanau nešle-
 chetnost velikau a celého kostela ohavnost takovou, jakau oči
 jeho nikdá neviděly; neboť v něm oltáře pobořeny, obrazy svatých
 porušeny, také Boží Umučení pošlapané na zemi ležeti našel,
 z kterýžto ne křesťanských ale pohanských skutkův ihned poznal,
 že Fridricha falckraběte panování v Čechách nedlauho trvati bude
 a zle skončení vezme, zvláště když v kapli sv. Tomáše apoštola
 obraz Božího Umučení, na hrobě Jana z Šternberku v červeném
 mramoru vytesaný a od svého služebníka sobě ukázaný, spatřil
 tak zohavený a potlučený, jak se dosavad on v tom místě spatřuje.
 I nemoha ten pán svau horlivost, kterau míval k věcem duchov-
 ním, déleji tajiti, opět proti Abrahamovi Skultetovi i proti všem
 přítomným kalvinům zjevně a hlasitě, jehož všickni také poslau-
 chali, počal mluvit, řka: „I což myslí ten bohaprázdný Skultet,
 nešlechtný svodník i s ním tohoto bezbožného aučinku nešlechtní
 rádcové, že vám lidem bezbožným na tomto svatém místě takovou
 nešlechtnost před očima Božími dovolil páchat? Poznávámť nyní,
 že náboženství vaše ne od Boha, ale od samého Lucipera svůj
 začátek a učení má, jehož péče jediná jest, Boží čest rušiti a ji
 také v nic uváděti, což také i vy činíte, když netoliko obrazy
 svatých, ale také obrazy Božího Umučení tepete, rušíte, pálíte,
 chtíce skrze to všecknu památku nestihlé lásky Krista Ježíše,
 Vykupitele našeho, kterau On nám tehdáž prokázal, když pro spa-
 sení naše ohavně byl ukřižován a umřel, z gruntu zlostně zahladiti?
 Protož netoliko on váš Skultet a jemu v té nešlechtnosti pomoc
 udělující rádcové, ale i ten, který témuž vašemu Skultetovi to
 činiti dovolil (rozuměl on samýho Fridricha falckrabě) a s ním vy
 všickni díl s ďáblem v horaucím pekle, jakožto s vaším vašeho
 náboženství otcem, míti budete.“ — Ta srdnatá i horlivá slova
 jak jenom on k nim hněvivě dopověděl, hned k obrazu Božího

1619 Umučení pospíšil, který nad brobem někdejšího krevního svýho přítele Jiřího z Lobkovic v mramorovém kamenu vytesán byl, aby viděl, také-li ten obraz od těch nešlechetských jest porušen, ale nalezena jej neporušený, Bohu děkoval, zvlášt když od těch bezbožných obrazotepcův slyšel, že když jeden jich spolutovaryš ten obraz sekerau porušiti chtěl, velkou záři a blesk ten mramorový obraz Umučení Božího od sebe vydal a tou září byv ten bezbožník přestrašen, na zem bez obrany padl a jako by rozumu i zraku pozbyl, na ni více k mrtvému, nežli k živému člověku podobný ležeti zůstal; dotud tak na ní ležel, dokud k němu jiní v té nešlechetskosti spolutovaryšové jeho nepřistaupili, s země ho nepozdvihli a ven z kostela nevynesli, který po dlouhé chvíli k sobě zase přijda, všechněm co se s ním dalo oznamoval, katolíkem učiněn byl a své živobytí polepšil. Ten pak mramorový obraz Božího Umučení spatřuje se dosavad neporušený na bílém mramoru po levé straně, když se do kaple sv. Václava vchází do zdi u dveří té kaple vsazený a před ním na tom mramoru klečí podobizna téhož Jiřího z Lobkovic, stavu panského pána, o kterém se v letopisích hodnověrně nachází svědectví, že ten Jiří byl muž svatého života, který když šťastně v Pánu usnul, při farním kostele na panství Duchcovském, jinak v Duxově, jemu tehdež přináležejícím, zvonové Božím hnutím neb, jak obyčejně říkáme, sami od sebe zvonili. Na tom mramorovém kamenu brobovým tento nápis vytesán dosavad se spatřuje: D. O. M. Georgio Popelio baroni a Lobkovitz, domino in Duxov et Schokenstein, (sic) sacratissimo imperatori Rudolpho II. a consiliis iudiciis appellationum in Boemiae regno praesidi, ita insigni cum pietate transacta defuncto anno 1590. die undecima Septembris Adamus Gallus Popelius fratri germano moerens posuit. Vixit annis 34, mensibus 6. — To jest: Jiřímu Popelovi stavu panského pánu z Lobkovic, pánu na Duxově a Škokens-steinu¹⁾, císaře Rudolfa II. raddě při saudu appellací v království českém presidentovi, léta 1590. dne jedenáctého měsíce září svatě v Pánu usnulému, Adam Havel Popel bratru svému vlastnímu tento kámen k památce postaviti dál. Živ on byl 34 léta a 6 měsícův²⁾.

Nebylo na tom dosti, že ten často vejš jmenovaný a horlivý muž Vilém z Lobkovic v kostele pražském sv. Víta proti Škultetovi i proti jiným všem Fridricha falckraběte zlým rádcům nejenom pohnutelně žehral, ano i všem v tom kostele přítomným obrazo-

Zázrak při
kamenném
obrazu.

Obrázotepce
trestán.

Jiří z Lob-
kovic muž
svatý.

Hrobový ná-
pis Jiřího z
Lobkovic v
kostele sv.
Víta.

Falckraběti
Vilém Lob-
kovic domlau-
val.

¹⁾ Správně: Střekově či Schreckensteinu.

²⁾ Beckovský II. 1. str. 365.

tepčům a oltářo-bořitelům přísně domlauval, ale také pospíšiv on 1619
 hned tehďáz z kostela k Fridrichovi falckraběti, jemu všechno to
 obšírnými, horlivými i důtklivými slovy, cokoliv od jeho lidí kalvin-
 ských proti Bohu, proti svatým jeho, proti dobrým řádům katolické
 církve v tom svatém místě v kostele sv. Víta nevázně již se dalo
 i děje, srdnatě oznamoval a tak směle přednášel, že následujícího
 dne on Fridrich k hraběti z Turnu, své tejný raddě, nemálo sobě
 proti Vilémovi z Lobkovic stěžující, takto mluvil: „Včerejšího dne
 velké trpělivosti užívati sem musel, když mne Lobkovic důtklivými
 a právě spurnými slovy přednášel to, co od mých lidí v tomto
 kostele hradu pražského se dalo, ano také mne samého z takového
 autinku mých lidí vinil, mně přísně domlauval a nemaje žádného
 ohledu na mau královskou osobu, mne trestati se osmělil.“ —
 Když ten Vilém z Lobkovic tak horlivě k Fridrichovi mluvil, on
 Fridrich přívětivými slovy takto jemu odpověděl: „Že můj lid
 v kostele takové svévolnosti užíval, má v tom vina není, ale
 Skultetova a těch osob, kterým ten kostel svěřen a k opatrování
 dán jest.“ Aby pak on Vilém z Lobkovic i jiní páni a obyvatelé
 Měst pražských i také celého království českého budaucně Fridri-
 chovi pro tak pohoršlivě spáchanou věc vinu nedávali, toho ještě
 dne on Fridrich při západu slunce ostatní obrazy a jiné kostelní
 věci, které se ještě v celosti nacházely, z téhož kostela do kaple
 sv. Vojtěcha vnést i tam zamknauti poručil.

Falckraběta
 Lobkovic
 sobě stěžo-
 val.

Odpověď
 Fridrichova.

Kostelní vě-
 ci uchráně-
 né.

Když rota kalvinská s svým praporečnickem Abrahamem Skul-
 tetem svou zlost v kostele sv. Víta dva dni pořád provozovala,
 rozbořený oltář, obrazy i svatých ostatky z něho vyházela i po-
 tupně na hranici je spálila, dva silní muži od Skulteta, aby v tom
 kostele ostatní věci a českých patronův hroby rozbořili, najati,
 nemeškajíce třetího dne, jenž byl den 23. měsíce prosince, s Skul-
 tetovým švagrem do téhož kostela vešli a k hrobu sv. Víta přistau-
 pivše, od toho svého vůdce a svůdce, kalvinského bludu násle-
 dovníka, k práci takto napomínáni byli: „Ochotně k tomuto místu
 se zatáčejte a vaší práci pilně konejte, neboť také tato hromada
 kamení (ukázal on na hrob sv. Víta) a papežencův modlářství
 ven z kostela musí.“ Sotva ta slova ten bezbožný rauhač dolo-
 věděl, na zem ihned bez obrany padl, zubama skřípěti a strašlivě
 řvati počal; těm pak dvaum k té práci najatým, kteří ten hrob
 rozkopávati počali, obě ruce také ihned zdřevěněly. To tak strašlivě
 řvaní slyšíce jiní dva kalvini, kteří se v kostele sv. Víta jako
 v nějakém hostinském domě tehďáz procházeli, k hrobu sv. Víta
 přiběhli a toho spolu-kalvina na zemi ležícího i strašlivě křičícího

Bořitel hro-
 bu sv. Víta
 trestáni.

1619 spatřili; nájemníci pak oba celým se tělem třáslí a jakoby z mysle vytrženi byli stáli. I bylo posláno na děkanství k Abrahamovi Skaltetovi a jemu se to, co se v kostele nenadále přihodilo, oznámilo; Skultet tu nešťastnou novinu uslyšeje, od stolu (neboť toho času obědval) ihned vstal, do kostela s hostmi svými pospíchal a přistaupiv k švagru svému, kterýho na zemi ležícího sem i tam se zmítajícího a strašlivě křičícího spatřil, velice se lekl a jako zmámený státi zůstal, co dále má činiti nevěda; po chvíli, když ten nešťastný padauch od země byl zdvižen, jak Skultet, tak také všickni přítomní viděli, že oba jeho hnátové pod kolena jsou zlámaní, ano také že on všeho zraku jest zbavený. Ta věc aby snázeji v tajnosti zachována byla, poručil Skultet toho nešťastného švagra svého do nejbližšího domu odnésti, kde také on v malé chvíli svou duši nešťastně vypustil. Druzí pak dva nájemníci, jakožto v tom bezbožném skutku méněji nežli ten Skulteta švagr vinní, po několika dnech předešlého zdraví, nepochybně skrze přimluvu sv. Víta, dosáhli a to všechno, co se s nimi dalo, vůbec oznamovali i přísahau potvrzovali, jednosvorně mluvíce, že k tomu ohavnému aučinku proti záplatě od Skultetového švagra rozkazem Skultetovým ne tak dožádání, jako dohnání byli, a skrze ty nájemníky také ta všeckna věc mezi obyvateli pražskými k velkému všech kalvinův zahanbení se rozhlasila. Na nešťastném Skultetovém švagru tehdaž starodávné české přísloví pravdivě se vyjevilo: Kdo hrob sv. Víta boří, snadno se on pekla doboří.

Hrobu sv.
Jana bořito-
lové trestá-
ní.

Sotva Skultetův švagr z kostela vynesen byl, hofmistr pážat Fridricha falckraběte k Skultetovi poslal, žádaje ho, aby mu dovoleno bylo do kostela se podívati, na jehožto žádost poručil Skultet kostelní dveře ihned k straně polední proti královskému paláci obrácené odevřítí. Ten pak hofmistr byl Engličan rozený a všech katolíkův nepřítel auhlavní, který dne minulého procházeje se v tom hlavním kostele pražském, s jedním svým tovaryšem Berberstorff¹⁾ nazvaným a k hrobu sv. Jana Nepomuckého, který dvojí železnau mříží, jednau nižší sprostější a druhau vyšší nákladnější okrášlen byl, nenadále on přistaupiv, tázal se tovaryše svého, kdo v tom hrobě leží? „Zde leží,“ odpověděl Berberstorff, „papeženec a toho kostela kanovník, kterého papeženci za muže svatého i také toto místo za posvátné drží a vůbec to mluví, že kdokoliv opovážlivě na tento hrob..., světské hanby toho ještě aneb jiného

¹⁾ Správně: Berbisdorf či Berbištorf. — On byl za vladění zimního krále purkrabím hradu pražského.

dne neujde.“ I uslyšeje to týž hofmistr, hned velmi hanlivě i hanebně 1619
 proti svatému Janu Nepomuckému mluvití počal a katolickému
 náboženství jako nějaké bludné pověře a babské básni co nejvíce
 s velkým chechtáním se vysmíval, dokládaje posledně tato slova:
 „I což pak ten papeženec tak nákladný hrob jako nějaké kníže
 mítí musí? Divím se velmi tomu, že ti, kterým poručeno bylo to
 papeženské místo, tento kostel, od modloslužebnictví očistiti, tak
 dlaho tento hrob zde ležícího papežence v celosti zanechali; co
 tedy oni učiniti zanedbali, já to sám vykonám.“ A stalo se; neboť
 byv on té chvíle, když následujícího dne do toho kostela opět
 vešel, více opilý nežli střízlivý, s Berberštorffem a s jinými upří-
 mnějšími tovaryši svými i s nádeníky k hrobu sv. Jana Nepomu-
 ckého, nic o tom nevěda, co se v tom kostele s Skultetovým švagrem
 a s dvaumi nádeníky při hrobě sv. Víta před malau chvílí zběhlo,
 klopotně pospíchal a mříži u hrobu sv. Jana nohau kopna, k přisto-
 jícím hněvivě a rauhavě promluvil, řka: „Musíme tento plot roz-
 házeti, chceme-li zde tancovati.“ Mezi nádeníky, který s sebau
 ten rauháč kalvinský k vykonání svého aumyslu zlého do toho
 kostela sv. Víta uvedl, byli dva zámečníci od něho, aby s kladivý
 přišli, proti slušné záplatě zjednání, však co v tom kostele dělati
 budau, nevěděli, kteří když do kostela vešli a kostelní dveře po
 sobě zavřeli i zamkli, s podivením rozkaz téhož hofmistra poslau-
 chali, když uslyšeli, aby vyšší železnau mříži od hrobu sv. Jana
 odtrhli a odhodili. Na to jeden z těch zámečnickův. náboženství
 husitského směle tomu hofmistru odpověděl: „Pane, to já neučiním,
 neboť vím, že to místo předivné jest, a raději k mé práci domů
 se navrátím, nežli bych pro takový aučinek měl od Boha trestán
 býti.“ To dopověděv, z kostela vyšel a domů pospíchal. Druhý pak
 zámečnick, bludník luteránský, Sas rozený, k té mříži přistaupiv,
 ochotně se zatačel a v malé chvíli, maje od jednoho nádeníka
 dobrau pomoc, který tu mříži pomáhal mu sochorem vyvracovati,
 jednu stranu od ní odtrhl. Hofmistr jsa již s tím jedním kusem
 mříže odhozeným dobře spokojen. nečekal, až by se také ostatní
 tři strany odhodily, ale překročiv druhau nižší mříži, která se
 také okolo toho hrobu stojící dosavad spatřuje, na hrob potupně
 vskočil, ale sotva na něj došlapil, ven z něho hned s takovým
 pohnutím vyhozen byl, jako by ho dva silní muži s největším
 násilím byli vyhodili; hubau do země on padna, na ní bez obrany
 jako polaumrtvý ležeti zůstal a strašlivě, jako nedávno předtím
 Skultetů švagr křičel, neb raději jako hovado řval. Když se přisto-
 jící tázali, co by ho bolelo, nic jiného neodpovídal, toliko to:

1619 „Ach, moje nohy! ach moje nohy!“ — Po chvíli chtěje on s země povstati, hned zase bez obrany padl a strašlivěji vykřikl: „Již celý hořím, ach, již celý shořím!“ — Ten pak zámečník, který jednu stranu mříže odtrhl, také s tím hofmistrem na zem nenadále bez obrany padl, na ní leže, celým tělem se trásl a žádným audem vládnouti nemohl. Ostatní přítomní od velkého strachu všickni zmámení, nevědíce co činiť, ven z kostela vyběhli, obávajíce se, aby podobnou pokutou trestání nebyli. — O těch strašlivých příhodách když obyvatelé pražští zvěděli, haufně na hrad pražský běželi, však do kostela sv. Víta žádný vjíti se neosmělil, až posledně vojáci Fridricha falckraběte smělejší do něho vešli a toho nešťastného hofmistra ven vynesli, který neustále řval a jak proti Bohu, tak také proti vyvoleným jeho rauhavě křičel, někdy také že od pekelných oblud, které jej rozsápali usilují, obklíčen jest, strašlivě vykřikoval, posledně při západu slunce ústy stočenýma i očima roznícenýma, nejináče, než jako by z nich oheň vycházel, svou duši nešťastně vypustil. Zámečník pak po malém čase k sobě zase přijda a svého skutku želeje i Boha na se rozhněvaného skrauseně odprošujíc, předešlého zdraví nabyl.

Jiný potupník hrobu sv. Jana trestán byl.

Václav Vilém z Raupova, stavu panského pán (byl on Čech sice rozený, však církve katolické protivník velký a radda těch pánův tejná, kteří Fridricha falckraběte za svého krále českého mfti chtěli, od něhož také on potom královským kanclířem, jakožto člověk víceji kalvinskému nežli katolickému náboženství náchylný, učiněn byl), když se v tom kostele podobně jako v nějaký hospodě s tovaryši svými procházel, k hrobu sv. Jana Nepomuckého přistaupiv a že od něho jedna strana vyšší mříže odtržená jest spatřiv, hned nižší mříži překročil a na hrob sv. Jana vstaupiv, rauhavě se katolikům, jsa on sám pikhartského bludu následovník, vysmívati počal, řka: „Mluvějí papeženci (tak potupně on nás katolíky jmenoval) že kdokoliv na toto místo vstaupí, světský hanbě neujde; nevím, je-li tomu tak, aneb není.“ — Bůh ale, jenž nechce v svých svatých vysmíván býti, ihned to příkladem, co my katolíkové o tom posvátném místě mluvíme a smejšlíme, potvrdil; neboť jak jenom ten rauhař s hrobového kamene vstaupil a po kostele nějakou chvíli se procházeje, z něho posledně vycházel, v kostelních dveřích služebník jeho s ním se nenadále potkal, truchlivou novinu mu přednášeje, že jediný synáček jeho náhlou smrtí nyní umřel. On Václav Vilém z Raupova, pohoršlivý rauhař, po některým roce o svůj rozum přišel a když v městě Litoměřicích léta 1634. s dobytým kordem po městě lidi honil,

nešťastně od toho svého kordu zahynul, o čemž dole na svém 1619 místě.

Když od hanlivého rauhání osoby mužské dílem umenšili, ženy proti tomu svatému místu a proti svatým ostatkům válčiti začaly, neboť Skultetova žena, zatvrzelá kalvinka, pro nehadálau a tak strašlivau i ohavnau smrt přítele svého a švagra manžela jejího, proti katolikům, jako by oni smrtí toho jejího přítele vinni byli, nevyslovitedlnau zlostí byvše rozlícena, některý kusy pobožných obrazův i některé ostatky svatých kostí, kteří od rotý kalvinské z kostela sv. Víta vyhozené a z rozkazu Abrahama Skulteta do svého obydlí na děkanství odnesené byly, poručila svý dřevečce do kuchyně vnositi a z nich jednu polovici v dolejší, druhau pak v hořejší kuchyni na ohniště uvržené zapálila. Sotva ty kusy v dolejší kuchyni hořeti počaly, velký a právě strašlivý nenadále strhl se víchr, který komínem na ohniště té dolejší kuchyně tak prudce vál, až z něho oheň všechen na zem shodil a jej po celý té kuchyni rozházel. Služebník Skultetů byv tehdáž přítomen a obávaje se, aby od toho ohně prudce po kuchyni sem i tam se zmítajících zastížen a opálen nebyl, na zem padl a ležeti zůstal; paní pak jeho, nevědic pro velký strach a leknutí jinou sobě radu dáti, z té dolejší kuchyně vyběhla a po schodech nahoru do svědnice běžeti chtěla, ale nenadále dveřmi domovními tehdáž odevřenými tak mocně na ni ten velký vítr vál, až také ji na zem povalil. Všecken pak dům neb děkanství od toho silného větru tak mocně byl pohybován, jako by zemětřesení bylo, což všechněm tehdáž v něm bydlícím veliký strach a hrůzu způsobilo. Do hořejší kuchyně když také ten vítr komínem prudce vál, v ní tak jako v kuchyni dolejší z ohniště všechen oheň vzal a jej do komína i ven z něho až i přes celau střechu vynesl; jej když ti, kteří v tom zámku na prostranství stojíce, nenadále spatřili, velkým křikem, že na děkanství hoří, lid svolávali, kterýmž křikem obyvatelé téhož hradu pražského přestrašení byvše, ihned se zběhli a ten oheň uhasiti mýnili; oheň však, když se lid s vodau i s jinými k ohni přináležejícími nástroji zběhl, čím dýle tím víceji sám umdléval tak bezškodně, že ani jednoho šindele na té střeše ani jinde neporušil, ani nejmenší škodu v tom děkanství neučinil.

— Kterí ženu Skultetovau odnášeli, očitě viděli, že ona všechen rozum pozbyla a více k mrtvému nežli k živému člověku podobná byla, která také v osmi dnech svau duši s velkým a strašlivým křikem nešťastně vypustila. On Abraham Skultet z Prahy s Fridrichem falckrabětem ujel a svau podobiznu v děkanství zanechal.

Opětobrazové i ostatky svatých páleny byly.

Oheň a víchr strašlivý na děkanství pražském.

Žena Skultetova trestána od Boha

1619

Kalvini své
přijímání v
kostele sv.
(sic.)

Ohavné kal-
vinské kázá-
ní.

Po těch strašlivých příhodách a po tak hanebném téhož kostela oblaupení a zohavení, do něhož ti kalvinští bludníci dne 24. prosince velký okrauhlý stůl vnesli, jej na nejvyšší místo, kde nyní velký oltář se spatřuje, postavili, černým kobercem přistřeli a okolo něho dvanácte stolic rozstavěli, následujícího dne, na den Narození Pána Krista, Fridrich falckrabí, neřádně volený a korunovaný král český, s celým dvorem svým, také všechna kalvinského náboženství rota do téhož kostela svatého, v kterém mnoho svatých těl odpočívá, k svému hanebnému náboženství kalvinskému tak neřádně přihotovenému vešel, aby v něm ne Bohu, ale Kalvinu svému obět činil a své blaudné přijímání konal, což se následně dalo: Předně Abraham Skultet v přítomnosti téhož Fridricha falckraběte i manželky jeho, také v přítomnosti velkého zástupu rozličného povolání a stavu, tak pohoršlivé kázání v tom kostele z kazatelnice učinil, že nemohauce to jeho ohavné kázání jak učení tak ani sprostí lidé snášeti, proti němu nejenom velice reptali, ale také kurfiršta saského dva Písma svatého doktoři, náboženství sice Luterového: doktor Balduin, písma svatého v Wittemberku učitel, a Jan Hexner, téhož písma v Lipsku učitel, proti tomu kázání psali i také i své spisy tisknauti dali. V tom kázání svém on Abraham také ta slova dotkl: „Poněvadž můj nejmilostivější pán, pan Fridrich, král český, na modloslužebnictví katolíkův, před obrazy na svá kolena padajících a k nim se modlících, dáleji se dívati nemohl, protože dle svého dobrého svědomí všechny takové obrazy, oltáře a podobné věci z toho kostela vyházeti dání musel“ atd. — Ale bylo by se to nikda nestalo, kdyby on Fridrich od toho Skulteta k tomu hanebnému aučinku nebyl téměř přinucen, jakož také kdyby on Skultet a jiní kalvini tomu byli uvěřili, že my katolíkové ne obrazům, ale tomu, kterého oni vyobrazují, čest činíme. — Po tak hanebném kázání rozprostřel se rauskový až do země visící bílý ubrus na černý koberec, kterým minulého dne kulatý stůl, jak již dotknuto jest, byl přikrytý, na ten ubrus položil se velký koláč s mlsau, i kořísk s vínem k tomu koláči se postavil, Fridrich na nejpřednější místo k tomu stolu sedl, i také se s ním jedenácte přednějších kalvinských pánův k tomu stolu posadilo. Fridrich vezma koláč z mlsy, jej na dvanácte dílův rozlomil a všechny na ubrus položil, které nejpřednější po Fridrichovi přisedlíci všechny uctivě vzal a je do mlsy vložil. Z těch dvanácti kusův předně Fridrich a po něm jiní přisedlíci páni kalvini po pořadu každý sobě jeden kus vzal a jej snědl; po snědění koláči Fridrich vezma kořísk s vínem, z něho

se napil, po něm všickni po pořádku z něho pili a s Fridrichem 1619 všickni od stolu vstali. Hned zase jiný koláč na tu mísu byl položen, i koflík vínem se naplnil, k stolu jiných 12 kalvinův se posadilo, a každý z nich kus koláče, který od přednějšího přisedlího na 12 kusův rozlomen byl, snědl a z kalicha se napil. To takové jich blaude přijímání tak dlouho trvalo, dokud se všickni kalvini i kalvinky, paní, manželky, děti i čeládka nevyporádali, koláče jedíce a víno pijíce. K tomu v českém království nikdá předtím nevidanému kalvinskému přijímání mnoho Pražanův, jak husitův, tak také luteranův se zběhlo, a každý ne bez velkého podivení, ano i pohoršení na ně se dívaje veřejně mluvil, že věřití se nemůže, aby ono těm kalvinům k spasení sloužití mohlo.

Po přijímání tom bludném Fridrich s manželkou svou i s celým dvorem svým když do svého obydlí z kostela se navracoval, hofmistrně dvora falckraběnky, Fridrichové manželky, v tom kostele dále se pozdržela a pyšně se procházejíc, k hrobu sv. Jana Nepomuckého přistoupila a přítomných se tázala: „To-li jest to místo, (ukázala na ten hrob) na kterém tak velké neštěstí hofmistra pázat královských před dva dni potkalo?“ — „Ovšem, toť jest to místo,“ odpověděl jeden z přistojících. To jak ona uslyšela, tak hanebně to místo proklínati a tak tuze na cti a na svatosti toho muže Božího utrhati počala, až některé lepšího svědomí osoby přítomné nad takovými na ženskou osobu nepřislušejícími slovy horšiti se počaly; neboť ona mezi jinými řečmi zloajčícími také slova, která se hanbím zde klásti, bezbožně opětovala: „Nejlípe by se stalo, aby se tento čarodějník (mínila ona sv. Jana Nepomuckého) vykopal a na hranici skrze kata veřejně se upálil.“ To jak ona dopověděla, hned také ta všeho studu zbavená žena svou mzdu vzala, neboť té chvíle tak velký víchř se strhl, že všichni v tom kostele ostatní lidé každé okamžení očekávali, brzo-li celé kostelní stavení na ně padne a je zasuje neb zakopá, kterémužto neštěstí, aby časné ustranili, ven z kostela haufně běželi. Ta pak zloajčící žena jak jenom k dveřím kostelním ze všech nejprvnější přiběhla a ven vystaupiti chtěla, od prudkosti víchřu do země hubau hned poražena byla a v pádu všechna obnažená dlouhou chvíli na zemi ležeti zůstala; služebnice její k ní přistoupivše, její hanebně obnažené tělo přikryti všemožně se snažily, však nikterak to způsobiti nemohly, proto že všechny její šaty od toho víchřu dopuštěním Božím nad hlavu vyzdvižené a předivně stočené byly. Posledně nevědice jinau sobě radu dāti, tak v šatech zamatenau od zemi ač dosti těžce a pracně

Nectitelky-
ně sv. Jana
Nepomucké-
ho zahanbe-
na.

Zloajčícíá
slova jedné
kalvinky.

Přístup k
hrobu sv.
Víta a sv.
Jana same-
sen.

1619 zdvihly, její nahotu jak mohly přikryly a přes celý plac až na královský palác ji vedly, na nějž jak jenom ona přivedena byla, ihned se vichr utišil, šaty její samy od sebe také se rozvály a tělo její zase počestně přikryly. Fridrich falckrabí dovědév se toho, poručiv následující dne, totiž na den sv. Štěpána, v tom kostele sv. Víta obě strany při velkém oltáři prkny zabezniti, aby budaucně žádný více ani k hrobu sv. Víta ani k hrobu sv. Jana Nepomuckého přistaupiti nemohl.

Ustanovení
hanebné Fri-
drichovo.

Mimo těch již zde opáčených ohavností i jiných mnohých zcestností, které v království českém, zvláště v Městech pražských a nejvíce v hlavním kostele sv. Víta, nepřikladný Fridricha falckraběte kalvinský lid hanebně páchat se neuslejal, také on Fridrich svou ohavnost i hanebnost a pohoršlivost sám na sobě ukázal, když mnohé věci nové, pravému a samospasitelnému náboženství katolickému škodné, které ten jeho kalvinský kazatel, jinak Slova Božího kazitel, Abraham, Skultet, dohromady nepřikladně a pohoršlivě spískal, a dle své největší možnosti v skutek uvést se snažil, z nichž zde toliko některé kladu, věda o tom, že z těch každý čtenář dostatečně hanebnost poznati bude moci. A to předně, nařídil on Fridrich falckrabí, neřádně volený a nepořádně korunovaný král, aby se všechny zvony v celém království českém sebraly a na hrad pražský se svezly; za druhé, všechny oltáře aby se zbořily, místo nich v každém kostele stál okrauhlý aby se postavil a černým kobercem aby se přikryl, však před přijímáním na koberec aby se bílý ubrus prostřel; za třetí, všechny obrazy, jak Pána Krista, Marie Panny Rodičky Jeho, tak také jiných všech svatých, ano také i malování jiné, jakožto pauhé modlářství od papežencův vymyšlené, aby se z kostelův vyhodilo; za čtvrté, místo hostie aby se dával koláč, z něhož by lid po kusu jedl a vína z kalicha pil, činíce to všickni na památku poslední večeře Krista Pána, jakž oni kalvini o tom bludně směřovali, následující v tom svého vůdce a bludného učitele Jana Kalvina; za páté, při té večeři neb při jedení koláče a při pití vína aby se žádná mešná raucha, jaká se u katolíkův při jejich mších užívají, ani žádné korauhy při procesích, ani v kostelích atd. neužívaly; za šesté, svatým křížem aby se žádný nežehnal; za sedmé, když se vyslovuje jméno Ježíš, aby se žádný neklaněl, ani klobouk s hlavy zdvihal, ani žádného jiného znamení nějaké počestnosti neukazoval; za osmé, svíce na oltářích aby se nikdy nerozsvěcovaly; za deváté, místo křtitelnice aby se při křtu mísa potřebovala, za desáté, nemocní aby k přijí-

mání nepřístupovali, ani aby se jim ono, totiž koláč a víno nepo- 1619
dávalo; za jedenácté, olejem žádný umírající aby mazán nebyl;
za dvanácté, obraz Nejsvětější Trojice aby se nemaloval, ani
neryl atd. — Tyto všechny a těm v ohavnosti podobný mnohý
jiný artikule Abraham Skultet, o němž již častá zmínka se
stala, hanebně sepsal, který také Fridrich falckrabí žádostiv sice
byl co nejspíše celému království českému a k němu přivtěleným
zemím v známost uvéstí a k zachování jeho představití, raddy
však jeho, páni čeští, ačkoliv katolickému náboženství protivní
a husitského, luteriánského a pikhartského bludu následovníci
horliví, k těm a takovým artikulům přivolití nechtěli, dokazující,
že by z tak neřádné, nepřikladné a českému národu neobyčejné
i škodné věci mnoho zlého i škodlivé pozdvižení, aneb aspoň ne-
návist a kyselost proti osobě královské následovati mohlo, jakož
se také po malém čase v skutku něco podobného stalo, neboť
Pražané dověděvše se o tom tak nepořádném a nepřikladném
předsevzetí Fridricha falckraběte, všelikeré rozpravky a kyselosti
proti osobě jeho vůbec roztrušovali, zvlášť když nejenom katoli-
kové, ale také husiti i luteriáni jak nižšího tak vyššího stavu
pozorně a bedlivě to považovali, co se od jeho kalvinského lidu
v kostele sv. Víta na hradě pražském stalo, a kterak oni kalvini
s obrazy, s oltáři svatokrádrně zacházeli, neboť větší nešlechtnost
nemohli v něm provozovati pohané, jako jsau provozovali oni kalvini,
až k hojnému mnohých vraucných křesťanův slz vyliť; protož také
obecný lid na ty rádce velice jest žehral, kteří toho původové
byli, že on Fridrich zatvrdilý kalvin za krále českého volen a do
Prahy přivezen byl, jakožto jediná příčina mnohého zlého, v krá-
lovství českém jeho nařízením spáchaného.

Husiti, atd.
proti Fridri-
chovi žehra-
li.

I zvěděv o tom jeden z předních téhož Fridricha, tejná radda
kníže anhaltské, témuž Fridrichovi, jemuž on vždycky velmi byl
milý, následující naučení a vejstrahu dal, řka k němu: „Již tebe
nejenom v Městech pražských i po celém království českém kato-
likové, ale také luteriáni i husiti nenáviděti počínají, saskýho
kurfiršta, jakožto jich svobod proti tobě mstitel a celého králov-
ství dobrého přítele i ochránitele, do Čech volati a jeho za svého
krále míti chtějí“. — On lekna se té řeči, hned od všech nových
a zvlášť pohoršlivých nálezkův přestal, v kostele sv. Víta ničímž
víceji hejbatí nedal a lid český při jich starých zvyklostech, oby-
čejích, řádcích, pravích a nadání zanechal. — Podobně Jindřich Mates
z Turnu před několika dny do Prahy, aby svau manželku těžce
a nebezpečně nemocnou navštívil a potěšil, přijeda, témuž

Fridrichovi
dána vejstra-
ha.

Fridrich se
polepšil.

1619 Na sanfch jezdit. Fridrichovi falckraběti, který tehďáz v aksamitovým kožíchu, maje na hlavě bílý klobauk s zlatým peřím, po Praze na saních jezdil, velice to stěžil, že on Fridrich všechny oltáře, všechny obrazy, také jiné všechny kostelní okrasy z tohoto hlavního kostela pražského vyházeti a ten tak svatý kostel potupně zhyzditi dovolil, skrze kterýžto tak nepřikladný aučinek snadno takový rozbroj v lidu mohl by povstati, že by J. Mť král před obecným lidem na hradě pražským bezpečen býti nemohl, poněvadž takové věci s vědomím i s vůlí J. Mti krále se dějí, které netoliko Pražanům, ale i všem obyvatelům království českého, i také sjednoceným zemím velmi pohoršlivé jsau a nedají se tak v těchto zemích lehce jako jinde v skutek uvésti. Na ta slova on Fridrich odpověděl: „Já sám od sebe toho neučinil, ani činiti neporaučel, vaši jsau to sami činili a tak míti chtěli, což také já činiti sem je nechal a v jich předsevzetí překážku jim sem nečinil.“

Vejmluva
Fridrichova.

Synáček na-
rodil se Fri-
drichovi.

Dne 27. prosince mezi 9. a 10. hodinou v noci Fridrichovi falckraběti na hradě pražském synáček se narodil, který následujícího roku dne 31. března měsíce slavně křtěn byl, jakž doleji na svém místě o tom se jedná. Fridrich z toho nově narozeného synáčka byv velmi potěšen, chtěl, aby se celau následující noc po všech pražských kostelích zvonilo, z malé i z velké střelby aby se střílelo, radostná světla v oknech po Praze aby rozžata byla i jiné veselosti a kratochvíle aby se dály; to ačkoliv raddy jeho činiti jemu odradili, přece však následující den nedělní Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. v kostele sv. Víta se zpívalo i také z patnácti velkých děl neb z kusův se střílelo. Na ráno po narození téhož synáčka nejvyšší zemští auředlníci a raddy témuž Fridrichovi, svau povinnost konajíce, k tomu v nově narozenému synáčkovi štěstí vinšovali. I tázal se tehďáz on Fridrich Václava z Raupova (toho pána on v svých raddách nejvíce potřeboval), má-li také stavy katolické na křtiny pozvati? Jemuž on Václav Vilém odpověděl: „K té věci já raditi nemohu, neboť se obávám, aby oni z těch křtin nějaký posměch neměli a je nezlehčovali.“ — S tau potěšitedlnau novinau on Fridrich rychlého posla k englickému králi, k tchánu svému poslal, jemu o v nově narozeném synáčkovi věděti daje, a ten posel když se do Prahy z Engllandu navrátil, jiné noviny také potěšitedlné Fridrichovi přinesl, že král englický netoliko svau celau mocí vojenskau v čas potřebný Fridrichovi zeti svému k pomoci přispěti chce, ale také on král englický před legatem španihelským se prohlásil, že toho za nepřitele vyhlásí, který by koliv království českému a k němu přivtěleným

Pomoc Fri-
drichovi při-
pověděna.

zemím chtěl škoditi; ano také tehdáž stavové v škotském i 1619
v englickém království jednosvorně o to se mezi sebou snesli
a to zavřeli, že Fridrichovi falckraběti, domnělému králi českému,
30000 vojska k pomoci dáti i také je všechny na svůj vlastní
peníz živiti chtějí¹⁾.

Toho také dne 27. prosince, na vejroční den sv. Jana Evan-
gelisty, zběr kalvinská, nedbaje na záповěď od svého domnělého
krále českého minulého dne vydanau, aby ničímž více v kostele
sv. Víta hejbáno nebylo, do toho kostela opět bauřlivě vběhla
a z kaple sv. Zikmunda oltář Panny Marie, jež Ferdinand I.
a Maximilián II., císařové a králové čeští, v městě Wittenberku
nákladně zhotoviti dali, vyhodila a roztlaukla. Odtud hned ti
kacíři k hrobu císařskému a královskému, nákladně z alabastru
v kostele sv. Víta postavenému, kdež mnozí králové čeští i císa-
řové římští odpočívají, haufně běželi, chtějíce to celé alabastrové
krásné dílo roztlauci a ven z kostela vyházeti; což by také jistě
byli učinili, kdyby někteří rozumnější, kteří do kostela nenadále
tehdáž vešli, ty obrazotepce a oltářův bořitele od tak hanebného
jich aumyslu nebyli odvrátili. Od toho času až do dne 21. června
následujícího roku v tom kostele sv. Víta všechno bylo ticho,
žádná více světla se neukazovaly, aniž více potupného ti kalvini
a jiní kacíři v něm páchali, toliko že svou večeri neb přijímání
bludné, také modlení i kázání v určitý dni konali.

V kostele
sv. Víta no-
vá se dála
ohavnost.

Pokojno v
kostele sv.
Víta.

Mezi tím to také zde dotknauti musím, že často již jmeno-
vaný Abraham Skultet všemi zvony na Velký pátek (zdaliž z své
vlastní vůle neb z návodu jiných kacířův to učinil, neví se) na
věži při kostele sv. Víta, nepochybně k větší potupě všech kato-
likův zvoniti poručil, však to jeho poručení nikterak zvonci, ač
se o to dosti snažili, vyplniti a zvoniti nemohli. Posledně když
se jich mnoho na zvonici sešlo a všechnu sílu vynaloživše, zvoniti
počali, tak žalostný zvuk ti zvonové od sebe vydávali, až i lidem
strašně bylo to zvonění poslauchati; protož také od dalšího zvonění
časně se přestati muselo. Na den pak slavného a radostného
z Mrtvých Vstání Krista Pána ti zvonové, nimiž zvonci velmi
lehce zvonili, lfbý a právě celé srdce obveselující zvuk z sebe
vydávali, z čehož nejenom Skultet, ale i všickni kalvini zahan-
beni byli.

Zvonění
truchlivé na
Velký pátek.

ale veselí o
Velké noci.

Fridrich falckrabí po svém na království české nepořádném
korunování svý komissaře do Vratislavě z Prahy vyslal, kteří dle

Královská
(sic).

¹⁾ Viz nahore str. 179. pozn. 1.

- 1619 sobě daného poručení komoru slezskou aneb auředlníky a raddy její obnovili, direktory zsadili a z auředův i z povinností propustili a toliko samýho rentmistra za řiditele té komory královské slezské ustanovili, nad kterýmžto tak nenadálém těch komorních radd, také i direktorův z auředův propuštění a změnau stavové slezští velmi se pozastavovali a co by to znamenati mělo, všelijak přemejšleli. Toho tak času ti komissaři všechny slezský (sic) ¹⁾ dne 22. října měsíce do Vratislavě povolavše, jim žádost Fridrichovou přednášeli a jemu domnělému českému králi aby poslušnost, věrnost a poddanost neprodleně slibovali, což taky oni poslušně vykonali. Eliáš Bachštejn, nejvyšší (ne však generální mistr, neboť tehdy nejvyšším a generálním mistrem byl Jan Lohelius, arcibiskup pražský) mistr Křižovníkův s červenau hvězdau, v špitále při kostele sv. Matěje (kde ten řád své obydlí duchovní dosavad má a již také od
- 1240 léta 1240. až do nynějšího 1713. roku, když toto píši, těch vratislavských mistrův řádu křižovníckého s červenau hvězdau 47 se počítá) tehdy bydlící, těm komissařům na místě Fridricha, domnělého krále českého, věrnost a poslušnost slibovati a od řádně korunovaného krále českého Ferdinanda II., císaře římského, odstoupiti nechtěl, z té příčiny od hodiny osmé ráno až do hodiny čtvrté z poledne v domě raddním, kde ti komissaři od stavův slezských přísahu přijímali, zadržen a přivětivými i přísnými slovy také k té nepořádný přísaze napomínán i přinucován byl. Když ale on v svém chvalitebném předsevzetí nepohnutelný trval a od řádně voleného i korunovaného krále českého Ferdinanda II. odstoupiti nechtěl, i luteránští bludníci hustě kamením házeli, za zpronevěřilého jej vyhlašovali a velmi potupně i rauhavě na něho pokřikovali; ale jeho stálau věrnost král český a císař římský Ferdinand II. nejenom velice schválil, ale také Ferdinand III., císař římský a král český, připomínaje sobě takovou věrnost veš jmenovaného Eliáše Bachštejna, dle své královské milosti Jindřicha Hartmanna, Eliášového potomka (on Hartmann léta 1629. vratislavským nejvyšším mistrem křižovníckým, podobně u sv. Matěje v špitále bydlící, učiněn byl),
- 1629 znaje on Ferdinand král také téhož Hartmana sobě dobře povědomau vážnost, rozšafnost i mnohé jiné chvalitebné činy, za svou raddu vyzdvihl. — Ten Jindřich Hartmann léta Páně 1638. dne 22.
- 1638 února měsíce v svém krytém voze z svých statkův dva duchovní otce z tovaryšstva Ježišového (často sice a dosti dlouho při vratislavských obyvatelích králové čeští a císařové římsští o to jednali,

Věrnost k
králi Kři-
žovníka s
červenau
hvězdau.

Arrestem
byl stížen.

Jindřich
Hartmann
královskou
raddau učiněn.

Ježuity do
Vratislavě
přivezl.

¹⁾ Doplň: stavý.

aby do toho jich města Vratislavě tovaryšstvo Ježišovo uvedeno bylo, nikda však to od Vratislavských obdržeti nemohli) šťastně, ač ukryté do svého špitála k svatému Matěji přivezl, jim obaum i jiným jich duchovním bratrům, k nim do toho města přichozím, tak dluho dostatečné vyživení dával, mezi svými duchovními syny v svém špitále jim obydli i všechno, jako by oni v své vlastní kolleji bydleli, tak dluho přál, dokaď oni sobě obydli nekaupili; a nejenom obydli živým pořád v svém špitále a vyživení dával, ale také jich mrtvá těla do sklípku mezi svy Křižovníky s červenau hvézdau pohřebovati dovoloval, což také tovaryšstvo Ježišovo vděčně přijímalo a těla svých v Pánu usnulých duchovních bratř v tom sklípku křižovnickém tak dluho pochovávali páni patres Jezuviti, dokad nynější svy pohřební sklípek vystavený neměli. Co více užitečného ti vratislavští s červenau hvézdau Křižovníci jak tomu svatému řádu Ignáciusovému, tak také i jiným, ano i církvi katolické, také svým králům prokázali, to zde všechno mlčením pomjím, ať vyznávají ti, kteří za přijatá dobrodiní chtěj vděčnými se prokázati a pravdu mluvit.

1619

Jim obydli
přál i vyži-
vení atd. dá-
val.

Sklípek po-
hřební přál.

To ještě zde doložiti musím. Když jizlivý blud učení luto-
vého celau zem saskau nakazil, ano také po celý téměř říš
německé se rozmáhal, taky do hlavního města slezského Vratislavě
svau jedovatost tak mocně léta 1525. vtrausil, že od ní dosavad
očistiti a jí se zbaviti nemůže, tehdejších časův rozličným řehol-
níkům rozličný klášterní i kostelní statky v Slezsku pobrány byly,
a velmi hořce také to zakusili Křižovníci s červenau hvézdau vrati-
slavští, když jim tehďáz i dosavad v tom městě nejhlavnější kostel
farní svatě Alžběty i také velký díl jich statkův nejenom vzat byl,
ale oni Křižovníci s červenau hvézdau netoliko z města Vratislavě,
ano také i z celé slezské země nevinně s jinými řeholnký vypově-
děni byli. Že pak oni svým nepřátelům mužně odporovali a jim
se z téhož města vytlačiti nedali, předce posledně kostel tak slavný
svatě Alžběty Luteriánům podstaupiti a od něho z obydli svého
ku kostelu sv. Matěje vystěhovati se museli, kde také dosavad
bydlejí.

Kostel sv.
Alžběty lu-
teriáni Kři-
žovníkům
vzali.

1525

Z příčiny téhož slavného kostela svatě Alžběty příkládám
i toto, že léta 1241., když Jindřich toho jmena II., polské, slezské
i lignické, jinak lehnické kníže, s Tatary bitvu svedl (jakž v mém
prvním dílu Kroniky české ta bitva v již dotknutým 1241. roce
dostatečně se vypisuje) a od nich na bojišti zamordován byl,
Anna manželka jeho, sestra Václava toho jmena III. (sic) a krále
čtvrtého, též sestra blahoslavené Anyžky, zakladatelkyně špitála

Kostel sv.
Alžběty v
Vratislavi
kdo vysta-
viti dal.

1241

1619 v Starém Městě pražském blíž mostu, ten kostel svaté Alžběty, při něm obydli pro Křižovníky s červenau hvězdau i špitál pro nuzné lidi s vůlí, také i s pomocí svých synův vystavěla, jej s špitálem Křižovníkům s červenau hvězdau postaupila a je do něho s vůlí Tomáše, tehdejšího vratislavského biskupa, uvedla, opatříc je dostatečným vyživením a jinými věcmi potřebnými. V tom kostele svaté Alžběty spatřují se dosavadní hrobovní kamenové a na nich kříž s hvězdau, pod nimž těla tehdejších v Pánu usnulých Křižovníkův odpočívají, radostného z mrtvých vstání očekávajícíe.

1318 Těch vratislavských Křižovníkův špitál sv. Matěje roku 1318.

Biskup vratislavský neměl všíti-
rovati sv.
Matěje špi-
tál. Jindřich vratislavský biskup chtěl pod svou moc biskupskou přivést i jej jakožto biskup právně shlížeti, právem totiž duchovním, však nebylo jemu dovoleno, nýbrž odepřeno.

Krucifix kr-
ví se potil
v kostele sv.
Víta. V kostele sv. Víta na hradě pražském crucifix neb dřevěný Pána Krista obraz léta 1278. (jiní ten příběh do 1283. roku kladau, však téhož 1283. roku jiný crucifix u hrobu sv. Ludmily potil se

1278 krví) krví se potil, který nyní v téměř hlavním sv. Víta kostele

1283 v kapli sv. Anny u sakristie stojící se spatřuje, od pobožných křesťanův se pilně navštěvuje a v účtivosti velké drží. — Následoval v brzkých letech velký hlad, velký mor a nepřátelstvo. I přihodilo se připomenutého 1283. roku dne 16. dubna, jenž byl Velký pátek, že v Menším Městě pražském blíž Aujezdské brány, kdež . . . ¹⁾ u sv. Jana v Oboře, že jedna žena chudobná a velkým hladem zmořená přijala do svého domu na noc žebravého chodce a jej s svým vlastním synem, dvanáctiletým pacholčkem, z hladu velkého zamordovala; toho žebráka proto, že při něm pět krajíčků chleba a hadříčkův, kteří sotva za dvě vejce mohly se zpeněžit, nenadále spatřila. Ona matka časně po spáchaném tom mordu utekla a syn její oběšen byl. — Byl

Žebráka za-
mordovala
žena.

1283 toho 1283. roku v Čechách mor veliký.

Páni direktori, od stavův království českého k řízení téhož českého království nařízení, všechna řeholníkův, klášterníkův, špitálníchkův i jiná duchovní panství bezprávně a svatokrádežně světským pánům najímali, což také i dědinám špitála Křižovníkův s červenau hvězdau v Praze při mostu bydlícím se stalo následujícím způsobem.

Panství Dobřichovské. Václav Sak byv při času sv. Jana Křtitele od pp. komissařův (z nich jeden byl nazván Jaroslav Otta z Losu na Hlazovicích a druhý byl Uňkovanský Pintha

¹⁾ Kousek místa, asi tak na dvě slov, zůstal v rukopise nevypsán.

z Uňkovan, oba od pp. direktorův zřízení a ustanovení) v panství 1619 Dobřichovské špitálu sv. Františka křižovnické na místě a k ruce Matesa Jindřicha hraběte z Turnu uveden. Obilí sutého k užítku svému obrátil za 227 kop mš., 12 gr. mš., 3 1/2 denárův.

On Mates Jindřich hrabě z Turnu dokad byl držitelem téhož Dobřichovského panství, za užívání dobytka hovězího, svinského, ovčého, omastku, vlny, obilí vymláčeného i nevymláčeného, vinice, chmelnice, z lisu, z řeky, mlejnuv, krčem, odaumrtí, platův stálých i běžných, také z provozování myslivosti, za to všechno pokládá se užítkův 8039 kop mš., 40 gr., 1 denár.

Turské panství špitálské. Fridrich z Bílé atd. při čase sv. Václava ujal se vesnic špitálských Tursko, Dolany a Kralupy nazvaných s vším jich příslušenstvím a přijal užítkův za roboty ženné neb v čas žně povinné, za dříví vození, za auroky obilní, za platy z panských dědin, z užívání krčem, odaumrtí vrchnosti, za auroční slepice a užívání dvora i mejcení lesův 1639 kop mš. 26 gr., 1/2 denáru.

Slivenec a Holíně. Albrecht Pfefferkorn ujal se dvou špitálských vesnic Slivence a Holíně při čase sv. Jana Křtitele a z nich za platy stálý i běžný, za dříví, za vození ze skal mramorových, též za užívání krčmy, odaumrtí, za auroční slepice i za užívání dvora i z jiných přínaležejících užítkův pokládalo se tehdež všeho užítku 208 kop mš., 7 gr. 1 denár mš.

Borotice, Hubenov, Dražetice¹⁾, Kramiště²⁾, Kobonínky³⁾, vesnice špitálské. Těchto pěti vesnic při čase sv. Víta ujal se Ehrenfrid Berbirsdorf, z nichž za platy stálý i běžný, za dříví, auroční drůbež, z kopanin, za platy z luk a za jiný z těch pěti vesnic užítky počítalo se tehdež 417 kop, 21 gr., 1 denár mš.

Klučenice a Kosobudy. Těchto dvou křižovnických vesnic při svatém Jakubu ujal se Petr z Švamberka, z nichž za platy stálý i také běžný, též z kopanin, z luk, za auroční i za drůbež, za užívání lesův a provozování myslivosti počítalo se užítkův 937 kop mš.

Hlaupětín vesnice. Zdeněk Smolík ujal se Hlaupětína k špitálu křižovnickému do Staré Prahy náležejícího, kdež za platy stálý a běžné, za dříví vození, za nájmy z mlejna, za roboty

¹⁾ Správně: Dražetice.

²⁾ Správně: Chrámiště.

³⁾ Správně: Kobylínky.

- 1619 ženné, za platy z luk, za auroky obilní, za platy z skály neb z lomu kamena, za auročnou drůbež napočetlo se tehďáz 381 kop mš., 30 gr. mš.

Ďáblice vesnice v 8036 kopách mšenských držel Adam Petráček.

Summa summarum škod, které měli v čas známé tehdejší rebelie nevinní pražští s červenau hvězdau Křižovníci, mimo jiných vydání mnohých, činí: 19883 kopy, 17 gr. mš.

- 1632 Item iidem ab anno 1632. usque in annum 1635. pro Caesaris Milite absque bonificatione exposuere: 148909 zlatých, 27 krejcarův, 3 denáry.

- 1648 Item 1648. anno ob succensum praeurbium post portam Boržiczan in solis fundis amiserunt iidem 14197 kop, pro anno uno.

Item Crucigerorum villani eorundem Neo-Prageni amisere cum censu Crucigerorum praetactorum 4030 kop, 17 gr. mš.

1620

Kalvini troji
feči v koste-
le jezuit-
ským kázali
v Praze.

Léta 1620. Dne 9. ledna měsíce Fridrich falckrabí s některými vzáctnějšími pány českými, tak s dvořeníny svými i s hostmi mnohými z hradu pražského po polední vyjeda, do staropražské kolleje blíž mostu, jinak do obydlí tovaryšstva Ježíšového (v té kolleji žádný duchovní více se tehďáz nenacházel, poněvadž z Čech, z Moravy, z Slezska i z Uher všickni Jezuviti byli vypověděni i také do ciziny roku minulého odjítí museli) slavně vjel a kostel i kollej zhlídna, ustanovil, aby se v tom kostele českau, německau i francouskau řečí od kalvinských nepořádných kněží v určitý dni kázalo, což se také zachovávalo a k těm kázáním mnoho poslauchačův obojího pohlaví se scházívalo.

Jednota me-
zi Uhry a
Čechy.

Toho času přišli k Fridrichovi falckraběti z města Prešpurku noviny, oznamující, že mezi uherským a českým královstvím, také i mezi k nim přivtělenými zeměmi na jisté vejmínky jednota jest zavřena, protož také v pražských kostelích i jinde Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme, zpíváno i z velkých děl stříleno bylo.

Vojsko císař
proti Če-
chům naj-
mal.

Leopold, arcikníže rakauské, z Vídně do Elsassu přijeda, tam netoliko zbrojnice zhlížel, ale také jmenem Ferdinanda, císaře a řádně korunovaného krále českého, vojsko jak v kolínském a tryrském kurfirstství, tak také v okolních zemích najímal i také z té příčiny několik tůn peněz (jiní píší několik tůn zlata) na mezkách naložených do lotrinské i francké země poslal, aby se tam za ty peníze třiceti tisíc vojska proti Čechům najalo. O tom vojenském najímání zvěděvše Hollandrové, hned k kolínskému i k tryrskému

kurfiřtu, také k jiným říšským knížatům, kteří císaři i Maximiliánovi, bavorskému knížeti, vojsko v svých zemích najímali dovolili, neprodleně psali jich napomínajíce, aby takové najímání vojska nedovolovali, sice jestli, to činiti nepřestanau, že je za veřejné nepřátely vyhlásejí a do jich zemí nepřátelskou mocí vtrhnau, zvláště kdyby s tím v nově najatým vojskem císař a kníže bavorské proti Čechům táhnouti měl. — V krátkém čase toho nového vojska do osmi tisíc se shledalo.

1620
Hollandrové
Čechům do
bře přáli.

Don Baltasar při konci měsíce ledna s vojskem svým, Ferdinandovi císaři věrným, blíž Soběslavě odpočívaje do města panu Švamberkovi tehďáž přináležejícího poslal, auřad i obec napomínaje, aby město jemu vzdali, což jestli neučiní, že s nimi dle odevřeného listu císařského zacházeti bude; Soběslavští rychlého ihned jezdce k nejvyšším auředníkům vojanským do Prahy vyslali a jim o tom zprávu učinili. Auředníci nemeškajíce, hejtmána Semlera s dvěma sty mužův z Kladska Soběslavským k pomoci poslali.

Soběslavě
aby se vzdala

Tehďáž král španihelský císařovi Ferdinandovi dvakráte sto tisíc korun neb dukátův k vojenské potřebě poslal.

Císař dostal
peníze.

Nejvyšší z Tiffenpachu s osmi tisíci moravského vojska zámek i město Mikulov, jinak Niklšpurk, v Moravě oblehl a města se zmocnil. Zámek ačkoliv on mocně dobýval i také z Prešpurku dostatečnou pomoc jak na vojsku, tak také na potřebách vojenských dostal, že ale císařští vojáci, od nejvyššího Tampira v zámku zanechaní, jichž se do šesti set počítalo, mužné vojsku moravskému odporovali i také v jednom autoku neb v šturmu do dvou set Moravanův zmordovali, téhož zámku obležení do čtrnácti dnův se prodloužilo. Když ale on nejvyšší Tiffenpach k tomu zámku z třinácti velkých děl bez přestání stříleti poručil a obležení v zámku z kulek, také i z prachu se vystříleli, s Moravany následovně o vzdání toho zámku rokovati přinuceni byli, totiž: Jestli oni obležení ve dvou dnech žádně pomoci nedostanau, že moravskému vojsku zámek s tau vejmníkau postaupiti chtějí, aby s svou vrchní i s poboční zbraní, také s desíti našpížovanými vozy a cokoliv s sebou odnésti budau moci, pokojně s tím vším propuštění byli; k čemuž nejvyšší Tiffenbach také svolil. — Kardinál z Ditrichšteina, holomaucký tehďáž biskup, ačkoliv o tom všemožně v Vídni usiloval, aby císařské vojsko okolo Vídne ležícím v Nyklšpurku obleženým vojákům císařským k pomoci posláno bylo, ale že právě tehďáž led mosty přes Dunaj ležící pobral a co se v rychlosti vystavět mohlo, to podruhé od rozvodněné Dunaje

Nyklšpurk
Moravané
oblehli.

Císařští k
pomoci přijít
nemohli.

1620 pobráno bylo, protož hrabě Tampir a hrabě Bukvoj s tím vojskem císařským k pomoci těm v nyklšpurském zámku svým obleženým přijít nemohli. Po dvauch dnech obležení dne 1. února měsíce nejvyššímu Tiffenpachovi zámek postaupivše, z něho dle zavřené smlauvy pokojně vytáhli, zanechajíce v tom zámku, mimo toho, co s sebou odnésti a v desíti vozích odvézti mohli, 36 velkých i malých děl, několik tisíc věder vína, mnoho obilí i velké zboží, které do toho zámku kardinal z Ditrichšteina, také jiní bohatí páni svézti dali, ano také hrabě Tampir i hrabě Bukvoj mnoho zboží svého v tom zámku složeného měli, což všechno nejvyššímu Tiffenpachovi za kořist se dostalo.

Nyklšpur-
ský zámek
se vzdal.

Jičínský zá-
mek pra-
chem rozho-
zen.

1618 Zámek jičinský v městě Jičíně, panu Smiřickému (který léta 1618. dne 28. listopadu svůj život dokonal) přináležející, ručníčným prachem následovně rozhozen byl: Jindřich Slavata téhož Smiřického mladší sestru a pan Krumba ¹⁾ z Wartenberka téhož Smiřického starší sestru (všickni tři tito byli stavu panského čeští páni) za manželku pojal, z nichž jeden i druhý, Slavata i Wartenberg, město Jičín i zámek s příslušejícím panstvím jičinským po svém švagru děditi chtěl, jakož také po smrti téhož pana Smiřického, švagra svého, pan Krumba z Wartenberka města Jičína i zámku v tom městě stojícího cele se ujal a měšťany jičinské k tomu přinutil, že věrnost museli mu slibovati. I zvědév o tom Fridrich falckrabí, tehdejší král český, hned pana Krumba z Wartenberka do Prahy povolal, jej do Bílý věže na hrad pražský vsaditi rozkázal a do Jičína své komissaře k porovnání té věci vyslal; takové porovnání když se dalo i také již od komissařův zavřeno a skoncováno bylo, aby manželka pana Krumby z Wartenberku téhož zámku, v němž ona bydlela, bez další vejmluvy a odporování prázdna byla, z něho se vyhostila a nejenom ten zámek jičinský, ano také město Jičín s celým jičinským panstvím a příslušenstvím Jindřichovi Slavatovi neprodleně postaupila; ta spravedlivá pánův komissařův vejpověď poněvadž se tý paní Wartenberkové nelíbila, mocně ona to všechno, když dle práva nemohla, zdržeti chtěla, protož také při své straně v tom jičinském zámku najatý vojáky držela, jim dobrej žold dávala i všelikau vhládnost jim prokazovala, aby jenom při ní věrně stáli. Uslyšavši ona takovou proti sobě a manželci svému vejpověď, hned těm strážným svým vína do libosti píti dala, kteří bez míry to víno pijíce, ním obtíženi a opilí dne prvního února měsíce mezi

¹⁾ Odvozeno od krumm či krumb, poněvadž pan Jindřich Otto z Wartenberka pro tělesnou vadu měl příjímí Kulhavý.

hodinau pátau a šestau z poledne do jednoho sklepu, kde několik 1620
tůn ručníčného prachu stálo, vešli a k prachu přistaupivše, jej
k svý potřebě nabírali, z nichž jeden když rozsvícený lunt nepo-
zorně vpustil, v jednom okamžení všecken prach se zapálil a díl
přední téhož zámku všecken rozhodil a mnoho okolních domův
městských porušil. Od rozhození toho zámku zařízení a žalostně
usmrceni byli tito páni a osoby následující: páni komissari, pan
Rudolf z Štubenbergu ¹⁾, pan Vodňanský (někteří jej jmenují Po-
danský) ²⁾, s synem svým, poslední páni téhož rodu, s nimiž také
ten rod tehďáž vyhynul, pan Bovcovský ³⁾, pan Gerstorff, pan Jindřich
Slavata, téhož zámku i města Jičína nápadník, dva komorníci od
desk zemských království českého z Prahy vyslaní, paní manželka
pana Krumpa z Wartenberka s svým komonstvem, s slaužícími
i s vojáky svými a jiní mnozí, jichž všechněch přes 60 osob tehďáž
v tom zámku nešťastně zhynulo a zařízení bylo. V městě Jičíně
všechna téměř okna i kamna se roztráslý a rozpadly. — O tom
tak nenadálém neštěstí velikém dovědíce se pan z Wartenberka,
do mdloby hned pad a v ní několik hodin pořád (rozličných sice
tehďáž prostředkův přítomní užívali, chtěje všemožně tím časněji
k užívání svých smyslův toho pána přivést) ležeti zůstal.

Přes 60 osob
v jičinským
zámku zhy-
nulo.

Pán z War-
temberka do
mdloby pa-
dl.

Fridrich falckrabí z Prahy dne 27. ledna měsíce s bratrem
svým Ludvíkem a s jinými pány, také s dvěma praporci kyrysařův
(jinak s celau železnau zbrojí oděncův) na něho v městě Českým
Brodě očekávajících, do Moravy, do Slezska i do Lužic vyjeda,
dne 4. února měsíce do Brna přijel, před městskou branau od
auřadu konšelského brněnského počestně vítán, pod nadhernými
nebesami do města i do kostela tovaryšstva Ježíšového (odkudž
také ono tehďáž nevině vyhnáno bylo) a odtud do vykázaného
obydlí svého slavně byl doprovázen. Před drahými nebesami jelo
rytířstvo, páni, z královských měst moravských vyslaní, po nich
Fridrichovi dvořané, za nimi jel on Fridrich falckrabí na koni
pod nebesami, za Fridrichem jel jeho pan bratr, kníže Kristian
z Anhaltu, hrabě z Hohenlohu i jiné rytířstvo a panstvo v počtu
velkým, všickni na koni. Do kostela vejdauce, několik žalmův se
zpívalo, po jichžto vyzpívání on Fridrich z kostela vyjda a na
koně se posadiv, do sobě přihotoveného obydlí jel. Na to dne 6.

Fridrich z
Prahy vyjel
do Moravy,
do Slezska
i do Lužic.

Do Brna
přijel.

¹⁾ Skála udává jednou (III. 439.) z Šumberka a po druhé (ibid. p. 442.) z Štubenberka.

²⁾ Má státi: Adam Abraham Bohdanecký z Hodkova.

³⁾ Správně: Ladislav Bukovský z Voseče.

1620 téhož února měsíce přísahu od stavův moravských přijímal, (že
 Karel z Že-
 rotína po-
 slusnost sli-
 bovati nechtěl
 Fridri-
 chovi.
 tehdaž Karel z Žerotína, stavu panského pán, témuž Fridrichovi
 poslušnost slibovati nechtěl, nařízen byl jemu čas, aby se v tom
 rozmyslil, chce-li slibovati aneb nechce-li) jich svobody, majestáty
 i všechna obdarování potvrdil a zřídív šťastně všechny věci v tom
 markrabství, do Slezska k Vratislavi se obrátil.

Kozáci do
 Moravy
 vpadli.
 Od Krakova dne 8. února čtyry tisíce kozákův (ti kozáci
 předtím hraběti z Althaimu a potom také uherskému pánu Hu-
 manaj nazvanému, který vždycky Ferdinandovi císaři věrný zůstal,
 proti Betlemovi Gaborovi slaužili) do Moravy vpadlo, majíce při
 sobě několik dobrých vůdcův, kteří všelikých tajných cest dobře
 povědomí byli a nikdež dlouho se nezdržívše, ve dne i v noci
 pořád k Vídni pospíchali, všechny mosty, kamkoli přijeli, za sebau
 sházeli a nikdež déleji státi nezůstali, toliko co jenom svý koně
 nakrmili. Do města Mezříče nad řekau Bečvou ležícího (v tom
 městě tehdaž jeden bohatý pán nákladnau svadbu, na kterau se
 mnoho vzácných a bohatých osob nacházelo pozvaných strojil)
 nenadále přijedauce, ženicha, nevěstu i všechny svadebníky z jich
 svadebních šatův svlekli, prsteny, pasy, naušnice drahé, také mnoho
 peněz i všechno, co jenom při nich našli, jim pobrali i domy
 slevše a je vykravše, co sebau vzíti mohli, všechno odnesli, to
 také v jiných po cestě městečkách a v tvrzích páchali. — Morav-
 ské rejtharstvo o tom jich do Moravy nenadálým vpádu ač dosti
 pozdě zvěděvši, za tími kozáky se pustilo a v Rakausích dne
 10. února při Dunaji o půl noci do jich ležení nenadále na ně
 udeřilo, jich do tisíce zmordovalo a ostatní do Dunaje s koňmi
 vskákati přinutilo, kteřížto všickni na koních sedíce, přes Dunaj
 k velkému podivení mnohých přejeli, velké kořisti v Moravě na-
 shromážděné, také tři praporce Moravanům odňatý, s sebau k Vídni
 přinesli a kořisti za laciné peníze prodávali. Moravské rejtharstvo
 zaženauc přes Dunaji ty kozáky a jim některé kořisti odňavši,
 k svému ležení se navrátilo. Kozáci do vídeňských předměstí
 přijevše, u císařského vojska službu vzali, s kterými také i celým
 svým vojskem císařským hrabě Bukvoj a hrabě Tampir, jak mosty
 přes Dunaj položeny byly, proti Moravanům a Čechům táhli. Ti
 kozáci po některým čase s pomocí Vallaunův v Dolejších Rakausích
 velmi zle s obyvateli zacházeli a netoliko kam přijeli, lid šacovali a
 drancovali, ale také mečem i ohněm, kam přijeli, všechno hubili, tak
 že v několika dnech do padesáte míst, totiž vesnic, městeček a tvrzí,
 větším dílem pánům evangelickým přináležejících, v nic uvedli, zvlášť
 co pánu Graisswainovi a p. Ottovi Taiblovi náleželo, ano také s lidmi

Kozáci v
 Mezříči vel-
 ké kořisti
 dostali.

Poražení by-
 li, ostatní
 zabráni.

U císařských
 službu vzali.

V Dolejších
 Rakausích
 zle hospoda-
 řili.

tyransky zacházeli a pana Graisswaina s všemi jeho domácími (mimo manželky jeho, která se v jedné věži skryla) hanebně zmordovali. Mnozí obyvatelé rakauští s manželkami a s dětmi do lesův a pustotin před takovým tyranstvím ustranivše, bídně tehdejšího mrazivého času zemřeli, tak že v některých místech dvě i tři sta osob mrtvých pohromadě ležících se našlo, z nichž někteří pomrzli a někteří hladem bídně zemřeli. Ostatních osm tisíc kozákův do Moravy skrze Slezsko vpadše, velkou škodu všude na tři míle od Brna obyvatelům učinili, zvláště na statcích a panstvích zemského moravského hejtmana Karla z Žerotína, až poslední potkavše se s moravským rejtharstvem, zpátkem se obrátili, zanechajíce po sobě sto zmordovaných a osm zajatých, kteří do Brna přivedeni byli.

Moravané
(sic) v lesích
zhynuli.

Kozáci v
Moravě zle
činili.

Hrabě Bukvoj a nejvyšší Fuks vzavše osm tisíc jízdného i pěšího vojska, s ním k Langenloisu a k Hedersdorfu, kde devět praporcův pěšího i šest praporcův jízdného vojska českého pod nejvyšším Mansfeldem (on sice tehdy v Praze se zdržoval) leželo, pospíšili, na Čechy uderili, jich do dvanácti set pobili, do dvou set zajali, osm praporcův, kteří také císaři poslány byly, také velký dvě děla i mnoho kořisti dostali. Ostatní Mansfeldští vojáci, jichž tehdy byl vůdce hrabě Hollach¹⁾, prosekavše se skrze vojsko Bukvojské, rozběhli se; z Bukvojských neb z císařských v té bitvě do čtyř set mužův padlo. Odtud nařídívše předné jak hrabě Bukvoj, tak také hrabě Tampir, aby každý voják i kozák s olovem, prachem i potravou na šest dní se zaopatřil, z Rakaus s vojskem svým hnuli se a přímo k Českému Krumlovu i dáleji k Budějovicům po Zlatý cestě do Čech jíti mínili: ale zvěděv o tom kníže Kristian z Anhaltu, hned české i moravské vojsko u Egenburgu shromáždil a císařským do Čech vpadnauti zbránil, jakž se o tom málo níže jedná. — Že ale tehdy mnoho vojenských auředníkův z českého vojska v Městech pražských se zdržovalo, všem pod ztracením auřadu nařízeno bylo, aby se každý v dvaceti osmi hodinách při svých vojácích najíti dal. — Mezi tím vojsko vlaské a španihelské, které Don Balthasar Marradas císaři k pomoci proti Čechům přivedl, velké škody okolo Vodňan a Prachatic drancováním i ohněm páchalo a co obyvatelé zase po tom nepřátelském vpádu Bukvojského vojska císařského sobě znova vystavěli, to všechno tohoto času opět ztratili.

Čechové po-
razeni.

Vlaské i
španihelské
vojsko velké
škody činilo.

Dne 22. února tři tisíce císařského vojska vlaského a španihelského, jehož vůdce byl již jmenovaný Don Balthasar, z města

Vltavo-Tajnu
císařským se
vzdal

¹⁾ Tolik jako Hohenlohe.

1620 Českých Budějovic vyšlo a přijdauce k městu Tejnu nad Vltavou, aby se jim ono i s zámek vzdalo, napomínáno bylo; že ale v městě i v zámku toliko 150 mužův českého vojska pod nejvyšším Frankem leželo a oni k odporování takové síle dostateční býti nemohli, oboje to místo císařským vzdání museli a pokojně z něho odešli. Císařští znajíce, že ani to město, ani zámek dluho zdržeti nebudau moci, oboje to místo vydrancovali, opustili a k Třeboni se obrátili, kdež předměstí zapálivše, k městu stříletí počali; ale majíce dostatečný odpor, (neboť v tom městě čtyry praporce českého vojska tehdaž ležely) dáleji odjítí museli.

A vydranco-
vali (sic).

Třeboně oble-
žena.

Veřejnost v
Čechách.

Toho času veřejnost v Čechách nařízena byla, aby dvacátý muž na vojnu se vypravil, poněvadž pověst šla, že lid císařský k Praze jíti a ji oblehnouti i dobývati míní; rytířstvo pak české takový veřejnosti rozuměti nechťelo, na obecný sněm se odvoláváje ¹⁾.

Do Vratisla-
vě Fridrich
přijel.

Fridrich falckrabí, domnělý král český, své věci v Brně zřídil, do Slezska z Brna k Vratislavi (jakž již málo vejš dotknuto jest), maje při sobě dva tisíce a pět set jízdných, vyjel a dne 23. února měsíce k městu Vratislavi přijížděje, od pánův stavův slezských slavně vítán byl, proti němuž daleko za město vyjeli knížata i páni mnozí slezští a k němu přijedauce, hejtman zemský kníže Jan Kristian z Lehnice a z Břehu jej vítal, a na to se z velkých děl okolo celého města střílelo i také, když do města vjížděl, všemi zvony se zvonilo. Vjel pak on do toho města mezi třetí a čtvrtou hodinou z poledne následujícím řádem: Předně jeli tři raddní páni vratislavští, ostatní páni raddní před branau městskou stáli a skrze svého písaře raddního vítání učinivše, klíče městské Fridrichovi odevzdali, majíce při sobě mnoho měšťanův na koních sedících a bohatě ošacených; za nimi jelo rytířstvo z vratislavského knížetství. Následovali tři páni, mezi nimiž v prostředku jel Joachim Molgan ²⁾, po pravý straně Jan Oldřich Šofkoč ³⁾ a po levé straně jel Jan Purghans, majíce za sebou své služebnky v šatech pomorančové barvy; po nich jeli tři knížata: v prostředku jel Jiří Rudolf, kníže z Lehnic a z Břehu, na pravý straně Jindřich Václav, kníže minsterberské, a po levý straně jel Karel Fridrich, kníže též minsterberské a oelské ⁴⁾,

Vjezd Fri-
dricha do
Vratislavě.

¹⁾ Gindely III. 71.

²⁾ Nepochybně: Maltzan.

³⁾ Správně: Schaffgotsch.

⁴⁾ Oels = Olešnice.

s dvořeníny svými, s služebníky, s trubači a s bubeníky v žlutých šatech. Opět jeli tři páni: v prostředku jel Ludvík, falckrabí od Rejna, Fridricha falckraběte bratr, po pravý straně kníže Jan Kristian, kníže z Lehnice a z Břehu, knížetství slezského zemský hejtman, a po levý straně jel Jan kníže z Jagersdorffu ¹⁾, majíce také oni při sobě bubeníky, trubače, dvořany své a služebníky v červených šatech; za nimi jel zemský maršálek s obnaženým kordem a za ním Fridrich falckrabí, maje při sobě i za sebou své raddy, dvořeníny, krytý vozy a jiný nohsledy. — Před branau stálo pět set pěchoty vojanské, všickni v žlutých a v černých šatech; v městě pak do zbraně stáli měšťané dvaumi řady hned od městské brány až k obydlí téhož Fridricha falckraběte, šestnácte praporcův silní; na rynku v šiku vojanském stálo také deset praporcův pěchoty. Fridrich falckrabí k bráně slávy nákladně postavené, na který se bubnovalo a traubilo, přijeda, skrze ní přímo k hlavnímu kostelu farnímu sv. Alžběty jel, kde doktor Heřman ²⁾, superintendent neb nejvyšší farář evangelického náboženství, s svým duchovenstvem stoje, latinskau řeč neb vítání Fridrichovi učinil a jej přivítaje, k velkému oltáři doprovodil, kdež on Fridrich do krásného trůnu, schválně bohatě vyzdviženého, se posadil a *Te Deum laudamus*, *Tě Boha chválíme* atd. se zpívalo. Po dokonání zpěvu superintendent modlitbu před velkým oltářem hlasitě říkal a v nově příchozího a tak vzáctného hosta požehnal. Na to on Fridrich z kostela vyjda, na koně se posadil, do svého obydlí jel a v předešlým pořádku doprovázen byl, kteréhožto času všudy po městských zdí okolo města z velkých děl opět se střílelo a všemi zvony po městě se zvonilo. Když on Fridrich do svého obydlí přijel, měšťané do jednoho místa prostranného se strhli a dvakráte spolu všickni vystříleli, na věžích pak muzika až do večera zvučně zněla.

Na to dne 27. února Fridrich falckrabí s doprovázením knížat a stavův slezských v hodinu osmou ráno do kostela sv. Alžběty, kde doktor Heřman, nejvyšší v tom městě tehdaž evangelický neb luteránský farář na ta slova: *Boj se Boha, krále cti*, atd. v německém jazyku kázání učinil, po kterém jako i po ostatních pobožnostech evangelických on Fridrich z kostela vyjda, na koně se posadil a do královského hradu se navrátil, kdež po

¹⁾ Správně: z Jägerndorfu či z Krnova.

²⁾ Dr. Zachariáš Heřman byl vřatislavským superintendentem.
Skála III. 451.

1620 učiněné přísaze věrnost a poslušnost od stavův slezských přijímal. Po skoncování toho všeho on Fridrich z královského obydlí do sobě vykázaného domu skrze bránu slávy doprovázen byl, a všemi zvony opět se zvonilo i třikráte z velké i z malé zbraně se vystřelilo; na to knížata, také jiní vzácní hosti a stavové slezští, s týmž Fridrichem v jeho obydlí společně stolili. Následujícího dne on Fridrich falckrabí na věž kostelní sv. Alžběty vejda, z ní celého města položení a dolů sejda, všechny šance, bašty i zbrojnice zhlížel a také biskupský kostel navštívil, kdež od kanovníkův vítán byl i žádán, aby je při jich katolickém náboženství a při starobylých svobodách milostivě zachoval, jimž on na jich žádost v latinské řeči tato slova odpověděl: „aedes vestras regio more solito invisere cupio, privilegia confirmabo, confirmata habete, modo sitis fideles.“ „Váš kostel obyčejným královským způsobem navštívití chci, svobody, vaše potvrdím, potvrzených užívejte, jenom buďte věrní.“ Oni uvedauce jej do kostela svá mešní raucha i oltář stříbrný, také jiné okrasy kostelní ochotně mu ukázali. Z kostela on Fridrich zase do města skrze často jmenovanou bránu slávy, na které zvučná muzika zněla, do svého obydlí se navrátil a své hosty vzácný, knížata i stavy k večeři pozval.

Vratislav
zhlížel Fri-
drieh.

Fridrich k
Praze se na-
ti vracoval.

Lužičané ko-
misařům
Fridricho-
vým slibova-
nechtěli.

Dne 3. března měsíce on Fridrich falckrabí z Vratislavě vyjeda, do Hořejších a Dolejších Lužic jeti a tam od stavův věrnost a poslušenství přijímati mnil, ale dostana pravdivau zprávu, že hrahě Bukvoj s svým císařským vojskem do Čech hlauběji se tlačí a přímo k Praze jíti mní, přivoucen byl on Fridrich z Vratislavě do Prahy jeti a k ní pospíchaje, na svém místě své plnomocníky do obojích Lužic vyslal, aby oni jmenem a na místě jeho od Lužičanův obyčejnou přísahu přijímali; ale Lužičané jim to činiti nechtěli, Fridricha domnělého krále českého žádajíce, aby on k nim osobně přijel a od nich přísežnou povinnost přijal: dokazujíce, že jejich stará nadání a obdarování od králův českých daná, to v sobě obsahují, aby žádnému jinému, než samému králi českému věrnost a poslušenství slibovali, což se také již přes tisíc let pořádně zachovalo. A tak ti páni plnomocníci něčehož v Lužicích nepořídívše, za Fridrichem, který dne 14. března u večer do Prahy přijeda, slavně vítán a na hrad pražský doprovázen byl, také k Praze pospíchali.

Čechové po-
ranili kosa-
ky.

Kristian kníže z Anhaltu, českého i moravského vojska vůdce, dvanácte tisíc silného, u Egenburku příhodné místo v Rakousích, od Znojma čtyry míle a od Kremže 6 mil vzdálené, opanoval, díl císařského vojska z Rakaus do Čech pospíchajícího očekávaje,

které když dne 8. března přitáhlo, Čechům se před oči postavilo, 1620
 kozáci následujícího dne, od vojska císařského oddělíce se, tak
 mužně na Čechy a Moravany udeřilo a s nimi se potýkalo, že
 jich nejvyšší nejenom zastřelen, ale také větší díl těch kozákův
 na bojišti zůstal, ano i mnoho jich k zajetí přišlo, tak že jeden Kozáci laci-
 ni.

Dne 10. března on Kristian kníže z Anhaltu, maje k svý
 lepší obraně jeden velký vrch, na něj svá velká děla vytáhnauti
 poručil, sám je stavěl, z obaich stran lesy posekati a záseky
 dělati rozkázal, do nichž dva tisíce pěšího vojska položil, pravé
 křídlo císařského vojska, jehož vůdce byl nejvyšší Hoffkirch, zdržo-
 vati poručil a také několik praporcův k císařskému vojsku tím
 aumyslem vyslal, aby císařští z svých záloh vyjdauce, k českému
 vojsku se přiblížili, což také se stalo: neboť když těch několik
 praporcův českých před císařskými se ukázalo, císařští z svých
 stanovišť a z záloh se hnuli, za českými praporci, kteří jim
 svévolně ustupovaly, vždy dále a dále pospíchali, s nimi šermovali
 a přijdauce mezi Čechův záseky, kde dva tisíce české pěchoty Čechové po-
 - razili císař-
 - ský.
 ležely, od jich malé zbraně i od velkých děl tak přivítání byli,
 že kudy zpět jíti mají nevěděli, ztratíce velký počet lidu svého.
 Pod hrabětem Tampirem kůň tehdáž zastřelen byl, a aby on od
 Čechův k zajetí nepřišel, jeden kozák s koně svého skočiv, Tam-
 pirovi na něj pomohl a jeho i sám sebe, skočiv na jiného koně,
 při živobytí zachoval. Tehdáž v té porážce do osmi set Čechův
 i Moravanův a do dvou tisíc císařských padlo, mezi nimiž na-
 cházal se nějaký Miramont, hraběte Bukvoje nejvyšší strážný a
 lejtnant neb zástupník příjmím Lišfk¹⁾, od Waldšteinského rege-
 mentu: také mnoho císařských raněno i zajatých bylo. Po tý
 porážce zpátkem císařské vojsko k městu Kremži se hnulo, a
 hrabě Tampir do Vídně k císaři jel, aby jemu o té bitvě zprávu
 učinil a co daleji činiti má, aby zvěděl. Někteří to svědčili, že on
 Tampir proto do Vídně jel, aby císaři Bukvoje obžaloval, že
 tehdáž na Čechy, když je v své moci měl, uderiti nechtěl.

Dne 20. března Kristian kníže z Anhaltu s vojskem českým Rec Čechové
 dostali.
 a moravským k městu Recu, v němž díl císařského vojska ležel,
 přijda, je vzdáním dostal, přes půldruhého tisíc sudův vína mimo
 jiných mnohých věcí drahých tam našel a k městu Kremži dopro-
 voditi dal. Toho času dva praporce rejtharstva od Bukvoje odpadly
 a u knížete z Anhaltu službu vzaly, které on ihned do Prahy poslal.

¹⁾ U Skály (III. 479) jmenuje se Licka.

1620

Sněm v Praze.

Dne 28. března na hradě pražským v přítomnosti Fridricha falckraběte, jehož do zemské svědnice stavové čeští i sjednocených zemí páni vyslaní, také Ludvík kníže z Anhaltu, markrabí z Jagersdorffu, kníže z Waimaru, kníže Sas-Lauenburk, Ludvík, Fridricha falckraběte bratr, doprovázeli, k povážení následující věci čtené byly: 1. Jednota s uherskými stavy a s knížetem sedmihradským Betlemem Gaborem zavřená aby k potvrzení přišla: 2. ta jednota která by rozšířena býti mohla a která by dene-marský, švejdský a englický král do ní potažení býti mohli, jakož také s říšskými stavy evangelickými aby se jednota učinila, a k těm všem mocnářům aby stavové čeští z prostředku svého rozumný pány a počestné poselství co nejspíše vyslali; 3. poselství české i sjednocených zemí k tureckému císaři poněvadž se vyslati a dne 25. měsíce dubna v Kašově neb v Kašici ¹⁾ (leží to město v Hořejších Uhřích) býti má, aby se nejenom osoby k tomu schopné vyvolily, ale také na dary, jaký by se témuž císaři, vezírovi a jiným tureckým pánům dle obyčeje poslati měly, aby se rozmyslelo; 4. k zdržení takové jednoty, také k pomoci stolních věcí (sic) krále českého a k zdržení uherských hranic s Turkem mezujících padesát tisíc zlatých rejnských již svolených aby se každoročně dávalo a bez všeliké vejmníky pilně odvozovalo; 5. kdo by Fridricha falckraběte, voleného i také již korunovaného krále českého, za svého krále a pána uznati nechtěl, proti takovému aby dle práva přikročeno bylo; také jednota s přivtělenými zeměmi království českému, jakož také s evangelickými stavy rakauskými i uherskými učiněná, aby k dskám zemským složena a potom k jiným království českého svobodám na Karlšteíně přiložena byla; 6. která by se nepřátelské moci, také v říši vůbec prošlým císařským odevřeným listům v cestu vkročiti mohlo, jakož také která by království české jistau summu peněz v hotovosti míti mohlo, na to aby se pomyslilo; také na šatstvo, na nápoj i na jiné věci aby se daň uložila a vojákům náležitý žold aby se dával; 7. obecná zbrojnice aby se spůsobila a menší děla i větší, ano také k vezení jich dostatečné koňstvo aby se časné opatřilo; 8. raněným a nemocným vojákům aby se pomoc učinila, a skrze kazatele jak chudí, tak také boháči k udělení almužny těm raněným a nemocným vojákům aby se napomínali; 9. před nepřátelským vpádem do království českého každý kraj která se má opatřiti, a jaké znamení jeden druhému o takovém vpádu časné má dáti; také která

¹⁾ Správně: Košici.

se hranice české před nepřítelem opatřiti mají; 10. aby vojsko 1620 české sjednocených zemí obyvatelům království českého ani sjednoceným zemím nikterak neškodilo; 11. zřízení zemské aby skrze osoby k tomu zřízené napraveno a potom také vytištěno bylo; 12. kde a na kterém místě koruna česká s království českého svobodami má opatrována býti, zdaliž se ona má na zámku karlšteinským zanechat, aneb do jiného místa bezpečnějšího přenést; 13. dluhové za předešlých králův českých učinění aby zaplacení a komorní královské statky aby očištěny byly; také z piva posudní J. M. Kské tak jako jiným předešlým králům českým aby svoleno bylo; 14. osobné věci aby do budačského sněmu odloženy byly; 15. mince aby na jisté zrno srovnána byla a jak v Čechách tak také v přivtělených zemích stejně platila atd.

Dne 31. března v kostele sv. Víta na hradě pražském synáček Fridricha falckraběte, dne 27. prosince roku minulého v Praze narozený, křtěn byl, jemuž v kmotrovství stáli následující páni: markrabí z Jagersdorffu ¹⁾ stál za kmotra místo knížete z Wirtemberka ²⁾ a knížetství slezských; Emerich Thurso stál na místě Betlema Gabora sedmihradského knížete; nejvyšší purgkrabí pražský, nejvyšší písař království českého a purkmistr Starého Města pražského stáli na místě stavův českých; Ladislav Vilím ³⁾ z Žerotína, markrabství moravského hejtman, a s ním Václav z Raupova stáli na místě stavův moravských; pan Kytlic stál místo Dolejších Lužic, a tři jiní páni na místo Hořejších Lužic stáli; mimo těchto kmotrův v kostele sv. Víta v přítomnosti Fridricha falckraběte také jiní vzácní páni v čas toho křtu se nacházeli, totiž: Ludvík falckrabí, domnělýho krále českého bratr, kníže Sas-Waimarské ⁴⁾, kníže Sas-Lauenburg ⁵⁾, kníže Ludvík z Anhaltu, hrabě z Hohenlohe, vojska českého nejvyšší, také jiných vzácných pánův velký počet; při kterémžto tak vzácném shromáždění Abraham Skultet, dvorský kazatel, superintendent a zatvrdilý kalvin, obsírné kázání učinil, po kterém Ludvík falckrabí, Fridrichův bratr, kníže Sas-Waimarské a jiní vzácní páni pro Alžbětu, domnělou královnu českou, Fridrichovou manželku, která

Synáček
Fridrichův
byl křtěn.

¹⁾ Jan Jíří.

²⁾ Jana Fridricha.

³⁾ Správně: Velen.

⁴⁾ Vilém.

⁵⁾ Jiří.

1620 tehdaž v královském obydlí nahradě pražském na ně očekávala, počestně šli a ji do kostela doprovázeli; dítě neb synáčka Fridrichovho k nastávajícímu křtu nesla nejvyšší paní purgkrabová¹⁾, při které šli kníže neb falckrabí Ludvík a kníže Sas-Waimarské, kterau velké komonstvo českých paní následovalo. Emerich Thurso místo Betlema Gabora toho synáčka při křtu na rukau držel, kterýžto když pokřtěn a Rupert nazván byl, nejvyšší hofmistrně falckraběnky toho synáčka od jmenovaného Emericha vzala, každému kmotru na ruce ho položila, aby všickni toho držení aučastni byli, a posledně nejvyšší paní purgkrabový pražský jej odevzdala, která nesauc toho v nově křtěného synáčka, s podobným vyprovázením jako před sv. křtem z kostela do královského obydlí šla, za níž také šel Fridrich falckrabí s manželkau svau i s jinými pány vzáctnými, který také on k obědu pozval, a na velkém paláce on i manželka jeho také všickni kmotrové při dlahubý tabuli obědvali; ostatní páni i vzáctné matrony na novým paláce při pěti tabulích neb dlahubých stolích také stolili. Tanec po obědě v novým luthauzu neb v kratochvlně držán byl. Darové témuž synáčku dáni byli tito: Království české 24 tisíc, markrabství moravské 18 tisíc, Slezsko 22 tisíc, Dolejší Lužice 6 tisíc a Hořejší Lužice tři tisíce tolarův říšských dali²⁾; co Betlem Gabor a co kníže wirtemberské obětovali, věděti se nemohlo³⁾.

Darové synáčkovi dáni.

Modlení za obecné potřeby.

Tohoto března měsíce od Svatosti papežské veřejné modlení v křesťanstvu ustanoveno bylo a kdo by, vyzpovídaje se z hříchův svých, Svátost Oltářů přijal, Pana Boha za pokoj v křesťanstvu, za rozmnožení katolické víry a vykořenění kacířstva žádal, ten plnomocných odpustkův aučastníkem se činil. — Podobně kurfiřti i jiné vrchnosti evangelického náboženství také v příčině svých potřeb veřejné modlení ustanovili.

Fridrich napomínán, aby království české opustil.

Kurfiřti katoličtí i knížata říšská katolická (mezi nimi také se nacházel Maximilián, kníže bavorské, Ludvík, landhrabě

¹⁾ Magdalena Slavatová, choť nejvyššího purkrabí pražského Bohuchvala Berky z Dubé.

²⁾ Číslo darů těchto různé se udávají. Jisto však jest, že stavové lužičtí dar svůj odvedli na hotovost, kdežto šlechta zemi druhých králů přinesla pouze dlužní úpisy na summy svrchu naznačené. Že pak úpisy tyto nikdy nebyly splaceny, zdá se býti nade vše pochybnost jisto, ač i o tom zprávy se rozcházejí. — Viz Skálu IV. 31. a Gindelyho III. 82.

³⁾ Dary jich uvádějí se u Gindelyho III. 81.

z Hessu, ano i kurfiršt saský) v říšském městě¹⁾ tehdáž shromá- 1620
ždění, psaní Fridrichovi falckraběti do Prahy poslali, jeho napo-
mínající, aby království české řádně korunovanému králi českému
a již také císaři římskému Ferdinandovi II. postaupil; což jestli
neučiní a to království české bezprávně a nespravedlivě sobě
déleji osobovati bude, že netoliko království to české, ale také
okolní země i celau římskau říši do patrného nebezpečnosti a
zkázy uvede, velkého a dlouho trvajícího krve vylití, jehož skon-
čení ani on nedočeká, příčina bude, také své země i kurfirštskau
důstojnost ztratí, svým milým dítkám, potomkům a přátelům
velkau hanbu zanechá, je všeho zboží i budaucně očekávající
důstojnosti zbaví, auhlavnínu celého křesťanstva nepříteli Turku
cestu do křesťanských zemí, ano i snad do římské říše ukáže
a bránu svévolně odevře. — Fridrich pak tomu ničemu rozuměti
nechtěl, spoléhaje se na pomoc svých krevních přátel i také
sjednocených pánův a zemí.

Fridrich od
koruny če-
ské nechtěl
upustiti.

Ale spíše nežli to psaní z Milhauzu k Fridrichovi falckra-
běti, od kurfirštův a knížat říšských katolických do Prahy poslané,
téhož Fridricha došlo, on Fridrich k Maximiliánovi, bavorskému
knížeti, z Prahy psaní poslal a jeho jakožto strejce svého žádal,
aby tak mnoho při Ferdinandovi císaři způsobiti neprodlával, aby
on císař žádné cizozemské a právě tyranské vojsko (vyrozumíval
on skrze to vojsko Vlchy a Španiěle) do Čech a do sjednoce-
ných zemí neposlal, ty země a zvlášť království české hubiti
nedal a při český koruně téhož Fridricha pokojně zanechal. Na
to Fridrichovo psaní kníže; bavorské velmi obšírnau odpověď
† dvojím psaní obsaženau do Prahy témuž Fridrichovi poslal
a jeho žádal, aby korunu českau řádně korunovanému králi
českému Ferdinandovi postaupil; tau ale svou odpovědí, ač velice
pohnutelnau, on bavorské kníže tak málo při Fridrichovi, jako
jeho rádcové nejlepší, spůsobil, když on Fridrich žádným, ani
lahodným, ani přísným způsobem od koruny české upustiti nechtěl,
dokad přinucen nebude.

Fridrich
psal k ba-
vorskému
knížeti.

Odpověď do-
stal.

Jiné psaní od vejš dotknutých kurfirštův a knížat říšských
katolických k stavům českým do Prahy poslali, jich napomínající
a žádající, aby Ferdinanda císaře, řádně korunovaného krále
českého, spravedlivého téhož království dědice, za krále a za pána
svého uznali, nechtějí-li celé království i jiný země a nejvíce sami

Čechové na-
pomínají,
aby Ferdi-
nanda nez-
vrhávali.

¹⁾ Mühlhausich dne 11. března 1620. — Kníže bavorský Maximilián
osobně tam přítomen nebyl. — Gindely III. 325.

1620 sebe v zkušku uvéstí, poněvadž nescíslnými příklady potvrzeno jest, že kdo se řádné vrchnosti protiví, Bohu svému, který na místě svém takovou vrchnost představuje, protiví se a žádného šťastného skončení nemívá.

Rozliční páni napomínáni byli, aby Čechům pomoc nedávali proti Ferdinandovi.

Také ti v tom městě Milhauzu páni shromáždění k mnohým knížatům a k stavům v švábském Hallu ¹⁾ přítomným a s českými stavy sjednoceným, také k veteránským, k frankovským i k švábským hrabatům, rytířům římské říše, podobně k stavům uherským i rakauským psaní poslali a je všechny napomínali i žádali, aby stavům českým proti Ferdinandovi císaři, řádně korunovanému králi českému, žádné pomoci nedávali, ale raději o to všemožně pečovali, aby začaté vylití krve nevinné co nejspíše se přetrhlo, Čechové svého řádného krále za svého pána uznali a od všechných dalších proti němu nepřátelských aučinkův přestali.

Papež i španihel proti Čechům pomoc žádali od Francouzů.

V tom taky čase papež i španihelský král francýho krále snažně za to žádali, aby Ferdinandovi císaři proti Čechům a jiným zpronevěřilým zemím pomoc dal, jimž on odpověděl: „Žádnau jinau pomoc udělití nemohu, toliko tu, že mýho posla do Čech k stavům i také k císaři pošlu a o to všemožně snažití se budu, abych mezi těmi dvěma stranami co nejspíšeji dávno vinšovaný pokoj spůsobil.“ — To slyšíce ti papeže a španihelského krále poslové, doložili: „Jiná cesta k porovnání těch dvou stran nemůže býti, toliko vojna a velké vylití nevinné krve.“ — Král ale francý v svém předsevzetí nepohnutelný trvaje, v krátkým čase poselství své k Ferdinandovi císaři i také k stavům českým poslal ²⁾.

Englický král žádnou pomoc Čechům aby nedával.

Král englický Fridricha ochraňoval.

Podobně toho času jiný španihelský posel ³⁾ při králi englickým snažně to vyhledával, aby on král englický vojenských věcí království českého se tejkajících nikterak se neujímal, aniž jakau pomoc království českému uděloval, poněvadž Fridrich falckrabí, téhož krále englickýho zeť, toliko domnělým jest králem českým a korunu českau nižádným způsobem nebude moci zdržeti. Král englický na takové přednášení králi španihelskému skrze téhož jeho posla následovně odpověděl: „Poněvadž Bůh (jakž toho všeho dostatečnau zprávu máme) všeliké království, kdy, jak a kam se Jeho Božské vůli vidí a líbí, také i štěstí, přenáší a Fridrichovi falckraběti, zeti našemu milýmu, korunu království českého z pauhé své Božské

¹⁾ Viz nahoře str. 208.

²⁾ Viz str. 102. pozn. 1.

³⁾ Don Diego Sarmiento de Acuña, známý později pod jménem hraběte Gondomara.

milosti dáti ráčil, našim tedy dobrým svědomím zetě našeho a dceru 1620
naši opustiti nemůžeme, nýbrž ty všechny, kteří by toho krále
českého v jeho království, také i v sjednocených zemích aneb v jeho
kurfirstství nepřátelským způsobem stíhati chtěli, za veřejný nepřá-
tely vyhlašujeme a proti takovým těmž zeti našemu všemožnou
pomoc uděliti chceme i také skutečně udělíme! — Na to on král
englický všechny vojenské raddy k sobě svolal a s nimi se radil,
kterak by co nejspíšeji dvadeceti tisíc válečného lidu neb vojska
shledati a jej dostatečně vyživovati mohl. Nedlauho na to k tomu
aumyslu samé město englické, London řečené, čtyrykrátě sto tisíc
liber šterlinkův, neb šestnáctekrátě sto tisíc královských tolarův
uvolilo se dáti, podobně jiná města englická a knížetství velkau
summu peněz uvolila se dáti, tak že tehdaž z té zbirky několik
tůn zlata do Čech se poslalo, aby se za ně lid válečný Fridrichovi
k pomoci najímal¹⁾.

Král engli-
cký peníze
Fridrichovi
poslal.

Dne 6. dubna měsíce Don Baltazar vezma něco vojska sobě
svěřeného, k Jindřichovému Hradci pro kořisti s ním vyjížděl
a do městečka Stráže přijeda, co v něm našel, všechno vynesl
i mnoho lidí v tom městečku zmordovati dal.

Stráž měste-
čko vybra-
no.

Dne 12. dubna hrabě Bukvoj a hrabě Tampir vezmauce tři
tisíce jizdného a tisíc pěšho vojska, celau noc k českému vojan-
skému ležení pospíchali. Bukvoj několik set kozákův na zvědy
předeslal, městečko Saicendorf²⁾ zapáliti a strach v lidu učiniti
rozkázal, kteří zaskočivše čtyrydceti jizdných Čechův, všechny
zmordovali a jich vůdce zajali; sám pak hrabě Bukvoj i hrabě
Tampir s ostatními svými jizdnými i s pěchotau v jednom hauští
se skryl. Polní maršálek českého vojska pan³⁾ z Felzu nechtěje
uposlechnauti dobré raddy nejvyššího strážného pána z Bubna, aby se
s samým rejtharstvem do pole nevydával, ale na pěchotu očekával,
předce s několika praporci jizdného vojska on pan z Felzu z ležení

Cisáři na
Čechy táhl.

¹⁾ Jak jsme se již jednou o tom zmínili (na str. 179.) spotívají všeka
tvrzení o přízni Jakuba anglického k povstání českému na základech velmi
slabých. Naděje Fridrichova i Čechů v pomoc anglickou byla sice veliká, ale
Jakub nechtěl o tom ani slyšeti a pro zetě svého, co Čech se týče, nic více
neučinil, než že dovolil mu verbovati vojsko v Londýně. — Podpor peněžitých
dostalo se Fridrichovi z Anglie také brozně málo, celkem asi 40 tisíc liber
šterlinkův a to jakožto výnosu pomenáhlých soukromých sbírek a ne půjčky
parlamentem anglickým garantované. — Obšírně píše o tom Gindely III.
str. 32. a zvláště na str. 46.

²⁾ Správně: Sinzendorf.

³⁾ Linhart Kolona.

1620 zimního a z místa bezpečného do pole vyjel, zapomenuv z velkých děl vystřeliti a svému ostatnímu vojsku českému okolně ležícímu znamení dáti, že nepřítel jest blízko, aby se ono z svého ležení zimního neprodleně hnulo a k jeho jízdným pospíchalo. Pán z Felzu když s jízdnými svými na kozáky, kteří se jemu před oči postavili, udeřiti chtěl, rychle oni ustupovati počali i také tak dlouho ustupovali, až k ostatnímu lidu císařskému v zálohách ležícímu Čechy přivábili. Bukvoj a Tampir vidíce čas býti příhodný na Čechy udeřiti, z svých záloh s ostatním vojskem svým vyjedauce, na české rejtharstvo tak mužně udeřili, že po dlouhém potýkání nejvyšší polní maršálek pan z Felzu, nejvyšší zástupník neb leutnant Haubic¹⁾, také rytmistři, fendrichové a jiní vojenští auředlníci mnozí, také do 60 urozených pánův i několik set obecných vojákův českých na bojišti zmordovaných padlo, ostatní do utíkání se dali a své životy zachovali. Při té porážce regiment pana Chinského největší škodu trpěl. Kterí mezi zabitými bohatě ošaceni byli, od nich kozáci, do naha je slíkající a jim všechno poberauce, mnoho kořistí dostali. Také císařských vojákův tehdaž mnoho padlo a perš na klobauce hraběte Bukvoje prostřeleno bylo i také jeho kůň pod ním byl zastřelen. Rytmistr Flaming i jiní auředlníci mnozí někteří zastřeleni a jiní ranění byli, mezi raněnými hrabě Hardek také se nacházel. Na jednom praporci, který Čechům císařští odňali a který pánu z Felzu náležel, na jedné straně dva lyové a na druhé straně tři kvadráty neb birety (klobauečky čtyřrohovytí) se spatřovali; mimo toho praporce jiných osum v té bitvě Čechové ztratili, a Bukvoj i Tampir s lidem svým do ležení zimního se navrátili. Opět nenadále dne 17. i 20. dubna dosti velké potýkání mezi císařským a českým vojskem se stalo, a Čechové pamatující na onehdejší ztrátu svých krajanův, tři sta kozákův nenadále zaskočili a všechny zmordovali.

Čechové po-
razeni.

České vojsko
zle hospoda-
řilo.

Tehdaž české vojsko (zvlášť Mansfeldský regiment) že zá-
dného žoldu dostati nemohlo, velký škody, kam jenom přišlo, oby-
vatelům působilo a v jednom jenom zámku²⁾, panu Raberovi³⁾ na-
ležejícím, dva tisíce kusův rozličného dobytka a za deset tisíc
zlatých říšských samého kořistva mimo obilí a vína pobralo.

¹⁾ Správně: Haugvic.

²⁾ Immendorff.

³⁾ Správně: Krištofu Rauberovi. — Podotknouti sluší, že od stavov-
ského vojska oloupený Rauber byl protestantem a spojencem české direk-
torialní vlády a že nadarmo do Prahy jel, aby hledal nápravu za utrpené
ohavnosti a příkoří. — Skála IV. 81. Gindely III. 79.

Podobně Bukvojští kozáci také i Valauni městečko Štokerau 1620 v Rakausích všechno vybrali a s lidmi zle zacházeli.

Těch časův Ferdinand, císař a král český, odevřený list Fridrichovi falckraběti, domnělému králi českému, do Prahy poslal a jeho napomínal, aby června měsíce království české s přivtělenými zeměmi jemu Ferdinandovi císaři, řádně korunovanému králi českému, zajisto postaupil. O tom také on císař kurfirštům i knížatům říšským, také městům náboženství evangelickému oddaným, také i jiným potentátům neb mocnářům zprávu učinil.

Dne 25. dubna opět držán byl sněm obecný na hradě pražském, na nějž poslové od stavův uherských, sedmihradských, rakauských, moravských, slezských, Hořejších i Dolejších Lužic, také od Švejcárův i od jiných mocnářův v počtu velkém páni vyslaní neb poslové se sjeli a po bedlivém považování potřebných věcí mezi sebou již předtím učiněnou jednotu zavřeli i také ji veřejnou přísahou stvrdili, užívající přitom následující slavnosti: V druhou hodinu z poledne hrabě Emerich Thurso s přidánými k sobě od stavův uherských i sedmihradských vyslanými pány spoluposly, když v krásném Fridrichovi falckraběti přináležejícím voze, ježž on Fridrich do obydlí téhož Thursy pro něho i pro uherské a sedmihradské pány poslal, na hrad pražský k Fridrichovi, při němž se již všickni jiní páni poslové, z vejš dotknutých zemí do Prahy na sněm vyslaní, nacházeli, přijel, hned všemi zvony na věži kostela sv. Víta zvoniti se začalo, na to stavové čeští i z přivtělených zemí páni vyslaní, také za nimi markrabí z Jagersdorffu, kníže saské z Waimaru, kníže saské z Lauenburku, jinak Sas-Lauenburg, Ludvík falckrabí, Fridricha falckraběte bratr, Jindřich Fridrich, téhož Fridricha nejstarší synáček, jehož Ludvík falckrabí za ruku vedl, po nich hrabě Thurso, za ním herold v svém obyčejném oděvu, potom zemský maršálek, nesa obnažený meč, a za ním Fridrich falckrabí do kostela sv. Víta počestně šli, kdež Fridrich falckrabí na svůj trůn, po pravý straně velkého oltáře postavený a pěkně ozdobený, se posadil, při němž po pravý straně seděl hrabě Thurso a po levý straně přítomní vzácní páni, totiž: Ludvík falckrabí, markrabě i knížata seděli; naproti Fridrichovi falckraběti stavové čeští i jiní stavové na svá místa také se pořádně posadili. Zpěv Veni Sancte Spiritus, Přejď svatý Duše atd. chorálem se zpíval; po něm Abraham Skultet, dvorský Fridricha falckraběte kazatel a superintendent, kázání učinil a krále Šalomauna s králem Hynam zavřenou jednotu obšírně vykládal; po kázání traubilo se i bubnovalo. Na to hrabě Thurso v latinské

Fridrich aby českou korunu postaupil.

Sněm v Praze.

Jednota stvrzena přísahou.

Vchod slavný do kostela sv. Víta.

1620 řeči příčiny přednášel, pro které přítomní páni poslové na tomto místě se sešli, což také Fridrich falckrabí v latinské řeči skrze Viléma Václava z Raupova potvrzoval. Po té řeči ta jednota na pergameně latinskou řečí psána a na oltář položena byla, kterou hraběte Thursy sekretář, tak jak ona psána byla, a po něm také již jmenovaný pán z Raupova, království českého nejvyšší kanclíř, ji do češtiny přeloženou vůbec četl; po přečtení té jednoty Fridrich falckrabí přísahu, která jemu čtena byla, konal, což také každá země sjednocená skrze své dva vyslané posly také činila, zavazující se všickni takovou jednotu neporušeně držeti, což také svými odevřenými, na pergamentu v latinské řeči psanými a pečeti utvrzenými listy stvrdili. Na to zpívalo se *Te Deum laudamus* atd. Tě Boha chválíme atd.; opět po tom zpěvu traubilo se a bubnovalo, i také z šestnácti velkých děl třikráte se vystřílelo. Po vykonání toho všeho v přítomnosti několik tisícův lidí Fridrich falckrabí s jinými již veš jmenovanými pány z kostela v předešlém pořádku vyjda a do královského pokoje všickni páni jej doprovodivše, k večeri pozváni byli. S Fridrichem při stole seděla Alžběta, manželka jeho, hrabě Thurso a jiní přednější páni; jiní pak páni poslové a stavové v rytířský svědnici, jiní v jiných místech hradu pražského také stolili a do desíti hodin v noci ta večere se prodlaužila.

Artikule za-
vřené jedno-
ty.

Ta pak přísahau stvrzená jednota následující věci v sobě obsahovala: Předně, aby jedna země druhý zemi v čas potřebný, zvláště kdyby se ta potřeba náboženství tejkala, vši mocí neprodleně přispěla; za druhé, aby každá země mimo ty již svolený daně novau daň svolila a každoročně jistau summu na opravování a zdržení pomezních uherských a sedmihradských pevností k straně turecké ležících, také pro vychování vojska českého složila; za třetí, aby se k císaři tureckému slavné poselství s náležitými dary z království českého a z sjednocených zemí vyslalo ¹⁾; za čtvrté, aby muži schopnými a uřadové dosazení (sic) byli; za páté, aby se řeholníkům jisté a dostatečné vyživení nahdilo a t. d.

Emerich
Thurso z
Prahy ošjel.

Dne 27. dubna Emerich Thurso, od uherských stavův a od Betlema Gabora sedmihradského knížete do Prahy vyslaný posel, v přítomnosti Fridricha falckraběte, stavův českých i sjednocených zemí, na hradě pražském v zemské svědnici shromážděných, dovolení domů odjeti vzal a dostana on takové dovolení i také hojný

¹⁾ Viz nahoře str. 108. pozn. 1.

dary, obšírnau řeč latinskau všem přítomným učiniv a je k zdr- 1620
žení té zavřené i přísahau stvrzené jednoty napomínaje, jim za
prokázanou čest i za udělené dary poděkovala z Prahy do Kasova
neb do Košice potěšitelný odjel.

Následujícího dne 28. dubna nejvyšší auředníci a soudcové Syn Fridri-
zemští, také všickni stavové čeští i všickni sjednocených zemí cha za če-
páni poslové, v zemské svědnici na hradě pražském shromáždění, kance krá-
o to se společně radili, koho by za čekance království českého lovství če-
(na které den po dni větší a těžší neštěstí se tlačilo, a kdyby jich ského přijat
domnělý král český Fridrich umřítí měl, že by to království i jiné . byl.
okolní země do velkého neštěstí vpadnouti mohly) tím časněji
a užitečněji voliti měli, přivozující oni stavové také to, že poně-
vadž Fridrich (jich domnělý král) již mnoho tůn zlata na vojsko
české vynaložil a dosavad z království českého žádného užítu
nevzal, kterážto peněžitá summa, kdyby on Fridrich umřítí měl,
a koruna česká při jeho domu falckrabským kdyby zůstatí neměla,
jistě by ztracena a tomu domu neb rodu velice škodná byla;
pročež na tom se všickni stavové a poslové snesli, aby Jindřich
Fridrich, Fridricha falckraběte prvorozený synáček a šestiletý
mládeneček, za čekance království českého přijat a vyhlášen byl.
Po jednosvorném téhož čekance vyvolení nejvyšší purkrabí pražský ¹⁾
dle starobývalé zvyklosti přítomný pány stavby české, také sjedno-
cených zemí pány posly, žádal a jich se třikráte tázal, má-li
v nově volený čekanec království českého vůbec vyhlášen býti? —
jemuž když všickni jednomyslně třikráte odpověděli, aby on Jin-
dřich Fridrich za čekance království českého i všech přivtělených
zemí vůbec vyhlášen, byl, hned nejvyšší pan purgkrabí dle své
povinnosti obyčejem náležitým za dokonalýho čekance království
českýho jej vyhlásil, a jdauce všickni z zemské svědnice k Fridri-
chovi falckraběti, při němž ten v nově vyhlášený čekanec stál,
takové vyhlášení oznámili a přistojícímu čekanci mnoho štěstí,
dobré zdraví i dlouhé panování vinšovali, z čehož pan otec jeho
Fridrich falckrabí nejenom velmi potěšen byl, ale také království
českému i přivtěleným zemím všemožnou milostí se zakazoval
a každému z nich on i nový čekanec ruku podal. Na to všickni
do kostela sv. Víta přijdauce, Abraham Skultet z druhé knihy
Samuele proroka z kapitoly sedmé kázání učinil a v nově vyhlá-
šenému čekanci mnoho štěstí vinšoval. Když se v té zemské
svědnici radda držela, má-li on Jindřich Fridrich za čekance

Příčiny se
dokládaly.

¹⁾ Bohuchval Berka z Dubé.

1620 království českého přijat a vyhlášen býti, Boží posel třikráte pořádkem na rozličná v Praze místa udeřil, což rozličně rozličně vykládali. Že volenci toho Fridrichovyho synáčka za čekance vyvolili, také tau příčinou pohnuti byli, že král englický s stavů svými tím spíšeji Čechům proti jich nepřátelům pomoc učiní, když se doví, že vnuk jeho za čekance království českého přijat jest.

Sněm pražský se skoncoval.

Dne 11. máje měsíce v čtvrtou hodinu s poledne obecný sněm na hradě pražském minulého měsíce začatý šťastně se skoncoval a spíše nežli toho sněmu snešení vůbec čteno bylo, přišel do zemský neb do soudný svědnice domnělý král Fridrich s svým starším synáčkem, také s Ludvíkem, panem bratrem svým, i s knížetem z Anhaltu a s jinými pány, před nimž šel královský herold a za ním dědičný maršálek, obnažený meč nesa. On Fridrich když se do svého trůnu posadil, snešení toho sněmu skrze nejvyššího pana purkrabího pražského, také skrze nejvyššího pana kanclíře království českého ¹⁾ vůbec čteno bylo a Fridrich stavům poděkování učinil za tak šťastné toho sněmu skoncování, svou královskou milostí všem se zakazujíc.

Fridrich do říše i do Bavor

Na to on Fridrich svého doktora Cameraria do říše i také k bavorskému knížeti vyslal, aby co předešlého času mezi nimi písebně se jednalo, on Camerarius tím lípeji austně to vysvětlil a dokázati se snažil, že pán jeho Fridrich falckrabí ani mocně, ani žádau listí království českého se neujal, ale že za krále českého řádně volen, také i korunován byl, a patrným zřízením Božím takové království že dosáhl; s tím ale poselstvím málo tomu Fridrichovi falckraběti spomoženo bylo. Také tehdaž Ludvík z Šternberka, od toho Fridricha k saskému kurfiřtu vyslaný, když se do Prahy navrátil, ne velmi potěšitelnou novinu Fridrichovi přinesl.

i k saskému kurfiřtu poselství vyslal.

Čechové poraženi.

Toho také dne 11. máje hrabě Tampir, maje při sobě tisíc jízdných a půldruhého tisíce pěchoty, k českému ležení pospíchal a přijda k městečku Geras ²⁾, kde pět praporcův pěchoty a dva praporce jízdných českého Mansfeldského vojska stálo, na ně času nočního nenadále udeřil, jich čtyry sta porazil a ostatní zahnal. Pěchota, ačkoliv se mužně bránila, však uznávaje se býti přemoženau, do zámku ustupovati počala; že se ale všickni haufně na most tlačili a jedni druhým ustupovati nemohli, do šedesáti mužův z toho mostu do vody strčených a ztopených bylo. Také

Mnoho se jich ztopilo i uhořelo.

¹⁾ Václava Viléma z Raupova.

²⁾ Správně: Gars, v Dolních Rakousích.

toho času, když císařští to městečko zapálili, mnoho obyvatelův i českých vojákův v domích uhořelo. Tehdáž císařští tři praporce a pět set koní Čechům odňali, velký kořisti dostali a nejvyššího wachtmistra neb strážného Carpezona, který již pětkrát předtím zajat byl, opět zajali a do Vídně k císaři ho poslali. Z strany nepřátelské jeden hejtman, Neapolitán rozený, jeden koraubevník neb fendrich a několik sprostých vojákův v té bitvě toliko padlo. Podobně waldšteinstí jizdní, jichž vůdce byl nejvyšší Lobels, na díl českého vojska nenadále uderili a osumdesáte jich zmordovali.

Opět Čechové poraženi.

Kristian kníže z Anhaltu a hrabě z Hohenlohu zvěděvše, že vojsko císařské se sblíží a již také do 25 tisíc silné jest, k českému ležení u Misingdoru (sic) ¹⁾ v Rakousích zaraženému pospíchali, vezmauce tisíc Moravanův, dva tisíce Slezákův a Mansfeldských vojákův s lidem krajským čtyry tisíce, také tisíc Horejších Rakusanův i šest tisíc Čechův, všeho tehdáž 19 tisíc vojska při sobě měli a k svým Čechům do ležení se blížili.

České vojsko se strhovalo.

Také tehdáž přišla do Čech pěchota i jizdní knížete z Waimaru i hraběte Štyrumba a ti do kraje loketského položení byli, proto že se Čechové kurfiršta saského obávali a hranice české k straně saské dobře opatřili. Hraběte Štyrumba jizdní, sedm praporcův silní, městečko Nahořovice ²⁾ vybrali a několik domův v něm zapálili.

Nové vojsko do Čech přišlo.

Nahořovice vybrané atd.

Dne 18. máje Don Baltazar Marradas, lidu císařského (totiž vlaskýho a španihelského) vůdce, s čtyrmi tisíce dobrých vojákův k městu Prachaticům přijda, hned celé předměstí i všechny dvory zapálil a z velkých děl k městu střeliti poručil. Že pak hejtman Wolff Taibl ³⁾ s Mansfeldským lidem válečným, jehož on tehdáž vůdce byl, také s dvěma praportci krajských vojákův v tom městě Prachaticích muzně se bránil, (také tehdáž nejvyšší Sydon ⁴⁾ s osmi tisíci pěchoty české jim Prachatickým k pomoci táhl) císařští s ztráta u několika svých vojákův od Prachatic k Budějovicům a k Českému Krumlovu odtrhli.

Prachatic předměstí vypáleno.

Od Prachatic odtrhli císařští.

Dne 8. června měsíce hrabě Mansfeld, dostana k pomoci minulého dne dva tisíce Uhrův, s vojskem svým, také s lidem nejvyššího Franka k městu Táboru se hnul, jednomu každému

Čechové k Táboru pospíchali.

¹⁾ Která osada v Rakousích se tímto míní, nevím; avšak hlavní stan stavovského vojska nacházel se tehdáž u Eggenburku, odkudž uchýlil se teprv koncem května do Kremže. — Gindely III. 91. Skála IV. 125.

²⁾ Správně: Nahořečice. — Palackého Popis str. 425.

³⁾ U Skály (IV. 125.): Teifel.

⁴⁾ Tamže: Sydern.

1620 vojáku pod ztracením hrdla zapovídaje, aby žádný žádnému obyvateli neosmělil se nejmenší škodu činiti, což také oni pilně zachovali, mimo Uhrův, kteří k městu Budějovicům tajně pospíchajíce, kam jenom přijeli, všecken dobytek zajímali, domy drancovali, pálili, také lid mordovali a přijedauce k cistercienskýmu klášteru Svatá, také Trnová i Zlatá Koruna jmenovanému, na den slavnosti Božího Těla, kde právě ti řeholníci tehdy s velkým zástupem obecného lidu obyčejnou processí měli, všechny lidi, kteří se ukrýti nemohli, nelitostivě postřelili, ani řeholníkům neodpustili, ale také jich 16 zamordovali.

Uhrů 16 Cistercienských atd. zamordováni.

Tábor Mansfeld dostal.

Hrabě Mansfeld času toho město Tábor oblehl, je dne 26. téhož června měsíce vzdáním dostal, vojsko císařské z něho pokojně propustil, dosti velké kořisti v něm našel a je pobral. — Víc o něm zde doleji.

Mansfeld poražen a kořisti ztratil.

Dne 10. června hrabě Bukvoj, máje při sobě tisíc Vallonův v zbroji neb v kyrysích oděných a několik set kozákův, mimo svého císařského lidu, na vojsko Mansfeldské nenadále udeřil a několik set Čechův nejenom porazil, ale také velké kořisti, totiž několik našpížovaných vozův, k nimž duchovenstvo pět set koní připřahnauti muselo, do sta sudův vína, také Mansfeldské všechno stříbro a deset tisíc zlatých rejských i jedno psaní, které v sobě rozličné spuntování s jinými cizími mocnáři obsahovalo, dostali.

Světlo i zpěv v kostele sv. Víta.

V kostele sv. Víta na hradě pražském dne 21. června v noci od hodiny desáté až téměř do třech čtvrtí na jedenáctou jasné světlo se ukázalo, také zpěv slyšán byl, nejinač, než jako by kněžstvo v svém kůru dle obyčeje a způsobu katolického své služby a modlení konalo, jakž o tom Karel Carafa, legát papežský, následovně píše¹⁾: Roku i dne již jmenovaného (to jest léta 1620. dne 21. června měsíce) v kostele sv. Víta od strážných Fridricha falckraběte, domnělého krále českého, kteří neustále dnem i nocí při všech dveřích téhož kostela stráž drželi, také od mnohých jiných kacířův času nočního od hodiny desáté až téměř do třech čtvrtí na jedenáctou hodinu vidno bylo světlo, i také zpěv, jako by kanovníci a jiní kněží dle obyčeje církevního zpívali, slyšán byl; co ten zpěv vyznamenával, patrně se poznalo roku následujícího 1621. dne 21. června měsíce, že totiž sv. Vít a jiní svatí, jichž svatá těla v tom kostele odpočívají, tím zpěvem k Bohu na

¹⁾ Ve spisu: *Commentarii de Germania sacra restaurata*, jenž vyšel v Kolíně nad Rýnem r. 1639. a podruhé ve vydání rozšířeném ve Frankfurtě r. 1641.

pomstu i za pomoc volali, která také spravedlivým saudem Božím 1620 na ty pány (kteří byvše náboženství evangelického, kalvinského, pikhartského a luteriánského, víru katolickau utlačití chtěli, když zavrhnouce na království české řádně korunovaného Ferdinanda, krále svého, katolíka horlivého, jiného sobě za krále volili i také ho korunovati dali Fridricha, falckrabí kurfiršta od Rejna, v městě Haidlberku bydlícího, kalvina zatvrzelého, skrze kteréhožto korunování neřádné všeckno zlé proti zemi české a zvláště proti katolíkům povstalo) přišla ta pomsta a pokuta Božská, když za jich nepořádné a Bohu i svatým jeho nemilé řízení náležitau a zaslaužilau mzdu dosáhli; neboť v den toho vejročného zpěvu, jenž byl ochtáv sv. Víta, na rynku Starého Města pražského při domě raddním na schválně k tomu trestu vyzdvíženém lešení tři osoby stavu panského, sedm stavu rytířského a dvanácte stavu městského mečem veřejně bylo trestáno; dva měšťané z okna téhož staropražského domu raddního a jeden na šibenici, která na rynku téhož města stála, zvěšeni byli; tři byli vymrskáni a z země vypovědění, jeden byl za jazyk k šibenici na rynku staropražským přibit, jednomu také tehďáž nejdříve jazyk uřezán a potom hlava štata byla i posledně tělo čtvrceno a na čtverau silnici vyvěšeno bylo. Jiným za jich provinění statkové pobráni a jiní až do smrti vězením stíženi byli; jakž toho všeho doleji na svém místě dokonálá zpráva se nachází.

Poprava v Praze.

Dne 26. června Fridrich falckrabí z Brandejsa do Prahy 1620 když se navrátil, hned z Prahy pán z Kolína ¹⁾ do Brandejsa a odtud do Turek k císaři sultánovi Osmanovi od Fridricha i od pánův stavův českých vyslaný, maje při sobě 40 osob a přes 50 koní, také drahé dary, odjel. Také tehďáž Betlem Gabor Fridrichovi a stavům českým skrze schválního posla věděti dal, že turecké poselství do Prahy jede, které také třetího dne měsíce července do Měst pražských přijelo, o čemž málo nížeji dokonálá děje se zpráva.

Poselství do Turek z Čech posláno.

V tom taky čase okolo města Tábora do čtyř tisíc sedlákův českých se srotilo, kterým od vojska jak nepřátelského, tak také od domácího přátelského, zvláště od lidu Mansfeldského takové škody se staly, že ti ubozí sedláčkové do největší chudoby padli; neboť oni o svý chalupy, o svůj dobytek i o všechny nábytky

Sedláci v Čechách se pozdvihli a

¹⁾ Správně Jan z Kolnu, slezský rytíř. Vedle něho šli v poselství do Carihradu dva pražští měšťané: Samuel Ješán z Bezdězí a Simeon Kohout z Lichtenfeldu. Skála IV. 216. — Viz k tomu poznámku naší na str. 108.

1620 přišli a nemohauce sobě jináče pomoci, kdo s jakau zbraní býti mohl, takovou se opatřil, tím aumyslem, aby sobě zase to, co kdo ztratil, mocně dobýval, zvlášť aby se oni nad hrabětem Mansfeldem i nad jeho lidem válečným mstili, jakož také i na hrdlo Mansfeldovo šli, proto že od jeho vojska, které ty sedláčky obhajovati mělo, největší nátisky snášeti museli. K těm sedlákům z Prahy komissaři vysláni byli, aby je uspokojili, od nichž ti zbaurení sedláci trojí věc žádali; předně, aby vojsko přátelské české jinam odešlo, aneb aspoň, poněvadž obyvatelové české země před nepřitelem ono obhajovati má, aby se pokojně chovalo, tak aby oni svou sedlskau živnostíku pokojně také vykonávati a pracovati mohli; za druhé, aby oni (sedláci pozdvížení) od svých vrchností z poddanosti byti propuštěni, poněvadž od J. M. Cské svobodu skrze odevřený list, který oni také kómisařům ukázali, spravedlivě dosáhli; za třetí, poněvadž všechny jich chalupy vybrané a statečkové pobráni jsau, aby se jim dostatečná náhrada stala, tak aby sobě zase pomoci, své živnosti a práce polní hleděti mohli. — Co se prvního a třetího punktu tejkalo, dobrá naděje byla jim dána, ale v příčině druhého punktu žádání byli a napomínání, aby strpení měli, dokad o tom pánům stavům zprávu oni komissařové neučinějí. Těmi slovy oni upokojeni byli a proti žoldu přes šest set jich vojenskau službu vzalo.

trojí věc žádali.

Vojáci v Praze povstali.

V Praze Mansfeldský regiment, nedostáváje svůj spravedlivý žold, déleji slaužiti nechtěl, dokad se jemu všecken dluh nezaplatí a předstaupivše někteří před hraběte Mansfelda, od něho takový dluh dosti trucovitě v jeho obydlí vyhledávali. Hrabě Mansfeld maje teház při sobě jednoho vojenského hejtmana a dostatečnou zbraní zaopatřen jsa, jí se chopil, čtyry vojáky zamordoval a ostatní z svého obydlí vyhnal; na to učinilo se týmž regimentem náležité porovnání.

Fridrich aby českého království byl prázen.

Císař Ferdinand a král český odevřený list vydal a jej vůbec čísti i zavěsiti dal, aby Fridrich falckrabí, nepořádně volený a korunovaný král český, do dne prvního měsíce července království českého byl prázen. Vydal i jiný list, aby témuž Fridrichovi žádný žádnau pomoc neuděloval, aniž aby se jemu kdo v službě potřebovati dal. Fridrich na ten císařský list nic nedbaje, od království českého nejenom upustiti nechtěl, ale také den po dni vždyckny silněji k vojně se hotovil, podobně i císař Ferdinand, opravdový a řádně korunovaný král český, s největší pilností k ní se sřil a skrze své posly od kurfirštův a knížat říšských vojenskau pomoc žádal. Na jehožto žádost kurfiršt mohutský,

kolinský a tryrský vojsko shromáždili a je Ferdinandovi císaři 1620 poslali. Kurfiřt pak saský téhož Fridricha často také napomínal, aby království české s přivtělenými zeměmi Ferdinandovi císaři, řádně korunovanému králi českému, neprodleně postaupil a k svému kurfiřtství do Falcu se navrátil, nechce-li všechno, co dosavad právně i bezprávně drží, ztratiti; ale všechno to dobré napomínání bylo darebné. Na to on kurfiřt saský svým vojskem na žádost Ferdinanda císaře do obojích Lužic (tehďáz oné ještě k český koruně přináležely) nenadále vpadl a je v krátkém čase k poslušnosti témuž Ferdinandovi císaři přivedl. Taký tehďáz Maximilián, kníže bavorské, své vojsko i všechné vojenský potřeby shromáždil, hnul se s tím vším z své země, k němuž také přistaupilo vojsko knížete z Inolspochu (sic) i vojsko hraběte z Salmu (sic) ¹⁾, tak že on Maximilián do třinácti tisíc dobrých vojákův několik set vozův a několik velkých děl při sobě tehďáz měl, s tím vším k městu Ulmu se hnul a své ležení neb tábor mezi Langenau ²⁾ a Troffaimem zarazil, (k němuž taky tehďáz několik praporcův wirtemberského i ulmenského vojska se připojilo) očekáváje on Maximilián od císaře dalšího poručení, které taky v krátkém čase následovalo. — Nyní k tureckému poselství do Prahy přijedoucmu přistupuji.

Kurfiřtů po-
moc vojen-
skou dali cí-
saři.

Saský k po-
slušnosti
přivedl Lu-
žice.

Poselství turecké dne 3. července k Fridrichovi falckraběti a k stavům českým, máje ono při sobě některý uherský, také sedmibradský pány, do Prahy když přijelo, hned na to v dvouch dnech po svém příjezdu dne 5. července slyšáno bylo; co ale ono při tom Fridrichovi a při páních stavích českých vyhledávalo, to se z následujícího psaní císaře tureckého dostatečně poznati může. Jest pak tureckého psaní tento pravdivý výpis:

Turecké po-
selství do
Prahy příje-
lo.

Sultán Osman atd. — „Milý příteli, králi český, spolu s všemi sjednocenými zeměmi, s Čechy, s Moravany, s Slezáky, s Hořejšími i s Dolejšími Lužicemi, také s obojimi Rakušany a s všemi urozenými vyššího i nižšího stavu pány, kteří koliv k český koruně přináležejí.

Věrní, milí přátelé! — Jakož se před nás posel váš s podaným psaním vaším, k osvědčené bráně naší vyslaným, (by šte milost naší a přátelstvo s dobrým pokojem dosáhnouti mohli)

Psaní ture-
ckého císaře
do Prahy.

¹⁾ Gindely (III. 178.) jmenuje jakožto účastníky tažení: vévodu z Elboeufu, knížete Orsiniho a vévodu Vandemontu.

²⁾ Správně: Lauringen, město při Dunaji v bavorském vládním okrese švábském; neboť nepatrný městeč Langenau nachází se již na půdě knížetství wirtemberského.

620 dostavil a nám taky o tom všem co žádáte náš milý přítel a vasal Betlem Gabor, sedmihradské kníže, dostatečnou zprávu učinil. Vyrozuměli jsme milostivě a veliké oblíbení nad tím máme, že všechny naddotčený země s královstvím českým se sjednotily a proti velkému Ferdinandu tyranství stížnost vedau, který vám mnoho sice sliboval, však to co sliboval nedržel, a pro tu příčinu že jste umínili z tyranství toho se vysvoboditi, nového krále sobě jste volili a Fridricha falckrabí při Rejnu, kurfiršta říšského, korunovali, Ferdinanda pak dokona zsadili a z království vašeho jej odbyli, v čemž my vám za pravé dáváme a pravíme, že jste dobře učinili, poněvadž on své slovo a přípověď nezdržel. — A co medle jiného očekávati jste měli od osoby od Boha znamenáné, šilhavé a slepé, jakž on Ferdinand jest, toliko všechno zlé? — My vás milostí a mocí naší opustiti nechceme, obzvláštně milého přítele našeho krále českého Fridricha, nýbrž jemu s lidem a co by potřebí bylo přispěti chceme, kdyby ho Ferdinand v něčem zaneprázdnovati chtěl, ačkoliv posel jeho zde u osvědčený brány naší proti Fridrichovi králi vašemu i proti vám pánům urozeným vyššího i nižšího stavu mnohé věci přednášel, které věci my však za pauhou lež držíme, že by ste prý jemu Ferdinandovi v poddanost uvedeni býti měli; což my věřiti nemůžeme, aby ste se tak brzo témuž Ferdinandovi poddati měli, neboť to není malá věc. Nového krále voliti Pročež k vám posíláme věrného a poslušného posla našeho Mehemet agu na poště, aby on toliko od vás zprávu vzal, jak by se to všechno pravdivě nacházelo, který když se k nám navracovati bude (jakž ho pak pro váš veliký užitek co nejspíše vypraviti věděti budete), pošlete s ním posly vaše ze všech sedmi zemí, abychom my, když k nám oni přijedau a svou potřebu přednesau, vám pomoc náležitou učiniti mohli, kdy, kde a kterak by ste chtěli; neboť my chceme vašim milým přítelem zůstat, věčný pokoj zavřít a při těch vždyckny státi, kteří to království i země pod svou správou mají. A což k takovému vašemu znameňatému předsevzetí zapotřebí jest, tomu obšírně od legata našeho, jako i z toho psaní, které věrný náš nejvyšší vezír Ali baša k vám posílá, a všechno což on píše, milostivě vůle i poručení naše jest, vyrozumíte. — Dáno v městě našem Konštantinopoli v létu 1029. po svatém proroku našem Machometovi, od Narození Krista 1620. posledního dubna¹⁾.

¹⁾ Obšírně pojednává o poměru vzbouřených stavů k portě turecké J. W. Zinkeisen ve své *Geschichte des osmanischen Reiches in Europa*

Přitom psaní nacházelo se taky jiné psaní od velkého vezíra 1620 Ali bašete, o kterém v předcházejícím svém psaní turecký císař zmínku učinil, domnělému králi českému Fridrichovi, stavům českým i vejš jmenovaným sjednoceným zemím do Prahy skrze jmenovaného posla vyslané, jehož jest následující vejpis:

Osvícený králi český s všemi sjednocenými zeměmi, s českau, moravskau, slezskau a rakauskau, s všemi pány a urozenými vyššího i nižšího stavu, se všemi, kteří koruně české poddaní jsou.

Jiný psaní
tureckého
vezíra.

Milí přátelé naši! — Vyrozumějce tomu, že by ste žádostiví byli k Jeho Milosti nejnepřemoženějšímu císaři našemu poselství vaše poslati a J. Mti váš dobrý aumysl a mínění vyložiti, které k J. Mti našemu nejmilostivějšímu císaři máte, tak jakož sme od vašeho jednoho posla jmenem Jindřicha hejtmana (sic) ¹⁾, také z vašeho psaní, jakož i od jedné vzácné osoby, která od Betlema Gabora, sedmihradského knížete, věrného přítele našeho a vasala nejmilostivějšího císaře našeho, vyslána byla, takovému vašemu mínění dobrému i šťastnému vinši, aby ti vaši poslové své věci pokojně vyříditi mohli, a že všechny naddotčený země s králem českým Fridrichem se spojily, v dobrém a spravedlivém srozumění jsou, také tyranství Ferdinanda slepého dokona se sprostili, vyrozuměli sme a pravíme, že jsou ty země dobře a spravedlivě učinily, poněvadž on hoden nebyl, aby království české měl. Líbilo se taky dobře nejmilostivějšímu císaři našemu, že jste toho Ferdinanda odbyli, a v čem císař a pán náš napomáhati moci bude, to rád milostí i mocí učiní. A poněvadž jste žádostiví k J. Mti osvědčené bráně jak od krále vašeho tak od všech jiných zemí s vzácnými dary vaše posly vyslati a to od nejvyššího až do nejnižšího, od bohatých i chudých, od velkých i malých, s žádostí milostivého přátelství a pokoje nejmilostivějšího císaře našeho, aby šte vaše věci tím spíše dosáhnouti mohli a dosáhli co žádáte a vinšujete, totiž poručení k bašeti do města Budína, milému panu bratru našemu, k čemuž my pravíme, že osvědčená brána nejmilostivějšího císaře našeho vždycky odevřena jest jednomu každému, a kdo tam žádostiv jest přijíti, že vždycky vděčně přijat bude.

v dílu III. str. 616. a násl. Listiny, dopisy a návrhy z obou stran podávané buď v úplném znění neb ve výtazích tištěny jsou v Katonově Historia critica Hungariae ve svazku XXX., pak v Khevenhillerových Annales Ferdinandei ve svazku IV. str. 205. a násl. — Listy od Beckovského ve vypravování přejaté viz též v Pamětech Slavatových II. 241. a násl.

¹⁾ Zinkeisen (str. 717.) jmenuje posla tohoto Heinrich Bitter a praví, že byl rodem z Falce.

1620

Poněvadž pak víra a přípověď vždyckny náležitě zdržána byla a nikdá žádnýmu, buď kdo buď, který žádostiv jest k nejmilostivějšímu císaři našemu přijíti, cesta se nezamezuje, pročez z strany pánův poslův vašich J. Mť císař náš psal a poručení poslal k bašeti do Budína, věrnému služebníku a místodržčímu svému, kterak český král, milý přítel, s všemi poddanými a zeměmi svými posly své vysílá, a když oni k němu do Budína s vzáctnými dary se dostanau, aby on jak vyslaným pánům poslům vašim, tak také jich čeledi všeliká úctivost prokázána byla a aby náležitau potravu i všemi potřebami opatření byli, tak aby s osobami vzáctnými, lidmi našimi, doprovázeni byli, kdež potomně tam k vyslyšení před J. Mť přijíti mají; a když oni svý vzáctný dary odevzdají a své věci i potřeby přednesau, tehdy se artikulové věčného pokoje poznamenají a v spis uvedau, který až do skonání světa trvati má. A potomně zase navracující se ti vyslaní, znovu s upřímnau a ochotnau vůlí se doprovodějí, aby se jim nejmenšího ublížení ani za vlásek nestalo, až zase k vám přijedau. Ale ještě jednau vás přátelsky žádáme, aby náš Mechemet Aga, který od nejmocnějšího císaře našeho v legatství k vám se vysílá, když se k vám dostane, dluho zdržován nebyl, nýbrž ihned s listy zase propuštěn byl, tak aby váš král, páni i vzáctní obyvatelé království českého, také všech k němu přináležejících zemí, tím spíšeji v dobrém pokoji živi býti a vždyckny stálé a dobré srozumění s nejmocnějším císařem našim míti a držeti mohli.

Jednu ještě věc králi a pánům v známost dáváme, že když královští poslové vaši do Budína města se dostanau, to což u nejmocnějšího císaře našeho přednáseti mají, napřed uváženo býti má s našim vysoce urozeným bašetem budínským, aby ti vaši poslové, pokudž by který punkt nějakým nedostatkem zatemněn byl, králi svému a příteli našemu milému, dokudž ještě blízko od nich bude, o tom napsati mohli a důvěrně rozmluviti, tak aby jich věci tím lípe na místo postavené byly a spěšnější průchod dosahnouti mohly. S tím zvláště milého krále českého s všemi, kteří koruně české poddání jsau, také s všemi srovnanými zeměmi a všechný jich obyvatele na tisíckráté přátelsky pozdravujeme. — Dáno v residenci nejmocnějšího císaře našeho v městě Konštantinopoli v létu 1029. po památce svatého proroka našeho Machometa.

Pod obojí
Ferdinando-
vi se sproti-
vili.

Z těch předložených psaní prorozumívá se, předně, že Čechové pod obojí s přivtělenými a sjednocenými zeměmi, totiž s Moravany, s Slezáky, s Lužičany a s Rakušany, (všickni totižto

ti, kteří pod obojí způsobau Tělo a Krev Páně přijímali, neboť 1620 katoličtí Čechové, Moravané atd. Ferdinanda za svého krále uznávali a s těmi pod obojí přijímajícími vlastenci svými sjednotiti se nechtěli, ani Fridricha falckrabí za pořádného krále českého neuznávali) témuž sultánovi Osmanovi tureckému císaři psaní tehdáž učinili a skrze jednoho hejtmána jmenem Jindřicha takové psaní vyslali; za druhé, porozumívá se, jak omylnau zprávu tomu sultánovi oni jsau dali, jako by císař Ferdinand a jich král na těle svém velký nedostatek měl, zvlášť na očích a na zraku svém, že jest on šilhavý, ano také již docela slepý, ješto od Pána Boha s vnitřními i zevnitřními dary štědrě a hojně byl obdařen a žádnýho takovýho nedostatku na svém těle neměl. Ano také vědělo se tehdáž jistotně, že on Ferdinand všechny téměř psané žádosti, které jemu podávané byly, prve nežli je k svým rozdílným saudům poslal, bedlivě a pozorně sám přehlížel a četl; také při podpisování všelikých listův nepřestával na krátkém obsazení a na krátký zpráve, kterau v sobě takové psaní neb listové obsahovali, ale častěji velký díl těch psaní, které k podpisu jemu dané byly, z auplna četl a při myslivostech i při jiných rozličných střelbách zrak dobrý ukazoval, z čehož sauditi se mohlo, zdaliž kdo na zraku svým nestatečný mohl by to učiniti. A že jest on Ferdinand na zraku svým nebyl šilhavý, to všechněm, kteří ho znali, známo a vědomo bylo. Jako také věc příliš negruntovná byla, že by on přípověď a svá slova přísahau stvrzená, Čechům i jiným daná, nebyl zdržel, poněvadž sám hrabě z Turnu i jiní téhož Ferdinanda císaře protivníci velicí to dokazovali a svědčili, že on Ferdinand přípověď svou vždycky plnil; za třetí, omylnau zprávu sultán Osman, císař turecký, také i v tom dostál, jako by těch sedm zemí králi českému přináležeti mělo, ješto arciknížetství rakauské jak Dolejší tak Hořejší království českému již tehdáž nepřináleželo.

Že ale on sultán Osman, císař turecký, Fridricha falckrabí tehdáž sobě oblíboval a jeho žádost vděčně přijímal, nic divného nebylo, poněvadž to k rozšíření jeho moci velice sloužilo, neboť Turkův panování nejvíce skrze nepřátelsví a války mezi křesťany vzrostlo a se rozmohlo; a protož také tohoto času a roku žádostivá příležitost tureckému císaři se dávala, jakž on také to skutečně poznával, že taková v křesťanstvu roztržitosť celému království tureckému bude moci k velkému rozmnožení a rozšíření sloužiti ¹⁾,

A jej za šilhavého a za slepého vyhlásili nepravdivě.

Supplikaci sám také četl.

Křesťanův nevornost Turkům užitečná.

¹⁾ Obštně píše o možných následcích stavovskoturecké aliance v též směru Zinkeisen l. c. str. 724. a násl.

1620 zvlášť také proto, že skrze to nemalý užitek míti bude, když jak od Fridricha, tak také od vejš jmenovaných sjednocených zemí jistý plat neb daň roční mimo darův rozličných každoročně dostane, a takoví darové také při nejprvnějším Čechův poselství, které k němu z Prahy vysláno bylo, odesláni byli. Schvaloval sice on sultán těm sjednoceným zemím, že jsau proti jich řádné vrchnosti povstaly, jí se zprotivily a jinýho pána a krále sobě volily, však v tom příklad svých předkův, sultánův neb císařův tureckých, nenásledoval; neboť nachází se v letopisích, že když Hollendři z počátku jich rebellie neb zpronevěřilosti a války proti svému králi španihelskému, jakožto proti své vrchnosti, společně povstali a k tehdejšímu sultánu císaři tureckému se utekli, ochranu při něm vyhledávající, on sultán netoliko pod svau ochranau nechtěl je přijíti, ale také ani jich posly nechtěl k vyslyšení před sebe pustiti, příčinu dokládaje, že on ty a takový, kteří se svy pořádné vrchnosti protivíjí, hájiti nemíní, nechce a nemůže, proto aby poddaní jeho příklad sobě z toho bráti nemohli a takovým příkladem zlým vyučení, proti němu jakožto proti své vrchnosti také se nezdvihli.

On zde již častěji připomenutý sultán Osman, turecký císař, za své provinění, že Fridricha falckrabí a zpronevěřilý stavý k svy ochraně přijal a jim proti Ferdinandovi, jich řádné vrchnosti, pomoc učiniti připovídal, bídnau smrtí z světa sešel, když Janičaři do čtyrydceti tisíc silní jemu se zprotivili a o živobyť ho připravili, což se následovně stalo. Když on sultán Osman proti vůli a radě svých předních rádcův a vojenských auředlníkův s králem i s celým

1622 královstvím polským léta 1622. vojnu začal a ačkoliv do čtyrykrátě sto tisíc vojska on s sebau měl, však s ním proti vojsku polskému nic chvalitebného neprovedl, nýbrž s svau velkau hanbau i škodau příměří s Poláky učiniti a do Konštantinopole hanebně navrátiti se musel, maje z toho velkau bolest srdce i zármutek, že Polák s tak malým vojskem nad ním zvítězil. Přičítal tu všecknu vinu Janičárům, jako by oni přitom do pole válečném tažení velkého neposlušenství v mnohých přležitostech svévolně se byli dopustili a mužně bojovati nechtěli; protož také umínil všechny Janičáry vyhladiti a na jich místo v jiným způsobu vojáky, jimž Turci Seihan (sic) ¹⁾ říkají, vyzdvihnauti, což aby tím snázeji v skutek uvéstí

Sultán zlý
příklad za-
nechal.

Sultána jiný-
ho chvali-
tebný pří-
klad.

Sultán
Osman ná-
sledovně byl
nešťastný.

Poláci nad
Turky zvíťe-
zili.

Janičárům
císař dával
příčinu.

¹⁾ Má státi: Sipahis; avšak ti měli býti i s Janičáry zničeni, a sultán Osman chtěl si zřídití tělesnou stráž z bojovného kmene Kurdův sídlících v okolí Damašku.

mohl, hlas dal od sebe, že do města Damašku jeti i také do Mekky 1620
 k hrobu Machumetovému putovati chce, kterážto pauť aumyslu
 jeho toliko plástíček byla; neboť on svůj téměř všecken císařský
 poklad s sebou do Egypta vzíti a tam v Damašku městě to míněné
 nové vojsko ustanoviti mínil; čemuž Janičárové vrozumějíce Janičáři se
 a tak hanebný císaře svého aumysl vyzkaumajíce, všickni společně
 se zdvihli, s velkau zuřivostí na dům nejvyššího vezíra i na jiný
 domy přednějších radd a auředlníkův císařských udeřili, je vybrali
 a pány hanebně zmordovali. Vida to sultán Osman a že v svým
 serailu neb císařském obydlí před zbaurenými Janičáry bezpečen
 nebude, do domu nejřednějšího nad Janičáry auředlníka, aga
 řečeného pospíšil, žádaje ho, aby Janičáry upokojil a jim jmenem
 císařským oznámil, že jim on sultán všecken zadržalý žold z au-
 plna zaplatiti i také mnohý dary jim dáti připovídá. Sotva aga
 jich nejřednější auředlník k Janičárům přistaupil a sultánovo mí-
 nění dobré a Janičárům užitečné oznamovati počal, ođ nich ihned
 nelitostivě byl zmordován. Na to oni do domu zamordovaného
 svého agy vběhnauce, co v něm našli všechno odnesli a najdauce
 v něm také sultána Osmana, císaře svého, jej z domu vyvedli, na
 sprostého koně posměšně vsadili, do svého janičárského obydlí
 vedli, dostatečnou stráží opatřili a pospíšíce do serailu, v něm
 sultána Mustaffu (byl on bratr otce téhož sultána Osmana, o němž
 se mluvilo, že on sultán Mustaffa není zdravého rozumu a proto
 také jakožto blázen, kteří u Turkův za svaté lidi držáni bývají,
 nebyl s druhými bratry svými zamordován, ale do věčného vězení
 v císařském obydlí držán byl) našli, z vězení ho vyvedli a za
 císaře vyhlásili.

Janičáři se
 pozdvihi.

Agu svého
 zamordova-
 li.

Císaře svého
 do vězení da-
 li.

Blázna za
 císaře vy-
 zdvihli.

Navrátivše se pak oni do svého janičárského obydlí, sultána
 Osmana odtud vyzdvihi, do jiného tuého vězení, Sedum věží
 nazvaného, jej vsadili a s vůlí sultána Mustaffy za svého nejvyš-
 šího agu nějakého Daud bašu vyhlásili, kterýžto Daud baša a již
 janičárský aga s matkau sultána Mustaffi rozmmlauvaje, oznámil,
 chce-li aby syn její sultán Mustaffy, za císaře v nově hlášený,
 pokojně císařoval, aby u syna svého nového císaře to způsobila,
 aby nejvyšší těch Sedmi věží opatrovník zvrženého císaře a svého
 vězně sultána Osmana tajně zaškrtniti dal, což se také v krátkém
 čase stalo. Janičáři po několika dnech upokojili se, a když se
 jim s jich novým císařem, s bláznem Mustaffau, stejskati počalo,
 poněvadž on k řízení tak velkého císařství nedostatečný byl, zase
 předešlého sultána Osmana za císaře míti chtěli, taky některé
 osoby z prostředku svého k němu do vězení do Sedmi věží poslali,

Sultán
 Osman za-
 škrcen.

1620 aby ho z toho vězení vyvedli, vyslaní navrátilce se, zprávu přinesli, Jeho smrt
seleli Janičá-
ři. že na poručení sultána Mustaffy jest zaškrten. To uslyšíce Janičá-
rové, lekli se, jednosvorně mluvíce, že oni nemínili a nechtěli jej
živobyti zbaviti, toliko skrotiti jej chtěli, aby budaucně Janičáry on
sobě lípěji vážil a jim čest povinnau činil. Na to hned do domu
svýho novýho agy vběhli, jeho a s ním také nejvyššího oni stráž-
nýho nad Sedmi vězmi i opět některý přednější auředlnský císař-
ský zmrdovali a mrtvé tělo sultána Osmana s velkau slávau
pohřbili ¹⁾).

Z té příčiny velké téhož sultána Osmana zakazování Fridrichovi
falckraběti, českým i jiným sjednoceným stavům, Ferdinandovi
císaři a českému králi zpronevěřilým učiněné, svůj aučinek nemělo.

Posel ture-
cký své věci
v Praze
přednášel.

Mimo toho psaní, které sultán Osman císař turecký, také
Velký vezír Ali baša Fridrichovi falckraběti a českým i jiným
sjednoceným stavům do Prahy poslali, ten vyslaný turecký posel
Mehemet aga při zjevný audienci neb vyslyšení dne 5. července
na hradě pražském mezi jinými věcmi také následující přednášel:
Předně, pozdravení od svýho císaře, od mufty, nejvyššího tu-
reckýho kněze, od vezíra Ali baši, od nejvyššího strážnýho nad
nevěstkami císaře tureckýho i od jiných bašat přednášel, vinšujíc
Fridrichovi falckraběti k tomu v nově přijatému království dluhý
věk a nad nepřátely šťastný prospěch; za druhé, poněvadž svému
tureckému císaři od poslův Ferdinanda, římského císaře, zpráva
dána byla, že království české s přivtělenými zeměmi pod moc a
poddanost téhož Ferdinanda uvedeno a těch všech zemí již také
dědičným pánem jest, pročez jeho velikomocný císař že jej do to-
hoto místa vyslal, aby toho všeho jistotu přezvědětí mohl; ano
také aby vzáctné poselství z českého království a sjednocených
zemí k jeho velikomocnému císaři s ním ihned vysláno bylo, tak
aby to všechno co zapotřebí bude, jednáno a na místo postaveno
býti mohlo; za třetí, jeho velikomocný císař že se zakazuje a
připovídá, kdykoliv Fridrich, král český, jakau pomoc válečnou
potřebovati bude a čtyry neb pět neděl dříveji jemu o tom vědětí
dá, že on velikomocný císař šedesáte tisíc zbrojného lidu jíz-
dnýho k pomoci dáti chce, kteří u města Budy nacházeji se budau
shromáždění; za čtvrté, poněvadž jeho velikomocný císař od
rozličných poslův a osob pravdomluvných, kteří se při jeho dvoru
dosavad nacházeji, dokonale tomu vyrozuměl, že král Fridrich
jest pravdomluvné kníže a svau přípověď pevně drží, pročez že

¹⁾ Zinkeisen III. 742. a násl.

jeho velikomocný císař žádostiv jest a chce věčný pokoj s ním 1620 učiniti, který trvati má stále a neporušeně; neboť že on o takovém pokoji, který toliko do jistého času na 20 neb 30 let trvá, málo smejší, poněvadž skrze takový pokoj jedna strana druhau toliko svozuje a uklamává, ale věčný pokoj obveseluje tělo i duši, když národové a poddaní v svatém pokoji živi jsau; za páté, že jeho velikomocný císař tomu vyrozuměti ráčil, že by Poláci zemím krále Fridricha velkau škodu učiniti měli, tak jako i kozáci zemím tureckým nemalau škodu učinili jsau, pročez aby se král Fridrich na to ubezpečil, že J. Mť velikomocný císař chce následujícího jara velké vojsko do čtyrykrátě sto tisíc válečného lidu pospolu shromážditi, proti Polákům táhnauti a je naučiti, aby věděli, s kým mají činiti, a tomu aby král Fridrich věřil, že Polák svau zkázu vezme. — Ten turecký posel předním Fridricha falckraběte raddám také i to přednášel, aby on Fridrich, domnělý král český, sjednocenými zeměmi jeho velikomocnému císaři sedumkrátě sto tisíc tolarův říšských každoročně dáti se uvolil. Na takové přednášení tehdejší Čechové pod obojí, přední raddy téhož Fridricha, tuto odpověď dali, že rádi chtějí všechno volně učiniti, cokoliv od nich velikomocný císař žádati bude, toliko aby připověděl, že je chrániti chce a bude; ano kdyby jináče býti nemohlo, že by raději pod moc a vladařství tureckého císaře se poddali, nežli aby pod správau a kralováním císaře Ferdinanda II. býti měli.

Čechové
chtěli se po-
dati Turko-
vi.

Někteří Fridricha falckraběte přednější rádcové pod obojí (pod obojí jmenovali se ti, kteří pod obojí způsobau, totiž pod způsobau chleba i vína Krista Pána přijímali) k sobě toho tureckého posla zvali a jej ctili. U Bohuslava ¹⁾ Berky, tehdáž nejvyššího purgkraběho pražského, když ten posel stolil, v ruce drže sklenici s vínem, tomu panu Berkovi na tento způsob připil, aby ho za svého syna přijal, a on že chce živ a mrtev jeho poslušným synem býti a zůstávati. Pan Berka na to odpověděl, že se to státi nemůže, uznáváje se býti nehodným, aby tak slavného legata měl otcem býti, však že chce jeho volným služebníkem býti; když ale ten posel toho velmi žádostiv byl, Berka k tomu svau vůli posledně dáti a jeho za svého syna přijmauti musel. Dáleji ten turecký posel přitom večerním jídle, neboť k večeri od pana Berky pozván byl, následovně mluvil: „Já jsem sice rozený Turek a v tom způsobu také umříti chci, také i o tom pevně smej-

Posel turecký ctěn v Praze.

Chtl být synem pana Berky.

¹⁾ Správně: Bohuchvala.

1620 šlím, že ti všickni, kteří v Machometa aneb i v Krista věří, spase-
 sení budau.“ — Mnohé jiné řeči při té večeri, které já schválně
 vypaustím a které jeden tehdáž přítomný host nejenom sobě dobře
 pamatoval, ale také je v obšírný spis uvedl a vůbec k čtení dal,
 z nichž se patrně poznávalo, k jak pohoršlivým věcem kacířstvo
 zvláště Kalvinovo stavy české přivedlo. — Jiného dne Jindřich
 Mates z Turnu také toho tureckýho legata k večeri pozval, kdež
 se také nacházelo poselství sedmihradského knížete Betlema Ga-
 bora, podobně nacházel se pan Bohuslav Berka, nejvyšší purkrabí
 pražský, Vilém z Lobkovic, tehdáž nejvyšší hofmistr království
 českého, Václav z Budova, praesident, jinak nejpřednější přise-
 dící při saudu appellací neb odvolání řečeném, Petr Miller, teh-
 dejší místokanclíř království českého, také i jiní mnozí přednější
 páni čeští tehdáž přítomni byli a rozmlauvání mezi sebou měli ¹⁾).

Některí nej-
 vyšší auřed-
 níci čeští.

Odpověď
 sultánovi
 Fridrich dal.

Dne 12. července na to psaní, které sultán Osman císař
 turecký skrze již dotknutýho posla svého z Konštantinopole Fri-
 drichovi domnělému králi českému poslal, on Fridrich v řeči la-
 tinské tomu sultánovi následující odpověď písebnau dal.

Nos Fridericus, Dei gratia Bohemiae rex, comes palatinus
 Rheni, sacri Romani imperii princeps elector, Bavariae dux, mar-
 chio Moraviae, dux Lucemburgiae et Silesiae, marchio Superioris
 et Inferioris Lusatiae.

Potentissime ac invictissime Ottomanorum imperator, domine,
 domine sultan Osman, amice et vicine noster magnificentissime.

Majestatis Vestrae potentissimae dominus legatus in nostram
 residentiam Pragensem tertia Julii jam currentis 1620. anni
 advenit, et quinta ejusdem mensis coram nobis nostrisque pro-
 ceribus comparuit, quem non solum libenter vidimus, verum etiam
 cum maxima animi laetitia et consolatione ex potentissimae
 Vestrae Majestatis benignissimis, supremique vesirii Ali Bassae
 humanissimis ad nos nostrique regni barones et nobiles datis
 literis intelleximus, quibus modis potentissima Vestra Ma-
 jestas ad nostrorum officialium tempore transacto missas literas,
 in quibus cum gemitibus et lacrimis totius populi afflicti regni
 Bohemiae contra horrendam Ferdinandi crudelitatem gravamina
 sua exposuerunt, potentissima Majestas Vestra auxilia sua nobis
 contra eum missura clementer se declaravit atque promisit. Quam
 ob rem agimus potentissimae Majestati Vestre gratias immortales,
 precamur atque obsecramus, ut dignetur potentissima Vestra

¹⁾ Slavata II. 247.

Majestas hosti nostro aperto caesari Ferdinando vehementer in- 1620
hibere, ne ulterius nos offendat. Et contra nos, regnum nostrum
ac provinciae offerimus, cum potentissima Vestra Majestate per-
petuam pacem optimamque correspondentiam habere, et ad reno-
vationem nostrae amicitiae cum nostris legatis singulis annis
pretiosa munera et omnia, quae ad tributum sunt necessaria, ad
potentissimae Majestatis Vestrae beneplacitum et satisfactionem
mittere spondemus, quod potentissima Vestra Majestas ex nostris
legatis, quos brevi sumus ablegaturi, uberius percipiet. Nos,
regnum nostrum Bohemiae ac provinciae in potentissimae Maje-
statis Vestrae perpetua fide ac devotione permanebimus. Datum
in arce nostra regia Pragae 12. Mensis Julii Anno 1620. ¹⁾.

To jest: My Fridrich, z Boží milosti český král, falckrabí
při Rejnu, svatě římské říše kurfiršt, bavorské kníže, margkrabí
moravské, kníže lucemburské a slezské, margkrabí Hořejších
i Dolejších Lužic.

Psaní Fri-
drichovo tu-
reckému cí-
saři.

Velikomocný a nejnepřemoženější ottomanský císaři, pane,
pane sultáne Osmane, příteli a sausede náš milý!

Přijel Vaší velikomocné Milosti pan legat třetího dne měsíce
července léta přítomného 1620. sem do residencí naší pražské
a před nás i před raddy naše dne pátého téhož měsíce předstaupil,
jehož jsme my netoliko rádi viděli, ale také s velkým potěšením
z přívětivého a milostivého psaní Vaše Milosti, jakož i nejvyššího
vezíra Ali baši, k nám a království našeho k pánům i rytířům
prošlého, vyrozuměli, jakým způsobem a kterak nejmocnější Milost
Vaše od auředníkův našich předešlého času na učiněné a odeslané
psaní (v kterém oni s velkým vzdycháním a slzavým kvílením sauze-
ného lidu českého proti hroznému tyranství Ferdinanda stížnost
přednesli) Vaše nejmocnější Milost naproti němu pomoc učiniti
milostivě se zakázala a připověditi ráčila, začož Vaší nejmocnější
Milosti velice děkujeme a prosíme, aby Vaše nejmocnější Milost
zjevnému nepříteli našemu Ferdinandovi císaři mocně zapověditi
ráčila, aby nám dále žádné překážky, aniž jaké škody nečinil;
naproti tomu my, království naše i země k němu připojené s nej-
mocnější Milostí Vaší v pokoj věčný se obětujeme, dobré sroz-
umění zachovati chceme a pro obnovení našeho přátelství skrze
naše posly každoročně drahý dary a všechno, co k tributu neb
k platu zakázanému náleží, odeslati a povinnost naši v skutek
uvéstí chceme, čemuž Vaše velikomocná Milost od našich poslův,

¹⁾ Slavata II. 250.

1620 který v brzkým čase vyslati nepomineme, obšírněji vyrozuměti ráčí. My, království naše české i země k němu přivtělené v věčný víře, v svornosti a v přívětivosti trvati budeme. Dáno na hradě našem královském v Praze dne 12. července, léta 1620.“

Z toho psaní dostatečně poznati se může, kterak Fridrich falckrabí, tehdejší domnělý král český, spolu s stavy téhož království sám z sebe i z království českého s přivtělenými zeměmi tím a takovým způsobem jako Betlem Gabor z svého sedmibradského knížetství císaři tureckému tribut neb daň každoročně dávati se podvolil, což předešle nikdá od žádného knížete, ani od krále českého se nestalo a po ta všechna léta, co jest království české pod slavným králováním králův českých, z slavného domu rakauského poslým, zůstávalo, pod takové jho turecké a tyranské auhlavního nepřítele celého křesťanstva to království české s svými přivtělenými zeměmi uvedeno nebylo, aby tureckému císaři, auhlavnímu celého křesťanstva nepříteli, roční plat dávati museli; an stavové království českého za panování císaře Rudolfa II., také i císaře Matiaše bratra jeho, králův českých, na obecných sněmích 1609. 1609 a 1615. roku na hradě pražském držaných, taková privilegia, svobody a nadání dostali, jakých téměř víceji tehdáž sobě vymysliti neuměli, a která by k zdržování, ano také k rozmnožení jich náboženství pod obojího, také i k zachování jich svobod a k potlačení cizozemcův sloužily, aby toho všeho dosáhnouti a za právo tu ustanovíce, do svrchu psaných sněmův vložiti neměli (sic).

Svoboda Čechův.

Svoboda Moravanův

Moravané ačkoliv obzvláštní obdarování a svobodu v náboženství neměli, však předce nejenom v věření, ale také v provozování svého náboženství svobodu sobě dělali, jakau sami míti chtěli. A za panování císaře Matiaše léta 1608. to za právo ustanovili i do sněmu to vložili, aby jeden každý z obyvatelův markrabství moravského spolu s poddanými svými své náboženství svobodně provozovati mohl, tak jak Pán Bůh komu poznati dá: z té příčiny v některých panských, také i v královských městech v témž markrabství dvanáctero i víceji rozličného náboženství se nacházelo. V politických pak věcech činili a řídili všechno tak svobodně, jako by žádau vyšší vrchnost nad sebou neměli, a hejtman téhož markrabství, jinak zemský hejtman, nejvyšším auředlníkem a správcem v věcech vojenských býval. Také mívali oni Moravané své zvláštní sbírky k zemi patřící, také svou zvláštní kasu neb sklad peněz, své zvláštní vojenský nejvyšší a auředlníky, jimž z zemských zbírek žold vojenský neb služba se platívala, a když na sněmy do Čech neb jinam kam koliv páni stavové

1608

moravští své poselství od země vysílali, s velkou slávou a nákladem 1620
to činili, tak jakž jedná léta 1614. kardinál z Ditrichšteina od 1614
země moravské k dvoru císaře Matiaše když do města Lince
k jistému porovnání byl poslán, každého dne od té země moravské
k svému a svých lidí vyživení dvě stě kop míšenských dostával,
což několik týhodnův pořád trvalo. Když sněmové v tom marg-
krabství moravským držání bývali, stavové vyslyšíce proposici neb
královské přednesení od pánův královských komissarův zřízených,
o odpověď nejdéle ve dvou neb ve třech dnech se snesli, na
papír ji postavili a potom svého margkrabství i své vlastní věci
za několik dnův a jak dluho se jim vidělo, považovali a na čem
koliv tehdy se snesli, to za právo a za ustanovení země do sněmu
vtisknauti dávali. Odpověď pak na královské přednesení teprva
v poslední den sněmu vyhlásiti dávali a tu již více žádné repliky
neb nové opáčení od těch královských komissarův nepřijímali
a přednáseti nedovoľovali, ale sněm zavrauce páni stavové, roz-
jížděli se a cokoliv společně oni zavřeli, to svůj průchod míti muselo.

V Slezsku také předně na svobodné provozování náboženství
pod obojím, zvláště lidí poddacích, vysvětleněji nežli Čechové dostali.
V politických pak věcech od mnoha let pořád vrchní hejtmané
ačkoliv bývali vratislavští biskupové, však stavové slezští od císaře
Rudolfa II. majestat dostali ¹⁾, aby tehdy i budaucně jeden z knížat
světských a slezských (byli tehdy všechna ta knížata učení buď
Kalvinového neb Luterového, všickni horliví těch bludův milovníci
a ochrancové) hejtmanem slezském neb zemským byl a býval
a kdykoliv tomu hejtmanu se vidělo, on sjezdy neb sněmy roz-
pisoval, je držival a na nich jak z strany zbírek neb daně v zemi,
tak také v politických věcech dle své a stavův libosti a vůle věci
snešené zavíral a je vyhlašoval.

Svoboda
Slezákův.

V Lužicích žádný téměř obyvatel katolický pod jedinou spů-
sobou Tělo a Krev Páně přijímající tehdy se nenacházel; neboť
věřili oni téměř všickni a své náboženství dle učení buď Luterového
neb Kalvinového, aneb jak se komu vidělo a líbilo, provozovali.
V politických neb v světských věcech sjezdy neb sněmy také dle
vůle své rozpisovali a drživali. Slovem, jak stavové království
českého, tak přivtělených zemí neměli příčinu větších svobod
náboženství, tak politických věcí se tejkajících žádati a sobě vinšo-
vati, nežli jakých pod šťastným panováním J. Mti Cských a Kských

Svoboda v
Lužicích.

¹⁾ Viz pojednání Dra. Jar. Golla „O slezském majestátu Rudolfa II.“
v Č. Č. M. 1874. str. 3.

1620 z slavného domu rakauského pošlých aučastní jsau byli, avšak ani na nich uvyknauti nechtěli, skrze což potom zpronevěření a pozdvížení proti jich nejmilostivějším vrchnostem z pauhé, tak mluvíce, bujnosti povstalo, když oni stavové pod obojí raději pod jho turecké se dali, nežli aby pod spravedlivau a milostivau dotčenau katolickau, z tak slavného domu a rodu pocházející vrchností věrné a pokojně trvati měli; a tak Čechové pod obojí Tělo a Krev Páné přijímající spolu sjednocenými zeměmi skrze jich hanebné a celému světu vědomé zpronevěření k tak škodlivým válkám a k dokonalé zkáze svého království a k němu přivtělených zemí příčinu samochtě dali. Ale zanechaje dalšího rozšiřování těch a tak neslušných ano i mně, jakožto jednomu synu mé milé vlasti, přílišné bolestných věcí, k dalšímu spisování ostatních příběhův zase přistupuji ¹⁾.

Maximilián
do Lince přijel.

Maximilián, kníže bavorské, dne 4. měsíce srpna k městu Linci s vojskem se přiblížil, větší díl jizdných neb rejtharstva do předměstí i do města, pěchoty pak šest regimentův okolo předměstí rozložil a sám v zemském. jinak v arciknížectím, domě obydlí sobě vyvolil, o čemž stavové čeští zvěděvše, velmi z toho zarmauceni byli, patrně poznávající, že to bavorské vojsko císaři k pomoci proti nim do Čech táhne, a z té příčiny teprva se oni Čechové počali náležitě siliti a od svých sjednocených pomoc žádati; jakož také hrabě Mansfeld, který Hořejším Rakušanům pomoc učiniti měl, vezma tehdaž dva tisíce českého vojska, s ním přímo k Linci po Zlatý cestě táhl, na ní se trojího šance zmocnil a při jednom nejsilnějším půl druhého sta mužův ztratil.

Maximilián
do Čech táhl.

Dne 23. téhož srpna měsíce on kníže bavorské Maximilián s celau svau vojenskau mocí od Lince k českému království se hnul, svůj aumysl chtěje dle poručení císařského stavům českým oznámiti a potom dle potřeby svau povinnost také činiti, k němuž stavové čeští pohnutelné psaní z Prahy poslali, jej žádající, aby nic nepřátelského proti království českému před sebe nebral; on ale opovrhna takovým jich napomínáním i žádostí, s čtrnácti tisíci pěšího i s třidceti šesti praporci jizdného vojska, také s 14 velkými děly neb vojanskau velkau střelbau do Čech pospíchal a zvědév o tom, že hrabě Mansfeld i hrabě z Turnu všechny průchody na Zlatý cestě, kterau on Maximilián do Čech jíti mínil, přejali i také

¹⁾ Zde nemluví Beckovský o sobě, jakž by se zdáti mohlo, nýbrž pojar celý předcházející odstavec z Pamětí Slavatových (II. 252.) do vypravování svého, skončil i také jeho vlastními slovy, poněvadž nepochybně v té věci s ním jednoho smýšlení byl.

svým českým vojskem osadili, k Světlý, jinak Zwettl, městu rakau- 1620
skému blíž hranic českých ležícímu, se hnul, aby se u téhož města
s lidem a vojskem císařským, jehož vůdce byl hrabě Bukvoj, spojití
mohl. Spíše nežli co nepřátelského on Maximilián, bavorské kníže,
proti Čechům před sebe vzal, jak Fridrichovi falckraběti, tak také
stavům českým do Prahy psaní poslal, jim vědět dáraje, proč do
Čech přijíždí, totiž aby Ferdinandovi císaři, řádně korunovanému
králi českému, k zdržení té české koruny dopomáhal, připovídaje
jim, jestli Ferdinanda za svého krále a pána uznají, že všechnu
milost při něm zejskají; jestli pak při svém neslušném předsevzetí
a při Fridrichovi falckraběti trvati budou, z toho že nic jiného,
toliko celého království českého patrná zkáza a všech obyvatelův
největší záhuba následovati bude. Stavové čeští takové psaní od
téhož Maximiliána do Prahy k nim poslané přečtauce, hned z Prahy
dne 30. srpna písebnau odpověď dali i také císařský list odevřený,
od téhož Maximiliána jim poslaný, zpátkem jemu odeslali, odvolá-
vajíce se na vůbec vydanau apologii neb na osvědčení a přitom
dokládajíce, že oni stavové čeští svou spravedlnost mocně dobývají,
svy svobody a nadání hájiti a od Pána Boha šťastné těch věcí
skončení očekávají musejí, té naděje všickni jsauce, že on Maxi-
milián, kníže bavorské, jakožto jich vždycky věrný a jim milý
saused, nic nepřátelského proti nim, království českému a proti
sjednoceným zemím začínati nebude. Podobné psaní kurfiršt saský
k Fridrichovi falckraběti i k stavům českým poslal a od nich
takovou, jako kníže bavorské, odpověď dostal.

Příčina jeho
do Čech ta-
žení.

Fridrichovi
i stavům če-
ským psal.

Čechové od-
pověď dali.

Hrabě Bukvoj dne třetího září měsíce s svým císařským
vojskem z ležení svého hnul se k rakauskému městečku a k hradu
Gffel ¹⁾ nazvanému, o čemž zvěděvše Čechové, jináče se nedomní-
vali, nežli že on s Maximiliánem, knížetem bavorským, k českým
hranicům táhne; ale jinačejší zprávu poslézeji dostali, když zvěděli,
že bavorské kníže od Světlý a Bukvoj od Gffelu k městu i k zámku
Horn ²⁾ řečenému dne 5. téhož měsíce se přiblížili, kteréžto město
i zámek poněvadž Čechové žádným vojskem neosadili, úřad kon-
šelský ven z města k těm dvěma pánům, k hraběti Bukvojovi
a k Maximiliánovi bavorskému knížeti vyšel, jim klíče městské
odevzdal a s všemi měšťany jim se vzdal. Nedlauho na to císařské
a bavorské vojsko na tom místě leželo, ale pospíšíce k městu

České, císař-
ské i bavor-
ské vojsko u
Recu se po-
ložilo.

¹⁾ Správně: Gföhl, severozápadně od Kremže.

²⁾ Česky: Rohy.

1620 Recu, na rovinách blíž toho města se položilo, což také české vojsko učinilo, chtěje bitvu s těmi nepřáteli svěsti.

Českého voj-
ska auřed-
níci.

V českém vojsku nacházeli se tehďáž tito páni a vojenští auředníci: Kristian kníže z Anhaltu, nejvyšší auředník a správce nad celým vojskem českým, kníže saské z Waimaru, nejvyšší nad jedním regementem pěchoty, dva knížata z Sas-Lauenburgu, oba bratři a auředníci každý nad jednau kumpanií jizdných, Jan Jiří markrabí z Anspachu, auředník nad jednau kumpanií jizdných, Kristian mladší kníže z Anhaltu, nejvyšší nad jedním regementem pěchoty, hrabě z Hohenlohu, generál a nejvyšší leutnant neb zástupník nad českým vojskem, hrabě starší z Turnu, generál nad moravským a uherským vojskem, hrabě mladší z Turnu, syn staršího z Turnu, hrabě Mannsfeld, polní maršálek, hrabě Štyrumb, starší polního maršálka Mannsfelda zástupník nad jizdnými, hrabě z Lípy, auředník nad jednau kumpanií jizdných, hrabě z Lewensteina, polního maršálka nejvyšší zástupník nad jedním regementem pěchoty, hrabě z Hardeka starší, hrabě z Hardeka mladší, hrabě z Ortenburgu, hejtman nad jednau kumpanií pěchoty, dva hrabata Šlikové, dva hrabata Salmové, jedno hrabě od Rejna, jedno hrabě z škotský země, hrabě mladší Štyrumb a jiní mnozí. — O tom dvojím vojsku když do Vídně pověst přišla, hnedky dne devátého téhož září měsíce lid z kazatelnic od kazatelův napomínán byl, aby se všickni vídeňští obyvatelé postili, modlili, almužnu chudým udělovali a Pána Boha za šťastné vítězství nad zpronevěřilými snažně žádali.

Modlení v
Vidni.

České vojsko
u Vodňan i
u Březnice
se položilo.

České vojsko zdaje se býti tehďáž nedostatečné s nepřítelem se bití, zpátkem do Čech se hnulo a u Veselí Červeného (sic)¹⁾ v kraji Bechyňském se položilo. Don Baltazar s svým španihelským a vlaským vojskem u Třeboně tehďáž ležel a s českým vojskem časté sice, ač malé potýkání mival. Posledně vojsko české z dotknutého místa se hnulo a k Březnici přijdauce, tam své ležení zarazilo a zdalíž by nepřítel k Praze jíti chtěl, pilně pozorovalo; nepřítel pak, totiž císařské a bavorské vojsko, do Čech také pomalu se tlačilo a města i hrady k poslušnosti J. M. Cské a Kské přivádělo, o čemž dole víceji.

Nepřítel do
Čech se tlačil.

Světlo nad
Bílou Horou
se ukázalo.

Dne 12. září měsíce v sobotu před nedělí čtrnáctau po sv. Duchu nové a divné vidění v kostele sv. Víta na hradě pražském opět viděno bylo, což se takto stalo: Okolo hodiny deváté v noci,

¹⁾ Zde stojí: u Veselí a v marginalní notě: u Vodňan. Druhé udání jest správnější.

když obloha nebeská velmi jasně a mile svými hvězdičkami lid- 1620
 skau mysl obveselovala, velké a jasné světlo na způsob jasnýho
 oblaku od západu slunce vyvstávalo, nad Bílou Horou blíž Prahy
 celau téměř hodinu stálo a jako na nějaké jasné hvězdičky se
 rozdělovalo a třpytilo; odtud se nenadále hnalo a k Praze se
 blížilo, krásný papršíčky z sebe vydávaje, a když nad kostel sv. ^{Světlo v ko-}
 Víta přišlo, nad ním se jednau zatočilo a ihned se ztratilo, v tom ^{stole sv. Ví-}
 ale okamžení nenadále velké světlo v zavřeným kostele sv. Víta ^{ta se ukáza-}
 vidíno bylo a v něm celau hodinu, od hodiny desáté až do ho- ^{lo.}
 diny jedenácté před půl nocí ono trvalo. To oboje světlo nejenom ^{Očité svěd-}
 v Městech pražských na věžích ponocní a hlásní, ale také mnozí ^{kové.}
 u brány Strahovské i na vrchu sv. Vavřince, jinak na Petříně,
 nad Prahou strážní i mnozí vojenští auředníci, toho času zdi
 městské a stráže obcházejíce, očité viděli, mezi nimiž nacházel se
 také tehdaž Václav Konarovský z Libanic, starožitnýho rodu ry-
 tířskýho pán český, u brány Strahovské nad stráží nejpřednější
 auředník, náboženství tehdaž sice husitského, ale potom katolík
 horlivý, který o tom obojím světle častěji povídal a svým do-
 brým jmenem, hotov jsa také to přísahau stvrditi, ujišťoval. Mimo
 těch strážných také jiní mnozí hodnověrní muži to světlo viděli,
 také i sedláckové z vesnic blíž Bílé Hory ležících na ně se dí-
 vali i jemu se divili a domnívajíce se oni, že nepřítel na tý Bílý
 Hoře již ležení své toho času nočního tajně klade a své stány
 staví, svůj všecken dobytek i co oni lepšího v svých sedlských
 chalaupkách měli, do bližších lesův hnali a ukrýti mýnili; když ale
 viděli, že ta světla dohromady se vztahují, nahoru do povětří po-
 vstávají a k Praze od nich se vzdalují, hned poznali, že ta světla
 od Boha jsou zřízena; protože také všeckna bázeň je opustila a
 oni na ráno do Prahy přijedouce, všeckno to, co té minulé noci
 nad Bílou Horou viděli, věrně a pravdivě vůbec Pražanům ozna-
 movali. V tu noc ačkoliv kostel sv. Víta všecken vnitř osvěcen
 byl, žádný však zpěv v něm slyšán nebyl, až teprva v následující
 noc okolo půl dvanácté hodiny, když opět kostel ten velmi se
 vnitř osvětil, také zpěv sv. Augustina a sv. Ambrože Te Deum
 laudamus, Tě Boha chválíme atd. slyšán byl, také na varhany tak
 hrmotně tehdaž se hrálo, až po všechných okolních hradu praž-
 ského místech ten zvuk varhanův i hlas zpěvákův (ti zpěváci jistě
 žádní jiní nebyli, nežli ti svatí, jichž těla v tom svatým kostele
 odpočívají) všudy se rozlíhal, po čtvrt pak hodině všechno se
 v tom kostele utišilo. Po malém čase na jevo vyšlo, že toho dne
 Maximilián, kníže bavorské, katolík horlivý a Ferdinandovi císaři

Světlo v ko-
 stole sv. Ví-
 ta se ukáza-
 lo.

Očité svěd-
 kové.

Světlo i zpěv
 v kostele sv.
 Víta.

1620 tehďáž věrný, s hrabětem Bukvojem, vojska císařského vůdcem i s jinými předními, jak s císařskými, tak také s svými vojenskými auředníky radu držel, kterak by měl a mohl Fridricha falckraběte, nepořádného krále českého, z království českého vyhnati, celé království to i přivtělený země k poznání samospasitedlné víry katolické přivéstí a je od kacířského bludu očistiti. — Podobná světla i zpěvy v tom svatém kostele přes celý tejdén, někdy před dvanáctau, někdy po dvanáctý hodině půlnoční od mnohých jak kalvinských, husitských, katolických, tak také i od jiných vidína i zpěvy slyšány byly.

Světla i zpěv
v kostele sv.
Víta.

Dne 15. září Fridrich falckrabí okolo Měst pražských mnoho kusův velké střelby, železných, mosazných, k zdím městským vytáhnauti dal, nepřátel se obávaje, kteří se k Praze blížili.

Světlo i zpěv
v kostele sv.
Víta.

Opět v noci před 18. dnem září měsíce okolo půlnoci, když se zase v kostele sv. Víta jasné světlo ukázalo, také zpěvy kněžský i zvuk varhanův slyšán byl, Fridrich falckrabí to světlo když také spatřil, hned poručil, aby strážní do kostela rychle vešli, co v něm se děje, zhlédli a jemu oznámili; ale jak jenom strážní dveře kostelní odevřeli, všechno světlo ihned se ztratilo i také zpěv se utišil. Když pak zase v třetí noc, která neděli patnáctau po sv. Duchu předcházela, takové světlo v tom kostele spatřil a zpěv kněžský, také i varhanův zvuk po celém zámku se rozlívající uslyšel, z paláce svého s dvěma komorníky i s několika věrnějšími služebníky do toho kostela sv. Víta pospíchal, chtěje sám očitě viděti a zvěděti, co v něm se děje; ale když do modlitebnice královské, blíž hrobu sv. Jana Nepomuckého vystavené, kde ona se dosavad spatřuje, vstoupil, všechno světlo se ztratilo i všecken zpěv se utišil; to však on i jiní jeho nohsledové tehďáž znamenali, jako by lidé bosýma nohama po kostele chodili a do kaple sv. Václava vcházeli, vespolek jako něco šeptavě mluvíce.

Fridrich v
kostele sv.
Víta přestraš-
en.

Velký tře-
skot v koste-
le sv. Víta.

Na to nenadále po celém kostele takový třeskot a hřmot se stal, jako by všickni kostelní pilíře, ano i celý ten kostel jednímkrátem padnauti měl, čímž Fridrich i služebníci jeho přestrašeni, z té královské modlitebnice, obávaje se nešťastného v tom místě zařízení, do svého paláce pospíchal, za nimž velký vítr, který se nenadále ztrhl, tak prudce vál, až všechna služebníkům světla v jednom okamžení zhasil. I nevěda on Fridrich ve tmách bez aurazu dále jíti, všecken jako polauinrtvý tak dlaugo na tom místě, kde světla od větru zhasena byla, státi zůstal, dokad služebníci jiné světlo nepřinesli. Toho hned času on Fridrich svým přítomným služebníkům přísně zapověděl, aby žádnýmu toho, co se

s ním a s nimi stalo, nevyjevovali, kteraužto přísnuu záповěď oni také až do rána pilně zachovali a žádnýmu nic o tom nepravili, však jeden z nich hned ráno to vyjevil, jak obyčejně říkáme brannýmu a branej pověděl každýmu. Také to všechno nebylo tajno strážnému tomu, který na královském palace kupecký krámy každau noc opatroval a ráno všechno to, co v noci viděl i slyšel, lidem vůbec vyjevoval; a tak ještě toho dne to všechno, co se s Fridrichem v tom kostele sv. Víta stalo, po všech třech Městech pražských vůbec se rozprávělo. Poručeno také bylo hned na usvítě Fridrichovským vojákům i jiným kalvinům, aby v tom kostele po všech kautích papežence (tak oni kacířové tehdaž katolíky postupně jmenovali i dosavad nás tak jmenují), pilně hledali, ač se to bezpotřebně dálo, poněvadž se v něm žádný katolík neukryl, ani do něho vjíti nemohl, ani nesměl a protož také žádný v něm nalezen býti nemohl.

Ačkoliv on Fridrich falckrabí všechny ty divy, kteří se v kostele sv. Víta, na Bílý Hoře blíž Prahy i na obloze nebeský spatřovaly (o nichž vejš na rozličných místech již dosti obšírně jednáno jest) katolickým kauzlům na oko přičítati směl, v svém nicméně srdci kalvinském jináče o tom všem smejšlel a zlau změnu panování svého i nešťastné předsevzatých věcí skončení ne bez příčiny z toho saudil, zvlášt když jistau zprávu dostal, že císařské i bavorské vojsko již dosti hluboko do Čech přišlo, mnohých měst i hradův se zmocnilo a k městům pražským co nejspíše přiblížiti se chce. — Nad tím tak nešťastným poselstvím počal on velmi teskliti a s raddami svými o to hned pilně se radil, co by před sebe vzíti měl, kdyby císařské a bavorské s českým vojskem bitvu svedlo a zvítězilo. Byv pak on Fridrich v své mysli velmi tesklivý, těm raddám i jiným svým věrnějším pánům častěji k patrnému dovtipení dával, že se s ním krátkým čase velké neštěstí potká; protož také jako by již předzvěděno měl, bez dalšího odkladu syna svého staršího z Prahy do brandeburského hlavního města Berlína k svému švagru brandeburskému kurfirštu poslal, vyprovázeje ho až do Brandejsa, tři míle od Prahy města vzdáleného. — Do Prahy z Brandejsa když se on navrátil a svau manželku i své dítky českým stavům k opatrování poručil, hned z Prahy dne 28. téhož září měsíce k svému vojsku českému, které tehdaž ještě u Březnice své ležení mělo, odjel, aby svau přítomností bojovníky potěšil a k hrdinskému s nepřitelem potýkání jim zmužilosti přidal. Psal on také tehdaž od Březnice do Prahy, aby se mosty u Zbraslavě míli od Prahy

Fridrich svého králování změnu poznával.

Velmi tesklil a raddu bral.

Syna do Berlína poslal.

Z Prahy k Březnici odjel.

1620 přes řeku Vltavu dělaly, přes který by uherské vojsko k Plzni
 Mosty u Zbraslavi aby se dělaly. tím spíše přejíti mohlo, poněvadž se jistilo, že císařští a Bavorští spíše město Plzeň nežli Prahu oblehnouti mínějí.

Vodňany Bavor do- stal. Spíše nežli on Fridrich falckrabí do českého ležení k Březnici přijel, Maximilián, kníže bavorské, město Vodňany obléhl, a že na něho obležení z města hustě stříleli a mužně se bránili, poručil do města ohnivě železná kaule házeti, město zapáliti a je mocně dobývati, jehož se také posledně zmocnil. Hrabě Bukvoj také tehdy Prachatice obléhl, a poněvadž obležení také mužně se bránili, mocně on to město dobývati musel. Tři dni téhož města obyvatelé s svými stavovskými vojáky když se již bránili a poznávajíce, že odolati nebudou moci, svolili vespolek se poddati, se zdí městských i s valův ustaupili a císařským klíče odbran městských nesli. Brána když odevřena byla, císařští vojáci prchlivě do brány skočili, nejprv purkmistra klíče nesaucího, potom všechny napořád, staré i mladé, mordovali, tak že v třech hodinách tolik měšťanův bylo pobito, že sotva deset, kteří buď utekli aneb se ukryli, při živobytí zůstalo. Strašlivé to divadlo bylo, když mrtvá těla po všech ulicích a domích rozmetána a divně zohavena i k hanbě obnažena byla a nebyl kdo by je pochoval za několik dnův. Až dvě pobožné matrony, Kristina a Benigna, sestry vlastní Alexandra Rumpála, raddního pražského měšťana, své ruce přiložily a své muže i Maximiliána Rumpála, bratra svého, osobu v tom městě Prachaticích raddní, do hrobu vlastníma rukama vykopaného vložily a pohřbily, tím příkladem i slovy svými oné také jiné k tomu milosrdnému skutku pohnuly. Toto město, když v něm zase ti z děr vylézající pozůstali, také někteří odjinud se scházející v něm bydleti počali, knížeti z Ekenberku ¹⁾ s přínáležejícími městečky Bavorovem a s Strunkovicemi, také s všemi vesnicemi do rukau se dostalo.

Noví obyvatelé viru katolickau přijali. Když obyvatelé českého i jiných k němu přivtělených, také domu rakauského dědičných zemí napomínání i také k tomu přidržování byli, aby odřeknouce se škodlivých bludův k víře katolické přistaupili, také léta 1625. páni císařští nad náboženstvím komissari obyvatelům těmto prachatickým slibovali, přijmau-li viru katolickau, že jim J. M. Cská všechny svobody, privilegia, také městečka i vesnice jim odňaté navrátiti ráčí; když to oni

¹⁾ Správně: Hanuš Oldřichovi z Eggenberku. On byl všemohoucí rádce císaře Ferdinanda II.

učiniti nechtěli, zapověděna jim byla řemesla, handle i všechny 1620 živnosti, a byvše do vězení dáni, víru katolickau přinuceně přijali.

Dne 29. září měsíce oboje, císařské i bavorské, vojsko k městu Písku přitáhlo a kníže bavorské k obleženým do města svého trubače poslal, jich napomínaje, aby císaři a králi svému věrni byli, město mu postaupili a do něho pro svou obranu lid císařský vzali; což když učiniti nechtěli, hned následujícího dne z sedmi velkých děl k městu střeliti rozkázal. Obležení vidíce, že jich městské zdi velmi se tau mocnau střelbau rozvalují a že také oni tak velký síle a moci nepřátelské k odolání jsou nestateční, ještě toho dne 30. září v druhou hodinu s poledne k bavorskému knížeti poslali a jeho žádali, aby jim dovolil s ním o příměří rokovati, což také od něho jim dovoleno bylo. V tom nenadále z druhé strany císařští vojáci bez všeho poručení hraběte Bukvoje a přednějších auředníkův svých k městským zdím haufně běželi, na ně nenadále vlezli, města se zmocnili a v něm všechno co živo bylo mordovali, ačkoliv kníže bavorské i Bukvoj do města přijedouce jim to činiti všemožně zbraňovali; neboť Bukvoj s obnaženým kordem po městě tehďáž jezdil a svým vojákům císařským lid mordovati a domy drancovati zbraňoval, však zbrániti nemohl. A tak ti tak slavní vojenští vůdcové s auředníky svými roznícenau svých vojákův zlost a prchlivost ukrotiti a je od vylévání krve nevinné odvrátiti nemohli. V tom městě mimo obyvatelův starých, také mladých mužského i ženského pohlaví, pět set českých vojákův pěších i čtyřceti jizdných tehďáž zmordováno bylo. Někteří urození páni, kteří se do toho města schránili, také i přednější měšťané od těch císařských rozhněvaných vojáků zvěšení byli. Oboje to vojsko od města Písku k Plzni se hnulo a všech míst, kudy šlo, lehce se zmocnilo. Po levé pak straně Don Baltazar Marradas s svým vlaským a španihelským vojskem císařským podobně v Čechách hospodařil.

Písek město vzdáti se nechtělo.

Město Písek podruhé obleženo,

dobyto bylo.

Písečtí zmordováni i zvěšení.

K městu Sušici maje on přitáhnauti, své špízny vozy^{*)} tak spořádal, jako by ony byly ty, na nichž se střelba vozí a všudy rozhlášovati poručil, že za ním oboje císařská i bavorská armáda táhne, o čemž zvěděvše Sušičtí, jemu se ihned vzdali; k zámku Ryzmburku¹⁾ času nočního on Baltazar přijda, všem jizdným poručil s koní slézti a rozpálený luntý do rukau vzíti a k zámku se blížiti; to vidíce Hollendři, kteří v tom zámku stráž drželi a lek-

Sušice se vzdala.

Hrad Ryzmburg Hollendři vzdali.

¹⁾ Správně: Ryzmberku, nedaleko Kdýně v Plzeňsku, kdežto hrad Ryzmburk jest v Královéhradecku.

1620 nauce se, jináč se nedomnívali, nežli že tu několik tisíc lidu pěšňho se nachází, také on silně bubnovati i pískati rozkázal, a přijda k bráně toho hradu, obležených se ptal, chtějí-li se vzdáti, aneb tak jako Prachatičtí i Písečtí zahynauti? I uslyšice to Hollendrové, bránu odevřeli a do zámku ho pustili, který přijda do zámku jich praporec jim vzal a je z zámku svobodně propustil.

Klatovy,
Domažlice,
atd se vzdá-
ly.

Vlaši a Špa-
nihelové v
Čechách
škodu činili

Sedláci zle
svým pánům
činili.

Čechové u
Rakovníka
se položili.

Od hradu Ryzmburgu hnul se on Don Baltazar k městu Klatovu, k Domažlicům a k jiným a je vzdáním dostav, k Plzni za knížetem bavorským a Bukvojem se blížil, jehož vojsko všudy po cestách velký škody činilo, lid mordovalo, domy, také kostely laupilo i vzácnějších pánův hroby odvíralo, jakož se stalo i na Ronsbergu ¹⁾, kde nejenom ti Vlaši i Španihelové z kostela kalichy a jiná kostelní zboží vynesli, ale také Jana Jiřího z Švambergu hrob odevřeli, kořisti a poklady při mrtvých tělech hledající; nad jeho hrobem erb jeho drahými perlami okrášlený také tehďáž oni odnesli. — Zatím císařské a bavorské vojsko zasáhnauce dle Plzeňského kraje, přímo k Žatci táhlo a zmocnivše se města Žatče i jiných měst a hradův, k Plzni se obrátilo. Tehďáž v tom Žateckým kraji mnoho sedlákův se srotilo a ti své pány mordovali, jich tvrze i zámky laupili ²⁾).

Vojsko české dověděvši se, že vojsko nepřátelské k Plzni se blíží, od Březnice se hnulo a přijeda ono blíž města Rakovníka, své vojenský stány postavilo, některý čas tiše a pokojně ležeti zůstalo, co daleji nepřátelé vezmau před sebe, jistau zprávu očekávají.

Tampir za-
hnul.

Dne 9. října měsíce hrabě Tampir, maje při sobě dle císařského vojska, na 40 šifích po Dunaji i po zemi s několika tisíci k městu Prešpurku, chtěje se toho města i zámku zmocniti, nenadále přitáhl, na něhož Uhři tak zhusta stříleli, až jej také zastřelili. Tělo jeho ačkoliv jeho vojáci odnésti se snažili, však pro sílu Uhrův to způsobiti nemohli; a Uhři vzavše to tělo, je do zámku vnesli, které potom na přímluvu některých vzácných pánův i také proti složení jisté summy peněz je vydali, které do Vídně vezeno a tam pohřbeno bylo. Na místo téhož hraběte Tampira hrabě Brainer ³⁾ od císaře dosazen byl.

¹⁾ Správně: Ronšperk, hrad nedaleko Týna Horšova v Plzeňsku.

²⁾ Lid selský několikráte se vzbouřil, poněvadž s povstáním samým v ničem nesouhlasil a jenom proti zhovadilému týráni cizích vojsk se opíral, ať již ona stála v službách císařských nebo stavovských. Skála IV. 187. a Gindely III. 243.

³⁾ Správně: Breuner.

Dne 20. října měsíce poslal sice Fridrich falckrabí Maximiliánovi, bavorskému knížeti, do jeho ležení Baltazara Jakuba z Šlomerdorffu ¹⁾, nejvyššího zástupníka svého, a žádal Maximiliána, kníže bavorské, aby spolu osobně rozmlauviti mohli, kterak by království české od dalšího nepřátelského vpádu při pokoji zachováno býti a již v Čechách blíž Staré Plzně ležící vojsko císařské zpátkem z Čech odtáhnouti a vyjítí mohlo. Kníže ale bavorské jemu dal pověditi, že sice vždyckny dle upřímnosti své žádostiv byl s ním (s Fridrichem) se shledati a co jeden druhému psával, to všechno důkladněji v přítomnosti považovati, nyní ale že již více to učiniti nemůže, poněvadž J. M. Cská do žádného porovnání s Fridrichem falckrabětem vkročiti nechce, dokad on Fridrich království české a přivtělený země J. M. Cské, jakožto řádně korunovanému králi českému, nepostaupí; což když se stane, že potom přátelské rozmlauvání a o dalších věcech jednání také se bude moci státi.

1620

Fridrich k
bavorskému
knížeti po-
sílal.Kníže ba-
vorské s
Fridrichem
nechtěl roz-
mlauvati.

Opět dne 21. října měsíce v kostele sv. Víta na hradě pražském v noci nové světlo vidáno bylo, které ten celý kostel osvítilo. Slýšán byl taky zpěv, jako by katolické duchovenstvo obyčejem svým v tom kostele s procesí, jaká se od téhož kostela kanovníkův a jiných duchovních služebníkův v tom kostele v postě zachovává, chodili. Kašpar Arsenius, tehdejší děkan toho kostela, a s ním jiní horliví katolíci jináče se nedomnívali, nežli že se ta procesí od svaté Voršily a její věrných tovaryšek, mučednic Božích, konala, poněvadž se ta procesí v tom kostele v noci den vejroční sv. Voršily předcházející dala, ano také poněvadž těch svatých panen a mučednic Božích svaté ostatky, také i oltář svatých patronův českých Crhy a Strachoty, na kterém ty svaté ostatky stály, rota kalvinská minulého roku hanebně porušila, pošlapala i mnohé spálila. — Jiní pak věrní katolíkové po šťastném na Bílý Hoře vítězství (měli oni dobru o tom zprávu, co se té noci, v kterau se světlo v kostele sv. Víta ukázalo, zpěv slýšán byl i procesí se konala, při Fridrichovým a při Maximiliánovým vojsku dalo) jednomyslně jistili, že ten zpěv a to procesí v tom kostele sv. Víta od svatých patronův českých i také od jiných v tom svatém kostele odpočívajících vraucích křesťanův Božích za ochranu Maximiliána, bavorského knížete, k Pánu Bohu se konaly, na něhož té již jmenované noci jistě patrné a velké neštěstí mělo nenadále přikvapiti, což se z následujícího příběhu, také z hodnověrného svědectví očitých svědkův poznává. Jest pak příběh tento:

Světlo i zpěv
v kostele sv.
Víta

¹⁾ Správně: Šlammersdorffu.

1620

Fridrich do
ležení ba-
vorského
vpadnauti
chtěl.

Fridrich falckrabí v tu nyní jmenovanou noc okolo hodiny sedmé s jízdnými svými, přijev k nim také 1300 pěších (obojích bylo deset tisíc) z ležení svého, maje při sobě kníže mladší z Anhaltu, hrabě z Hohenlochu i jiný hrdinský auředníky, tím aumyslem se hnul, aby do ležení bavorského blíž Tauškova, při řece Mži neb Stříbrce ležícího, ještě v tu noc aneb co nejraněji vpadnauti mohl nenadále. Ten aumysl svůj, maje on při sobě deset tisíc nejčerstvějšího vojska, jistě byl by k šťastnému konci přivedl, kdyby dobrotivý Bůh Maximiliána, kníže bavorské, na přímlovu od svatých patronův českých v kostele sv. Víta té noci za něho konanau. nebyl chránil a před sebe vzatý Fridrichovův aumysl nebyl změnil tehďáz, když Uhři, kteří toho vojska Fridrichového té noci předchůdcové byli, majíce také oni při sobě všechněch cest dobře povědomý posly, několikráte v tmavých lesích tu noc zblaudili a všechno to za sebou jdaucí vojsko české pokaždý zastavili a pozdrželi. Poznávajíce Fridrich i jeho rádcové vojenští, že pro tak časté blaudění té noci k bavorskému ležení přijíti jim není již možné, Fridrich i všickni vybraní vojáci jeho zpátkem se obrátil a k svému ležení pospíchal. Tehďáz na Uhry takový strach v lesích z temnosti noční nenadále přišel, že oni z lesa vyjedauce, sami mezi sebou byli by bitvu svedli, jak Kristian mladší kníže z Anhaltu, očitý svědek, to jistil. Podle jednosvorného rozumných mužův zdání bylo mluveno i jištěno, že v tu noc všechno bavorské vojsko, poněvadž mu hrabě Bukvoj s císařským lidem tak rychle k pomoci přispěti nemohl, k nenadálý zkáze jistě bylo by přišlo, kdyby Fridrichovo české vojsko té noci, jak ono mnilo, bylo mohlo k němu přijíti a na ně nenadále udeřiti; ale Pán Bůh Maximiliána, horlivého katolíka, nechtěl skrze Fridricha zatvrzelého kalvína zahanbiti a jeho v ruce nepřátel dáti.

Císařské i
bavorské
vojsko k Ra-
kovníku při-
šlo.

Dne 25. také 26. října měsíce oboje vojska: císařské i bavorské, od Tauškova k městu Rakovníku (to město vojsko české v své moci tehďáz mělo) pospíchali a strhnauce se blíž Rakovníka, o jeden vrch s českým vojskem se potýkali, i také jej bavorské vojsko dostalo a na něj dvě děla postavilo.

Čechové
ustupovali.

Dne 30. října Maximilián v jednom lese blíž města Rakovníka svým bavorským vojskem na vojsko české udeřil a je ustupovati přinutil, v kterémžto potýkání bavorští jeden praporec českým jízdným, zlatem draze okrášlený, dostali, který Kristianovi knížeti z Anhaltu přináležel; neboť nejvyšší Grac praporečníka, který ten praporec nesl, i jeho koně pod ním jednau ranau tak mírně a podivně zastřelil, že praporečník i jeho kůň na jednom místě

Čechové po-
razení.

oba mrtvi padli. Theodor z Donína, nejvyšší leutnant neb zástup- 1620
ník hollenských (sic) jízdných ¹⁾, Čechům k pomoci přichozích,
do krku i do hnatu tehdáž byl střelen a druhého dne umřel.
Podobně mnoho jiných vojákův českých od střelby i od kaulí
ohnivých padlo, a kdyby hrabě Bukvoj s vojskem císařským tehdáž
byl přítomen, který po tý rvačce ve dvauch hodinách teprva při-
táhl, jistě celé vojsko české velkau ztrátu bylo by trpěti muselo;
a shromáždívši se ono do jednoho příhodného a dobře zabezpeče-
ného místa, z něho vyjítí nechtělo, nýbrž z velkých děl na nepřátele
hustě střlelo. Maximilián kníže a hrabě Bukvoj poznávajíce, že
české vojsko z ležení svého dobře ohrazeného na bojiště vyjítí
nemíní, na tom se jednosvorně snesli, aby s vojskem svým ustu-
povali a vojsko české za sebou vyvábili. Spíše ale nežli se to
stalo, z ležení svého české vojsko v sobotu po slavnosti Všech
Svatých dne 3. listopadu hejbatí se počalo a následujícího dne
město Rakovník opustivše, přímo k Praze pospíchalo, tím aumyslem,
kdyby císařské a bavorské vojsko za nimi se hnulo, aby se všickni
na Blý Hoře blíž Prahy do šiku vojenského svým nepřátelům před
oči postavili a s nimi se potýkali; kdyby pak se jim (vojsku
českému) nešťastně dařiti mělo a před nepřitelem ustupovati při-
nuceni byli, aby se do Prahy všickni strhli a před nepřátelskau
mocí ji mužně hájili. Za tím českým k Praze utíkajícím vojskem
aby kníže Maximilián tím snázeji pospíchatí a je stíhati mohl,
svý špízny vozy, také jiné vojenské potřeby těžké u Strašecího,
čtyry míle od Prahy zanechal a k Aunošti, dvě míle od Prahy,
kde vojsko české odpočívalo, pospíchal. Že ale hrabě Bukvoj
s vojskem císařským za knížetem Maximiliánem pospíšiti prodlíval,
Maximilián byv s vojskem svým na české vojsko udeřiti nedosta-
tečný, na ně u městýse Aunošti udeřiti nesměl, ačkoliv, když se
ono od Aunošti k Praze hnulo, on za ním v takovém šiku a pořádku,
jako by se každé chvíle s ním potýkati chtěl, pospíchal a dověděl
se, že již vojsko české na Blý Hoře k potýkání a k bitvě se hotoví,
hned rychlýho jezdce k Bukvojovi poslal, napomínaje ho i žádaje,
aby také on s císařským vojskem k Praze pospíchatí a na ne-
přátele udeřiti neprodlíval; hrabě Bukvoj ačkoliv se vymlauvati
počal, že to učiniti nemůže, předstíraje velké unavení svého lidu,
(on také sám tehdáž na svém zdraví byl neduživý, neboť v hnát
raněn, také i zimnicí obtížen byl) však předce když mu oznámena

Vojsko če-
ské od Ra-
kovníka k
Praze táhlo.

Maximilián
také sa če-
ským voj-
skem táhl.

U Aunošti
vojaka se
ajeli.

Na Blý Ho-
ře české voj-
sko se polo-
žilo.

¹⁾ Theodor z Donína byl nejvyšším lieutenantem nad jízdou hraběte z Hohenlohe.

1620 byla příležitost a položení nepřátelského ležení i případnost míst okolních, od vejmluvy své upustiv, raddu Maximiliána knížete i jiných auředníkův vojenských následoval a k Maximiliánovi pět set čerstvějších i mužnějších jezdcův poslal, přísně jim poraučeje, aby ještě té noci k Maximiliánovi se připojili. Oni přijedauce k jedné vesnici, (kde Uhři s koňmi svými, jakožto v místě dle jich domnění před nepřátelskau mocí bezpečném, svého pohodlí a své svobody užívali) na Uhry nenadále udeřili; Uhři leknauce se tak nenadálého nepřátelského příjezdu, na svý koně rychle vskákali a do utíkání se dali, ale silný hauf bavorského vojska, které Maximilián vyslal, totiž regement jizdných a tisíc Charvátův, nenadále ty Uhry zaskočil, obklíčil a tak mužně s nimi se potýkal, že na tom místě do pěti set Uhrův zmordovaných ležeti zůstalo. Ostatní Uhři, kteří utécti mohli, do českého ležení, které se již násypy počalo hraditi, na Břlau Horu pospíchali a to neveselé poselství, že nepřítel blízko jest, přinesli; čehož leknauce se Čechové, neboť se nedomnívali, aby nepřítel tak blízko (Maximilián tehdy o půl noci na koně se posadiv, s vojskem svým za Čechy k Praze pospíchatí neprodlíval) a jako, tak mluvíce, hued jako v patách za nimi jíti měl, vespolek raditi se počali, mají-li přímo do Prahy s celým svým vojskem vtrhnouti, aneb nepřátelského příchodu na tak pohodlném místě očekávati. Když se o to (což dne 7. listopadu se dalo) oni radili, jiné poselství do téhož ležení českého k úředníkům vojenským přišlo, oznamující, že vojsko bavorské své ležení velmi blízko zakládati počíná. To uslyšíce auředníci a vůdce českého vojska, jednosvorně mezi sebou zavřeli, aby hned brzo ráno, spíše nežli by Bukvoj s vojskem císařským k Maximiliánovému vojsku přitřhl (neboť o něm zprávu oni měli, že ještě daleko pozadu jest), na Maximiliána udeřili. To však snešení v skutek uvedeno nebylo, proto že Hohenloh svau raddau jiné raddy převýšil, který radil, aby se z ležení nehejbali, ale tím bezpečněji zálohami a násypy se zaopatřice, nepřítel očekávali a jemu tím bezpečněji i mocněji odpírali; o čemž v následující kapitole dostatečná zpráva se činí.

Uhři od císařských poraženi.

Bukvoj vedl vojsko císařské.

Kláster sv. Koruny založil.

Přemysl III. (někteří ho jmenují Druhým Přemyslem) Otokar, český král pátý, klášter cistercienský Trnové, jinak Svaté a Zlaté koruny založil a nadal, jak svědčí latinský nápis v tom klášteře na jednom obrazu napsaný tento:

IDVs AprILIs fVnData SanCta Corona a Pržemisla0 II. Bohemiae rege, t. j. dne 13. dubna měsíce klášter sv. Koruny léta 1263 1263. založen a nadán od Přemysla II., krále českého.

Rudolfa Habsburgského (sic) vojáci císařští klášter svaté Ko- 1620
 runy oblehli a dostali l. 1421. dne 11. máje ¹⁾, řeholníky cistercienský Zkažen a ře-
 v něm na velkých lípách oběsili a dva, oba Jany, na hranici spá- holníci své-
 lili; při tom pálení mnozí divové se dali. Posledně ten klášter 1420
 vybrali, zapálili, také do gruntu rozbořili. — Opět ten klášter
 nové trpěl neštěstí, když k němu Uhři na den Božího Těla přijeli,
 16 řeholníkův i jiného lidu zmordovali a velké kořisti odvezli ²⁾.

¹⁾ Zpráva tato úplně jest popletena. — Klášter Zlatokorunský za-
 ložen byl od krále Přemysla Otakara II. na památku obdrženého vítězství nad
 Uhry u Kressenbrunnu (roku 1260.) — Rudolf Habsburský nikdy neměl
 příčiny proti Zlaté koruně bojovati; avšak zpráva výše položená dobře se
 může hoditi k počátkům bouří husitských. Tehdáž Táboři pleníce klá-
 štery české dostali se dne 10. máje 1420. (ne jak nahoře udáno 11. máje
 1421.) ke Koruně a dobyli jí. Co se tam po dobytí dalo, u Palackého
 (Děje české III. 1. 365.) se sic nepopisuje, ale my nemáme příčiny pochybo-
 vati, že v této věci Beckovský byl dobře spraven, avšak při přepisování data
 sobě popletl.

²⁾ Viz nahoře str. 262.

Kapitola patnáctá.

Pravdivé výpovědi Bělohorské bitvy blíž Prahy, jako i některých věcí, které se po ní zběhly. Také kterak zpronevěřili od Ferdinanda, císaře a českého krále, trestání byli.

1620.
K Bělohorské bitvě
hotování.

Dne 8. měsíce listopadu 1620. roku hrabě Bukvoj s vojskem císařským v neděli dvamecítmau po Svatým Duchu přiblíživ se pod Bílou Horu k Maximiliánovi, knížeti bavorskému, hned raddu společně drželi, co činiti mají? Maximilián ačkoliv na to tlačil, aby bez prodlení na vojsko české mužně se uderilo, hrabě Bukvoj ale odporoval tomu, přednášeje opět předešlou příčinu svou, že vojsko jeho císařské pro dalekost a pro nepřiležitost neb raději pro zlost cesty zemdleno jest; posledně k tomu předce svolil, aby na Čechy do jich ležení uderili, spíše nežli by se oni mocnějšími násypy ohradili a ubezpečili, k čemuž také Bohu milý muž a řeholník Bosák řádu karmelitánského Dominik Argonius¹⁾ radil, přednášeje v vojenský raddě to, co jest mu od Pána Boha bylo zjeveno, totiž že vojsko císařské nad nepřátely šťastné vítězství obdrží, za kteréžto vítězství také nové orodování v kostele sv. Víta od svatých patronův českých nočního času se dálo; neboť v tu noc před bělohorskau bitvou po hodině jedenácté velké světlo

Nové světlo
v kostele sv.
Víta.

¹⁾ Správně: Arragonius, to jest rodilý z Arragonie. Muž tento, pod jménem Dominicus a Jesu Maria vůbec známý, radou svou mnoho přispěl k rozhodnutí bitvy bělohorské, o čemž současné prameny bojné zpráv podávají (Skála IV. 355., Khevenhiller Annales Ferdinandaci IX. 1002. a jiné) Beckovský též několikráte o něm se zmiňuje. — P. Dominicus stal se potom předmětem veliké úcty v celé Evropě (Gindely III. 272.) a i v řádu svém dostoupil až k hodnosti generala.. Nástupce jeho v úřadě tom Karel Felix Slavata dal zhotoviti obraz jeho pro arcivévodkyni rakouskou a královnu španihelskou Marii. Obraz ten chová se nyní v archivu Jindřichohradeckém a byl před některým časem znovu vydán nákladem Landfrassovým.

v tom kostele sv. Víta se ukázalo, a kteří je viděli, jináče se nedo- 1620
mnívali, nežli že všecken kostel vnitř hoří.

Vojáci Fridricha falckraběte, kteří při kostelních dveřích k polední straně stojících stráž drželi a v nich několik dnův předtím díru vyřezali, aby skrze ni, kdyby se co podobného jako minulých časův v něm dalo, do něho hleděti mohli, té noci, v kterau se tak velké světlo ukázalo, ti strážní přistaupivše k těm dveřím kostelním, skrze tu vyřezanou díru do kostela hleděli a v něm tři muže před stupni kamennými, po nichž se k velkému oltáři chodí, státi viděli, z nichž jeden byl v oděvu královským, postavy velmi vznešené, maje na hlavě korunu zlatau, trpyticími kamínkami draze ozdobenau, a v levý ruce držel drahé sceptrum; druhý muž v dlouhým černým oděvu a v komži bílý, na níž tak visící štolu kněžskou měl, oblečen, a v levý ruce knihu držel; třetí pak byl krásný mládenec, více k angelu podobný a dlouhým šarlatovým oděvem krásně ozdobený. Po malé chvíli jiní tři k nim přistaupili, z nichž jeden byl v oděvu královským, na hlavě krásnou korunu maje, druhý byl v oděvu biskupským oděn a třetí byl všecken v pancíř oblečen, drže v pravý ruce krásné kopí, jehož špice nad sluneční papršek jasněji se stkvěla; ti poslední tři muži když k předešlým třím přistaupili, nětco tajného spolu rozmmlauvali, jako by se o nětco radili; těch pak, kteří skrze tu díru v dveřích kostelních schválně vyřezanou na ty svatý muže se dívali, bylo pět, totiž: tři strážní a nějaký Jan z Blumenšteina, který mimo těch dveří toho času s svým služebníkem nenadále šel a jak on tak i služebník jeho skrze tu díru všechno patrně viděl i jiným o tom povídal. Přitom dívání takový strach na těch pět divákův přišel, že všickni od těch dveří utécti museli a co dáleji v tom kostele se dalo, více nic neviděli; na ráno to vidění všem vyjevovali. Kteří pak ti muži byli, kteří v tom kostele sv. Víta na hradě pražském před velkým oltářem (tehďáž sice na tom místě, kde nyní velký oltář se spatřuje, žádný oltář nestál, poněvadž jej Kalvini rozbořili, ven z kostela vyhodili a spálili) tejnau raddu drželi, každý obyvatel Měst pražských snadno se dovtpíti může, žeť jsau byli svatí patronové české země, totiž: sv. Václav, sv. Vojtěch, sv. Vít, sv. Zikmund a Jan Nepomucký, a šestý byl nepochybně Karel IV., císař římský a král český, jichž těla v tom kostele odpočívají, radostného z mrtvých vstání očekávající; tělo Karla IV. dosavad jest neporušené¹⁾. — Cokoliv o světlách,

Čestí patro-
nové se uká-
zali v koste-
le.

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 358. 361—363.

1620 o zpěvích a o jiných příhodách divných v často jmenovaným kostele sv. Víta, také i na Bílý Hoře viděných zde připomenuto jest, to všechno očití svědkové i nejenom katolíci, ale také Husitové, Luteráni, Kalvini i jiní kacíři v náležitém místě před rozumnými a vzácnými pány k vyslyšení jich nařízenými vyjevili i přísahau stvrдили tak dokonale, že žádný o tom více tehdejších časův pochybovati nemohl, ani nyní nemůže.

Již opět k válečným příběhům a k předivným změnám se navrátíme.

Po zavřeném jak císařských tak bavorských rádcův snešení (totiž aby všickni společně k Bílý Hoře neprodleně se hnuli a na české vojsko mužné udeřili) vojsko bavorské generál Tilly a vojsko císařské Rudolf Tiffenbach — hrabě Bukvoj od zimnice byl tehdáž velmi sužován ¹⁾ — vedli a je řídili, zanechajíce po sobě pro další potřebu jeden každý tři praporce svého bojovného lidu. Císařské i bavorské vojsko za parolu neb za vojenské heslo mělo: Sancta Maria! Svatá Maria! jejížto obraz na nej přednější a nejhlavnějším praporci vymalovaný a zlatem ozdobený také se spatřoval.

Papež Pavel V. tohoto 1620. roku Maximiliánovi, knížeti bavorskému, skrze kněze Dominika Argoniusa, řádu karmelitánského Bosáka, meč svěcený z Říma poslal, aby s ním proti Fridrichovi falckraběti mužné v Čechách bojoval. Kněz Dominik Maximiliánovi meč když odevzdal, při dvoře téhož knížete zůstal a do Strakonice města českého přijeda, tam jeden obraz našel, na němž Narození Krista Pána malováno bylo, půl lokte široký a tři čtvrti lokte vysoký, na očích porušený; neboť oči Panny Marie, sv. Jozefa i dvou pastýřův (více osob na něm malovaných nebylo) vyškrábané byly, sám toliko Ježíšek neporušený zůstal. Od koho by ten obraz porušen byl, věděti se nemohlo jistě, od žádného jiného, nežli od některého kacíře, obrazův nepřítel. — Když se vojsko císařské a bavorské s českým vojskem na Bílý Hoře blíž Prahy potýkati mělo, on Dominik, karmelitánský Bosák, ten strakonický obraz v obojm císařským i bavorským vojsku nosil a vojáky k mužnému bojování napomínal, dobrou naději dáváje jim, že s pomocí Boží, Panny Marie a všech milých svatých (neboť toho dne byl ochtáv Všem Svatých) jistě zvítězí.

Když se oboje císařské i bavorské vojsko z svého stanoviště

¹⁾ Byl totiž dne 4. listopadu u Rakovníku raněn do stehna, tak že nemohl na koni jezdit a musel se dáti za vojskem voziti. Gindely III. 247.

hnulo, císařské po pravý a bavorské po levý straně proti Čechům 1620 k Bílý Hoře táhlo. Také Anhaltin (sic) i Hohenlogius, nejpřednější českého Fridrichového vojska vůdcové, k potýkání a k bitvě se hotovili, žádostiví byvše s nepřáteli ačkoliv mocnějšími se potýkati. — Mezi dvanáctau a mezi jednau hodinau z poledne již jmenovaného dne osmého listopadu, jenž byl ochtav Všech Svatých a 22. neděle po sv. Duchu, když císařské i bavorské vojsko k Fridrichovému se blížilo, ano také z dvou stran nepřátelským způsobem v šiku vojenským je dosahovalo, všechny měděnný kusy proti těm svým nepřítelům jedním krátem české vojsko vystřelilo a více strachu nežli škody v těch nepřítelích způsobilo; neboť téměř všechny kaule přes hlavy císařských a Bavorských nesené byly. Nadto hned tak mužná z obou stran bitva se začala, že dluho věděti se nemohlo, na kterau stranu štěstí a vítězství směřuje a se nachyluje, až nenadále císařské vojsko umdlévati počalo, z čehož velkau zmužilost a posilu vojsko české dostalo, když mladší Anhaltin s svými jizdnými i hrabě z Turnu s mušketyry neb pěšími svými, také Jan starší z Bubna s jedním tisícem jizdných tak srdnatě na císařské udeřili, že pobívše některý přednější vojenský auředníky, generála Pragnera (sic)¹⁾ zajali a dva regementy, totiž pragnorovský²⁾ i tiffenbachský rozrazilše, k utíkání oba přinutili. Vida hrabě Tilly, vojska bavorského vůdce, vojsko císařské v patrném býti nebezpečnství, hned jemu k pomoci nejvyššího Grace s třemi tisíci českého vojska poslal, kteří postavíce se mladšímu Anhaltinovi před oči, s ním se tak dluho statečně potýkali, až jeho syna několikráte, ač ne smrtečně, ranili, posledně pak i zajali; vojsko pak téhož Anhaltina do ustupování i do utíkání se dalo a císařským i Bavorským dobrau naději k šťastnému vítězství zanechalo.

Vítězství k Čechům se chýlilo.

Chýlilo se také k císařským aid.

Toho také času Charváti a kozáci, který vedl Maximilián z Lichtenšteina, na osum tisíc (jiní píší na deset tisíc) Uhrův udeřili a je v malé chvíli k hanebnému utíkání (ač sice oni Uhři často také na to myslili, kterak by s svými kořistmi v Čechách nashromážděnými co nejspíše domů odjeti mohli) nenadále přinutili, od kteréhožto utíkání žádným napomínáním, ani prosbami svých i jiných vojenských auředníkův zdržeti a namluviti se nedali, nýbrž z Bílý Hory k vesnici Motol nazvaný a odtud přímo k řece Vltavě skrze Prahu tekaucí utíkající, do ní haufně s koňmi vská-

Uhři s Bílý Hory utokli.

V řece Vltavě se stopili.

¹⁾ Správně: Breunera.

²⁾ Správně: breunеровský.

1620 kali, chtějí přes ní na druhou stranu té řeky do Podola přebědnauti a odtud dále do Uher ujetí; ale mnozí z nich, byvše jich koňové kořistmi obtíženi, od vody byli zachvázeni a stopeni, tak že těch stopených do tisíce se počítalo. — I vidíce vojska českého vůdcové, že jich síla jak skrze utíkání tak také skrze mordování velmi se umenšuje, od své srdnatosti upauštěti počali a více na utíkání, nežli na další s nepřítelem potýkání mysli, což se také stalo; nebo když celé bavorské i císařské vojsko vši sílu a moci na ně se tlačilo a do ležení českého vstupovalo, všickni téměř jízdní českého vojska do utíkání se dali, pěchotu svou českou opouště a ji nepřítelům k z mordování na bojišti zanechávajíce, která poznávajíc se býti od svých jízdných opuštěnou, mnohem mužněji nežli předtím nepřítelům ona odpírala, chtějí raději na bojišti umřít, nežli hanebně za svými jízdnými z svého stanoviště ustoupiti. Protož také všecken moravský lid, jehož nej přednější vůdcové byli hrabě mladší z Turnu, také Jindřich hrabě Šlik, nepříteli před oči směle se postavil a srdnatě se bránil, nedbaje ani na to, že z vojenského šiku již vyražen a roztržen jest. Posledně Jindřich hrabě Šlik s koně na zem staupil, na nevěru spolaufedlníkův vojenských, hanebně s vojskem svým z bitvy utíkajících, nařikal, mezi vojáky svými běhal a je jak nejlpe mohl napomínal i žádal, aby všickni společně nepřítelům odpírali a u potomkův věčné jméno svého rekovství sobě způsobili; sám také tehdáž mezi svými mečem svým hrdinsky nepřítelům odporoval. Což také učinil Hoffkirch, vůdce rakauského vojska stavovského, také Gabriel Bechman s pěti praporce sobě svěřenými salmovského lidu i také kníže saské z Waimaru; kteří však posledně vidíce, že takový síle odolati jim není možná věc, někteří do vyhozeného náspu a jiní do ohrazené obory, Hvězda nazvané, ustupovati přinuceni byli a od císařských obklíčeni byvše, zvlášť Moravané, déleji nicméně oni, než kdo sobě pomyslit mohl, dotud se hrdinsky bránili, dokud všickni na bojišti pobiti nebyli. Jindřich hrabě Šlik i jiní Moravanův stateční vůdcové, chtějí sílu nepřátelskou zdržeti, od kyrysařův, který Albrecht z Waldšteina ¹⁾ vedl, zajati byli. Praporce pak zlatem se třpytící a barvami se měnící, také všechna děla neb kusy a všeckno ležení Fridrichového vojska i stavův českých císařským a bavorským vojákům za kořist se dostaly; mezi těmi praporce i také se Fridricha falckraběte nepřítelům do rukauch dostal, na němž se malovaná

Čestní jízdní
s bojiště
utkali.

Pěchota se
mužně brá-
nila.

Z Turnu a
Šlik.

Hoffkirch,
Bechman,
Sas-Waimar
statečně se
bránili.

Šlik i jiní
zajati byli.

Cechové po-
razeni.

Fridricha
praporec.

¹⁾ Albrecht z Waldšteina nezúčastnil se bitvy, jakž z vypravování Gindelyho (III. 247. a 255. pozn. 2.) zřejmo jest.

obloha nebeská s tímto nápisem spatřovala: Diverti nescio; Uhnauti 1620 se neumím.

Jak mnoho vojska českého stavovského neb Fridrichového padlo v tehdejší bitvě na Bílý Hoře, nemohlo se dokonale vědět; neboť někteří svědčili, že 6000, jiní že 10000 ¹⁾ dšlem stopených a dšlem zmordovaných bylo; zajatých 500 se počítalo. Mezi zajatými nacházeli se mladší kníže z Anhaltu, Jindřich hrabě Šlik, kníže saské z Waimaru, Štyrumb, Raingroff i jiných několik nižších vojenských auředníkův. Strany pak císařské a bavorské toliko 200 mužův pobitých a 100 raněných se počítalo, mezi nimiž také se pět vzáctných osob nacházelo, totiž: hrabě Meggau, Dompree, Ville, Masure a Kattaly ²⁾. Raněných jak auředníkův tak sprostých vojákův ne tak mnoho jako pobitých se počítalo. — To potýkání na Bílý Hoře ačkoliv od hodiny osmé ráno až do hodiny čtvrté s poledne pomalu trvalo, však bitva hlavní toliko jednu hodinu trvala. Tehdáž Bavorští 7 děl a císařští 3 děla, také do sta korahův i praporečkův Čechům tehdáž odňali ³⁾.

Jak mnoho lidí v té bitvě padlo.

Všichni čeští stavovští Fridrichovští vojáci jednosvorně vysvědčovali, že dvě hodiny před bitvou takové pohnutí země na Bílý Hoře jak lidé tak i koňstvo cítilo, jako by dosti mocné zemětřesení bylo, čehož se všickni velice lekli. — Tehdáž Arnošt hrabě Mansfeld v Plzni a Heřman Frank v Táboře s vojskem svým českým leželi a silně se hradili.

Zemětřesení na Bílý Hoře

Maximilián, bavorské kníže, i hrabě Bukvoj po šťastné na Bílý Hoře obdržaném vítězství s vojskem svým k Praze pospíchali a ještě toho dne před večerem okolo malostranských, jinak Menšího Města pražského, zdí městských se položili, mňvše dokonalý aumysl Prahu dobývati, ale snadněji, nežli se domňvati mohli, ji dostali; neboť Kristián starší kníže z Anhaltu, také Hohenlog, po ztracení

Císařští ažd. k Praze táhli.

¹⁾ Toto číslo poněkud jest přehnané. Nejsprávnější udání páčí počet padlých nejniže na 5000.

²⁾ Buquoy (Iter quadrimestre u Gindelyho Berichte str. 44.) udává: Caratti, a mimo to jmenuje ještě 20 jiných vznešenějších osob, které buď byly raněny neb v boji padly.

³⁾ O žádné události v dějinách českého národa nezachovalo se takové množství současných i pozdějších zpráv jako o bitvě bělohorské. Jeden a čtyřicet z nich, většinou španělských, francouzských, německých a anglických vydal r. 1877. prof. Gindely v zasedacích zprávách cis. akademie věd ve Vídni s titulem: „Die Berichte über die Schlacht auf dem weissen Berge bei Prag.“ — Vypravování Beckovského dosti mnoho obsahuje takových udání, jichž Gindely ve svých dějinách války třicetileté (III. 249. a násl.) sbírali musel z končin dalekých.

1620 bělohorské bitvy časně do Prahy přijedouce, na Pobořelci Fridricha falckrabí potkali a jemu tak velké neštěstí krátce oznámili, který všelikterak sobě rozmejšleti počal, co a jak se s ním dále díti bude. Dle jich dobré rady k Maximiliánovi své posly hned vyslal. Fridrich přiměřil¹⁾ žádal ho, aby mu k přiměřit čtyřmécítma hodin propůjčil, aby o věci budaucí s raddami svými rozmluviti mohl. Ale Maximilián toliko osum hodin k považování věcí potřebných tomu Fridrichovi propůjčil, s tím doložením, aby po vyjití těch osmi hodin on Fridrich Měst pražských a neprodleně celého království českého i všech dědičných zemí k tomu království přivtělených také prázen byl a z nich se neprodleně vyhostil. — I uznáváje on Fridrich, že krátký čas králování jeho v Praze mu pozůstává, ještě ten večer, nedočekaje osmi hodin od Maximiliána sobě propůjčených, z kaple sv. Václava královskou korunu, kterou císař Karel IV. dal udělati, i jiný královský klenoty, který na spěch sbledati a vzíti mohl, vyzdvihl a do Starého Města pražského odvezl, odpočívaje v tu noc s manželkou svou i s přínáležejícími v domě Saským²⁾ blíž mostu v Starém Městě pražském.

K velkému podivení bylo také to, že ani jediný voják z tak velkého Fridrichového neb českého stavovského vojska té noci před tím domem, v něm on Fridrich noclehoval, stráž nedržel, aniž kdo z tak mnohých jeho rádcův jakou raddau jemu přispěl a ponavrl, co by dále před sebe vzíti měl³⁾. Z bitvy do Prahy kteří tehdejší utekli a ujeli, ačkoliv pražský obyvatelé po ulicích se procházející snažně žádali, aby jim, také i Fridrichovi králi svému, k pomoci přispěli a svá Města pražská před nepřátelskou mocí hájiti pomáhali, však nemohauce oni od těch obyvatelů pražských žádnau pomoc vyžádati, po Městech pražských různě jako bludící ovce chodili a jezdili, již ani na to více nemyslíce,

¹⁾ Toho jména byly dva domy v Praze, jeden na Starém Městě na nynějším Perštejně (nyní č. 356.) a druhý známý až dosud pod tím jménem na Malé Straně hned na levo za mostem (nyní u Steinitzů). Gindely (III. 265.) praví, že Fridrich „ubytoval že v jednom domě na place při mostě Karlově“ a pak „v domě staroměstského primasa.“ Nám udání Beckovského zdá se býti správnější, poněvadž jest určitější.

²⁾ Nezakládá se úplně na pravdě. Večer po bitvě držel Fridrich s přívrženci svými radu o dalších krocích vojenských. Pro další hájení Prahy vyslovil se tu zejména mladý hrabě Thurn a rakouský pán Erazim Tschernembl. — Ale zbabělý zimní král, když měl nyní ukázati, že dovede hájiti to, čeho se byl cizí pomocí domohl, rozhodl se pro rychlý a co možná tajný útek ze země. A tím byl konečný osud Prahy i celé země na dobro rozhodnut.

kterak by Prahu hájiti měli; sám toliko mladší hrabě z Turnu 1620
 na Pohořelci s vojáky svými státi zůstal, aby nepříteli, kdyby se
 Strahovské brány zmocniti chtěli, odporovati mohl, ale také i on
 vida, že mu žádný k pomoci nepřichází, z toho stanoviště času
 nočního s lidem svým bojovným do Starého Města pražského
 ustaupil. — Nyní každý poznati může, že když štěstí a vítězství
 s nebe slauží, darebné jest všechno lidské vynasazení, ani radda
 lidská neprospívá a neslauží. — Mluvílo se sice tehďáz i jistilo, Utkající u
Brandejsa
sjíti se měli.
 že kníže z Anhaltu i hrabě z Turnu, vidíce lid svůj umdlévati
 a před nepřítelem ustupovati, víceji na utkáání nežli na odpo-
 rování myslíce, jak sami osobně tak také skrze své vojenský auřed-
 nísky lid s bitvy utkající napomínali, aby tři míle za Prahu přímo
 k Brandejsu jeli a tam při svých praporech se postavili, jako by
 užitečněji nebylo do Měst pražských vjeti a ta Města i sami sebe
 před nepřátelskou mocí hájiti; ale v tom utkáání a v té velké
 roztržitosti málo se těch nacházelo, kteří takovému napomínání
 zadosti učinili, nýbrž kdo jenom se kde ukrýti mohl, tam svou
 ochranu hledal a kdo kam mohl, utkal.

Jistě velké tehďáz potěšení všickni katolíkové v pražských Katolíkové
radovali se
z porážky
zpronevěři-
lých.
 Městech z toho měli, když o šťastném vítězství nad zpronevě-
 řilými zvěděli, pod těžkým kacířův břemenem dosti dluho tehďáz
 byvše živi.

Následujícího dne 9. listopadu ranním jitem Fridrich falc- Fridrich z
Prahy ujížděl.
 krabí (zimní král česky neporádný) s manželkou, s nejmladším
 synáčkem i s čeledí svou opustiv Města pražská, k Vratislavi do
 Slezska ujížděl, jehož tři praporce jízdných doprovázeli; korunu
 pak českou, kterou Karel IV. dal udělati, i královský klenoty
 v Starém Městě pražském zanechal, věda o tom, kterak mnozí
 veřejně již mluvějí, že tu korunu a ty klenoty království českého
 do ciziny vyvézti nedovolejí, také i to sám při sobě považoval, že
 by nepřátelům skrze to jistau příčinu dal, na cestách sebe i svůj
 celý dvůr stíhati a od utkáání zdržovati. Ta pak koruna s jinými
 klenoty z domu Saského vyzdvižena, do radního domu Starého Koruna do-
radního do-
mu dána.
 Města pražského zatím přinesena a tam jakožto v místě tehďáz
 nejbezpečnějším složena byla. S Fridrichem tehďáz z Prahy také
 i z Čech ujížděl kníže z Anhaltu, starší hrabě z Turnu, br. Hohenlog,
 Bohuslav Berka, Václav Vilém z Raupova, Jan starší z Bubna i jiní
 páni, jichž raddau království české do tak velkého neštěstí přišlo.
 Po odjezdu z Prahy Fridricha falckraběte hrad pražský knížeti
 bavorskému Maximiliánovi i hraběti Bukvojovi (v tom hradu dva

1620 praporce pěchoty pod hejtmany Šenkertem ¹⁾ a Holcingerem stráž drželi a v něm také osm vozů s nejlepšími věcmi Fridrichovými naložených stálo, kteréžto však věci od vojákův císařských i bavorských rozebrané byly) s celým Menším Městem se vzdal. Podobně vojáci hraběte z Turnu najdauce našpížovaný vozy hraběte z Hohenloge v Menším Městě pražském, všechny rozebrali, však ty kořisti zase jim císařští odňali; také všechny vozy rozličných pánův z Prahy ujíždějících, drahými věcmi našpížovaný, za Poříčskou, jinak za Špitálskou branou i jinde po cestách od Bavorských i císařských vojákův oblaupeny byly. České stavovské Fridrichovo vojsko tehdež na svý auředlnsky velice nařfkalo, že za osumnácte měsícův žádný žold nedostalo.

Hrad pražský se vzdal. Fridrichové a d. všel popobrané.

České vojsko placeno nebylo.

Maximilián do Prahy jel.

A od kapitoly pražské vítán byl.

Stará i Nová Praha k Maximiliánovi poslala.

Města pražská se vzdala.

Maximilián, bavorské kníže, o polednách již dotknutýho dne 9. listopadu do Prahy na Hradčany přijeda, do kostela kapucinského vešel a v něm za šťastně minulýho dne obdržalé vítězství povinné díky Pánu Bohu učinil. Po vykonaných modlitbách probošt hlavního kostela pražského sv. Víta, Simon Brosius z Horšteina, který také potom byl sufragánem pražským a arcibiskupem trapezuntýnským, podobně i tehdejší téhož hlavního kostela sv. Víta děkan, Kašpar Arsenius z Radbuzy, k němu přistaupili, jemu ač krátce, velmi však horlivě zalíbení své nad šťastně obdržalém vítězství ukazovali, jej přívětivě vítali a pohnutelně ho žádali, aby pod milostivau ochranau kostel sv. Víta, také duchovní služebníky i všechny věrný katolíky přijal, což také on učiniti připověděl v tom je ubezpečiv, že dle největší možnosti jim ve všem chce býti nápomocen. To když se dalo, přišli poslové od konšelův Starého i Nového Města pražského auřadův vyslaní, téhož Maximiliána žádající, že oboje to Město bez odporování jemu vzdání chtějí, toliko aby jim tři dni mezi sebou o případnostech toho vzdání rozmlauvati dovolil. Maximilián z svých podstatných příčin jim odpověděl, že ani tři hodiny k takovému jich rokování jim propůjčiti nemíní, příkazav vojákům svým všechněm pod ztracením hrdla, aby žádný z stanoviště svého nikam neodcházel. Posledně byv on Pražanův velkau prosbau přemožen, k jich žádosti předce svolil a jim k takovému jich rozmlauvání tři dni propůjčil. kteří po vyjití těch třech dnův, totiž dne 12. listopadu, bez odporu jemu oboje Staré i Nové Město pražské vzdali ²⁾ a Ferdinandovi

¹⁾ Správně: Šnuckartem.

²⁾ Gindely (III. 281.) naproti tomu udává, že Maximilián Pražanům žádné lhůty nedovolil, než že ihned se vzdání museli, sic jinak hrozil prý, že Prahu rozstřílí.

císaři, řádně korunovanému svému králi českému, věrnost, přisahalou ji stvrzující, slibovali, také všechnu zbraň do vykázaného sobě místa ochotně složili.

1620
I zbraň slo-
žila.

On Maximilián, kníže bavorské, po šťastně nad Fridrichem falckrabětem, katolické víry nepřitelem, a nad stavy českými náboženství evangelického obdržaném vítězství papeži Pavlovi V. z obzvláštní své náklonnosti, kterau on k Stolicí apoštolské vždyckny měl, do Říma z Prahy v latinské řeči psaní poslal ¹⁾, jehož obsažení jest následující :

Psalí papež
Maximilián
poslal.

Největější Otče!

Vzhlédl dobrotivý Bůh z trůna Velebnosti své na církve svou milau, když nepřátele její slavným jistě vítězstvím ponížil, kteréžto vítězství spravedlivě jmenovati se může Boží vítězství. My sice přišli jsme, shlídli jsme, také všemu potýkání tomu přítomni byli jsme, ale zvítězil svrchovaný Bůh, jehož my samosamého Vítězem nazvati musíme: neboť mocná ruka Jeho s námi byla, která tak mocného nepřítele a ne síla naše přemohla, aniž se to bez vůle toho nebeského Vítěze dáti mohlo; neboť s nepřitelem naším dne osmého po vejroční slavnosti všech Vyvolených Božích, totiž v neděli dvamecftmau po svatým Duchu, když se v církve svaté katolické evangelium čte: Navratte tedy co jest císařovo, císaři atd., nepřátelským způsobem potkali jsme se a majíce daufání naše v Boha, mužně potýkali jsme se. Navrátil jest sice, ač dosti nerad, Fridrich Ferdinandovi co jeho bylo, když o ztrátě svého vojska a o Ferdinandovým vítězství zvěděl, s manželkau svou i s dítkami z Prahy pospíšil a celé království české opustil, tím patrně znamení dávaje, že katolikův mocnost, jimž Bůh vždyckny přítomen jest a je posilňuje, spravedlivě zvítězila. Přitom vítězství Božím (tím jmenem nazývati je musím) mnohé věci divné jsau, neboť nepřátelské vojsko i v počtu velké i v potýkání mocné bylo, jehož položení a místa příležitost tím srdnatější ho učinila, čím od vojska našeho pro nebezpečný k němu přístup bezpečnější ho způsobila; neboť ono stanoviště své od Prahy téměř půl míle na jednom prostranném vrchu proti nám tak upevnilo, že ačkoliv jsme my s celým vojskem naším celau noc až do umdlévání cestau dalekau za ním pospíchali, tím aumyslem jediným, abychom se s ním co nejspíše potýkali mohli, když ale blížeji k němu sme přistoupili, radu sme sobě dáti neuměli, máme-li na něho mocně udeřiti, aneb od něho dáleji odstoupiti, vidíce ho proti

¹⁾ Gindelyho Berichte 91. a Skála IV. 358.

1620 nám mocnými zálohami, násypy, příkopy a již téměř vítězujícími nástroji k naší záhubě bezpečného státi a našeho příchodu očekávají. Po dalším pak s raddami našimi rozmlouvání, v Bohu své jedinké daufání my majíce, k jeho otcovské ochraně důvěrně i srdečně sme volali a proti nepřátelům našim z audolí k vrchu, na němž oni v šiku vojenským proti nám již stáli, také v takovém šiku sme se blížili. Při počátku krvavého potýkání lid náš velmi sice umdlévati a před nepřitelem ustupovati počal, ale pomocí z vysosti nebeské nám udělenau on posilněný tak mužně na nepřátele se tlačil, až je v krátkým čase z celého vrchu vytlačil, k utkání přinutil, všechny větší vojenský nástroje a jich děla opanoval, kořisti z celého stanoviště pobral a mnoho pobitých i raněných těl nepřátelských na něm ležeti nechal: jako rozprchlé a bloudící ovce, kam kdo věděl, utkali a bez vůdce utíkající od našeho lidu stíhani, ranění i všudy po cestách mordováni byli.

V tý porážce mimo sto slavných praporcův a desíti velkých měděných děl nám zanechaných, dostali jsme jiných kořistí hojnost. Uhři po velké své ztrátě a porážce, aby ostatní zachovali své živobyť, haufně z bojiště všickni utekli a přijedauce k řece Vltavě, v ní téměř do tisíce jich kořistmi obtížených v jedné chvíli, když přelauti chtěli, nenadále se stopilo. Z bojovníkův našich, s nimiž ruka Páně bojovala i zvítězila, sotva přes 200 zmordovaných a sto raněných se počítá, ale nepřátelského lidu nedaleko desíti tisíc (sic) ¹⁾ pobito i ztopeno a do 500 zajato bylo; mezi zajatými nacházejí se dva hrabata i také knížete z Anhaltina syn nebezpečně raněný. To pak naše s nepřitelem potýkání dne osmého níže jmenovaného měsíce po vejroční slavnosti Všech Svatých, kteří proti svým nepřátelům k Bohu na pomstu volali, vítězně se dalo a jednu toliko hodinu trvalo, následujícího dne Menší Město pražské nám na místě Ferdinanda, římského císaře a českého krále, také se vzdalo, věrnost i poslušnost slibující a přísahau to slibování potvrdíce. A tak roku tohoto Hořejší Rakausy podmaněné, Dolejší upokojené a od nepřátel osvobozené, mnohá pak v zemi české města, tvrze i hrady mocnau rukau i vzdáním mnohá podmaněná, blíž Prahy nepřátelské vojsko poraženo a všeckna tři Města pražská opanována jsau.

To tedy, nejsvětější Otče! vítězství jest jistě Božské vítězství, z něhož my sobě dokona nic přivlastniti nemůžeme; neboť

¹⁾ Viz nahoře str. 297. pozn. 1.

Bůh zvítězil, když konec našeho s nepřáteli potýkání propůjčil, 1620 ačkoliv všechny jiskry té vojny ještě udusené a uhasené nejsou, z nichž zajisté (což Bůh dobrotivý rač od nás milostivě odvrátiti) následujícího roku pozdvihne a roznítí se mnohem větší proti katolické církvi a proti císaři válečný oheň, k jehož uhasení také větší pomoci, víceji lidu i žoldu potřeba bude. — O tom všem, co se dalo, Vaší Svatosti krátce oznámiti a církvi Kristové skrze to nějaké potěšení uděliti, uznal jsem býti věc slušnou i povinnou. Svatosti Vaší co nejponiženěji se poračím a jako jeden z poslušných synův k políbení noh všecken se skloňuji. — Dáno v Praze dne 12. měsíce listopadu, léta Páně 1620.

Toto psaní z latinské řeči do češtiny sem přeložil a zde položil proto, aby z něho každý vlastenec poznati mohl k církvi Kristové i k naší zemi české přívětivost a upřímnost Maximiliána, bavorského knížete, v kterážto zemi české mnoho se tehdáž bloudících ovec nacházelo, když někteří za Lutrem chodili, jiní Jana Husu, jiní Kalvina a jiní jiného bludníka a svodníka, bloudíce všickni až do vyhnání skrze téhož Maximiliána z Prahy i z celého království českého Fridricha falckraběte, neodlaučeně následovali. Poslézeji pak mnozí, odevrauce oči rozumu svého, k samospasitedlné víře katolické od bludného a škodlivého kacířstva svévolně přistupovali, jiní pak v svých bludích vězeti zůstavše, do bludných kacířských zemí z české vystěhovali, v českém pak království víra katolická den po dni se rozmáhala, kacířstvo se umenšovalo i pomalu vykořeňovalo, které jistě celé království české tak jako jiné velky země bylo by nakazilo a všeckno katolické víry světlo bylo by udusilo, kdyby milosrdný Bůh na Bílý Hoře císařskému a bavorskému lidu nad nepřáteli, proti Ferdinandovi císaři a českému králi, ano nejvíce proti samospasitedlné katolický víře bojujícímu, šťastné vítězství nebyl udělil, a kdyby tehdáž netoliko lid sprostý, ale také vzácní páni, kteří ve všech čluncích a artikulích s vírou katolickou srovnávají se nechtěli, z českého království, z své milé vlasti, do ciziny odjítí byli nemuseli; podobně se i v sjednocených a v dědičných zemích stalo. Kteří pak toho zlého, v němž království české utiskáno bylo, původ a příčina byli, ti všickni, kteří v bitvě na Bílý Hoře pobiti nebyli, aneb kteří do ciziny neutekli, spravedlivě dle jich zasloužení trestáni byli; o tom se níže obšírněji jedná. — Ostatní pak obyvatelé království českého, lid mužný a pro své hrdinský činy cizím národům dosti někdy strašný, své celé rekovství i ostatek svobod svých a rozličných císařských

Mnoho do-
brého to ví-
tězství spů-
sobilo.

Každí z
Cech vyhá-
ni.

1620

a královských nadání v jedny hodině na Bílý Hoře přemožení, nenabytelně ztratili¹⁾.

Vojsko
divné proti
Čechům bo-
jovalo.

Zde také to dotknouti sluší, co kníže z Wirtemberka po bělohorské Čechův porážce, při které také on po straně Čechův se nacházel, do Augšpurku přijeda, vůbec vyznal, řka: „Ačkoliv naše vojsko české“ dí on, „v dobrém pořádku a v šiku vojenským proti nepříteli se postavilo i také z prvu dosti dlouhý čas na naši stranu vítězství se chýlilo, však nenadále, když jakési nové a nikdá nevidané vojsko proti nám se postavilo, hned všickni spatříce je, hrůzau jsme my se i koňové naši pod námi třeští, umdlévati a více na utíkání nežli na potýkání mysliti sme počali, jakož sme se také, kdo jen kam mohl, do utíkání dali, v kterém vojákův našich víceji nežli v boji zhynulo“

Obraz Ma-
rie Panny
strakonické
do Říma
přinesen.

Málo vejš zde již dotknuto jest o obrazu Marie Panny strakonické, který po šťastně obdržaném vítězství na Bílý Hoře tím aumyslem bohatě i krásně ozdobiti dal často zde jmenovaný Maximilián, kníže bavorské, aby ten obraz na v nově a schválně k tomu cíli v karmelitánském kostele sv. Pavla v Římě na vrchu Koňském, neb na hradě Angelském, vystavený oltář počestně postaven a obraz Marie Panny Vítězné nazván byl, což se následovně stalo: Vejš jmenovaný kněz Dominik Argonius, řádu karmelitánského Bosák, když ten starodávni Marie Panny obraz do Říma z Čech přinesl a všeho, co se v jeho přítomnosti v království českém, zvlášt na Bílý Hoře blíž Prahy před, při a po bitvě dále, dokonaleu papeži Pavlovi V. zprávu učinil, papež ihned své povolení k tomu dal, aby do jmenovaného kostela ten obraz Marie Panny strakonické s náležitau počestností donesen a tam na nový oltář postaven byl. V den určitý sešlo se všechno duchovenstvo do hlavního kostela římského, odtud šli všickni řádové i kardinálové i jiní duchovní pár a pár s náležitau pobožností, nesený byly také ty praporce a korauhve, kteří na Bílý Hoře v čas té bitvy Čechům odňaty, papeži darovány a v tom karmelitánském kostele pověšeny byly, kde se také oni dosavad spatrují. Nesen byl při té processí ten strakonický obraz, kterému císař Ferdinand drahau korunu zlatau daroval, aby ona na hlavě téhož obrazu stála a jej krásila. Tato již dotknutá processí léta

Na nový
oltář po-
staven byl.

1622

Komisaři
z Prahy
vyzvali.

se dála. Po tak velký porážce na Bílý Hoře stavovského českého vojska a po vzdání všech třech Měst pražských Maximilián bavorské

¹⁾ Tato věta jest v rkp. napsána větším písmem a jest podtržena.

kníže do rozličných měst i hradův českých Albrechta z Waldšteina, také Kuttenerka (sic), jakožto svý a císařský komissaře, vyslal, těch míst obyvatele napomínajíce, aby od Fridricha falckraběte odstaupili, k svému řádně korunovanému králi českému a již také císaři římskému Ferdinandovi II., kterému již také dávno věrnost a poddanost slibovali, neprodleně přistaupili a jej za svýho krále uznali; kterýmžto těch komissařův pohnutelným napomínáním hnutá byvše města: Žatec, Slaný, Kadaň, Launy, Chomútov, Most, Šlakenwald (ta města 1800 zlatých složíce ¹⁾), vojsko císařské pro svou ochranu k sobě vzaly i jiná mnohá města, hrady, tvrže a sídla rozličná císaři a českému králi Ferdinandovi se poddaly; také mnoho tisíc sedlského lidu po často zde jmenovaném vítězství k svým živnostem zase se navrátilo. Mnoho také urozených pánův jak rytířského, tak také panského stavu před Maximiliána přijdauce, skrz Viléma Popela z Lobkovic, jehož jsau oni za řečnska sobě vyvolili, svou vinu přednášeli, snažně žádajíce, aby on Maximilián u Ferdinanda, císaře a českého krále, jich věrným ochrancem, zástupcem a přímluvcem byl, mimo kterýhožto že již více žádného jiného za krále a pána svýho uznati nechtějí, témuž Maximiliánovi nejenom připovídali, ale také přísahau to potvrdili, kterau spíše nežli učinili, Vilém Popel z Lobkovic na místě a jmenem všech stavův českých Maximiliána žádal, aby jich svobody, také od císaře Rudolfa II. na svobodné náboženství daný majestát potvrzené, všickni králi Ferdinandovi zpronevěřili na milost přijati byli a dalším vojskem aby obtěžování nebyli; ale nemaje Maximilián moc sobě od Ferdinanda císaře danou to učiniti, jich žádost přinucen byl oslyšeti.

Mezi tím vojáci císařští i bavorští v Městech pražských nepřátelským způsobem některých možnějších měšťanův i pánův, kteří se protimyslní ukazovali, domy laupili; ale ta jich škodlivá opovážlivost časně skrz dobrý řád vojanských auředníkův přetržena byla.

Dne 17. měsíce listopadu koruna česká, sceptrum, zlaté jablko, meč sv. Václava i jiný klenoty drahý, který Fridrich falckrabí (jakž vejš oznámeno jest) z kaple sv. Václava na hradě pražským vezma, do Starého Města pražského do Saského domu přivezl, z staropražského domu raddního na hrad pražský v osmi

Česká města atd.

I páni k Ferdinandovi přistaupili.

Žádost Čechův kolikrát.

Vojáci v Praze domy laupili.

Koruna atd. na hrad pražský přivezena.

¹⁾ Summu 1800 zl. složilo město Slavkov či Šlakenwald samojediné. Ostatní města dle velikosti své skládala poplatků za posádku, tak že ku př. Žatec musel 36.000 kop míš. položiti.

1620 truhlách, s doprovázením některých vzácnějších pánův k tomu nařízených, vezeny byly, který hrabě Bukvoj a kníže z Ličtenšteina přijavše, do kaple sv. Václava, jakožto do místa náležitého, je počestně složili. Tehdáž na tom hradě pražským rozkázal Maximilián, kníže bavorské, všechny ostatní věci, které po odjezdu Fridricha falckraběte pozůstaly, spisovati a sepsané skrz svého jednoho komorníka Ferdinandovi císaři do Vídně poslat.

Věci sepsány na pražském hradě.

K Táboru vojsko táhlo.

Dne 19. listopadu několik velkých děl a dostatečné vojsko k městu Táboru posláno bylo, s tím poručením, kdyby se to město Ferdinandovi císaři, českému králi, vzdáti nechťelo, aby se mocnou rukou dobývalo; což se také ačkoliv teprva následujícího roku stalo.

Maximilián z Prahy do Bavor odjel.

Maximilián, bavorské kníže, všechny okolné ležící hrady a města k poslušnosti Ferdinandovi císaři, českému králi, přiveda a s poslem anglickým na čtyry týhodny příměří učiniv ¹⁾, Karlovi knížeti z Lichtenšteina města pražská k opatrování zanechal, generálovi pak Tillymu v Praze ležící vojsko svěřiv, v kterém se 6000 pěchoty a 1500 jizdných nacházelo, sám pak 2000 pěchoty a 1200 jizdných, také přes 1500 špízních vozův, bohatými věcmi rozličnými našpížovaných (ty věci přes šest tůn zlata v sobě obsahovaly) s sebou vezma, z Prahy do svého hlavního města bavorského Minych neb Mnich ²⁾ řečeného odjel a k němu přijeda, hned přímo do kostela Panny Marie před mostem stojícího se uhnul a v něm Pánu Bohu za šťastné vítězství povinné díky vzdával, jemuž biskup freisingský v přítomnosti šesti prelátův, mnohých duchovních a velkého zástupu vzácných pánův slavně vítání učinil i duchovní požehnání udělil.

Mnoho kořisti odvezl.

Kníže z Lichtenšteina královský plnomocník.

Po odjezdu z Prahy téhož Maximiliána Pražané náboženství evangelického, také jich predikanti neb duchovní otcové předstoupivše před kníže z Lichtenšteina, jeho jakožto císařského a královského plnomocníka žádali, aby při jich svobodném náboženství, poněvadž oni J. M. Cské a Kské věrnost i poddanost slibovali i také se ochraně jeho odevzdali, zachováni byli, což také oni na ten čas vyžádali; však kteří náboženství kalvinského

Svoboda v náboženství dovolena.

¹⁾ Ve skutečnosti nebylo s anglickými vyslanci, Westonem a Conwayem, žádného příměří uzavřeno, nýbrž oni oba vyžádali sobě slyšení u knížete Maximiliána jenom proto, aby nabídli se k službám prostředkovacím mezi Ferdinandem a Fridrichem a aby naléhali na zastavení surových ukrutností, jichž se vojsko císařské po Čechách dopouštělo.

²⁾ Rozumí se: Mnichov.

byli, ty své služby konati nesměli, nýbrž na další císařské poručení 1620 očekávati museli.

To vítězství Ferdinanda císaře a krále českého nad českým vojskem i nad jinými zpronevěřilými Božskou jistě pomocí obdržané když se po jiných zemích rozhlásilo, velká radost zvláště u katolíkův z něho povstala a jak v Augšpurku, v Rejně-Kolíně, v Mohuči, v Vídni, také v jiných velkých městech a městečkách netoliko *Te Deum* laudamus, Té Boha chválíme atd. zpíváno, ale také z velkých děl střeleno bylo i jiné mnohé kratochvile se daly. Ve Vídni z kostela duchovních otcův sv. Augustina Bosákův do kostela sv. Štěpána hlavní processí šla, při který se Ferdinand císař s celým dvorem svým, také legat francouzský a jiní slavní páni v počtu velkým nacházeli, v kterýmžto hlavním kostele u sv. Štěpána kardinál z Ditrichšteina pohnutelné kázání k lidu učinil a Pánu Bohu nad zpronevěřilými evangeliky a Kalviny za udělené vítězství děkoval.

Za vítězství díky byly vzdávány.

Ve Vídni processí.

Kanovníci a jiní duchovní kostela sv. Víta na hrad pražský do svých obydlí tehdáž se navracovati počali a nemohouce v kostele sv. Víta, poněvadž on od rotý kalvinské poškrvněn byl, Služby Boží konati, v královské kapli, jinak v kostele Všech Svatých na téměř hradě dotud, dokud hlavní kostel sv. Víta posvěcen nebyl, s velkou vraucností a radostí konali. Také v krátkém čase Jan Lohelius, arcibiskup pražský, do Prahy z Vídně přijel a tovaryšstvo Ježíšovo, které z Čech, z Moravy, z Slezska i z Uher od evangelických stavův vyhnáno bylo, podobně i jiní řádové a katoličtí kněží, kteří z Měst pražských před zuřivostí kacířskou odjít museli, pomalu se zase do Prahy navracovali, jimž kostelové, který zlost a moc kacířská sobě nespravedlivě osobila, navraceni byli, a v kostelích oltářové k posvěcení, také Svátosti i obrazové svatých k svému předešlému uctění přišli.

Duchovenstvo do Prahy se navracovalo.

Proč vojsko české na Bílý Hoře blíž Prahy poraženo bylo, mnozí mnohé příčiny tehdáž předstírali, jako předně, že se tomu vojsku náležitý žold nedával a ono také proto náležitě bojovati chuť nemělo; neboť jeden pán český maje dvacet tisíc říšských talarův svého každoročního důchodu, toliko tři sta k té vojenské pomoci v jednom roce složil; jiný pán, který každoročně dva tisíce talarův skládati povinen byl, toliko dvě stě složil, opět jiný, maje také dva tisíce talarův dáti, pět set toliko dal, avšak když on z Čech nenadále ujeti musel, přes třikráte sto tisíc talarův říšských v hotovosti zanechal. Slovem: stavové čeští v půltřetím letě ani půltřetího millionu talarův na své všechno vojsko nevyňaložili. Za

Proč Čechové na Bílý Hoře (sic)

1620 druhé, že mnozí auředlníci vojanští svý vojáky, zvlášť jizdný neb rejtharstvo, zbraní dostatečnou nezaopatřili, nechtíce peníze z svých vlastních měšcův za tím vydávati; za třetí, že sami mezi sebou auředlníci vojanští nesvorní byli, když jeden nad druhýho více auřadův na sebe potahovati chtěl, nežli jich obsáhnauti a jím zadosti činiti mohl; za čtvrté, že na Blý Hoře vojsko české náležitě se nezahradilo a nezašancovalo, které samými vozy, jichž ono mnoho tisíc při sobě mělo, ohraditi se mohlo; za páté, že mnoho vyšších auředlníkův vojenských při tý bitvě nebylo a místo potýkání v Praze oni zaháleli; posledně však nejpodstatnější příčina jest ta, že Ferdinand, císař a řádně korunovaný král český, maje spravedlivou příčinu proti zpronevěřilým bojovati, v ruce jeho všechny ty jeho nepřítelé Bůh spravedlivý nejenom dáti, ale také skrze to příklad potomkům zanechati ráčil, aby se nikdá více žádný, kdo by koliv on byl, svý vrchnosti a svému řádně korunovanému králi a pánu neprotivil a jej potupně nezavrhoval.

Čechové Mo-
ravánům
dobře radili.

Stavové čeští po tý bělohorský bitvě k stavům moravským pohnutelné psaní poslali, jich napomínajíce i žádajíce, aby jich příkladem Ferdinandovi císaři a králi svému se poddali a od další zkázy země přestali.

Fridrich v
Vratislavě
raddu držel.

Fridrich falckrabí z Prahy do Vratislavě přijeda, hned s tehdejším knížetem ¹⁾, také s stavy slezskými raddu držel a svý posly do Moravy, do Uher i do jiných zemí vyslal, všudy raddu hledaje, co by dále v tý přščině činiti měl; k němuž také z Moravy, z Uher i z sedmibradský země od knížete Betlema Gabora do Vratislavě poselství přijelo a co by tomu falckraběti užitečného býti mohlo, o to neustále rokovati pomáhalo. Posledně pak on falckrabí své mínění všem společně vyjevil, že pro zachování své osoby dáleji od českého království a od sjednocených zemí odjeti a pomoc proti Ferdinandovi císaři u jiných mocnářův hledati musí, všech přítomných žádaje, aby se také oni o to starali, jeho v tak velkém neštěstí vězeti nenechávali a vojsku pozůstalý žold zaplatiti neprodlevali. Nařikal také falckrabí velice, že nechtěje on býti spokojen s svým kurfiřstvím, nyní onoho i také království českého snad zbaven býti musí, když skrze království české a přivtělený země, které se již Ferdinandovi císaři poddaly, do velké chudoby a nauze již padl. Alžběta pak jeho manželka opět tehdež tuze těhotná, Do Berlína z Vratislavě do Berlína odjela, za níž také i on Fridrich manžel její tam přijel.

Aučinku
svýho zlel.

Do Berlína
odjel.

¹⁾ Janem Jiřím Krbovským.

Po Bělohorský bitvě Čechové i Moravané nevědíce lepší raddu sobě dají, jako aby své posly do Vídně k císaři a králi svému vyslali, jej za milost, za odpuštění jich provinění a za potvrzení jich svobod a nadání žádali. To když učiniti chtěli, hrabě starší z Turnu do Brna z Uher přijeda, stavy k tomu namluvil, aby to, co předse vzíti chtějí, nečinili, ale dočekajíce k pomoci příchozích deset tisíc Uhřův, v začaté proti císaři válce trvali a svých svobod mečem hájili. Tak mnoho tau řečí svou on hrabě z Turnu způsobil, že Čechové i Moravané své poselství k dvoru císařskému vyslati prodlažili. — Stavové pak moravští po nedlouhém čase předce Karla z Žerotína do Vídně vyslali, Ferdinanda císaře za svého pána uznávající a při něm již dotknuté věci snažně vyhledávající.

Toho času z Prahy do krajův království českého trojí odvěření listové poslání byli: První obsahoval v sobě, aby se do země saské obilí i všeliké potřeby prodávaly a z Čech veřejně se vyvážely; druhý list v sobě zavíral, aby budaucně žádná stará mince víceji se nevyměňovala a z Čech se nevyvážela; třetí list následující věc obsahoval, aby žádný obyvatel českého království do těch zemí, které by ještě zpronevěřilé byly a Ferdinanda císaře za svého pána uznati nechtěly, ničehož prodávati a z Čech vyvážeti se neosměloval.

Poddání pana Václava Chinského když v Čechách v Chlumci dne 6. července památku Jana Husi slaviti se osměleli, on pan Chinský, katolik horlivý, nemoha toho poddaným svým trpěti, na ně zbrojně udeřil a jich do 40 ranil. Oni chtějí se pomstíti, do dvauch tisíc se jich sešlo, jeho v zámku Chlumeckým řečeným oblehli, k vzdání přinutili, jeho i všechny dvořany do arrestu každého zvlášť vsadili a tak dlouho je všechny v tom arrestu drželi, dokad z Prahy komissaři nepřijeli a tu věc neporovnali ¹⁾.

Pod jménem téhož Fridricha falckraběte Vratislavští nový dukáty bítí dali, na kterých se z jedné strany, kde jeho vyobrazení pod královskou korunou v oděvu českým tehdejším se spatřovalo, tento nápis se četl: Fridericus, Dei gratia Boemiae rex, comes palatinus Rheni, dux Silesiae. Na druhé straně spatřoval se lev království českého a mezi jeho zadními nohami města Vratislavě i slezských knížetství erb s tímto nápisem: Moneta aurea senatus populique Vratislaviensis 1620. V češtině tyto dva nápisové znějí, první: Fridrich, z Boží milosti král český, hrabě falckrabí od

1620

Čechové i Moravané do Vídně chtěli své posly vyslati.

Do Sas aby se vyváželo z Čech.

Mince aby se nevyvážela.

Aby se nic neprodávalo do zpronevěřilých zemí.

Chinský od svých poddaných obléžen.

Mince zlatou pod jménem Fridricha bítí dali Vratislavští.

¹⁾ Listiny o povstání selakém proti Václavovi Chyňskému tištěny jsou v Příloze ke III. dílu Gindelyho Dějin českého povstání na str. I.—XI.

1620 Rejna, vejvoda slezský; druhé nápis jest: Mince zlatá magistrátu a celé obce vratislavské 1620.

Krev z sv.
hostie kapala.

Po velký porážce stavův českých nekatolických na Bílý Hoře blíž města Prahy kněz Jan Flaxius z tovaryšstva Ježíšového v městě Jičíně, v němž Pikharti měli své hnízdo, jednu nemocnou ženu starou k smrti již přihotovil a při ní, byla ona nekatolická, stoje, když jí Krista Pána pod způsobau chleba v sv. hostii bydlícího již do úst podati mnil, hned z té hostie krev hojně na patenu, na pozlacený talířek mešní, kapati počala; ona to vidíc, hned uvěřila, že pod způsobau hostie neb chlebu jest také krev Kristova, čemuž prve nikdá věřiti nechtěla; také hned vřu katolickau přijala i mnoho jiných k ní tím zázrakem pohnula.

Obraz Pána
Krista v městě
Chrudimě.

Tohoto zde vejš jmenovaného již roku 1620., když císař římský král český Ferdinand II. veliké vítězství na Bílý Hoře blíž města Prahy nad kacíři obdržel, nepodařilý zimní král Fridrich, hrabě z Falcu, z slavného města pražského utéci musel, oblaupíce komoru císařskou, v nížto se rozličné kunstovné věci chovají, co od zlata, stříbra, drahých kamení a jiných nákladných věcí bylo, sebau pobral; obrazy ale, zvlášť pobožné, jeho zběh kacířská sem i tam rozmetala, mezi nimiž i tento svatý obraz byl, jež jistý sekretář na ulici náhodau naleznauce, a urozenému pánu Janovi Pfeifferovi, tehdež v Praze studirujícímu, jakožto svému dobrému příteli daroval, ježto když ze studií do Chrudimě se dostal, sebau vzal a jsauce on měšťáninem též i posléz raddním učiněn, vždy jej v úctivosti choval, pro nevymluvnau jeho utěšenost; neboť velmi kunstovně vymalovaný vpodobňuje pravau podobu Krista Pána v věku, v kterém svatě evangelium kázati ráčil, což se z následujících důvodů dokazuje: Nebo předně velmi dobře s vypsáním tváře Pána Ježíše skrze římského měšťánina Lucia Lentula učiněném se srovnává, jehožto psaní z Jeruzalema k Římanům (jak Eutropius správu činí, že jest je četl v letopisích židovských) o Kristu Pánu takto zní:

„Ukázal se těchto časů muž jeden veliké moci přijímím Kristus Ježíš, kteréhožto nazývá lid prorokem pravdy, jeho učedníci ale jmenují jej Synem Božím; ten mrtvé křísí a všechny neduhy uzdravuje, osoby ne příliš dlouhé, ale prostřední a vázué, obličej má počestný a vážný, ježto ti, kteří“) milovati i se báti; vlasy jeho jsau světle kaštanové barvy až pod uší rovné, od uší ale dolů kadeřavé prstynky zlaté barvy na ramenách se

“) Několik slov v rukopise schází.

skládající, v prostřed hlavy jsau rozdělené podle obyčeje Nazaret- 1620
ských; čelo jeho je hladké a čisté, jakož i tvář bez vrásků
a faldů, též jiné poškrvny, jižto mírná červenost okrašluje, na
nose a ústech nenalezá se žádné vady; bradu má křtaltovnou
a mužskou, podobnou vlasům, nedlauhou, ale v prostřed rozdě-
lenou. Má sprostý (sic) a mužský obličej, oči železné barvy.
V trestání jest brozný, v napomínání příjemný a přátelský, veselý
s obzvláštní vážností, jehožto žádný se neviděl smáti, plakati ale
viděli. Postava těla jeho jest rovná, ruce a ramena k spatření
ušlechtilé. V řeči jest vážný, řídký a stydlivý, jedním slovem:
Speciosus inter filios hominum, krásný mezi syny lidskými.“

S tímto vypsáním nadřečeného Lucia Lentula ve všem
srovnává se obraz tento, ačkoliv že jen toliko svatau tvář s rameny
vypodobňuje.

Jakož i za druhé podobný jest docela onomu svatému obrazu,
kterýžto v Římě v kapli Sancta Sanctorum řečené se schovává,
ježž svatý Lukáš malovati začal, angelé ale svatí jej domalovali
a dokonali dle tradicí neb poslaupnosti víry hodné. Ten svatý
obraz římský nebyl hýbán z nadřečené kaple od času svatého
Řehoře Velkého, až Jeho Svatost Clemens XI., šťastně řídící
nynější papež římský, z obzvláštní pobožnosti za odvrácení ve
Vlaších roznicené a městu Římu hrozící války pojminulého 1709. 1709
roku ustanovené u veřejné hlučné processí (jižto Svatost papež-
ská sama pěšky provázeti ráčila, a při ní mnoho ďáblem posedlých
a jinými neduhy obtížených uzdraveno bylo) nešen a všemu lidu
ukazován byl. Že ale tomuto svatému římskému obrazu náš
svatý obraz docela podobný jest, potvrdil to Reverendissimus P.
vicarius generalis Vincentius a Marcatello, řádu bratří Menších
sv. Františka kapucinského, když v létu 1687. chrudimský klášter 1687
navštívil. Což také pautníci z Říma příchozí dosvědčují.

Jesli tehdy onen sv. obraz římský pravá podoba Pána
a Spasitele našeho Ježíše Krista jest a za takovou v pravdě se
drží, tak následovně i náš sv. obraz chrudimský, jakožto k onomu
docela podobný, pravá podoba Krista Pána jest.

Ten tehdy obraz měl jest nadjmenovaný p. Jan Pfeiffer
u veliké vážnosti a pobožnosti, k němu se ve všech auzkostech,
těžkostech s neomylnou nadějí utíkával, kteráž jej nikdy neomej-
lila, nýbrž vždy zkusil mocnou pomoc Boží, což k nynější jeho
důstojnosti a cti se schylovalo a jako předchůdcem bylo, jako
i toto, že i od nerozumného ptactva uctěn byl; nebo ačkoliv
opáčený p. Pfeiffer mnoho létajících ptáků v tomto pokoji, v kterým

1620 ten obraz na stěně visel, jest choval, z nich však žádný po ten celý čas na něj nesedl a se neuneřádl. Víceji o tom zázračném obraze doleji v této knize na rozličných místech i o mnoho jeho divích v 1648. i v 1700. roce každý sobě přečísti může.

Bělá, Semile
spálená.

Dne 18. měsíce listopadu císařské bukvojské vojsko zmocnilo se Helsenbergu ¹⁾, dne 21. Semile a Bělý, Waisswasser řečené, a to všechno troje po oblaupení zapáliti dal.

Klatov spá-
lené.

Don Baltazar Marradas, vlaského i španibelského vojska vůdce, zmocnil se města Klatov, je oblaupil, zapálil, knihárna jeho slavná v popel a kostel farní v marštal byl proměněn. Také se zmocnil zámku Hluboká, Frauenberg řečeného, a velké v něm dostal bohatství; z Rosenberga vezma přes 2000 velkého dobytka, do Budějovic hnáti je poručil a prodati ²⁾.

Také tehdež město Tejn nad Vltavou i Bechyně vybráno a spáleno bylo.

1621
Fridrich do
achtu dán.

Léta 1621. Dne 22. měsíce ledna císař Ferdinand Fridricha falckraběte, kurfiršta od Rejnu, domnělého a nepořádného krále českýho, v svém městě Vídni dle obyčejné slavnosti vůbec do achtu dal, což se takto dalo: Dne již jmenovaného 22. měsíce ledna, jenž byl den pátečný, císař Ferdinand v svém císařském oděvu, před nímž císařský klenoty, koruna, zlaté jablko, sceptrum i obnažený meč neseny byly, do rytířské svědnice vejda, do svého trůnu se posadil a skrze jednoho říšského herolta svůj dosti obšírný majestát vůbec čísti dal, jehož kratičké obsažení a vejtah jest tento: Nejenom on Fridrich falckrabí pro své veliké provinění, kterého se proti osobě císařské hanebně a svévolně dopustil, do achtu a opět do achtu a v jiné trestání a v pokuty se dává, ano také mocí císařskou jednomu každému přísně a pod nemilostí císařskou se nařizuje, aby dědiční i jiní poddaní téhož Fridricha žádnau poslušnost a povinnost mu nečinili a pod uvarováním do achtu dání žádný jemu v ničemž nápomocen nebyl. Po přečtení toho listu hned ten list roztrhán a od císaře nobama byl šlapán. Také tomuto listu podobní odevření listové pod pečeti císařskou na rozličných místech prostranních od císařských trubačův vytraubeni, od heroldův čteni a na veřejná místa zavěseni byli, což nejenom v Vídni, ale i v celý německý říši, také i jinde, zvláště v Městech

¹⁾ Správně: Helfenburgu na panství Liběšickém v Litoměřicku.

²⁾ Zprávy o dobytí Hluboké a Rosenberka vztahují se k událostem dřívějším z r. 1619, jakž o tom nahoře na str. 155. čísti lze.

pražských skrz heroldy vůbec se vyhlásilo, a ti listové ve veřejných místech zavěšeni byli. Podobným způsobem Kristián, kníže z Anhaltu, Jan Jiří, margrabě z Jagersdorffu, i Jiří Fridrich, hrabě z Hohenlohu, že oni při zpronevěřilých českých stavích proti Ferdinandovi císaři a českému králi v válečných neb v vojenských věcech potřebovati se dali, také do achtu dáni byli. Po skončování těch věcí a po do achtu dáni jmenovaných pánův přineseno bylo třiceti praporcův vojanských (ostatní do Říma Svatosti papežské poslány byly) na Bílý Hoře při bitvě Čechům a jiným s nimi sjednoceným odňatých, kteří se císaři a jiným přítomným pánům ukazovaly.

1621

I jiní páni
do achtu by-
li dáni.Praporce cí-
saři ukáza-
ny.

Dne 1. února měsíce císař Ferdinand Maximiliánovi, knížeti bavorskému, Albrechtovi, arciknížeti rakauskému, také knížeti ¹⁾ bamberskému a wirczburgskému své císařské listy poslal, jim poraučeje a plnomocenství dáváje, aby on kníže Maximilián Hořejší falckrabství, arcikníže Albrecht Dolejší falckrabství a kníže bamberský, spolu i wirczburgský knížetství anhaltské, markrabství jagerdorffské i hrabství hohenlogské neprodleně do achtu dali, což také oni skutečně učinili.

Dne 28. ledna po zavěšení na svá místa v kostele sv. Víta potřebných zvoncův a po vykopání dvauch těl kalvinských v tom kostele pohřbených, také po vykopání těla pana Petra Švamberka, které v kapli sv. Tomáše apoštola ve zdi zazděno a jinam od krevných přátel téhož Petra přeneseno bylo, jakož také po vyhození kalvinských stolic a po dokonalém toho sv. kostela vyčištění, v první neděli postní již jmenovaného dne 28. ledna měsíce, od Jana Loheliusa, pražského arcibiskupa, v přítomnosti Karla knížete z Lichtenšteina, jakožto nejřednějšího císařského a královského komissaře a od J. M. Cské v království českém zřízeného plnomocníka a nejvyššího královského místopředsího. i také v přítomnosti mnohých pánův českých i velkého zástupa obecního lidu, jež prostrannost téhož kostela obsáhnouti nemohla, ten kostel i velký oltář skrz Kalviny a jiný nekatolíky poškrvněný zase on arcibiskup pražský Jan Lohelius řádem církevním posvětil a děkan téhož kostela Kašpar Arsenius pohnutelné kázání v latinské řeči učinil, po kterémžto posvěcení Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. zpíváno, traubeno, bubnováno a z velkých děl na vrchu Petříně, jinak na vrchu sv. Vavřince, střeleno bylo. Na to následujícího dne pondělí počala se vyzdvihovati v tom kostele dosti

Těla mrtvá
vykopána.Kostel praž-
ský sv. Víta
posvěcen.

¹⁾ Má státi: biskupu.

1621 nerovná a nepořádná dlažba a čtyřhranatým kamením ten kostel
 Dlážditi se počal. dlážditi se počal. V ostatních dnech jiní oltářové posvěcení byli, mešní raucha, jiné všechny kostelní potřeby z císařské štědroty se hotovily, k čemuž všemu práci svau a vraucností Jan Lohelius, arcibiskup pražský, velice nápomocen byl.

Fridrich do
 Hagu jel.

Fridrich falckrabí předeslav svého nejstaršího syna Jindřicha Fridricha roku minulého s Arnoštem hrabětem z Nassau do Frislandu, sám s manželkou svau Alžbětou, která jemu třetího syna jmenem Mauriciusa dne 20. ledna v městě Kystrinu porodila, z Berlína v krytém voze, maje při sobě dosti mnoho vyprovázějících pánův a šest praporcův jízdného vojska, mimo město westfálské Minstr nazvané, také mimo Iselburg¹⁾ do města řečeného Emmerich přijel a tam dva dni odpočíval. Odtud hnul se do Klevu a do Rotterdammu, kdež se tak dlouho zdržel, dokad v městě Hagu pro něho náležité obydlí i jiné potřebné věci a všeliké k uvedení jej do téhož města potřeby připravené nebyly. Jemuž několik mil od téhož města Hagu hrabě Mauric i jiní mnozí urození vzácní páni v cestu jeli a jej oni, také i legat neb posel englický, denemarský, švejský i jiní legati do téhož města, v němž on slavně vítán byl, dne 14. dubna měsíce doprovázeli. S ním a s manželkou jeho v krytém voze seděl legat englický a jmenovaný hrabě Mauric. Nepřestával on Fridrich falckrabí Arnoštovi hraběti Mansfeldovi z ciziny do Čech, kdež on hrabě ještě tehdaž s vojskem svým se zdržoval a město Plzeň, Loket, Tábor i jiná česká města, hrady i jiná sídla v své moci měl, psáti, jej napomínaje i žádaje, aby jemu věrným zůstal a jeho nepřátelům škodu činiti nepřestával, ubezpečiv téhož Mansfelda, že také on Fridrich dotad svau hlavu pokojně nepoloží, dokad se nad svými nepřáteli nepomstí a do Čech se nenavrátil. Tehdaž od císařského dvora tomu, kdo by hrabě Mansfelda zamordoval, deset tisíc, a kdo by ho živého císaři dodal, tomu sto tisíc zlatých rejnských připověděno bylo.

Od zlého
 předsavzati
 nepřestával.

Fridrich od
 Hollendrav
 pomoc žá-
 dal.

Dne 27. dubna měsíce on Fridrich falckrabí v přítomnosti stavův holandských za udělenau jemu proti císaři a proti jiným jeho nepřátelům pomoc, také za prokázání tak velkého přátelství přívětivě jim poděkoval, jich pohnutelně a přátelsky žádaje, aby jej v tak důležitý jeho potřebě dále neopauštěli, jemuž také oni deset tisíc zlatých uvolili se dáti.

Arnošt hrabě Mansfeld z Plzně do Hořejšího falckrabství,

¹⁾ Správně: Isenburg.

aby tam vojsko k ruce Fridricha falckraběte proti císaři Ferdinandovi a jiným nepřítelům Fridrichovým najímal, spíše nežli odjel, město Plzeň, Šlaggenwald, jinak Slavkov, také město Loket (do tohoto města Loktu s pěti sty jizdnými vjel, je zaopatřil a ostatní své vojsko v polích ležeti nechal, které velké škody činilo; tehdáž také on město Teplá řečené dostana, zámek zbořil a obyvatele šacoval) dobrau stráží opatřil. — Tehdáž císařští vojenští auředlníci s některými nejvyššími auředlníky Mansfeldského vojska v Plzni ležícího, zvlášť s doktorem Lainingerem¹⁾ o to rokovali, aby jim město Plzeň, spíše nežli by je oblehli a dobývali, vzdáno bylo; což také oni proti jistý smlauvě, také proti jistý peněžitý summě učiniti připovéděli. Hrabě Mansfeld toho se dovědév, rozličná psaní do Plzně k svým vojenským auředlníkům poslal, jich napomínaje, aby město císařským nevzdávali, připovídaje jim v desíti dnech s dostatečným vojskem k pomoci přispěti, s tím doložením, že byť oni dostatečnou summu peněz od císařských dostali, takový však peníze po dostání města Plzně lid neb vojsko císařské že jim zase vezme. On hrabě Mansfeld od Fridricha falckraběte psaní a auřadu generála polního maršálka potvrzení s tau povinností dostal, aby český i jiný sjednocených zemí stavu při onom falckraběti snažil se zdržeti; což aby on snázeji v skutek uvésti mohl, že dostatek vojska k pomoci do Čech poslati mu nepomine. — Že pak v těch desíti dnech on Mansfeld (jak málo vejš oznámeno jest) hejtmanům vojenským s jich vojskem v Plzni ležícím připovéděnou pomoc vojenskou neposlal, hned sto čtyrydce tisíc zlatých rejských od komisarův císařských tém sedmí v Plzni ležícím praporecům Mansfeldským dáno bylo, z nichž čtyry praporce v Plzni ležeti zůstaly a u bavorského vojska službu vzaly, dostavší každá kumpanie neb praporec vojska dvadceť tisíc zlatých rejských; ostatní tři Mansfeldští praporci neb kumpanie pod nejvyšším Frankem nechťice ani k vzdání téhož města Plzně povoliti, ani složený peníze přijíti, k Mansfeldskému ležení do hořejšího falckrabství, nesauce s sebau hořejší i poboční neb dolejší zbraň s rozvinutými praporci z Plzně pospíchaly a od Mansfelda vděčně přijaty byly. On Mansfeld doktora Lainingera v městečku Hirsavě po některým čase nenadále chyceného živobyťi zbavil, proto že on největší původ prodání města Plzně, jak se on Mansfeld pochybně domníval, býti měl.

1621

Město Mansfeld stráž opatřil.

Teplau dostal, zámek zbořil.

O vzdání Plzně rokováno.

Falckrabí králem českým zůstatí chtěl.

Plzeň prodána.

Z Plzně díl vojska vyšel.

¹⁾ Správně: Janem Vilémem Leiningrem.

1621

Mansfeld se
sílil.Bavorští a
Saskí města
česká dobý-
vali.Loket město
císaři se
vzdalo.Vejminky
města Lok-
tu.

Poněvadž on hrabě Mansfeld v Hořejším Falcu tehdáž velmi se sílil (neboť dovoliv on svým vojákům svobodně všudy laupiti a hubiti, mnoho jinochův i mužův k němu běželo a vojanskau službu u něho přijímalo), vojsko saské hlouběji do Čech vtrhlo. aby Mansfeldovo předsevzetí kazilo a s bavorským vojskem se spojilo; což když se stalo, hned ono ostatní města, hrady a jiná místa, která Mansfeld s vojskem svým osadilo, k poslušenství Ferdinandovi císaři a českému králi přivedlo. Když to vojsko bavorské i saské k městu Loktu, kde Mansfeldští vojáci leželi, přistaupilo. hned to město i také město Falkenov od pana Wolffganga Vršovce ¹⁾ žádalo, aby ta města vzdáti neprodlíval; což když on učiniti nechtěl, z města Egru byla přivezena mosazná velká střelba, jinak děla neb kusy, aby ta města k vzdání přinucena byla, z nichž když se k městu Loktu silně střeleti počalo, Loketští nemohauce takové moci dýle odolati, ani od Mansfelda žádnau pomoc nemohauce daufati, na jisté vejminky uvolili se vzdáti. Byly pak ty vejminky tyto:

Předně, aby v tom městě Loktu Fridricha falckraběte neb Mansfeldské ležící vojsko s rozvinutými praporci a rozžatými lunty, s hořejší i s dolejší (sic) ²⁾, také i s bubnami všechno to vojsko vyjítí mohlo; za druhé, hejtmané i všickni jiní auředníci vojenští aby své koně i všechny špízný vozy a věci své vyvézti a s sebau odvézti mohli, také i s tím vším, co by koliv hraběti Mansfeldovi přináleželo; za třetí, aby ti všickni vojáci od bavorského vojska až na meze Hořejšího falckrabství doprovázeni a všudy po cestách schráněni byli, jakož také aby s nimi z města vyjeti i pokojně kam by chtěl odjeti mohl Jindřich Jiří z Oltenburgu ³⁾, správní doktor a Mansfelda komissař, také i jeho manželka, dívky, čeládka, koňstvo i všechno, co by koliv on svého měl; za čtvrté, aby jim generál Tilly a vojska bavorského vůdce tolik vozův opatřiti rozkázal, kolik by jich oni k odvezení nemocných vojákův potřebovali; za páté, poněvadž v tom městě někteří vojáci se nacházejí, kteří předtím při císařském vojsku slaužili, aby také i těm dovoleno bylo z města k Mansfeldskému vojsku odejítí; za šesté, aby páni urození, kteří se v tom městě Loktu dlouhý čas zdržují, s manželkami, s dítkami a s všemi přináležejícími svými z města, kam by chtěli, bezpečně odjítí mohli.

¹⁾ Správně: Vršovce.²⁾ Doplň: zbraní.³⁾ Správně: z Oldenburku.

Hrabě Tilly na ty sobě podaný vejmínky dne 16. měsíce 1621 máje následovně odpověděl:

1. Co v prvním punktu vojenští auředníci a hejtmani Fridrichového vojska v tom městě Loktu pro ochranu téhož města ležícího žádají, k tomu že on hrabě Tilly, však s tím doložením svoluje, aby žádný auředník ani prostý voják v třích měsících proti J. M. Cské, proti kurfirštu saskýmu, proti knížeti bavorskému, ani proti knížatům a stavům katolickým v válečných neb vojenských službách potřebovati se nedal; kdo by pak z nich při armádě J. M. Cské, při kurfirštu saském, při knížeti bavorském, také při jiných s nimi (s katolickými pány a stavy) sjednocených páních katolických vojanskou službu vzíti chtěl, tomu že se má za dva měsíce žold napřed dáti;

2. všechny špízny vozy, také všechny jiné věci, které do města s sebou přivezli, aby to všechno, i co hraběti Mansfeldovi přináleží, s sebou odvézti mohli;

3. vozy, v nichž se nemocní vézti mají, aby jim dány byly a všickni na meze Hořejšího falckrabství aby doprovázeni byli a býti mají. — Ostatní všechny věci a vejmínky on hrabě Tilly Fridrichovským vojákům odepřel, s tím doložením, aby se ve dvauch hodinách konečně rozmyslili, což také oni učinili, z města vytáhli, na meze falckrabské doprovázeni byli, a dvě kumpanie bavorského vojska do města vejdauce, je osadili. Toho času měšťané loketští svau všechnu zbraň složití museli a páni raddni na zámek loketský do arrestu vedeni byli, mezi nimiž nacházel se také doktor Fridrich Gergen¹⁾, jehož jmeno mezi jinými, kteří se po trojím volání k saudu na hrad pražský nepostavili, na černý tabuli psáno a na šibenici zavěseno bylo, který předce potom z toho loketského hradu vzat, do Prahy vezen a dle provinění odsauzen byl. Na to celá armáda, v níž se císařské, bavorské i saské vojsko nacházelo, šestnácte tisíc silná, k městu Khenigsberku²⁾ se hnula.

Vejmínky
byly odepře-
né.

Loketští
zbraň složili
a do arrestu
dáli.

Vojsko hnu-
lo se k Khe-
nigsberku.

Podobně s obleženými v městě Táboře o vzdání téhož města tehdaž rokováno bylo, kteří však na žádný způsob vzdání se nechtěli. Který aby Don Baltazar příjmím Marradas, rytíř Maltenský, J. M. Cské a krále španihelského tejná vojenská radda i nejvyšší vůdce španihelského i vlaského vojska k pomoci J. M. Cské poslaného, tím snázeji k vzdání téhož města Tábora pohnul, s vojskem svým blížeji k městu přistaupil, je oblehl a dostana jistau zprávu,

Don Bal-
zar kdo byl.

Tábor město
obleženo.

¹⁾ U Skály (V. 39.) přichází: doktor Fridrich Jiří (Gergen = Georg).

²⁾ Česky: Kynšperk.

621 že obležení z města do jeho ležení vypadnouti chtějí, na ně chtivě
 Vypadnutí
 poražení. očekával, jich osumdesáte, mezi nimiž mnoho urozených pánův
 českých se nacházelo, zmordoval, ostatní zpátkem do města zahnal
 a maje on již tehdáž všechny věci k šturmu přihotovené i miny
 neb podzemní díry ručníčným prachem naplněné a k rozházení
 městských zdí přihotovené, obležených posledně napomenauti dal,
 aby J. M. Cské to město vzdáti neprodlívali, chtějí-li při živobyті
 zachování býti. Obležení, zvláště nejvyšší hejtman stavovského
 českého vojska a města Tábora nejvyšší opatrovník, ačkoliv věděl,
 že od hraběte Mansfelda žádné vojenské pomoci míti nemohau,
 Tábor vzdá-
 tí se nechtěl. však předce Don Baltazarovi hrdinsky vzkázali, že do posledního
 muže brániti se chtějí. Don Baltazar rozhněvaje se, ihned dne
 K šturmu se
 běžel. 13. měsíce na rozličných místech autok na město učinil a k šturmu.
 který tři hodiny pořád trval, běžeti rozkázal. I chtěje obležení
 svou mužnost dokázati, statečně se bránili, tři hejtmany mimo
 jiných několik vojenských auředníkův, tak mnoho vojákův špani-
 lelských i vlašských v tom šturmu porazili a mimo dvauch set
 raněných, také nejvyššího Paradysa ¹⁾, jednoho nejvyššího leitnanta
 neb zástupníka, i několik jiných auředníkův ranili. Když pak Don
 Baltazar miny pod zemí zapáliti dal, chtěje nimi zdi městské
 rozváleti, oni ne tak zdím a obleženým, jako jeho k šturmu běžícím
 vojákům uškodily.

Psaní Tábo-
 rův přejato. V tom čase bavorské vojsko na českých hranicích tehdáž
 ležící jedno psaní přejalo, které táborští obleženci hraběti Mans-
 feldovi poslali, jehož kratičky vejtah jest tento: „Poněvadž dávno
 připověděná pomoc vojenská nepřichází a v Táboře městě od Don
 Baltazara dosavad obležení jsme i také mnohý nedostatky již
 trpíme, pročež v krátkém čase město Tábor jemu vzdáti přinuceni
 budeme, ačkoliv ještě až do časů sv. Martina jakožto věrní a
 stateční vojáci brániti se chceme a nějakou pomoc předce očeká-
 vati budeme“ atd. — Když pak žádná pomoc obleženým nepřišla
 a nejvyšší jich hejtman Romaneško nazvaný umřel i velký také
 nedostatek soli a dříví (jiné špíše dostatek tehdáž ještě měli)
 trpíce, dne 18. listopadu město vzdali a přijmauce od města za
 dva měsíce povinnovaný zold, z toho města dvě kumpanie, každá
 Tábor se
 vzdal. toliko 80 mužův silná, s rozvinutými praporce a s ostatními
 věcmi svými pokojně vytáhli, do něhož tři kumpanie Don Balta-
 zarového vojska vloženy byly. Měšťané jistau summu peněz Don
 Baltazarovi i jeho vojsku složili, aby jich domy drancovány

¹⁾ Správně: Paradeisra.

a laupeny nebyly; kteří pak v tomto městě páni vyššího stavu 1621 se nacházeli, ti všickni do arrestu vzati byli.

Páni do ar-
restu dáni.

Kurfiršt saský minulýho i přítomnýho roku Ferdinandovi císaři, českýmu králi, jakožto markraběti lužickému zpronevěřilé Hořejší i Dolejší Lužice zase vojanskou mocí přinucoval a neposlušná města podmaňoval, ano také nejenom hraběti Mansfeldovi (který se tehdy v Hořejším falckrabství proti císaři i proti bavorskému knížeti, jakož to již také zde málo veš dotknuto jest, velice sňil) v jeho předsevzetí velkou překážku činil, ale také ostatní města v Čechách, která ještě Fridrichovi falckraběti věrná zůstávala a Ferdinanda císaře za svého krále uznati nechtěla, dobýval, téhož Ferdinanda za pána uznati je přinucoval, když s vojskem svým on kurfiršt saský, jemuž také díl bavorského vojska k pomoci přišlo, k městu Jochmsthalu, k Falkenovu, Egru a k jiným českým městům tehdy ještě zpronevěřilým přijda, je, když se vzdáti nechtěli, dobýval.

Lužice i mě-
sta česká
kurfiršt sa-
ský dobý-
val.

Jachym-
sthal, Falke-
nov, Egr.

Falkenovští před obležením několik a dvacetí vozů senem, slamou i ovsem naložených, majíce při nich stráž jizdnou i pěchotu, do města vézti chtěli, od bavorského vojska obkličeni byvše, vozy státi nechali a kam který vozka ustraniti mohl, klopotně každý ustranil; strážní těch vozů jak nejlépe mohli bránili se i jednoho bavorského leutnanta neb zástupníka, také i jiných několik vojákův zastřelili. Bavořané tím více na ně se rozhněvajíce, 60 jich zmordovali, ostatní zahnali a všechny vozy opanovali; jimž také na to z Prahy peníze do ležení přivezeny byly, který 20 mušketýrův císařských doprovázelo.

Falken-
ovský vozy
pobrány a
strážní pobi-
ti, ostatní
zahnáni.

Tehdy císař Ferdinand s Karlem, arciknížetem rakouským, k zázračnému obrazu Panny Marie Cellenské putoval, tam za obdržalé vítězství nad zpronevěřilými Pánu Bohu děkoval a tomu obrazu krásnou i drahou korunu obětoval. Karel arcikníže při navrácení z té cellenské pauti do Nového Města Vídenského přijeda, mladší kníže z Anhaltu v arrestu navštívil a jeho potěšil i jistau naději dal, že on z toho arrestu v krátkém čase puštěn bude; což se také stalo, a on s padesáti koňmi až do Vídně z toho arrestu nejenom doprovázen, ale také v Vídni ctěn byl.

Císař pu-
toval do Celly.

Jináč se dalo v městě Innsbruku s Fridrichem z Tifenbachu, který minulýho roku v jedné tyrolské¹⁾ lázni popaden, do Innsbruku přivezen a tam až do dne 27. máje měsíce arrestem stížen byl, kterýhožto dne on v sesli na prostranném ležení, které na rynku

Tifenbach
stát.

¹⁾ Má státi: švýcarské.

1621 téhož města vyzdvižené bylo, nesen a v přítomnosti velkého zástupu stát byl. Že pak mistr popravni spíše svůj meč vytáhl, nežli potřeba byla, a Tiffenbach domnívaje se, že by jej mistr ihned stíti chtěl, sedě v sesli hluboce se snížil, hned na noby mužně se postavil, šaty z sebe svlékl, klekl, modlil se a v tom modlení stát byl.

Fridrich císaři se kořil.

Od pověze císaře.

Fridrich falckrabí v Hollandu bydleje, skrze vzáctnou přmluvu englickýho, denemarskýho i švejdskýho krále, také mnohých říšských knížat u J. M. Cské snažně to vyhledával, aby aspoň v své dědictví se navrátili a jeho země v předešlém náboženství zachované byly, připovídaje, že se nechce víceji království českýho ani přivtělených zemí ujímati. Ferdinand císař mnohé tak vzáctných pánův přmluvy když vyslyšel a všechno pořádně i pravdivě když v své odpovědi vyjevil, kterak on Fridrich, ačkoliv proti osobě císařské a královské velice prve provinil, však dosavad žádného polepšení na sobě neukazuje, nýbrž skrze své vojsko, jehož vůdce jest Mansfeld, velké nepřátelství v českém království činiti nepřestává, a tak tu věc on Ferdinand císař k dokonalejšímu povážení na říšský sněm, ke dni 25. černa měsíce do Řezna rozepsaný, odložil.

Bukvoj uherská města zdobýval.

Nový Zámek oblehl Bukvoj.

Uhři od Uhrův poraženi.

Když v Uhřích pozdvižení Betlema Gabora, sedmihradského knížete, nepřestávalo, hrabě Bukvoj proti němu s dvamecítma tisíci vojska císařského poslán byl, který se také v brzkém čase města Prešpurku dne 2. máje měsíce a zámku dne 7. téhož měsíce, také potom i Trnavy, Altenburku, Edenburku ¹⁾ i jiných uherských měst zmocnil. Na to hnul se on Bukvoj k Novým Zámkům, kde Štencel ²⁾ Turso vojenským nejvyšším auředníkem byl, to město oblehl a tak daleko svau věc sice dovedl, že jemu z té pevnosti málo obležení škoditi mohli, tomu však zabrániti nemohl, aby jednau branau a to Karniolskau všeliké potřeby obleženým dodávané nebyly a obležení každodenními vejpany velké škody císařskému vojsku nečinili. Toho času Betlem Gabor u města Košice, jinak Kašova, na Palfyho ³⁾ a na Posniaka ⁴⁾, kteří z císařské strany byli, nenadále udeřil a je porazil. Když jednoho dne hrabě Bukvoj, maje při sobě Maximiliána z Lichtenšteina i Rudolfa z Tiffenbachu, také 40 svých jizdných, od svého vojska dáleji se

¹⁾ Oedenburg = Šoproň.

²⁾ Správně: Stanislav.

³⁾ Štěpána.

⁴⁾ Správně: Tomáše Bosnyáka.

vzdálil a k Novým Zámkům se přiblížil, od Uhrův, kteří z města 1621 v velkém haufu vyjeli, nenadále obklíčen byl a 18 svých jízdných Bukvoj byl v nebespouštěnství. v potýkání ztrativ, sotva zpátkem k svému vojsku bez aurazu se navrátil. Když pak on opět dne jiného, neobávaje se nepřátelských příhod, dáleji se pustil, opět od Uhrův a mnohem od většího počtu nežli předešle obklíčen byl a ačkoliv on od svých poslední opuštěn i také kuň jeho pod ním zastřelen byl, on nicméně svou zbraní dotud tak rekovsky se bránil, dokud 16 ran nedostal a zamordován nebyl, jehož nejenom celé císařské vojsko, ale i sám také císař velmi želel. Tělo jeho od císařských vojákův vzato, do Vídně vezeno a tam v kostele Menších bratří sv. Františka Serafinského vojenským způsobem dne 20. července pohřbeno bylo. Po nešťastném tak slavného pána zahynutí vojsko císařské Maximiliánovi z Lichtenšteina a Rudolfovi z Tiffenpachu poručeno bylo, které však od Nových Zámkův odstaupiti muselo, zatlukše řebískami 16 velkých děl, proto že je s sebou pro hluboký cesty a pro jiné příčiny odvéztí nemohli. V Nových Zámcích dvanácte tisíc branného lidu tehdaž bylo, mezi nimž také se nacházeli hrabě starší z Turnu, nejvyšší Hofkirch a nejvyšší Landau. Novým Zámkům k pomoci proti císařským když tehdaž táhl Betlem Gabor, město Trnavu i jiná města až k Novému Městu Vídeňskému vzal a velké škody činil, jemuž Albrecht z Waldšteina, Ystrhazi ¹⁾ a Hanybald ²⁾, stateční vojenští vůdcové, s haufy svými před oči tak mužně se postavili, že on zpátkem do Uher obrátiti se musel a vida že proti císaři nic neprovede, k pokoji se uchýlil a s císařem se smířil ³⁾.

Bukvoj byl v nebespouštěnství.

Bukvoj zamordován.

Vojsko císařské odstaupilo.

Páni v Nových Zámcích se zdržovali: z Turnu, Hofkirch a Landau.

Betlem Gabor škody činil.

A s císařem pokoj zavřel.

Z této příležitosti krátce zde nětco dotknu o těch Nových Zámcích. Nový Zámky jmenují se v uherské řeči Ujvar, a tohoto 1621. roku nebylo to místo tak opevněno jako nyní; neboť teprva poslézeji Jiří Lippay, arcibiskup ostřehomský, který na arcibiskupství léta 1645. dne 16. listopadu od Stolicе apoštolské potvrzen 1645 byl, to své město dle nynějšího způsobu hraditi a pevniti počal a léta 1666. v Prešpurku umřel. Tu pak pevnost, spíše nežli ona dokonána byla, Turci léta 1663. oblehli, dobývajíce ji šest týhodnův, jí se zmocnili a začatau okolo toho města pevnost dostavěli; to pak město císařské vojsko léta 1683. oblehlo sice 1666 a dobývalo, však odstaupiti přinuceno bylo. Opět oni císařští 1683

Nový Zámky se pevnily.

1666 Turek je oblehl.

1683 Turek dostal Nový Zámky.

¹⁾ Správně: Mikuláš Eszterházy.

²⁾ Snad skomoleno z Reimbold. Neboť připomíná se nejvíce jakožto vůdce proti Betlenovi Reimbold Collalto.

³⁾ Mírem Mikulovským 7. ledna 1622. zavřeným.

1621 oblehli to město Nový Zámky léta 1685. a je také mocnou rukou
 Císařští je zase dostali. Turkům odňali. Jest to město od jedné až k druhé bráně 600
 1685 kročejův dlouhé a 400 krokův široké, při něm teče řeka Nitra.
 a okolo pevnosti neb toho města jest v příkopech dosti široká
 1700 voda; což jsem sám léta 1700. dne 1. září měsíce očitě zhlídl
 i také vyměřil, když jsem od Prešpurku do Trnavy, do Leopold-
 statu, Galgoce ¹⁾, Nových Zámkův, z Nových Zámkův do Komárna,
 do Ostřehomy cestou do Budy neb Budína a odtud jinam skrze
 ty Nový Zámky jel, kteří od Komárna dvě velké míle ležejí, a
 v těch Nových Zámcích tehdy dva kostelové se nacházeli, totiž
 kostel farní a druhý Františkánův Bosákův i jich klášter.

Mansfeld
 opustil falck-
 rabství
 oboje.

Císařské i bavorské vojsko zvěděše, kterak se hrabě Mans-
 feld v Hořejším falckrabství sílí a všeliké nepřátelství provozuje,
 oboje to vojsko proti němu táhlo a jeho tak obklíčilo, že nechtěl-li
 on poražen býti, aneb dokonce hladem s vojskem svým umříti,
 (neboť již tehdy vojsko jeho tři dni nemělo co jísti) podvolil se,
 že dáleji nic nepřátelského činiti nechce, nýbrž že z Hořejšího
 i z Dolejšího falckrabství s vojskem svým vytáhnouti a je buď
 z vojny v 14 dnech propustiti, aneb je všecko císaři prodati
 nepomine; však co on připověděl, nedržel, dokad mocně nebyl
 vytlačen. Oboje to falckrabství po vytlačení a vyhnání z něho
 Mansfelda hned Fridricha falckrabě pána svého opustilo a císaři
 Ferdinandovi věrnost slibovalo. Podobně kurfiřt saský když
 téměř Ferdinandovi císaři Slezsko k poslušnosti zase přivedl,
 jemu kurfiřtovi na místě J. M. Cské stavové slezští, v městě
 Vratislavi shromáždění, věrnost a poslušnost jemu slibovali.

Falckrab-
 ství

i Slezsko
 poddalo se
 císaři.

Kacíři z
 Čech vypo-
 vědění.

Legat papežský při Ferdinandovi císaři snažně to tehdy
 vyhledával, aby z království českého všickni Luteráni, Kalvini,
 Pikharti i jiní bludníci na věčné časy vypovědění byli. Na žádost
 tehdy téhož papežského legata on Ferdinand, císař a král český,
 skrze svého v království českém nejprřednějšího místodržícího,
 Karla kníže z Lichtensteina, dne třetího měsíce června mandát
 neb poručení v odevřeném listu císařským vydal a v něm přísně
 poraučel, aby všickni doktoři i mistři kacířští v třech dnech
 z Měst pražských a v osmi dnech z celého království českého
 i také z přivtělených zemí na věčné časy neprodleně se vystěho-
 vali, daje jim však i tu milost, aby oni svá mohovitá zboží
 s sebou odnésti, ano také i nemohovitý statky v třech měsících
 skrze svého plnomocníka prodati mohli. Jestli by se pak to na

¹⁾ Galgócz = Hlohovec.

někoho proneslo, že by on nějaký neřádný listy neb knížky na 1621 zlehčení J. M. Cské aneb jeho místodržících vydával, aneb čeho koliv proti J. M. Cské by se dopustiti osmělil, ten že má býti přísně trestán; také i ten, kdo by koliv někoho z těch vyhnancův do svého obydlí přijal, jej přechovával, aneb jemu jakou koliv pomoc uděloval, přísnau pokutau, odevřeným listem císařským vyměřenau, má býti trestán.

Knížky ne-
řádné zapo-
věděné.

Následuje pražská exekucí nad zpronevěřilými
vykonaná.

Exekucí
pražská.

Nyní k veřejné a téměř celému světu tehďáž známé exekucí, neb k vykonání autrpného trestání nad zpronevěřilými osobami, v Starém Městě pražském dne 21. června měsíce konané, která v češtině, v němčině i v jiných rozličných řečích tištěna se nachází¹⁾, (skrže kterau slavným lodům, z nichž někteří páni také v ní jsau obsaženi, na jich slávě, na starožitné věrnosti a na chvalitebném jmenu nejmenší zlehčení nemá se zde státi, poněvadž taková exekucí toliko na hřešící osobu téhož rodu, z něhož ona pocházela, a ne na celé té a takové osoby rod se vztahovala, což J. M. Cská a Kská svým nejmilostivějším majestátem dostatečně celému světu v známost uvéstí ráčila) přistupuji.

Exekucí
pražská po-
čátek.

Když všickni od Ferdinanda císaře nařízení komissařové, totiž Karel z Lichtenšteina, nejřednější komissař a plnomocník v království českém, pán z Talmberka²⁾, president nad appellací v Praze, doktor Melander³⁾, doktor Jan Václav Kapper a pan Lainmiger⁴⁾, říšská radda (tehďáž Krištof Harant, komory české v čas toho zpronevěření skutečný president, do Prahy s vojenskau stráží opatřený přivezen byl) do Prahy se sjeli, Ferdinand císař tomu knížeti z Lichtenšteina z Vídně psal, poračuje mu, aby on nejenom všech zpronevěřilých vinu a jich provinění pilně považoval, ale také aby všechny ty, kteří na ten čas buď z Prahy do krajův neb dokona i do ciziny, buď jiní odjinud jinam, obávajíce se zasloužilé pokuty, ustranili, k saudu do Prahy volal. Na to on kníže z Lichtenšteina i jeden každý z jmenovaných pánův komissařův a saudcův

Komissaři
císařští.

Krištof Ha-
rant do Pra-
hy přivezen

¹⁾ Částečný seznam současných tisků o exekucí naléztí lze u Skaly V. 81. Novější literatura o témže předmětu — ceny na mnoze velmi různé — jest velmi bohatá.

²⁾ Fridrich.

³⁾ Otto.

⁴⁾ Správně: Wolf Vilém Laminger z Albenreitu.

1621 přísahau se zavázal, že bez ohledu osob tak jednoho každého sauditi budau, jak by sauditi měli, kdyby sám nejspravedlivější saudce přítomen byl, ano také aby z toho saudu před Bohem, před J. M. Cskau i před celým světem obstáti a bez nejmenšího ublížení své duše z toho saudu odpovídati mohli.

Zpronevěřil
k saudu vo-
láni.

Po vykonané přísaze ti, kteří z Prahy do krajův a mnozí také z Čech do ciziny po bitvě na Bílý Hoře odjeli, jakož také i jiní ostatní všickni zpronevěřili dle obyčejného způsobu předně na hradě pražském, potom i ve všech třech Městech pražských skrze císařský a královský heroldy, kteří při sobě šest trubačův i vlaský bubny měli, dne 17. února měsíce ponejprv, potom jiného dne podruhé a opět poslézeji po třetí, níže položení zpronevěřili jménem vlastním i přitjmením voláni byli, a jim jménem císařským poračeno, aby se na hradě pražském postavili. Na to dne 20. února nenadále a jedné noci, také jedné hodiny, jenž byla první na noc, v čas večere mnozí v Praze bezpečně bydlící jímání a do vězení dávání byli všickni, kteří nalezení býti mohli; neboť oni od hejtmánův Měst pražských, také od rychtářův císařských a královských tak, jakž ti tu práci mezi sebau rozdělili, v domích vlastních tehdaž navštíveni, do vozův hned bráni a hned také v těch vozích někteří na hrad pražský a ostatní do raddních domův do vykázaných vězení

Mnozí do vě-
zení dáni by-
li.

Ostatní na-
pomínání,
aby se v 6
nedělích po-
stavili k sa-
udu.

byli vezení. Následujícího dne 21. února na obyčejných místech nejenom v Městech pražských, ale také všudy po všech království českého krajích vyvěšeni byli patentové neb odevření listové, nimiž všickni nepřítomní a zvlášť kteří z království českého do ciziny odešli, aby se v šesti nedělích na hradě pražském k saudu posta-

Výpověď na
neposlušný.

vili, voláni byli. Ten šestinedělní termin když vyšel, opět dva císařští a královští heroldové v svém k tomu auřadu příslušejícím oděvu předně na hradě pražském, potom také ve všech třech Městech pražských dne 5. dubna výpověď a ortel, majíce při sobě třech Měst pražských císařský a královský rychtáře, také sto mušketýrův, šest trubačův i vlaské bubny, (neboť spíše nežli ti heroldové sobě poručenu věc lidem přednášeti začali, na obyčejným prostranném místě se všickni zastavili, trubači traubili a bubeník bubnoval na vlaský bubny; to když lidé uslyšeli, k těm heroldům haufně se zběhli a co heroldové přednášeti budau, pilně všickni pozorovali) hlasitě ti heroldové výpověď a ortel tento četli, že ti všickni, kteří se v šesti nedělích na hrad pražský před pány císařský a královský komissaře k saudu nepostavili, nejenom se do achtu dávají, a jich mohovitě i nemohovitě zboží do královské komory české bere se, ale také že jeden každý takový neposlušný čest

i hrdlo tratí. Hned na to ta císařská vejповěď a to do achtu 1621
dání v odevřeném listu, císařskou pečetí i podpisem stvrzeným,
při každém domě raddním v Městech pražských, také i v krajích
zavěsena byla, aby ji sobě každý, kdo by chtěl, příležitě přečísti
mohl. Den k vykonání té vejповědi a toho orteles nařazen byl
25. téhož měsíce dubna, kterýhožto dne těch do achtu daných
osob jména i příjmení na černé tabuli psána, a ta tabule skrze
popravného mistra na spravedlnosti neb na šibenici toho 25. dne
dubna zavěsena byla. Jsau pak těch osob jména tato: Jindřich
Mates hrabě z Turnu, Daniel Škréta, Pavel Kaplíř, Jáchym Ondřej
hrabě Šlik, Eliáš mladší Rozín, Ehrenfrid Berbirsdorff, Václav
Berka, Samuel z Velezslavě ¹⁾, Jan Milner, Radslav z Vahnic ²⁾,
Pavel Ješín, Jan Ořínovský ³⁾, Jan z Bubna, Gottlieb ⁴⁾ Berka,
Václav Písecký, Petr Milner, Václav Vilím z Raupova, Jan Felix
Goliat ⁵⁾, Smil z Michalovic, Jan Albin hrabě Šlik, Oldřich Erdte ⁶⁾,
Jan Baptista Czišec ⁷⁾ Adelsbach Berka, Pavel Kutnauer, Adam
Lukšan ⁸⁾, Jan Gnod ⁹⁾, Benjamin Fruwein, Fridrich Gergen ¹⁰⁾ doktor,
Smil Hodějovský a Jakub Hufnogl. — Někteří z těchto zde polo-
žených k saudu se předce posledně postavili, výповěď slyšeli i trest
podstoupili.

Jména 30
neposlá-
ných na ší-
benici přibi-
ta.

NB. To málo vejš zde dotknuté slovíčko do achtu dání tak
mnoho v sobě obsahuje, totiž: aby žádný žádnému takovému do
achtu danému žádnou pomoc neuděloval, jeho nepřechovával, nýbrž
na něho jako na psance a na odbojníka všelikterak sáhnouti a jeho
také i o živobytí připraviti moc a vůli měl.

Že někteří zpronevěřili, kteří také dle vejš dotknutého volání
a obslání na hrad pražský před pány komissaře k saudu postaviti
se měli, již tehdaž přirozenou smrtí k věčnosti se odebrali, protož
jich dědicové odevřenými listmi, dne 28. března měsíce podepsa-

Zemřelých
dědicové by-
li voláni.

¹⁾ Správně: z Velezslavína.

²⁾ Správně: z Vchynic.

³⁾ Ořínovský.

⁴⁾ Bohuchval.

⁵⁾ V rkp. Skálově stojí za sebou: Jan Felix, Goliat Samuel z Velezslavína. Beckovský při prepisování spojil Jan Felix Goliat dohromady, ač k sobě náleží pouze Jan Felix.

⁶⁾ Správně: Ertl.

⁷⁾ Správně: Lysen.

⁸⁾ Správně: Lokšan.

⁹⁾ Správně: Knot.

¹⁰⁾ Viz nahoře str. 317.

1621 nými a vůbec zavěšenými, na hrad pražský v čtyřech nedělních k saudu před pány císařský komissaře voláni byli.

Dne 9. října ráno mezi 5. a 6. hodinou skrze Židy vyšel oheň v Kracově (sic), kde padesát šest domův v ulicích i v rynku shořelo, také dům raddní s hodinami.

Císařské vojsko že se v Čechách sem i tam procházelo z jistých příčin důležitých, které ač obyvatelům v ničemž neškodilo, oni však z pomínutých vojen byvše přestrašení, předce se i přátelského vojska císařského obávali, do velkých lesův a hor s dobytky svými i s všemi nábytky utkali a mnozí bídne zahynuli. když mnozí hladem pomřeli.

Ti všickni málo vejš dotknutí dědicové do Prahy pomalu se sjíždějše, hned, v den určitý, totiž dne 26. dubna měsíce, když se před pány komissaře postavili, provinění a prohřešení těch zemřelých pánův, kterého se proti J. M. Cské a Kské oni dopustili, před těmi přítomnými dědici čteno bylo, i také četl se ortel takový. že totižto čest i zboží jak mohovitě tak i nemohovitě ti všickni a jeden každý z nich tratí, a to těch zemřelých zpronevěřilých

Dědicové za
milost pro-
sili

zboží že se do královské komory bere. To slyšíce přítomní dědicové, hned někteří austně sami i jiní písebně své žádosti, také i nedostatky svého dalšího vyživení, přednášeli, milosti císařské a královské se poddávajíce, za přímluvu k J. M. Cské pány komissaře žádajíce; tu pak jich žádost páni komissaři k povážení vezmauce, těm přítomným dědicům od J. M. Cské a Kské jakožto od krále

a milost vy-
prosili.

českého udělenau milost oznámili, totiž že ta pokuta a hanba těch již zemřelých zpronevěřilých ani přítomným dědicům, ani jich potomkům k žádný hanbě, k žádný také újmě na jich dobré cti, pověsti a na zboží býti nemá, nýbrž ti všickni dědicové i jich potomci při jich dobrých jmenách a dobré pověsti i při jich statcích vždyckny zachování a chránění býti mají. To ti dědicové slyšíce, za tu velkau milost co nejponíženěji J. M. Cské a pánům komissařům děkovali. Těch zpronevěřilých pánův zemřelých deset bylo, totiž: Petr z Šwamberka, Linhart Kolon z Felzu, Jan Albrecht Smiřický, Rudolf z Štubenberka, Jindřich Burian z Guttensšteina, Oldřich Vchynský, Oldřich i Mikuláš Gersdorff z Gersdorffu a z Malšvic, Albrecht Pfefferkorn a Václav Varlach ¹⁾ z Bubna,

Zpronevěřilých
osob
zemřelých
jména.

V pražských
arrestech se-
děl tiito.

Kteří pak zpronevěřilí arrestem v Praze stížení a skrze královského prokurátora obvinění byli, jich jména nyní následují. Na hradě pražském v Bílý věži i tam v jiných místech seděli

¹⁾ Správně: Varleich.

tito : Vilém Popel z Lobkovic, Václav starší Budovec z Budova, 1621
Pavel Švihovský, Kašpar Kaplíř, Felix Václav Pětipeský, Bohuslav Na hradě
starší z Michalovic, Jindřich Otta, Wolfgang Hozlauer, Jan Mo- pražském.
**recký ¹⁾, Prokop Dvořecký, Joachym Ondřej Šlik, Jung Miller
 z Vídně, Diviš Černín, hradu pražského hejtman, Křištof Harant,
 komory české královské president, Vilém Konecchlumský, Fridrich
 z Bílé, Pavel z Říčán, Jan z Vostrovic; a těch bylo osmnácte.**

V domě raddním Starého Města pražského seděli: Martin V Starém
 Fruwein, Jan Trader, Šimon Sušický, Jan Kuttnaur, Abraham Enzl, Městě praž-
 Melichar Daiprecht ²⁾, Jiří Závěta, Nathanael Vodňanský, Leander ském.
 Ripel, Jiří Hauensild, Jan Jessenius, umění lékařského doktor,
 Pavel Prška ³⁾, Václav Maštěrovský, Pavel Sixt, Jan Peldřimovský,
 komory české sekretář, Jan Moravec, Daniel Stříška, Daniel Sláma,
 Jan Baptista Karges, hodinář, Mikuláš Debiš ⁴⁾ a Václav Božecký,
 oba konšelského auřadu služebníci, Jan Theodor Sixt, Maximilián
 Hošťálek, zatecký primas, Jan Šultys, kutnohorský primas, Jiří
 Řečický, Václav Božecký, Jan Švehla; a těch bylo dvaceti
 a sedm.

V domě raddním Nového Města pražského zavření byli: V Novém
 Valentin Kochan, Lukáš Karban, Tobiáš Steffek, Matiaš Borbonius, Městě.
 doktor, Jan Kameryk ⁵⁾, Jan Vokáč, Eliáš Rozín, Jozef Kubín,
 prokurátor, Kašpar Usler ⁶⁾, Jindřich Kozel, Šimon Vokáč, Mi-
 chael Wittman; a těch bylo dvanácte.

V Menším Městě pražském seděli arrestantníci tito: Křištof V Menším
 starší Kobr, Baltazar Plavic ⁷⁾, primas, Bonaventura ⁸⁾, konšel, Městě ar-
 Jiří Nehr, konšel, Jiří Apatykář, konšel, doktor Fridrich Georg neb stanti.
 Gergen, Ondřej Kocnaur ⁹⁾, bradýř, František Blumberger, Jakub
 Hybl, královský baušreibr, Kašpar Luk, doktor, a Kober švec
 a německého kostela v témž Menším Městě pražském, kde nyní
 karmelitáni Bosáci bydlejí, opatrovník; a těch bylo všech jedenácte.

Z těch 68 arrestantníkův každý buď sám austně aneb skrze Obviněný
 právního přítele svého, kterýho sobě každý dle své vůle vzíti svou nevinnost
 na předněst-
 mohl.

¹⁾ Správně: Mracký.

²⁾ Správně: Teichprecht.

³⁾ U Skály (V. 42.): Peška.

⁴⁾ Správně: Diviš.

⁵⁾ Správně: Kamaryt.

⁶⁾ Správně: Uzlár.

⁷⁾ U Skály (V. 42.): Globič.

⁸⁾ Dopln: John.

⁹⁾ Správně: Kocour.

1621 mohl, na 132 otázky před veš jmenovanými pány komissari na hradě pražským odpovídati a sebe, jak nejlípe, věděl hájiti mohl; k tomu svému hájení a se očišťování každý ten arrestantník dosti dlouho čas měl, který jemu J. M. Cská a Kská milostivě propůjčiti ráčila. Ačkoliv sice z těch již dotknutých osob nalezeno bylo mnoho vinných, však s ortelem a zvlášť s exekucí neb s zaslaužilým trestáním prodloužiti se musilo 1. pro nebezpečnost uherskau; neboť Uhři i také Betlem Gabor s svými Sedmihradčany tehdáž mnohem víceji nežli jindy se zdvihali a k velké vojně se hotovili; 2. pro mnohé a vzácné knížat říšských přimlavy, kteří jednosvorně za všechny, jak do achtu, tak i do arrestu daný, při Ferdinandovi císaři velmi pohnutelně se přimlauvali. Přijelo také tehdáž do Vídně k témuž Ferdinandovi od krále denemarského také od jiných mocnářův vyslané poselství s velkými žádostmi, aby J. M. Cská ty zpronevěřilý na milost přijíti ráčila; císař a král český Ferdinand, když na mocné tak slavných potentátův přimlavy svou pohnutelnau odpověď učinil a své přičiny podstatné doložil, proč ty zpronevěřilé osoby skutečně trestati musí, k takovému trestání a k žalostné exekuci v určitý den také přikročeno bylo, a to se následovně dalo:

Exekuci
prodloužiti
se musela.

Přimlavy
vzácné za-
zpronevěři-
lý.

Komissari
ortel potvr-
zený přive-
li.

Saské vojsko
do Prahy
přijelo.

Lešení se
stavělo.

Věžňové na
zámek veze-
ni.

Když se císařští komissari, z Prahy do Vídně s ortelem k císaři vyslaní, na hrad pražský navrátili a ortel potvrzený i také něco změkčený přivezli, den 21. června měsíce (jenž byl den pondělní) k té exekuci nařízen byl, před kterýmžto dnem pondělním ve čtvrtek 17. dne téhož měsíce června sedm praporečův saského vojska jizdného do Prahy přijelo, z nichž pět praporečův v Starém Městě, ostatní dva v Novém Městě pražském rozložených bylo, kteří tak ihned v Starém městě Pražském na rozličných místech stráž drželi, a na rynku před raddním domem téhož Města každau noc jeden praporec stál. Následujícího dne v pátek prostranné lešení na tom staroměstském rynku při domě raddním proti Tejniskému kostelu (z toho domu raddního jedními dveřmi na to lešení se chodilo a na něm zpronevěřilí stfnáni byli) od země čtyry lokte vyzdvížené a černém sukнем přestřené, bylo, jehož dýlka 22 lokte, tolikéž i šířka v sobě obsahovala, kteréžto lešení šraňkem ohraženo bylo, aby lid k němu přistaupiti nemohl.

Dne 19. června v sobotu z Měst pražských věžňové v obecních vozích krytých s obecními koňmi na hrad pražský před pány císařskými komissari vedeni a velkau stráží jizdných i pěších vojákův červeně ošacených doprovázeni byli. V jedné prostranné svédnici nad týmž hradě nad kanceláři, v který se saudové říšští drživali,

trůn neb sedění vyzdviženo a fialové barvy aksamítem ozdobeno 1621 bylo, na němž Karel kníže z Lichtenšteina i při něm z obaich stran komissari seděli, před kterýžto komissare jeden vězeň po druhým veden byl, proti němuž císařský prokurátor hned v český i v německý řeči žalobu vedl a přednášel; na tu řeč právní doktor Otto Melander v německé řeči dokládal, že spravedlivý ortel již jest zavřený, aniž co jiného má a může následovati, nežli co sama spravedlnost a jednoho každého vlastní provinění s sebou přináší, i také co by k zvelebení cti římského císaře a českého krále sloužilo. Hned také na to druhý právní doktor Jan Daniel Václav Kapper to všechno v latinské řeči opakoval, a císařský rychtář Menšího Města pražského v němčině a po něm jiný v češtině ortel přísný (jež však J. M. Cská v milostivější výpověď, jak málo veš již dotknuto jest, v městě Vídni proměnila) četl v tento způsob:

Vilím Popel z Lobkovic a Pavel z Říčán dle ortele spravedlivého mají mečem strestání býti, ale na milostivau J. M. Cské resoluci mají déle v vězení zůstávati; statky pak jejich (NB. podobně i všechných následujících) do královské komory vzaty mají býti. — Ten Vilím Popel byl nejvyšší hofmistr zemský v království českém.

Ortel byl
čten.

Joachymovi Ondřejovi Šlikovi, hraběti z Pasaunu, měla nejprv pravá ruka, potom i hlava utata býti, tělo jeho čtvrceno a na rozcestí mělo býti rozvěšeno; zvláštní pak císařské milostí má býti toliko ruka utata i hlava štata a to oboje na věži mostu pražského co nejvejš vystaveno a vyvěšeno býti má.

Václavovi z Budova tolikéž hlava i ruka utata, tělo čtvrceno a na rozcestí má býti rozvěšeno, ale z milosti císařské toliko štát a hlava na věži mostu vyvěšena býti má; Krištof Harant z Polčic ¹⁾ štát bude; Kašpar Kaplíř z Sulevic ačkoliv mnoho provinil, avšak sešlosti věku J. Cská Mť ušetřujíc (byl zajisté on v letech téměř 90) milost se činí jemu, aby toliko byl štát a hlava s jinými na věži mostu vyvěšena byla; Prokop Dvořecký, Bohuslav z Michalovic, Fridrich z Bílé a Jindřich Otto z Losu ačkoliv dle přísného práva měli býti štati a čtvrceni, toliko štati a jich hlavy na mostskau věž lidem k divadlu vyvěšené budau; Jan Vostrovec z Vostrovic štát býti měl, však z milosti císařské k věčnému vězení se odsuzuje; Václav Felix Pětpešský štát býti má, však z té císařské milosti do věčného vězení se odsílá; Diviš Černín nejprve dva prsty, pak hlavu

¹⁾ Správně: z Polčic.

1621 má míti uťatau, avšak z obzvláštní milosti ne dva prsty, ale toliko hlavu trati; Wolfgang Hozlaur měl býti z království českého i z přivtělených zemí na věčnost vypověděn, však z milosti císařské odsílá se na jeden rok do Města Rábu, uherské pevnosti, železy opatřený; Vilím Konecchlumský stát bude. — Až podtud z panského a rytířského stavu jsau odsauzeni páni. Nyní následuje stav městský:

Jan Theodor Sixt, mistr Valentin Kochan, Tobíáš Šteffek, Křištof Kober, měšťané pražští, stati býti mají; Jan Šultys Kutnohorský a Maximilián Hošťálek Žatecký, primasové, stati a hlavy jejich na planyře, jedna v Kutný Hoře a druhá v Žatci přibité býti mají; Janovi Jeseniuovi, doktoru lékařskému i akademie neb literního svobodného učení pražského rektoru (pro poselství od stavův českých pod obojí přijímajících do Uher konaně), má býti jazyk za živa uřezán, tělo čtvrceno a na rozcestí rozvěšeno, hlava pak s jazykem v jisté místo dána býti má; však z velké milosti císařské nejprv se jemu jazyk za živa uřeže, potom stát, tělo čtvrceno a na rozcestí u stinadel rozvěšeno bude, hlava pak s jazykem dá se na věž mostu; Jan Kuttnaur, Šimon Sušický, Nathanael Vodňanský, Starého Města pražského raddní páni, oběšení býti mají; Melichar Tejprecht, prokurátor, Jiří Závěta, sekretář při kancelárii stavův pod obojí neb při direktořích, a Pavel Prčka neb Prška z milosti císařské vězením věčným trestání býti mají. — Tento Melichar Tejprecht s Wolfgangem Hozlaurem do Rábu města uherského v železech vezen byl.

Václav Maštěrovský, jinak Jizbický, měšťanin pražský, stát býti má; Jiří Hauenšild a Leander Ripel stati a pravé jejich ruce také uťaté býti mají. — Tito dva ne sice s jinými zpronevěřilými austní ortel den sobotního dostali, ale písebně on jim do vězení poslední noc odeslán byl. — Mikuláš Diviš, jinak Děbiš, Starého Města pražského raddní servus neb služebník, měl míti uřezaný jazyk; ale z milosti císařské toliko na hodinu k šibenici za něj přibit, pak do Rábu poslán býti má. Václav Božecký raddní servus, Jan Švehla a Josef Kubín, oba prokurátorové, vymrskání a z království českého i z zemí k němu přivtělených na věčnost se vypovídají; Matěj Borbonius a Fridrich Georg neb Gergen (oba doktoři, Borbonius lékařský a Gergen právní doktor) měli stati býti, však z milosti císařské mají býti v vězení držáni; Kašpar Huzlar ¹⁾ a Jindřich Kozel, Nového města pražského raddní osoby, měli

¹⁾ Správně Hozlauer.

z domu raddního novo-pražského oběšení býti, z milosti' však 1621
císařské Huzlar v svém vězení zůstati, Kozel pak stát býti má;
Eliáš Rozín starší a Lukáš Karban oba mečem trestáni býti mají,
avšak z milosti J. M. Cské oba um život se daruje, onomu v vězení,
tomuto pak v vyhnanství; Ondřej Kocaur, Jiří Řečický, Michal
Wittman a Šimon Vokáč státi býti mají; Jan Kamaryk ¹⁾ rok
království českého má prázen býti, pak zase přijíti a navrátiti se
může. — Někteří měšťané (jako Abraham Angel ²⁾), Jan Pelhřimovský a jiní) k další císařské vůli a k povážení byli zanecháni.

Po dokonání těchto ortelův a po jich vyslyšení, což od šesté
ranní až do druhé po polední hodiny pořád trvalo, dovezen byl
jeden každý do předešlého vězení svého, páni a rytířové do svých
v hradě pražském a měšťané do svých raddních domův. Kníže
z Lichtenšteina, když se také tehdy z hradu pražského do svého
obydlí navracoval i také následujícího dne ráno, když do kostela
k sv. mši jeti měl, těch odsauzených vězňův manželky, dívky
a přibuzní obojího pohlaví před ním na kolena padali, plakali
a prosili, aby on jich v vězení trvajících pánův manželův, otcův
a přibuzných, milostivým byl ochrancem a u J. M. Cské za ně
přátelským přímluvcem. I bylo jim všem odpověděno, že již žádná
milost býti nemůže, leč snad ta, že jich těla k počestnějšímu
pohřbu vydána byla.

Odsauze-
ných man-
želky atd. za
milost prosi-
ly.

Toho sobotního dne 19. června u večer oznámeno bylo odsau-
zeným, že k vykonání přednesených ortelův den pondělní 21. června
uložen jest, protož aby své duše opatřili, zvláště ti, kteří umříti
mají, a k smrti se připravili. Pan Václav starší z Budova, také
pan Jiří Otta z Losu i jiní, kteří byli z jednoty Bratrské aneb
Pikharti, žádali pánův komissarův, aby jim kněz z jich Bratrské
jednoty pro duchovní potěšení dán byl, ale bylo jim to odepřeno
i oznámeno, aby sobě buď katolickýho, buď pod obojí, buď
k augšpurgské konfessi se přiznávajícího kněze sobě do žalářův
k přihotovení nastávající smrti dle libosti vzali, sice kněz z jednoty
Bratrské že se k nim žádný nepřipustí a také aby na něho žádný
nemyslí. Ačkoliv oni, jichž téměř polovice bylo z té Bratrské
jednoty, předně z toho velmi zarmauceni byli, však potom, když
jináče býti nemohlo, vzali sobě do svých žalářův kněze a duchovní
otce pod obojí, totiž: Na hrad pražský povolali oni k sobě Jana
Rosaciusa Hořovského, toho času faráře u sv. Mikuláše v Menším

Evangel od-
sauzených
oznámen.

Žádali kně-
ze oni.

Kněží je na-
vštěvili.

¹⁾ Správně: Kamaryt.

²⁾ Předešle (str. 327) psáno Engel.

1621 Městě pražském a při Dolejší konsistoři pod obojí přijímajících přísedících a té konsistoři raddu; do radního domu Starého Města pražského povolali věznové mistra kněze pod obojí Viktorina Vrben-
ského a Víta Jakše; do novopražského domu radního povolání byli také dva pod obojí kněži Adam Klemens a Jan Hertvicius. K vězňům Němcům (kteří mezi odsauzenými k smrti byli tři a všickni doktoři: Jessenius, Hauenšild a Rippel) povolán byl kněz mistr David Lippach¹⁾. — Pán Václav starší z Budova, také pan Jiří Otta z Losu s knězem Janem Rosaciusem, oba z jednoty Bratrské, pobožné sice v svém vězení na hradě pražském rozmlauvali, však od něho duchovně posluhování býti, aneb jak oni pravili, večere Páně užívati nechtěli proto, aby to od něho večere Páně dle jich domnění nedostatečné přijímání jiným z jednoty Bratrské spoluaudům nebylo pohoršlivé. Ostatní z jednoty neb raději z roty bratrské věznové také se těmi pod jednau kněžími řídili a od nich před smrtí svou potěšení přijímali.

Věznové na-
posledy ve-
čeřeli.

V neděli 20. dne června v domě radním Starého Města pražského u večer, když téhož domu hospodář těm odsauzeným vězňům oznámil, že již čas večere jest, hned jeden na druhého se díval i rozmejšlel, zdaliž se večereti má? — Jeden se však prohlasil těmito slovy: „Ačkoliv nám již té večere potřeba není, nicméně pro naše poslední společně na tom světě potěšení nepohrdneme tímto večerním poseděním.“ — To uslyše hospodář, odšel a jídla pořádal; věznové také ihned k večeri se hotovili, jeden na stůl prostíral ubrus, druhý talíře rozkládal, jiný vodu k umý-
vání rukau hotovil, jiný na stůl přinešené krmě rozděloval a všickni té mysle jedné byli, že ta večere na tomto světě poslední bude. Z nich jeden, Jiří Hauenšild, právní doktor a pražské appellací radda, od všeho jídla a pití tehdáž se zdržel a když on k tý večeri od spoluvězňův zván byl, odpověděl: Dosti rozkošně posavad ten červův pytel (ukázal on na své břicho) krměn byl, nechť již má dosti.“

Jeden z nich
večeřeti ne-
chtěl.

Po té smutné a poslední večeri nenadále jim oznámeno bylo, že již ty páni, kteří na hradě pražským věznové byli, do téhož domu radního staropražského vezau. To oni slyšíce, hned rychle

¹⁾ Rosacius, Vrbenký a Lippach popsali poslední okamžiky a popravu odsouzených jakožto svědkové očití. Vypravování jich jest zde hojně užito. Viz Jirečkovu Rukověť II. str. 196. a 335. — Mimo to užil Beckovský ještě některých podrobností z bratrského spisu Historie o těžkých protivenstvích církve české. (Viz vydání Hirschberského z r. 1844. str. 184. a násl.)

od večere vstali, k oknům pospíšili a nejenom ty vězně, ale také 1621
silnau vojanskau stráž i velké množství dívajícího se lidu z všech-
něch oken, také na rynku stojícího spatřili. Ti z hradu pražského
přivezení vězňové když nahoru do téhož domu radního vešli, od K smrti se
téhož domu vězňův přívětivé vítání byli a společně se těšili i hotovili.
rmautili, tu celau noc v největších pobožnostech strávivše. Násle-
dujícího dne ráno když svítati počalo, všickni vězňové tváře své
umyli, bílé košile brali a jiné šaty čistotné, tak jako by na veselí
a na slavné hody jíti měli, obléčeli, také od šatův obojky odře-
závali, aby na lešení při stínání v překážce nebyly, Pánu
Bohu své duše co nejvraucněji poroučejíce. Toho ranního času
oznámeno jim bylo, že velmi pěkná duha na obloze nebeské Duha se
ukazuje se; i přistaupili oni k oknům, i jiní přítomní všickni divná ukáza-
la.
z oken se na ni dívali, jistě s velkým srdce svého potěšením;
dívali se i také divili se všickni vojáci, téměř i celá Praha, na
neobyčejnau té duhy jasnost proto s podivením, že obloha nebeská
tehďáz oblakem potažena nebyla, také dva dni před ukázáním
té duhy i dva dni potom žádný dešť nepršel, protože času toho
ranního nebeská obloha velmi jasná byla.

Málo vejš zde dotknuto jest, že pání na hradě pražským
vězňové povolali k sobě duchovního otce Jana Rosaciusa Hořov-
ského, od sv. Mikuláše v Menším Městě pražském toho času faráře,
pro kterého pan Kašpar Kaplír v sobotu před večerem 19. června
poslal a po obšírném duchovním rozmlouvání k němu Rosaciusovi
tato slova promluvil: „Vzkázala mi moje strejna ¹⁾, že jest od Roč Kaplí-
knížete z Lichtenšteina tomu vyrozuměla, kdybych milost hledati fova.
a žádati chtěl, že by mně život darován byl, však na takový
spůsob, abych do mé smrti vězném zůstával; já ale jí jsem vzkázal,
že z takové milosti všechněm děkuji, který ne lidskau ale božskau
milost hledám a jí hledati budu vždyckny až do mé smrti, proto
že jsem proti Pánu Bohu dobrotivému každodenně častěji hřešil,
milost pak u knížete Lichtenšteina žádati nemíním, neboť jsem
proti němu v ničem neprovinil. Kdybych pak u něho milost
hledal, dal bych se vinnen, jako bych něco zlého proti němu
učinil a tu smrt, ku který on mě odsuzuje, jako bych zasloužil.
I jakau mně to milost podávají, abych vězném až do smrti zůstá-
val? vždyť jest mi lépeji umříti, nežli se v vězení do smrti trápit;
já beztoho dávno jsem žádal Pána Boha, aby mne z tohoto světa
bídneho vzíti ráčil. Mámt já již věku osumdesáte šest let a již

¹⁾ Paní Pruskovská. — Skála V. 93.

1621 mi se spravedlivě na tomto bídném světě stejská; jím-li co, nevím. dobré-li jest, piju-li co, nevím, pivo-li či víno jest; žádnýho koštu ani chuti nemám; sedím-li, stejská mi se, ležím-li, stejská mi se, choditi hned pak naprosto nemohu, jen kam mne moji domácí odvedau aneb na berličkách se odnesu, a kdybych dýleji vězném zůstal, nevím, dali-li by jísti neb pítí, aneb služebníka, který by mne opatroval a šetřil, také-li by mně dovolili u sebe mítí. Kdybych nyní smrti se podniku, mohl by mne Pán Bůh šlakem neb jinau nemocí navštívití, v níž bych se sám více nežli nyní mrzel a smrti na sebe žádati musel, a nad to nevím, měl-li bych potom k Pánu Bohu takovou horlivost a důvěrnost, jakau nyní mám, tak že se ty smrti nic nebojím, ale daufám a silně věřím, že Bůh z své milosti pro smrt svého milého Syna mně milostiv býti. moje přetěžké břichy mně odpustiti a duši mau, když moje šedivá hlava, která čtyrem císařům a králům českým věrně slaužila, z mého těla na zem zpadne, k sobě do věčné slávy vzíti ráčí. A protož když oni pravějí, že sem smrt zaslaužil a že umřítí mám, ve jmenu Božím nechť umru, děj se Jeho vůle svatá!“ — To pověděv, poděkoval Rosaciusovi, že ho navštívil a duchovně potěšil, který poručiv ho Pánu Bohu, z hradu pražského, neboť již brány téhož hradu zavírali se měly, do své fary v noci pospíchal.

Farář Rosacius atd. k věznům šel.

Dne 20. června v neděli ráno hned po pátý hodině on Jan Rosacius z své fary na hrad pražský k ostatním věznům, kteří ho žádostiví byli, aby je navštívil a k smrti připravil, sám pátý pospíchal a u nich i s nimi až do hodiny dvanácté duchovně pracoval, jichž všech jedenácte bylo, totiž: Kašpar Kaplíř, Bohuslav starší z Michalovic, Prokop Dvořecký a ti v Bílý věži v jednom pokoji stráží opatření byli; Křištof Kobr, Jan Šultys, Maximilián Hošťálek, ti tři také spolu v jednom obzvláštním pokoji v té věži byli; v třetím pokoji neb v vězení byli dva: Valentin Kochau a Dobiáš Šteffek; při auřadu purgkrabským Křištof Harant, Vilím Konecchlumský a Diviš Černín v žaláři seděli. Co který tehdež k tomuto Rosaciusovi mluvil, v čem se vinen dával a z čeho se vymlauval, to pro obšírnost zde klásti pomýjím ¹⁾, toliko slova Harantova krátce zde dotknu, který k Rosaciusovi takto mluvil: „Můj milý pane otče! já umřítí mám a nevím proč; ty dvě sice příčiny na mne uvalují, že jsem k městu Vídni s jinými táhl, u Vídni s vojskem českým ležel a do oken císařských stříletí dal,

Harantova řeč k Rosaciusovi.

¹⁾ Viz nahoře pozn. 1. na str. 332. a vypravování Skálovo v dílu V. str. 95. a násl.

také že jsem presidentství komory české na sebe přijal; když páni 1621
 direktorové dosazeni byli a správy království českého se ujali, od
 nichž nejenom na mne, ale také na jiný pány český pod ztracením
 ctí, hrdla i statkův to vloženo bylo, abychom k Vídni zbrojně táhli,
 což jsme také učiniti museli; že jsem já na sebe auřad president-
 ství komory české přijal, komu jest lípeji bylo, jako kněžím pod
 jednau způsobau lidu Krista Pána podávajícím? neboť jsem jim
 jejich věci zauplna vydávati poraučel, čehož by žádný sice jiný
 nebyl učinil* atd. — Těm všem vězňům on Jan Rosacius tehde-
 šího času ranního pod obojí způsobau (mimo pana Diviše Černína,
 který toliko pod jednau způsobau Krista Pána přijímal) podával,
 s nimi se horlivě modlil, je duchovně těšil a s nimi se na ten čas
 rozžehnaje, od pana Bohuslava z Michalovic k obědu po dvanáctý
 hodině pozvaný, k němu přišel a s tím pánem obědval. Byl tehdáž
 ten oběd sice dosti hojný, ale velmi málo pro velkau tesknost se
 požívalo.

Rosacius
 posluhoval
 vězňům.

Toho dne nedělního před samým večerem všickni vězňové, Vězňové do
 kteří k autrpnému trestání odsauzeni a na hradě pražským tehdáž Staré Prahy
 arrestem stížení, z téhož hradu (také i ostatní z Nového i z Men-
 šího Města pražského domův raddních) do Starého Města pražského
 raddního domu velkau stráží opatření vezeni byli a v tom domu
 raddním staro-pražským k nastávající smrti všickni se hotovili.

Kněz Jan Rosacius v druhau hodinu po půlnoci na pondělí
 vstana a z své Svato-Mikulášské fary malostranský vyjda, vzal Rosacius
 s sebou jednoho přespólního kněze, svý dva služebníky, také navštívil ty
 jednoho z malostranské stráže vojáka a vejda do raddního domu vězně.
 staro-pražského, kde ti vězňové silnau stráží opatření byli, přímo
 do jedné svědnice všel, kde bylo pět vězňův, totiž: Joachim Ondřej
 hrabě Šlik, Václav starší z Budova, Křištof Harant, Fridrich z Bílé
 a Vilém Konecchlumský, jimž on Rosacius duchovní potěšení učiniv,
 do druhé svědnice odšel a v ní pány rytíře čtyry našel, jenž byli:
 Kašpar Kaplíř, Prokop Dvořecký, Jindřich Otta z Losu a Bohuslav
 starší z Michalovic, ty také on Rosacius potěšiv, odšel do místa,
 kde zůstávali osoby stavu městského, někdejší direktorové, a bylo jich
 v tom místě společně šest, totiž: Valentin Kochan, Dobiáš Štefek,
 Křištof Kober, Theodor Sixt, Jan Šultys, Maximilián Hošťálek, a ty
 všechny duchovně těšil. Podobně při ostatních v tom domě raddním
 vězních bděli, je k smrti hotovili a duchovně těšili jiní otcové
 duchovní.

Rosacius zavalán byv k těm pánům, u nichž byl hned ponej-
 prve, když do raddního domu přišel a vejda mezi ně, přistaupil

1621 k panu hraběti Šlikovi, řekl k němu: „Pán Bůh rač Vaši Milost těšiti s Duchem svým svatým a posilniti, aby ste tu smrt mile postaupili, a duši Vaši rač Pán Bůh milostivě k sobě přijmouti“.

Řeč p. hraběte Šlika. I odpověděl na to pan hrabě: „Děkuji vám, můj milý pane otče, z tak pobožného a svatého vinše; dal mně Pán Bůh to, že se nic té smrti nebojím“. Nic víceji k němu nemluvil farář Rosacius, proto že u toho pana hraběte byli němečtí kněží, s ním se modlili a duchovně ho těšili.

Černé sukno rozprostřeno bylo a krucifix postaven. To když se u těch vězňův dalo, také na lešení před tím domem raddním vyzdvižené postaven byl krucifix a před ním prostřeno bylo černé sukno, na které ti páni kleknauti museli, kteří dle ortele stínání byli. Každýmu z nich nové sukno prostřeno bylo, aby vida který na předešlém sukně krev vylitau, v své

Komissaři seděli. myslí se nekormautil. — Na pavlači před tím domem raddním v čas té exekucí neb toho trestání seděli císařští páni komissaři i také třich Měst pražských císařští a královští rychtářové; z téhož domu raddního skrze velký dveře proti kostelu Panny Marie před Tejnem položena byla prkenná cesta, po které ti k meči i také jiní k jinému trestání odsauzení páni na to lešení chodili, z nichž každý ne aby měl svázán a jako zločinec veden býti, ale kdo jak volně chtěl, mohl jíti. Okolo lešení toho dva praporce jizdných a tři korauhve pěchoty v šiku vojanském stáli a dokad exekucí trvala, tak bylo neustále traubeno a bubnováno, že žádný z těch odsauzených pánův, co který na tom lešení mluvil, slyšán býti nemohl, leda od těch, kteří při takovém pánu stáli.

Vojsko u lešení, také traubení a bubnování.

Heslo k skutečné exekuci.

V tom udeřila pátá hodina na polovičním orloji neb na německých hodinách dne 21. června měsíce ráno, také té chvíle na hradě pražským z velké střelby neb z děla, to jest z kusu, vystřeleno bylo, o čemž zvěděv p. hrabě Šlik, řekl: „To jest heslo smrti naší a na mně první pořádek“. — Po takovém vystřelení z kusu páni císařští Měst pražských rychtářové přišedše nejdříve do tý svědnice mezi pány vyššího stavu, jim oznámili, aby na koho voláno bude, ten aby na lešení z domu raddního neprodleně vyšel; a ti rychtářové císařští jdauce hned také do jiných pokojův k vězňům, také to jim všem oznamovali. To když oni vyřídili a odešli na svá místa k pánům komissařům, hned třich těch pražských Měst rychtářové měščí do tohoto prvního pokoje, následovně i do jiných pokojův přišli a na koho oni zavolali a jemu oznámili, aby na lešení vyšel, ten ihned vyjít musel.

První volán byl pan Joachym Ondřej Šlik z Holejče, hrabě

z Pasaunu a z Lokte na Svijanech, tejná císařská královská radda 1621 (toho pána Fridrich falckrabí nejvyšším královstvím českého sudím i také hejtmanem Horních Lužic učinil) a zpronevěřilých stavův direktor, jehož čtyry němečtí kněží na lešení vyprovázeli, modlíce se s ním. On přijda na lešení, hned s pomocí svého služebníka hrdinsky a spěšně až pod svá ramena se obnažil a na černé roz- Šlik stát a
prostřené sukno před krucifix když klekl a duši svou Bohu po- ruka uřata,
raučel, hned mu hlava štata, potom také pravá ruka, kterou jeho služebník na špalek schválně přihotovený položil a ji držel, uřata byla. To když se stalo, hned přišli muži, jichž bylo šest, na lešení v černých kápích celé odění, aby od lidu poznání nebyli, a to tělo bez hlavy, také bez ruky (hlava i ruka jeho, také i jiných některých na stranu zatím odložena byla) do toho černého sukna, na kterém on klečel, obalili a z lešení odnesouce, je do umřelí truhly vložili, která (podobně i ostatní truhly) od očí vzdálených místech ukryta byla, také sami se zatím ukryli a tak tohoto těla ani ostatních těl mečem stínaných mistr popravní se nedotekl. Když ten pan hrabě Šlik, maje věku svého více než 50 let, o své ohavné smrti ortel čísti slyšel, že má býti stát, ruka pravá uřata, tělo čtvrceno a na rozcestí vystaveno, řekl hrdinsky: *Levis est jactura sepulchri*, "Není velká škoda tělu v světě bez hrobu býti. — Po bitvě na Bílý Hoře a po přemožení vojska českého obává se on pan hrabě Šlik šťastného vítěze Ferdinanda císaře, svého českého krále, do Kat stínaných těl se nedotýkal.
Lužic, potom i do Fojtlandu, jakožto do bezpečného místa ustaupil sice, ale kurfiřt saský k raddě nějakého D. H. (snad doktora Hoë nazvaného)¹⁾, téhož hraběte nepřitele aublavního, poručil ho, ač v své mladosti dobře zaslužilého hofmistra svého, dne 18. března měsíce skrz jednoho svého rytmistra saského v zemi fojtlanské jíti, k sobě do Drážďan, ihned také do Prahy dodatí. — Hlava i ruka jeho na Kterak on byl chycen.
bráně mostu pražského k divadlu vystrčena byla.

Druhý volán byl Václav starší z Budova, stavu panského Václav z Budova stát.
pán na Hradišti, Klášteře a Zásadce, někdejší direktor, pán učený, auřady zemskými vzáctnými poctěný (posledně také ho Fridrich falckrabí presidentem nad appellací na hradě pražským ustanovenau učinil) a v mnohých dalekých zemích dobře známý, neboť on

¹⁾ Domněnka tato jest nepochybně dosti podstatná. Kdo byl dr. Hoë, vyložili jsme nahoře na str. 175. pozn. 1. — Hrabě Ondřej Joachym Šlik zatknut byl jmenem kurfiřta saského od Wolfa Fridricha z Lüttichova na zámku Fridlandě, kdež meškal u švakra svého pána z Redernu v naději, že mu bude od Ferdinanda II. odpuštěno.

1621 v svém mladým věku německau, vlaskau, francauzskau, englickau, hollandskau i tureckau (kdež se také sedm let zdržoval) šťastně projel¹⁾. Ten počestný sedmdesáte čtyř letý stařec když k smrti šel, svau šedivau hlavu i dlauhau bradu hladil, řka: Mé milé šediny, hle jaká čest vás očekává, když v brzkým čase korunau nebeskau budete poctěné.“ — Šel on tehdáž, když na něho zavoláno bylo, velmi vesele k smrti na lešení, nevzal žádného kněze, který by ho doprovázel a duchovně těšil, proto že on byl náboženství pikhartského a kněži pikhartští ani v Praze, ani v Čechách, ani v okolních císařských a královských dědičných zemích veřejně tehdáž trpíni nebyli; z domu raddního vycházejí horlivě se modlil a na lešení přijda, vstoupil na černé rozprostřené sukno, z šatův se svlékl, klekl a stát byl. Jeho tělo tak jako p. hraběte Šlika i také jako jiných ostatních stínaných vězňův těla od těch šesti v mumraj oblečených mužův do toho černého sukna obaleno, z lešení odnešeno a do umrlčí truhly vloženo bylo. Hlava jeho statá na bránu mostu pražského s jinými vystavena byla k divadlu. — Tělo jeho, také i jiných stínaných (mimojednoho těla, o němž nížeji) od manželek i od přátel, kam se manželkám i přátelům líbilo, pohřbeno bylo. Byl ten pán za Rudolfa II. i za Matiaše, císařův a králův českých, jich obau radda. Po vítězství císařském na Bílý Hoře ten pán manželku svau, syna, nevěstu i vnuky svý z Prahy ač vyprovodil, zase však do Prahy se navrátil, poněvadž on s panem Ottau byl strážným české koruny, aby řečeno nebylo, že ji opustil.

Křištof Harant stát.

Třetí volán byl Křištof Harant, pán z Bezdržic a z Polžic na Pecce, někdejší spoludirektor a stavu panského pán; také od císaře Rudolfa II. on jeho komorníkem, potom od Matiaše císaře raddau komory české královské, posleďně od Fridricha falckraběte presidentem již jmenované komory učiněn byl. Spíše nežli na něho voláno bylo, poslal on pro kněze Jana Rosacia, hned jak pan Václav z Budova z toho pokoje na lešení odšel a jej hned také žádal, aby jeho paní manželce²⁾ následující věci oznámil: Předně, že on Křištof Harant jakožto její věrný manžel ji posleďně napomíná, s ní se laučí a ji žádá, aby při svém náboženství stála byla; za druhé, aby s poddanými mírněji nakládala, robot jim nepřivětšo-

Vykázání k svý manželce.

O náboženství.

O poddaných.

¹⁾ Viz Jirečkovu Rukověť I. 106. — Jakožto spisovatel proslul Budovec nejvíce svým spisem Antialkoran a pak polemickými spisy proti dru Hořovi v r. 1617. vydanými.

²⁾ Anně z Wartenberka.

vala, raději umenšovala, chudý poddaný ať dílem opatří, jim za práci spravedlivou mzdu dává, platy a roboty odpauští; za třetí, k svým dítkám žádnýho preceptora a učitele pod jednau způsobau přijímajícího aby nejednala, ale pod obojí aby k nim brala. Ona však brzo po jeho smrti vdala se za jednoho pána katolického, svý syny tovaryáštvu Ježíšovu do školy posílala a sama také k náboženství pod jednau přistaupila. — Ten pan Harant po některých ještě krátce doložených slovích nenadále vzdechl a hlasitě řekl: „Ach, můj milý Bože! jaké a kolikeré vzdálené země jsem projel, v jak mnohých nebezpečenstvích živobyť mého na zemi i na moři jsem býval, za kolik dní chleba jsem častokrát ani neviděl, pískem sem jednau všecken zasypan byl, a ze všeho mně můj dobrotivý Bůh pomohl; a hle, nyní v mé milé vlasti nevině smrt násilnau podstaupiti musím. I odpustiž Pane Bože mým nepřátelům!“ — V tom bylo zavoláno na něho, a on rozžehnaje se s ostatními pány, šel s knězem Rosaciusem na lešení a tak jako všichni jiní horlivě se modleje, stát byl. — NB. Kdykoliv na kterýho vězného zavoláno bylo, aby na lešení přišel, každý se s přítomnými pěkně rozžehnal, a oni jemu zdvořile děkujíce, šťastnau cestu vinšovali. Kterýhokoliv mistr popravní stíti měl, žádnýmu se neukázal, ale pozadu tiše k nim přistaupiv, je nenadále stál.

1621

O dítkách.

Řeč
a vzdechnutí
jeho.

Kat žádný-
mu, kterého
stíti měl, ne-
ukázal se.

Jak mnohá velká nebezpečenství ten pan Harant na cestách vystátí musel, poznávají se z jeho do země Svaté putování¹⁾, které on dosti obšírně v své tištěné české knize vypisuje; všem těm nebezpečenstvím on sice šťastně ušel, tomuto však ujítí nemohl.

Čtvrtý volán byl Kašpar Kaplíř z Sulevic, pán z rodu rytířského, nejvyšší písař v království českém a spoludirektor (spíše nežli zavolán byl, poručil sobě dáti košili z čistého kmentu až do kůteků dlahau, ji na svý obyčejné šaty oblekl a na ní hedbávným pláštěm se přioditi kázal) a když na něho zavoláno bylo, řekl: „Ve jmenu Páně! však sem již dosti čekal a toho světa jako s lžící již také nasytil.“ — Služebníci jeho pomohli mu z místa, kde seděl, vstátí, a on rozžehnaje se s přítomnými, pomalu kráčel, oči své k nebi pozdvihl a zvolal: „Pane Bože, buď mně milostiv v poslední tuto mau hodinu a posilniž mne ubohého starce, abych mohl

Kašpar Ka-
plíř stát.

Řeč jeho.

¹⁾ Jest to známá: „Cesta z království českého do Benátek a odtud po moři do země svaté, země judské a dále do Egypta a velkého města Kairo, potom na horu Oreb, Sinai a sv. Katetiny v pusté Arabii ležící“ vydaná s mnohými obrazy od Haranta samého nakreslenými r. 1608., a v německém překladu od bratra jeho Jana r. 1638. — Nové vydání opatřil nákladem Matice České K. J. Erben r. 1854.

1621 na to divadlo dojíti a bez strachu blahoslaveně umříti.“ V tom nenadále zamotal se, neboť pro sešlost věku svého (maje on tehdáž 86 let) sotva nohy zdvihal a kněze Rosaciusa, který ho vyprovázel, přívětivě žádal, řka k němu: „Můj milý pane otče! prosím vás, neostejchejte se mě a dovolte, ať na vás mau ruku vložím, bych mohl z těchto stupňův pěkně a bezpečně sjíti, z nichž kdybych spadl a krk můj zlomil, nepřátelé moji říci by mohli, že jsem sobě zaufal. Když mám býti za divadlo světa, nechť jsem, an můj milý Spasitel větší potupu pro mne trpěl i smrt kříže, a já také trpěti chci tuto pokutu i smrt pro Něho a pro slávu Jeho.“ To když on mluvil, kněz Jan Rosacius vezma ho za ruku a s ním se modleje, na lešení ho dovedl; na černé prostřené sukno když on starec vstaupil, přítomných žádal, aby kata napomenuli, jak nejprv klekne, aby ho stál, spíše nežli by mu od mdloby padnauti se přihodilo. S pomocí jiných svůj krk obnaživ, těžce klekl a modleje se velmi shrbeně a napoly sehnutý, klečel tak snižený, že ho kat stíti nemohl; protož jeden z přistojících řekl k němu: „Urozený pane! když's duši tvau Pánu Bohu poručil, již i tu šedivou hlavu vesele Pánu Bohu obětuj a ji vzhůru k nebi pozdvihni.“ — I odpověděl: „Ve jméno Boží!“ a jak nejvýš mohl ji pozdvihl a zvolal: „O Pane Ježíši Kriste!“ To povědév, stát byl a hlava jeho na bráně mostské byla vystrčena. — Jiná řeč jeho vejšeji se nachází.

Prokop Dvořecký stát.

Pátý volán byl Prokop Dvořecký z Olbramovic, místo-komorník zemský v království českém a spolu-direktor, který když volán byl, ochotně odpověděl: „Nu chvála Pánu Bohu! i děkuji jemu, že mne již k sobě volá. Nechť se Jeho svatá vůle děje! Jemu jsem živ byl i také umírám.“ Na lešení když vstaupil, hned se obrátil k pavlači, kde císařští komissari seděli, k nim něco v krátkosti mluvil, však pro velké bubnování a traubení slyšán býti nemohl. Mezi tím svláčeje šaty, dal měščíček s penězi knězi, řka: „Hle poslední moje bohatství! i to již mi nepotřebné vám dávám“. A uhlédav na hrdle zavěšený zlatý groš, na němž korunování Fridricha falckraběte vyraženo bylo, vzal jej z hrdla a jednomu z přistojících, svému věrnějšímu, dal, řka: „Přísahau tě zavazuji, když můj milý král Fridrich zase dosedne na stolicí královskou této země, dej mu tento groš a řekni, že jsem jej na hrdle mém až do smrti pro lásku, kterou k němu mám, nosil, nyní pak pro lásku Boží a pro něho Fridricha krále našeho rád krev mau vycezuji a umírám.“ To povědév, klekl a poraučeje hlasitě duši svou Pánu Bohu, právě když ta slova dořekl: „Pane Ježíši Kriste, smiluj se nade mnau a přijmi duši mau!“ stát byl.

Peníze rozdál.

Byl on Fridrichovi věrný.

NB. To vždycky mistr popravní pozoroval, že žádnýmu 1621
v jeho modlení nepřekážel, nýbrž který k Bohu své vzdechnutí
dořekl, toho ochotně on stal. — Hlava na bráně vystrčena byla.

Šestý volán byl Fridrich z Bílé (jinak z Bély) na Řehlo-
vicích, radda krále českého, německých lén přední auředlník a od
stavův zřízený direktor; jeho na lešení vyprovázeli němečtí kněží;
šel on k té smrti pobožně i vesele a když stát byl, hlava jeho
také vedle jiných nad bránu mostskou na tyči vystrčena byla.

Fridrich z
Bílé stat.

Sedmý volán byl Jindřich Otta z Losu na Komárově, jeden
z direktorův, kterýho Fridrich falckrabí učinil raddau komory
královské české i také s hrabětem z Turnu purgkrabím karlstěin-
ským. Také on býval království českého podkomořím, svého nábo-
ženství Pikhart, jehož na lešení předce Jan Rosacius, byv od něho
k tomu dožádán, modle se s ním, doprovázel a přijda on na roz-
prostřené sukno černé, padl na tvář a chvilu malau tak leže, co
by mohl třikráte Otčenáš atd. vyříkati, tiše se modlil, potom vstal,
kabát svlékl, na kolena klekl a zvolal: „V ruce Tvé, Pane Bože,
poraučím duši mau; pro Ježiše Krista Syna Tvého smiluj se nade
mnau a přijmi mne k věčnému oslavení!“ To pověděv, stát byl;
hlava jeho na bráně zavěšena byla.

Jindřich
Otta z Losu
stat.

Osmý volán byl Diviš Černín z Chudenic, předtím císařského
dvora dvořenín a potom hradu pražského hejtman i také spolu-
direktor. Na lešení doprovázeli ho katoličtí kněží, který vstaupiv
na sukno černé, před krucifixem padl na svou tvář, tiše se modlil
a vstana, s šatův se svlékl, klekl, svou duši Bohu poraučel a stát
byl, maje věku svého 56 let.

Diviš Černín
z Chudenic
stat.

Devátý volán byl Vilím Konecchlumský, muž v letech 70,
jemuž nohy jeho od několika let slaužiti nechtěly, a spolu-direktor.
Na něho když rychtář volal, aby na lešení šel, řekl: „Půjdu, abych
umřel a nevím proč? Pane Ježiši Kriste, kterys nevinne pro hříchy
naše umřel, dejž mi umřítí smrtí lidí spravedlivých a přijmi duši
mnau v tvé svaté ruce“ atd. Vymodliv se, stát byl.

Vilím Ko-
necchlum-
ský stat.

Desátý volán byl Bohuslav starší z Michalovic a na Rve-
nicích, při králi a při království českém dobře zaslaužilý. Byl on
Bohuslav také purgkrabím královských hranic (sic) i spolu-direk-
torem. On, že později na něho, nežli na jiný voláno bylo, rmautil
se a slyše pana Fridricha z Bílé od rychtáře volati, jako by tu
čas byl o přednost se hádati, řekl: „Proč má pán z Bílé na smrt
přede mnau jíti? an jsem já v tomto životě jej předcházíval a před
ním chodíval.“ To pověděv, hbitě vstal, s ním se objal a polibiv
ho, řekl: „Jdi, bratře milý, napřed, když tak Bůh chce, a já půjdu

Bohuslav z
Michalovic
stat.

Řeš jeho.

1621 za tebau.“ Že pak ještě před ním p. Otta, Černín a Konecchlumský pořád volání byli, on jako by se bál, že ho pomínau a k smrti volati snad nebudau, smutným hlasem řekl: „I Pane Bože, co se to děje? však víš, že jsem se Tobě cele oddal. Ach, nepohrdej služebníkem svým, pospěš a vytrhni mne z tohoto lstivého světa k Tvý nebeský slávě.“ To on když dořekl, obrátil se k Janovi Rosaciusovi a řekl: „Prosím vás, můj milý pane otče duchovní! zkažte mojí paní manželce, ať se ona pro mau smrt přílišně nermautí, ale tím ať jista jest, že ji Pán Bůh s jejími dítkami živiti bude a opatrovati.“ Jan Rosacius když spatřil rychtáře z lešení k tomu pokoji se navracovati, řekl k tomu Bohuslavovi: „K jaké tak pospícháte slávě, již následovati bude, neboť již jdau volati vás.“ To uslyšev on, hned odpověděl: „Chvála Tobě, můj Bože, že již z světa vzat býti mám, abych byl s Kristem!“ Hned proti těm rychtářům šel ochotně a vesele; rychtářové když předstoupili a na něho zavolali, vesele promluvil: „Podměž tehdy ve jmenu blahoslavené a nerozdílné Trojice Svaté.“ Po cestě s knězem Janem pobožně se modlil, na lešení přijda, na černé sukno před krucifix klekl, stát byl i pravá ruka byla jemu uřata. To oboje potom také na bránu mosteckau k divadlu vystrčeno bylo.

Těchto 10 pánův (třích prvních stavu panského a ostatních 7 stavu rytířského) tak žalostně své živobyťi dokonali. — Hned po tomto panu Bohuslavovi starším na stav městský voláno bylo následovně:

Valentin
Kochan stát.

Jedenáctý a stavu městského první volán byl Valentin Kochan z Prachové, měšténín Nového Města pražského, muž učený, svobodných literních umění magister, téhož města také písař raddní i také od stavův za direktora vyvolen. On na lešení volán když přišel, jehož také Jan Rosacius vyprovázel, říkal slova starce Simeona: „Nyní propaustíš Pane služebníka svého v pokoji, neboť jsau viděly oči mé Spasení Tvé, které jsi připravil před obličejem všech národův.“ A poklekna na černé sukno, modlil se vysokým hlasem v řeči latinské: „In manus Tuas, Domine, commendo spiritum meum; V ruce Tvé, Pane, ducha mého poraučím, smiluj se nade mnau, Beránku Boží! Pane Ježíši Kriste, přijmi duši mau!“ A v těch slovích stát byl. — Hlava jeho na bráně mostské vystrčena byla.

Dobiáš Štef-
fek stát.

Dva náctý volán byl Dobiáš Šteffek z Koloděj, měšténín Nového Města pražského i direktor, který prve než na něho voláno bylo, s velkau pokorau takto mluvil: „Můj milý Pán Bůh ráčil

mně dávati všechno dobré na tomto světě, ale nyní dává mně pítí 1621
kalich utrpení. Jsem tím jist, že se to činí k mému dobrému,
abych skrze ohavnou smrt tauto auzkau cestau přišel do království
nebeského. Jáť jsem sice nezasloužil na Jeho Božské Milosti
toho, abych s těmito vzácnými pány měl korunován býti pro za-
stání Jeho pravdy, ale když se tak Jeho Milosti Božské líbí, budiž
Jemu ze všeho věčná chvála i čest.“ Když na něho zavoláno bylo,
ruce i oči k nebi zdvihna, řekl: „Můj milý Spasitel když měl pro
mě umřítí, zvolal k Otcí svému: „Otče, ne jak já chci, ale jak
Ty chceš, děj se vůle Tvá!“ A což já červ bídný, prach a popel
země, mám se Tvé vůli svaté protiviti? odstup to ode mne. Aj,
jdu, můj milý Bože, poslušně a prosím, smiluj se nade mnau,
shlaď ze mne všechny hříchy a nepravosti: očist mě Bože izopem
a očistěn budu, obmej mne krví Krista Ježíše, Syna Tvého milého,
a nad sním zbílen budu.“ — Na lešení on přijda, z šatův se svlekl,
klekl a k Bohu zvolal: „Pane Ježíši Kriste! Beránku Boží, který
snímáš hříchy světa, sejmiž a shlaď ze mne všechny nepravosti
mé! V ruce Tvé, o Pane Ježíši Kriste“ — v tu chvíli nenadále
stat byl.

Třináctý volán byl Jan Jessenius, umění lékařského doktor, Jan Jesseni-
učení pražského v Karlové kolleji professor, té pražské akademie us stat.
rector magnificus, člověk urozený, z uherského otce, jemůž vesnice
v Uhřích, Jessen řečená, přináležela, zplozený a pro svá umění
mnoho zemím a pánům slavným velmi známý. Na lešení když
k smrti byl volán, kněží němečtí vyprovázeli ho a s ním se
modlili. Přijda na lešení, obrátil se k saudecům a k nim ačkoliv
mluvil, však pro hluk bubnův a pro zvuk traub slyšán býti ne-
mohl. I přistaupil k němu kat, aby mu jazyk uřezal, ježž on
Jazyk uře-
spěšně vyplazil a k uřezání dal. Častěji on sice po vyslyšeném
nán.
orteli následující slova před jinými sobě připomínával: „Velice
Řeč jeho.
mne to bolí, že mého jazyka, který před knížaty, před krály,
před císaři mluvíval, tak potupně zbaven býti mám; ač sice to
mrzuté s ním se katování budaucímu vzkríšení nic překážeti ne-
bude.“ — Hlava jeho k vystrčení na mostskau bránu s jinými
odložena byla, tělo pak jeho katovští pacholci do pytle dali, dne
Čtvrcen byl.
následujícího za šibeničnou branau je čtvrtili a ty čtvrtě blíž stí-
nadel při obecné cestě na čtyrech kůlích rozvěsili.

On Jan Jessenius léta 1618. od českých stavův pod obojí 1618
poslán byl do Uher v poselství, které když dobře vyřizoval a do
Čech z Uher se navracovati měl, nenadále v Prešpurku jat a do
Do vězení
on legat by
dán.

1621 Vídně dodán byl¹⁾. Potom po některým čase císař Matiaš na změnu jednoho urozeného Vlacha, který u českých stavův byl v zajetí, jej na svobodu propustil. Císař Ferdinand po vítězství na Bílý Hoře a po opanování Měst pražských, kde Jessenius obyvatelem byl, poručil ho jíti a s jinými do vězení dáti.

Předpovědní jeho.

Povídal on častěji svým dobrým známým, že on v vídenském vězení, do Prahy maje již odjeti, na stěně toho vězení následující litery napsal: I. M. M. M. M. Na ty litery, když po jeho do Prahy odjezdu se dívali mnozí a co by oně vyznamenávaly, dovtípiti se nemohli. Toho se dověděv arcikníže Ferdinand, (potom také po Matiašovi císař) pán vtipný, takto litery ty vyložil: Imperator Mathias Mense Martio Morietur; a vzav křidu on Ferdinand, napsal jiný těch liter vejklad, totiž Iesseni Mentiris, Mala Morte Morieris. Toho se dověděv Jessenius, řekl: „Jakož jsem já o Matiašovi neselhal, (neboť on císař Matiaš toho mense Martio, měsíce března, umřel) tak také nepochybně Ferdinand, když se císařství i českého království ujme, o to se starati bude, aby se jeho proroctví o mně vyplnilo.“ — Což také se stalo, jakž málo vejš zde dotknuto jest.

Ferdinando-vo o něm.

Vypisuje on své poselství, vyřízení i vězení, vide finem hujus anni sub signo ☞²⁾

Křištof Kobr stat.

Čtrnáctý volán byl Křištof starší Kobr, měšténin Menšího Města pražského a člověk brdinský. On že byl nejstarší a nej-přednější mezi direktory z městského stavu, měl také mezi nimi v sedění a v rokování přednost mluvení. Na něho když zavoláno bylo, řekl: „Jdu ve jmenu Boha mého a nestydím se za to, že trpěti budu pro slávu Jeho, neboť vím, komu jsem uvěřil; boj dobrý sem bojoval, běh jsem dokonal, víru zachoval, již za to jest mi složena koruna spravedlnosti, kterauž mi dá Pán v tento dnešní den, spravedlivý soudce i těm všem, kteří očekávají příští Jeho.“ Na lešení on přijda, obrátil se k tomu místu, kde měl stát býti, šel k němu směle a řekl: „Tuto mám já umříti? — neumru, ale živ budu a vypravovati budu skutky Hospodina v zemi živých.“ Na to hned svlekl se s vrchních šatův, klekl a stát byl.

Řeč jeho.

¹⁾ Viz nahoře str. 96.

²⁾ Při konci r. 1621. jest v skutku v rkp. vzhledem k tomuto odvolání rukou Beckovského připsáno: „Adjacet hic de Johanne Jessenio ad Ungariam misso nuntio fragmentum sub signo ☞“; — avšak fragmentu toho není více. Byl on nepochybně pouze jakožto vložka k rkp. přidán a tu buď neopatrností neb vůlí zlau na zmar přišel.

Hlava jeho potom také na bránu mostskou vystrčena byla k divadlu lidem.

Patnáctý volán byl Jan Šultys, města Hory Kutné primas; na něho spíše než zavoláno bylo, na svou milou manželku, na své syny, také na Jiříka Misera (sic) litostivě vzpomínal, řka posledně: „Nemám těžší věci na mém srdci jako mýho Jiříka! slyším, že také on jest v svém domě věznem; prosím vás, pane otče duchovní, řekl on k Janovi Rosaciusevi, zastavte se u něho a řekněte jemu, že ho i dítky jeho Pánu Bohu poračím.“ — Když na něho zavoláno bylo, rozžehna se s jinými, šel vesele, modle se s knězem Rosaciusem po cestě i na ležení; na sukno černé rozprostřené když klekl, ruce od sebe roztáhl, na tvář padl a k Bohu volal hlasitě: „Veni, veni, domine Jesu Christe, et noli tardare!“ — Přijď, přijď, Pane Ježíši Kriste, a nechtěj meškati! Pozdvihna se on zase na kolena, zvolal: „Smiluj se, o Bože, nade mnau! odpusť mi hříchy moje a přijmi k sobě duši mau!“ Po těch slovích stát byl; tělo jeho jako jiných v to sukno obaleno a z ležení neseno bylo k druhým tělům, hlava pak jeho na stranu také k jiným odložena, potom do Kutné Hory města skrz popravního služebníka nesena a v tom městě na planýř zavěšena byla; z planýře po některým čase vzata a na bránu Kauřimskou vystrčena byla.

Šestnáctý volán byl Maximilián Hošťálek, primas města Žatče, muž učený, pobožný a také direktor; byl on ducha truchlivého a velmi často na své dítky vzpomínával. Když na něho zavoláno bylo, vstal on ochotně, s přítomnými se rozžehnal a od nich se odvrátil, řka: „Všemohací Bože! spravuj cestu mau, abych neusnul v smrti“ atd. A modle se cestou s knězem Rosaciusem (on Rosacijs již tohoto Maximiliána na to ležení dvanáctého vyprovázal) na ležení když vstoupil, slova Simeona starce tak jako Valentin Kochan v latinské řeči pobožně říkal: „Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace“ atd. Nyul propaustfš služebníka Tvého, Pane, podle slova Tvého v pokoji atd. Ta slova když se vymodlil, klekl a zvolal: „V ruce Tvé, Pane, poračím duši mau!“ a stát byl. Hlava jeho do města Žatče nesena a na planýři téhož města k divadlu zavěšena byla.

Sedmnáctý volán byl Leandr Rípl, Fridricha falckraběte doktor právní, také několik jiných knížat radda; ten stát byl i ruka pravá jemu utata a na planýř při staro-pražským domu radním zavěšena byla.

Osumnáctý volán byl Jiří Hauenšild, pražské appellací

1621

Hlava na
bránu vystr-
čena.Jan Šultys
stát.Maximilián
Hošťálek
stát.Leander Ri-
pl stát.

1621 radda a doktor právní; ten stát byl i také pravá ruka jemu utata byla; hlava i ruka jeho na bráně vystrčené byly. — Tito dva ne s jinými zpronevěřilými austrii ortel dne sobotního dostali, ale písebně on jim do vězení v poslední noc odeslán byl.

Jisbický neb Mašterovský
stat.
Devatenáctý volán byl Václav Jizbický, jinak Mašterovský; on že byl blízkým Jana Plateisa, kanovníka (a potom i biskupa) holomauckého přítelem, naději měl, že mu milost učiněna a on při živobytí svém zachován bude. Na lešení když on vstoupil, sem tam se ohlédal, byl-li by kde jaký o jeho dalším životu posel; když ale mládenec z něho plášt znímal, on domnívaje se, že mu něco dobrého a císařskou milost oznámíti chce a poručeno má, spěšně ucho nastavoval. I vida on, že žádná naděje k milosti není, požádal kancionál a nalezná píseň, hlasem vysokým poslední čtyry verše: „A protož s daufáním před Tebou klekáme“ atd. až do konce kleče zpíval. Odloživ kancionál, vstal, kabát z sebe složil, zas na kolena padl, duši svou Bohu poraučel a stát byl.

Jindřich Kozel
Dvacátý volán Jindřich Kozel, měšťan Nového Města pražského, a stát byl.

Ondřej Kocaur.
Jedenadvacátý volán Ondřej Kocaur, jinak Kocnaur, měšťan Nového Města pražského, a stát byl.

Jiří Řečický.
Dva mecítmý volán Jiří Řečický, měšťan Nového Města pražského, a stát byl.

Michal Wittman.
Třiadvacátý volán Michal Wittman, měšťan Nového Města pražského, a stát byl.

Simeon Vokáč; všichni stat.
Čtyrmecítmý volán Simeon Vokáč, Nového Města pražského měšťan, a stát byl. — Těch pět Novo-pražských měšťanův k smrti hotovil a také na lešení doprovázel kněz Adam Klemens, u sv. Václava v Novém Městě pražském farář.

Jan Theodor Sixt.
Jan Theodor Sixt z Ottersdorffu, muž učený, Starého Města vzácný měšťan, na lešení když byl přiveden, oznámeno mu bylo milé poselství, že se mu život daruje. Tuto milost vyjednal mu Jan Plateis, jeho sestry syn a kanovník i také potom biskup holomaucký. Byl tento Sixt s jinými z Čech do ciziny odešel a léta 1653.

1653 v Drážďanech teprv život svůj dokonal. — Tohoto 21. dne měsíce června času ranního 24 jich stínaných bylo. Podobně ihned toho ještě dne a času ranního následující tři osoby oběšené byly, totiž:

Jan Kutnaur oběšen.
Jan Kutnaur, Starého Města pražského raddní osoba a ze všech věkem nejmladší, sotva čtyřiceti let věku svého on měl. Zavolan on byv k smrti, když mezi objímáním a líbáním svých přátel, (zvláště těch, kteří v tom vězení zanechání býti měli:

Abraham Angel, Tewprecht¹⁾, Uzlar a jiní) jichž slzami smáčen 1621 byl, sám jediné slzy nevypustil, ale k nim statečně promluvil, řka: „Mužně sobě bratři počínejte a od pláče se zdržte.“ K lešení chvátaje, hlasitě zpíval: „Když přijde má hodina, žeť budu mít umřítí“ atd. Na lešení přijda, modlil se, a po modlení když k němu kat přistaupil a jej za odpuštění žádal, on mu místo odpovědi měšec s penězi dal, ruce své k svázání podal a řekl: „Tvau povinnost konej, však po křesťansku.“ Když na žebřík (ten žebřík byl přistaven k břevnu, jinak k trámu, který z okna domu raddního nad lešení vystrčen byl) vstupoval, hlasitě duši svau Bohu poraučel, z něho zhozen a oběšen byl.

Simeon Sušický, nyní jmenovaného Jana Kutnaura otčím a Starého Města pražského osoba radní, v letech nehrubě starší nežli Kutnaur, jeho pastorek, zavolán byv k smrti, vraucně se modlil, a přijda na lešení, na témž trámě vedle pastorka svého oběšen byl. Když on z žebříku zhozen byl, hned sám od sebe, ač již mrtvý byl, tváří svau obrátil se k tváři Jana Kutnaura tak blízko, že ústa úst se dotýkala, jako by sobě políbení dávali. — Někteří tomu chtějí, že tohoto Simeona Sušického otčím Jan Kutnaur byl toliko čtvrtým²⁾ hejtnanem v Starém městě pražském.

Simeon Sušický oběšen.

Nathanael Vodňanský, český prokurátor neb přítel právní, byl on také staropražská osoba radní, v domě radním staro-pražským (když v neděli o polednách poručení přišlo, aby kteříkoliv navštívili vězně a dosavad přítomní jsau, již odešli a více do vězení nepřicházeli) od svého ženatého syna, měšťenína pražského Jana Vodňanského, navštíven byl a poslauchaje on syn to poručení, s pláčem k svému otci řekl: „Můj pane otče! rád bych zde s vámi dýleji zůstal i s vámi umřítí sobě vinšoval, ale když nelze, Bohu to poručiti musím.“ Na to laučiv se s otcem a jeho objímaje, tvář jeho slzami smýval. Otec však ani jedné slzy nevypustil, ani žádného skormaucení mysle na sobě neukázal. Byl on odsauzen, aby oběšen byl, ale nevěděl, že pro něho obzvláštní šibenice v prostřed Starého Města pražského rynku (spravedlnost řečená) ustanovena jest; pročež když na lešení přišel a z toho lešení dolů jemu rozkázáno bylo jíti tam, kamž ho rychtář předcházaje vedl, obrátiv se on Vodňanský na Kutnaura a Sušického, z okna domu

Nathanael Vodňanský oběšen.

¹⁾ Správně: Teiprecht neb Teichprecht.

²⁾ Správně: čtvrtním; neboť Praha v ohledu policejním rozdělená byla na čtvrtě, a v každé vykonával některý člen rady konšelské neb některý z vážnějších měšťanů službu čtvrtního hejtmána.

1621 radního na trámu visící, řekl: „O, moji milí tovaryši! Lito mi jest, že od vás odloučen a mnohem k potupnějšímu místu tažen býti mám.“ K té šibenici on přistaupiv, na ní bez milosti oběšen byl.

Těch třích
toho večera
těla pohřbe-
na.

Jiná těla ta-
ké pohřbe-
na.

Hlav 12 na
věži most-
ské vystave-
ných.

Kterých ty
hlavy byly.

Ruce 4 vy-
věšené.

Tito tři: Jan Kutnaur, Simeon Sušický a Nathanael Vodňanský oběšeni sice byli, však těla jejich toliko až do večera visely, která mistr popravní (kat) v saumrak neb v samý večer dolů spustil, čtyři tu přítomní hrobníci do truhel je vložili a k hrobu (Kutnaura k sv. Havlu, Sušického k sv. Benediktu a Vodňanského k Svatému Kříži) je nesli. Stínaných těla hned po exekuci neb odpravě tak strašlivý do umřelých truhel, pod domem radním již připravených, položena, na vozy vložena a každé tělo k místu svému bez zvonění a zpěvu (ačkoliv místo toho obojího dosti bylo hlasitého pláče od manželek, od dětí, od přátel i od jiného na sta lidského zástupu) tiše vezeno bylo. Katané také z vejš jmenovaných 24 stínaných vzali polovice, totiž 12 hlav a tři ruky vzali, do dvauch puten je vložili, na věž mostu pražského proti špitálu křižovnickému s červenau hvězdau stojící nesli a k divadlu v železných krabuších (jaké se obyčejně v ulicích větších měst i v Praze nacházejí a do nich v čas nějakého ohně nenadálého a času nočního oheň k osvětlení tmavých ulic obyčejně klade) je vystavili. Někteří píší, že těch 12 hlav ne do těch 12 krabuších bylo vloženo, ale že jsau oné na tyče, jež mnozí jmenovali rožny, vstrčené a vystavené byli, šest totiž k Starému a druhých šest k Menšímu Městu pražskému, nejvyšší té věže neb té brány mostské nad pavlačí. Bylo pak těch 12 hlav těchto pánův: hlava Joachyma Ondřeje Šlika, Václava z Budova, Bohuslava z Michalovic, Kašpara Kaplíře, Jindřicha Otty z Losu, Prokopa Dvořeckého, Fridricha z Bslé, Jiřího Hauensilda, Valentina Kochana, Dobiáše Šteffka. Křištofa Kobra a doktora Jana Jessenia. Také tehdaž Joachymovi Šlikovi ruka utatá na ústa jeho hlavy a Bohuslavovi z Michalovic i Jiřímu Hauensildovi ruka utatá a na jich hlavy položena byla. Ruka Leandrovi Riplovi utatá na planýř při Staro-pražským domu radním vyvěšena byla. Ostatních stínaných hlavy, také i těla, vdovám i sirotkům jich k pohřbení zanechána byla, mimo hlavy primasa kutnohorského a žateckého, o kterých již vejš zde dotknuto jest.

Trvala ta exekuce a to truchlivé i strašlivé divadlo od páté hodiny ranní až do hodiny polovičního orloje neb dle německých hodin. Bylo mezi těmi stínanými dvanácte počestných šedivých starcův, všichni muži vzácní a vážní. Kat se žádného z těch které stínal nedotýkal rukama svýma, aniž se komu spatřiti dal, mimo Jessenia, když mu jazyk řezal, i také mimo těch třích, kteréž věšel.

Následujícího dne 22. června měsíce Mikuláš Diviš, jinak Děbiš, přední servus neb starší v Starém Městě pražském konšelský služebník, že on Fridricha falckraběte do Prahy vjíždějícího jmenem starého, prostého a způsobem Žižkovským oděného lidu vstal ¹⁾ i z Prahy odjíždějícího vinšem vyprovázel, za jazyk hřebíkem k šibenici, na staro-městským rynku stojící, přibít a celé dvě hodiny tak přibitý státi zůstal; neboť kat od něho odejda, tři jiné řečníky: Václava Božeckýho, (jejž někteří býti pravili konšelským služebníkem) Jozefa Kubína i Jana Švehlu (ti dva poslední byli prokurátoři neb řečníci právní) třikráte, jednau u domu radního, podruhé u Mince a potřetí u Černýho jelena na Dlážďění ¹⁾, (ulice tak své jméno má blíž kláštera i kostela duchovních otcův Hybernářův) vymrskával a z města vyvedl, kteří také z českého království i z přivtělených zemí na věčnost vypovězeni byli.

Kat po vymrskání a po vyvedení z Prahy těch třích na rynek staroměstský se navrátil a Mikuláše za jazyk přibitýho k šibenici, vytrhna řebík z šibenice i z jazyka, do vězení zase dovedl, z něhož po čtyrech letech na věčnost do ciziny byl vypověděn. Když se ale on s vojskem saským i s českými vyhnanci léta 1631. do Prahy navrátil, do vězení vzat a roku 1636. dne 4. ledna měsíce z Měst pražských vymrskán a opět na věčnost do ciziny vypověděn byl. On posledně, jsa sedmdesátiletý starec, v Lešně, polském městě, svůj život dokonál léta 1647.

Martin Fruwein z Podolí, v Novém Městě pražském měšťan přední a prokurátor neb právní přítel při saudech vyšších zemských slavný, jehož dobrých rad od mnoha let stavové užívali a za Fridricha do stavu rytířského přijali i za direktora vyvolili; hned on po vítězství na Bílý Hoře a po vzetí Měst pražských v svým domě od vojákův, jichž plný dům měl, jat, posmíván, neobyčejně bit, pochodněmi pálen a tak mučen byl, že téměř půl léta velké bolesti snášeti musel, které jemu ti císařští vojáci způsobili. Když 20. i 21. dne února jak páni, tak rytíři i měšťané, jakž to již také vejš zde dotknuto jest, brání a do vězení vedeni byli, také on z domu svého vzat, nejprv do radního domu staro-pražského vezen, potom na hrad pražský do Bílý věže přistěhován a tam od všech jiných, aby s žádným žádné společnosti a rozmlouvání míti nemohl, oddělen byl. I obávaje se on přísného trestání, z té Bílé věže hluboko se do příkopu zpusťl a hlavu srazil. S tělem jeho,

1621

Jazyk byl
k šibenici
přibit.Tři vymr-
skání a vy-
povězení.Diviš vypo-
voden.

1631

1636

I vymrskán
byl.

1617

A umřel.
Martin Fru-
wein zabil
se.¹⁾ Viz nahoře str. 193.²⁾ Nyní tak zvaná ulice Dlážďená.

1621 které v tom příkopě dne 7. června měsíce nalezeno bylo, mrtvým,
 Hlavu ara- takový trest se dál, jaký se s živým dle zaslužení díti měl, neboť
 sil. z toho místa pod Bílou věží v příkopě to tělo ležící mistr popravní
 (kat) s pomocí své čeládky neb pacholkův vyzdvihna, do pytle je
 vstrčil, na káru vložil a na Bílou Horu za bránu Strahovskou
 Stat. ruka vezl, kdež tomu tělu nejprve pravá ruka utata, hned také hlava
 utata, tělo státa byla, potom tělo čtvrceno a ty čtvrtě na čtyry strany světa
 čtvrceno. opodál před branami pražskými na stojících kůlích rozvěšené byly.
 Ruka pak jeho (jeden to píše o hlavě jeho) utatá na Koňském
 trhu neb rynku v Novém Městě pražském k šibenici byla přibita.
 Ruka napla- Ruka napla-
 ný přibita. ný přibita.
 Borbonius Borbonius
 vyprošen, vyprošen,

Matěj Borbonius, šťastný a vzácný lékař, také za třích císařův
 zemský doktor v království českém, jeho když těmi bauřkami ne
 tak vinným býti poznal Karel kníže z Lichtenšteina, život mu
 vyprosil a sobě ho za životního doktora vzal. On Borbonius, že
 k víře katolické přistaupiti nechtěl a proto v dědičných císařských
 1628 zemích trpěn býti nemohl, také s jinými léta 1628. do ciziny ustau-
 vypovědén, piti musel. Do Polska když on přišel, Vladislav královský syn,
 (potom také on králem polským učiněn byl) za svého doktora ho
 1629 užíval. Ten téměř sedmdesátiletý starc v Prusích v městě Torn ¹⁾
 umřel. řečeném léta 1629. dne 16. prosince umřel.

V týdně po té strašlivé exekuci pražské, dne 28. června,
 Statky zpro- stalo se zjevné vůbec prohlášení, že jak těch pánův postínaných,
 něvřilým pobráný. tak z země vypověděných i také všech poběhlých, kteří z země
 svévolně do ciziny odešli, všickni statkové císaři k ruce se ují-
 mají a do komory berau. To slyšíce ostatní páni, rytíři i měšťané
 v strachu velkým stále trvali, každé chvíle něčeho zlého na sebe
 nenadále oni v ostatek tohoto i v začátek následujícího roku oče-
 kávající. O čemž málo níže víceji.

Málo však předtím strašlivým na staro-pražským rynku za-
 Moravané čatém i dokonaném divadle, dne totiž 4. června, páni moravští
 cizí škodau rozumnější učinění. pod obojí, o kterých rozumno bylo, že Čechům nápomocni byli,
 dle poručení císařského svolání byvše, do vězení dáni byli v městě
 Brně, jiní v městě Holomauci. S těmi nepochybně tolikéž by se
 bylo stalo, co s českými, kdyby jim J. M. Cská tak vysoce v ten
 čas, když hned oni po vítězství na Bílý Hoře dobrovolně se pod-
 dali, bezpečnost nebyla slibovala. Ano také, kdyby kníže krňovské
 s Betlemem Gaborem, sedmihradským knížetem, toho času v Uhřích
 společně vítězství majíce a některý zajatý kanovníky vracujícíce,
 některým nebyli životy vykaučili. Jiní však z nich předce na tři

¹⁾ Český Toruň. — Viz o něm Jirečkovu Rukověť I. 87.

léta i dýleji v vězení držáni byli a nejináč než na velké přímlyvy 1621 k svobodě přišli; statkové však jejich rovně jako těch, kteří pro zachování životův z země ustaupili, císařské komoře přísauzeni a potom dle velkých příčin duchovním i světským osobám rozdáváni byli, také i mnohým prodáváni.

Mezi těmi moravskými pány, kteří do ciziny tehďáž odešli, Bítovský 1621 nacházel se Václav Bítovský z Bítova na Bystřici pod Hostýnem a Prusinovicích, jeden z direktorův a z rytířův moravských, jehož také potom Fridrich falckrabí od Rejnu, domnělý a zimní král český, hofrychtýřem markrabství moravského učinil. Ten když léta 1633. v Marcích u Stinavy zajat byl, také potom do Moravy 1633 dodán byl, což následovně dalo se s ním:

Nyní jmenovaného roku 1633. dověděl se kníže Albrecht Waldštejn, císařského vojska nejřednějši vůdce, že se do 25 tisíc saského, švejdského, brandeburského vojska v Slezsku již proti císařským dohromady strhlo, hned on s několika tisíci vojska císařského do Slezska také vtrhl a blíž města Nisy se položil, nedlauho však ležel, ale poznáváje býti čas přfhdný, na hrabě staršho z Turnu a na Daubalda ¹⁾, (oba exulanti čeští byli) kteří od nejvyššho Arnheima, jenž byl saského vojska vůdce, pro ochranu pomezních saských a lužických pevností zanechání byli, nenadále udeřil a sveda s nimi u Stinavy bitvu, je porazil, hrabě staršho z Turnu i Václava Bítovského, rytíře a exulanta moravského, 1633 zabil a do Moravy ho poslal. Do města Brna on s dobrau stráží opatřený přijeda, pozastavil se přinuceně k divadlu celého města před domem Františka kardinala knížete z Ditrichšteina, tehdejšho v markrabství moravském zemskýho hejtmanna, jehož když kardinal z okna spatřil, řekl k němu v české řeči: „Zde si ty ptáčku?“ Na to poručil ho do vězení vézti a jemu, dokud v něm seděl, od svýho stolu každodenně jídla poslati. Posledně z rozkázání J. M. Cské na lešení před domem radním schválně proto vyzdvíženém tu v městě Brně jeho vlastní někdejši služebník (tohoto však času již skutečný kat) hlavu jemu, někdejšimu pánu svýmu, stal a ji na městskau bránu, která sluje Židovská, k ohavné jeho činův památce dle orte le vyvěsil, která na tý bráně mnoho let pořád se spatřovala.

Ostatní v Čechách vězňové po vykonaném v Praze zpronevěřilých trestání méněji vinní, z arrestův sice tehďáž puštění byli, Z arrestův 1633 Čechové propuštění.

1) Nepochybně Theobalda, ač blíže určiti nemohu osobu, která se zde mysliti má.

1621 ale ti, kteří vězením ještě stížení nebyli, avšak předce vinni se býti viděli, každé chvíle žalát, ano také i pokutu dotud na sebe očekávali, dokud následujícího roku radostnou novinu neuslyšeli, že J. M. Cská, jich nejmilostivější král a pán, všem ostatním vinníkům jich provinění svými odevřenými císařskými a královskými listy milostivě odpauštěti a je na milost přijímati ráčí. Toho nyní zde dotknutého císařského a královského veřejného listu vejtah v následujícím roce se čísti může. Tehdáž mnozí, kteří proti nejmilostivějšímu králi svému sice provinili, však za takový dosavad držání nebyli, k víře katolické přistaupili; oni ale, kteří v svém bludu zatvrzení trvati chtěli, k svým spolu-bludníkům do ciziny z Čech odešli a své zboží, které sebau vzíti nemohli, všechno opustili.

Exekucí
tiskána byla.

A tak se to celému světu známé a království českému škodné Čechův mnohých provinění i trestání dokonalo, o čemž tehdáž píseň česká složena i tištěna byla, při který všech zpronevěřilých a potrestaných jmena se nacházejí¹⁾. Také tehdáž v češtině i v němčině tištěna byla ta přísná na rynku Starého Města pražského konaná exekuce a ta se také vůbec v Čechách nosila i do ciziny vozila²⁾.

Rakouské do
arrestu dání

Tohoto roku Maximilián, kníže bavorské, několik rakouských pánův zpronevěřilých dle císařského poručení na zámek do Lince vézti a tam je arremtem zaopatřiti dal, z nichž potom někteří do Pasova a jiní do Vídně vezeni byli, aby tam své obvinění slyšeli a své očištění přednáseti mohli; ačkoliv mnozí nalezení byli vinni, však s jich ortelem a s vejpovědí pro mnohý příčiny také se odložiti muselo. Posledně na velký prosby mnohých vzácných pánův k své předešlé cti a k dobrému jmenu, jakož také jich statkové, do císařské a královské komory vzati, proti jistý peněžitý summě zase jim navraceni byli.

Farářové
pražští četli
z Prahy i z
Čech atd.
vyprávění.

Dne 13. měsíce prosince na poručení císařské vyšel mandát neb odevřený list, vlastní rukau knížete z Lichtenšteina, na ten čas řiditele království českého, podepsaný, v který celě té předešlé

¹⁾ Jest to známá báseň Šimona Lomnického z Budče, již pojal do vypravování svého Skála V. 143. a násl. V úplnějším znění než zde zachovala se báseň tato v současném přepisu i s nápěvem v archivu musejním. Začátek její jest:

Zlý začátek zlé skončení vždycky téměř mívá:
ten srozumí, že klam není, kdo píseň přezpívá.
Zle počali Kalvinové, zle dokonali stavové
všickni rebellové.

²⁾ Viz nahoře str. 332. pozn. 1.

rebellie neb škodlivého proti králi českému pozdvižení příčina 1621
 farářům pražským pod obojí lidu posluhujícím se přičítala, že oni
 svými svárlivými a nepravdivými řeči a spisy tak obecný jak
 přední lid proti císaři popauzeli, nových škodlivých conföderací
 neb spuntování i nového krále volení původové byli; také že do-
 savad oni, jakožto lidé nepokojní, všeteční a bouřliví, všechno
 zjevně i tajně bořiti a nové v lidech proti císaři nenávisti roz-
 něcovati nepřestávají. Protož že za příčinou obecného pokoje do
 třetího dne z Prahy, do osmého pak dne z celého království če-
 ského i z všech zemí k tomuto království přivtělených a to na
 věčnost všickni čeští farařové pražští se vypovídají. A jestli by
 kdo z nich jakýmkoliv způsobem buď v tom království se zdržo-
 vati neb kdykoliv do něho se vrátiti aneb kdokoliv je přijímati
 a přechovávat se pokusil, obojí jednotejným právem na hrdle
 trestání býti mají. — Datum v Praze dne 13. Decembris neb mě-
 síce prosince 1621. — Byly v ten čas farařové čeští pražští tyto

Farářové
 pražští čeští
 pod obojí.

Z Starého Města: Jiří Dicastus, u Matky Boží před
 Tejnem správce a konsistoře pod obojích administrator s dvěma
 kaplany svými, s Václavem Vittaciusem a s mistrem Janem Lans-
 maniem; mistr Viktorin Vrbenský u sv. Mikuláše; mistr Samuel
 Martinus ¹⁾ u sv. Haštala; Jakub Jakobides ²⁾ u sv. Martina; Vít
 Jakeš ³⁾ u sv. Havla; Jan Lunacius u sv. Jiljí s kaplanem svým
 Janem Vrškovským ⁴⁾; mistr Jakub Jakobeus u sv. Michala.

Z Nového Města: Vít Flagellus u sv. Jindřicha; mistr
 Tobiáš Adalbertus od sv. Michala ⁵⁾; Matěj Etesius u sv. Vojtěcha
 Většího; Matěj Janda u sv. Klimenta; Mikuláš Mařík u sv. Voj-
 těcha Menšího; Jan Hertvicius u sv. Štěpána; Adam Klemens
 u sv. Václava. A Jan Rosacius u sv. Mikuláše v Menším
 Městě pražském.

Když tehdaž na rozkaz císařský privilegia království českého
 k sobě do Vídně přivéztí poručil a na ně v truhle ležící pohleděl,
 řekl: „Toto-liž jsau ty škarty, které tak velká zaneprázdnění
 našim předkům i nám činily?“ — Vezma je do rukauch na každý
 list hleděl, pečeti i podpisy ustříhoval a všechno do ohně metal;

Privilegia
 českého krá-
 lovéství zru-
 šil císař.

¹⁾ Viz o něm Jirečkovu Rukověť II. 12 a Č. Č. M. 1876.

²⁾ Tamže díl I. str. 306.

³⁾ Tamže díl I. str. 308.

⁴⁾ Správně: Vrškovským.

⁵⁾ Má státi u sv. Jindřicha.

1621 na což truchlivě hleděl ten, který je přivezl a přítomen býti musel: Adam z Waldšteina, nejvyšší purgkrabí pražský. — Tak svědčí knížka česká v polském městě Lešno, jinak Lissa nazvaném léta 1655. i také poslézeji v Amsterdamě léta 1663. tištěná ¹⁾).

František
Žďárský na-
rozen.

Florian Theodor svatě římské říše hrabě Žďárský z Žďára, pán na Žďáru, Červeném Aujezdci, Vitčici ²⁾ a Gottersdorfu ³⁾, císaře Ferdinanda II. krále českého radda, kraje Slánského královský hejtman, s manželkou svou Alžbětou rozenou Martinicovou (byla ona pana Jaroslava Martinice, nejvyššího purgkrabího pražského, dcera) horlivými svými modlitbami dlouhý čas Boha za dědiče tak horlivě žádali i Pannu Marii, při Bohu mocnou orodovnici, za přímělu prosili, slib učiníce, že chtějí pobožnou pať k Lauretánský Panně Marii do vlaský země dle své možnosti oba vykonati i také tam mřu Lauretánského domečka neb Lauretánské kaple vzíti a podobnou kapličku v království českém vystavěti. I stalo se s potěšením těch oba manželův velmi velkým, když ona Alžběta (Korona druhým jmenem také nazvaná) synáčka a svých velkých panství dědiče šťastně porodila, jemuž při křtu svatém dána byla jména František Adam Evsebius.

Hrob sv. Ja-
na Nepomu-
ckýho obno-
ven

Když se hlavní sv. Víta na hradě pražským kostel od kalvinskýho neřádu čistil, těla Kalvinův v něm pochovaných se vyhodily i jich stolice, a na to ten kostel od arcibiskupa pražského Jana Loheliusa posvěcen byl, hned následujícího dne v tom kostele počala se vyzdihovati dosti nerovná i nepořádná dlažba, a místo ní ten kostel čtyrhranným kamením dlážditi se počal. Víc vejšeji zde list . . . ⁴⁾).

Nacházím v jedné staré knížce život sv. Jana Nepomuckýho, řečí latinskou, českou i německou vytištěný ⁵⁾, v který se na listu K. III. dole znamenáným tato slova čtou:

¹⁾ A to jest právě od nás častěji citovaná: Historie o těžkých protivenstvích církve české. — O vlastnoručním ničení privilegií českých od Ferdinanda II. vypravuje také Gindely III. 273. a připouští úplně možnost skutku takového.

²⁾ Dle Palackého Popisu (str. 32.): Vičice neb Vítřice.

³⁾ Správně: Göttersdorf, český: Boleboř.

⁴⁾ Revokace neprovedena — Viz str. 313.

⁵⁾ Mám za to, že míní se tu spis Beckovským samým sepsaný, jenž skutečně ve 3 jazycích vyšel, a o němž o něco dleji spisovatel výslovně se zmiňuje. Latinské vydání (z r. 1708.), jež po ruku máme, nese nápis: „Vita, mors, cultus divi Joann. Nepomuceni cum officio ac litanis de eodem“.

Inscriptio sepulchri beati Joannis Nepomuceni:

1621

Honorabilis dominus magister Joannes Nepomucenus hujus ecclesiae canonicus, reginae confessarius, quia sacrosancti confessionis sigilli custos usque ad mortem fuit, a Wenceslao IV., Boemiae rege, Caroli IV. filio, tormentis tentatus, ex ponte in flumen Muldavam praecipitatus, miraculis clarus, hic jacet sepultus. Anno Domini 1383. Renovatum anno 1621.

Nápis hrobu sv. Jana Nepomuckého.

1383

Předcházející latinský hrobu sv. Jana Nepomuckého nápis takto v češtině se čte:

Nápis hrobu blahoslaveného Jana Nepomuckého na hradě pražském:

Nábožný v Bohu kněz a mistr Jan Nepomucký, tohoto kostela kanovník, králové (neb královny) zpovědník, proto že jest tejnost zpovědi vězením a mukami trápený vyjeviti nechtěl, z rozkázání krále Václava IV., syna císaře Karla IV., v Vltavě z mostu pražského utopený, zázraky od Boha oslavený, tuto pochován leží. Léta Páně 1383. Obnoveno 1621. jest.

Patroni Bohemiae positi sunt in candelabro super ejusdem Beati sepulchralem lapidem s. Vitus, s. Adalbertus, s. Wenceslaus, s. Procopius, s. Sigismundus, s. Ludmilla, s. Joannes de Nepomuk. Agnus stat cum vexillo in loco superiori.

To jest: Obrazové svatých patronův českých spatřují se na svícnu, který stojí na hrobě blahoslaveného Jana Nepomuckého, totiž: sv. Vít, sv. Vojtěch, sv. Václav, sv. Prokop, sv. Zikmund, sv. Ludmila, sv. Jan z Nepomuku; Beránek pak s praporečkem nejvyš nad nimi stojí.

Přijmení toho sv. muže Jana Nepomuckého bylo Welflini¹⁾.

Také tělo toho služebníka Božského Jana Nepomuckého, když léta 1719. dne 15. i 17. dubna, také 5. máje měsíce z hrobu v hlavním kostele pražským sv. Víta v přítomnosti duchovenstva i jiných k tomu ustanovených pánův vyzdvihovati se mělo²⁾,

Hrob sv. Jana opět otevřen.

1719

kámen hrobový byl zdvižen a žádný vytesaný nápis na něm se nespatoval takový zvlášť (jaký jsem tuto maličko vejšeji v latině i v češtině položil a jej také do mých knížek do života téhož sv. Jana Nepomuckého, jak latinského, tak českého i německého vtisknauti dal) snad proto, že předešlý hrobový kámen, který se také olejem potíval proti rozličným nemocem užitečným, když se on v létu 1621. z hrobu neopatrně vyzdvihoval, k porušení i s svým

Olejem se potíval kámen hrobový sv. Jana Nepomuckého.

¹⁾ Viz Borového: Život sv. Jana z Nepomuku str. 1. pozn. 2.

²⁾ Obšírně píše o tom Borový l. c. str. 63.

1621 nápisem starodávním přišel, a místo něho nynější kámen bez nápisu byl na ten hrob položen. Duchovenstvo téhož kostela hlavního z toho tehdejšího kamene porušeného nepochybně starý ten hrobový nápis k budaucí památce na vysokou tehdejší okolo téhož hrobu stojící mříži napsati dalo, který se dosavad čísti může.

Tělo vyzdví-
ženo i zase
do hrobu po-
čestněji vlo-
ženo bylo.

Tělo pak to svaté zase mnohem počestněji do téhož hrobu vloženo bylo, také kámen na hrob položen byl. Již dotknutého 1719. roku dne 15. i dne 17. dubna, také 5. máje ten hrob se zhlížel. O těch i ostatních věcech při jeho za svatého vyhlášení víceji se psáti bude.

Proč ten hrob v létu 1621. odevřen a jako obnoven byl, snad se to stalo proto, aby se vědělo, zdaliž v tom hrobě nachází se tělo, aneb zdaliž skrze rotu kalvinskou vyzdvíženo a jinam ukryto bylo, jako se jiným tělům v svých hrobích odpočívajícím častěji od nepřátel přihodilo, když podobní nepřátelé těla, zvlášť katolíkův, z jich hrobův vyzdvihovali a jinam pochovávali, co v nich našli, to odnášeli auhlavní katolíkův nepřátelé.

Častější zmínka o hlavním sv. Víta kostelu pražským poněvadž se jak v těchto mých třech knihách psaných, tak také mezi lidmi austná rozprávka děje i otázka, jak někdy ten kostel velký býval a od koho vystaven byl, pročez nějakou gruntovní zprávu o něm zde učiním.

Počátek ko-
stela sv. Ví-
ta na hradě
pražském.

936 Sv. Václav léta Páně 936 (sic), když se z turynské země z města Mersburgu od císaře Jindřicha I. do Prahy navrátil a sv. Víta rameno, od téhož císaře sobě darované, radostně přinesl, hned on dle napomenutí sv. Víta mučedlníka na Svinském Vrchu (nyní ten vrch dle starodávního způsobu, když tělo sv. Václava na ten vrch z Boleslavě staré přeneseno bylo, jmenuje se Vrch sv. Václava) blíž kostela sv. Jiří dal vystaviti malý, okrauhlý, dle tehdejšího způsobu českýho a k podobenství tehdejšího kostela římského, kostelík pod jmenem sv. Víta mučedlníka, a to jeho rameno draze okrášleno k spatření lidu i k pobožnému uctění na oltář postaviti dal.

941 Sv. Václava tělo z Mladé Boleslavě když do Prahy roku 941. ') přeneseno a do kostelíčku sv. Víta počestně bylo pochováno, veliké množství k tomu jeho hrobu z rozličných dalekých zemí pautníkův na hrad pražský přicházelo. I poznáváje Spiti-hněv, kníže české XXII., ten kostelík velmi malý býti, ačkoliv při něm také tehdáž ještě jeden malý jako nějaká sínce neb kaple,

Kaple i hrob
sv. Vojtě-
cha.

') Jinak udává se r. 938.

kterau české kníže Břetislav, otec toho Spitihněva, vystavěti, hrob 1621
v ní krásně ozdobený udělati a do něho tělo sv. Vojtěcha počestně Sv. Víta ko-
vložiti dal, tehďáž stál, však ti oba malí kostelíkové nemohli stelík rozší-
rován,
takové množství pautníkův obsáhnouti; protož knížeti Spitihněvovi
na mysl přišlo, aby kostelík sv. Víta i také kaplu neb hrob sv.
Víta (na té kaple neb hrobovou okrasu Majnhard, pražský biskup,
léta 1129. vynaložil svých peněz 3070 kop grošův českých) roz- 1129
bořiti dal a prostrannější vystaviti rozkázal. Sám on Spitihněv 1060
místo pro ten nový kostel léta 1060. dne 14. března vyměřil,
grunty kopati, zdi vysoké, přes které trámy velké tlusté se kladly,
vyhnati, prkny malovanými podbíti a krovem neb střechau příkrýti
dal; že ale on následujícího 1061. roku dne 28. ledna v Pánu 1061
usnul a ten začatý kostel dostavěti nemohl, v jehožto místě předce
tělo jeho bylo pohřbeno, bratr jeho Vratislav Druhý, kníže české
XXIII. a král český první (poněvadž sv. Václav nechtěl králem
českým jmenován býti), ten kostel začatý dostavěti, pěkným malo-
váním, oltáři, obrazy, stolicemi i jinými ozdobami bohatě okrá-
šleti dal, také veliké silné klenutí předtím kostelem a na tom
klenutí vysokau věž postaviti rozkázal.

Ten kostel nový, jednau ohnivau šipkau (kterau nějaký Bač 1621
(sic) na ten kostel na šindelné místo vystřelil) ¹⁾ zapálený, 1142. roku
všechn do gruntu dne 1. června shořel; shořela také tehďáž toho
kostela knihárna, která od 970. až do tohoto 1142. pracně se
shromáždila. 970
1142

V nynější téhož kostela knihárně dvojí (jedna jest kostelní
starodávná a druhá jest od Jiřího Pontana darovaná) nacházejí se
památky rozličné od 1222. toliko roku. 1222

Ten veliký oheň nic neuškodil hrobům sv. Víta, sv. Václava,
sv. Vojtěcha. Následujícího 1143. roku duchovenstvo hradu praž-
ského ten shořelý kostel sv. Víta dali vyrumovati a Vladislav II.,
král český také druhý, ten kostel stavěti rozkázal, místo předešlého
dřevěného stropu neb půdy dřevěnné hořejší dal klenutí udělati
a střechu místo šindelné kamenem černým neb křidlicí dal při-
krýti; postavil také při něm dvě vysoké věže pro zvony a tři malé
vížky krásné na kostele. 1143

Tento na tom svato-Václavském vrchu již kostel třetí císař 1343
Karel IV. roku 1343. v neděli poslední po sv. Duchu grunty pro
nový kostel (ten pražský sv. Víta kostel on Karel na způsob hlav-
ně v Praze vysta-
vená posvě-
cen.

¹⁾ Stalo se při obléhání Prahy od knížete Kunrada znojemského.
Palacký I. 2. str. 31.

- 1621 ního arcibiskupského v Rejně-Kolině kostela vystavěti mnil, kdyby
živ byl zůstal) kůr neb svatyni s 12 kaplemi vnitřními vyměřil,
jej stavěti dal, také vystavěl tak šťastně, že ten kůr (neb svatyně)
1385 roku 1385. dne 1. října od Jana II., arcibiskupa pražského III., pod
jmenem Marie Panny a sv. Víta byl posvěcen. — Václav Lenivý,
Druhý díl
téhož koste-
la založen.
chtěje druhý a mnohem větší díl téhož kostela vystavěti, hned po
nešpořích, v tom prvním kostela sv. Víta posvěceným dílu neb
1392 koru vykonaných, on Václav s pány mnohými roku 1392. v neděli
sv. Ducha neb o Letnicích dne 3. června měsíce do hlubí vymě-
řených a pro ostatní téhož kostela díl vykonaných dolů s jinými
mnohými zstaupil a kámen gruntovní položil, což vysvědčuje v mra-
moru vytesaný a v nynějším kostele sv. Víta hlavním do zdi vsa-
zený nápis tento:

Namramoru
v kostele
pražském
sv. Víta ná-
pis vytesa-
ný.

Anno Domini 1392. in festo Pentecostes hora Vesperarum
positus est lapis fundamentalis s. Pragensis Ecclesiae per sere-
nissimos principes, dominos dominos Wenceslaum I., Romanorum
regem, et Boemiae regem, et d. Joannem, Gorlicensem ducem,
marchionem Brandenburgensem, natos serenissimi principis d. Caroli,
Romanorum imperatoris, benefactoris praecipui Ecclesiae Pragensis;
ac reverendissimum patrem d. Joannem, archi-episcopum Praegen-
sem III., cum nonnullis aliis patribus, episcopis et praelatis; ac
vice et nomine serenissimi principis domini Sigismundi, Hungariae
et Dalmatiae regis, nati domini imperatoris praefati; nec non vice
et nomine serenissimarum principissarum et dominarum Elisabeth.
Romanorum imperatricis, Annae, reginae Angliae, Margarethae, con-
sortis domini burgravii Norinbergensis, filiarum domini imperatoris
praefati: in honorem Visitationis Mariae, et SS. Wenceslai, Viti,
Adalberti, Sigismundi et aliorum Boemiae patronorum, sub direc-
tore fabricae Pragensis Wenceslav de Radez, canonico Pragensi
et Petro de Gemund¹⁾, fabricae praefatae magistro.

Pražského
kostela větší
díel neb ná-
pis, jinak
bifí založen.

To jest: Léta Páně 1392. o slavnosti Letnicné, jinak v pondělí
Svatodušní, po vyzpívání nešporův položen byl gruntovní kámen
pro pražský sv. Víta kostel skrze nejjasnější knížata, pány, pány
Václava I., římského a českého krále, a skrze pana Jana, gorli-
ckého²⁾ vejvodu, margkraběte brandeburského, syny nejjasnějšího
knížete pana Karla, římského císaře, zvláštního a velkého dobro-
dince kostela pražského; také skrze nejvelebnějšího a nejdůstojně-

¹⁾ Jinak Parlér. — Otec Petrův Jindřich Parlér byl mistrem
v Gmündu ve Švábsku.

²⁾ Správně: Zhořelického.

šího kněze pana Jana, pražského arcibiskupa třetího, v přítomnosti 1621
jiných kněží, biskupů a prelatů, na místě a jmenem nejjasnějšího
knížete pana Zikmunda, uherského a dalmátského krále, syna pana
císaře předjmenovaného; i také jmenem a na místě nejjasnějších
kněžen a paní: Alžběty, římské císařovny, Anny, englické královny,
Markyty neb Margarety, pana nimburského purkrabího manželky,
dcer jmenovaného císaře: pod titulem, vzýváním a pod jmenem
Navštívení Panny Marie a svatých Václava, Víta, Vojtěcha, Zik-
munda i jiných českého království patronů, pod říditelem téhož
kostela pražského Václavem de Radeč z Radče, kanovníkem praž-
ským, a pod Petrem de Gemund z Gemundu, téhož kostela mistrem
neb stavitelem.

Pod jmenem
rozličných
svatých.

Téhož kostela hlavního pražského ten ostatní velký díl Václav, 1403
vůbec Lenivým nazvaný, císař římský, král český, Karla IV. syn
nezdárný, snažil se dostavěti; že ale v království českém velicí
neřádné Husitičtí a Žižkovští povstali a on král jak z císařství tak
také z království českého svržen, také do vězení dvojího vstrčen
byl, od stavení téhož kostela upustil a jinému ostatek toho kostela
k dostavení zanechal, jež Zbyňko neb Zbyněk z Hazmburga (arci-
biskup pražský, vyvolen 1403. roku) léta 1411. dostavěl, i také
téhož 1411. roku otráven byl v Prešburgu, městě uherském. Neboť 1403
jeho vlastní kuchař, vezma od kacífův 15 dukátův, otrávil ho na 1411
den sv. Václava, jakž on kuchař, byv popaden, v Českém Brodě
vyznal a za tu svou nešlechtnost koňmi byl roztrhán. Tělo téhož
arcibiskupa 1436. roku z Uher přivezeno, pod věží kostela sv. Víta 1436
na hradě pražském v nové kapli, kterau on sám pro Hazmburský
rod vystavěti dal, počestně bylo pohřbeno.

Díl druhý
kostela sv.
Víta začal
se stavěti.

Jej dostavěl
Zbyňk arci-
biskup.

Byl on Zbyněk starožitného stavu panského rodu pán, z krve
neb z rodu českého knížete Kroka staršího pocházející. (Spíše
nežli za arcibiskupa volen byl, kollegiální sv. Petra v Mělníce
kostel řídil jakožto probošt a kanovník pražský). S velkau pří-
bramských horníkův i jiných štědrých dobrodincův peněžitau po-
mocí roku 1411. dostavěl (sic)¹⁾. Za tu pomoc těm Přibramským
on Zbyněk arcibiskup mezi jinými milostmi s vědomím a s vůlí
krále českého také to udělil, že jim dovolil, aby oni v svém erbů
nositi mohli obraz téhož nového kostela pražského s dvěma věžmi,
jehož to město Přibram, které s celým přináležejícím panstvím

Ten velký
díl byl do-
staven.

Přibramští
obraz téhož
kostela do
erbu dostali.

¹⁾ Tato jakož i následující věta nesouvisí dobře s vypravováním před-
cházejícím.

1621 k arcibiskupství pražskému náležívalo, dosavad v svém erbu a v sekrytu užívá.

Hrob sv.
Vojtěcha v
prostřed ko-
stela stával.

Hrob sv. Vojtěcha, který blíž kaple sv. Václava tehdáž stával, pojat byl do toho nového dílu kostelního a stával v prostřed něho, odkudž poznává se, že ten nový díl kostela vztahoval se až k zdi blíž proboštství a vikáře stojící. Mluvějí lidé, že ty grundy táhly se až k tomu místu, kde kašna kamenná, mimo níž se do kostela sv. Víta chodí, v prostranství hradu pražského stojí, a která se 1686. roku dne 8. června stavěti začala a dne 4. července

Kašna ka-
menná kdy
postavena v
hradu praž-
ském.

1686 téhož 1686. léta dostavena byla. Jiní tomu chtějí, že téhož kostela gruntové až k Umučení Božímu, které se v tom zámku pražským nedaleko strážných spatřuje, tehdáž se táhli, ale ta oboje zpráva jest pauhé lidské a ngruntovné domnění a věc k více nepodobná.

1541 Že ten kostel před nešťastným velkým léta 1541. dne 2. června v Menším Městě pražském nenadále a velmi škodně vzniklým ohni (o němž zde na stránce . . . ¹⁾) i také v knížce: Krev nevinná nazvané, na stránce 441. víceji čísti můžeš) až k té nynější nové a již jmenované zdi, kde sice předešlých let místo té zdi prkenná ohrada stávala, táhl se, to ještě každý poznati mohl nedávných let z gruntův, na kterých díly kamenných pilířův neb slaupův stávaly i snad dosavad stojejí, a nejpatrněji viděti se může a poznati z toho dílu spodního pilíře kamenného, který blíž té nové zdi přehradní stojí od země na tři čtvrti lokte a dva prsty zvejší po levý straně, když se od té zdi přímo k kapli sv. Vojtěcha po prkných na cestě položených chodí; jest pak ten díl neb grunt kamenného slaupu podobný k jiným slaupům v kostele sv. Víta stojícím.

Dvě věže
míval kostel
sv. Víta.

Že ten kostel míval dvě věže vysoké a silné, poznává se z erbu Přibramě města horního, a viděl jsem, před nešťastným ohněm a spálením hradu pražského i téhož kostela, vyřejsovaný ten sv. Víta kostel s dvěma vysokými věžmi, z nichž jedna po levý straně od ohně prudkého tak porušena byla, že se až do gruntu rozebrati musela, a kde ona stávala, udělán byl na tom místě pohřeb, Svaté pole proto nazván, že zemí z Svaté země do Prahy přinesenau to místo pohřebné bylo posypáno. Od veliké prudkosti a od větru velikého i od ohně mocného ta věž mnohem více nežli druhá, (která dosavad stojí a po jedné straně k kapli

Jedna musela
se rozebrati.

¹⁾ Viz Beckovského II. 1. str. 92. a co se knihy „Krev nevinná“ dotýče, tamže na str. 101. Též Č. Č. M. 1878. str. 155.

sv. Vojtěcha a k tehdejšímu sv. Víta kostelu také dosti patrně i škodně jest porušena, a kámen její od ohně tehdejšího rozpu-
 kaný každý viděti může) trpěti musela, proto že prudký oheň na
 ní velikým větrem odháněn byl. Po zhození téhož kostela nyníšší
 věž jeho, že po jedné straně k půlnoci od ohně tehdejšího po-
 rušena byla, velký její hořejší díl těžký, neboť ona o několik
 sáhův byla vyšší, rozebrati se musel a nyníšší lehčejší byl po-
 staven, aby gruntové její se netížili, aneb aby ona nepadla, která
 již se nakřivila a dosavad křivě neb nakřivená stojí. Na oprávkou
 té nyníšší věže léta 1672. na sněmu obecném, od 20. listopadu
 roku 1671. až do roku 1672. a do dne 3. máje, který byl držán,
 svolili páni království českého stavové pět tisíc zlatých rejských;
 neboť její gruntové podchytiti a utvrditi se museli. — Zase roku 1663.
 dne 17. března měsíce sněm obecný na hradu pražským dokonán
 byl, který 1662. dne 11. prasince se začal, na němž opět páni
 stavové čeští na opravu měděnné střechy na kostele sv. Víta, také
 na oprávkou nyníšší při tom kostelu stojící věže velké, která se
 tehdaž velice trhla, opět 5000 zl. rýnských svolili. Jak mnoho ti
 páni stavové na dostavení kostela sv. Víta i hradu Pražského dáti
 museli, hledej zde na stránkách neb na listech . . . (sic) ¹⁾

Nynější z
 jedné strany
 jest poruše-
 na i snícena,
 také křivá.

1672

Na oprávkou
 té věži
 5000 rýn-
 ských bylo
 dáno.

1671

1663

1662

Na střechy
 oprávkou
 opět 5000 zl.
 r.

Opět na oprávkou té měděnné střechy téhož kostela hlavního
 bylo 5000 zl. r. také svoleno. Pan arcibiskup pražský Matauš ²⁾,
 poněvadž roku 1673. prohlásil se ostatek kostela sv. Víta do-
 stavěti, páni stavové čeští o peníze potřebný raditi se počali a jej
 dostavený míti chtěli, také proto, že také nyníšší nebezpečně stojící
 věž tím lpeji upevněna bude, na jejížto dokonalou opravu zedníci
 a kameníci 11736 zl. r. míti chtěli. Ale páni stavové místo
 5000 zl. r. minulého roku sněmovně svolených uvolili se na
 upevnění té věže 8000 zl. r. dáti. Gruntové roku 1673. dne
 3. září v přítomnosti císaře Leopolda I. přičiněním Matauše arci-
 biskupa pro ostatní díl velký hlavního kostela pražského položení
 a také nad zem vyzdění dosavad nedokonalí stojí.

Na oprávkou
 střechy opět
 5000 zl. r.

1673

Na oprávkou
 věže opět
 8000 zl. r.

Nový grundy
 nedokonalý
 pro kostel
 pražský.

Nynější díl malý neb kůr téhož kostela po jeho nešťastném
 léta 1541. dne 2. června shoření císař a král český Ferdinand I.

1541

¹⁾ Opět revokace v rkp. neprovedena. — Ostatně nacházejí se zprávy
 o penězích na dostavení chrámu sv. Víta od stavů darovaných z malé části
 již v I. svazku II. dílu (naléztí je možno dle registříku), větší část pak
 přichází jich teprv později, o čemž na svém místě blíže promluvíme.

²⁾ Ferdinand Zoubek.

1621 tak pomocí českého království zvelebil, jak on se nyní spatřuje. Viz o tom víceji zde na listu . . . (sic) ¹⁾

1396 Na den sv. Vojtěcha 1396. roku vyzdviženo bylo tělo sv. Vojtěcha z předešlého blíž kaple sv. Václava hrobu a místa, také těla jeho svatých pěti duchovních, z Říma do Čech i do pražské země příchozích a tam v Prusích zmordovaných bratří, a bylo ono

Tělo sv. Vojtěcha opět přeneseno i s bratry duchovních.

do nového dílu kostela sv. Víta, kterýžto díl Václav Lenivý, Karla IV. syn nezdárný, roku 1392. v neděli Svatodušní dne 3. června založil, také stavěti začal, že ale on jej pro nedostatek peněz i pro nepřátelský čas dostavěti nemohl, tu starost vzal k své péči Zbyněk z Hazmburga, arcibiskup pražský, a ten díl on dostavěl téhož kostela, jehož podoba měla býti taková, jakau má kolínský hlavní kostel arcibiskupský. — To tělo sv. Vojtěcha i duchovních jeho bratří položeno bylo do prostřed toho vnově vystaveného dílu kostelního, které nyní po shoření 1541. roku téhož kostela spatřuje se blíž věže, v kapli pod širým nebem stojící²⁾.

NB. Adjacet hic de Joanne Jessenio ad Ungariam misso nuntio fragmentum sub Signo 8³⁾.

1622 *Léta 1622.* Měsíce ledna císař Ferdinand z Vídně do Inšpruku s velkým dvorem přijeda, tam Eleonoru, knížete mantuanského sestru, po smrti Marie Auný, předešlé manželky své a knížete bavorského Maximiliána, také Ferdinanda, kurfiřta kolínského sestry, za manželku pojal, která s knížetem mantuanským, s panem bratrem svým, dne 26. ledna měsíce z Mantuy vyjedauc, do města Inšpruku přijela, kterau tisíc kyrysařův, osum tisíc mušketýrův a čtyry sta urozených pánův doprovázelo. S Ferdinandem císařem mimo dvorské kanceláře a muzikantův, do toho tyrolského města Inšpruku z Vídně následující páni jeli: 1. Kristián, kníže mladší z Anhaltu; 2. Jan Oldřich, stavu panského pán z Eggenberku, J. M. Cské tejná radda, nejvyšší hofmistr a zlatého rauna

Ferdinand císař se ženil.

Na svadbu jeli páni s císařem.

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 237. a 253.

²⁾ Základem k nárysu dějin kostela sv.-Vítského byl Beckovskému vlastní jeho spis o chrámu Svatovítském, jenž vyšel roku mi neznámého původně česky a r. 1721. také německy, překladem Jana Vitzka. Českého exempláře nikde jsem se dosud nedopídl; německý překlad má titul: „Kurzer Entwurf einer Geschichte der Metropolitankirche zu Prag“. Zajímavé jest srovnání všech těchto zpráv se IV. oddílem Tomkových Základů starého místopisu Pražského, kdež také všechny zprávy o chrámu sv. Víta v chronologickém pořádku a s udáním pramene seřaděny jsou.

³⁾ Viz nahoře str. 344. pozn. 2.

rytíř; 3. Karel z Harrachu, stavu panskýho pán, císařská tejná 1622
 radda a komorník; 4. Maximilián z Trautmansdorffu, stavu pan-
 skýho pán, tejná rada a komorník; 5. Gundaker z Lichtenšteina,
 tejná radda a komorník; 6. Fridrich z Gonzagy, tejná radda a ko-
 morník s svým synem; 7. František z Karrety; 8. Jan Jakub
 Khyzel¹⁾, stavu panskýho pán, tejná rada a nejvyšší komorník;
 9. Bruno hrabě z Mansfelda, tejná radda, komorník a nejvyšší
 štolmistr; 10. Maximilián hrabě z Ditrichšteina, tejná radda a ko-
 morník; 11. Jan Ludvík z Ulmu, tejná radda a říšské komory
 místokanclíř; 12. Vincenc hrabě Cugony; 13. Kristián hrabě
 z Waldeka; 14. Vilém hrabě z Salmu; 15. Jan Kristof, stavu pan-
 skýho pán z Poru²⁾, tejná radda, komorník a dědičný postmistr
 v Štajermarku; 16. Rudolf Czolerer (sic); 17. Julius z Mers-
 burgu³⁾, stavu panskýho pán, nad kumpaní životnau císařskau
 hejtman; 18. hrabě Czeršacz (sic); 19. Gilbert z Sandeliru⁴⁾;
 20. Fridrich z Šallenberku⁵⁾, stavu panskýho pán; 21. Arnošt
 hrabě z Montekukuli; 22. Linhart Karel z Harrachu, stavu pan-
 skýho pán, říšského saudu radda a císařský komorník; 23. Wolf-
 gang Zikmund z Losensteina; 24. Gundaker z Polhaimu, saudu
 říšskýho radda, císařský komorník a místo-president; 25. Burian
 Berka, stavu panskýho pán; 26. Václav z Virmu⁶⁾, stavu pan-
 skýho pán; 27. Karel hrabě z Porcí⁷⁾; 28. Fridrich Kurian⁸⁾,
 stavu panskýho pán; 29. Karel Taibl⁹⁾, stavu panskýho pán;
 30. Markvard Fuger, stavu panskýho pán; 31. Václav Chinský,
 stavu panskýho pán; 32. Zdenko Adalbert Popel z Lobkovic, stavu
 panskýho pán, císařská radda, komorník, nejvyšší kanclíř království
 českého a zlatého rauna rytíř; 33. vídenský biskup¹⁰⁾ i jiní mnozí
 páni a dvořané atd. — Dne 4. února měsíce on Ferdinand císař
 do města Inšpruku s tak vzácným komonstvem slavně přijeda,
 tam v kostele Františkánův Bosákův s Eleonorau v stavu man-

¹⁾ Správně: Khiesel hrabě Gočevský.

²⁾ Správně: z Paaru.

³⁾ Správně: Julius Neydhard z Mörsburku.

⁴⁾ Saint-Hilaire.

⁵⁾ Přepsáno na místě z Tallenberku.

⁶⁾ Správně: z Vrbna (něm. Würben).

⁷⁾ Správně: de Portia.

⁸⁾ Správně: Caveriani.

⁹⁾ Nepochybně: Teuffl.

¹⁰⁾ Antonín. — Všecka tato jmena poopravena jsou dle úředního
 spisu: Status particularis regiminis Ferdinandi II. z r. 1637.

1622 želském potvrzen byl a odtud dne 26. téhož měsíce do Vídně šťastně se navrátil a slavně vítán byl.

Groše císař
sopovědány.

Dne 1. dubna měsíce v pátek po Veliké noci vyšel mandát neb poručení Ferdinanda císaře, aby žádný groše, toliko císařští, brány nebyly.

Císařovna
uherskauko-
runau koru-
nována.

Dne 21. máje měsíce koruna uherská, která v červený železný truhliče s červeným aksamitem přikrytá a jedním tisícem vojska jízdného i pěšího, německého i uherského, doprovázena byla, z Prešpurku do Edenburku v krytém voze, před kterým jeden trubač i někteří páni urození uherští i němečtí, podobně za vozem také jeden trubač i mnozí opět uherští i němečtí páni jeli, před dům, do něhož vnesena býti měla, když slavně přivezena byla, hned arcibiskup ostřehomský Petr Pazman, při něm Stanislav Thurzo, nedávno předtím, maje 29 hlasův, volený i potvrzený palatinus neb místokráľ uherský, také velký počet urozených pánův před ten dům se sjelo, tu železnau dobře zavřenau truhlici s korunau uherskau počestně z vozu vzali, ji do toho domu skrze několik hejdukův vnést i v něm ji dobrau stráží opatřiti dali, před kterýmžto domem po jedné straně měšťané edenburští a po druhý straně hejduci, náležitau zbraní všickni dobře opatření, stráž drželi. Následujícího dne z toho domu do raddního domu ta koruna nesena i také tam dobře shlídnuta byla, a když žádný nedostatek a žádná škoda na ní spatřena nebyla, lidu z okna před radním domem stojícímu, od pana palatina ukázána byla, s kterou potom v kostele dne 24. měsíce máje císařovna byla korunována. Když tu korunu palatín uherský do kostela i z kostela neal, ji pokaždý lidu ukazoval.

Fridrich
do falckrab-
ství přijel.

Když Fridrich falckrabí do svého Hořejšího falckrabství tajně přijel a o jeho přítomnosti hrabě Mansfeld (jehož císař po druhý do achtu dal) zvěděl a velké srdnatosti on Mansfeld nabyt; neboť hned proti hraběti Tillymu, bavorského vojska vůdci, se hnul a s ním bitvu svedl. I ačkoli z prvu rozrazen byl a ustupovati musel, však shromáždív on zase vojsko své, na Tillyho tak mužně udeřil, že jej nejenom ustupovati přinutil, ale také ho zahnal; v té bitvě on Tilly, ač ne smrtedlně, raněn byl. Pomstil se však v krátkém čase potom on Tilly nad markrabětem z Durlachu, když jej dne 7. máje měsíce porazil, jakož také i nad knížetem brunšvickým, když jemu také do 4 tisíc lidu potlaukl. Jiného času, když se kníže brunšvický s Tillym potkal, rameno ztratil a z bojiště s vojskem svým ustaupiti musel. Fridrich falckrabí vida tehdejší, že se po jeho straně příliš zle děje, (neboť markrabí z Durlachu i kníže

Tilly po-
ražen.

Tilly porazil
neptátele.

brunšvické po jeho straně byli) do Hollandu z falckrabství se 1622
 obrátil. Tilly pak, oblehna jeho nejhlavnější město Haidlberg, (ka- Tilly Haidl-
 cířův sídlo) jeho se zmocnil i zámek haidlbergský vzal, ano také berg dostal.
 toho Hořejšího i Dolejšího falckrabství násilně se ujímal tak, že
 Fridrich falckrabí k rozličným knížatům říšským, zvláště nábožen- Fridrich
 stísnost vedl
 stíznost jim přednášel, kterak jemu Maximilián, kníže bavorské, proti Bavo-
 skrze svého Tillyho oboje falckrabství proti všemu právu a proti rovi.
 učiněné jednotě, jsa vlastní jeho strejc, hubí a mocnau rukau
 odnímá.

Mezi raddami císařskými a španihelskými nesvornost po- O falckrab-
 vstala, když císařské raddy na to všemožně tlačili, aby kurfiřtství ství i o kur-
 s přináležejícími zeměmi Fridrichovi falckraběti odňato a na fiřtství roz-
 Maximiliána, bavorské kníže, přeneseno bylo. Proti tomu ale hrabě ličná jed-
 z Ognatu ¹⁾, španihelských věcí říditel, takové přenesení schvalo- nání.
 vati nechtěl, nýbrž aby se ono do jiného příhodnějšího času od-
 ložilo, snažné o to pracoval. Karaffa, legat papežský, na poručení
 papeže Řehoře XV. na sebe tu věc vzal a s tejnými císařskými
 raddami to zavřel, aby někdo k španihelskému dvoru vyslán byl,
 který by krále španihelského k přenesení téhož kurfiřtství na-
 mluvil. I vyslán byl kněz Hyacint, Kapucín, do Španihel, jemuž
 Ferdinand císař k španihelskému králi psaní dal a v něm do-
 kazoval, že k takovému předsevzatému přenesení téhož auřadu
 kurfiřtského nyní nejpríhodnější čas jest; což aby se tím snázeji
 v skutek uvéstí mohlo, Karaffa, legát papežský, také psaní do
 španihelského Nydrlandu k legatu tam papežskému poslal, žádaje,
 aby on svého krále španihelského i raddy jeho královské k tomu
 naklonil, kteří by k tomu přenesení neprodleně svolili. Ale jak
 to Karaffovo, tak i ono, které vlastní rukau císařskou k španihel-
 skému králi psáno bylo, do rukau nepřátelských, totiž do rukau
 Fridricha falckraběte nenadále se dostalo a skrze ně to všechno
 jednání vyrazeno bylo. Jehožto vejpis on Fridrich k mnohým
 sobě dobře přejícím mocnářům nejenom poslal, ano také aby mezi
 obecný lid tím snázeji ono dostati se mohlo, tisknauti je dal, do-
 kládaje příčiny, pro které jemu jeho kurfiřtství i jeho země nemají
 a nemohau býti vzaté.

Ferdinand císař kníže Karla z Lichtenšteina odevřeným a pečeti Kníže z
 i podpisem ruky své císařské potvrzeným listem za svého nejřed- na nejvyšší
 nějšího místodržícího a jako za místokrále v království českém v Čechách.

¹⁾ Viz str. 80. pozn. 2.

1622 ustanovil, poraččeje všecněm a jednomu každému obyvateli, aby tomu knížeti všickni náležitau čest a poslušnost prokazovali a cokoliv on jmenem J. M. Cské a Kské poračeti bude, to aby tak věrně i poslušně konali, jako by J. M. Cská i Kská přítomna býti ráčila a ty věci osobně nařizovala. Podobně on Karel kníže všecněm i jednomu každému má ve všem spravedlnost činiti a žádný ohled na osobu ani na krevnost nemá míti.

Ondarovánť
Čechům dá-
no.

Veřejná milost obyvatelům království českého oznamovala se listem císařským, jehož vejtah tento krátký jest: Že ačkoliv té ohavné rebellie všickni se aučastna učinili a tudy nejináče než jako ti, kteří na hrdle i jinak trestání již jsau, aby také i k nim nápodobným trestáním přikročeno bylo, přičinu dali, z přirozené však císařské milosti na hrdle i na cti že sice osvobození budau, co ale se pokuty propadení statkův dotýče, (poněvadž všecken ten nepokoj od nich pošel a na zplacení zdělaných od J. M. Cské na tuto válku dluhův potřeba jest peněz mnoho) ti jejich statkové do královské komory se berau. I aby ani tu nebyla přičina k naříkání, dovoluje J. M. Cská, aby kdo ne tak přílišně zhřešil, při svých statcích zůstaven byl, s tau výminkau, aby z těch statkův jistau na zaplacení dluhův pomoc peněžitau J. M. Cské učinil. A protož aby od v známost uvedení tohoto listu nejdéle v šesti nedělích každý se před císařským a královským místodržícím knížetem z Lichtenšteina v Praze postavil, čím proti J. M. Cské provinil písebně se přiznal a za odpuštění žádal. Kdokoliv se nepostaví, že na sebe vinu uražení Císařské Velebnosti vztáhne; kdo se ale k všemu, z čehož by obviněn býti mohl, nepřizná, nejen všecnou svau při ztratí atd. — Dáno v městě Inspruku dne 3. února, léta 1622.

Hned jiní odevření listové po všech krajích rozesláni byli, aby žádný žádného statku svého ani neprodával, ani pod žádným zámyslem jinam se nestěhoval, nezmenšoval, ale jak ho v cele užívá, tak aby ho zachoval. Kdo by jináč učinil a buď něco jinam odeslal, ten to že tratí; buď něco cizího přijal, ten z svého vlastního tolik že císaři propadá.

Čechové na
milost přijá-
ti.

Opět Ferdinand císař nový majestát neb odevřený list pod císařskou a královskou pečetí vydal, mocí kterýhožto listu všechny ostatní zpronevěřilý na milost přijal, což se z následujících slov v tom listu obsažených dostatečně vyrozumívá. Ta pak slova jsau tato v krátkosti zde obsažená: Čeho koliv jsau se českého království obyvatelé někteří proti naší císařské a královské osobě dopustili a v čem prohřešili, to nikdá víceji připomínáno, ani od

koho potupně jim to vyčítáno býti nemá, nýbrž to všechno k věč- 1622
nému zapomenutí má přijíti. Jakož také jestli by se ještě někteří
nacházeli, kteří v čas škodlivého v Čechách proti J. M. Cské a
Kské pozdvižení buď direktorům českým, aneb samému Fridrichovi
falckraběti proti J. M. Cské a Kské jakou službu svévolně proka-
zovali a před císařský a královský komissaře skrze heroldy třikráte
voláni, dosavad se nepostavili, ti na hrdle nikoliv trestání býti
nemají, nýbrž ve třích týhodních aby před již jmenovaný komissaře
předstaupili, své věci přednášeli a jestli by hrdelně uznání byli
vinni, aby toliko na statcích svých pokutováni byli. Kteří pak
minulého roku k smrti odsauzení a jich jmena na tabuli psána
a na šibenici pražské zavěsena byla, ti v tom majestátu a ode-
vřeném listu císařským a královským se neobsahují, ani té již
dotknuté milosti aučastníci oni nemají býti, nýbrž bez milosti
k smrti odsauzení zůstávají atd.

Po zavěšení na vykázaná místa toho císařského a královského
majestátu, mnozí páni dne 29. července do Prahy přijedouce
i někteří v Praze bydlíce před pány císařský a královský komissaře
se stavěli a ohlasovali, tohoto však času i roku ti, jimž sice hlavy
jejich minulého roku státě býti měly, k věčnému žaláři odsauzení
byli; totiž: Vilém Popel z Lobkovic, Pavel Říčan, Felix Václav
Pětipeský, Jan z Vostrovic a Pěti-Kostelecký ¹⁾; a ti všickni z praž-
ského arrestu vzati, na hrad Zbirov vezeni a tam arrestem opa-
tření byli.

Na Koňském trhu v Novém Městě pražském vojáci shro-
máždíce se, do ševcovských a plátenických krámův rychle vskočili,
střevícův, škorní, bot, také jiného obuví i plátna za mnoho set
zlatých rejnských pobrali a velké pozdvižení v Městech pražských
spůsobili, z nichž pro ten vejstupek patnácte jich k provazu
a ostatní k obecnému dílu odsauzených bylo, však z těch patnácti
toliko tři oběseni byli, ostatních dvanácte s druhými na zdích
městských pracovati muselo ²⁾.

Všickni evangeličtí kněží němečtí a farářové z Měst praž-
ských i také z celého království českého a z přivtělených zemí
29. měsíce listopadu vypovědění byli, proto že oni k předešlému
proti Ferdinandovi císaři a králi svému pozdvižení velice napomá-
hali a svým kázáním lid k tomu vzbuzovali. Také tehdáž dva
evangeličtí kostelové němečtí, jeden pod jmenem sv. Trojice
³⁾

Páni do věč-
ného žaláře
odsauzení.

Vojáci v
Praze krámy
laupili.

A trestání
byli.

Kněží ně-
mečtí z Čech
vypovědění.

Lutriánům 2
kostely v
Praze vzaty.

¹⁾ U Skály (V. str. 218) stojí: „jeden z Finfkirchu, pán rakauský“.

²⁾ Skála V. str. 219.

1622 v Menším Městě pražském vnově vystavený (kde nyní Karmelitáni Bosáci) a druhý v Starém Městě pražském u Salvátora (kde nyní Pauláni bydlejí) zavření a evangelické služby zastavené byly, kteréhožto času také Ferdinand císař a král český jus patronatus k sobě vzal.

Jus patronatus císař vzal.

Vyhnanostv kurfiřt saský se ujal.

Kurfiřt saský zvěděl o vyhnání těch evangelických kněží německých i také o zavření těch dvou farních kostelův, těžce to nesl, zvláště když tak mnoho evangelických kněží z Čech do Drážďan přicházeti viděl, a Karlovi knížeti z Lichtenšteina skrze svého dvorského kazatele a doktora Hoë nazvaného i také poslézeji samému císaři pohnutelné psaní poslal, jej žádajíce, aby pro uvarování dalšího horšího kostely evangelický odevřítí, kněze vyhnány na milost a do Čech přijíti a jich náboženství vůbec konati jim dovolil; však tím svým obojím psaním on kurfiřt dokona nic nespůsobil, poněvadž těch německých evangelických kněží neb predikantův luteránských provinění velké bylo. I ustaupili němečtí kněží luteránští z Prahy tehdáž: mistr Kašpar Wagnerus, mistr David Lippach ¹⁾, Zikmund Šerercius, mistr Fabián Natus ²⁾.

Kladsko ctsaťtí oblehl.

Město Kladsko přes celé léto od císařského vojska obleženo, velmi mužné se bránilo a vzdáti se nechtělo, nýbrž častými výpady velké škody v císařském vojsku činilo. — Kníže saské poslal psaní k hraběti mladšímu z Turnu, jeho napomínaje, aby to město, v němž on s Fridrichovskými vojáky zavřen byl a je mužné hájil, J. M. Cské podstaupiti neprodlíval, připovídaje, že mu chce prominutí všeho předešlého provinění i také jinau milost císařskou vyžádati. On ale do posledního muže prohlásil se brániti a město hájiti, jakož také mnoho císařského vojska skrze častý vejpydy pohubil; také on hrabě z Turnu času nočního tajně z města Kladska vyjeda, Naitru ³⁾, kde silná stráž císařská ležela, po řebřících do ní poručiv lézti a bránu odevřítí, dostal, stráž všechnu zmordovati a Naitru zapáliti dal, ztrativ tehdáž jednoho rytmistra a přes sto jizdných svých vojákův. Podobně kladská zběh zmocnivši se městečka Vinšlburku ⁴⁾, kde pět praporcův od Lichtenšteinského regementu vojska císařského leželo, mnoho jich zmordovala, mnoho zajala, ostatní rozehnala. Posledně vidíce

Naitra spálela.
Vinšlburk dobyt.

¹⁾ Viz o něm nahoře str. 332. pozn. 1.

²⁾ Historie o protivěnství církve české str. 152.

³⁾ V současných pramenech mluví se o dobytí města Neurode, severozápadně od Kladska ležícího.

⁴⁾ Správně Wunscheiburk, česky Hrádek, též severozápadně od Kladska u samých Vamberic.

měšťané kladští i také jeho vojáci v kladském zámku ležící, že ani město Kladsko, ani zámek dluho hájiti nebudau mocti, dne 26. září měsíce na jisté vejminky se vzdali, totiž: 1. Aby svoboda v náboženství tak jako předešlých časův jim zanechána byla; 2. komu koliv by se líbilo z města Kladska jinam se vystěhovati, ten aby v šesti měsících svobodu měl mohovitě i nemohovitě své zboží prodati a s svými lidmi, kam by chtěl, aby mohl odjíti; 3. aby nejvyšší vojanský auředlník Jan Lev, také všickni auředlníci nižší, jako i všickni sprostí vojáci s pobočnou i s vrchní zbraní, také s rozvinutými praporce a s ostatními věcmi svými bezpečně a pokojně z města vyjíti mohli, což také jim svoleno bylo, s tou však vejminkou, že když ti vojáci z města i z hradu kladského vyjdu a na slezský hranice přijdu, aby z přísahy propuštění byli, kterau jsau se Fridrichovi falckraběti zavázali, praporce všechny s tyček se strhly a přísahau se všickni zavázali, že v šesti měsících proti J. M. Cské bojovati nebudau; 4. všickni vojenští auředlníci na milost že jsau přijati a kam jenom oni chtějí, že svobodně mohau odjíti; 5. všickni vojenští auředlníci, také i jiní vojáci sprostí, kteří koliv někdy J. M. Cské na vojně slaužili a potom odběhnauce k Fridrichovskému vojsku, při něm proti J. M. Cské bojovali, ve všech císařských zemích svobodný průchod a obživení že mají míti; 6. ranění vojáci až do vyhojení v městě zůstati a po nabytí předešlého zdraví z města, kamkoliv budau chtějí, že odjíti mohau; 7. hrabě mladší z Turnu a s ním dva přednější auředlníci vojanští tak dlouho v Kladsku zůstati mohau a mají, dokad to kladské vojsko Fridricha falckraběte z kladského hrabství nevyjde a z přísahy Fridrichové propuštěno nebude. — I vyšlo tehdáž přes půl druhého tisíce jizdného i pěšího vojska Fridrichového z téhož města Kladska, přímo k Frankensteinu táhlo, a císařské vojsko do téhož města i hradu vtáhlo ¹⁾).

V markrabství moravském v městě Brně nad zpronevěřilými následující exekuci dne 7. listopadu se dála:

1. Markrabství moravského maršálek, stavu panského pán ²⁾ z Lipého byl předtím sice odsauzen, aby hlava jeho státa, pravá ruka jeho utata a všechny jeho statky aby do královské komory vzaty byly; však z zvláštní císařské a královské milosti místo těch pokut a místo tak přísného trestání do věčného vězení poslán byl; 2. Křištof Říčan k podobnému vězení odsauzen byl, který

1622
Kladsko se
vzdalo.

Vejminky.

V Moravě
páni někteří
odsauzeni.

Pán z Lipé-
ho.

¹⁾ Skála V. str. 235.

²⁾ Pertold Bohobud.

622 sice měl býti stát, tělo jeho mělo býti čtvrceno, a statky jeho do
 Krístof Ri- královské komory měly býti vzaty; 3. Rudolf Šleinic maje stát
 čan. býti a své statky maje takto ztratiti, k tříletému vězení odsauzen
 Šleinic. byl; 4. Zdeněk z Waldšteina, který měl hlavu i statky ztratiti,
 Kaunic. do věčného vězení poslán byl; 5. Fridrich Kaunic, maje taky
 hlavu i statky ztratiti, do předešlého vězení odeslán byl, aby
 v něm až do dalšího nařízení J. M. Cské zůstával; 6. Karel
 Kaunic, který podobnau pokutau měl býti trestán, do věčného
 vězení byl poslán; 7. Václav Mehl ¹⁾ také hlavu i statky měl ztra-
 titi, však až do dalšího nařízení J. M. Cské do předešlého vězení
 byl doveden; 8. nejvyšší písař zemský ²⁾ také k věčnému vězení
 odsauzen byl, který sice hlavu, pravau ruku i statky měl ztratiti;
 9. Bernard Šáf starší, který ztratiti měl hlavu i statky, do dalšího
 nařízení J. M. Cské v svém vězení zůstatí musel; 10. Jiří Zahrá-
 decký, maje hlavu i statky ztratiti, do tříletého vězení poslán byl;
 11. a 12. Krístof Plichta ³⁾ a Ludvík Krakovec, majíce oba hlavu
 i statky ztratiti, do předešlého vězení posláni byli; 13. a 14. Va-
 dický ⁴⁾ a Kelletšín ⁵⁾, měli jim jich hlavy stínané, pravé ruky uti-
 nané a statky pobrány býti, však místo těch pokut do věčného
 vězení posláni byli; 15. Václav Rechenberger maje hlavu i statky
 ztratiti, na dvě léta do vězení odsauzen byl; 16. Ondřej Saitl
 maje pravau ruku a dva třetí díly svých statkův ztratiti, aby
 v kostele farním brněnským sv. Jakuba almužnu vybíral, odsauzen
 byl; 17. Jan Adam z Holomauce maje hlavu i polovic statkův
 ztratiti, odsauzen byl, aby v železích na obecném díle v Holo-
 mauci pracoval; 18. Vít Rakauský ⁶⁾ z Holomauce odsauzen byl
 k propadení jedné polovice svých statkův; 19. Jan Torn, německý
 sekretář, maje ztratiti pravau ruku, do předešlého vězení poslán
 byl; 20. Jan [Leopold ⁷⁾ z Jihlavy maje ztratiti hlavu i statky.
 milost dostal, aby dva měsíce u vězení seděl; 21. Hynek ⁸⁾ z Ji-
 hlavi maje ztratiti hlavu i polovice statkův, do předešlého vězení po-
 slán byl; 22. Fridrich Mainrath z Znojma maje hlavu i statky ztratiti.

¹⁾ U Skály (V. 268.) Mall.

²⁾ Jan Čejlka z Olbramovic.

³⁾ U Skály Plekta či Blekta.

⁴⁾ Správně: Vlodický.

⁵⁾ Správně: Kelečinský.

⁶⁾ U Skály: Oesterreicher.

⁷⁾ Správně Leopold. — Pocházel ze slavné rodiny spisovatele jihlav-
 ských pamětí Martina L. z Löwenthalu.

⁸⁾ U Skály: Jan Hynkonius.

milost dostal, aby v Vídni na valích neb náspech jeden rok pracoval; 23. Fridrich Trušický, který hlavu i statky ztratiti měl, milost dostal, aby dvě léta na obecném díle v železích dělal; 24. Jan Landštranský, který z markrabství moravského vypověděn byl i všechny statky ztratiti měl, milost dostal, aby v Vídni na šancích pracoval.

Dne 2. měsíce listopadu Jan Lohelius, arcibiskup pražský, v počtu a v poslaupnosti třináctý a muž jistě Bohu a lidem milý, na zimnici v Pánu usnul a v kostele svým Strahovským byl pohřben, nad jehožto hrobem v černém mramoru spatřuje se latinský nápis, který vytesati dal tehdejší opat strahovský Kašpar Kvestenberg. — Svědčí to mnozí hodnověrní muži, že on Lohelius při svém modlení nebeský zpěvy slýchal, peníze, který chudým lidem rozdával, z Božské štědroty dostával. Ptáček, jehož v své nemoci líbě zpívajícího žádostiv byl viděti, k němu do pokojíčku vletěl a líbě zpívati nepřestával; podobných jiných milostí mnohých ráčil jemu dobrotivý Bůh, jakožto svému milému služebníkovi, udělovati hojně, o kterých se v kázání při jeho pohřbu držaném zmínka děje. Ten muž života příkladného, jak v živobytí tak také po smrti zázraky se skvějící, od císaře Ferdinanda po šťastném nad zpronevěřilými na Bílý Hoře obdržalém vítězství také to vyžádal, že stav duchovní mezi tři stavy český, od nichž skrze Jiřího Poděbradského, krále českého, bezprávně odcizen byl, zase přijat a k nim přivtělen byl, mezi nimiž dle předešlého způsobu svou přednost v sedění i v hlasích dostal. A kdyby on Lohelius při živobytí déleji byl zachován, jistě mnohé statky k arcibiskupství pražskému, k rozličným klášterům i kostelům od starodávna přináležící a v čas trávajícího a v Čechách dlouho panujícího kacífstva bezprávně a svatokrádežně odňatý, od téhož Ferdinanda císaře byl by jistě dostal a svým předešlým držitelům duchovním byl by je navrátil, kterýžto zádušní a klášterní statky mnozí kacíři, kteří za toho Ferdinanda císaře, opustíce ty jiné své statky, z Čech do ciziny se vyhostili, bezprávně a nespravedlivě drželi. — To však on předce při tom císaři obdržel, že města Rožmítal, Vltavo-Tejn a Červená Řečici s jich vším příslušenstvím k arcibiskupství zase připojil.

Po smrti toho arcibiskupa Pražského ¹⁾, muže obcování jistě svatého, když pražské arcibiskupství osíralo, kapitola sv. Víta na hradě pražském k Ferdinandovi císaři a k svému českému králi pohnutelně psala a jeho poníženě žádala, aby království českému za arcibiskupa dán byl Arnošt z Harrachu, stavu panského pán,

1622

Jan Lohelius, arcibiskup pražský, umřel.

Stav duchovní mezi stavy byl on přijat.

Rožmítal, Vltavo-Tejn, Řečice Červená připojena.

Arnošt II. arcibiskup pražský XIV.

¹⁾ Roku 1622. dne 2. listopadu.

1622 který tehdyž u papeže Řehoře XV. skutečným komorníkem i sekretářem jsa, v Římě bydlel. Ferdinand císař kapitoly pražské žádost vyslyšel a z toho se velice těšil, že ona k tomu Arnoštovi, svýho císařského dvora nejvyššího hofmistra synu, takovou náchylnost má; a protož také dle té žádosti se stalo, když následujícího roku on Arnošt, maje 25 let věku svýho, od papeže Řehoře XV. na arcibiskupství pražské potvrzen byl, jehož také Křižovníci s červenau hvězdau za svýho generála a nejvyššího mistra v poslaupnosti dvacátýho, sedmýho přijali.

Generál Křižovníkův XXVII.

Rod Harrachovský.

O tom slavným pánu a o horlivým duší Kristových pastýři v krátkosti buď následovně dotknuto: Tento Arnošt, toho jmena druhý arcibiskup pražský, v poslaupnosti čtrnáctý, z slavnýho rodu urozených pánův z Harrachu zrozený, velkými ctnostmi před Bohem i před lidmi velmi se stkvěl. Z toho slavnýho Harrachovského rodu pán Tomáš před císařem Jindřichem léta 1100.¹⁾ v turnaji a v jiných rytířských činech velmi hrdinsky se chovaje, velkau chválu i vážnost při císaři i při jiných vzáctných páních sobě i celému Harrachovskému rodu zejskal, kterýžto rod potom z Čech, kde on od starodávna své sídlo míval²⁾, do Rakaus skrze pana Přibyslava z Harrachu léta 1289. přenesen byl.

1289
1560 Linhart, toho jmena čtvrtý pán z Harrachu, léta 1560. učiněn byl stavu panskýho pánem i zlatého rauna rytířem; brzo pak potom ti páni z Harrachu do hraběcího stavu přijati a od Ferdinanda I. císaře římskýho při císařských dvořích velkými a vzáctnými důstojnostmi a auřadmi obdařeni byli, tak že z nich mnozí nejvyšší komorníci, také i nejvyšší hofmistři císařští bývali a mnohá legatství neb poselství k rozličným a k mnoho vzdáleným světa mocnářům od císařův římských sobě svěšená mívali, která vždyckny chvalitebně i užitečně vykonávali.

Rodičové Arnošta.

1598

Z toho tak slavnýho hraběcího rodu Harrachovského léta 1598. dne 4. listopadu na den sv. biskupa a svatě římské církve kardinála Karla Boromejskýho v městě Vídni narodil se on Arnošt, arcibiskup pražský, jehož otec byl Karel hrabě z Harrachu, hrabě v Rorau a rytíř zlatého rauna, máti pak jeho byla Maria Alžběta z Štrattenbachu³⁾. Hned v mladičským jeho věku při téměř Arno-

¹⁾ Má státi: 1165. (Wurzbach „Biographisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreich VII. 368.)

²⁾ A sice v jižných Čechách na tvrzi Harrachové, nyní zaniklé v Budějovicu (N. Sl. III. 652.).

³⁾ Správně: ze Schrattenbachu.

štovi nacházely se chvalitebné ctnosti: pokora, poslušnost, pobožnost, dobrá pamět, dospělý vtip a k literárnímu umění velká náklonnost, protož také on v svém květaucím věku do Krumlova, potom do Jindřichového Hradce poslán byl, když u velebných otcův tovaryšstva Ježišového jak v literním umění tak také v chvalitebných ctnostech a pobožnostech velmi prospěšně se cvičil. V Jindřichovém Hradci dle řádu katolické církve když svátost sv. biřmování měl přijmouti, žádal, aby mu dáno bylo jmeno Vojtěch, které také od tehdejšího biskupa s následujícím požehnáním a vinšováním dosáhl, aby byl náměstkem sv. Vojtěcha a pražským arcibiskupem, což se také potom v skutku tak stalo. K dospělejším rozumu on den po dni přicházej, svůj stav světský v duchovní proměnití umínil, do Říma poslán byl, tam do německý kolleje k tovaryšstvu Ježišovému přišel, filosofii i theologii s velkou chválou se učil a v tom celého světa nejslavnějším městě v přítomnosti papeže Řehoře, toho jmena Patnáctého, mnohých kardinálův i také velkého počtu učených a vzáctných pánův obšírnau latinskau řeč častěji míval a velkou chválau vždycky ji dokonával; pro jehožto mnohé chvalitebné ctnosti on Řehoř papež toho Arnošta (když on již na kněžstvo byl posvěcen) učinil svým komorníkem i sekretářem a jej také poslézeji týž papež na arcibiskupství pražské potvrdil, kterýžto Arnošt potom léta 1626. dne 11. ledna měsíce od papeže Urbana VIII. kardinálem pod titulem Sanctae Mariae Angelorum, Svaté Marie angelův, učiněn a od obyvatelůch (sic) římských pro jeho v ctnostech spanilost i pro krásu jeho osoby kardinálem angelským jmenován byl. Po některým roce učiněn byl on kardinálem pod titulem svaté Praxedy a poslední, když papež Klement IX. na stolici papežskou dosedl, on kardinál opět jiný titul dostal a kardinálem sv. Vavřince in Lucina, také prior presbyterorum Cardinalium nazván byl. — On kardinál Arnošt z Harachu svým přičiněním u císaře římského Ferdinanda III. to způsobil, že v království českém dvojí biskupství, litoměřické a královhradecké, k vyzdvižení přišlo. Založil taký on v Starém Městě pražském, tu kde někdy dvůr Královský býval, literní učení tím aumyslem, aby ti, kteří chtějí býti pastýři Kristových duší, tím dokonaleji tomu, co k jich budaucí povinnosti přináleží, s dobrým prospěchem se cvičili, kterážto otcovská jeho péče pro rozmnožení katolické církve a pro lepší ušetření svých duchovních dítek a ovčáček, netoliko J. M. Cské ale také Stolicí apoštolské tak se líbila, že k pomoci velkých jeho vydání a nákladův biskupství tridentské s přináležejícími důchody léta 1665. dne 26. Řjna mě-

1622

Ctnosti a literární cvičení.

Biřmován byl,

do Říma poslán byl.

Komorníkem i sekretářem,

1626

Kardínálem učiněn byl.

Dvojí biskupství v Čechách.

Učení v Královském dvoře.

Tridentské biskupství měl Arnošt.

1665

1622 síce jemu přidáno bylo ¹⁾. O něm se to v pravdě dosavad psáti může, že nejenom celé království české, ale také všecken Řím a kdo jenom toho pána znal, i ti římské církve kardinálové, velkau náchylnost a lásku k němu měli, když po smrti papeže Innocentiusa X. na Stolici papežskou pro jeho ctné obcování a velké ctnosti mnozí kardinálové jej vyzdvihnauti a za papeže míti chtěli.

Papežem
měl být
učiněn.

Almužnu
dával.

O jeho velkých činech a o milosrdných skutcích není můj aumysl obšírně zde jednati, o jednom krátce toliko buď dotknuto. Povědomo jest a i svědkové, když toto píši, dosavad se nacházejí, jak hojně almužny on Arnošt, arcibiskup pražský, chudým uděloval a ačkoliv každodenně před jeho domem almužna se rozdávala, on přece žádnýho nuznýho od sebe, kdekoliv on Arnošt se nacházel, bez almužny nepropouštěl. Před jeho arcibiskupským domem do šesti set, někdy míň, někdy zase mnohem víceji chudých lidí každodenně se scházívalo a jeden každý od prvního až do posledního
1648 jeden groš almužny dostával. Když pak léta 1648. Švejdové Město pražské Menší neb Malau Stranau zrádně opanovali, Arnošta arcibiskupa v jeho domě zastihli, jemu v tom domě arrest vykázali a celý dům, jak nejvíce mohli, oblaupili, — tak hojnau almužnu ačkoliv on Arnošt chudým udělovati nemohl, nicméně každý chodec aspoň jeden krejcar v tak těžkém čase a v nedostatku peněz předce od něho dostával; a ačkoliv on Arnošt v tom švejdským do Menšího Města pražského vpádu všeckno téměř své zboží ztratil, předce on Švejdům, od nichž v svém domě arrestem stížen byl, k vysvobození sebe mnoho tisíc ²⁾ peněz dáti musel. Mnoho se nacházívало také těch, kteří své prosby píseinně podávali a v své chudobě od téhož Arnošta pomoc žádali, kterau on jim velmi ochotně a štědře uděloval, tak že mnohým z své vlastní ruky šest, deset i víceji dukátův dával. Podobně do žalářův, do klášterův, do špitálův i do příbytkův mnohých chudých měšťanův hojnau almužnu posílal. Z té příčiny jeden veršovec v pravdě tyto verše k věčný téhož Arnošta památce o něm napsal: Pauper ubique jacet, sed ad atria grandia magni praesulis Ernesti pauper ubique sedet. To jest: Žebráci sem i tam ležejí, málo kdo nad nimi se slituje, před domem Arnošta sedějí, a on jim almužnu uděluje.

I ačkoliv on jakožto arcibiskup a spolu-kardinál mnoho dvořenínův, jimž on hojně vyživení i dostatečnou mzdu roční dával,

¹⁾ Za dobu jeho arcibiskupství vysvěceno bylo v Čechách 10.000 kněží a 609 kostelů.

²⁾ 15.000 tolarů.

při sobě míval, více však on v každém roce almužny chudým rozdával, nežli sám s tak velkým dvorem svým strávil. A protož času jednoho, když v Římě pověst vzešla, že kardinál z Harrachu, arcibiskup pražský, na stoličce papežskou dosazen bude, na to jeden z přednějších obyvatelův římských tato slova od sebe slyšeti dal: On kardinál z Harrachu důstojnosti papežské sice jest hoden, však stane-li se to a on bude-li papežem učiněn, jest se obávati, aby celé Patrimonium Sancti Petri neb důchody papežské všechny mezi chudý lid nerozdal.

Tohoto celému téměř světu tehdáž známého muže císař římský Ferdinand II. léta 1637. v mnohých důležitých potřebách jakožto svého legata k papeži Urbanovi VIII. do Říma vyslal, který také potom léta 1648. Marii, arcikněžnu rakouskou, která španihelskému králi tehdáž zasnaubena byla, až na vlaský meze doprovázel. Také on léta 1666. Margaretu Španihelku, císaře Leopolda nevěstu, z vlaských pomezí do Vídně přivedl. Podobně on Arnošt Ferdinanda III., Ferdinanda IV. a Leopolda I., také Eleonoru starší i mladší na království české korunoval. Při trojím volení papežův římských jakožto kardinál v Římě přítomen byl, totiž když Innocentius X., Alexander VII. a Klement IX. za papeže voleni byli. — To buď o tom Bohu i lidem milém muži Arnoštovi v nejmožnější krátkosti zde dotknuto.

Obyvatelé královského města Plzně, majíce k tělu svatě panny a mučednice Dobrotivý hned od starodávna své velké autočiště, klášter i kostel svatě Dobrotivý, jinak na Ostrově, ačkoliv to oboje místo od léta 1493. až do léta 1676. pusté bylo, aspoň jednau v roce navštěvovali. Z toho pak místa pustého oni Plzeňští tohoto 1622. roku 26. března jednoho svatého těla ostatky s dovolením císaře Ferdinanda II. a s vůlí arcibiskupa pražského, svatě římské církve kardinála a braběte z Harrachu, vyzdvihli, je do svého kostela plzeňského svatého Bartholoměje počestně přenesli a na velkém oltáři nad obrazem sv. Bartoloměje k pobožnému uctění složili, jináčeji se oni tehdáž nedomnívajíce, nežli že ty svatě kosti jsau kosti sv. panny a mučednice Boží Dobrotivý; zdalíž ale ty svatě ostatky jsau sv. Dobrotivý, pozorný čtenář souditi může z toho, co se nížeji v létu 1677. nachází. Pravda jest, že předešlých časův, hned jak tělo svatě Dobrotivý do toho kostela přivezeno bylo, velký počet horlivých křesťanův k tomu svatému tělu každoročně putovalo až do časův tyranství Žižkovského, v kterýchžto časích ačkoliv tento klášter i Panny Marie kostel (byl on založen pod jménem Zvěstování Panny Marie

1622

Legatství
jeho a obecné
činy.

1637

1648

1666

Plzeňští
Svaté tělo
vyzdvihli.

1493

1676

Zdalíž ono
jest sv. Dobrotivý.

1677

Panti se konaly.

1622 léta 1261. dne 26. března, jiní píší 1262. léta); s jinými kláštery
 MS Valen- a kostely v Čechách i v okolních zemích od té tyranské Žižkovské
 tiní Wald- roty častěji byl slezen, oblaupen, také i spálen a také ačkoliv
 ner ejusdem Ordinis.
 1261 z něho tehdejší duchovní řádu sv. Augustina paustevníci častěji
 1262 před tau bezbožnou rotou odstraniti museli, vždyckny ale zase do
 1469 něho se navrátili (ještě léta 1469. byl v tom klášteře kněz Mau-
 1498 ricius převorem) a v něm až do 1493. roku trvali. I poznávajíce
 oni duchovní bratři, že v tom klášteře dýleji bydleti a Pánu Bohu
 slaužiti nebudau moci, tělo sv. Dobrotivý, aby ono do rukau ch
 kacířských se nedostalo a hanebně potupeno nebylo, je ti duchovní
 bratři nyní 1493. jmenovaného roku z svého místa vzali, je do
 jednoho olověnný truhlice vložili a do skrejše v oltáři tu truhlici
 pozorně a bezpečně ukryli. — De hoc S. Corpore videatur meum
 MS. ad annum 1677.

Tělo sv. Do-
 brotívý
 ukryto.

Farářové,
 děkanové i
 jiní nekato-
 ličtí kněží
 vypovědění.

Nařízení byli císařští komissari, kteří po vesnicích, po mě-
 stečkách, po městech i po jiných místech, kde se evangeličtí
 a kteří koliv nekatoličtí kněží nacházeli, s haufem svých jizdných
 vojákův císařských jezdili a ty všechny kněze dle nařízení císař-
 ského z Čech i z přivtělených zemí, v jistých dnech aby se ti
 kněží vyhostili, přísně vypovídali. Mezi těmi komissari v kraji
 Slánským i Litoměřickým byl Jiří Michna; ten na den sv. Kate-
 řiny do města Slaného přijeda, děkana téhož města mistra Jana
 Kaupilia¹⁾ ve třech dnech z fary a v osmi dnech z města Sla-
 ného vypovídal. Tak také nařízeno bylo děkanovi města Žatče
 Janovi Regiusovi²⁾. Launský děkan spíše nežli komissari přijeli,
 sám časně se vyhostil. — Takové vypovídání také se po jiných
 krajích v Čechách dalo.

Kutnohorskí
 kněží napo-
 menuti

Do Kutné Hory s několika haufy jizdných dne 22. měsíce
 prosince přijeda Vilém Vřesovec, císařský komissar a mincmistr
 na těch Horách Kutnách, předse Kutnohorské, také jiný tam od-
 jinud shromážděný kněze (mnozí v tom městě kněží z jiných míst
 vyhostění a v něm shromáždění své vlastní domečky měli) po-
 volal, jim radil, také přísně napomínal, aby k lůnu církve kato-
 lické přistaupili, nechťej-li svých kostelův farních býti zbaveni
 a z Čech i z přivtělených zemí do ciziny vyhnáni. To když oni
 učiniti odepřeli, hned jim kostelové vzati a katolickým kněžím
 dáni byli, s tím doložením, že v brzkým času do ciziny odjíti
 budau museti; což se také v následujícím roce vskutku vykonalo.

¹⁾ Jirečkova Rukověť I. 340.

²⁾ Tamže II. str. 163.

Dne 5. máje měsíce přivedených bylo dvamecftma sedlákův ze vsi Zlonic do města Slaného, byvše obviněni, že víru katolickau, kterau nedávno přijali, zase opustili; k svým bludům se navrátili a sami mezi sebou Svátostmi sobě slaužili; ti do rozličných vězení dáni a příkře vyptávání byli. Nejprřednější a jich jako učitel byl Jiřík Baltazar, vsi Tmaně obyvatel, který ačkoliv čísti neuměl, však auřad predikantský u nich zastával. Tohoto Jiříka vlastní pán jeho Bohnival¹⁾ Valkaun listem svým k raddě slánské psaným obžaloval a aby nad člověkem zpronevěřilým a kacířským spravedlnost vykonána byla, žádal. On z města Slaného dne 10. srpna do Prahy poslán, dne 14. téhož měsíce brzo ráno k šibenici vyveden, stát a rozčtvrcen byl, kteréžto čtvrtě na čtyry kůly zavěšené a k divadlu po rozcestích vystavené byly.

1622

Sedláci z Zlonic do Slaného přivedeni.

Jeden z nich stát i čtvrcen byl.

Minulého roku zde jmenovaný pan hrabě Florian Theodor neb Jetřich hrabě Žďárský z Žďára s manželkau svou, aby vyplnili, co Pánu Bohu a Marii Panně slíbili, na cestu do Vlach se hotovili i také šťastně do Vlach přijeli, do Lorety pospíchali, v ní svou pobožnost vykonali, díky za nového dědice a synáčka svého činili, dary obětovali, míru domečka Lauretánského dokonale vzali, všechno, cokoliv potřebného bylo, spatřili a do Čech odjeli. Navráťce se oni šťastně do Čech, na svá panství hned následujícího 1623. roku dne 12. června měsíce kámen gruntovní pro vystavení té Lauretánské kapličky uprostřed svého háje neb hájka, o němž vejš roku 1589. zmínka se stala²⁾, blíž svého panství červenoaujezdského on pan hrabě položil a ta kapla neb podobizna kapličky neb domečka Panny Marie Lauretánské byla, jest v Čechách, v Moravě, v Slezsku, v Rakausích, ano také (jak jeden kronikář píše) v naší německé zemi nejprvnější.

Hrabě Žďárský s manželkau do Lorety putoval.

1623

Kaple v hájku počátek.

1589

Podobně on pan Florian Theodor Žďárský z stavu svého rytířského do vyššího vyzdvižen a hrabětem říšským učiněn byl.

Žďárský hrabětem učiněn.

V tom čtyrhranným lesíčku neb hájku po utopení a pobití škodlivého ptactva, které se při počátku v tom hájku okolním hospodářům k velký škodě zdržovalo, velké množství hadův se spatřovalo a své oblíbené obydlí mělo, kteří však hadové hned, jak ta Lauretánská kaplička vystavena byla, z toho hájku se vyhostili.

Hadův mnoho zdržovalo se v hájku.

Po vystavení té kapličky podobizna, neb řezbářským dílem vyobrazený obraz Panny Marie Lauretánské a přitom Lauretán-

Dotýkaný jest obraz Lauretánský.

¹⁾ Správně: Bohuchval.²⁾ Beckovský II. 1. str. 359.

- 1622 ským obrazem dotknutá spravedlivá i opravdová podobizna postavena byla na oltář, na kterém se ona dosavad spatřuje. Když ten Lauretánský domeček již některý rok vystavený stál, Jan Smíšek, obyvatel pražský, vyryl na mědi ten Lauretánský domeček i obraz Panny Marie Lauretánské s českým i s německým nápisem tímto: Domeček Lauretánský v hájku nedaleko zámku Červeného Aujezdce
- 1628 v německý zemi nejprvnější vystaven byl léta 1623., také dosavad se mnohými zázraky stkví. — Také předešlých let na zdi zevnitřní té kaple takový nápis se spatřoval, který následovně, když jiné stavení k té kapli přistaupilo, k zakrytí i k zapomenutí přišel.

Nedaleko Karmelitánův Bosákův v Menším Městě pražském spatřuje se dosavad starodávni kostel farní sv. Vavřince proti kostelu sv. Maří Magdaleny dominikánskýmu pod vrchem Petřínem, neb sv. Vavřince vrchem, na kterém také starodávni kostel svatého Vavřince přičiněním sv. Vojtěcha, pražského biskupa, i také nákladem

- 991 knížete českého Boleslava II., jinak Pobožného, léta 991. vystaven byl. Od tohoto kostela petřínského sv. Vavřince až

Horká hora
v Praze.

k dolejšímu sv. Vavřince kostelu farnímu táhne dosti dluhý a vinohradami naplněný vrch, na němž Karmelitáni Bosáci i jiní obyvatelé své vinice mají, kterýžto vinicný vrch předešlých časův za starodávna jménován byl Horká, snad proto, že na tom vrchu dělníci skalníci oheň dělali pod jedním dubem, v němž se rozličné tvářnosti ukazovaly, dokad na tom místě následujícího roku, totiž 992. kostel sv. Vavřince dosavad stojící vystaven nebyl; a snad ta hora od toho ohně, při němž se skalníci dělníci ohřívali, nazvaná byla Horká.

Gräffen-
steinská věž
se s zvony
shořela.

Luteránští
kostelové
zavření v
Praze.

Klatovy
oblaupené.

Dne 9. dubna z nepozornosti opatrovníka hlásného velká věž na hradě Gräffenstein řečeném s všemi zvony v noci shořela.

Luteránští kostelové všickni v Praze se uzavírali od katolíkův.

Poláci dostanauce se do města Klatov, je celé vydrancovali.

1623
Rumormistr
pražský obě-
šen.

Léta 1623. Dne 16. ledna měsíce pražský rumormistr, maje s lidmi svými dle své povinnosti jak v Městech pražských zvlášť času nočního po všech ulicích a kautích, tak také po všech cestách okolo Prahy o to jediné se starati, aby všudy všeliké zcestnosti, hádky, různice, zlodějství, mordy přetrhoval, sám takových ohavností se dopauštěl, když po cestách okolo Prahy lidi obíral a jiné zcestnosti páchal, protož také na veřejné a hlavní silnici v svých nejdražších šatech na svém nejlepším hrdlovazu neb holstuchu oběšen byl.

Dne 23. ledna v noci na auterek Ferdinand, císař a král český,

kalich i obraz Jiřího krále z štítu kostela Panny Marie před Tejnem 1623
v Starém Městě pražském poručil dolů vzíti, kdež místo toho Kalich i
velkého pozlaceného kalicha obraz Panny Marie a místo obrazu saskýho štítu
Jiřího krále obraz téhož Ferdinanda císaře dne 27. září léta 1627. vzst.
postaven byl, což oboje dosavad se na tom štítu spatřuje. Ten 1627
velký pozlacený kalich i také svůj obraz Jiří Poděbradský, král Jiří Podě-
český, při počátku kralování svého, chtěje se Čechům zvláště těm, bradský to
kteří pod obojí způsobau Tělo a Krev Páně přijímali, zalíbili, do oboje posta-
toho štítu tejského postavití dal, tím dokázati chtěje, že on jest viti dal.
a chce býti ochrancem kalicha i všech z něho přijímajících. Ten
pak obraz téhož Jiřího v pravý ruce obnažený meč držel¹⁾.

Karaffa, legat papežský, Ferdinandovi císaři do Řezna přijedaucímu na sněm říšský, kurfiršta saskýho aumysl v jednom psaní, které téhož kurfiršta jeden přednější dvořenín svému dobrému a věrnému příteli poslal, obsažený vyjevil, dokládaje, že kurfiršt saský vyhnáním predikantův evangelických z Čech i z přivtělených zemí tak dalece rozhněván nebyl, aby skrze takové vyhnání nějaké pozdvižení proti J. M. Cské on kurfiršt před sebe vzíti měl, nýbrž jestli on jakau nelibost na sobě znáti dal, to že on k zalíbení některým evangelickým knížatům učiniti musel, aby ho z lenosti nevinili, ano také aby vejmluvu míti mohl, proč sám osobně na sněm do Řezna nepřijíždí, věda o tom, že od svých spolu-evangelických knížat nic jiného mimo samau nevděčnost očekávati nemohl, kdyby k tomu svolil, co císař jednau při sobě v skutek uvéstí zavřel, totiž že Fridricha falckrabí z kurfiršství shoditi a je Maximiliánovi, bavorskému knížeti, skutečně dáti chce. A ačkoliv také téhož kurfiršta legati neb poslové, na ten sněm do Řezna vyslaní, v svých instrukcích to obsaženo a zaznamenáno měli, aby v plném sněmu proti tomu predikantův evangelických vyhnání stížnost vedli, i také o to se snažili, aby oni predikanti zase do Čech i do přivtělených zemí přijati byli, nicméně také těm legatům od téhož jich kurfiršta poručeno bylo, kdyby poznávali, že císař od svého předsevzetí upustiti nechce, aby na ty již opáčené dvě věci netlačili, toliko o to se snažili, aby v Slezsku náboženství evangelické svůj průchod míti mohlo, také oboje Lužice, které císař od koruny české odcizil a je tomu saskýmu kurfirštu v jistý peněžitý summě (totiž v šesti millioních) zastavil, kterau on kurfiršt na své vojsko, s kterým císaři jakožto českýmu králi zpronevěřilý země k věrnosti

Omluva a
aumysl kur-
firšta saský-
ho.

Lužice za-
stavené
saskýmu.

¹⁾ O obrazu tom a předchozích osudech jeho několikráte se již mluvilo. Viz II. dílu sv. 1. str. 399. a tohoto sv. str. 23.

1623 a k poslušnosti přivedl, po ta léta vynaložil (neboť on kurfiršť saský ty oboje Lužice i Slezsko v poddanost a v poslušnost králi českému a císaři Ferdinandovi zase přivedl), aby nikdá víceji od téhož kurfiršta král český nežádal, leda by jemu aneb jinýmu poslaupnému kurfirštu saskému spíše povinovanau peněžitau summu složil.

Evangelické
kostelové v
Praze ně-
meckí.

Přitom sněmu v Řezně držaném mnozí císařští rádcové i také od vzácných mocnářův vyslaní poslové pro snadnější upokojení kurfiršta saskýho trojí věc císaři radili a někteří skrze tu svou radu to dovésti se snažili, aby Němcům evangelikům neb Luteriánům v Praze dva kostelové odňati, totiž jeden v Starém Městě pražském, kde nyní duchovní bratři sv. Františka z Pauli aneb Pauláni, a druhý v Menším Městě pražském, kde Bosáci Karmelitáni nyní bydlí, (tento sice sv. Trojice kostel náležel jednotě Bratrské) zase navráceni byli ¹⁾, v nichž by oni Luteráni své Služby konati mohli.

Luteráni
aby v Če-
chách trpěti
byli.

Jiní pak tomu císaři Ferdinandovi radili, aby Luteráni své náboženství v království českém, vynimajíce pražská, královská i jiná hlavnější města a místa, svobodně provozovati mohli. Opět jiní rádcové na tom stáli, aby takové náboženství evangelické toliko v Městech pražských a nikdež jinde v Čechách provozováno bylo, což všechno Karaffa, legat papežský, co nejmožněji zavrholi se snažil. Jan Gottfrid, kníže a biskup wircpurgský, pováživ jedné i druhé strany všechny přednesené příčiny a nepřiležitosti, které by následovati mohly, takto k J. M. Cské promluvil: „Obrátme se k straně které koliv, jedna z nich rozhněvána býti musí; stane-li se podle vůle kurfiršta saskýho, Bůh rozhněván bude; stane-li se pak proti vůli téhož kurfiršta, on toliko a jeho přátelé rozhněvání budou. A protož lípe jest člověka nežli Boha rozhněvati.“ — To uslyšav císař, v svém předsevzetí nejenom potvrzen byl, ale také do Prahy k knížeti Lichtenšteinovi a k svým místodržícím psal, aby v vypovědění evangelických predikantův trvali a katolický kněze do Prahy, také i do celého království českého uvést neprodlívali; ano také k témuž kurfirštu saskému on císař obšírné psaní poslal, velmi pohnutelné příčiny dokládaje, pro které od svého předsevzatého aumyslu odstoupiti a evangelický predikanty do svých dědičných zemí přijíti nemůže.

Kurfiršství
od Fridricha
na Maximi-
liána přene-
seno.

Také na tom sněmu Ferdinand císař velké a mnohé příčiny kurfirštům, knížatům i jiným přítomným říšským stavům a městům

¹⁾ Viz nahore str. 49.

přednášel, proč Fridrichovi falckraběti, kurfirštu při Rejnu, kurfirštví s obojím falckrabstvím vzíti a tu kurfirštskau důstojnost na Maximiliána, kníze bavorské, přenéstí musí. Oni pak téměř všickni za toho Fridricha nejenom se všemožně přimlauvali, aby při svém kurfirštví i také při obojím falckrabství zanechán byl, ale také velké i mnohé nesnáze, které jistě následovati musejí, jestli ta kurfirštská důstojnost i oboje falckrabství témuž falckraběti vzato bude, předpovídali. — Ale Ferdinand císař od svého předsevzetí žádným způsobem nedal se hnauti, nýbrž tu důstojnost kurfirštskau od téhož Fridricha falckraběte dne 25. února měsíce (toho dne, ač ne toho roku, saské kurfirštví od Hanuše neb od Jana Fridricha kurfiršta saského na Maurice, strejce jeho, přeneseno bylo, jakž se o tom vejš na stránce (sic ¹⁾ zde jedná) s následující slavností přenesl:

Když Ferdinand císař dne již jmenovaného 25. února měsíce v svém císařském oděvu z pokoje svého vycházel, před ním šel Jan Jiří hrabě z Hohencollernu, J. M. Cské tejná radda a dvorskýho saudu president, mladší pan z Wolfseku, truksas, Ladislav hrabě z Firštenberku, a ti tři císařské sceptrum, zlaté jablko a korunu nesli, za nimiž šel říšský dědičný maršálek, nesa obnažený meč, a za ním šel Ferdinand císař s doprovázením mnohých vzácných pánův, jenž byli kurfiršta mohutského, tryrského i kolínskýho plnomocníci, také arcibiskup salcburský, biskup řezenský, obadva landhrabata Hessové z Darmstattu (kurfiršta saského a brandeburského páni vyslaní, ani španihelský legat, ani falckrabí najburgský při té slavnosti se nenacházeli) a do rytířský svědnice všickni vejdauce, Ferdinand císař pod zlatohlavový nebesa na trůn se posadil, po jehožto pravici heroltí, v svých k jich aufadům náležitých oděvích se postavili, držíce v rukauch bílý hole. Na to římské říše místokanclíř pěknau obšírnau a pohnutědnau řeč k přítomným pánům na místě J. M. Cské učinil, totiž, kterak Fridrich falckrabí a zpronevěřilý kurfiršt od Rejna velmi těžce proti J. M. Cské prohřešil a z té příčiny nejenom své kurfirštví ztratil, ale také do achtu dán jest, kteréžto kurfirštví s svým příslušenstvím, totiž s seděním, hlasem a nového krále římského volením J. M. Cská na Maximiliána, bavorské kníze, za jeho věrnau nejenom J. M. Cské a římské říši, ano také celý církvi katolické proti zpronevěřilým kacírům prokázanau službu milostivě přenáseti ráčí a témuž knížeti Maximiliánovi o tom

Kterak se to přenesení dalo.

¹⁾ Beckovský II. 1. str. 155.

1623 věděti dává. Po dokonané té řeči Jan hrabě z Hohencollernu, tohož Maximiliána knížete nejvyšší komorník a hofmistr, v přítomnosti Egona hraběte z Firštenberku, bavorského knížecího dvora maršálka, také v přítomnosti jednoho vzácného pána z Prajsinku nejmilostivější vůli J. M. Cské vyrozuměje, s nejmožnější ponížeností žádal, aby tu nejmilostivější J. M. Cské vůli svým nejosvícenějšímu knížeti a pánu neprodleně přednésti mohl. To když jemu dovoleno bylo, on ihned a s ním římské říše dědičný maršálek, daje svůj obnažený meč, jež před J. M. Cskau nesl, zatím k opatrování pánu z Losenšteina, J. M. Cské dvorskému maršálkovi, do anti-kammary neb do předního pokoje k Maximiliánovi, bavorskému knížeti, odešli a jemu nejmilostivější vůli císařskau oznámili. Navrátivše se oni do rytířské svědnice, J. M. Cské svého vyřízení zprávu učinili a že kníže Maximilián nejenom za tu velikau a nikdá neslýchanau milost J. M. Cské co nejponíženěji děkuje, ale také sám osobně před J. M. Cskau předstaupiti a své povinnosti co nejmožněji zadosti učiniti chce, oznámili. Na to císař skrze svého místokanclíře říšského témuž Maximiliánovi knížeti když pověděti rozkázal, aby před J. M. Cskau osobně předstaupil, on Maximilián s doprovázením arcibiskupa salcburského, také Albrechta knížete, svého pana bratra, do rytířské svědnice vejda, trojí poklonu dle obyčeje před císařem učinil, před ním se postavil a sníženými koleny na přednesení nejmilostivější císařské vůle očekával, jemuž místokanclíř říšský svou předešlou řeč nejenom přednášeti začal a ji také skoncoval, ale i také k ní jiné důležité příčiny přidal, totiž, poněvadž Maximilián kníže z falckrabského rodu a z krevnosti pochází, že také proto tím raději J. M. Cská z své plné císařské moci jej Maximiliána za truksasa svaté římské říše vyhlasovati, jemu všechno kurfiřtské právo, sedění, hlas, také i volení římského krále na místě Fridricha falckraběte, téhož kurfiřtství zbaveného, udělovati a k vyplnění té povinnosti, kterau každý nový kurfiřt zavázati se musí, nejmilostivěji napomínati a připauštěti ráčí; začož on Maximilián J. M. Cské nejenom co nejponíženěji děkoval, ale také že hotov jest obyčejnou povinnost (neb přísahu) vykonati, oznámil. To on Maximilián když dopověděl, hned k J. M. Cské přistaupil, od něho kurfiřtskau čepici, také i plášť přijal a položiv dva prsty na Svaté čtení, přísahu, kterau mu často jmenovaný místokanclíř říšský četl, konal a císařský meč, jež svaté římské říše dědičný maršálek držel, polbil; to když se dokonalo, opět on Maximilián císaři za tu velikau milost poníženě děkoval, jemuž císař, s od-

krytau hlavau stoje, pravau ruku k políbení podal a k tý nový 1623
kurfirštské důstojnosti mnoho štěstí vlnšoval. Na to on Maximilián s svými dvěma doprovázejícími pány: s arcibiskupem salcburským a s knížetem Albrechtem, bratrem svým, učiniv císaři trojí poklonu, do anti-kammary se navrátil. Také císař z toho rytířského pokoje s předešlým slavným doprovázením do svého pokoje odšel a tak tý slavnosti konec byl učiněn. — Ten pak Maximilián kurfiršt léta 1651. dne 27. září v Pánu usnul. 1651

Tehdáž Karaffa, legat papežský, od tohož Maximiliána nového kurfiršta slavnau a jí v celý Evropě neb v čtvrtém dílu světa pro množství vzácných a starodávních kněh zvláště psaných nikdež tehdáž podobnau knihárnu haidelberskau vyžádal a ji do Říma odvésti dal.

Knihárna z
Haidbergu
do Říma od-
vezena.

Kurfiršt brandeburský, kurfiršt saský, kníže brunšvické a pomorské¹⁾, i také jiní evangeličtí páni nikterak s císařem spokojeni býti nechtěli, proto že on kurfirštsví od Fridricha falckraběte na Maxmiliána, kníže bavorské, přenesl a taková pokuta na něho usauzena byla od těch, kteří žádné moci neměli tak vzácnau kurfirštskau a královskou osobu odsuzovati, ano také že on Fridrich spíše nežli náležitě slyšán byl, bezprávně odsauzen i trestán byl, k čemuž byť on Fridrich mlčeti chtěl, jeho však dědicové a krevní přátelé o to se budau ozývati a svého práva mocnau rukau budau dobývati. To všechno když císař i jiní katoličtí páni pozorněji mezi sebou považovati počali, jakož také když se dověděli, že Arnošt hrabě Mansfeld a Kristian, kníže brunšvické, mnoho tisíc vojanského lidu sebravše, skrze hesskau zem do Dolejšího falckrabství vpadnauti a je Fridrichovi falckraběti mocně dobývati i také před nepřátely hájiti ho chtějí, hned císař Tillyho do Řezna povolal, jej v přítomnosti mnohých knížat říšských hrabětem říšským učinil a s ním se radil, kterak by se Mansfeldskému a brunšvickému vojsku v cestu co nejužitečněji vkročiti mohlo, aby ono do Dolejšího falckrabství vpadnauti nemohlo. Tilly vezma několik tisíc dobrého vojska, skrze hesskau zem k hranicím kníže brunšvického pospíchal, kníže pak z Anhaltu, také i Kordua²⁾ s ostatním císařským vojskem proti Mansfeldovi táhli a jemu do falckrabství jíti zbraňovali. Tilly pak vojsko knížete brunšvického v těsně zastihna, je porazil a za Mansfeldem pospíchal; ale Mans-

Evangeličtí
páni pro to
přenesení se
adviňali.

¹⁾ Správně. pommernské či pomořanské:

²⁾ ?

1623 feld, znaje se býti mnohem mdlejšího, dáleji a dáleji ustupoval. Posledně hrabě Tilly zimní ležení v zemi hesské sobě zarazil.

Ferdinand
do Prahy
přijel.

Ferdinand císař po šťastném vyřízení mnohých potřebných věcí v městě Řezně, dne 11. dubna měsíce v auterý po neděli Květné z téhož Řezna, s nimž v voze nejvyšší štolmistr hrabě Mansfeld seděl, do Prahy slavně přijeda, přímo do kostela sv. Víta všel, kdež od prelátův a kanovníkův s celým duchovenstvem vítán byl, jimž on nejenom přivětivé poděkování učinil, ale také jich věrnost, kterau v ten nešťastný vojanský a kacírský čas k Bohu, k církvi katolické i k jeho císařský a královský osobě neproměnitelně zachovali, velice vychvaloval a jak milostmi tak i bohatstvím je obdarovati se zakazoval.

Židé měli
procesí.

Po šťastném téhož Ferdinanda císaře a českého krále do Měst pražských příjezdu Židovstvo pražské dne 18. dubna měsíce v auterý Velikonoční v svém Městě procesí drželo; napřed šly tři malá děvčátka, jedno hrálo na hausličky, druhé na lautnu a třetí na citeru; za nimi šli Židé v stejných hauffích, jako o šábesu oblečení, za těmi haufy řezníci židovští v bílých šatech dvě korauhve nesli, na každé z nich stálo dvý malých pacholátek; za korauhvemi šel židovský rabín, nesa pod páždím knihu, za ním nesli Židé nebesa a pod nimi Desatero Boží příkázání; žáci jejich zpívali a jeden nesl v rukauch na stříbrné tabuli zlatem napsaný vinš, ježž oni Židé císaři učinili, kterýžto vinš jeden starý Žid, vstoupiv na rozličných místech častěji na stolici, na kterau mu jiní vystaupiti pomáhali, v řeči německé hlasitě četl.

Knězstva
ne-lůstatek v
Čechách.

I uslyšev on císař Ferdinand v Praze od duchovenstva, že mnozí predikanti neb evangeličtí kněží opět se do Čech vladili a v opuštěných kostelích zvlášť v farních (neboť tehďáž katoličtí kněží pořádku se v Čechách nacházeli), své služby tak, jako kdy prve činívali, konají, neprodleně on Ferdinand císař o to pečovati začal, aby Arnošt, nový arcibiskup pražský, co nejspíšeji z Říma do Prahy přijel, kněžstvo světil a ním farní kostely zaopatřil; ale spíše nežli on Arnošt z Říma do Prahy přijel, zatím Karaffa, legat papežský, tehďáž v Praze bydlící, schopný mládenec, v literním umění cvičený, na kněžstvo v Praze světil, divěje se tomu, že v Praze a tak v slavném a velkém městě, ano i v celém království českém tak málo katolických kněží se nachází, a protož také od něho v nově svěcení kněží na fary bez odkladu poslání byli, aby lidu Slovo Boží kázali a víru katolickau rozmnožovali. Také on Karaffa na rozličných místech v Čechách školy katolické vzdvihl a do nich s povolením císařským a královským katolický

Katolické
školy se roz-
máhali.

školní mistry uvedl, kteří mládež nejenom v čtení a psaní, ale mnohem víceji v katolickém náboženství cvičili, také v den sváteční a nedělní z nedostatku duchovních osob katechismus aby oni drživali.

Spíše nežli Ferdinand císař do Vídně z Prahy odjel, Arnošta, arcibiskupa pražského, za to žádal i také svý královské místodržící napomínal, aby dle největší možnosti katolickau víru rozmnožovali a žádnýho nekatolickýho vědomě v království českým netrpěli. Aby pak on císař na sobě chvalitebný příklad ukázal, dvakráte do Staré Boleslavě z Prahy vyjeda, putoval, kde nejenom svou pobožnost horlivě a příkladně konal, ale také několik tisíc dukátův (kterážto summa v těch tak těžkých a peněz se nedostávajících časích jistě velká byla) k zvelebení kostela staro-boleslavského Panny Marie daroval.

Nekatolíci
v Čechách
trpět neby-
li.

Císař do Bo-
leslavě puto-
val.

Také svým císařským majestátem velmi chvalitebně to nařídil, aby všechny duchovní statky, v rukauch pánův světských vězící, svým záduším navraceny byly; to však nařízení svůj aučinek nemělo, neboť zvěděl on císař, že mnohý zpronevěřilých pánův českých statky komora královská česká prodala, z nichž mnozí klášterům, kostelům a záduším přináležívaly, svým místodržícím poručil, aby takový fiškální neb komorní statky žádnýmu více budaucně neprodávali, a kteří již jsau prodány, aby místo nich těm duchovním buď klášterům neb záduším zadosti se učinilo a jiný statky v takový dobrotě aneb peníze tomu záduší neb klášterům dány byly, zač ty statky stály a prodány byly; což zdalíž se dle té milostivé císařské vůle stalo, nechť každý klášter a záduší v Čechách se nacházející o tom své zdání učiní. Pravda sice jest, že ačkoliv všechny duchovní vrchnosti v Čechách na hrad pražský volané i také tázané byly, jak mnoho, kdy, co, komu a od koho z jich duchovních statkův odcizeno jest? také kdo nyní takové statky užívá? aby královští místodržící věděli, jak se v tom prodávání statkův, zpronevěřilým obyvatelům českým někdy přináležících, zachovati, zvlášť kdyby mezi těmi statky duchovní neb zádušní se nacházely; však co komu kdy vzato bylo, to více navraceno nebylo a dosavad velká zádušní a kostelní panství mnohá v světských rukauch, ač bez pozhánání Božího, vězejí. K potvrzení toho všeho buď toliko jediný klášter Sedlecký blíž Hory Kutné, který jaký statky a panství minulých let míval, v prvním dílu Kroniky České na stránce neb na listu 694. a 695. položeno jest, a kteří nynější těch panství držitelové jsau, tajno býti nemůže.

Duchovní
statky aby
navraceny
byly.

Zádušní
statky ko-
mu prodány.

1623

Císař z Prahy odjel.

Dne 15. máje měsíce Ferdinand císař v pondělí z Prahy Horskau branau, která nyní Nová brána se jmenuje, do Vídní vyjel a ještě toho dne do Kolína přijel. A do Vídně přijeda, snažně o to pečoval a při papeži Urbanu VIII. to vyhledával, aby v jeho dědičných i také císařství římskému přináležejících zemích veřejně památka a slavnost sv. angela Strážce od všech v Krista věřících se konala. Papež Urban tu císařskou a duším lidským prospěšnou žádost nemoha oslyšeti, své povolení k tomu dal a nařídil, aby se ta slavnost sv. angela Strážce v církvi katolické od věrných křesťanův v první neděli měsíce září konala, což se také dosavad zachovává.

Mělnický zámek i panství zastaveno.

Císař Ferdinand Vilémovi hraběti Slavatovi z Chlumu a z Kozumberka, vladáři domu Hradeckýho, J. Mti krále českýho nejvyššímu kanclíři, skutečné tejně raddě, komorníku a nejvyššímu dědičnému království českého šenku, zámek i panství mělnické s celým příslušenstvím v dvakrátě sto tisíc zlatých rejských (jeden zlatý po 60 krejcarích a krejcar po 6 malých penězích počítajíce) na jeden rok zastavil, a kdyby v tom jednom roce zase ono vyplaceno nebylo, tehdy on Slavata i dědicové jeho aby to panství dědičně užívali a je sobě i s listem na to panství od císaře daným do desk zemských položiti dali; ten pak list na hradě pražským v pondělí na den sv. Jiří tohoto 1623. roku témuž Vilémovi Slavatovi dán a léta 1627. do desk zemských vložen jest. Toho pak panství Mělnického i zámku zástava stala se s vůlí Eleonory, císařovny, které ona v věně dostala i tehdaž to oboje zámek i panství držela a z něho užítky brala.

1627

Jihlava shořela.

Dne 30. září měsíce město Jihlava na pomezí moravském všeckna téměř shořela.

Z achtu propuštěn Hohenlohe.

Jiří Fridrich hrabě z Hohenlohu, který předtím od císaře, že zpronevěřilým Čechům proti tomu císaři a českému králi pomoc válečnou dával, do achtu dán byl, z toho achtu dne 9. října měsíce s obyčejnými ceremoniemi a slavnostmi v Vídní propuštěn a k předešlé cti navrácen byl.

Mauka v zemi nalezena.

Blíž Čáslavě mauka z země udělaná a v zemi nalezena byla, z níž lidé chleba pekli a jej bezškodně jedli.

Zdi pražské se opravovaly.

Okolo Měst pražských dne 31. října měsíce zdi městské opravovati se začaly, které aby tím spíše zhotovené byly, museli měšťané svau čeleď poslati k tomu dílu; který měšťan čeládku svau poslati nemohl, ten nájemníky najíti a jim denní mzdu platiti musel.

V Čechách i v okolních zemích morní nakažení velice se

rozmáhati počalo a pořád tři léta trvaje, svou jedovatostí mnoho tisíc lidu do hrobu položilo.

V Čechách (památky staré nedokládají, v kterém místě se to stalo) v jedné studnici voda v krev se proměnila a několik hodin pořád krvavá zůstala.

Velká drahota v Čechách nastala, proto že mince, která málo dobroty v sobě měla, velmi zvejšena byla a dlaubá mince slaula; neboť tehdyž tuplšedesátník platil 2 rejské 30 krejcarů, jednoduchej platil 1 rejn. 15 kr., jeden groš platil 48 kr., druhý groš platil 24 kr., třetí groš platil 15 kr., čtvrtý groš platil 3 kr., dukát platil 20 rejn., rejský zlatý platil 11 rejn., tolar platil 10 rejských.

Jak pak drazé všechny věci se prodávaly a dle již jmenované mince se kupovaly, některé zde dotýkám, totiž: Strych žita platil 30 kop, strych ječmena platil 31 kop, strych ovsa platil 9 kop, sáh dříví platil 2 kopy, kráva platila 200 kop, skopce platil 21 kop, vepř platil 90 kop, bečka vína platila 700 kop, sud piva platil 30 kop, centnýř loje platil 100 kop, kůže hovězí platila 50 kop, pár bot platil 18 kop, ovce platila 6 kop, kámen vlny platil 52 kopy, skopová kůže platila 3 kopy, kožich velký platil 15 kop, plíšek platil 9 kop, plátina tlustýho loket platil 1 kopu, tele od krávy platilo 22 kopy, tisíc šindele platil 6 kop, pár volův platil 500 kop, žejtlík vína platil 15 grošů, žejtlík piva platil 6 krejcarů, kůže liščí jedna platila 8 kop atd. ¹⁾

Dne 18. dubna okolo hodiny čtyřmectmé dubové listí po celé Praze přšelo.

Jiří Michna, J. M. Cské a Kské komissar, dne 8. července v městě Litoměřicích následující historii neb starodávnu památku rozkázal v zapomenutí uvést, a jest ona tato: Purgkmistr litoměřickéj, Pichel řečený, jedné noci 24 přednějších litoměřických měšťanův, také mezi nimi zetě svého sjímati a do hluboké věže u brány sv. Michala uvrhnutí rozkázal. Potom pak poradiv se s některými Zikmunda císaře hejtmany a pojav něco žoldněřův, je hladem a zimau zmořené z té věže vytáhnauti, ortel smrti jim přecísti, ruce i nohy v hromadu svázati, na vozy vložiti a k břehu řeky Labe vézti poručil. Zběhlo se množství lidu, manželek, dítek, příbuzných a přátel, neupokojitedlně plačíce; přistaupila jednorozená téhož purgkmistra dcera a spjatýma rukama k nohám otci padši, za život jen aspoň svého muže žádala; otec napomínal ji, aby neplakala, že neví zač žádá a také že vzáctnějšího manžela

1623

Mor v Čechách.
Voda v krev proměněna.

Mince dlaubá.

Drahota v Čechách.

Dubové listí přšelo.

Litoměřičtí do Labe vloženi.

¹⁾ Viz Paměti Dačického I. str. 296.

- 1623 ještě dostati může. Ona vidauc, že nic vyprositi nemůže, vstala a řekla: „Nebudeš ty otče mne více vdávati!“ A plačíc, v prsa se bijíc a vlasy s hlavy trhajíc, s jinými za mužem pospíchala. Ti svázání k břehu přivezení, z vozův zházeni a nežli prámy (žádný most tehdaž přes Labe nebyl) k břehu přitáhnuty byly, zatím se s manželkami, s dětmi, přátely žehnali. Po chvíli na prámy vloženi, na hlubinu vezeni a tak ruce k nohám přivázané majíce. do řeky Labe vhozeni a utopeni byli. Purgkmistrova dcera spatřivši manžela svého k břehu plynouti, do řeky vskočila a v půli ho uchyтивši, z vody svázaného vytáhnouti se snažila; ale stalo se, že oba spolu utonuli; na druhý den, tak jak byli objati, vytaženi a 1421 do hrobu vloženi byli. Stalo se to 1421. roku, dne 30. máje.

Tato historie brzo potom v kostele litoměřickém u Všech Svatých na věčnou té věci památku literami zlatými napsána i také na bráně sv. Michala řečené na zavěšené tabuli byla psána, i také tak dluho to cboje písmo trvalo, dokad léta 1623. dne 8. července, jakž málo vejšejí zde již dotknuto jest, ono zamazáno nebylo.

Nekatoličtí
kněží vypo-
vedání z
Kutné Hory.

- V městě Kutná Hora nazvaném dne 27. července rozkázáno bylo všem v Kutný Hoře nekatolickým kněžím, aby se oni všichni, dle dávného sobě daného napomínání, před západem slunce ještě toho dne z města Kutné Hory a v osmi dnech z celého království českého vyhostili. I vyšli toho dne v počtu 21, totiž: Jiří Pauli děkan čáslavský, tehdaž z Čáslavě vypověděný a v Kutný Hoře na ten čas se zdržující; s ním Ciprián Pešín ¹⁾, Vít Jakeš ²⁾, Václav Karion ³⁾, Řehoř Vítův, Jan Kubinius, Mikuláš Sebastus, Jan Mathiades, Jan Klaudián, Zikmund Těšík, Jan Joram ⁴⁾, Jan Nestupius, Tomáš Dentulin, Jan Přístrach, Jakub Martiš, Jan Vysota, Jan Podolský, Zikmund Piscius ⁵⁾, Jan Lupin, Mikuláš Novokolínský. Jiří Šiškař. Vyprovázeni byli od několika set lidu, kterému v poli Jan Mathiades učinil kázání, vykládaje tato slova: „Vyháněti vás budau ze škol“, a je k stálosti jich i svého bludu napomínal, ten duší Kristových zhaubce a nájemník a ne správce a věrný pastýř. 1625 Po dvou letech, roku 1625. dne 6. měsíce prasince, také měšťané kutnohorští v příčině náboženství, když po mnohých na-

¹⁾ Jirečkova Rukověť II. str. 103.

²⁾ Jest to týž kněz, o němž mluví se nahoře (str. 353.) při r. 1621. Byv on totiž vypovězen z Prahy, ubral se do Kutné Hory, odkudž nyní vypuzen byv, odešel do Drážďan. — Jirečkova Rukověť I. str. 308.

³⁾ Rukověť I. str. 339.

⁴⁾ Ibidem I. str. 323.

⁵⁾ Správně: Piscis.

pomínání k víře katolické přistaupiti nechtěli, počátek zakusiti museli, když vojsko císařské do města Kutné Hory již dotknutého dne 6. prasince přijelo a po domích rozloženo bylo. Hejtman toho vojska dle sobě daného poručení ihned šesti měšťanům přednějším, kteří byli: Hlavsa, purgmistr, Pavel Škréta, Jan Šreiter, Jan Agathon, Jan Kozel a mistr Peta Kappo, raddní páni, po dvaceti mužsketyřích do každého těch pánův domu položil, aby dotud vychovávání byli, dokud by ti raddní páni od zpovědníka cedulky, že u sv. zpovědi byli, vysvědčující nepřinesli. Jak dlouho mohli, tak dlouho těm nenasyceným vojákům ti přední měšťané jídlo i nápoj dodávali a když již neměli odkud, někteří z svých domův tajně odesli a ostatní hospodářství těm buřičům postaupivše, klíče jim odvedli. To vojsko v tom městě nic nepořídívše, se jinam vyhostilo.

Také měšťané kutnohorští ukatolili mnozí za nimi odešli.

Hned po něm následujícího 1626. roku poručeno bylo ono don Martinovi Hurtovi ¹⁾, který kumpanii oděncův neb kyrysařův při sobě máje a meč nahý v pravé ruce drže, vjel do města v den Bílé soboty. Měšťané tím jeho příjezdem (znajíce již oni jeho v jiných městech dokázanou příkrost a prchlivost) přestrašeni byvše, hned té noci v počtu velkém se rozprchli a po okolních městečkách i po vesnicích se kryli. I dovědév se on Don Martin toho, hned se do Prahy navrátil a to obdržel, že odevřeným listem poručení vyšlo, aby, kdo by koliv koho zběhlého přechovával, sto tolarův pokuty složil. Když se měšťané nenavracovali, vyšel jiný odevřený list dne 17. srpna, že kdo se koliv navrátil, tomu všechno provinění prominuto bude. Navrátili se mnozí a z nich někteří v dosti velkém počtu víru katolickou přijali, ostatní s ženami a dětmi, všechno jiné opustivše a tajně se vykradše, do ciziny odešli, zvlášť 1627. roku ²⁾.

1627

Nacházel se na Dobříšském panství, pět mil od Prahy, jeden nekatolický správce hospodářský, bydleje on v městečku Dobříši, který uslyšeje, že Don Martin de Huerta neb Hurt to panství Dobříšské i jiný statky od císaře dostal, a věda, že ten Don Martin jest velmi pán prchlý a velký nepřítel nekatolických, žádal, aby z své služby propuštěn byl; to když dosáhl, pokojně odšel a u jednoho mlynáře na gruntech města Sušice za preceptora jeho dětem slaužil. Toho dovědév se Don Martin, poslal

Preceptor mlynářem do věze vaazen.

¹⁾ Správně: Huertovi.

²⁾ S jistými změnami dle Historie o protivěnstvích církve české str. 158. a 269.

1623 vojáky a jim rozkázal, aby preceptora i mlynáře řetězy svázaného na zámek Velhartický přivedli a do nejhlubší v tom zámku věže vhodili, v středu po neděli Družebné oni to vykonajíce. Z té věže mlynář brzo propuštěn byl, preceptor ale celý rok i až do své smrti v té věži trval. Tak přikry byl ten žalář, že mu obě nohy uhnily. Když on svému strážnému oznámil, že mu obě nohy uhnuly a v těle jeho že se červi plodějí, nechtěje tomu Don Martin věřiti, poručil ho nahoru vytáhnouti, aby se na něho mohl podívat; i nechtěl ten vězeň nahoru vytažen býti, řka: „Není ten tyran hoden na moje tělo, ač polau již shnilé, hleděti.“ — Umřel on v tom vězení následujícího 1624. roku v středu po neděli Družebné; jeho tělo když vytaženo bylo, nedal Don Martin z toho Velhartického zámku skrze bránu nésti, ale přes zeď do příkopu přehoditi, které ovčák na poručení odnesl a zakopal.

Na věžích kostela Tejnského v Starém městě pražském z těch na nich pozůstalých špic, z nichž za Ferdinanda I., císaře a krále českého, makovice neb praporečky vzaté byly (nyní na těch špicích z čtyr stran při těch dvauch věžích hvězdy nové a pozlacené se spatřují), vycházel divným způsobem hustý dým, tak že lidé vnitř nějaký oheň býti se domnívajíce, běhali nahoru a hasiti chtěli; když vzhůru přiběhli, ničehož neviděli. Ten dým když se několikráte obnovil, někteří žert z toho dělajíce, pravili, že se ostatkové kacířstva tím dýmem vykuřují.

Na den Božího Těla, když se obyčejná slavná procesí v městě Kutný Hoře konala, tak velký dešť spadl, že v půl hodině kupce k jarmarku postavené krámy, vozy a jiné těžké věci po ulicích plavaly; také takové krupobití bylo, že v kostelích a v domích okna vytlučena, v polích ovce a v lesích zvěř poraněna, mnohá i pobita byla.

Když se pražští kostelové od pohřbených v nich kacířův vyčišťovali, ležící nad hrobem Jana Rokycana v kosteli Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském (při kterémžto kostele on Jan Rokycan mnoho let byl farářem a za pražského arcibiskupa se vydával) mramorový kámen vyzdvížen a na kusy drobný také sice roztloučen byl, však hrob ani tělo jeho nalezen býti nemohl.

1630 Léta 1630. ¹⁾ dne 24. září měsíce, když katolický kněz Lukáš toho kostela kazatel, (nacházím, že on byl z tovaryšstva Ježišového) umřel a v tom kostele měl býti pohřben, hluboký hrob tehdáž dělníci mu vykopalí a v té hlubině z cihel udělanou jakaus dlažbu

¹⁾ Historia persecut. udává: 1633.

našli. Tu oni odevřevše, našli pod ní spráchnivělé kosti s dvěma kalichy, z nichž jeden měděný a druhý voskový neporušený byl, díl také damašku jako z nějaké mešní kazule neb vornátu, který se při sv. mši od kněžstva užívá, i také lebku, již se držely vlasy ryšavé obdýlné, ti dělníci při těch kostích našli; sebrané byly ty kosti do koše a vnešené do kaple, až by se, co s nimi vrchnost učiniti káže, zvědělo. Co se dáleji s těmi kostmi stalo, to nikdež dosavad nenacházím, ale to všechno, co sem nyní připomenul, od očitých svědkův zaznamenáno mám před rukami. Obecná tehdejší pověst byla, že v tom tak hlubokém hrobě tělo Jana Rokycana, téhož kostela faráře a velkého bludníka, pohřbeno bylo, který 22. února léta 1471. v tý tejnský faře umřel a v tom kostele byl pohřben ¹⁾).

1623

Hrob odevřán, tělo kněžské nalezeno.

Snad ono Rokycanovo bylo.

1471

Císař Ferdinand II., král český, v pondělí po sv. Janu Křtiteli když řádu křižovnickému s červenau hvězdau všechna obdarování, od svých dávných předkův králův českých tomu sv. řádu daná, v svém městě Vídni potvrzoval, k tomu svému listu také následující slova pro věčnou památku přiložil a do něho vepsati rozkázal takto: Omnes majestates, donationes, privilegia, fundationes et confirmationes etc. non tantum Crucigeris cum rubea stella approbamus, renovamus et confirmamus, verum etiam ipsis Crucigeris prospicimus, ut ipsorum moderni archi-episcopi, et quorundam praeteritorum archi-episcoporum Pragensium in suum generale magistrum benevola electio et susceptio non cedat in praepudicium et diminutionem suorum privilegiorum, libertatum, jurium et antiquarum consuetudinum, verum in futurum ubi tempus et necessitas requisiverit, in generale magistrum cum rubea stella personam condignam et exemplarem, probam tantum ex se ipsis et ordine suo sine omni impedimento et contradictione futurorum archi-episcoporum Pragensium aliorumque spiritualium semper proponere et eligere possint et valeant etc. Viennae 1623. Feria 2. post Festum s. Joannis Baptistae. — To jest: Všechny majestáty, všechna obdarování, nadání, fundací, potvrzení atd. nejenom Křižovníkům s červenau hvězdau schvalujeme, obnovujeme a potvrzujeme, ale také nadání toto jim udělujeme, aby ani nynějšího arcibiskupa, ani jiných předešlých arcibiskupův pražských dobro-

Privilegia Křižovníkům potvrzena.

Generálního mistra oní a svého řádu voliti mohou.

¹⁾ Doslovně vzato z Hist. persecut. str. 331., ba i věta: „ale to všechno, co sem nyní připomenul, od očitých svědkův zaznamenáno mám před rukami“, jest v Hist. persecut. takto vyslovena: „ale co vypravujem, to od očitých svědků máme“.

1623 volné za svého generálního mistra volení a přijmutí od nich učiněné, k žádné těm Křižovníkům újme a k žádnému jich svobod, jich obdarování, jich práv a jich starých obyčejův ztenčení a k zlehčení necílilo a nebylo, nýbrž budaucně, když by toho čas byl a potřeba dokazovala, za svého generálního mistra osobu téhož auřadu hodnau, chvalitebnau, příkladnau, z prostředku toliko svého, totiž z řádu svého, aby ti Křižovníci s červenau hvězdau vždyckny bráti a voliti mohli, a také v tom a v takovém volení aby jim žádný arcibiskup pražský, ani žádná osoba duchovní, žádnau překážku nečinil, méněji takové jich volení aby rušiti měl aneb chtěl atd. Dáno v Vídni, dne po sv. Janu Křtíteli prvního 1623.

Střelba
Mansfeldo-
va Plzeň-
ským daro-
vána.

Ferdinand císař, král český, v svém listu léta 1627. městu Plzni daným, o němž doleji, v tom 1627. roce odvolává se na svůj list, tohoto 1623. psaný a následující milost Plzeňským danau ¹⁾ těmito slovy opakuje a potvrzuje: „K tomu také i ta pokorná žádost jich Plzeňských přistupuje i k ní od nás milostivě se povoluje, že oni měvše od předkův svých milých sobě střelby vzácné a pěkných kusův neb děl velkých velký počet, prachův mnoho centnyřův zanechané, též v čem jsau se od rebellie proti slavné paměti císaři Ferdinandovi, panu dědu našemu nejmilejšímu, od stavův českých kacířských stropené, pro nastalé nebezpečensství od mušketův i jiné střelby, prachův a municí zachystali, o to všeckno, byvše násilnau mocí naposledy pro nedostatek takové municí přemožení, jsau přišli, a taková střelba-výborná i s tau zvonovinau, kterau jest týž Mansfeld, poručíce zvony dobrý starý v klášteře Františkánův stroskotati, vzíti a do města Normberka zavéztí dal, aby ta střelba, kteráž po témž Mansfeldovi v městě Plzni zanechána a jim Plzeňským od nás v svrchu psaným létě 1623. dána a darována jest, tu v městě k obhajování jeho v příkladných nepřátelských příbězích zůstávala nyní i vždycky.“

Františkáni
do svého sta-
rého klášte-
ra bechyň-
ského uve-
denti.

1619

Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí v království českém, Františkány Bosáky do jich předešlého kláštera bechyňského, z něhož oni poslézeji 1619. roku od kacířův vyhnáni, klášter i kostel oblaupeny a zohaveny byly, ačkoliv velmi pustého, opět uvedeni byli a když ten klášter, také Nanebevzetí Panny Marie kostel, který tehdež k nějaké marštali podobnější byl, nežli k domu Páně, všecken od kacířův zohavený, dle své možnosti vyčistili a obnovili, také do toho svého Panny Marie kostela dva dřevěnný Bolestné Panny Marie obrazy, které předešlých časův v tom Fran-

¹⁾ Tannerova Hist. civ. Plsnae (rkp. musejní) příloha 114.

tiškánským kostele na oltářích postranných stávaly a od pobožných 1623
 katolíkův ctěné bývaly, z farního bechyňského, pod jmenem 1673
 sv. Matěje založeného, léta 1673. dne 11. listopadu slavně na den
 výroční slavnosti sv. Martina biskupa přenesli. O těch obrazech,
 o tom klášteře i o kostelu něco víceji vejš v létu 1619. zde pší ¹⁾.

Staré památky vysvědčují, že v tom bechyňském klášteře 1284
 Menší bratři Františkáni léta 1284. již bydleli, dokad z toho
 kláštera od českých kacířův vyhnání nebyli, což se také i jiným
 klášterníkům v těch domácích bauřkách stalo, kteří podobně
 z svých klášterův hanebně vyhnání, také jiní v počtu velikým
 ohavně usmrceni byli, a to se všechno z pauhé proti katolické
 víře od kacířův zlosti dalo.

V Poselkyni neb v prvním dílu moje Kroniky České na stránce 956. krátce jsem takové Františkánův Bosákův z jich sv. Ambrože U sv. Am-
 kláštera novopražského hanebně vyhnání položil, které jeden tehdejší brože v No-
 Františkán, jakožto pravdivý svědek, takto tehdež vypsal: Bratři vém Městě
 naši, poněvadž příkladně živi byli, horlivě proti tehdejšímu kacíř- pražském
 stvu kázali, k svatému pokání a k zpovědi svaté lid napomínali, bydleli.
 (proti pak zpovědi svaté, posvěcenému knězi konané, naši Husiti — Františkáni
 pšíše on — se stavějí, učíce, že dosti jest na tom, když člověk Bosáci z
 své hříchy Bohu v své mysli jenom vyznává) mnoho Husitův obo- Prahy vy-
 jšího pohlaví, ano i na tisíce na kázání Františkánův Bosákův hnání z klá-
 v Novém Městě pražském u sv. Ambrože na Kovárně se scházelo štera sv.
 a k víře katolické přistupovalo. I nemohauce to bludem Husovým Ambrože.
 ožralí kněží i doktorové učení pražského někteří déleji snášeti, 1483
 v středu před slavností sv. Václava 1483. roku tejskýho kostela
 zvonem nějaký Jíra, husitský farář, pro zbauření obce zvoniti
 rozkázal, která když se v počtu velkým shromáždila, na dům
 radní staro- i na novo pražský, také na kláštery udeřila, konšely,
 také řeholníky, mučila, mordovala, kláštery i kostely laupila, bořila
 a všechno zlé konala. O tom zvěděvše Františkáni Bosáci u sva-
 týho Ambrože na Kovárně bydlící (nyní na tom místě také téhož
 řádu Bosáci, z Hybernie do Prahy příchozí, bydlejí), hned od svého
 kvardiána rozhřešení svých hříchův žádali (jmenoval se on Jan
 z Planý), do kůru pospíchali, na kolena padli, litanii i jiné mo-
 dlitby se modlili a své duše Pánu Bohu poraučeli. V tom ta
 plachá zběr a katolíkův nepřítel auhlavní k tomu klášteře při-
 běhli i ku kostelu a hned před ním stojící velký kříž svými sekrymi
 podřali, klášterní i kostelní dveře také rozsekali, do obauch míst
 Klášter
 i kostel
 oblaupen.

¹⁾ Viz nahoře str. 118— 131.

1623 se valili a v nich kalichy, mešní raucha a všechno, co jenom najítí mohli, pobrali a ostatní zkazili; do kůru pospíchající, jednau i podruhý odvírali, do něho vběhli, svau zbraní na klečící Františkány, chtěje je zmordovati, zuřivě se obořili, potupně na ně křičíce. — Divná věc! žádný z nich ani jednoho Františkána raniti nemohl. Na to je ihned z kostela i z kláštera. také z všech třích Měst pražských vyhnali, vyprovázějce je s svými cepami. sudlicemi, sekerami, sochorami atd., a na ně hanebnými slovy po celý Praze pokrikující. Některým předce uši i nosy uřezány byly; Ondřej Kohaun ¹⁾, radda konšelská a těch Františkánův jich almužen opatrovník, dvakráte mučen, potom také stat byl, že peníze z almužen pro potřebu těch bratří shromážděný dáti nechtěli těm Husitům.

Radní osoba
státní.

Vidění měl
Adam Štern-
berk.
Chronica
Francis.
Provinc.
Bohem.

V městě Bechyni pod kostelem Františkánův Bosákův pod velkým oltářem Adam hrabě z Šternberka vystavěti dal pod jménem sv. Kalixta papeže kaplu, byv k tomu následujícím viděním pohnut: Bydleje on Adam Šternberk některý čas v městě Vídni, jedné noci měl ve snách vidění takové: viděl on v hrobový truhle na márách ležeti jednu osobu mužskou v oděvu biskupském; z té truhly nenadále ten biskup vyvstal, k oltáři přistaupil a Služby Boží vykonávati začal, maje okolo sebe hojnost růží a hvězd. Adam Šternberk přistaupil k němu, tázal se ho, kdo on jest? I odpověděl: „Já jsem Kalixtus, papež.“ — To pověděv, celé vidění zmizelo, a Adam ze sna svého se probudil, vzal kalendář, chtěje se podívati, jakýho svatého den následuje, a jej když odevřel, ihned tím prvním odevřením spatřil den 14. měsíce října, den vejtroční sv. Kalixta papeže. Do Čech a do Bechyně na svá panství přijeda on pan Adam z Vídne, dal ihned pro novau kaplu grunty kopati, kteří když se kopaly, nalezeni byli všem pro jich velikost divné člověčí hnátové, nepochybně z nějakého obra v tom místě někdy pohřbeného; ta kapla po svém vystavení byla pod jménem sv. Kalixta papeže posvěcena.

Hnátové
obra nalezo-
ni.

Synáček po-
božný Ada-
ma Štern-
berka.
Vestigium
Boh. pieae
cap. 5.

On pan Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí království českého, měl synáčka Václava, kterýho Jan Lohelius, arcibiskup pražský, když křtil, dítě to ručičky své zdvihlo a jako by se modlilo, je spojilo. Máti Maria Maximiliána hraběnka rozená z Hohenzollernu toho svého synáčka svatému Štěpánu a svatému Vavřinci k opatrování neustále poroučela každodenně. Nejsa on

¹⁾ Správně: Kahoun. — Viz o bouři této Staré letopisy str. 232., Palackého Děje V. str. 225., a pak některé Dr. J. Gollem objevené doplňky v zasedacích zprávách král. české Spol. Nauk 1878.

ještě sedmiletý, rozstonal se těžce a vida svou panimámu plakati, 1623
řekl k ní: „Neplačte panimámo, však já hned půjdu do nebe,
an již pro mne přišli sv. Štěpán a sv. Vavřinec a stojí oba tuto“
— ukázal on na to místo, kde kříž stojí. To pověděv, umřel.
Pod tím křížem nalezeny byly z těl těch dvou svatých muče-
dlníků svaté částčky, o kterých žádný nikdá předtím nic nevěděl,
ani o nich nikdá nic neslyšel, méněji je viděl.

Ten mládeneček kdykoliv slyšel hodiny bít, pokaždý žehnal
se znamením sv. kříže i také se tiše modlíval krátce. V nemoci
jeho již chvíle poslední když se blížila a on hodinu třetí z poledne
uslyšeje bít, dva své prstíčky, palec a při něm první prst, spojil
i ručičku zdvihal, chtěje na čele kříž dělati, zatím v tom oka-
mžiku dušičku vypustil, ty pak dva prstíčky tak spojeny zůstaly
i snad dosavad zůstávají.

Tělo toho pobožného mládence léta 1615. v kostele bechyň- 1615
ským u Františkánův bylo pochováno, které když kacíři léta
1619. z hrobové truhličky vyhodili, ta ruka až pod loket byla 1619
nalezena neporušená, kteráu jeho máti vezmauc, ji draze okrá-
šlila, při sobě v pokojíčku opatrovala, posledně majíce umřít, ji
dceři své Marii Evě z Tiffenbachu odkázala, kteráu dvůr císařský,
také jiný panstvo častěji dali k sobě v Vídni přinést a s ní se
těšili. Ta ručička dosavad jest neporušena až pod loket, a jmenuje
se v Vídni ona dobrého pacholátka ruka.

On pan Adam z Šternberka, v předešlých baurlivých v českém
království husitických časech téhož království nejvyšší purgkrabí,
velký nátisky od stavův a svých vlastencův husitických ačkoliv
snášeti musel, pro obhajování víry katolické a pro zachovalau
k svým králům českým věrnost, nicméně po Pánu Bohu k Marii
Panně bechyňské vždyckny své autočiště míval a od všeho neštěstí
obhájén býval; protož také on po utišení těch bauřek husitských
snažil se klášter i kostel Františkánský v Bechyni, od kacířův
poslednějších těch bauřek kacířských oboje to místo svatokrádežné
oblaupené a zohavené, k předešlý své slávě přivést a potřebnými
věcmi zaopatřit; což také nejenom svým skutkem dokázal, ale
také všechny své poddaný i také všechny jiný vlažný katolíky svým
pobožným příkladem předcházal, který nikdá do kostela nevešel,
aby v něm, zvláště v františkánském Nanebevzetí Panny Marie, při
mši svaté knězi mši svatou slaužícímu nebyl ochotné a pobožné
nepřisluhoval, své modlitby vždyckny vykonáváje kleče, příklad
svého pobožného předka Zdislava z Šternberka, o němž vejš častau
zmínku jsem učinil, chvalitebně následující. — Tak o tom píše Šimon

Klášter i
kostel be-
chyňský
opět vysta-
ven a nadán.

Adam z
Šternberka
pobožný
pan.

- 1623 Lomnický, veršovec český, kterýho císař a král český Rudolf II.
 1695 léta Páně 1598. veršovskau korunau i urozeností pro jeho slavné
 veršovské umění obdařil, jakožto té pobožnosti svědek očitý.
 1604 v své knížce ¹⁾, kterau témuž Adamovi Šternberkovi léta 1604.
 připsal.

Papež poslal
 k Plzeň-
 ským psaní.

Tohoto roku papež Řehoř toho jmena XV., raddě konšelské i celý
 obci královského, Stolici apoštolské i také svým králům českým
 vždyckny věrného a v katolický víře pevně stálého města I'lné
 následující list latinský, jenž v češtině takto zní, poslal:

Řehoř papež XV.

Milí synové! pozdravení a apoštolské pozdravení (sic)²⁾.

Plémě ještěřčí a bezbožnosti potvory když jsme ne tak
 dávno uslyšeli v českém království se vztekati, vysloviti nemů-
 žeme, kterak sme želeli, že ten národ český, v pověsti a v vítěz-
 ství tak slavný, ďábelskau ošemetností tak daleko dal se okla-
 mati, že on nejenom královské sídlo, hlavní královské město
 Prahu, zrádcům odevřel, ale i svaté (obrazy) z kostelův vyházal
 i také proti samému nebi vojnu zdvihl. Pročež kolikrát koliv k tomu
 někdy slavnému království českému pastýřské péče oči naše jsme
 obraceli, tolikrát hojnau studnici slz našich z nich vyvedly kato-
 lickau krví tekaucí řeky, také věrných křesťanův po polích rozme-
 tená ležící těla. Když ale, což mnohem hůře jest, zbroj bauřlivých
 Čechův pro své vlastní otrokovství (sic) bojovala a celé království své
 do bezbožnosti, nevěry a zpronevěřilosti uvésti myslila, mysl naši
 předce tehďáž, ačkoliv považováním tak mnohých bíd truchlivých
 unavenau a zemdenau, jestli ne tak vašeho města šťastnost, aspoň
 vraucná pobožnost obcerstvovala a posilňovala, proto že jste vy se
 v prostřed nebezpečného a duším lidským škodlivého kacífstva
 postavení vždyckny katolické víry samospasitedlné jakožto nejbez-
 pečnějšího břehu přidrželi, a ačkoliv přebývání vaše bylo v prostřed
 lsti a ošemetnosti i také v stínu smrti, nikdá předce u vás neza-
 padalo slunce spravedlnosti a pravdy. Stál zajisté Pán při boku
 vašem a opatroval nohy vaše, by jste lstivě lapeni nebyli a v osidlo
 nepadli, ale aby jste pevně stáli, čest i dóbrau pověst národu
 českého před celým světem na sobě zdržovali; neboť cokoliv se
 nynějšího věku lidem vytekati může, vy jste však v království vašem
 vždyckny byli pevný hrad církve katolické a Bohu oběť oddaná

¹⁾ Jejíž titul jest: „Výklad prostý na nejsvětější modlitbu Pánem Kri-
 stem vydanou.“ Jungmann Hist. lit. IV. 1527.

²⁾ Místo požehnání.

a tak mocná, že ani nepřítel vašich, po celém království vašem 1623
tehdaž panujících, těžké pohrůžky, ani ďáblův proti vám nastra-
žená osidla od víry Kristové nemohly vás odvésti, kteří jste v městě
vašem jako v nějakém stanu všemi ctnostmi ohraženým společně
bydleli. Protož na vás se pravdivě, z čehož my se také těšíme,
vztahují tato proroka Božího slova: „Nepohne se na věky, kdo
přebývá v Jerusalemě“.

Jistě sotva se vysloviti může, synové milí! ta láska, kterou
má k vám Důstojnost papežská, a kterou jste vy již také zkusili,
v její ochranu přijati, z toho se těšíce. Pročež ať jest vůbec
známo, že vaší pobožnosti nejenom jest odplatec sám Bůh, ale
také svědek a chvalitebných činův vašich zvěstovatel jest biskup
nejvyšší. Tímto naším apoštolským listem naší k vám přízeň
a dobrovolnost chtěli jsme prokázati a vůbec všem známou uči-
niti; neboť velebný náš bratr Karel, biskup aversanský, posel
apoštolský, jehož jste vy skrze město vaše jedaucího mezi vás
nejen vhlídně přijali, ale také křesťanskou lásku a přízeň jemu
jste prokázali, nám o vaší v pravé víře stálosti a dokonalosti
známost učinil, čímž my spravedlivě hnutí byvše, vás, kteří pan-
cířem víry i mečem spasení oděni jste a mocně i mužně pro
království nebeské bojujete, svědectvím našeho hlasu papežského
i také štítem apoštolského požehnání opatřiti a upevniti chceme.

Buďte stálí, synové milí! a v paměti předkův vašich vrau-
cnau pobožnost majíce, snažte se o to, aby z vás jak pravé víry,
tak také udatnosti jiní německé říše národové chvalitebně obraz
sobě bráti mohli. Od nás pak vždyckny to očekávejte, co od nej-
milejšího otce dobře zaslaužili synové žádati i vyžádati mohou
sobě. Přičiníme se o to, z čeho by země česká učiti se mohla,
že římsí papežové nezapomínají se nad těmi městy, které Pán
vyvolil býti za příbytek svůj, a kterých obyvatelův vraucnost Bohu
i lidem taková města milá a poručena činí.

Dáno v Římě u Panny Marie Větší pod prstenem Rybaře,
dne 19. června, léta Páně 1623., papežství našeho léta třetího.

Joannes Ciampolus.

Na tom psaní zevnitř tento titul byl psán: Milým synům,
raddě i obci města Plzně¹⁾.

Židovstvo pražské od knížete Karla z Lichtenšteina, tehde-
jšího v Čechách královského plnomocníka a řiditele, dovolení
dostalo, všechny domy křesťanský okolo jich Židovské ulice kau-

Židé pražští
přikoupili
domy kře-
stanský.

¹⁾ Tanneroва rukopisu příloha 113

1623 piti a je k svý ulici přivlastniti; ta ulice neb Město Židovské dvakráte větší nežli předešle učiněno bylo, a protož také o mnoho tisíc větší počet Židův se rozmnožil, tak že léta 1703. těch nečistých židovských hlav neb osob 11517 v tom jich Městě pražském napočítalo se. Křesťanův pak staropražských neb hlav téhož 1703. roku 11618 toliko se napočítalo, židovských pak hlav o 101 méněji nežli staropražských křesťanských osob se našlo.

1624 *Léta 1624.* Na den sv. Marka evangelisty šla nejprvnější procesí z kostela Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském do kostela sv. Jiljí.

Procesí v Praze.
Maximilián mezi kurfiřty přijat.
Ačkoliv kníže bavorské Maximilián roku minulého v městě Řezně na sněmu říšským za kurfiřta vyhlášen byl i také s náležitau slavností od Ferdinanda císaře kurfiřtský oděv i auřad přijal, poněvadž ale z některých důležitých příčin páni poslové, od světských kurfiřtův na ten sněm vyslaní, při odevzdání témuž knížeti kurfiřtského auřadu přítomni nebyli, a některé těžkosti se zdvihaly, pro které on Maximilián do společnosti kurfiřtské přijat ještě nebyl, protož dne 10. června měsíce někteří kurfiřtí i knížata říšská, jmenovitě kurfiřt saský, kurfiřt mohutský, Ludvík, landkrabí z Hessu a z Darmstatu, také wirpurskýho i bamberšskýho biskupa plnomocníci i jiní páni v Šlansingu ¹⁾, kdež také hrabě Tilly na místě nového kurfiřta bavorského najíti se dal, sjezd drželi, na němž obšírně rokováno bylo, má-li on Maximilián, kníže bavorské, za kurfiřta uznán a mezi kurfiřty přijat býti. Posledně prostředkováním kurfiřta mohutského i landkraběte z Hessu a z Darmstatu za spolu-kurfiřta od všech přítomných uznán a přijat byl, jehož kurfiřt brandeburský teprva po dvou letech za spolu-kurfiřta uznal.

Fridrichovi dopomáháno k falckrabství obojímu.
V městě pak Paříži dne 8. měsíce srpna v přítomnosti krále franckého i jiných plnomocníkův od sjednocených mocnářův do města Paříže vyslaných na třiceti let mezi králem franckým, králem englickým, knížetem savojským, Benátčany i mezi jinými pány proti králi španihelskému i proti domu rakauskému a proti jich plnomocníkům jednota nejvíce z té příčiny zavřena byla, aby Fridrichovi falckraběti k jeho obojímu falckrabství i k odňatému kurfiřtství dopomáháno bylo, a kurfiřt bavorský aby z nového kurfiřtství svého zhozen byl.

¹⁾ Schleusingen.

Dne 11. června měsíce Kristián starší kníže z Anhaltu do Vídně přijeda, před císařem se ponížil a od něho dne 16. téhož měsíce na milost přijat byl, však spíše obšírnau zprávu svého provinění, kterého se proti císaři s spronevěřilými Čechy dopustil, slyšeti musel. Také po něm pan Hofkirch, který u Betlema Gabora v věcech vojenských proti císaři slaužil, na milost v Vídni přijat byl.

1624
Anhalt
a Hofkirch
na milost
přijati.

Ferdinand císař odevřený list na den Mladátek minulýho roku a opět jiný dne 21. července tohoto roku vydal a mocí jeho všechnu minci, která (jak v minulým roce již dotknuto jest) velmi zvejšena byla, dlahá mince se jmenovala a málo dobroty v sobě měla, obnovil, její cenu umenšil a následujícím způsobem aby platila a brána byla, poručil ¹⁾:

Tuplšedesátník	platíval	2	rejnský	30	krejcarů,	aby	platil	20	grošů,
jednoduchý	"	1	"	15	"	"	"	10	grošů,
jeden groš	"	—	"	48	"	"	"	6	grošů,
druhý groš	"	—	"	24	"	"	"	3	groše,
třetí groš	"	—	"	15	"	"	"	2	groše,
čtvrtý groš	"	—	"	3	"	"	"	1½	peníze,
tolar	"	10	"	—	"	"	"	90	grošů,
dukát	"	20	"	—	"	"	"	2	kopy,
rejnský zlatý	"	11	"	—	"	"	"	100	grošův.

Dne 20. srpna Romburg ²⁾ městečko celé shořelo.

Romburg
shořel.

Dne 8. listopadu měsíce v pátek šla processí z hradu pražského z kostela sv. Víta na Strahov a odtud na Bílau Horu k památce vítězství na tý Hoře obdržaného, kdež kázání české i německé bylo a mše svaté slaužené byly.

Processí na
Bílau Horu.

V pátek na den památky sv. Lucie blýskalo se v Praze i okolo Prahy i hřímalo, a kukačka mnohým k velkýmu podivení kukala.

Blýskání,
hřímání i
kukání.

Z příležitosti bitvy na Bílý Hoře to také (ačkoliv ono do tohoto přítomného 1624. roku nepřináležel) dotknauti zde musím, že po bitvě na Bílý Hoře blíž Prahy, jakž o té bitvě málo vejš dostatečné vypsání zde jest položeno, císař Ferdinand II. všechny kacíře s jich predikanty z Čech i z jiných svých dědičných zemí snažil se vykořeniti a samospasitedlnau víru katolickau v těch zemích rozmnožiti; protož také z nedostatku katolických kněží českých mnohý kněze i žáky z Hořejšího Slezska i z Polska do

Kněží i žáci
z Slezska i
z Polska do
Čech voláni.

¹⁾ Dačického Paměti I. str. 293.

²⁾ Správně: Rumburg.

- 1624 Čech vhlídně vzal (k čemuž nejvíce nápomocni byli Jan Lohelius a po něm Arnošt Vojtěch z Harrachu, oba arcibiskupové pražští) a jim rozličné predikantům odňaté fary uděloval, jakožto těm, s nimiž se Čechové smluviti uměli.

Pět farních
kostelův měl
Karmelitán.

Těch právě časův šel skrze Prahu do Říma Zikmund Kdovský, Polák rozený, karmelitánský řeholník, k tehdejšímu téhož karmelitánského řádu generálovi v jistých příčinách do Říma vyslaný, o němž jak se jenom Arnošt z Harrachu, arcibiskup pražský, dověděl, k sobě ho povolal, při sobě ho zdržel a od jeho generála také to vyžádal, že on Zikmund Kdovský v Praze zůstati a na vinici Páně v Městech pražských pracovati dožádán byl, maje sobě od téhož Arnošta arcibiskupa pět farních kostelův v Starém Městě pražském pod správu duchovní svěřených, totiž farní kostel sv. Havla, sv. Haštala, sv. Martina, sv. Michala a sv. Kříže za Židy blíž řeky Vltavy, v kterýchžto pěti kostelích farních v jednom po druhým on Zikmund Kdovský Služby Boží vykonával, svým osadním svátostmi posluhoval a víru katolickou rozhlasoval. — Těch také časův rozliční duchovní řádové do Prahy přicházeli, z nichž někteří k svým pustým klášterům se hlásili a jiní o farní kostely usilovali, aby při nich sobě kláštery stavěti mohli. On Zikmund Kdovský vida, že mnohých řeholníkův aumysl se štěstí, počal o někdejší svůj Panny Marie Sněžné kostel i o klášter novopražský usilovati; ale poznávaje býti věc k dosáhnutí téměř nemožnou, (neboť přitom Sněžným kostele Františkáni Bosáci již tehdáž své obydlí měli) místo toho kostela i kláštera farní kostel sv. Havla v Starý Praze s přináležející osadou, také i s vesnicí Krč řečenou s vším příslušenstvím od císaře Ferdinanda II. z obzvláštní přízně léta 1627. vyžádal, o čemž málo nížeji při 1627. roku něco víceji se připomíná.

Karel, vra-
tislavský
biskup, u-
mřel.

1611

Umřel Karel, arcikníže rakauské, císaře Ferdinanda II. syn, brixienký a vrtislavský biskup, nejvyšší mistr rytířův a Křižovníkův německých, který leta 1611. zlatý kalich perlami drahými ozdobený a velmi mistrovsky zhotovený Panně Marii Častachovské *) do Polska daroval a na něm následující nápis, však v latinské řeči vyrytí dal: Karel, arcikníže rakauské, biskup vrtislavský, Panně Marii Častachovské obětoval léta Páně 1611.

Jeptišky z
Tejnec do
Prahy přišly.

Duchovní panny řádu svaté Kláry z městečka Tejnec v Čechách a v kraji Slánském (Tejnec Panenský to městečko se jmenuje) a z kláštera toho svého tejneckého, šest mil od Prahy a od

*) Správně: Čenstochovské.

města Laun jednu mili ležícího, pro nepokojné časy vojanské i pro 1624
příčiny jiné do Prahy se přistěhovaly a v Starém Městě pražském
v domě u Štampachů dotad bydlely, dokad v klášteře svém
u sv. Anežky v Starém Městě pražském příležitost k obývání
svému nespůsobily. Bylo těch pannen tehdáž toliko osum.

V jedné vesnici Hradiště nazvané na den sv. Martina, když 8ídlem oko
sobě sedlák
vypíchl.
sobě bity sedlák zašival, přišel k němu nenadále dobrý jeho
známý a bohobojný saused, napomínaje ho, aby od té práce v ten
den sváteční přestal, poněvadž jest den ke cti sv. Martina za-
svěcen, jemuž ten pracující potupně na jeho dobré napomenutí
odpověděl: „Svatý Martin mně ty bity opravdu nespraví“ —
V krátké chvíli ten potupník šídlem oko sobě vypíchl a svou
mzdu za tu práci dostal ¹⁾.

Praporec jízdného vojska od regimentu Kolatovského ²⁾ vložen Opět klášter
byl do kláštera Sedleckýho, v němž všickni 26 neděl pořád le- Sedlecký
žeti zůstali, který nedávno oblaupen byl, do největší chudoby trpěl.
uvedli (sic) ³⁾.

Opět tohoto roku měsíce srpna vydáno bylo císařské po- Opět pod
ručení, nímž všickni do jednoho kněží pod obojí z celého králov- obojí vypo-
ství českého i k němu z přivtělených zemí na věčnost vypořádání z
a termin bez dalšího odkladu šest neděl jim dán byl; když ten Čech.
daný termin neb nařízený den poslední již se přibližoval, teprva
mnozí pod obojí začínali se někteří po krajinách pomezních, ně-
kteří také po skrýších a po jeskyních ukrývati, mnozí z nich opět,
zvláště kněží, tajně se do Čech vraceli a své roty poslauchače na-
vštěvovali; také ti poslauchačové navštěvovali tajně v skrejších
bydlící své kněze a od nich potěšování byli až do následujícího
roku.

Podobně tohoto roku císařští komissařové: Jan Arnošt Pla- Z Moravy
tais, kanovník olomaucký, a Jan Jakub, Magno příjímím, Vlach kněží vypo-
rozený, však za obyvatele země moravské přijatý, z poručení cí- vředění.
sařského po Moravě jezdili a všechny nekatolický kněze z marg-
krabství moravského v osmi dnech vypořádali.

Pan Karel z Žerotína měl tehdáž na svých panstvích v Mo-
ravě toho času 24 kněží z jednoty Bratrské mimo jiných kněží

¹⁾ Beckovský II. I. str. 342.

²⁾ Správně: Colaltovského.

³⁾ Simeona Eust. Kapyhorského Historie kláštera Sedleckého
str. 111.

1624 pod obojí, a ty všechny on pan Žerotín svým nákladem a průvodem až do Uherské Skalice doprovoditi dal.

¹ Instrukcí
hejtmanům
krajským
dána proti
nekatoli-
ckým.

Hejtmanům krajským v království českém všechném . . .¹⁾ měsíce června na poručení císařské Karel kníže z Lichtenšteina následující instrukcí a poručení písebnau poslal, která v sobě tyto artikule obsahovala:

První, Zastavují se všecky živnosti v království českém všem těm, kteří by se s J. M. Cskau v náboženství katolickém srovnávati nechtěli: druhý, zapovídají se jednomu každému v domích jich kázání nekatolické dopauštěti, také křesty, oddavky, pod pokutau sto zlatých; těch peněz kdo by složití nemohl, ten aby půl leta v vězení zůstal. Item, kdo by evangelického predikanta neb kazatele u sebe přechovával, aby hrdlo i statek ztratil; třetí, aby dosazený do obce kněz katolický žádného nekatolického člověka k hrobu nevyprovázel, důchod pak tomu knězi aby předce šel; čtvrtý, v svátky katolické kdo by co dělal, vozil neb prodával, takový každý aby do vězení vzat byl, odtud nevycházel, do složení pokuty deset zlatých; pátý, kdo by v svátky v čas mše v domích šenkovních se nacházel, aby oni i všickni do vězení bráni a pokutu deset zlatých skládati povinni byli, hospodář pak neb šenkýř dvojnásobně aby byl pokutován; šestý, kdo by svého katolického kněze valchoval, aneb kdo by v domu svém kacířské služby konati dovoloval, ten aby z města byl vypovědn, statek pak jeho k ruce císaři obrácen byl; sedmý, kdo masa jedení v pátek neb v sobotu, také v postě, v Suché dni a v kterau koliv vigilií bez dovolení arcibiskupa by se dopustil, pokutu deset zlatých aby složil; osmý, který by hospodář každau neděli a každý svátek k svaté mši nešel, bohatý čtyry zlatý, chudší dvě libry vosku má složití k záduší své osady; devátý, mládež po všech městech, městečkách, vesnicích a po všech místech aby byla popsána. Ti, kteří by kde v městech a v jakýchkoliv nekatolických místech na učení své syny měli, aby je z těch míst o slavnosti všech Svatých nejprv příštích pod pokutau bohatší padesáte kop a chudší rodičové pod pokutau 25 kop míšenských dostavili; desátý, kdo by v domích pokautně mládež učil, tomu všecky jeho věci ať jsau pobrané a on ať osobau popravni pryč jest vyveden; jedenáctý, žádného člověka žádné moci nebude míti kšaft, leč toho, jenž by katolik byl; dvanáctý, žádné děti, žádní také sirotci k řemeslům jakým koliv ať nejsau přijímáni, leč se prve k víře katolické dají za-

¹⁾ Datum v rkp. chybí.

psati; třináctý, kdo by něco neslušného o Bohu, o blahosla- 1624
vené Rodičce Jeho, aneb o jakém koliv svatým, item o řádích a
ceremoniích církevních katolických, také kdo o slavném domu ra-
kauským něco nechvalitebného a pohoršlivého mluvil neb zpíval,
ten má bez vší milosti hrdlo i statek ztratiti; čtrnáctý, každý
soused, který by něco posměšného a proti náboženství katolickému
potupného na svém domu, neb i vnitř toho domu malováno měl,
to ihned pod pokutau třiceti zlatých aby zamazati dal. Podobně co
kde na branách neb kdekoliv vytesáno neb malováno jest, ať jest
vylámáno neb zamazáno, na těch pak místech obraz Božího Umu-
čení i jiná starodávní pobožná malování aby vyobrazena byla;
patnáctý, chudí lidé, kteří by se v špitálních k víře katolické
do slavnosti Všech Svatých tohoto 1624. roku obrátiti nechtěli, ať
v těch špitálních trpeni nejsau a jiní jim podobní ať se do špitálův
nepřijímají. A na tom J. M. Cské jistá vůle naplněna bude.

Karel z Lichtenšteina.

Vyšel také nový odevřený list, jak v Čechách tak také na
Moravě, na preceptory a učitele mládeže, aby, kdokoliv z pánův,
z rytířstva, z měšťanův i z jiných obyvatelův preceptora neb
učitele dítkám svým nekatolického choval, toho hned aby odbyl
a katolického přijal; jinak čině, že bude jat a k trestání oddán.

Preceptory
nekatoličtí
aby mládež
neučili.

A ačkoliv všickni nekatoličtí jak kněži, tak světští obyvatelé
častěji z vlasti vypovědění byli, předse v Čechách pán z Slaupna,
Jiří Sádovský, také jiní mnozí, takový nekatolíky, zvlášť kněžské
osoby tajně u sebe přechovávali, dokad i sami do ciziny vyhnání
nebyli. Na Moravě pan Karel z Žerotína, za panování císaře
Matiáše celých osm let margkrabství moravského hejtman, jel
k Ferdinandovi císaři do Vídně a jeho poníženě žádal, aby mu
dovoleno bylo nekatolíky, zvlášť z jednoty Bratrské, na svých
panstvích chovati. To ačkoliv nikterak obdržeti nemohl, předce
však on svého kazatele dvorského Pavla Hronovského zjevně choval,
také jiného sedmdesátiletého starce Jana Lanuzia i Jiřka Frasta
z jednoty Bratrské v Moravě starší i více tajně v jeskyních pře-
chovával, dokad oni i také on sám pan Karel Žerotín nebyl vy-
pověděn z vlasti do ciziny, který rozprodav statky své za polovici
peněz, do Vratislavě města slezského s vědomím a s povolením
J. M. Cské odešel, s tím však brzy potom následujícím vůle cí-
sařské vysvětlením, chtěl-li by on pan Žerotín z města Vratislavě
někam jinam odjít, že mu dovoluje kam koliv by chtěl, jenom ne
do zemí císařských, ani ne mezi nepřátele císařský odjeti a tam

Páni v Če-
chách i v
Moravě pře-
chovávali
nekatolíky.

Karel Žero-
tín z vlasti
vypověděn.

1624 bydleli. Byl on pán z jednoty Bratrské horlivý šedivec a mnohých panství držitel¹⁾.

Výpověď
proti praž-
ským mě-
šťanům.

Dne 23. února měsíce roku běžícího 1624. vyšla výpověď na pražský měšťany, zvlášť nekatolíky, že oni skrze své velké proti J. M. Cské, jakožto proti svému králi českému, provinění svý sice statky ztratili, J. M. Cská však že jim všechno pobratí nemíní, toliko aby každý na pomoc té války, kterou oni také vinni byli, dfl svého statku postaupil; byli tehdy oni šacovní a podle jednoho každého pod přísahou vlastního vyznání, aneb také podle jak by kdo mnoho peněz měl, spravedlivého vyzkoumání a uznání, na každého k ruce J. M. Cské výplata (pardon se ona jmenovala). buď sto, dvě stě, tisíc, dva, tři, šest tisíc, míň i víc, k složení buď hned, buď na jistý termín uložena byla.

Peníze oni
skládali mu-
seli.

Městské prá-
vo aby se jim
nedávalo a
femerlo za-
povědno
ad.

1618

Na to dne 15. dubna měsíce nařízeno bylo, aby žádnému, kdo by katolickým nebyl, městské právo dáváno nebylo; kteří pak od 1618. roku městská práva v pražských Městech přijali, těm řemesla i jiní obchodové zapovědění byli.

Brzo potom dne 29. máje měsíce přivěšení byli k dveřům domův radních všech tří Měst pražských odevření listové, jichž vejtah jest tento:

Pokautná
kázání neka-
tolická, také
psané i uče-
ní mládeže
zapovědno.

J. Mť Knížecí p. Karel z Lichtenšteina ráčil jest tomu vyrozuměti, kterak mnozí predikanti, kteří již předešle z země výpovědění byli a zase se navrátili, jakož také i ti, kteří se dosavad v Městech pražských zdržují a po domích, po zahradách, po viničích i po jiných pokautních místech s některými osobami své postranné schůzky mívají, jim kázají, čtou, zpívají, tím lid v dobrém rozpakují a k zlému pozdvihují a bauřejí; čehož J. Mť Knížecí na jisté C. M. Cské poručení, pro mnohé znamenité příčiny a zvláště pro čerstvý příklad té podobné, na onen čas pod podobným provozováním domnělého náboženství praetextem začaté v Městech pražských povstale rebelie, přehlížeti nesluší a nenáleží. Protož ráčí na místě J. M. Cské poctivému Francovi Ostržtokovi z Ostržtoku, J. M. Cské rychtáři Starého města pražského, o tom dostatečně poraučeti, aby jak sám, tak i skrze jiné, k tomu od něho nařízené, na to obzvláštní pozor dal: předně, kde by koliv v kterém koliv městě dověděl se, buď že by od někoho z predikantův kázáno, aneb od někoho jiného čteno, zpíváno a sice jakékoliv jiné exercitium neb cvičení pod titulem náboženství krom

¹⁾ Viz článek z Žerotína Karel v Jirečkově Rukověti II. 369. a Hist. persecut. str. 242.

kostelův provozováno bylo, ihned do téhož domu, jakýž by a ¹⁶²⁴ť koliv on byl, přijma k sobě náležitau guardii neb stráž, všel, osoby ty za knězi se vydávající v témž domě zastížené, jako i kdekoliv jinde, kdež by se koliv kterého takového predikanta doptati aneb jej najíti mohl, ihned se ujal, jej dostatečně ujistil a náležitým arrestem opatřil. Osoby pak jiné při tom cvičení zastížené na kancelář J. Mti pánův královských místodržících poznamenané podal; tolikéž za druhé, poněvadž až dosavad v týchž Městech pražských po domích, po ryncích i po ulicích všelijaké nové, od církve svaté katolické nepřijaté, náboženství pravému odporné pikhartské písně a pod titulem žalmův složení rytmové, jak od žakovstva z škol, tak i od jiných lidí vůbec se zpívají, to zastaviti, přetrhnouti a takových žádných mimo jiné pobožné křesťanské a od starodávna od církve svaté katolické přijaté a schválené písně zpívati nedopauštěl; nicméně za třetí, také se zpráva činí, že někteří školmistrové Kalvinského, Luterovyho i jiného bludu v některých domích lidi mladé k sobě na učení přijímají, je od nadepsaného náboženství katolického odvozují, v odporném štemflují a posazují i jinak k roztržitostem mnohých příčin podávají; na takové, kdo sau, kteří, kde a odkud, se vyptati a pořádně poznamenati a tolikéž na kancelář českau přednésti a oznámiti hleděl. Vědauce, že v tom jistá vůle J. M. Cské naplněna bude atd.

Následovala potom dne 13. září měsíce jiná mírnější výpověď, kterou Pražanům (po zaplacení vejš oznámeného pardonu) císařská přízeň a privilegii potvrzení jest ohlášena.

Pan Zděnek Lev (z pána učiněný hrabě) z Kolovrat, poslán byl od knížete z Lichtenšteina s kumpanii jizdných do města Rokycany (sic) řečeného, kde on 20. dne prosince město svolal, je k vůli císařské a k přijetí víry katolické dlahau řečí, někdy libau, někdy příkrau, jak nejlépe uměl a mohl, užitečně napomínal, také hned na trojím rejstříku jmena všech obyvatelův městských i předměstských popisovati rozkázal. Na prvním rejstříku zapisovali se katolíkové skuteční, a těch, ač všichni k víře katolické vnově přistaupili, toliko šest osob se nacházelo; na druhým popisovati se museli ti, kteří připovídali, že v neděli dvauch katolickau víru přijmauti chtějí; na třetím rejstříku zapisovali se, kteří při svých starých bludích dále blauditi chtěli a od nich k víře katolické odstaupiti nechtěli; těch se největší počet vynacházal. I nařídil on také té chvíli, aby všickni následujícího dne na slavnost sv. Tomáše apoštola v kostele při Službách Božích najíti se dali, když on na sobě dobrý příklad dávaje, svou pobož-

Rokycanští
k víře kato-
lické přistu-
povali.

1624 Voják šedivau bradu vytrhl Krocínovi. Slánský na víru obracován. nost horlivě vykonal a pod jednau způsobau velebnau Svátost oltářní přijímal. — Tehdáž Václavovi Krocínovi šedivau bradu jeden voják vytrhal a ji po zemi rozmetal, že on v svém bludu tak zatvrdilý trval. Kterí tehdáž i potom k víře katolické přivolití nechtěli, do ciziny tajně ustranili, bídne tam živi byvše, tak jak sami chtěli, trpěti museli veliké nesnáze ¹⁾).

Do vězení dání i na penězích pokutováni byli. Měšťané a všickni obyvatelé města Slaného napomínáni byli od svého pána Smečanského z Martinic, také od katolických kněží, aby opustíce svých bludův, k samospasitedlné víře katolické přistaupili. Toho panství i města Slaného hejtman Mikuláš Hauzburský ²⁾, jmenem svého pána Martinice nařídil, aby všickni na den Božského Těla při veřejné processí najíti se dali. Jan Blejsa přední měšťán, že přítomen býti nechtěl, celých devět neděl v vězení seděti musel. Jan Jahoda, že ani při té processí býti, ani před svým domem oltář stavěti nechtěl, pořád devět neděl v vězení trvati a 50 tolarův pokuty složiti musel. Opět on pro některá tvrdošíjná slova celý měsíc v vězení seděl a z něho chtěl-li jest býti propuštěn, jiných 50 tolarův přinucen byl složiti, také ihned s manželkau i s dítkami z města vyhostiti se musel.

Vejš zde jmenovaný Jan Blejsa, že svau dcerušku vnově narozenau evangelickému knězi dal pokřtiti, do vězení i s manželkau jíti musel, po také z města oba vypověděni byli a do míšenského města Perna odešli ³⁾).

Krev zstudnice tekla.

U města Poděbrad blízko obecné cesty vyprýštla se studnička, z které za celý měsíc krev tekla, kterau mnozí brali a ní ten tak divný příběh pro věčnau památku do kněh zapisovali.

1248 Křižovníci pod ochranu papežskou přijali. Špitál střibský a kostel loketský potvrzení dostal papežské.

Často zde jmenovaný Křižovníkům s červenau hvězdau léta 1248. papež Innocencius IV. mistrovi a bratřím špitála sv. Františka při mostu pražském bydlícím svaté dal požehnání, je všechny, také jich statečky, svobody a jich lidi atd., zvláště špitál jich Střibský, také kostel Loketský s jeho kaplemi i s vším příslušenstvím pod svau apoštolskau ochranu otcovsky přijal, také špitál Střibský jim přináležející, podobně i kostel Loketský atd. jim potvrdil.

1250 Křižovníci hvězdu červenou dostali k svému kříži.

Oni Křižovníci léta 1250. (neb 1252.) dne 17. června dostali k svému kříži červenau hvězdu šestihranatau, jakau tehdejších pánův Šternberkův slavný rod tehdáž nesl, která jim potom v zlatau

¹⁾ Hist. persecut. str. 294.

²⁾ Správně: Hanžburský.

³⁾ Hist. persecut. str. 297.

osmírohanu proměněna byla, z ohledu velkých zásluh pana Jaroslava Šternberka, jehož tělo při kostele a klášteře sv. Anežky v kaple sv. panny a mučednice Barbory blíž velkého oltáře k straně sv. Evangelium odpočívá. 1624

Blíž Hřevnice městečka stávala dávných časův Gslice neb Zetlice ¹⁾ vesnice, Křižovníkům s červenau hvězdau přináležející, v které oni dva dvory měli a je oba roku 1472. odprodali. Také 1402. roku Humenec vesnici oni pronajali.

2 dvory v
Sedlici od-
prodány.
Humenec
pronajatá
ves.

1472

1402

Těch Křižovníkův nejvyšší mistr ²⁾, maje on věku svého 80 let a tři měsíce, roku 1260. umřel; hledej o něm v prvním dílu moje České Kroniky, list 427. — Také Otto, nejvyšší Křižovníkův mistr, po Markotovi umřel. Hledej o něm v prvním dílu, list 451.

Markoto i
Otta umřeli.
1275

Nějaký Vobolín, měšténin staropražský, blíž kostela sv. Mikuláše bydlící, Křižovníkům s červenau hvězdau odkázal vesnici Nemelkov nazvanau, blíž Mostu ležící 1280. roku. A také téhož 1280. léta změna se stala a ředitel křižovnického špitála v městě Egru nazývati i psáti se počal komendator ³⁾.

Nemelkov,
stř. dostali
Křižovníci.

1280

Komenda-
tor v Egru.

V již jmenovaným Nemelkově paní urozená Adeltraidis ⁴⁾ své grunty majíc, je také 1312. roku dne 22. října témuž křižovníckému řádu darovala. 1312

Řiditelové křižovnického v Egru špitála nazývali se mistři u sv. Ducha, a poslední mistr byl Goswin, Francauz rozený, po něm Rudelin neb Rudyger, z Tryru příchozí do Čech, byl učiněn komendátorem prvním špitála v Egru u sv. Václava.

Mistr v Egru
poslední
Křižovní-
kův a kom-
mendátor
první.

Léta 1454. dne 4. října Ladislav král potvrdil v Praze všechny svobody Křižovníkům.

Privilegia
potvrzená.
1454

¹⁾ Správně: Sedlec.

²⁾ Markoto.

³⁾ Beckovského Poselkyně díl I. str. 438.

⁴⁾ Snad Adelheid.

Obsah důležitějších let vsutých.

	Stránka
R. 938. (941.) Přenešení těla sv. Václava do Prahy	366
" 1165. Tomáš z Harrachu vyznamenal se při turnaji	372
" 1179. Waldsaský klášter posvěcen byl od řezenského biskupa Chn- nona	189
" 1240. Představený křižovnického konventu ve Vratislavi počal se jmenovati nejvyšším mistrem	236
" 1241. Anna, manželka Jindřicha, knížete lehnického, založila ve Vra- tislavi kostel sv. Alžběty pro řád křižovnický	237, 238
" 1246. Král Václav I. vystavěl Františkánům v Plzni kostel Panny Marie	130
" 1248. Papež Innocenc IV. mnohé milosti udělil Křižovníkům	406
" 1261. (1262.) Vystaven klášter sv. Dobrotivé	376
" 1263. Založen byl klášter Zlatokorunský	290
" 1278. Krví se potil kříž, který nyní v kapli sv. Anny v chrámě sv. Víta se nachází	235
" 1280. Křižovníkům odkázána byla ves Nemelkov u Mostu	407
" 1283 Byl mor v Čechách	238
" " Krví se potil kříž u hrobu sv. Lidmily	238
" 1284. Páni Zejdlicové vyznamenali se při turnaji v Řezně	122
" " Vystaven kostel P. Marie v Bechyni	121
" " Františkáni přivedeni byli do Bechyně	398
" 1289. Přibyslav z Harrachu vystěhoval se z Čech	372
" 1305 1306. Zprávy o Doběslavu a Tobiáši z Bechyně	122, 123
" 1312. Křižovníci obdrželi i ostatní část Nemelkova darem	407
" 1318. Jindřich, biskup vratislavský, chtěl dostati pod svou moc špi- tál křižovníkův Vratislavských u sv. Matěje	238
" 1383. Náhrobní nápis sv. Jana Nepomuckého	355
" 1392. Nápis v chrámu sv. Víta o pokračování ve stavbě	358
" 1396. Vyzdviženo bylo tělo sv. Vojtěcha	362
" 1400. Zloděj postížen ve Františkánském kostele u sv. Jakuba v Sta- rém Městě pražském	130
" 1402. Křižovníci pronajali ves Humenec	407
" 1411. Klášter Waldsaský dostal se pod ochranu falckrabat Rýnských 190	

	Stránka
R. 1416. Jindřich a Jan Bechyňové z Lažan prodali hrad Okoř Ludvíkovi, apatykáři z Prahy	122
" " Drobné zprávy o pánech z Bechyně a z Lažan	122
" " Jindřich z Lažan byl hejtnanem Vratislavským, Neumarktským a Namyslavským ve Slezsku	128
" 1419. Husité házení v Kutné Hoře do šachet	54
" 1420. Jan Žižka v Plzni	130 131
" " Husité vypálili kostel Zlatokorunský	291
" 1436. Přivezeno z Uher tělo arcibiskupa pražského Zbyňka z Hasenburka	359
" 1437. Nápis na kostele Božího Těla v Novém Městě pražském o přijímání pod obojí	75
" 1444. Jan z Lažan stvrdil privilegia města Bechyně	123
" 1454. Král Ladislav potvrdil křižovníkům všechna privilegia	407
" 1460. Papež Pius II. odevzdal Františkánům Bosákům kostel a klášter v Plzni	130
" 1467. Shořel panenský klášter v Starém Brně	191
" 1472. Křižovníci prodali dvory své v Sedlici u Hřevnice	407
" 1480. František z Budyšína, Františkán, zemřel v Kadani	128
" 1481. Zdeněk ze Šternberka stvrdil městu Bechyni privilegia	124
" 1483. Některé zprávy o bouři pražské z tohoto roku	393
" 1486. Pavel z Moravy, Františkán, spálil knihy kacíře zvaného Jiří Medicus	128
" " Kardinál Gabriel Rongoni zemřel v Římě	127
" 1488. Jakub z Velkého Hlohova, Františkán, zemřel v Kadani . . .	128
" 1490. Pavel z Moravy, kvardián u sv. Ambrože v Novém Městě pražském, učiněn byl českým papežským kazatelem	128
" " Vilém z Pernšteina ke katolické víře přistoupil	128
" " Zdislav ze Šternberka znovu vystavěl a nadal kostel P. Marie v Bechyni	120, 126—129
" 1491. Pavel z Moravy, Františkán, zemřel v Brně	128
" 1492. Varadinský biskup Jan Filipec vstoupil do řádu Františkánského .	130
" " Týž posvětil kostel P. Marie v Bechyni	120
" 1501. Zdislav ze Šternberka rozšířil kostel P. Marie v Bechyni . . .	129
" 1502. Zdislav ze Šternberka zemřel	129
" 1509. Varadinský biskup Jan Filipec zemřel v Uherském Hradišti . .	130
" 1511. Král Vladislav udělil městu Bechyni privilegia	121
" 1519. Odvolání k volbě Karla V. za císaře německého (1519.) při sněmu Frankfurtském r. 1619.	160
" 1520. Vilém z Pernšteina zemřel	128
" 1521. Ladislav ze Šternberka zemřel v Plánici	130
" 1525. Luteranismus rozmohl se ve Vratislavi	237
" 1553. Jindřich starší, Jan a Václav bratři vlastní z Švamberka udělují privilegia městu Bechyni	125
" 1560. Cisterciensští rehoľníci vyhnáni byli z kláštera Waldsaského . .	189
" " Linhart z Harrachu povýšen byl do stavu panského a obdržel řád zlatého rouna	372
" 1567. Zprávy o náboženském sněmu z toho roku	17, 19, 20

R. 1568. Jindřich starší ze Švamberka a na Zvíkově stvrdil privilegia městu Bechyni	124, 126
" 1571. Vratislav z Pernšteina na Litomyšli a Lanškrouně dal postaviti oltář sv. Cyrilla a Methodia v chrámu sv. Víta na hradě pražském	223
" 1575. Zprávy o české konfessi	17, 19, 21, 22
" 1594. Petr Vok z Rožmberka stvrdil privilegia Bechyňským	124
" 1596. Odhad statků k vůli berni vojenské	93
" 1597. Adam ze Šternberka stal se majitelem Bechyně	124
" 1598. Narodil se Arnošt z Harrachu, nápotomní arcibiskup pražský .	373
" 1601. Tychů de Brahe v Praze	51
" 1603. Pan Václav Budovec z Budova vzat na závazek	18
" 1605. Snešení arciknížat rakouských o nástupnictví Matiašově	10
" " Vyhánění Jana Jakuba Belgiojosi z Uher	2
" 1606. Druhé snešení arciknížat rakouských ve Vídni o nástupnictví Matiašově	12
" 1611. Židé pražští půjčili komoře královské 3000 kop	72
" 1614. Narodil se Jindřich Fridrich, syn zimního krále Fridricha . .	193
" 1618. Činnost Joachyma Ondřeje Šlika v povstání stavovském	24
" 1619. Rozboření Bechyně a vyhnání kněží i řeholníkův odtud	392
" 1621. Zastavení nekatolických služeb božích v Kutné Hoře	54
" 1622. Zemřel arcibiskup pražský Jan Lohelius	75
" " Válka tureckého sultána Osmana proti Polákům. Vzpouza proti Osmanovi v Cefihradě a jeho násilná smrt	270
" " Processi s obrazem P. Marie Vítězné v Římě	304
" 1624. Don M. Huertovy ukrutnosti páchané na panství Dobříšském .	389
" 1625. Pokusy katolické reformace v Prachaticích	284
" " Pokusy katolické reformace v Kutné Hoře	386
" 1626. Arcibiskup Arnošt z Harrachu stal se kardinalem	373
" 1627. Vilímovi Slavatovi vložen do desk zápis na věnné panství Mělnické	386
" 1628. Dr. Matěj Borbonius z Čech do Polska odešel	350
" 1629. Utopil se v Harlemu Jindřich Fridrich, syn zimního krále Fridricha	196
" " Jindřich Hartman učiněn nejvyšším mistrem Křižovníkův ve Vratislavi	296
" " Dr. Matěj Borbonius zemřel v Toruni	360
" 1631. Exulant Mikuláš Diviš vrátil se do Prahy za vpádu saského .	349
" 1632—1635. Platy křižovníkův pražských na vojsko císařské	240
" 1633. Václav Bitovský z Bitova u Sůnavy jat a potom v Brně odpraven byl	351
" " (1630) Vykopán hrob Rokycanův v kostele Tejnském	390
" 1634. Václav Vilém z Roupova v Litoměřicích zabynul	228
" 1636. Exulant Mikuláš Diviš z Prahy byl vymrskán	349
" 1637. Arcibiskup Arnošt z Harrachu poslán byl od císaře Ferdinanda II. k papeži Urbanovi VIII.	375
" 1638. Nejvyšší mistr Křižovníkův Vratislavských Jindřich Hartman přivedl Jesuity do Vratislavě	236
" 1645. Jiří Lippay stal se arcibiskupem v Ostřihomu	321

	Stránka
R. 1647. Exulant Mikuláš Diviš zemřel v Lešně	349
" 1648. Ztráty Křižovníkův pražských na majetku následkem událostí válečných	240
" 1653. Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu zemřel v Drážďanech	346
" 1661. Řeholníci Cisterciensští znovu uvedeni do kláštera Waldsaského	189
" 1663. Turci zmocnili se Nových Zámkův	321
" " Sněm svolil pomoc na dostavění chrámu sv. Víta	361
" 1665. Arcibiskup Arnošt z Harrachu obdržel biskupství tridentské . .	373
" 1666. Jiří Lippay, arcibiskup Ostřehomský, zemřel	321
" 1670. Vymřel rod pánů Ždárských ze Žďáru	76
" 1672. Sněm svolil pomoc na dostavění chrámu sv. Víta	261
" 1683. (1685.) Císařské vojsko oblehlo Nové Zámky a dobylo jich . .	321
" 1686. Kamenná kašna postavena u kostela sv. Víta	360
" 1687. Vincentius a Marcatello, generalní vikář řádu Bratří menších sv. Františka kapucinského, přijel do Chrudimi	311
" 1699. Historie Klatovská toho roku vytištěna	74
" 1703. Počet Židů v Praze	398
" 1709. Slavná processí v Římě za odvrácení války	311
" 1719. Vyzdvížení těla sv. Jana Nepomuckého	355

Registřík.

Adalbertus Tobiáš 338.
Adam Jan z Olomouce 370.
Adeltraidis (Adelheid) paní na Nelmkově 407.
z Adlaru v. Valkoun.
Agathon Jan 389.
Albenreit v. Lamingen.
Albrecht, arcikníže rakouský 12, 67, 78, 80, 313.
Albrecht, kníže bavorský 382, 383.
Alexander z Chrudimi, Františkán 127.
Alexander III. papež 375.
Ali baša 266, 267, 272, 274, 275.
Allensteig (Engelstein) 157.
Allenstein v. Hager.
Altenburk 320.
z Althanu hrabě 205.
Altoviti posel florentinský 88, 90, 91.
Alžběta, manželka císaře Karla IV. 358, 359.
Alžběta, manželka zimního krále Fridricha falckého 177, 186, 188, 195, 196, 200, 201, 207, 214, 251, 258, 308, 314.
Amberk 182, 186.
sv. Ambrože kostel na Kovárně na Nov. Městě pražském 393; v. Pavel.
Amsterdam 354.
sv. Anděla Strážce památka 386.
Andělská Hora v. z. Felzu.
blah. Anežka, zakladatelka špitálu v Praze 237.
sv. Anežky klášter v Praze 401, 407.
Angel (Engel) Abraham z Engelsperku 71, 327, 331, 347.
z Anhaltu Kristian starší 179, 188, 194, 200, 233, 243, 245, 248, 249, 260, 261, 280, 288, 295, 297, 299, 302, 313, 399; mladší 194, 201, 280, 288, 295, 297, 319, 362, 383; Ludvík 250, 251.
Anna, dcera císaře Karla IV., královna anglická 358, 359.
Anna, dcera císaře Maximiliana II. 81.

Anna, manželka císaře Matěje 49, 53, 56, 77, 84.
Anna, manželka Jindřicha II., knížete lehnického 238.
Anspach 178; v. Jan Jiří.
Antonín, biskup vídeňský 363.
Antonín z Lipčic 127.
Apatykář v. Jiří.
Apologie stavovská 96, 108, 144, 279.
Appelační soud 41, 84.
Arcibiskupství pražské 50; jeho statky 371; arcibiskup aby české kněze dosazoval 61; arcibiskupem Čech má býti 20, 21.
Arnheim, saský vůdce vojenský 351.
z Arnoldsteina Arnold 158.
Arnošt, arcikníže štyrský 10, 12, 48.
Arnošt, hrabě Nasovský 314.
Arragonius v. Dominicus.
Arsenius Kašpar z Radbuzy 88, 190, 191, 287, 300, 313.
z Atmilu (sic) rytířstvo 208.
Augšperk, velitel vojenský 181.
Augšperk 210, 304, 307.
Augustiniáni 209, 307, 376.
Auštecký v. Ouštecký.
Aversanský biskup v. Karel.
Badensko 178; v. Fridrich.
Bachštejn Eliáš 236.
Balduin doktor 230.
Baltazar z Mnichova 117.
Baltazar Jiřík 377.
Baltazar v. Marradas.
Bamberk 97, 313, 398.
Banno Jan 71.
Basilej 210; legati Basilejští 75.
Bassano v. Šlik.
Bavorov 284.
Bavorsko v. Albrecht, Maximilián.
Bechman Gabriel 296.
Bechyň 118—131, 170, 312, 392—395; ohyvatelé B.: Bartl Ondřej, Petr Figulus, Posel Jan, Truhlář Martin,

Dorota Stříbrnice, Dorota Hronová, Pavel Stefenides, Jan Legat, Nikodem Gallus, Jan Malinovský, Tomáš Škodovský, Katerina Hronová, Voršila pekařka, Posel Štěpán 119.
z Bechyně Doběslav či Tobias 122, 123.
z Bechyně a z Lažan páni 122; Jan 122—124; Jindřich 122, 123; Jindřich Lef 124; Oldřich na Dušnicích 85; v. z Rožmberka, z Šternberka, z Švamberka, z Větě.
Bechyňský kraj 196, 280.
Bejčková Barbora z Říčan 70.
Bělá 312; v. Berka.
Belgijoso Jan Jakub 2.
Benátské 176, 398.
sv. Benedikta kostel v Praze 213, 348.
Benešov 151.
Benídkové z Veveří, Katerina 70; Matias 70; Václav 70.
Berblisdorf Ehrenfrid, purkrabí hradu pražského 226, 239, 325.
Berka Burian 363; Ladislav 3, 42, 45; Václav 46, 89, 325.
Berkové z Dubé; Bohuchval (Bohuslav) z Lipého, na Bělé, Loukovi, Kuřivodch a Chýši 85, 89, 94, 106, 199—201, 251, 259, 260, 273, 274, 299, 325; v. Slavatová; Kristian Adelsbach (Aderspach) 168, 325.
Berlin 283, 308, 314.
Bernardinus z Prahy, Františkán 127.
Berné 55, 62—64, 83, 94, 172, 196.
Běšínové sestry 70.
Betten Gabor, vojvoda Sedmihradský 170, 171, 173, 181, 183, 185, 186, 203—206, 208, 218, 244, 250—252, 263, 266, 267, 274, 276, 308, 320, 321, 328, 350, 399.
Bettengel (Pettengel) Eustachius z Naienperku 71.
Bezdězec (Bezděz) v. Ješín.
Bezdrúice v. Harant.
Bílá Hora 16, 17, 24, 145, 191, 193, 195, 221, 281, 283, 287, 289, 290, 292, 294, 295, 297, 303, 304, 307, 308, 310, 324, 337, 338, 344, 349, 350, 371, 399.
Bílá věž na hradě pražském 73, 203, 242, 326, 334, 349, 350.
z Bílé Fridrich na Rehlovicích a Dubkovicích 35, 85, 95, 239, 327, 329, 335, 341, 348.
z Binn Rudolf 70.
Birbach v. Purbach.
Bitovský Václav z Bítova na Bystřici pod Hostýnem a Prusinovicích 351.
Bitter Jindřich 267, 268.
Blejsa Jan 406.

Blekta v. Plekta.
z Blíživa Václav Heraklius 85.
Blovce 114.
Blumberger František 327.
z Blumenšteina Jan 293.
Bočkal Štěpán 9, 11.
Bohdanecký Adam Abraham z Hlodkova 243.
Bohutský Jonata z Hranic 96.
Bochov v. z Felzu.
Boleboř (Göttersdorf) v. Žďárský.
Bolehošť Václav z Milčice 129.
Boleslav II., kníže český 378.
Boleslav Mladý 52, 72, 356; Stará 89, 356, 385.
Bor u Plzně 116.
Borbonius Matias Dr. 327, 330, 350.
Boreň Václav 70.
Borgonti Aurelius 91.
Borotice 239.
Borovnice v. z Bubna.
Bosák v. Filipec.
Bosnyák Tomáš 320.
Boubinský Diviš z Oujezda 70.
z Bouillonu kníže 176.
Božecký Václav 327, 330, 349.
Božího Těla kostel v Praze 75.
Brandeburk 208, 209, 381, 383; v. Jan Fridrich, Jan Zikmund.
Brandt Wolf Jindřich 104.
Brandýs nad Labem 48, 263, 283, 299.
Bratři čeští 143, 331, 332, 338, 401, 403, 404.
Břetclav (Lundenburg) 172, 181; v. z Zerotina.
Břeh 102, 107; v. Jan Kristián, Jiří Rudolf.
Břetislav, kníže český 357.
Breuner, vojenský hejtman 185, 286, 295; jeho pluk 295.
Břevnov 88.
Březina v. z Klenového.
Březnice 280, 283, 284, 286.
Brixen v. Karel.
Brno 50, 108; klášter sv. Bernardina 128, 139—142, kostel sv. Jakuba 143, 144, 145, 168, 169, 191, 243, 245, 246, 309, 350, 351, 369.
Brod Český 13, 15, 24, 32, 34, 35, 72, 243, 359; Německý 106.
Brosius Šimon z Horšteina 88, 190, 300.
Broumov v. Zelender.
Bruk nad Litavou 207.
Brunšvik 208, 364, 383; v. Kristián.
Brunšvícká vojna 174.
Brunšvícké vojsko 109.
Brussel 136.
na Brzejně (sic) v. Vratislav.
z Bubna Jan mladší na Borovnici a Závřší 94, 217; Jan starší, nejvyšší

- strážný vojenský 163, 164, 255, 295, 299, 325; Vácslav Varleich 326.
Budějovice české 18, 54, 55, 72, 100, 101, 104, 110, 111; 136, 137, 138, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 174, 180, 202, 203, 215, 245, 246, 261, 262; moravské 139.
Budín 159, 267, 268, 272, 322.
Budišín v. František.
Budovec Vácslav starší z Budova na Hradišti nad Jizerou, Klášteře, Zásadce a Chocnějovicích 17, 18, 33, 35, 94, 108, 274, 327, 329, 331, 335, 337, 348.
Buchheim hrabě 103, 147.
Bukov v. Dvořecký.
Bukovec v. Pfeferkorn.
Bukovský Ladislav z Voseče 243.
Bukvoj hrabě 103, 105—107, 110, 111, 119, 136, 137, 148, 149, 151—153, 155, 156, 163, 164, 170—172, 179, 181, 183—185, 202, 203, 207, 214, 215, 218, 242, 244, 245, 248, 249, 255, 256, 263, 279, 282, 284—286, 288, 289, 290, 292, 294, 297, 299, 306, 320, 321.
Bunzonová Mariana z Milhausu 70.
Buštěhrad 193.
Buttler, vojenský hejtman 180.
Bydžov Nový 52, 72.
Bystřice Nová 103, 105; pod Hostýnem v. Bítovský.
Byšice v. Pětipeký.
Camerarius Ludvík 188, 202, 260.
Canzon (Koncín) Ferdinand 34.
Caraffa v. Karaffa.
Caratti 297.
Čaňhrad 29, 266, 268, 270, 274.
de Caro (Dekaro) Matěj 72.
Carpezon v. Karpezon.
Caveriani Fridrich 363.
Cejnov v. Šiška.
Celestin Zikmund z Freifeldu 65.
Celler Kašpar z Rosentalu 71.
Cerhenice v. Střela.
Clampolus Jan 397.
Cirkevní statky 169, 218, 238, 385.
Císařská panství v. Královská.
Cisteriáci 50, 53, 189, 190, 291.
Cizozemci v. Čechách 21, 22, 58—62, 74, 134, 165, 166.
Clo na Vitavě 23.
Collalto (Kollalto) Reimbold 103, 111, 321; jeho pluk 401.
Colmistr stavovský 37.
Conway, anglický vyslanec 306.
Crimen laesae Majestatis 21.
Cugony Vincenc hrabě 363.
Cvajpruk v. Hok.
sv. Cyrilla a Methodia oltář u sv. Víta 222, 287.
Cyrillus Jan Trebičský 198.
Czeršacz (sic) hrabě 363.
Czolerer Rudolf hrabě 363.
Čáp Jan z Malé Strany 65.
Čáslav 5, 6, 10, 13, 26, 27, 72, 106, 107, 386; v. Pauli, Tomáš.
Čáslavský kraj 5, 6, 196.
Čečov v. Mettich.
Čečovice v. z Lobkovic.
Čejka Jan z Olbramovic 370.
Čejka Jeronym 70.
Čenstochov v. P. Maria.
u Černého jelena dům v Praze 349.
Černembl v. Tschernembl.
Černín Diviš z Chudenic na Nedrahovicích, hejtman hradu pražského 65, 69, 85, 92, 327, 329, 334, 335, 341, 342; Humprecht starší 96; Jindřich z Chudenic a na Švihově 69, 85.
Červený Hrádek v. Hrzan.
Český jazyk aby byl zachován 58—62.
Ďáblice 240.
Damašek 271.
Dampierre (Tampir) hrabě 103—105, 107, 109—112, 139, 140, 152, 157, 168, 170, 172, 181, 183, 184, 185, 207, 208, 241, 242, 244, 245, 249, 255, 256, 260, 286.
Daniel z Vodňan, Františkán 127.
Darmstadt 381; v. Ludvík.
Daud baša 271.
Defense země 22, 37, 39.
Defensoři 19.
Defryos v. de Frios.
Děkanství na Hradčanech 229.
Dekaro v. de Caro.
Dekendorf v. Mornaur.
Demin (sic) v. Homut.
Dentulin Tomáš 368.
Desky zemské 19, 20, 32, 67, 91, 122, 165, 197, 250.
Dicastus Jiří 198, 199, 200, 353.
Dispensace k manželství 21.
z Dítřichšteina František, kardinal-biskup olomoucký 9, 49, 53, 75, 78, 88, 91, 108, 138, 139, 142, 241, 242, 277, 307, 351; Maximilián 363.
Diviš (Děbiš) Mikuláš 327, 330, 349.
Divy na obloze 76, 78.
na Dláždění v Praze 349.
Dlouhá ves, Dlouhoveský v. Chánovský.
Dluhy zemské 65.
Dobřany 114.
Dobřenská Mandalena z Květnic 69.
Dobřichovské panství 238, 239.

Dobříš 389.

sv. **Dobrotivé** (jinak na Ostrově)
klášter 375, 376; sv. Dobrotivé tělo
375, 376.

Dobřš v. Koc.

Dolany 239

Domažlice 72, 117, 286.

Dominicus a Jesu Maria, jinak Arra-
gonius 292, 294.

Dompře, vojenský hejtman 297.

z **Donína Achacius** 186, 188; Ferdi-
nand 15, 35; Fridrich 67, 84; Jan
68; Křištof 175; Theodor 289.

Dornheim Filip, hejtman v Plzni
112—116.

Doubravnický kostel na Moravě
128.

Doubravská Hora v. ze Vchynic.

Doupov v. Šlik.

Drahonice v. Šic.

Drahota v Čechách 75, 387.

Dráždany 337, 346, 368.

Draždice 239.

z **Dražice Jan**, biskup pražský 123.

Drnholec 168.

Dub v. z Říčan, ze Smiřic.

Dubá v. Mracký, Špetlová.

z **Dubé v. Berka.**

Dubeč u Prahy 34, 35, 37, 40, 43, 45.

Dubkovice v. z Bílé.

Duchcov 224; v. z Lobkovic.

z **Durlachu markrabí** 364.

Dušníky v. Bechyně.

Dvořecký Prokop z Olbramovic na
Bukové a Vršovicích 85, 94, 95, 327,
329, 334, 335, 340, 348.

Dvůr Králové 72.

Ebersdorf 208.

z **Eberharče v. Šindl.**

Egerberk v. Pětipeský.

z **Eggenberku Jan (Hanuš) Oldřich**
284, 362.

Eggenburk 245, 248, 261.

z **Elboefu vévoda** 265.

Eleonora, manželka císaře Ferdi-
nanda II. 362, 363, 386.

Elsasy 240.

Elvangy 210.

Emausy 88.

sv. **Emerana klášter** 191.

Emmerich 314.

Encovany v. Zejdlie.

Engel v. Angel.

Engelsperk v. Angel.

Engelstein v. Allensteig.

Enzersdorf Horejší 206.

Erastus Jiří 403.

Ertl Oldřich 325.

Esterházy Mikuláš 321.

Eteslus Matěj 353.

Eutropius 310.

Exekuce na rynku Staroměstském
323—350.

Falc-Neuburk 210.

Falknov 192, 316, 319; v. Šlik.

Favorita u Vídně 149, 150.

Felix Jan 325.

Felsdorf v. Sultys.

z **Felzu Linhart Kolon na Andělské**
Hoře a Bochové 48, 67, 84, 94, 108,
181, 192, 217, 255, 256, 326.

Ferdinand I., král český 12, 20, 62,
235, 361, 372, 390, 392.

Ferdinand II., arcikníže štyrský 2,
10, 12, 17, 33, 48, 53, 78—81, **král**
český a císař 82, 83, 85—87, 89,
90, 91, 108, 114, 132, 133, 136, 137,
139, 143, 145, 147, 148—152, 155—
158, 160—163, 171, 175, 177, 178,
180, 181, 184, 186, 196, 205, 209,
210, 215, 219, 236, 241, 244, 253,
254, 257, 263—267, 269, 272—275,
279, 281, 300—303, 305—308, 310,
312, 313, 315, 316, 319, 320, 322,
323, 328, 337, 344, 362—364, 366—
368, 371, 375, 378—381, 383—386,
391, 392, 398, 399, 403; jeho obraz
379.

Ferdinand III., král český 79, 236,
373, 375.

Ferdinand IV., korunovaný král
český 375.

Ferdinand, kurfiřt kolínský 362.

Ferštátek Václav 72.

Fictum Křištof na Novém Šumburce
a Klášterci 95.

Fidler Simeon z Muldavy 71.

Filip III., král španělský 80.

Filipee (Bosák) Jan, biskup Vara-
dinský, sufragán Olomoucký 120,
127, 130.

z **Firštenberka Anna** hraběnka, ro-
zená z Lobkovic 68; Fridrich 68,
87; Egon 382; Ladislav 381.

Firštenberský pluk 111, 148.

Firštenfeld v. Oršínovský.

Firštenfeldský klášter 189.

Fischament 149, 155, 184, 207.

Flagellus Vít 353.

Flaming rytmistr 256.

Flaxius Jan Jesuita 310.

Flushart Křištof na Petendorfě 16.

Foitland 337.

Forgač Zikmund, arcibiskup Ostře-
honský 185.

Francie, její postavení k bouři české
102, 176, 254, 398.

Frank Heřman 136, 164, 170, 202,
203, 246, 261, 297, 315.

Frankenstein 369.

z **Frankenšteina Jan Hendrich** 71;
Vratislav Hendrich 71.

- Frankfurt nad Mohanem** 52, 157, 158, 161, 162, 171, 180, 181.
Frankgriner Jan Sigmund 69.
Franská hrabata 208, 254.
František z Budišína, Františkán 128.
František Karel, kníže Sas-Lauenburský 201.
Františkáni (konventualní, Menší bratří, Bosáci, Hybernáři) 98, 117—181, 321, 322, 349, 363, 392—395, 400.
Freiberk v. Roboret.
Freifeld v. Celestin.
Freisingy 210; biskup 306.
Fridland 56, 337.
Fridrich Barbarosa 190.
Fridrich falckrabí Rýnský 24, 102, 107, 136, 173; králem českým učiněn 175—180, 182, jízda do Čech 187, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 197, korunovace 199—201, 204, 205, 208, 211, 213, 214, 217—219, 222—226, 228—232, 234—236, 240, 242—244, 246—248, 250, 251, 253—255, 257—260, 262—267, 269, 270, 272, 273, 279, 282—284, 287, 288, 293, 296—299, 301—303, 306, 306, 308, 309, 310, 312, 314—317, 319, 320, 322, 337, 338, 340, 341, 349, 351, 364, 365, 367, 369, 379, 381—383, 398.
Fridrich Magnus, kníže wirtemberský 194, 201.
Fridrich, markrabí badenský 208.
Frimburk 76.
de Frios (Deffryos) Adrian 71.
Frisland 314.
Frite Simon 72.
Fritšek Emanuel 71.
Frokelstelnová Lidmila z Hřebene 70.
Fruwein Benjamin 325; Martin z Podolí 95, 327, 349.
Fugger Markvart 363.
Fuggerský pluk 184.
Fuka, císařský plukovník 245.
Fuldenské opatství 210.
Funk Jiří z Olivetu 70.
z Fünfkirchu v. Pětikostelecký.
Galgócz (Hlohovec) 322.
Gars 260.
Gdoule, dál v Kutné Hoře 54.
Gebhart Tobáš 71.
z Gemundu v. Parléř.
Georg (Gergen, Jiří) Fridrich Dr. 317, 325, 327, 330.
z Gerstorfu páni 243; Jiří 69; Mikuláš z Malšvic, na Velikých Horách a Rokytale 69, 94, 326; Oldřich z Malšvic, na Skripli a Osově 69, 85, 95, 326.
Geswic v. Rec.
Gföhl v. Rak. 279.
Gisshibl 192.
Gleisenthal (Kleisttheler) 154.
Globlé v. Plavic.
Glokner Zachariáš 72.
Gmunden 37, 39.
Gnod v. Knot.
Gočevský hrabě v. Khiesel.
Gödelmann Dr. saský vyslanec 7.
Golcinger v. Holcinger.
Goldstein, hejtman Mansfeldův 182, 183.
Golthaus, dvořenín kard. z Ditrichštejna 139.
Gondomar hrabě 254.
z Gonzagy Fridrich 363.
Goswin, komendator v Chebu 407.
Göttersdorf v. Boleboř.
Grac (Grec), plukovník císařský 295.
Gracian Kašpar, legat turecký 73.
Gräffenstein 378.
Graisswain, rakouský pán 244, 245.
Granichsfeld v. Písecký.
Gratzen v. Nové Hradý.
Grejnar (Grayner) Martin z Veverčí 70.
Greyfský coug v. dolech kutnohorských 54.
Griehinger v. Kriechinger.
Groff Andres 72.
Gronnocher Baltazar 71.
Grünbühel v. Hoffmann.
z Guttensšteina Jindřich Burian 326.
Haag 314.
Habartice v. Linhartová.
Habartický Jan z Habartic 69.
Hag v. Hock.
Hager Sebestian Günther z Allensšteina 16, 34.
Hainburg 207.
Hajduci uherští 106, 136.
Halla švabská 209, 254.
Hanau 158.
Hánová Marta 71.
Hanzburský Mikuláš 406.
Harant Kristof z Polžic, Bezdružic a na Pecce 68, 69, 323, 327, 329, 334, 335, 338, 339; v. z Wartenberka.
Harasov v. Homut, Hrzan.
Hardek rytmistr 256.
z Hardeka hrabě 280.
Harlem 195.
z Harrachu Arnošt Vojtěch, arcibiskup pražský 371—376, 384, 385, 400; Karel z Rorova 363, 372; v. ze Schrattenbachu; Linhart 136, 372; Linhart Karel 363; Přibyslav 372; Tomáš 372.
Hartman Jindřich 236.
sv. Haštala kostel v Praze 353, 400.
Hauenšild Jiří 327, 330, 332, 345, 348.

Haugvic, hejtman vojenský 256.
Hauser Tobiaš Michal 72.
Hauserová Ruta 72.
sv. Havla kostel v Praze 75, 348, 353, 400.
Haza Eliáš 9.
z Hazmburka Jan Zbyněk 84, 89; Zbyněk, arcibiskup pražský 359, 362.
Hazmburská kaple u sv. Víta 359.
Hedersdorf 245.
Hegner Jan z Kozolsfeldu 71.
Heidel Erazim z Rotensteina 7.
Heidelberk 176, 182, 195, 263, 365; knihovna 383.
Hejden Daniel 154)
Herkulesová Regina 75.
Helfenburg 312.
Helmstetter 154.
Heřman Zachariáš Dr. 247.
Hertvicius Jan 332, 353.
Hessensko 381; v. Ludvík, Moric.
Hexner Jan 230.
Hildeshelm 210.
Himmelreich Tiburcius 34.
Hiršov v. Myslík.
Hiršava 315.
Hlad v Čechách 238.
z Hlavatec Oldřich 124.
Hlavsa Radslav 389.
Hlázovice v. Otta.
Hlohov v. Jakub.
Hlohovec v. Galgócz.
Hloupětín 239.
Hlubočepy 85.
Hluboká 155, 312.
Hodějovský Bernard 69.
Hodkov v. Bohdanecký.
Hoš z Hošneggu Dr. 175, 337, 368.
Hořkirch, vůdce rakouského vojska 148, 249, 296, 321, 399.
Hoffman Fridrich z Grünbühle a Štěchova 68.
Höhenberg (Homberg) 157.
Höhenlohe Jiří Fridrich hrabě 106, 109, 138, 154, 155, 163, 164, 181, 205, 208, 217, 243, 245, 251, 261, 280, 289, 290, 295, 297, 299, 300, 313, 386.
z Hohenzollernu Jan 382; Jan Jiří 88, 138, 164, 209, 381; Marie Maximiliana, manželka Adama ze Šternberka 394.
Hochštejn v. Holzšparer.
Hok, hejtman v Písku 171.
Hok Anastasius z Cvajpruku 70.
Holcinger (Gölcinger) 196, 300.
Holejč v. Šlik.
Holíně 239.
Hollandsko, Hollandané 176, 182, 240, 270, 285, 314, 365 v. Rolland.
Holpajn Filip 71.
Holzšparer Vincenc z Hochštejna 70.

Beckovského Poselkyně II. a.

Homberg v. Höhenberg.
Homonay Jiří 185, 205, 244.
Homut Jiřík z Harasova a na Demíně (sic) 69, 85.
Horázdovje v. Švihovský.
Horka v Čechách 58.
Horká hora u Prahy 378.
Horky Veliké v. Gerštorf.
Horn v. Rohy.
Horníci v. Kutná Hora.
Hořovský v. Rosacius.
Horská brána v Praze 34, 386.
z Horšteina v. Brosius.
Hošťálek Maximilián z Javořice, primas Žatecký 96, 327, 330, 334, 335, 345.
Hoštice v. Pešík.
Hozlauer Kašpar 330, 331; Wolfgang 327, 380.
Hrabaně Pavel z Přerubenic 69.
Hradčany 191, 195, 212, 213.
Hradee Jindřichův 76, 77, 97, 103, 104, 105, 110, 155, 164, 255, 373; v. Petr, Slavata.
Hradec Králové 72; biskupství založeno 373.
Hradec Štýrský 78, 87.
Hradecký kraj v. Hrzan, Kaplíř.
Hradecký Matouš 54.
Hrádek nad Sázavou v. z Waldšteina.
Hrádek (Wünschelburk) 368.
Hradiště ves 401.
Hradiště nad Jizerou v. Budovec.
Hradiště Uherské 130.
z Hrádku Diviš 7.
Hranice v. Bohutský.
Hranice bavorskočeské 74.
Hřeben v. Frokštejnová.
Hřevnice 407.
Hronovský Pavel 403.
Hrušková Anna 69.
Hrzan Adam z Harasova na Skalce, Cerveném Hrádku a Lanškrouně, purkrabí kraje Hradeckého 35, 69, 85, 89; Adam Tobiaš 69; Veronika 69.
Hubenov 239.
Hudebníci císařští 49.
de Huerta don Martin 214, 215, 389, 390.
Humenec 407.
Hummel u Košice 206.
Hustopec 49, 181; v. z Waldšteina.
Hutě v pomezních lesích 74.
Hvězda u Prahy 193, 195, 296.
Hvozdo v. Keblanský.
Hyacint P., posel papeže Řehoře 365.
Hybernáři v. Františkáni.
Hýbl Jakub ze Stradaně 71, 327.
Hynkonius Jan z Jihlavy 370.
sv. Hyppolita (Peltenberg) probošství u Znojma 139.

Chanovská Anna z Příchovic 69.
Chanovský Jindřich z Dlouhé vsi (Dlouhoveský) 69.
Cheb, Chebsko 67, 74, 182, 186, 188, 192, 316, 319, 407.
Chinský (Chynský) v. Vchynský.
Chlum v. Slavata, Slušský.
Chlumčanský Adam 114.
Chlumec nad Cidlinou 309.
Chocnějovice v. Budovec.
Chodek Jan, farář v Kouřimi 54
Choltice v. Sedlnický.
Chomutov 77, 97, 305.
Chorvátské vojsko 290, 295.
Chotěšovský klášter 72, 89, 113.
Chotková Kateřina z Milhauzu 70.
Chotouchovský Václav 70.
Chrást 239.
Chrudim 72, 310, 311; v. Alexandr.
Chudenice v. Černín.
Chuno II., biskup Rezenský 189.
Chýše v. Berka, Pětipeský.

Immendorf 256.
Innocenc IV., papež 406.
Innocenc VIII., papež 126.
Innocenc X., papež 374, 375.
z Inolspochu (?) kníže 265.
Insbruk 319, 362, 363, 366.
Isenburg 314.
sv. Ivana hrob 77.
Ivančice 3, 41, 43; v. Václav.
Ivančická smlouva 42.

Jager v. Rongoni.
Jahoda Jan 406.
Jakeš Vít 332, 353, 388.
Jakobeus Jakub 353.
Jakobides Jakub 353.
Jakub, král anglický 177—179, 188, 234, 254, 255, 260, 320, 398.
Jakub z Hlohova Velkého, Františkán 128.
Jakub z Krupky, Františkán 128.
sv. Jakuba kostel v Praze 130.
Jan II., arcibiskup pražský 358, 359.
Jan, falckrabí ze Zweibrucku 182.
Jan, kníže Krňovský 247.
Jan starší, hrabě Nasovský 182.
Jan, vévoda Zhořelický 358.
Jan Arnošt, kníže Sasko-výmarský 209.
Jan Fridrich, kníže Wirtemberský 209, 251, 252.
Jan Fridrich, kurfiřt brandeburský 8.
Jan Fridrich, kurfiřt saský 381.
Jan Gottfried, biskup Würzburgský 380.
Jan Jiří, kníže Krňovský 143, 251, 257, 308, 313, 350; jeho pluk 163, 164.

Jan Jiří, kurfiřt saský 173, 174, 178, 180.
Jan Jiří, markrabí z Anspachu 280.
Jan Kristián, kníže z Lehnice a z Břehu 246, 247.
Jan Zikmund, kurfiřt brandeburský 180.
Jana Husi památka 309.
sv. Jana v Oboře kostel 238.
sv. Jana Nepomuckého hrob 226—228, 231, 232, 282, 293, 355.
Janda Matěj 353.
Janičáři 270, 271, 272.
Jankov v. z Talmberka.
Janovice v. z Klenového.
Janovice Vrchotovy v. z Vrtby.
Janovičky v. z Kolovrat.
Jarmarky 57.
Jaroměř 72.
Javořice v. Hošťálek.
Jeronymus v. z Libušina.
Jessenius Jan Dr. 96, 327, 330, 332, 343, 344, 348, 362.
a Jesu Maria v. Dominicus.
Jesuité 21, 50, 77, vypovězení z Čech 97, vypovězení z Moravy 134—145, vypovězení z Uher 147, 165, 173, 191, 236, 237, 240, 243, 307, 310, 339, 373.
Jeřín Pavel z Bezdězce (z Bezděží) 217, 325; Samuel z Bezdězce 263.
Jičín 242, 243, 310.
Jihlava 8, 139, 142, 386; v. Hynkenius, Leopold, Václav.
Jiletnice v. Ostroší.
sv. Jiljí kostel v Praze 353, 398.
Jindřich, biskup vratislavský 238.
Jindřich II., kníže lehnický 237.
Jindřich, kníže Minsterberský 200.
Jindřich Fridrich syn zimního krále Fridricha 186, 195, 201, 257; za čekance vyhlášen 259, 260, 283, 314.
Jindřich Julius, kníže Sas-Lauenburský 88, 90, 91, 103, 170.
Jindřich Václav, kníže Minsterberský 194, 246.
sv. Jindřicha kostel v Praze 253.
Jinonice v. Pfefkorn.
Jira, husitský farář 393.
Jiří apatykář 327.
Jiří, kníže ze Sas-Lauenburku 152, 250, 251.
sv. Jiří kostel na Hradčanech 356.
Jiří Poděbradský 127, 371, 379; jeho obraz 23, 33, 379.
Jiří z Roudnice, Františkán 127.
Jiří Rudolf, kníže z Lehnice a z Břehu 246.
Jiří v. Georg.
Jistebnice v. z Lobkovic.
z Jíter v. Špalf.
Jizbický v. Mašterovský.

John Bonaventura 327.

Joram Jan 388.

Kába Jiří z Rybňan 70; **Zachariáš** z Rybňan, purkrabí hradu pražského 69, 85.

Kadaň 18, 72, 126, 128, 305.

Kahoun Ondřej 394.

Kalvini, jich reformace v Čechách 175, 230—233, 235.

Kamaryt Jan 327, 331.

Kampft, hejtman vojenský 111.

Kancellář česká 32, 166.

Kanický Jiřík 69.

Kapistran Jan 104.

Kapitolní dům na Hradčanech 191, 212, 213.

Kapliřové ze Sulevic; **Eva** rozená ze Slavkova 69; **Kašpar** na Milčíně, Neustupové a Voticích, purkrabí kraje Hradeckého 45, 69, 85, 95, 251, 327, 329, 333—335, 339, 348; **Pavel Vosterský** na Voticích 94, 217, 325.

Kapliřský pluk 163.

Kapper Jan Daniel Václav 323, 329.

Kappo Petr 389.

Kapucini 75, 300, 311.

Karaffa (Caraffa) Karel, legat papežský 262, 365, 379, 380, 383, 384.

Karban Lukáš 327, 331.

Karel, arcikníže štyrský, otec Ferdinanda II. 79.

Karel, arcikníže štyrský, biskup Brixenský a Vratislavský, nejv. mistr německých křižovníkův 48, 88, 90, 91, 319, 400.

Karel, biskup Aversanský 397.

Karel IV., císař 293, 357.

Karel V., císař 159.

Karel Emanuel, kníže savojský 173, 178, 398.

Karel Fridrich, kníže Minsterberský a Olešnický 246.

Karges Jan Baptista 327.

Karlou Václav 388.

Karlovi 88.

Karlovy Vary 73.

Karlštejn 63, 83, 84, 134, 197, 250; v. Hrzan, Slavata, z Thurnu, Vratislav, Žďárský.

Karmelitáni Bosáci 49, 292, 304, 327, 368, 378, 380, 400.

Karpezon (Carpezon), stavovský vůdce vojenský 154, 179, 207, 261. z **Karrety František** 863.

Kašna kamenná u sv. Víta 360.

Kaufbeuren 209.

Kaupilius Jan 376.

Kavka, pán český 45.

Kdovský Sigmund 400.

Keblanský Mikuláš ze Hvozdna 70.

Kelblová Anna z Písmice 71.

Kelečinský, moravský pán 370.

Keleus Jan Adam z Ymany 71.

Kemptsenské opatství 210.

Kestřany v. ze Švamberka.

Khek (Kek) Michal 70; **Petr** ze Švarz-pachu 71.

Khiesel Jan Jakub, hrabě Gočevský 363.

Khinig Jan Jakub z Khinigsfeldu 71.

Khlesel Melichar, biskup Vídeňský 77, 78, 88, 91.

Khober v. Kobr.

Khuen Jan Eusebius 106.

Khuen-Belasy Jan Eustachius na Lichtenberce (Lempachu) 16.

Kihala Achmet, legat turecký 73.

Kirchmajer Karel 71.

Kittsee 207.

Kladno v. Žďárský.

Kladsko 50, 67, 72, 97, 164, 241, 368, 369.

Klarissinky 400.

Kláster v. Budovec.

Klásterec v. Fictum.

Klásterské statky 165, 169.

Klatovská Salomena 72.

Klatovy 72, 74, 286, 312, 378; před-městí Laubské 75, Špitálské 74; domy Horálka Daniele 74, Košťovský neb Koptikovský 74, Louskalovic 74, Žebráka Jana jinak Vartovský 74; Kateřina Jablonka 74.

Klaudian Jan 388.

Kleisntheler v. Gleisenthal.

Klemens Adam 332, 348, 353.

Klement IX., papež 375.

Klement XI., papež 311.

sv. **Klementa** kostel v Praze 353.

z **Klenového Jan** z Janovic na Žinkovech, Novém Hradě a Březině 7, 15, 35, 65, 69, 85, 89; **Jan Zdeněk** na Roupovici 114.

Klevy 314.

Klosterneuburk 5, 7, 206.

Klučenice 239.

Klusák z Kostelce Albrecht Jiří 70; **Jan Oldřich** 70; **Mikuláš** 70.

Kmintana, hra 77.

Knihovna u sv. Víta 357.

Knoblochová v. z Lídlova.

Knot (Gnot) Jan 325.

Kobr švec 327.

Kobr Křištof z Khoberšperku 95, 330, 334, 337, 348; starší 327, 344.

Kobylníky 239.

Koc Adaukt z Dobře 129.

Kocour Ondřej 327, 331.

Kohout Simeon z Lichtenfeldu 65, 263.

Koch Václav z Kolburku 71.

Kochan Valentin z Prachové 95, 327, 330, 334, 335, 342, 348.

Kokořovec Křištof z Kokořova na Kořenících 85.
Kolburk v. Koch.
Kolín nad Labem 27, 72, 209, 210, 386; nad Rýnem 48, 101, 180, 240, 265, 307, 358, 381; v. Ferdinand.
Kollalto v. Collalto.
Kollatury dostal arcibiskup 20, 58.
Kollej jezuitská v Praze 240.
z Kölnu Jan 263.
Koloč v. Lepes.
Koloděje v. Štefek.
Kolona v. z Felzu.
z Kolovrat páni 193; Heralt Václav Libštejnský na Janovičkách 85; Jan starší 68; Wolf Novohradský na Lnářích 7, 15, 35; Zdeněk 203; Zdeněk Lev 406.
Komárno 150, 322.
Komárov v. Otta, Pešák.
Komisse o sůl a silnice 22, 37.
Komora česká 21, 37, 41, 68, 166, 385.
Kompaktata 17, 19.
Konárovský Václav z Libanic 281.
Konechluumský Vilém 327, 330, 334, 335, 341, 342.
Konfesse česká 19.
Konfoederací artikule 164.
Konsistoř utraquistická 17, 50, 61.
Košský trh v Praze 55, 56, 350, 367.
Konzin v. Canzon.
Korálek Daniel z Těšína 72.
Koranda Václav 130.
Kordua (sic) 383.
Kořenice v. Kokořovec.
Kořenská Kateřina z Malovic 70.
Kořenský Petr z Terešova 129.
Korneuburg 206.
Koruna česká 196.
Korunovační klenoty 298, 299, 305.
Kosobudy 239.
Kostelec v. Klusák.
Kostelec nad Černými lesy v. ze Smřic.
Kostnice 165, 210.
Košice 206, 250, 259, 320.
Košmberk (Košumberk) v. Slavata.
Kounic Fridrich 370; Karel 370.
Kounice 75.
Kouřim 54, 72.
na Kovárně v. u sv. Ambrože, Pavel.
Kozáci v Čechách 141, 105, 206, 244, 245, 249, 255—257, 262, 273, 295.
Kozel Jan 389; Jindřich z Peclínovce 94, 327, 330, 331, 346.
Kozolsfeld v. Hegner.
Kracov (sic) 326.
Krakov 244.
Krakovec Ludvík 370.
Královice 76; v. Vostrovce.

Královské (císařské) statky stolní 40, 63.
Královský dvůr v Starém Městě pražském 375.
Kralupy 289.
Krč 400.
z Krellsheimu Bernolf 154.
Kremž 150, 207, 248, 249, 281.
Kretšmer Daniel z Senkenberku 71.
z Krehleb Mikuláš 124.
Kriecheinger (Grichinger), hejtman císařský 111.
Křimice v. Točník.
Křista Pána obraz zázračný 310—312.
Křistian, kníže brunšvícký 383.
Křistian IV., král denemarský 173, 174, 178, 320.
Křistian, kurfiřt saský, 8, 13, 48.
Křivany v. Šlibovský.
sv. Křiže kostel v Praze 348, 400.
Křižovníci s červenou hvězdou 75, 78, 236—240, 372, 391, 392, 406, 407; v. Lohelius.
Křižovníci němečtí 77; v. Karel, Maximilián.
Křnov 250; v. Jan, Jan Jiří.
Krocín Václav 405.
Kroužek, hra 77.
Krucmburk v. Střela.
Krumlov český 37, 39, 72, 89, 97, 100, 101, 111, 124, 136, 148, 150, 154, 180, 215, 245, 261, 373.
Krupka 72; v. Jakub.
Kubín Josef 327, 330, 349.
Kubinius Jan 388.
Kukle, dól v Kutné Hoře 54.
Kulmbach 208.
Kurcpachové páni 122.
Kurfiřtí němečtí 48.
Kuřivody v. Berka.
Kutná Hora, Horníci 54, 55, 67, 72, 93, 95, 131, 330, 345, 376, 388, 389, 390; v. Šultys, Vřesovec.
Kutnauer Jan 190, 327, 330, 346, 348; Pavel 325.
Kuttenberg (sic) 305.
Kvadry Jan Baptista 71.
Kvasejovice v. Přehořovský.
Kvasnička Martin 75.
Kvestenberg Heřman 136; Kašpar, opat Strahovský 371.
Květnice v. Dobřenská.
Kynšperk 317.
Kystrín 314.
Kytlic, Lužický pán 251.
Laa v. Lava.
Labouň v. Pratský.
Ladislav Pohrobek, král český 407.
z Lamberka Karel, arcibiskup pražský 21, 53.
Laminger Wolf Vil. z Albenreita 323.

Landau, hejtman vojenský 321.
Landau město 209.
Landškron 222; v. Hrzan.
Landstein 103.
Landšteinová Anna 68; Anna rozená z Michnic 68.
Landstranský Jan 371.
Lang Filip 11.
Langenau 265.
Langenlois 245.
Lansmanius Jan 353.
Lanuzius Jan 403.
Lauenburský pluk 138.
Lauingen 265.
Lauretanská kaple 377, 378.
Lava (Laa) 145, 147, 148.
Lažany, z Lažan v. Bechyně.
Leff v. z Bechyně.
Lehnice v. Jan Kristian, Jiří, Rudolf.
Leininger Jan Vilém Dr. 315.
Lempach v. Khuen.
Lentulus Lucius 310, 311.
Leopold, arcikníže rakouský 10, 12, 85, 136, 157, 181, 184, 206, 240.
Leopold I., císař 361, 375.
Leopold Vilém, arcikníže rakouský 79.
Leopoldstadt 322.
Lepes Valentin, biskup Vesprimský, Nitrianský, arcibiskup Koločenský 16, 88.
Leslová Anna 72.
Lešno 349, 354.
Leupold Jan z Jihlavi 370.
Lev Jan 369.
z Lewenostu v. Nelcl.
z Lewenšteina hrabě 280.
Libenice v. Konároveský.
Libenstein (Libensteiner) 154.
z Libentalu Petr 68.
Liberec (Reichenberg) 77.
Libštejnský v. z Kolovrat.
z Libušína Adam nejstarší Jeronymus 71.
Libušína pole u Bechyně 121.
Licka v. Lišík.
z Lídlova Jan Fridrich 69; Regina Knoblochová 69.
Lichtenberk v. Khuen.
z Lichtenburka Oldřich 123; Tobáš 123.
Lichtenfeld v. Kohout.
z Lichtenšteina Gundaker 363; Karel 88, 90, 138, 139, 142, 168, 185, 306, 313, 322, 323, 329, 331, 333, 350, 365, 366, 368, 380, 397, 402—405; Maximilián 295, 320, 321, 352.
Lichtenštejnský pluk 369.
Linc 54, 55, 102, 277, 278, 352.
Linhartová Hedvika z Habartic 70.
Lintau (Linstau) 154.

Lipa 57; v. Trčka.
Lipčice v. Antonín.
Lipé v. Berka
z Lipého Pertold Bohobud 90, 369.
Lipnice 75.
Lippach David 332, 368.
Lippay Jiří, arcibiskup Ostřehomský 321.
Lipsko 230.
z Lipy hrabě 280.
Lišík (Licka), hejtman císařský 249.
Litoměřice 58, 72, 89, 228, 337, 388; biskupství založeno 373.
Litoměřický kraj 137, 376.
Litomyšl 222.
Lnáře v. z Kolovrat.
Lobels, císařský hejtman 261.
z Lobkovic Adam Karel 224; Alžběta 68; Jan Václav 15; Jiří 224; Kristof Popel 14, 15; Ladislav Popel 13, 139, 140; Matouš Depolt, nejvyšší mistr Strakonický 3, 84; Vilém starší Popel na Tejně Horšovském, Čechovicích a Miřkově 94, 198, 199, 201, 214, 222—225, 274, 305, 327, 329, 367; Zdeněk na Roudnici a Jistebnici 15, 65, 75, 84; Zdeněk Vojtěch 90, 113, 114, 363; v. z Firštnerberka, Trčková.
Lobkovský dům na Hradčanech 48.
Lohellus Jan, opat na Strahově 54; arcibiskupem a generalem křižovnickým stal se 54, 75, 77, 88, 89, 90, 236, 307, 313, 314, 354, 371, 394, 400.
Loket 67, 74, 314—317, 406; v. Šlik.
Loketský kraj 261.
Lokšan Adam 325.
Lomnice u Budějovic 109—111, 163, 164.
Lomnický Šimon 396.
Londýn 255.
z Losenšteina (z Loznšteina) Jan Zikmund 68; Wolf Zikmund 88, 363, 383.
z Losu v. Otta.
Lothar, kurfiřt Trevířský 180.
Loukovec v. Berka.
Louny 72, 193, 305, 376, 401.
Lovosice v. z Waldšteina.
z Loznšteina v. z Losenšteina.
Lučky klášter 139.
sv. Ludmila 355; její hrob 238.
Ludvík, apatykář z Prahy 122.
Ludvík falckrabí, bratr zimního krále Fridricha 186, 188, 194, 200, 201, 243, 247, 250—252, 257, 260.
Ludvík, král český 160.
Ludvík, lantkrabí z Hess-Darmstadtu 252, 398.
Luftenstein v. Lukšan.
Luk Kašpar Dr. 327.

Lukan Jan 70.
Lukáš kněz 390.
Lukáš z Packova (?), Františkán 127.
Lukavecký Jan starší z Lukavic 3, 69.
Lukšan Kašpar z Luftenšteina 72.
Lunacius Jan 353.
Lundenburg v. Breclav.
Lüneburg 208.
z Lungvic Wolf Arnošt 69.
Lupin Jan 388.
Lustenek v. Šmidtgrabmer.
Lutich 210.
z Lüttichova Wolf Fridrich 337.
Lužice (Holečká i Dolejší), Lužičané 1, 3, 24, 34, 49, 58, 96, 138, 150, 158, 164, 166, 167, 168, 171, 176, 186, 193, 198, 243, 248, 252, 257, 265, 268, 277, 319, 337, 379, 380; v. Šlik.
Lysá 48.
Lysen Jan Baptista 325.
Madrid 80.
Magno Jan Jakub 401.
Malnrath Fridrich ze Znojma 371.
Malzl Marek Mardochoj 20.
Majnhard, biskup pražský 357.
Makarius Josef z Merfelic 219.
Makovský Jeronym 182.
Mall v. Mehl.
Malovec Petr z Malovic 70, 156.
Malovice v. Kořenská.
Malšvice v. Gerstorf.
Maltežský řád v. z Lobkovic.
Maltzan Jan 246.
z Mansfeldu Anna Sibylla, rozená z Wartenberka 68; Arnošt 115—118, 150, 152, 153, 154, 155, 164, 171, 172, 179, 182, 183, 202, 207, 214, 215, 245, 260, 261, 263, 264, 278, 280, 297, 314—316, 318—320, 322, 364, 383, 392; Bruno 363, 384.
Mansfeldský pluk 155, 164, 256, 264.
Mantua 362.
Mára Jiřík 72.
a Marcatello Vincentius 311.
Marek Vejda, legat sedmihradský 185.
Margareta, manželka císa. Leopolda I. 875.
sv. Máří Magdaleny kostel v Praze 378.
Marie, arcikněžna rakouská 375.
Marie, matka císa. Ferdinanda II. 82.
P. Marie Čellenská 319.
P. Marie Censtochovská 400.
P. Marie Sněžná kostel v Praze 400.
P. Marie před Tejnem kostel v Praze 23, 38, 353, 379, 390, 391, 398.
P. Marie Vítězná (Strakonická) 294, 304.
P. Marie služebníci v. Servité.
Marie Anna manželka císa. Ferdinanda II. 362.

Matík Mikuláš 353.
Markéta, dcera císa. Karla IV. 358, 359.
sv. Markéty klášter 89.
Markoto, nejv. mistr křižovnícký 407.
de Marradas Don Baltazar 185, 215, 216, 241, 245, 255, 261, 280, 285, 286, 312, 317, 318.
Martin, dól v Kutné Hoře 54.
sv. Martina kostel u Kutné Hory 54.
sv. Martina kostel v Praze 353, 400.
z Martinic Alžběta, manželka Florianá Theodora Ždárského 354; Jaroslav Bofita na Smečn 35, 67, 75, 84, 90, 406; Marie Eusebie rozená ze Šternberka 68.
Martinus Samuel 353.
Martín Jakub 388.
Masure, hejtmán císařský 297.
Mašterovský (Jizbický) Václav 327, 330, 346.
Mathlades Jan 388.
Matiáš, arcikněze rakouský 1—5, 7, 8, 10, 12—16, 23—26, 28, 29, 31, 34—36, 38—46, stal se králem českým 47—49, císařem 52, 53, 55, 56, 58, 67, 73—81, 84, 86—88, 90, 91, 96, 98, 100, 102, 106, 110, 112—115, 117, 132, 151, 161, 162, 276, 277, 388, 344, 403.
Maximilián, arcikněze rakouský, nejv. mistr Křižovníkův německých 10, 12, 48, 78, 80, 81, 83, 88, 90, 91.
Maximilián, arcikněze štyrský 10, 12.
Maximilián II., císař 17, 19, 24, 62, 159, 235.
Maximilián, kníže bavorský 3, 112, 116, 117, 118, 137, 175, 178, 241, 252, 253, 260, 265, 278, 279, 281, 284, 286—290, 292, 294, 297—306, 313, 352, 362, 365, 379, 381—383, 398.
Medek Martin, arcibiskup pražský 50.
Medicus Jiří 128.
z Meggau hrabě 47—49, 297.
Mehemet aga 266, 268, 272.
Mehl (Mall) Václav 370.
Mekka 271.
Melander Otto Dr. 323, 329.
Mělník 56, 72, 77, 359, 386.
Měna Mikuláš 75.
z Merfelic v. Makarius.
Měříč zemský 74.
Meroltová Anna 71.
Merseburk 356.
Měsíček Bořivoj z Vejškova 70.
Měsíčková Mandalena z Bogranu 70.
Mettlich Joachym z Čechova 70.
Mezeříč nad Bečvou 244.
Mezeříčko nové v. Šleinit.
sv. Michala kostel v Praze 353, 400.
z Michalovic Bohuslav starší na Reve-

nicích a Novém Sedle 85, 327, 329, 334, 335, 341, 342, 348; Smil 325.
Michna Jiří 376; Pavel z Vacinova 70, 113, 114.
 z **Michně** v. Landšteínová, Pouzar. sv. **Mikuláše** kostel na Malé Straně 391, 333, 335, 353; na Starém Městě 353.
Mikulov (Nyklspurk) 49, 53, 168, 241.
Milán 215.
Milčice v. Bolehošt.
Milčín v. Kaplíř.
Milevsko klášter v. ze Švamberka.
Milhaus v. Bunzonová, Chotková, Millner.
Miller Jiří 71 182.
Miller Jung z Vídně 327.
Millner (Milner) Jan z Milhauzu 70, 325; Petr z Milhauzu a na Zvoleňovsi 95, 274, 325.
 u **Mince** dům v Praze 349.
Mince česká 58, 135, 364, 387, 399.
Minsterberk v. Jindřich Vácslav, Karel Frídrich.
Miramont, plukovník císařský 249.
Mířkov v. z Lobkovic.
Mirovice 179.
Míry jakých se užívati má 74.
Miseron Oktavian 71.
Misingdorf (?) 261.
Nitrovice v. Vratislav.
Mnichov 306.
Modlení za válek tureckých 50.
Mohuč 209, 307, 381; v. Švejkart.
 z **Molardu** Jan 103.
Montecuculi hrabě 170; Arnošt 363.
Mor v Čechách 54, 55, 238, 386.
Morava, Moraváně, stavové moravští 1—4, 6, 7, 9, 10, 26, 27, 40—44, 49, 53, 58, 96, 107, 138, 139, 140, 150, 158, 163—168, 170, 171, 176, 181, 183, 186, 193, 198, 204, 241, 243—245, 249, 252, 257, 261, 268, 276, 296, 308, 309, 369, 401; v. Sněmy.
Moravan v. Pavel.
Moravec Jan 327.
Moric, kníže saský 381.
Moric, landkrabí z Hessu 209.
Moric Oranžský 175.
Moric, syn krále Frídricha 314.
Mornaur Jan z Dekendorfu 72.
Mörsburk v. Neydhard.
Most 72, 192, 305, 407.
Motoly 295.
Mračký Jan 327; Karel z Dubé a na Pýselích 35, 84, 90.
Mühlhausy 253, 254.
Muldava v. Fidler.
Münster 210, 314.
Mustafa, sultán turecký 271, 272.
Muškon Ludvík 72.

Myslík Vácslav z Hiršova 70.
Mýto Vysoké 72.
Nahořečice 261.
Náhrobek králů českých u sv. Víta 235.
Náchod v. ze Smiřic.
 z **Náchoda** Jiří 108, 140—143.
 z **Naienperku** v. Bettengel.
Najmark 123.
Nažovy v. Švihovský.
Namyslav 123.
Nasovsko v. Arnošt, Jan.
Natus Fabian 368.
Nedrahovice v. Černín.
Nehr Jiří 327.
Nelcl Pavel z Lewenostu 71.
Němci v Čechách 49, 50, 74.
Německá obec v Praze 61, 62.
Německá říše 122.
Nemelkov 407.
Nemyšl v. Talmberka.
Neprachovy v. Švihovský.
Nerhof Jan 71; Petr 71.
Nestupius Jan 388.
Netolice 152.
Netolický Vácslav 72.
Neuburk (Falcký) 381.
Neurode 368.
Neustupov v. Kaplíř.
Neydhard Julius z Mörsburku 363.
Nisa 351.
Nitra v. Lepes.
Nizozemské vojsko v Čechách 102, 148, 152, 183, 210.
Nonndorf (Nomdorf) 157.
Nördlingen 209.
Norimberk 48, 118, 205, 208, 209, 210, 217, 222, 392.
 z **Nostic** Jan Adam 69.
Nové Dvory v. z Žerotína.
Nové Hradý (Gratzen) 156.
Nové Město za Vidní 150, 185, 319, 321.
Nové Sedlo v. z Michálovic.
Nové Zámky (Ujvar) 66, 109, 820—322.
Novohradský v. z Kolovrat.
Novokolínský Mikuláš 388.
Nový Hrad v. z Klenového.
Nyklspurk v. Mikulov.
Nymburk 72.
Obrazy v Bechyni 118—131.
Obříství v. Pětipeský.
Ödenburg v. Šoproň.
Okoř 122.
Olbramovice v. Čejka, Dvořecký.
 z **Oldenburku** Jindřich Jiří Dr. 816.
Olešnice v. Karel Frídrich.
 z **Olivetu** v. Funk.
Olomouc 49, 107, 128, 130, 139, 140,

- 143, 218, 350; v. Adam, z Ditrichšteina, Filippec, Plateis, Rakouský. Olomoucké biskupství 42, 44; kapitola 169.
- Oltáře** v Bechyni 118—131.
- z Onate** hrabě, legat španělský 80, 90, 91, 365.
- Opatství** v klášteřích mají se Čechům dávati 21.
- Opava** 139.
- Opočno** 75; v. Trčka.
- Ořech** 220.
- Orsini** kníže 265.
- Orsínovský** Jan z Fürstenfeldu 95, 325.
- z Ortenburku** hrabě 280.
- Osecký klášter** 53.
- Osman**, sultán turecký 263, 265, 269—271, 274, 275.
- Osov** v. Gerštorf.
- Österreicher** v. Rakouský.
- Ostřehom** 322; v. Forgač, Lippay, Pazman.
- na Ostrově** v. sv. Dobrotivé.
- Ostrožic** Štěpán z Jiletnice 16.
- Ostržtok** František z Ostržtoku 404.
- Ottersdorf** v. Sixt.
- z Ottingu** hrabě 208.
- Otto** (Otta) Jaroslav z Losu na Hlavočicích 238; Jindřich z L. na Komárově 85, 95, 327, 329, 338, 341, 342, 348; Jiří z L. 332, 335.
- Otto**, nejvyšší mistr krížovnícký 407.
- Ottopach** v. Pfeřkorn.
- Onjezd** v. Boubinský.
- Onjezdec** Červený v. Ždárský.
- Onstecký** (Auštecký) Jan 35.
- z Paaru** Jan Krištof 363.
- Pála** Pavel 72.
- Paderborn** 210.
- Palfy** Štěpán, hrabě Spišský 16, 320.
- Pamflety** proti Jesuitům 97; proti Plzeňským 114.
- z Pappenheimu** Gottfrid Jindřich 88.
- Paprocký** Bartoloměj 76, 123, 129.
- Paradeiser**, císařský vůdce 318.
- Pardubice** 37, 39, 48, 72.
- Paříž** 398.
- Parléř** (z Gemundu) Petr 358, 359.
- z Pasaunu** (Bassano) v. Šlik.
- Pasov** 88, 148, 210, 215, 352.
- Pasovské vojsko** 50.
- Pátek** v. ze Sternberka.
- Patrimonium** s. Petri 375.
- Pauláni** 50, 368, 380.
- Pauli** Jiří, děkan Časlavský 388.
- Pavel V.**, papež 294, 301, 304.
- Pavel** z Moravy (Moravan) kazatel u sv. Ambrože na Kovárně v Nov. M. pražském 128.
- Pazman** Petr, arcibiskup Ostřehomský 364.
- Pecinger** Ctibor Smil 70; Vratislav Mikuláš 70.
- Pecka** v. Harant.
- Pecelinovec** v. Kozel.
- Pelhrimov** 72, 105.
- Pelhrimovský** (Peldrimovský) Jan z Výchovic 71, 75, 327, 331.
- Peltenberg** v. sv. Hyppolita
- Pernkl** Adam 70.
- Perno** 406.
- z Pernšteina** Jan 128; Vratislav 222.
- Pernšteinská kaple** u sv. Víta 222.
- Péro** Pavel 72.
- Pertolt** Maximilián 71
- Pešík** Petr z Komárova a na Hošticích 69, 85.
- Pešín** Cyprián 388.
- Peška** (Prška) Pavel 327, 330.
- Petendorf** v. Fluschart.
- Pětikostelecký** (z Fünfkirchu) pan 367.
- Pettinger** Urban 87.
- Pětipeský** Felix (Štastný) Václav z Chýš, Egerberku, na Byšicích a Obříství 69, 95, 327, 329, 367.
- Petr** z Jindřichova Hradce, Františkán 128
- Petr**, vikarista u sv. Víta 219.
- Petráček** Adam 240.
- Petrín** (vrch sv. Vavřince) 105, 154, 281, 313, 378.
- Pettengel** v. Bettengel.
- Pfeřkorn** Albrecht z Ottopachu na Jinonicích a Bukovicích 95, 239, 326.
- Pfeiffer** Jan 310, 311.
- Picenus** Jakub, Františkán 127.
- Piemont** 173.
- Pichler** Leopold 72.
- Pichlpergrová** Anna z Varrázova 71.
- Pintha** Uňkovanský z Uňkovan 238.
- Piscis** Zikmund 388.
- Pisecký** Václav z Granichsfeldu 95, 325.
- Pisek** 72, 153, 171, 172, 179, 214, 215, 285.
- Pisenberg** u Vídně 184.
- Pisnice** v. Kelblová.
- Pius II.**, papež 130.
- z Plané** Jan 393.
- Plánice** 130.
- Plasy**, klášter 88, 113; v. Wašmutius.
- Platejs** Jan Arnošt z Platenšteina, kanovník a pak biskup Olomoucký 7, 71, 346, 401.
- Plavení dříví** po Vltavě 23.
- Plavíc** (Globič) Baltazar 327.
- Plekta** (Plichta, Blekta) Krištof 370.
- Plzeň** 18, 72, 75, obležení 112, brány městské 113, předměstí 116, Františkánský klášter 117, 118, 126, 130, 131, 150, 153, 154, 164, 172,

- 215, 284—286, 297, 314, 315, 375, 392, 396, 397; viz Dornheim, Pamflety, Stehlík, Wolfinger, Zender.
- Plzeň** stará 287.
- Plzeňský kraj** 115, 286.
- Podbrdský kraj** 196.
- Poděbrady** 406.
- Podol** 296.
- Podolí v. Fruwein.**
- Podolský Jan** 388.
- Pohořelec v Praze** 195, 298, 299.
- Polehrady v. Winter.**
- z Polhaimu Gundaker** 46, 363.
- Polička** 72.
- Polná** 75, 105, 106, 136.
- Polské poselstvo v Praze** 205; vojsko 378.
- Polžice v. Harant.**
- Pomořanský kníže** 383.
- Pontan Jiří** 357.
- Popel v. z Lobkovic.**
- Poričská (Špitálská) brána** 300.
- de Portia Karel, hrabě** 363.
- Postoloprty** 16, 183; v. ze Šternberka.
- Posudné** 66, 75.
- Potenštejn v. Zampach.**
- Pouzar Albrecht Řehoř z Michnic** 70.
- Povětrí velká v Čechách** 53, 54.
- Povodně v Čechách** 53, 55.
- Praha** Pražané 7, 11, 13, 16, 18, 33, 34, 36, 49, 50, 53, 66, 73, 74, 77, 78, 79, 98, 100, 101, 107, 108, 109, 111, 113, 118, 127, 132—135, 143, 153, 154, 158, 159, 161, 164, 166, 171, 172, 179—182, 185, 186, 188, 190, 197, 207, 217, 221, 225, 228, 235, 241, 246, 248, 249, 263, 270, 278, 279, 284, 289, 290, 302, 308, 313, 317, 366, 377, 378; v. Bernardinus; divy na obloze 280, 281; drancování od vojska 305; exekuce nad vzbouřenými stavy 324; jarmarky 57; jednota se stavy 93; kněží nekatolictví vypovězení 353; malování na domech 55; mor 54, 55; německá obec 61; nespokojenost s Fridrichem 231, 233; nevěstek domky zrušeny 218; opevňování 105, 282, 386; plavba po Vltavě 23; povětří velké 54, 260; reformace katolická 404; umění 51; vítání Fridricha 195; Židé 63, 384.
- Praha, Hradčany** 48, 77, 300.
- Praha, Malá Strana** 34, 49, 72, 87, 95, 176, 193, 194, 196, 297, 300, 360, 374; v. Čáp, Ždárský.
- Praha, Nové Město** 55, 56, 72, 87, 92, 95, 176, 193, 194, 195, 300, 328, 367; ohně 78; opevňování 105.
- Praha, Staré Město** 72, 87, 92, 95, 97, 176, 193, 194, 195, 203, 251, 298, 299, 300, 401; rynek 17, 24, 263, 323, 328; šatlava 58.
- Praha, Židovské Město** 384, 397, 398.
- (Všecka jména kostelů, domů, ulic a obyvatelů pražských hledej dle jich pojmenování u příslušných písmen).
- Prachatice** 72, 202, 245, 261, 284, 286.
- Prachenský kraj** 196.
- z Prachové v. Kochan.**
- Pratský Jindřich Votfk z Labouně** 70.
- Pražský hrad** (hrad sv. Václava) 16, 49, 50, 73, 89, 90, 92, 96, 97, 107, 135, 155, 158, 161, 164, 171, 172, 182, 195, 196, 203, 228, 334, 240, 248, 257, 299, 305, 306, 324, 326, 228, 331, 332, 334, 335, 399; opravován býti má 67; v. Černín, Kába, Sněmy.
- Pražský most** 54.
- Přebořovský Karel z Kvasejovic** 69.
- Premostrati** 53, 139.
- Přemysl Otakar II.** 290.
- Přerov** 48.
- Přerubnice v. Hrabaně.**
- Prešpurk** 1, 2, 6, 7, 25, 27, 42, 53, 205, 207, 217, 218, 240, 241, 286, 320, 321, 322, 343, 359, 364.
- Prešpurská smlouva** 9.
- Přestice v. Švihovský.**
- Příbram** 359, 360.
- Příbyslav** 75.
- Příchovice v. Chanovský.**
- Přístrach Jan** 388.
- Privilegie král. česk. stvrzeny od Ferdinanda II.** 134.
- Proboštství mají se Čechům dávati** 21.
- sv. Prokop** 355.
- Prokop Holý** 170.
- Prostějov** 49.
- Prostibor v. Točník.**
- Prusinovice v. Bitovský.**
- Pruskovská Johanka rozená ze Sulevic** 68, 333.
- Prusy** 122.
- Pürbach (Birbach)** 157.
- Purghans Jan** 246.
- Purkrabství pražského úřad** 20, 63.
- Pýšely v. Mracký.**
- Ráb** 150, 330.
- Rabenhaupt (Robmhap) Ferdinand ze Suché** 70.
- z Radbuzy v. Arsenius.**
- z Radče Václav** 358, 359.
- Radnice malostránská** 327; novoměstská 78, 195, 327, 332, 335, 393; staroměstská 195, 263, 299, 305, 327, 332, 335, 336, 349, 398.

- Rakoczy** 205, 206.
Rakouský (Österreicher) Vít z Olomouce 370.
Rakousy, Rakušané, Rakouští stavové 1—4, 8—11, 24, 25, 42, 55, 102, 110, 138, 139, 145—147, 149—151, 157, 158, 181, 183, 185, 206, 209, 210, 215, 218, 244, 245, 248, 254, 257, 261, 268, 269, 278, 302, 352.
 z **Rakovic** Markvart 129.
Rakovnický kraj 138.
Rakovník 52, 72, 286, 288, 289.
Rauber Krištof 256.
Rec, Rejc (Geswic?) 168, 183, 249, 280.
Řečice Červená 371.
Řečický Jiří 327, 331, 346.
 z **Redernu** Melichar 77, 337.
Redey Ferenc 183.
Regius Jan 376.
Řehlovice v. z Bělé.
Řehoř Veliký, papež 311.
Řehoř XV., papež 365, 372, 373, 396.
Rechenberger Václav 370.
Reichenberg v. Liberec.
Republikou měly se státi Čechy 176.
Revenice (Rvenice) v. z Michalovic.
Rezno 1, 2, 8, 53, 54, 122, 148, 191, 210, 320, 379, 380, 381, 383, 384, 398; v. Chuno.
 z **Říčan** Krištof 370; **Pavel** na Dubu 68, 94, 327, 329, 367.
Říčany v. Bejčková.
Richter Jan 72.
Rím 127, 301, 304, 311, 313, 372—375, 383, 384, 397, 400.
Rípce 76.
Rípel (Rippel) **Leander Dr.** 327, 330, 332, 345, 348.
Risenberk (Ryzmberk) 285, 286; v. Svihovský.
Robmhap v. Rabenhaupt.
Bohoret Oktavian z Freiberku Dr. 71.
Rodel Vejda, vůdce kozáků 205.
Rohy (Horn) 279.
Rokycana Jan 390, 391.
Rokycany 72, 117, 405.
Rokyce v. Střela.
Rokyta v. Gerstorf.
Rolland z Hollandu 72.
Romaněsko 318.
Rongoni Gabriel, biskup Jagerský 127.
Ronsperk 286; v. Šlovská, ze Švamberka.
Rorov (Rorau) v. z Harrachu.
Rosacius (Rozacius) **Jan Hořovský** 331—335, 338—342, 345, 353.
Rosenberk hrad 155, 180, 181, 183, 312.
 z **Rosenberka** v. z Rožmberka.
Rosental v. Celler.
Rotenstein v. Heidel.
Rottenburk nad Tauberem 109, 209.
Rotterdam 314.
Roudnice 78; v. Jiří, z Lobkovic.
 z **Roupova** **Jan Adam** 68; **Krištof** **Albrecht** 68; **Václav Vilém** na Trnovanech a Žitenicích 85, 94, 108, 188, 197, 198, 202, 228, 234, 251, 258, 260, 299, 325.
Roupovice v. z Klenového.
Rousy **Mladé** a **Staré**, dům v Kutné Hoře 54.
Roveň v. Šlik.
Rozín **Eliáš mladší** 325; **Eliáš starší** 327, 331.
 z **Rožmberka** **Petr Vok** na Bechyni 124.
Rožmberský dům v Praze 77.
Rožmitál 371.
Rucký **Fridrich** 52; **Kašpar** 52.
Rudiger z Treviru, komendátor v Chebu 407.
Rudolf I., císař 122.
Rudolf II., 1—7, 10, 11, 13—16, 18, 22, 25, 27—33, 36, 38—49; zemřel 50; úvahy o něm 50—52; pohřeb 52, 62, 75, 76, 79, 88, 159, 182, 222, 276, 338, 396.
Rudolfovy poklady 52, 182.
Rudolfův majestát 93, 187, 189, 277, 305.
Rudolfstadt 154.
Rumburg 399.
Rumpal **Alexandr** 284; **Benigna** 284; **Kristina** 284; **Maximilián** 284.
Rumormistr **pražský** 378.
Rupert, syn zimního krále **Fridricha** 252.
Rušan **Jakub**, **Františkán** 128.
Rvenice v. Revenice.
Rybňany v. Kába.
Rytman **Jan** 70.
Ryzmberk v. Risenberk.
 ze **Rzavého** **Vít** na Skalci 126.
Sádovský **Jiří** ze Sloupna 403.
 de **Saint-Hilaire** (**Santeller**) **Gilbert** 150, 363.
Saitl **Ondřej** 370.
Sak **Václav** 238.
Salmanswellenské opatství 210.
Salmovský pluk 163.
 z **Salmu** **hrabata** 157, 265, 280; **Albrecht** **Jan** 188; **Vilém** 363.
Salvatora **kostel** v. **Spasitele**.
Salzburg 210, 381—383.
Santeller v. de **Saint-Hilaire**.
Saské vojsko v. **Čechách** 328.
Sasko (kurfirství, **Sasy-Lauenburk**, **Sasy-Wýmarské**) 103, 107, 108, 117,

- 186, 167, 253, 257, 260, 261, 265,
279, 280, 296, 297, 309, 317, 319,
322, 337, 368, 379, 381, 383; v.
František, Jan Arnošt, Jan Fridrich,
Jindřich Julius, Jiří, Kristian, Moric,
Vilém.
- Saský dům** v Praze 298, 299, 305.
- Saský pluk** 184.
- Sebastus Mikuláš** 388.
- z Sebuzína** Mandalena, rozena z Hru-
šova 68.
- Sedlec**, ves 407.
- Sedlecký klášter** 385, 401.
- Sedlnický Petr** z Choltic 108, 141.
- Sedmíhradsko** Sedmíhradští stavové
176, 178, 183, 205, 218, 257, 328.
- Sejdlie** v. Zejdlie.
- Selská** povstání 263, 286.
- Semlir** 313.
- Semler**, hejtman stavovský 241.
- Servité** (P. Marie služebníci) 19'.
- Sezimové** z Sezimova Oustí 75; Jan
15, 67, 84, 87, 89, 91; Jan Petr 68, 91.
- Schaffgotsch** Jan Oldřich 246.
- Schleusingen** 398.
- z Schrattenbachu** Marie Alžběta,
manželka Karla Harracha 372.
- Schwarzenau** (Švarce) 157.
- Schweinfurt** 209.
- sv. Sigmund** 293, 355; jeho tělo 212.
- Sigmund**, císař 75, 358, 359, 387.
- Sigmund**, král polský 160.
- sv. Sigmunda** kaple u sv. Víta 235.
- Sixt IV.** papež 127, 128.
- Sixt Jan Theodor** z Ottersdorfu 95,
327, 330, 335, 346.
- Sixt Pavel** 327.
- na Skalci** v. ze Rzávého.
- Skalice** uherská 140, 401.
- Skalka** v. Hrzan.
- Skřipel** v. Gerstorf.
- Skultet** (Škultet) Abraham 188, 201,
211—214, 218, 221—226, 229, 230,
232, 233, 235, 251, 257, 259; jeho
žena 229.
- Sláma** Daniel 327.
- Slanský kraj** 115, 116, 137, 376, 400.
- Slaný** 72, 193, 305, 376, 377, 406.
- Slavatové** z Chlumu a Košmberka;
Adam 70; Jaroslav na Hlubočepích
85; Jindřich 243, 249; Joachym 68;
Magdalena, manželka Bohuchvala
Berky 252; Marie rozená z Wald-
štejna 68; Vilém na Hradci Jindři-
chové, Telci a Stráži, purkrabí Karl-
stinský 3, 67, 84, 87, 89, 90, 103,
386.
- Slavkov** 3, 26, 49, 305, 315.
- z Slavkova** v. Kaplňová.
- Slezská komora** 236.
- Slezské vojsko** 107, 156.
- Slezsko** (Slezská knížata, stavové) 1,
34, 49, 58, 96, 106, 109, 122, 198,
139, 150, 158, 164—168, 171, 176,
186, 193, 198, 204, 205, 243, 244,
252, 257, 261, 268, 277, 322, 379,
380, 399.
- Slivenec** 239.
- Sloupno** v. Sádovský, Švihovský.
- Slovanský klášter** 50.
- Služský** Adam z Chlumu 70; Jan
Benjamin z Chlumu 70.
- Smečno** v. z Martinic.
- ze Smític** Jan Albrecht na Kostelci
nad Černými lesy, Dubu a Náchodě
95, 326.
- Smiřice** 75; v. Trčka.
- Smířický** Sigmund 13, 68.
- Smolík** Zdeněk 239.
- Smrčka** Oldřich 70.
- Sněmy české** na hradě pražském 3,
13, v Budějovicích 55, 58, 79, 107,
158, 164, 172, 176, 196, 246, 250,
257, 259, 260, 361; moravské 3, 108,
145, 168, 169, 218; říšské 1, 2, 157,
180, 208; slezské 110; uherské 1,
148, 217.
- Soběslav** 72, 76, 154, 155, 241.
- z Solhauzu** Jan Abraham 70.
- z Solmsu** Jan Jiří 137.
- Sonnenstein** v. Sušický.
- Soud zemský** 21, 60.
- sv. Spasitele** (Salvatora) kostel v Praze
50, 368.
- Spilská města** v. Palfy.
- Spytihněv**, kníže český 356, 357.
- Stehlík** Bartoloměj z Pízně 153.
- Stinava** 351.
- Stodůlky** 221.
- Stolinská** Johanna 70.
- Stolní** statky v. Královské statky.
- Stradaň** v. Hýbl.
- Strahov** 88, 191, 212, 220, 371, 399;
v. Kvestenberg, Lohelius.
- Strahovská brána** 193, 194, 196,
281, 299.
- Strakonice** 172, 179, 294; v. z Lob-
kovic, P. Maria.
- Stránský** Pavel 121.
- Strášeč** 289.
- Stráž** 255; v. Slavata.
- Strážný nejvyšší** v. z Bubna.
- Střechov** v. Hoffmann.
- ze Streinu** Wolf 157, 168.
- Střekov** 224.
- Střela** Purkart z Rokyc na Krucm-
burku, Cerhenicích a Štěpánově
68, 85.
- Stříbro** 72, 117, 406.
- Stříška** Daniel 327.
- Strunkovice** 284.
- Stubenvoll**, hejtman stavovský 141,
143, 163.
- Sucha** v Čechách 56, 78.

Suchá v. Robmhap.
 Súl v. Komisse.
 Sulevice v. Kaplíř, Pruskovská.
 Sulzbach 209.
 Sušice 72, 285, 286, 389.
 Sušický Šimon ze Sonnenšteina 94,
 327, 330, 347, 348.
 z Svárova Petr Tobiáš Karel 90.
 Sváté pole na Hradčanech 360.
 Světla nad Sázavou 75; v. Trčka.
 Světla (Zwettl) 147, 279.
 Svijany v. Šlik.
 Svinický vrch v. sv. Václava vrch.
 Sydon (Sydern), stavovský hejtman
 261.

Šáf Bernard 370.
 Šárýšský Potok 206.
 Šatstvo pořádné má se nositi 73.
 Šauber v. Šander.
 Šenfeld v. Zejdlic.
 Šenkenberg v. Kretšmer.
 Šenkhart v. Šnukhart.
 Šerercius Sigmund 368.
 Šic Mikuláš z Drahonic 70.
 Šindl Jan z Ebrharče 71.
 Širntingar Jan Bartoloměj 70; Job
 Adam 70.
 Šiška Matiaš z Cejnova 72.
 Šiškař Jiří 388.
 Škat Severin 71.
 Školy katolické zřízeny 384.
 Škornicová Dorota 72.
 Škréta Daniel Šotnovský ze Zavořic
 95, 325; Kunrad 71; Pavel 389.
 Škultet v. Skultet.
 Škvrňany 115, 116.
 Šlammersdorf Baltazar Jakub 154,
 180, 287.
 Šleinic Rudolf ze Šleinic a na Novém
 Mezeříčku 169, 370.
 Šlibovský Burian z Křivan 69.
 Šlik Jan Albin z Holejče, z Pasaunu
 (Bassano) na Falknové a Doupové
 85, 94, 325; Joachym Ondřej z Lokte,
 na Svijanech a Rovni, hejtman Horní
 Lužice 23, 24, 32, 33, 35, 94, 108,
 186, 192, 198, 202, 296, 297, 325,
 327, 329, 335, 336, 338, 348.
 Šlovská Rozina z Ronšperku 70.
 Šmidtgrabmerové z Lusteneku, Be-
 nigna 70; Eliáš 68, 70; Jan Joachym
 70; Jiří 70.
 Šnukhart (Šenkhart) František 72;
 Mikuláš 72, 196, 300.
 Šoň Martin 72.
 Šoproň (Oedenburg) 320, 364.

Šotnovský v. Škréta.
 Španělské vojsko v Čechách 302,
 136, 137, 245, 253, 286.
 Špetlová Alžběta z Dubé 68.
 Špilberg u Brna 142.
 Špitálská brána v. Poříčská.
 Špitálsko za bránou Poříčskou 240.
 Špranger Bartoloměj 71.
 Špulík Václav z Jiter 70.
 Špýr 209, 210.
 Šreiter Jan 389.
 Šrepl Jakub 71.
 ze Štahrenberka Richard 48.
 Štampach Jan Albrecht 70; Jan Hen-
 rich ze Štampachu 192; Matiaš
 mladší 69; Matiaš starší 69.
 u Štampachů dům v Praze 401.
 Štander (Šauber), císařský hejtman
 111.
 Štanderský pluk 184.
 z Štayerwaldu rytířstvo 208.
 Štefek Tobiáš z Kolodějí 95, 327, 330,
 334, 335, 342, 348.
 sv. Štěpána kostel v Praze 353.
 Štěpánská ulice v Praze 55.
 Štěpanov v. Střela.
 z Šternberka Adam na Bechyni 7,
 15, 33, 35, 37, 38, 40, 65, 67, 83,
 84, 86, 90, 92, 119, 124, 392, 394—
 396; v. z Hohenzollernu; Jan 223;
 Jan Zdeněk 68; Jaroslav 406; La-
 dislav na Bechyni 127, 129; Ludvík
 260; Štěpán Jiří na Postoloprtech,
 Vodolicích a Pátku 16—18, 32, 68,
 84; Václav 394, 395; Veronika
 rozená z Weitmile 68; Zdeněk 124;
 Zdislav 120, 126, 127, 128, 129, 395;
 v. z Martinic.
 Štokera 257.
 Štrasburk 208, 210.
 Štreitenfeld v. Teyřlová.
 z Štubenberka (z Šumberka) Rudolf
 243, 326.
 Šturm Joachym 69.
 Štýrsko 11.
 Štyrumb (Štyrum) hrabě mladší 280
 starší 153, 261, 280, 297.
 Šultys Jan z Felsdorfu, primas Kutno-
 horský 95, 327, 330, 334, 335, 345.
 Šumady, vojenský hejtman 163.
 Šuman Jiří 71.
 Šumanská impressi v Praze 73.
 z Šumberka v. ze Štubenberka.
 Šumberk v. Fictum.
 Švábská hrahata 254.

- z Švamberka** Jan starší na Milevském klášteře 125, 126; Jan Jiří na Vorlíku 35, 68, 286; Jindřich starší na Zvíkově 124—126; Křištof na Milevském klášteře 126; Petr na Třeboni, Vorlíku, Ronšperce, Zvíkově a Kestřanech 94, 110, 136, 181, 202, 239, 241, 813, 326; Václav na Bechyni 125, 126.
- Švarce** v. Schwarzenau.
- Švarzbach** v. Khek.
- Šwarzperger** Mikuláš 71.
- Švehla** Jan 327, 330, 349.
- Švejkart** Jan, kurfiřt Mohučský 48, 157, 158, 161, 171, 180, 264.
- Švihov** v. Černín.
- Švihovská** Johanka roz. ze Sloupna 67.
- Švihovský** Fridrich z Risenberka na Švihově, Neprachovech, Nalžovech a Přesticích 68, 85; Pavel 327; Theobald z Risenberka, Švihova a na Horažďovicích 15, 35, 67, 84, 155.
- Tábor**, Táboři 54, 72, 110, 112, 164, 170, 179, 202, 261, 262, 263, 291, 297, 306, 314, 317, 318.
- Tábor** Au u Vídne 185.
- Tachov** 78.
- Taibl** v. Teiff, Teuff.
- Taibl** Otto, rakouský pán 244.
- Taiblová**, měštka pražská 207.
- z Talmberka** (z Talenberka) Fridrich 323, 363; Jiří na Nemyšli a Janově 67, 84, 89, 199, 202.
- z Tainhausu**, pán rakouský 87.
- Tampir** v. Dampierre.
- Teiff** (Taibl) Wolf 261.
- Teiprecht** (Teichprecht) Melichar 327, 330, 347.
- Tejn** v. Týn.
- Tejnec** v. Týnec.
- Telč** v. Slavata.
- Tepelský** klášter 113.
- Teplá** 88, 315.
- Teplice** v. ze Vchynic.
- Terešov** v. Kořenský.
- Těšík** Sigmund 388.
- Těšín** v. Korálek.
- Tetov** v. ze Vchynic.
- Teuff** (Taibl) Karel 363.
- Teyfflová** Estera ze Štreitenfeldu 71.
- Theobald** (?) 351.
- Thonradl** Ondřej 149.
- z Thurnu** Jindřich na Veliši a Vinťově, purkrabí Karlštejnský, 7, 67, 90, 92, 93, 100, 101, 104, 105, 108, 109, 137—140, 145—151, 154, 155, 163, 164, 183, 206, 208, 217, 225, 233, 239, 269, 274, 278, 280, 295, 299, 300, 309, 321, 325, 341, 351; jeho pluk 163; jeho syn 280, 296, 299, 368, 369.
- Thurzo** Emerich 251, 252, 257, 258; Mikuláš 16; Stanislav 320, 364.
- z Tiffenbachu** Fridrich 141, 155, 241, 242, 319, 320; jeho statky 168; Marie Eva 395; Rudolf 111, 294, 320, 321.
- Tiffenbachský** pluk 295.
- Tiffental** v. Trost.
- Tilly** 2, 4, 9, 25, 26, 294, 295, 306, 316, 317, 364, 365, 383, 384, 398.
- Tlačík** Bartoloměj 75.
- Tmaň** 377.
- Točník** Purkart z Křimic a na Prostiboři 15, 35, 65, 69, 85, 114.
- Tomáš**, Vratislavský biskup 238.
- Tomáš** z Čáslavě, Františkán 127.
- sv. Tomáše** kaple u sv. Víta 223, 313.
- Toru** Jan 370.
- Toruň** 350.
- Touškov** 288.
- Trader** Jan 327.
- z Trautmansdorfu** Maximilián 2, 210, 363.
- Trautson**, hrabě 147, 206.
- Trčka** Jan Rudolf z Lípy, na Světlé Opočné a Smiřicích 13, 33, 68, 75, 85.
- Trčková** Mandalena rozená z Lobkovic 68.
- Třebíč** 139.
- Třeboň** 155, 164, 246, 280; v. ze Švamberka.
- Třebová** moravská v. ze Žerotína.
- Tresty** za rouhání, zločiny 53, 56, 57.
- Trevír** 210, 240, 265, 381; v. Lothar, Rudiger.
- Treytlar** Petr 72.
- Tridentské** biskupství 373.
- Trnava** 320, 321, 322.
- Trnovany** v. z Roupova.
- z Trocnova** Jaroslav 170.
- Troffaim** 265.
- sv. Trojice** kostel v Praze 49, 367, 380.
- Trost** Václav z Tiffentalu 71.
- Trušícký** Fridrich 371.
- Trutnov** 72.
- Tschernembel** (Černembel) Jiří Erazim na Windeku 16.
- Tuchar** Jan 71.
- Turecká** poselstva v Praze 74, 265, 273—275.
- Turnaje** 77.
- z Turnu** v. z Thurnu.
- Turské** panství 239.
- Tycho** de Brahe 51.
- Týn** nad Vltavou 152, 153, 155, 164, 181, 246, 312, 371.
- Týn** Horšův v. z Lobkovic.

Týnec v. Widdersperger.

Týnec Pannenský 400.

Týnský kostel v. P. Marie.

Tyrolsko 80.

Uhři, Uherští stavové, uherské vojsko
1—4, 8, 11, 17, 24, 25, 27, 34, 39,
42, 55, 108, 109, 111, 147, 148, 149,
150, 152, 155—157, 163, 168, 176,
178, 181, 185, 205, 206, 207, 208,
217, 218, 254, 257, 261, 262, 286,
288, 290, 291, 295, 302, 308, 321,
328; v. Sněmy.

Ujvar v. Nové Zámky.

Ulm 209, 265.

z Ulmu Jan Ludvík 363.

Umění za cís. Rudolfa II. 50.

Umučení Božího obraz u sv. Víta 360.

Unhošť 289.

Universita pražská 20.

Uhkovanský v. Pintha.

Urban VIII., papež 373, 375, 386.

Ústí nad Labem 72.

Ústí Sezimovo v. Sezima.

Uzlar Kašpar 327, 347.

Vacínov v. Michna.

sv. Václav 293, 355, 356; jeho hrob
357; jeho tělo 356.

Václav II., král český 130.

Václav III., král český 123.

Václav IV., král český 123, 358,
359, 362.

Václav z Ivančic, Františkán 127.

Václav z Jihlavi, Františkán 127.

sv. Václava hrad v. Pražský hrad.

sv. Václava kaple u sv. Víta 84, 87,
89, 190, 198, 212, 220, 282, 305,
306, 360, 362.

sv. Václava kostel v Praze 346, 359.

sv. Václava meč 90, 190, 200.

sv. Václava vrch (Svinský vrch) 356.

Wagner Kašpar 368.

z Waldeka Kristian, hrabě 363.

Waldsaský klášter 74, 186, 189, 190,
192.

z Waldšteina Adam na Hrádku nad
Sázavou, Lovosicích a Hustopečech
35, 45, 65, 67, 75, 84, 89, 354;
Albrecht 68, 108, 138, 140—142,
152, 296, 305, 321, 351; Hannibal
68; Henyg 68; Zdeněk 370; v. Sla-
vatová.

Waldšteinský pluk 152, 163, 249,
261, 296.

Valkoun Bohuchval z Adlaru 69,
377.

Valloni v Čechách 2, 4, 34, 152, 156,
157, 244, 257, 262.

Walstein (?) v Rakousích 157.

Varadin v. Filipec.

Varleich v. z Bubna.

Warmberger Jan 72.

z Wartenberka Anna, manželka
Krištofa Haranta 338; Jan Jiří 68,
89, 91; Jindřich Otto 89, 242, 243;
jeho žena 242; Karel 35; v. z Mans-
feldu.

Varvažov v. Pichlpergrová

Wašmutius Jiří, opat Plasský 113,
114.

Vaudemont, vévoda 265.

sv. Vavřinec kostel v Praze 378.

sv. Vavřinec vrch v. Petřín

Welmar 55.

Weissenbach 157.

z Weitmile v. ze Šternberka.

Vejškov v. Vjškov.

z Veleslavína Samuel 325.

Velhartice 389.

Veliš v. z Thurnu.

z Velvartu (Welward) Filip Jakub
154.

Wendl Antonín 72.

Wenzl Lorenz 75.

Veselí 280.

Vesprim v. Lepes.

Weston, anglický vyslanec 306.

Westrich v. Vistonice.

Veteranská hrabata 254.

z Vetlí Mikuláš a na Bechyni 126.

Veveří v. Benídková, Grejnar.

Vchynský (Chynský, Vchinský) Ja-
roslav z Vchynic a z Tetova 68; Ol-
dřich 136, 137, 326; Radslav starší
z Tetova na Doubravské Hoře a Za-
hořanech 67, 84, 90, 194, 325; Vác-
slav 45, 309, 363; Vilém 94.

Vchynského pluk 163, 256.

Videň 1, 2, 12, 27, 49, 51, 53, 57,
77, 78, 80, 92, 96—98, 100—102,
105—111, 113, 114, 117, 132, 133,
135, 136, 138, 145, 148—151, 154,
155, 157—159, 161, 163, 170, 180,
181, 189—185, 206—208, 215, 217,
240, 241, 244, 249, 261, 280, 286,
306, 307, 309, 312, 319, 321, 323,
328, 334, 344, 352, 353, 362, 364,
371, 372, 375, 385, 386, 391, 392,
394, 395, 399, 408; viz Antonín,
Khlesl, Miller.

Videňská smlouva 9, 38.

Widdersperger z Widdersperku Jan
na Tejnici 85; Jindřich 70; Jiří
Krištof 70.

Vilém, kníže Sas-Wýmarský 250 —
252.

Ville, hejtman vojenský 297.

Wilsdorfer 154.

Wimperk 202.

Wimpfen 209.

Windek v. Tschernembl.

Winter Kašpar z Polehrad 71.

Vintíkov v. z Thurnu.

Wirtemberg 178, 304; v. Jan Friedrich.
Wirzburk 209, 313, 398; v. Jan Gottfried.
Wistonicie (Westrich) 170.
sv. Vít 293, 355; jeho hrob 225, 226, 357.
sv. Víta kapitola 371.
sv. Víta kostel 77, 78, 87, 127, 190, 191, 195, 197, 198, 200, základy 211—214, 218—229, 232—235, 238, kalvinská modlitebna tam učiněna 230, 251, 257, 259, základy 262, 280—283, 287, 288, 292, 293, 294, 300, 307, 313, 354, 356—362, 384, 399.
Vitacius Václav 353.
Vítěz Jan ze Zredna 130.
Vitoraz 156, 157.
Vitřice v. Žďárský.
Wittemberk 230, 235.
Wittmann Michal 327, 331, 346.
Vítův Řehoř 388.
Vladislav I., král český 357.
Vladislav II., král český 121, 126, 129, 130, 135; jeho majestát 17; jeho mandát 16.
Vladislav, král polský 350.
Vlašim v. Vostrovce.
Vlašské vojsko v Čechách 102, 148, 210, 245, 253, 286.
z Vlkanova Karel 69.
Vltavský kraj 196.
Vobětický Václav z Vobětic 70.
Vobolín, měšťan pražský 407.
Vodický, pán moravský 370.
Vodňanský Nathanael 327, 330, 347, 348.
Vodňany 72, 202, 203, 245, 280, 284; v. Daniel.
Vodolice 16; v. ze Šternberka.
sv. Vojtěch 293, 355, 378; jeho hrob 357, 360; jeho tělo 357, 362.
sv. Vojtěcha kaple u sv. Víta 211, 220, 361.
sv. Vojtěcha Menšího kostel v Praze 353.
sv. Vojtěcha Většího kostel v Praze 353.
Vokáč Jan 327; Šimon 327, 331, 346.
Wolffinger Jan Rudolf z Plzně 116.
z Wolfseku pán 381.
Voračický Jan 69.
Vorlík v. ze Švamberka.
Worms 209, 210.
Voseč v. Bukovský.
Vosterský v. Kaplíř.
Vostrovce Jan z Vostrovic 327, 329, 367.
Vostrovce Jan z Královic a na Vlašimi 85.
Votice v. Kaplíř.

Vratislav, král český 357.
Vratislav 88, 110, 123, kostel sv. Matěje 236, 237, kostel sv. Alžběty 237, 238, 244, 246, 247, 248, 299, 308, 309, 322, 403; v. Jindřich, Karel, Tomáš.
Vratislav z Mitrovic Hertvik 68; Jiří 35; Kristof na Brzejně (sic), purkrabí Karšteinský 35, 69, 85; Vilém 68; Václav starší 69.
Vrbenský Viktorin 332, 353.
z Vrbna Václav 363.
Vřesovec Vilém, mincmistr v Kutné Hoře 54, 376; Wolfgang 316.
Vrchotovy Janovice v. Janovice.
Vršovice v. Dvořecký.
Vršovský Jan 353.
z Vrtby Sezima na Vrchotových Janovicích 66, 68, 85.
Všech Svätých kostel na Hradčanech 50, 53, 307.
Wünschelburg v. Hrádek.
Vysota Jan 388.
Vyšehrad 34.
Vyškořice v. Pelhřimovský.
Výškov na Moravě 49.
Výškov (Vejškov) v. Měsíček.
Vyšší Brod 88.

z Ymany v. Keleus.

Záblatí 152, 180.
Zahořany v. ze Vchynic.
Zahrádecký Křištof 370; Václav ze Zahrádky 16.
Zásadka v. Budovec.
Závazky pro vraždu 22.
Závěta Jiří 327, 330.
Závořice v. Škréta.
Završí v. z Bubna.
Zbítov 52, 367.
Zbraslav 50, 88, 283.
Zejdlic hrad 122.
Zejdlic Apeč, řečený Abel 124; Jan 122; Ladislav z Šenfeldu na Encovanech a Polné 85, 106, Rudolf z Šenfeldu 75.
Zelender Tomáš z Plzně 113, Wolfgang, opat broumovský 113.
Zemětřesení 58, 77.
Zhořelice v. Jan.
Zikmund v. Sigmund.
Zimy velké v Čechách 58.
Zlatá bulle Karla IV. 159—161.
Zlatá cesta na Šumavě 148, 245, 278.
Zlatá koruna 88, 262, 290, 291.
Zlonice 377.
Znojmo 7, 8, 10, 13, 75, 139—141, 145, 183, 248; v. Mainrath.
Zoubek Mat. Ferd., arcibiskup pražský 361.
Zredno v. Vítěz.

Zwelbruck v. Jan.

Zwettl v. Světlá.

Zvíkov v. ze Švamberka.

Zvoleňoves v. Milner.

Žampach Zdeněk z Potenšteina 45, 68.

Žatec 72, 95, 192, 193, 286, 305, 330.

345, 376; v. Hoštálek.

Žatecký kraj 115, 116, 183, 286.

Ždár na Moravě 75.

Ždárský ze Ždaru Ctibor Tibarcius
na Kladně, hejtman Malé Strany a
purkrabí Karlštejnský 69, 76; Florian
Theodor (Jetřich) na Červeném
Oujezdci, Vitřici a Göttersdorfu (Bo-
leboři) 354, 377; v. Martinicová;
František Adam 76; František Adam
Eusebius 354.

z Žerotína Karel 16, 24, 32, 34, 35, 36,
108, 109, 138, 141, 243, 244, 245,
309, 40, 403; Kašpar Melichar na
Nových Dvořích 85; Ladislav Velen
na Břeclavi a Třebové 141, 149, 172,
251.

Žerotinský pluk 163.

Žháří v Čechách 112.

Židé 20, 55, 63, 64, 72, 195, 201
326, 384, 397, 398.

Žinkovy v. z Klenového.

Žitavský David 71.

Žitěmice v. z Roupova.

Žižka Jan 130, 131.

Žižkov u Prahy 34.

Žižkovský kraj 193, 195, 349.

Opravy.

Stránka	95 řádek	4 zdola	místo	Popisu čti <i>Přehledu.</i>
"	65	" 16	" "	Zděnek " <i>Zdeněk.</i>
"	70	" 12 shora	" "	z Řičan čti <i>Řičan.</i>
"	76	" 8 zdola	" "	Kralovicích čti <i>Krdlovicích.</i>
"	84	" 6	" "	Rochové čti <i>Bochové.</i>
"	114	" 4	" "	obležencím čti <i>obležencům.</i>
"	157	" 5	" "	Allentsteig čti <i>Allensteig.</i>
"	176	" 20 shora	" "	Městech čti <i>Městech.</i>
"	182	" 1 zdola	" "	Maštěrovský čti Jeronym <i>Makovský.</i>
"	199	" 2	" "	Bohuslav čti <i>Bohuchval.</i>
"	232	" 16 shora	" "	Abraham, Skultet čti <i>Abraham Skultet.</i>
"	316	" 15 zdola	" "	správní čti <i>právní.</i>

214
305